

ეროვნული სასწავლო
გეგმების ცენტრი
NATIONAL CURRICULUM
CENTER

საქართველოს
განათლებისა
და მეცნიერების
სამინისტრო

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება

I-VI კლასები

გზამკვლევი მასწავლებლებისთვის

2011-2016 წლების ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით

თბილისი, 2011

გზამკვლევეზე მუშაობდნენ: **ბუბა ოჩიაური** - ეროვნული სასწავლო გეგმების ცენტრის ესთეტიკური აღზრდის ჯგუფის ხელმძღვანელი, სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ექსპერტი

ეკა წირღვავა - ეროვნული სასწავლო გეგმების ცენტრის სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ექსპერტი, მსოფლიო კულტურის კონსულტანტი

დავით ზათიაშვილი - ეროვნული სასწავლო გეგმების ცენტრის მულტილინგვური განათლების ექსპერტი

ნანა იოსელიანი - მხატვარი

თეო ჯალალანია - ხელოვნებათმცოდნე

მაია გედევანიშვილი - ფსიქოლოგი, ბავშვის უფლებების ექსპერტი

DVD-ის მომზადება:

ნანა იოსელიანი

პროექტის კოორდინატორი:

თამარ ჯაყელი - ეროვნული სასწავლო გეგმების ცენტრის ჰუმანიტარულ და საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დეპარტამენტის უფროსი

დიზაინერ-დამკაბადონებელი:

გიორგი ინაშვილი

ტექნიკური რედაქტორი:

მარიამ ბერძენიშვილი

UDC (უაკ) 73/76+745/749 (075.8)

ჯ - 184

ISBN 978-9941-0-3583-8

© **ეროვნული სასწავლო გეგმების ცენტრი**

მოცემული პუბლიკაციის ტექსტის გამოყენება დაშვებულია მხოლოდ არაკომერციული მიზნებისთვის, წყაროს მითითებით.

სარჩევი

შესავალი	4
თავი I. სწავლა-სწავლების ძირითადი პრინციპები დაწყებით საფეხურზე	5
თავი II. შეფასება	20
თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად	28
I კლასი	28
II კლასი	68
III კლასი	104
IV კლასი	146
V კლასი	188
VI კლასი	230
თავი IV. სანიმუშო აქტივობები და სცენარები	281
შესავალი	281
I-II კლასები	288
III-IV კლასები	312
V-VI კლასები	329
თავი V. განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასების ნიმუშები	352
დანართი	362
გამოყენებული ლიტერატურა	384
ტერმინთა განმარტებები	385

შესავალი

მოცემული გზამკვლევი დაწყებითი კლასების სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების მასწავლებლებისთვისაა განკუთვნილი და საგნობრივი პროგრამის დამხმარე რესურსს წარმოადგენს. იგი არა მარტო ხელს უწყობს მასწავლებელს, უკეთ გაერკვეს პროგრამის მიზნებსა და მოთხოვნებში და მიაღწიოს ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ შედეგებს, არამედ აგრეთვე სთავაზობს მას სასარგებლო რჩევებს მეთოდის სფეროდან, აქტივობების ფართო სპექტრს, პრაქტიკული საქმიანობისთვის აუცილებელ ცნობებს სხვადასხვა მხატვრული ტექნიკისა და პროცედურების, მასალებისა და იარაღების შესახებ, ხელოვნების თეორიისა და ისტორიის შესახებ, სპეციალური ლიტერატურისა და საიტების ჩამონათვალსა და ვიზუალურ მასალებს.

გზამკვლევი შედგება ხუთი თავისაგან. პირველ თავში განხილულია შედეგზე ორიენტირებული სწავლა/სწავლების ძირითადი პრინციპები. ცოდნის კონსტრუირება;

მეორე თავში განხილულია შეფასების სისტემა, გაანალიზებულია მისი არსი და მიზნები, მოცემულია მეთოდოლოგიური რჩევები.

მესამე თავში მოცემული ცხრილი აცნობს მასწავლებლებს საგნობრივი პროგრამის შედეგებსა და ინდიკატორებთან დაკავშირებულ აქტივობებს, მათი ჩატარებისათვის საჭირო მასალებს, რეკომენდაციებს, რჩევებსა და მითითებებს და კავშირებს სხვა საგნებთან. შედეგები აღნიშნულია კოდებით, სადაც მოცემულია: 1) საგნის დასახელება (ს.გ. ანუ “სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება”), 2) კლასი, 3) შედეგის ნომერი. ცხრილში მკაფიოდაა გამოყოფილი სტანდარტის სამი მთავარი ნაწილი:

- 1) შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება;
- 2) კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია;
- 3) ხელოვნების აღქმა კონტექსტში.

მეოთხე თავში დეტალურად და ვრცლადაა განხილული იმ აქტივობებისა და გაკვეთილების მაგალითები, რომლებიც იძლევა პროგრამით გათვალისწინებული შედეგების მიღწევის საშუალებას.

მეხუთე თავში მოცემულია სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასების კონკრეტული მაგალითები.

გზამკვლევაში აგრეთვე ჩამოთვლილი და განმარტებულია ძირითადი ტერმინები, მითითებულია სასარგებლო ლიტერატურა და საიტები, რომელიც დაეხმარება მასწავლებელს დამატებითი ცნობებისა და მასალების მოპოვებაში.

თავი I. სწავლა-სწავლების ძირითადი პრინციპები დაწყებით საფეხურზე

ეროვნული სასწავლო გეგმის ფუნდამენტური პრინციპია შედეგზე ორიენტირება, რაც გულისხმობს მოსწავლეთათვის ქმედითი, დინამიკური და ფუნქციური ცოდნის გადცემას.

შედეგზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესი მოითხოვს სწავლა/სწავლების შემდეგი ძირითადი პრინციპების დაცვას:

1. ცოდნის კონსტრუირება;
2. გაღრმავებული სწავლება;
3. პოზიტიური სასწავლო გარემოს შექმნა;
4. მოტივაციის ამაღლება;
5. მოსწავლის ჩართულობა;
6. ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინება;
7. ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინება.

მოკლედ მიმოვიხილოთ თითოეული მათგანი.

1. ცოდნის კონსტრუირების ხელშეწყობა

სწავლა არის ცოდნის აგების პროცესი, რომელშიც მოსწავლე აქტიურად უნდა იყოს ჩართული. გამზადებული ცოდნის გადაცემა არ უწყობს ხელს გააზრებულ და ხარისხიან სწავლებას. მართალია, მასწავლებელმა უნდა მართოს სწავლა-სწავლების პროცესი, მაგრამ მოსწავლესაც უნდა დაუტოვოს დამოუკიდებლად დაფიქრების საშუალება, საკუთარ ცოდნასა და გამოცდილებაზე დაფუძნებით აღმოაჩინოს და დაამუშავოს ახალი საკითხები. ამგვარი აქტიურობით ის უკეთესად გაიაზრებს და შეითვისებს ახლადშეძენილ ცოდნას. ცხადია, მოსწავლე შეცდომებსაც დაუშვებს და დაბრკოლებებსაც წააწყდება, მაგრამ მასწავლებლის დახმარებით, მსჯელობითა და კონსტრუქციული თანამშრომლობით, ის პრობლემებსაც გაუმკლავდება, ხარვეზებსაც შეავსებს და შეცდომებსაც გამოასწორებს. ცნობილია სწავლა აღმოჩენით, როცა ბავშვები დიდწილად თვითონ მუშაობენ და სწავლა მართვადი აღმოჩენით, სადაც პროცესს მასწავლებელი მართავს. ამ დროს მასწავლებელი არ საუბრობს პრობლემის გადაჭრის გზებსა და ხერხებზე, იგი მოსწავლეებს მხოლოდ აუცილებელ მასალას აწვდის, მათ დაკვირვებისკენ უბიძგებს და აძლევს საშუალებას, მოსაზრებები, ჰიპოთეზები გამოთქვან. ამისათვის მოსწავლეებს სჭირდებათ ინტუიციური და ანალიტიკური აზროვნების ამოქმედება. მასწავლებელს შეუძლია, დასვას მიმანიშნებელი კითხვები, წაახალისოს მოსწავლეების არასრული მონაცემები, ხოლო შემდეგ დაეხმაროს მათ მოსაზრებათა დამტკიცებას ან უკუგდებაში. ამგვარი სამუშაოს ეტაპებია: შესავალი, ექსპერიმენტი, მსჯელობა (გააზრება), გამოყენება და შემოწმება.

მუშაობის ამგვარი მეთოდის დადებით მხარედ შემეცნებითი პროცესის განვითარება შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან მუშაობის მრავალფეროვანი ფორმები გამოიყენება. ესენია: დისკუსია, ლიტერატურასთან მუშაობა, ემპირიული ინფორმაციის შეგროვება და სხვ.

ძლიერდება მოტივირება და მუშაობით მიღებული კმაყოფილება. ბავშვები ხედავენ საკუთარი შრომის ნაყოფს. ცოდნა არ არის ფორმალური. მყარდება კავშირი ცხოვრებისეულ გამოცდილებასთან. ჯგუფური მუშაობის დროს კი ვითარდება თანამშრომლობის უნარი. განსაკუთრებით ეფექტურია ამ ტიპის მუშაობის დაწყება მეხუთე-მეექვსე კლასებში.

2. გაღრმავებული სწავლება

შედეგზე ორიენტირება გულისხმობს მოსწავლისთვის მიწოდებული ინფორმაციის არა მხოლოდ დამახსოვრებას, არამედ ამ ინფორმაციის მყარ და ფუნქციურ ცოდნად გარდაქმნას. ამგვარი ცოდნის მიღება კი შესაძლებელია მხოლოდ გაღრმავებული სწავლებით, რაც გულისხმობს სასწავლო მასალის ეტაპობრივად და მრავალმხრივად დამუშავებას, ახალი საკითხების, ცნებების საფუძვლიანად და განსხვავებულ კონტექსტებში განხილვას, ათვისებული ცოდნის განმტკიცებას, საგანთაშორისი კავშირების გამოვლენასა და საერთო ასპექტების დამუშავებას.

3. პოზიტიური სასწავლო გარემოს შექმნა

სწავლა უნდა მიმდინარეობდეს მშვიდ და მონესრიგებულ გარემოში, სადაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პოზიტიურ ურთიერთობებსა და ინტერაქციას; სადაც მოსწავლე დაფასებული, აღიარებული და პასუხისმგებელია საკუთარ სწავლასა და განვითარებაზე.

4. მოტივაციის ამაღლება

მოტივაცია განმსაზღვრელ როლს თამაშობს სწავლა-სწავლების პროცესში. მოტივაციის ამაღლება ბაძებს სასწავლო აქტივობაში ჩაბმის სურვილს, ზრდის მასში მონაწილეობის ხარისხს, რაც, თავის მხრივ, უფრო ქმედითუნარიანს ხდის მოსწავლეს. მოტივირებული მოსწავლე მიზანდასახულია და მზად არის, დასძლიოს პრობლემები და გადალახოს სიძნელეები. ამდენად, მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლება უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა პედაგოგისთვის.

შესაძლებელია მართვა მოტივაციური პროცესებისა, რასაც მოტივირებას უწოდებენ. სასწავლო გეგმის შედგენისას, მასწავლებელი უნდა დაფიქრდეს მოტივებზე და გაიაზროს, რისი გაკეთებაა საჭირო მოსწავლეთა სურვილის გასაღვიძებლად: როგორ განუვითაროს და აუმაღლოს მოტივაცია სასწავლო გეგმის ფარგლებში.

პირველ რიგში, ბავშვებს უნდა გაუჩნდეთ წინსვლის შეგრძნება. ამისათვის თითოეულ მოსწავლეს, მიუხედავად მათი აკადემიური მიღწევებისა, უნდა მიეცეთ ეტაპობრივი პროგრესირების საშუალება საკუთარ შესაძლებლობებსა და ცოდნაზე დაყრდნობით. ამდენად, აუცილებელია, თითოეული მოსწავლისათვის სწორად შეირჩეს დავალებათა სირთულის დონე. თუ მოსწავლეს მიეცემა ზედმეტად რთულ, მისთვის დაუძლეველ დავალებებს, ის წინსვლის იმედს დაკარგავს. წარმატებული პედაგოგი უნდა ითვალისწინებდეს, რომ მოსწავლის მთავარი „ასაკობრივი“ მოტივი მიღწევის მოტივია. რა აქვთ საერთო ალპინისტს, რომელიც მწვერვალებს იპყრობს, ბავშვს, რომელიც გატაცებით თამაშობს კომპიუტერულ თამაშებს და მოსწავლეს, რომელიც ყოველთვის ცდილობს, უკეთესად

ისწავლოს. თითოეულ მათგანს გააქტიურებული აქვს წარმატების მიღწევის მოტივი, საკუთარი შესაძლებლობების დონის ამაღლებისკენ სწრაფვა, რაც დაკავშირებულია პიროვნების სურვილთან, მიაღწიოს წარმატებას და თავი აარიდოს მარცხს. ასე რომ, აუცილებელია, შევქმნათ ისეთი სასწავლო გარემო, რომელშიც ნებისმიერ მოსწავლეს ექნება წინსვლის განცდა.

თანამედროვე სკოლაში სწავლის მოტივაციის განვითარების ტექნოლოგია მოსწავლეთა მიღწევის მოთხოვნილების განვითარებაზე იგება. ეს ტექნოლოგია გულისხმობს ისეთი პროგრამების შემუშავებას, სადაც ბევრი სხვადასხვა სირთულის დავალების გრადუციაა.

მნიშვნელოვანია მოსწავლის ინტერესების გათვალისწინება. მოსწავლის დასაინტერესებლად აუცილებელია ყველა სასწავლო მასალის გამოყენება. სასურველია, გაკვეთილის გეგმა მოსწავლეების ინტერესებთან შეთანხმებით დაიგეგმოს. სასწავლო მასალა უნდა ჩავრთოთ „სამყაროს სურათში“, დაუკავშიროთ ყოველდღიურ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას. ბავშვის ინტერესების გამოსავლენად მარტივი ხერხი პირდაპირი შეკითხვაა - როგორ ატარებენ თავისუფალ დროს. მოსწავლეების ინტერესების დადგენის შემდეგ, საჭიროა მათი გამოყენება სასწავლო პროცესში. მასწავლებლისთვის მნიშვნელოვანია, სასწავლო პროგრამების შესავსებად მოსწავლეთა ინტერესები იცოდეს. გაკვეთილის მსვლელობისას შეიძლება გამოვიყენოთ ყველაფერი, რაც გაზრდის ცნობისმოყვარეობას - ახალი და უჩვეულო ფაქტები, შეხედულებები მოვლენებზე, თვალსაჩინო დამხმარე სახელმძღვანელოები, თვითნაკეთი ნივთები და სხვ. აგრეთვე, სასურველია, მასწავლებელმა შექმნას პრობლემური სიტუაციები, რითაც მოსწავლეებს ობიექტის შესწავლისკენ უბიძგებს.

მოსწავლეს უნდა დავანახოთ სასკოლო აქტივობათა ღირებულება. მან უნდა გაიაზროს, რატომ უნდა გაისარჯოს დავალებული ამოცანის შესრულებისას, რისთვისაა ეს საჭირო და რაში გამოადგება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მისი მოტივაცია მკვეთრად დაიკლებს და იგი აქტივობისთვის მინიმალურად ან სულაც არ დაიხარჯება. ამდენად, მასწავლებელი ყოველთვის უნდა ცდილობდეს, ნათლად დაანახოს მოსწავლეს ამა თუ იმ აქტივობის ღირებულება, ხელი შეუწყოს შესასრულებელი დავალების გააზრებაში და გააგებინოს, რა აზრი აქვს მის შესრულებას, რა სარგებელს მოუტანს პიროვნული თუ სოციალური თვალსაზრისით და რას შესძენს ისეთს, რაც მას სკოლის გარეთაც გამოადგება.

5. მოსწავლის ჩართულობა

თანამედროვე საგანმანათლებლო პროცესი მოსწავლეთა განსაკუთრებულ აქტიურობას მოითხოვს. აქ იგულისხმება არა მხოლოდ მოსწავლეთა აქტიური მონაწილეობა განათლების პროცესში, არამედ თანატოლების სწავლის პროცესში მონაწილეობაც. გაკვეთილზე ჯგუფური მუშაობისას, პროექტებში მონაწილეობისას, წარმოდგენების დაგეგმვისა თუ განხორციელებისას მოსწავლეები ერთმანეთს ეხმარებიან სხვადასხვა კონცეფციის უკეთესად გაგებაში, უნარ-ჩვევების დაუფლება-განვითარებაში და დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებაში. შესაბამისად, გაკვეთილებზე მოსწავლეების დასწრების ხელშეწყობა სკოლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საზრუნავია.

6. ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინება

ყველა მოსწავლე არის უნიკალური და განსხვავებული თავისი ინდივიდუალური, ფიზიკური და ფსიქიკური მახასიათებლებით, ნიჭით, ემოციებით, ინტერესებით, პირადი გამოცდილებით, აკადემიური საჭიროებებით, აზროვნების მოდლობითა და სწავლის სტილით (აღქმის მოდლობებით). განვითარების თანაბარი შესაძლებლობის მისაცემად, სკოლამ ყველა მოსწავლეს უნდა შესთავაზოს მრავალფეროვანი სასწავლო პროცესი, რაც გულისხმობს მრავალგვარი მეთოდის, მიდგომის, სტრატეგიის, პრობლემათა გადაჭრის გზების, აქტივობათა ტიპებისა თუ შეფასების ხერხების გამოყენებას.

მესამე და მეოთხე თავებში შემოგთავაზებთ აქტივობათა და შეფასების ხერხების მრავალფეროვან სპექტრს. ყურადღებას შევაჩერებთ სწავლის სტილზე ანუ აღქმის მოდლობებზე.

თანამედროვე მკვლევარები მოსწავლეს ადარებენ ტელევიზორს, რომლის მსგავსად, მოსწავლესაც შეუძლია, სხვადასხვა არხით მიიღოს ინფორმაცია. როგორც წესი, ცალკეულ ინდივიდში რომელიღაც ერთი არხი სხვებზე მეტადაა განვითარებული და, შესაბამისად, ისინი ინფორმაციის დამუშავებას ერთ-ერთი არხით არჩევენ. სწორედ ეს არჩევანი განსაზღვრავს სასწავლო პროფილს. დადგენილია სამი ძირითადი სასწავლო პროფილი:

- ხედვითი;
- სმენითი;
- კინესთეტიკური.

ზოგიერთი ადამიანი ინფორმაციის აღქმას ხედვით არჩევს და მათზე ამბობენ, "ფოტოგრაფიკით" სწავლობსო. მათზე, ვინც სმენით აღიქვამს ინფორმაციას, ამბობენ, "მაგნიტოფონით" სწავლობსო. კინესთეტიკები კი "უთავოდ" სწავლობენო – ისინი არჩევენ მანიპულაციას, ხელით კეთებას, შესტიკულაციას, მიმიკას, რიტმს, მოძრაობას.

მაშასადამე, ადამიანს გარედან მიღებული ინფორმაციის აღქმისა და დამახსოვრების ინდივიდუალური უნარები აქვს. ზოგი მხედველობით მიღებულ ინფორმაციას იმახსოვრებს უკეთ, ზოგი - სმენით აღქმულს, ზოგს კი მოქმედების შესრულება, სიტუაციის შეგრძნება სჭირდება, რათა მიღებული ინფორმაცია შეინახოს. ეს უნარები, როგორც აღვნიშნეთ, ბავშვობიდანვე იჩენს თავს და, თუ ინფორმაციის მიწოდების ფორმა არ შეესაბამება ბავშვის ინდივიდუალურ სისტემას, მას უჭირს ინფორმაციის აღქმა და გაგება. გაკვეთილი, რომლის 60-70% მასწავლებლის მონაყოლისგან შედგება, „სმენითებისთვის“ (იგივე აუდიალებისთვის) ძნელად აღსაქმელია. მასწავლებელი დროდადრო წერს დაფაზე და ამით ჩართავს ვიზუალს ანუ ხედვითი პროფილის მქონეს და ამგვარად უწყობს ხელს, გაიგოს ინფორმაცია. ამ დროს კინესთეტიკები გაკვეთილიდან გამოთიშულნი არიან. თუ მათი პროფილის შესაბამის აქტივობას არ ჩავრთავთ, ისინი მხოლოდ სპორტისა და ხელსაქმის გაკვეთილებზე შეძლებენ თავის წარმოჩენას. ამიტომ აუცილებელია, ასეთ მოსწავლეებს მათი ინდივიდუალური სტილის შესაბამისი აქტივობები შევთავაზოთ. მაგალითად, როლური თამაში, სიმულაციური აქტივობა, ნაკეთობის შექმნა, დაფასთან გამოსვლა და მასწავლებლისგან მიღებული ინფორმაციის რუკაზე/ცხრილზე ჩვენება, სქემის შედგენა, სცენის დახატვა, მაკეტის შექმნა და სხვ.

ზოგჯერ მასწავლებლები ცდილობენ, ეს ბავშვები ჩამოაცილონ მათთვის საინტერესო გაკვეთილებს, რათა სწავლებაში ხელი არ შეეშალოთ. თუმცა ეს არ მოიტანს სასურველ შედეგს. სწავლებისა და განვითარების პროცესის უკეთ წარმართვისათვის აუცილებ-

ბელია, ყურადღება მივაქციოთ ბავშვის ინფორმაციის „მიმღებ“ სისტემას. ვიზუალებს და კინესთეტიკებს თავიდანვე ვასწავლოთ ინფორმაციის „გადათარგმნა“ საკუთარ მიმღებ სისტემაში. განსაკუთრებით ეს სჭირდებათ კინესთეტიკებს, რადგან სასკოლო სწავლების გარემო უპირატესად აუდიო-ვიზუალურია. მართალია, დაწყებითი კლასების ბოლო ეტაპზე, სწრაფი კითხვის უნარის ჩამოყალიბებასთან ერთად, ვიზუალების და კინესთეტიკების პრობლემის სიმწვავეც ნელდება, თუმცა სიტყვიერად მიწოდებული ახსნა-განმარტებების გაგება მაინც რთულია.

7. ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინება

დაწყებითი კლასის მოსწავლის ფსიქიკის განვითარება, ძირითადად, მისთვის წამყვანი საქმიანობის - სწავლის საფუძველზე მიმდინარეობს. სასწავლო პროცესში ჩართვასთან ერთად, ბავშვი თანდათან ემორჩილება მის მოთხოვნებს, ხოლო ამ მოთხოვნების შესრულება, თავის მხრივ, გულისხმობს ფსიქიკის ახალი თავისებურებების წარმოქმნას, რომელიც სკოლამდელ ბავშვებს არ გააჩნიათ. სასწავლო პროცესის წარმატებით განხორციელებისთვის, აუცილებელია ბავშვის კოგნიტური (შემეცნებითი) უნარების მზაობის გათვალისწინება ყოველ კონკრეტულ ასაკობრივ საფეხურზე. ამჯერად მიმოვიხილავთ დაწყებითი კლასის მოსწავლეთა შემეცნებითი უნარების ასაკობრივ თავისებურებებს.

აღქმა. ცალკეული ფსიქიკური პროცესების განვითარება მთელი დაწყებითი კლასების განმავლობაში მიმდინარეობს. მართალია, ბავშვები სკოლაში საკმაოდ განვითარებული აღქმით მიდიან - ამისთვის მათ აქვთ კარგი მხედველობა, მახვილი სმენა, ერკვევიან ფორმებსა და ფერებში, მაგრამ სასწავლო პროცესში მათი აღქმა დადის მხოლოდ ფერის და ფორმის ცნობასა და დასახელებაზე. პირველკლასელებს არ შეუძლიათ აღქმული საგნების თვისებების სისტემური ანალიზი. ეს კარგად ჩანს შემდეგ შემთხვევაში: პირველკლასელებს დასახატად აძლევენ ფერად ქოთანს. ბავშვები ათვალიერებენ მას, მაშინვე დასახელებენ საგანს და იწყებენ ხატვას, მაგრამ ნიმუშისკენ აღარც იყურებიან. მათ ნახატებში ქოთნები სხვადასხვა ფორმისა და ფერისაა. ბავშვები ვერ ანალიზებენ ვერც ფორმას და ვერც ფერს, არ აინტერესებთ მათი კონკრეტული თვისებები (ელფერი, ფორმის ნიუანსები). ეს აღქმის დიფერენციაციის ნაკლია.

შესაძლებლობა, გაანალიზოს და გამოადიფერენციროს აღქმული საგნის ნიშან-თვისებები, დაკავშირებულია მოქმედების უფრო რთულ სახეობასთან, ვიდრე შეგრძნება და საგნის რომელიმე თვისების აღქმაა. მოქმედების ამ სახეობას დაკვირვება ჰქვია და განსაკუთრებით ინტენსიურად სასკოლო სწავლების პერიოდში ვითარდება. გაკვეთილზე მოსწავლის ყურადღებას მასწავლებელი წარმართავს, ხოლო შემდეგ იგი თვითონ აყალიბებს ამა თუ იმ საგნისა და მოვლენის შესახებ აღქმით მიღებულ ინფორმაციას. ამის წყალობით აღქმა ხდება მიზანმიმართული. მასწავლებელი რეგულარულად უჩვენებს ბავშვებს საგანების დათვალიერების და მოსმენის შედეგად მიღებულ მონაცემებს (მათი თვისებების გამოვლინებების რიგს, მოძრაობის მარშრუტებს და სხვა). ამის შემდეგ ბავშვი შეძლებს აღქმის მიმართულების დამოუკიდებლად დაგეგმვას, მიზანდასახულად განახორციელებს მას და მიზნის შესაბამისად გამოჰყოფს მთავარ და მეორეხარისხოვან ნიშნებს, დაადგენს აღქმული ნიშნების იერარქიას, გამოჰყოფს ზოგადსა და ა.შ.

ასეთი აღქმა სინთეზირდება სხვა შემეცნებით პროცესებთან (ყურადღებასთან, აზროვნებასთან), იღებს მიზანდასახული და ნებისმიერი დაკვირვების ფორმას. კარგად გან-

ვითარებული დაკვირვებულობა ბავშვის პიროვნულ თვისებად გადაიქცევა. კვლევებით დადგენილია, რომ დაწყებით კლასებში სწავლებას ამ მნიშვნელოვანი ფსიქიკური ფუნქციის განვითარება შეუძლია.

მეტყველება. თითოეული ადამიანი მშობლიურ ენას იყენებს საკუთარი აზრების გამოსახატად და სხვის მიერ გამოთქმულის გასაგებად. შეიძლება ითქვას, რომ ბავშვს დაბადებიდანვე „მზად ხვდება“ ენა, მაგრამ ის არა მხოლოდ ითვისებს მშობლიური ენის სიტყვებს და გრამატიკულ ფორმებს, არამედ ძალიან ადრეულ ასაკში იგებს ამ სიტყვების მნიშვნელობებს. თუმცა განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე სიტყვის შინაარსი განსხვავებულად აღიქმება.

სიტყვა ყოველთვის აღნიშნავს რაღაცას - რაიმე ფაქტს, მოვლენას, საგანს, ნიშან-თვისებას ან დამოკიდებულებას. მათი ასახვის სიღრმე, მოცულობა და სისწორე იცვლება ბავშვის განვითარების პროცესში. ამიტომ როცა, მაგალითად, 2 წლის ბავშვი ამბობს „დედა“, ეს მხოლოდ მის დედას ეხება, უფროსი სკოლამდელი ამ სიტყვაში იგულისხმებს, ვთქვათ, ლეკვის ან კნუტის დედასაც. მხოლოდ უფრო მოგვიანებით, სკოლის პერიოდში, მოსწავლეს შეუძლია, გაიგოს „მზე დედაა ჩემი, მთვარე მამა ჩემი“.

შეიძლება ითქვას, რომ ენა ზოგადია, მეტყველება კი ინდივიდუალური. ერთი შეხედვით, მეტყველება ენაზე ღარიბია, თუმცა იმავდროულად მასზე მდიდარიც. რას ნიშნავს ეს პარადოქსი? ადამიანი სხვებთან ურთიერთობაში იყენებს მშობლიური ენის ლექსიკონისა და მრავალფეროვანი გრამატიკული სტრუქტურების მცირე ნაწილს. თუმცა მეტყველება მდიდარია იმით, რომ ადამიანი საუბრისას გამოხატავს დამოკიდებულებას იმ ობიექტებისა, იმ მოვლენებისადმი, რომელზეც საუბრობს და ვისაც ესაუბრება. მეტყველება იძენს ინტონაციურ გამომხატველობას, იცვლება ტემპი, რიტმი, ხასიათი. ამიტომ ადამიანს სხვებთან ურთიერთობისას შეუძლია თქვას იმაზე მეტი, ვიდრე ის სიტყვებია, რომლითაც იგი საუბრობს (ეს არის ქვეტექსტი). მაგრამ იმისათვის, რომ ადამიანმა ზუსტად მიანოდოს აზრი სხვას, იმოქმედოს სხვაზე (ანუ გაუგონ სწორად), ის საფუძვლიანად უნდა ფლობდეს მშობლიურ ენას.

როდესაც ბავშვი მეტყველებას სწავლობს, იგი ერთვება მშობლიური ენის დაუფლების პროცესში და იყენებს ენას, როგორც საკუთარი თავისა და გარემოს შესაცნობ, სხვებთან ურთიერთობისა და მათი გაგების უპირველეს საშუალებას.

ბავშვის მეტყველების განვითარების ერთ-ერთი და განსაკუთრებით ინტენსიური ეტაპი სკოლაში სწავლის პერიოდია. მასწავლებლის განმარტებები, მითითებები, შენიშვნები, კითხვები, შესწორებები - ყოველივე ეს გამოხატულია მეტყველების ფორმით. როცა ბავშვი პირველ ხაზს ავლებს რვეულში, იჭერს ფანქარს, ასრულებს დავალებას, იწყებს წერას - ამ ყველაფრს იგებს და აკეთებს მასწავლებლის მოსმენით, მაშასადამე, განვითარების მომდევნო სტადიაში გადადის მოსმენის უნარიც.

პირველ კლასში ბავშვები უსმენენ, უყურებენ მასწავლებელს, მოქმედებენ (ფანქრით, სანერ კალმით და სხვა) მისი მითითებების შესაბამისად და ეჩვევიან პედაგოგის განმარტებებს. მოსმენა პირველ და მეორე კლასებში იქცევა მოსწავლის შემეცნებითი მოქმედების ერთ-ერთ ძირითად მახასიათებლად. ამ პერიოდში სიტყვების ნაწილებად/მარცვლებად, ბგერებად დაყოფასა და მათგან სიტყვების შედგენაზე ორიენტირებული დავალებები ბავშვებს სმენით კონცენტრაციას უვითარებს.

მესამე, მეოთხე კლასებში ბავშვების ლექსიკა უფრო მრავალფეროვანია. ლექსებისა და პროზის სისტემატური მოსმენა კი ზრდის ზეპირ თუ წერით მეტყველებაში მხატვრული

გამოთქმების გამოყენების შესაძლებლობას.

დაწყებითი კლასების პირველ ეტაპზე ყველაზე აქტუალურია წერა-კითხვის დაუფლება, რაც არ არის მარტივი პროცესი. რა არის აუცილებელი ამისთვის:

- მოსმენილი ბგერების ერთმანეთისგან მკაფიო განსხვავება;
- ბგერის შესაბამისობის დადგენა ნიშანში გარკვეულ ნიშანთან და ამ ნიშნის დამოუკიდებლად გამოსახვა ქაღალდზე;
- წაკითხული სიტყვის ყველა ასოს - როგორც ერთიანი ბგერათა კომპლექსის - ერთდროული წარმოთქმა;
- ბგერების კომბინაციის გაგება, როგორც ნაცნობი საგნის, ნიშან-თვისების ან მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვის.

შემდგომ ეტაპზე, წინადადებების კითხვისას, ბავშვი სწავლობს სიტყვებს შორის კავშირის გაგებას, რაშიც მას ეხმარება მაკავშირებელ სიტყვათა მნიშვნელობები, სიტყვების დაბოლოებები, რომლებზე დაყრდნობაც განსაზღვრავს წინადადების შინაარსს.

დაწყებითი კლასების მოსწავლის მეტყველების განვითარება დაკავშირებულია კითხვის ჩვევის გამომუშავებასთან, რაც ასოების და მათი შეთანხმებების სწრაფ და მართებულ ამოცნობას გულისხმობს. გააზრებული კითხვისას იკვეთება სწორი ინტონაცია. ბავშვები ყურადღებას აქცევენ წინადადებების ბოლოს დასმულ სასვენ ნიშნებს: წერტილს, კითხვის და ძახილის ნიშნებს. თანდათან გააზრებული კითხვა თავს იჩენს მისი გამოხატვის უფრო დახვეწილ ინტონაციაში.

საინტერესოა გრამატიკის და ორთოგრაფიის დაუფლების თავისებურებები დაწყებით კლასებში. სიტყვის ანალიზის სწავლისას, ბავშვები ითვისებენ და ეძებენ ერთნაირფუძიან, მონათესავე სიტყვებს, ცვლიან მათ აზრს სხვადასხვა წინდებულით და სუფიქსით, ბავშვები ეუფლებიან მშობლიური ენის ლექსიკას - ახერხებენ სიტყვების შერჩევას საკუთარი აზრებისა თუ კონკრეტული საგნების ნიშან-თვისებების ზუსტად გამოსახატად. წინადადების აგებისას, თხრობისას, თხზულების დაწერისას, მოთხრობის გეგმის დადგენისას მოსწავლეები ეუფლებიან ორთოგრაფიის წესებსა და სინტაქსს. დაწყებითი კლასებიდანვე თანმდევი ასეთი მუშაობა ბავშვებს აზიარებს საგნებსა და მოვლენებს შორის ურთიერთკავშირის მრავალფეროვან სამყაროს, იმ დამოკიდებულებებს, რომლებსაც ადამიანი ზოგჯერ საკუთარი სურვილით, ხანაც კი აუცილებლობით ამყარებს. მაგალითად, „მე წავალ“, „მე უნდა წავიდე“ და ა.შ.

ენობრივ მასალაზე სხვადასხვა ტიპის მუშაობა ავითარებს როგორც მოსწავლის გაბმული მეტყველების უნარს, ისე - ლოგიკურ აზროვნებას. სასწავლო საგნების დაუფლების პროცესში ბავშვებს უყალიბდებათ მეცნიერული ცნებები. ეს მოითხოვს რთულ სააზროვნო მოქმედებას, უპირველესად - ანალიზს, აბსტრაქციას და განზოგადებას, რაც, თავის მხრივ, ავითარებს აზროვნებისა და მეტყველების მოქნილობას.

დაწყებითი სწავლება წერა-კითხვის და მოსმენის უნარის დაუფლებით რომ ამოიწურებოდეს, ბავშვები ამ შემთხვევაშიც შეძლებდნენ გაბმული მეტყველების დაუფლებასა და ზოგად გონებრივ განვითარებას. ამას გარდა ისინი ეუფლებიან მათემატიკას, ბუნებისმეტყველებას, ხატვას, სპორტს, მუსიკას. თითოეულ სასწავლო საგანს აქვს თავისი შინაარსი და ტერმინოლოგია, რომელთა დაუფლება ამდიდრებს მოსწავლის ლექსიკას და ენობრივ შესაძლებლობებს.

დაწყებით კლასებში მაღალია ლოგიკურად აგებული თუ ხატოვანი მეტყველების განვითარების შანსები. თუ მასწავლებელი საგანგებო ყურადღებას მიაქცევს მოსწავლეთა

განვითარების ამ მხარეს, იგი მოამზადებს მათ მხატვრული და სამეცნიერო ლიტერატურის აღქმისა და გაგებისთვის.

ყურადღება. 6 წლიდან ბავშვის ძირითადი საქმიანობა სკოლაში სწავლაა, რასაც არსებითი ცვლილებები შეაქვს ფსიქიკური პროცესების მიმდინარეობაში. რა თქმა უნდა, იცვლება ყურადღებაც ბავშვებისა, რომლებსაც სასწავლო პროცესი შეცვლილ მოთხოვნებს უყენებს. შემთხვევითი არ არის, რომ სკოლისთვის მოუმზადებლობა, უპირველესად, გამოიხატება საჭირო შინაარსებზე ყურადღების კონცენტრირების უუნარობაში. ვინაიდან ყურადღების თვისებები, რომლებიც აუცილებელია კლასში მუშაობისთვის, მხოლოდ ნაწილობრივ შეიძლება განვითარდეს საბავშვო ბაღში ან ოჯახში. ისინი ყალიბდება უშუალოდ სასწავლო პროცესის დროს. პირველკლასელს ჯერ კიდევ აქვს შემორჩენილი სკოლამდელისთვის დამახასიათებელი ნიშნები - ყურადღება მყიფეა, არ შეუძლია ერთდროულად უსმინოს მასწავლებელს და ათვალეიროს ნახატები. გარკვეული დავალების შესრულებისას სწრაფად უმკლავდება მას, თუმცა შესაძლოა, მალევე დაივიწყოს მოქმედებები და ხერხები, რადგან მისთვის მთავარი სწორი პასუხის მიღებაა. პირველკლასელები მალე იზიწყებენ ამა თუ იმ მოქმედებასა თუ ხერხს, რადგან კონცენტრირებულნი არიან მხოლოდ მათ წინაშე დასმულ საკითხზე. დანყებითი კლასების პირველ ეტაპზე ბავშვები არ ამახვილებენ ყურადღებას იმაზე, რაც მთავარი და მნიშვნელოვანია მოთხრობაში, ნახატსა თუ წინადადებაში. მაგალითად, ამოცანაში საუბარია წითელი და ყვითელი ვარდების, პეპლების რაოდენობაზე, რომლებიც ამ ვარდებზე ჯდება. მოსწავლეები სწრაფად „ჩამოცურდებიან“ რიცხვებზე ოპერირებიდან პეპლების ფერებზე, ისხენებენ, სად ნახეს ასეთი პეპლები და ვარდები. ვითარება მსგავსია მოთხრობის შემთხვევაშიც - ისინი ყურადღებას ამახვილებენ არა მთავარზე, არამედ დეტალებზე, რომლებიც მათში ასოციაციებს აღძრავს. მიზეზი კი ამ ასაკის ბავშვებისთვის დამახასიათებელი მოვლენების სიტუაციური აღქმაა. ბავშვი ვერ ხედავს არსებით კავშირებს, შესაბამისად, ყურადღების მიღმა რჩება მთავარი. ზოგჯერ მასწავლებელიც უნებურად აძლიერებს ამ მხარეს - იგი ცდილობს, ხაზგასმით გამოჰყოს გარკვეული ელემენტები. როდესაც აღქმულ კომპლექსში რომელიმე კომპონენტზეა აქცენტირება, ასეთი ელემენტები იპყრობს ყურადღებას. ესენია მოთხრობასა თუ ზღაპარში ცალკეული არამთავარი (მეორეხარისხოვანი) პერსონაჟები და მათი ქმედებები: დარბოდა, დაარტყა, იცინოდა, აგრეთვე გარეგნული ნიშნები: მაგალითად, „ჯაჭვი, რომელზეც ხმალი ეკიდა“, „კაბა, რომელიც ძალიან თეთრი იყო“. იმავე მიზეზით უკეთ და უფრო ხშირად იმახსოვრებენ მასწავლებლის მიერ გაკვეთილზე მოყვანილ კონკრეტულ მაგალითებს, ვიდრე წესს, რომლის გასაგებადაც ახსენა მასწავლებელმა ეს მაგალითები.

ზოგიერთი მასწავლებელი ბავშვის გაფანტულობას ყურადღების სიმყიფეს მიაწერს, რადგან ბავშვი ვერ ახერხებს, ერთდროულად უსმინოს მასწავლებელს, უცქიროს დაფას. მასწავლებლის ამგვარი განწყობა დაუშვებელია სკოლაში. მართალია, სასწავლო პროცესი მოითხოვს კონცენტრაციის უნარს, მაგრამ სკოლაში ახლადშესულ ბავშვს ეს უნარი ჯერ კიდევ სუსტად აქვს განვითარებული. ყურადღება „დაცურავს“ ერთი საგნიდან მეორეზე და დიდხანს ვერ ჩერდება, რადგან არ ჰყოფნის კონცენტრაციის ძალა. შესაძლებელია ყურადღების არამდგრადობის გასაწესრიგებელი სასწავლო პროცესის ორგანიზება, კერძოდ:

- გაკვეთილის სწორი ტემპი და გააზრებული ორგანიზება, „ცარიელი“ ადგილების მინიმუმამდე დაყვანა;
- გასაგები განმარტებები და ინსტრუქციები;

- მუშაობის მრავალფეროვანი ფორმები, რომელიც შეესაბამება გაკვეთილის ძირითად შინაარსსა და ტემპს.

განვითარებული ყურადღება გულისხმობს ობიექტზე ხანგრძლივ კონცენტრირებასა და ყურადღების მართვას, რაც ადამიანის მზაობის არსებითი ნიშანია ნებისმიერი საქმიანობისთვის.

მეხსიერება და ფანტაზია. მეხსიერების ფუნქცია მიღებული ინფორმაციის შენახვა-აღდგენაა. თუმცა ადამიანი თავის საქმიანობაში არ იყენებს მხოლოდ ადრე აღქმულ ინფორმაციასა და გამოცდილებას. ადამიანის მიერ ყოველივე ნაწახის ან გაგებულის აღდგენა შესაძლოა ახალი კავშირებითა და უჩვეულო კომბინაციებით. როდესაც ადამიანი რეალობას კომბინირებული შთაბეჭდილებებით ასახავს, იბადება ფანტაზია. რაც უფრო ორიგინალურია ეს კომბინაციები, მით უფრო მნიშვნელოვანია ის ადამიანის შემდგომი საქმიანობისთვის და მით უფრო მაღალია ადამიანის შემოქმედებითი ფანტაზიაც.

სასწავლო მოქმედება ბავშვისგან მოითხოვს საკუთარი მეხსიერების მართვას - საჭირო მასალის დამახსოვრებასა და საჭიროებისამებრ აღდგენას. ეს შეიძლება ეხებოდეს მისთვის ნაკლებად საინტერესო, რთულ და საკმაოდ დიდ მასალას. შესასწავლი შინაარსების სპეციფიკა და მეხსიერებისადმი ახალი მოთხოვნები, ბუნებრივია, არსებით ცვლილებებს შეიტანს მის ფუნქციონირებაში. რა ცვლილებებზეა საუბარი: 1) იზრდება მეხსიერების მოცულობა ანუ „სიმძლავრე“- მეოთხეკლასელი 2-3-ჯერ მეტს იმახსოვრებს, ვიდრე პირველ/მეორეკლასელი. დადგენილია, რომ დამახსოვრების სიმტკიცე და სისწრაფე განსაკუთრებით მატულობს მეორე-მეოთხე კლასებში, ხოლო მეხუთე-მეექვსე კლასებიდან ანელებს ზრდის პროცესს. თუმცა ამ პერიოდში მატულობს დამახსოვრების სპეციფიკური ხერხების გამოყენება. ამ ხერხების დაუფლება ავითარებს ნებისმიერ მეხსიერებას (როცა ბავშვი მიზანდასახულად ცდილობს მასალის დამახსოვრებას). ამ პერიოდში შესაძლებელია რაციონალური ხერხების სწავლება. ბავშვებმა ხშირად არც იციან, რა უნდა ისწავლონ, რა დაიმახსოვრონ მიწოდებული მასალიდან, ამიტომ დიდ დროს ხარჯავენ მასალის ბევრ-ჯერ გამეორებაზე, თუმცა შედეგი მაინც არაადეკვატურია. ამ ასაკში თვისობრივ ცვლილებებს განიცდის ის, თუ რა და როგორ ინახება მეხსიერებაში. სკოლამდელები, პირველ რიგში, მასალას იმახსოვრებენ კონკრეტულად, ხატოვნად, რეალური საგნების ფორმით ან მათი გამოსახულებით. იგივე ვითარებაა პირველ კლასშიც, მაგრამ სასწავლო მასალაში სიტყვიერი შინაარსების გაგება მოითხოვს უნარს იმ მასალის დამახსოვრებისა, რომელიც ზოგჯერ არაკონკრეტულია. ხატოვანი მასალის დამახსოვრების უპირატესობა მე-4 კლასამდეა შემონახული. მხოლოდ მეოთხე კლასიდან და ზემოთ შესამჩნევად იზრდება განყენებული მნიშვნელობის სიტყვების დამახსოვრების პროდუქტულობა. ეს არის შედეგი აბსტრაქტული აზროვნების განვითარების დასაწყისისა, როცა ბავშვი აღარ არის მიჯაჭვული კონკრეტულ შინაარსებზე. იგი ყალიბდება დაწყებით კლასებში თეორიული ცოდნის დაუფლების პროცესში, განსაკუთრებით, გრამატიკის, მათემატიკის და საბუნებისმეტყველო ცნებებისა. არსებობს რაციონალური დასწავლის ხერხების კომპლექსი, რომელიც მოსწავლეს დროის მოკლე მონაკვეთში სასურველი შედეგის მიღებაში ეხმარება, მაგალითად:

- ✓ ნაიკითხე დავალება;
- ✓ ჩანერე მოკლედ;
- ✓ უპასუხე კითხვებს, დაასახელე მთავარი კითხვა;
- ✓ წარმოიდგინე და გაიაზრე, რაზეა ტექსტში საუბარი;
- ✓ შეადგინე გეგმა;

- ✓ ჩამოაყალიბე შინაარსი;
- ✓ თავად დასვი შეკითხვები და უპასუხე მათ.

არსებობს უფრო ზოგადი ხერხებიც: ტექსტის მიზნისა და განვლილ მასალასთან კავშირის დადგენა, მთავარი აზრის გამოყოფა, მონაცემების დაჯგუფება, სათაურის შერჩევა, ტექსტის ნაწილებს შორის კავშირის პოვნა. თუმცა, თუ ბავშვებს მატერიალური საყრდენი აქვთ, პროდუქტულობა მატულობს. ამიტომ დამახსოვრების ხელშეწყობისთვის მისაღები სიტყვიერ საფუძველზე შექმნილი თვალსაჩინოებების (ნახატები, სქემები, ნახაზები) რაციონალური გამოყენება.

ერთ-ერთი ზოგადი ხერხი გამეორების ორგანიზებაა, კერძოდ:

ა) გამეორების დროში განაწილება (მაგალითად, პირველ დღეს 5-ჯერ, მეორე დღეს - 3-ჯერ და ა.შ.);

ბ) გამეორების ხერხების ცვლა (ინდივიდუალური, ერთხმად, ჯაჭვისებურად, მასწავლებლის მოსმენით);

გ) თვითკონტროლი - კონტროლი იმ მონაკვეთებისა, რომელიც კარგად არ იცინა; სავარჯიშოების შესრულება ნასწავლი მასალის მიხედვით.

პედაგოგიური პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ რაციონალური დასწავლის ხერხების გამოყენებით შესაძლებელია მოსწავლის მეხსიერების გაუმჯობესება და რადგანაც მეხსიერება გონებრივი განვითარების ერთ-ერთი კომპონენტია, სრულყოფილი ხდება ზოგადი ინტელექტუალური განვითარება.

მეხსიერების გაუმჯობესება გავლენას ახდენს ფანტაზიის განვითარებაზეც. საკუთარი ქმედებების წინასწარი წარმოდგენა ფანტაზიის განვითარების დასაწყისია. იგი ყალიბდება მიბაძვის და ბავშვის აქტივობის საფუძველზე. ახალი სტრუქტურების შექმნა სიტყვებით, წინადადებებით, ფიგურებით მოითხოვს ახალი სახეების შექმნას, ხოლო წიგნზე მუშაობას მოსწავლე მიჰყავს განზოგადებულ სახეებამდე (რაც ავტორების შემოქმედებითი ფანტაზიის ნაყოფია). მათი გაგება წარმოუდგენელია მკითხველის ფანტაზიის მონაწილეობის გარეშე.

მეხსიერებისა და ფანტაზიის მოქმედება იცვლება იმ მოტივების ცვლილების მიხედვით, რომლებიც მოითხოვენ ბავშვისგან მიზანდასახულ დამახსოვრებასა და აღქმული მასალის გახსენებას, ახალი ნახატის თუ თხზულების შექმნას. თამაშის მოტივები სასწავლო მოტივებად იქცევა, მიბაძვითი და უნებლიე მოქმედება კი - შემოქმედებითად, რომლის მართვასაც ბავშვი თანდათან სწავლობს.

ესთეტიკური განცდა. მშვენიერის სრულყოფილი ესთეტიკური განცდა, ქცევის სხვა ფორმებთან შედარებით, მოგვიანებით ყალიბდება, თუმცა „ესთეტიკური განცდის ელემენტები“ მანამდეც „ცხოვრობს“ ბავშვში. ამიტომ ესთეტიკური აღზრდის პრობლემები არა მარტო სასკოლო ასაკის, არამედ სკოლამდელი ასაკის პედაგოგიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემად ითვლება. პრობლემა გადაუჭრელი დარჩებოდა, შეუსწავლელი რომ ყოფილიყო ამა თუ იმ ასაკის ქცევის ფორმის თავისებურებები ამ პერიოდში გაბატონებული ქცევის ნორმების ზეგავლენის ქრილში.

მეორე მხრივ, „ბავშვის ესთეტიკური განვითარების შესწავლას თეორიული მნიშვნელობაც აქვს – შესწავლა იმისა, განვითარების რა გზებს გადის ესთეტიკური განცდა, სანამ წმინდა სახით გამოვლინდებოდეს, საგულისხმო მასალას იძლევა ესთეტიკური განცდის რაობისა და ბუნების პრობლემის გადასაწყვეტად“ (დ.უზნაძე, შრომები, ტ.მე-5, „მეცნიერება“, თბ., 1967, გვ.524–528). სწორედ ამიტომ, ზრუნვა ბავშვის ესთეტიკურ აღზ-

რდაზე ადრეულ ასაკშივე უნდა დაიწყო.

8-დან 12 წლამდე ასაკში ესთეტიკური ინტერესი დაქვეითებულია. თუმცა ამ პერიოდის ბოლოს ბავშვის შემეცნებითი განვითარება იცვლება და მშვენიერის განცდაც სტიმულს აძლევს განვითარებისთვის. ეს პროცესი სიჭაბუკეში პიკს აღწევს და ინტელექტუალური წინსვლა ესთეტიკურ ინტერესს მძლავრი განვითარებისთვის უმზადებს ნიადაგს.

მხატვრული ნაწარმოების შეფასებისას 8-10 წლის ბავშვი ყურადღებას აქცევს ნაწარმოების შინაარსს. კვლევებმა აჩვენა, რომ საგნობრივი ინტერესი თავს იჩენს ყველგან, სადაც კი შესაძლებელია მისი აღმოცენება და ჩრდილავს ესთეტიკური განცდის იმპულსს. თუმცა სადაც საგნობრივი ინტერესი ნაკლებია, იქ უკვე 8 წლის ასაკიდან ბავშვში ესთეტიკური შეფასების უნარი იკვეთება.

10-11 წლიდან საგნობრივი შინაარსი, ადრეული პერიოდის მსგავსად, კვლავ ყურადღების მიღმა რჩება. როცა ნელდება ინტერესი საგნის, შინაარსისადმი და ბავშვის შემეცნებითი ინტერესისთვის აღარაფერია საგულისხმო, იგი ზრდასრული ადამიანივით წმინდა ესთეტიკური კრიტერიუმებით აფასებს მხატვრულ ნაწარმოებს.

ზრდასრული ადამიანი, რომელსაც მხატვრული ნაწარმოების აღქმისა და შეფასებისას სრულად აქვს განვითარებული ესთეტიკური განცდა, ბუნებრივია, ყველა კრიტერიუმს ერთდროულად ხმარობს (იგულისხმება საგნობრივი შინაარსიც და წმინდა ესთეტიკურიც), ხოლო ბავშვი სასკოლო ასაკის პირველ წლებში ერთი კრიტერიუმიდან მეორეზე ასე ადვილად ვერ გადადის.

მართალია, ბავშვი ამ პერიოდში ფერის, ფორმის, განლაგების, პერსპექტივის, ბუნებრიობისა და მთლიანი მხატვრული შთაბეჭდილების კრიტერიუმებს იყენებს, მაგრამ ვერ ახერხებს, ერთი მხრივ, ერთდროულად ყველა კრიტერიუმის და მეორე მხრივ, სწრაფი თანმიმდევრობით მათ გამოყენებას. ბავშვები სხვადასხვა კრიტერიუმებს ანიჭებენ უპირატესობას და ესთეტიკური შეფასების (შემფასებლების) სხვადასხვა ტიპებს ქმნიან.

როგორც აღვნიშნეთ, 10-11 წლიდან ვითარება იცვლება. ამ დროს ესთეტიკური განცდის აღმოცენება ისეთ სირთულეს აღარ წარმოადგენს და შესაბამისად, საგნობრივ-შინაარსობრივი შეფასება ვეღარ ჩრდილავს მას. თუმცა 11-12 წლის ბავშვი ჯერ კიდევ მოუმწიფებელია ესთეტიკური ღირებულების წვდომისთვის. მაგრამ მაინც ის ახლა შინაარსზე მეტად უპირატესობას მნიშვნელობას ანიჭებს. შეფასების ისეთი მნიშვნელოვანი კრიტერიუმები, როგორიცაა ფერი, ფორმა, შინაარსი, ახლა უფრო სწრაფად ცვლიან ერთმანეთს და სურათის სრული შეფასების შესაძლებლობას იძლევა.

გამოიკვია, რომ 11-12 წლის ასაკიდან ფერი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი ა სურათის ესთეტიკური განცდისთვის და მის ერთ-ერთ უმტკიცეს საფუძველს წარმოადგენს. ამიტომაც ეს კრიტერიუმი, სხვებთან შედარებით, ადრე ვითარდება.

რაც შეეხება ბუნების განცდას - ბუნების სურათის დაკვირვებისას, ამ ასაკის ბავშვის გონება საგნობრივ შინაარსზე ჩერდება, რადგანაც ბუნებაში უამრავი რამაა ისეთი, რაც მის შემეცნებით ინტერესს აღძრავს, მშვენიერებით ტკბობა კი ყურადღების მიღმა რჩება. ბუნებით ტკბობის განცდა ამ ასაკში ჭირს. მოგვიანებით, სიჭაბუკის ხანაში ბუნების მშვენიერებით ტკბობა მოზარდის ესთეტიკური განცდის ერთ-ერთ ძირითად ნიშნად იქცევა.

ხატვა. სკოლამდელი ბავშვის ნახატი სრულიად არ ჰგავს ჩაფიქრებულ/დასახატობიექტს. ამ ასაკში მის ქცევას მხოლოდ ხატვის სურვილი განსაზღვრავს, მას არ აინტერ-

ესებს მისი ნამუშევრის მსგავსება რეალობასთან. ამიტომ მის ნახატს სიმბოლური დატვირთვა აქვს.

ამ ასაკში ხატვა უფრო თამაშია, ვიდრე შემოქმედებითი პროცესი. ბავშვს არა ნამუშევარი, არამედ ხატვის პროცესი აინტერესებს, რაც შემოქმედებითი პროცესის დასაწყისია.

ამ ასაკის ბავშვს ხატვისას აქვს ერთი სქემა, რომელიც შედარებით უცვლელ სახეს ინარჩუნებს სხვადასხვა რეალობის დახატვისას. ეს არის პრიმიტიული სქემები, რომლებიც ერთ, დაუნაწევრებელ მთლიან წარმოდგენს.

სასკოლო ასაკში საგნობრივ-შინაარსობრივი ინტერესის გაღვიძებასთან ერთად, ბავშვის ნახატი საგრძნობ ცვლილებებს განიცდის, საგნობრივი ინტერესი გავლენას ახდენს რეალობის განსახიერების ტენდენციებზე.

დანეებით კლასებში უკვე შეიძლება, ბავშვის ხატვა მის მხატვრულ შემოქმედებად ჩავთვალოთ – ის უკვე მხოლოდ სიმბოლურ დატვირთვას აღარ ატარებს, რადგან ბავშვი ნამუშევარისთვის საგნობრივი დატვირთვის მიცემას ცდილობს.

ბავშვის განცდის გარეგანსახიერების, გრძნობის გარეთ გამოტანის იმპულსი სუსტდება, საგნობრივი ინტერესი კი მატულობს, ამდენად, ბავშვის ხატვა წმინდა პროცესუალურ ფუნქციას კარგავს და სრულიად გარკვეული საგნობრივი შინაარსის, გარე სინამდვილის გამოხატვის ამოცანას ისახავს მიზნად. სწორედ ამ ასაკში იძენს ბავშვის ხატვა მხატვრული შემოქმედების ხასიათს. ბავშვი ცდილობს თავისი ხატვის სქემებში ერთგვარი დეტალიზაციის შეტანასა და ნახატში მისთვის ნაცნობი ყველა დეტალის გაერთიანებას. მისი ნამუშევარი ჯერ კიდევ ვერ ასახავს რეალობაში არსებული საგნის ნამდვილ სურათს, მაგრამ წინა ასაკობრივ პერიოდთან შედარებით, უფრო ადეკვატურია.

დანეებითი კლასების პირველ წლებში ბავშვს განსაკუთრებით ფერებით მუშაობა იზიდავს და "ფერადად" ხატვას ირჩევს. ეს ფენომენი ბავშვის ემოციური სფეროს ჩამოყალიბებასთანაა დაკავშირებული და მისი პიროვნების განვითარებას უკავშირდება. ამ პერიოდში ბავშვების უმრავლესობა მკვეთრ ფერებს ანიჭებს უპირატესობას. ბავშვი მკვეთრი ფერების გამძლიერებელ და რითმულ გავლენას გრძნობს. სწორედ ეს პროცესი უყრის საფუძველს, რომ 11-12 წლის ასაკში ესთეტიკური განცდის კრიტერიუმებიდან ყველაზე ადრე სწორედ ფერმა იჩინოს თავი. 8-9 წლის ასაკის ბავშვებში უკვე შესაძლოა მათი გატაცებების გარჩევა - ვის უფრო ხაზვის მსგავსი მოქმედება მოსწონს და ვის - ხატვისა და ფერწერისა.

11 წლიდან ბავშვი არსებითად სხვაგვარ ხატვას იწყებს, რადგან ამ პერიოდში იგებს ხაზებისა და ფორმების მნიშვნელობასა და გრძნობას, რაც მხატვრობის უმთავრესი საფუძველია¹.

ამ ასაკში ბავშვი, რომელსაც უკვე აქვს განვითარებული ინტელექტუალური ობიექტივაციის (დაკვირვებისა და ანალიზის) უნარი, ყურადღებას აქცევს ნახატის შესრულების ტექნიკურ მხარეს, რაც გავლენას ახდენს ხატვის პროცესზე. მისი ხატვის აზრი და ნამუშევრები უკვე ესთეტიკურ ელემენტს შეიცავს.

წინა პერიოდისთვის დამახასიათებელი სქემები ახლაც შენარჩუნებულია, მაგრამ მდიდრდება დეტალებით და ზუსტ საგნობრივ გამოხატულებას იღებს.

11-12 წლის მოზარდი საგნის გამოსახულების შესრულებასთან ერთად, ცდილობს საგნების ისე დახატვას, რომ მათ შორის არსებული მიმართებებიც გადმოგცეს. ხატ-

¹ აღვნიშნავთ, რომ ყველა ზემოთ აღწერილი ეტაპი ბავშვთან ხატვის უნარის განვითარებისა ეხება ზომიერი მონაცემების ბავშვს; ხატვის განსაკუთრებული ნიჭის მქონე ბავშვებს ყველა ზემოთ აღწერილი შესაძლებლობა და უნარი უფრო ადრე უვითარდება.

ვას ცნებითი აზროვნების გავლენა ეტყობა – ეს ლოგიკური მომენტის გავლენაა ბავშვის შემოქმედებაზე. ამ პერიოდში ბავშვი ლოგიკური ინტერესის მიხედვით შერჩეულს ხატავს – იმას, რაც მისი ცნებითი აზროვნებისთვისაა საინტერესო. ამ ასაკში ხაზვა კიდევ უფრო იტაცებს მას.

9–12 წლის პერიოდში ბავშვი ნახატს დიდი სიზუსტით ხატავს. ეს განსაკუთრებით ძლიერდება 12 წლიდან, როდესაც ბავშვი უკვე იმას ხატავს, რისი აღწერა და რაზეც მუშაობა უკვე იცის – მანქანებს, სხვადასხვა ინსტრუმენტს, იარაღს, გარემოს, საგნებს, ბუნებას, ადამიანებს და ა.შ.

ასე, რომ 11–12 წლის ბავშვის ნამუშევარს – ხაზებსა და ფორმებს – ეტყობა, რომ მხატვრის მიზანი რეალობის საგნობრივი გამოსახვაა.

ამ ასაკის ბავშვი, სკოლამდელ პერიოდთან შედარებით, არა საკუთარ განცდათა გარეთ გამოვლენის ტენდენციისკენ, არამედ გარე სიმანდვილისკენაა მიმართული – მას თავისი ნახატის საგნობრივი სიზუსტით გამოსახვის ტენდენცია ამოძრავებს.

როდესაც ბავშვს ხაზისა და ფორმის გრძნობა უჩნდება და თავისი ნამუშევრის რეალობასთან შესატყვისობა იტაცებს, გრძნობადი მომენტი – ფერი და ფორმით გამოხატვა – მაინც არ არის დაჩრდილული. ამიტომ მისი ნამუშევრები ფერისადმი ინტერესს მეტად იწარჩუნებს.

ნებისყოფა. სასწავლო საქმიანობას, რომელიც 5–6 წლიდან მთლიანად განსაზღვრავს ბავშვის ცხოვრების სტილს, არსებითი ცვლილებები შეაქვს მისი ნებისყოფის განვითარებაშიც. რადგანაც სწავლა ბავშვის ძირითადი და აუცილებელი საქმიანობა ხდება, უყენებენ როგორც ზოგად, ისე კონკრეტულ მოთხოვნებს. სწორედ ამ მოთხოვნებისადმი დამორჩილების აუცილებლობა იქცევა ბავშვის ნებისყოფის ჩამოყალიბების მნიშვნელოვან ფაქტორად. მაგალითად, აუცილებელია დილით დროულად ადგომა, სკოლაში მისვლა ზარის დარეკვამდე, დაჯდომა მხოლოდ იმ ერთ ადგილზე, რომელიც მასწავლებელმა მიუჩინა. ბავშვს გაკვეთილზე გარკვეული წესების დაცვა უწევს – უნდა ადგეს, როცა რაიმეს კითხვა ან პასუხის გაცემა უნდა, ხელი უნდა ასწიოს და არ წამოიყვიროს. პირველკლასელს, რომელსაც დასმულ კითხვაზე სწორი პასუხი აქვს (ან ჰგონია, რომ აქვს), ძალიან უნდა, მასწავლებელს სწორედ მან უპასუხოს. ყოველი ასეთი წესი და „უნდა“ ბავშვისგან მოითხოვს საკუთარი ქცევის, აზრების და სურვილების დამორჩილებას.

მასწავლებლის შეფასებები კიდევ უფრო ააქტიურებს ამ წესების მნიშვნელობას. ასე იწვრთნება პატარა მოსწავლეების ნებისყოფა, განსაკუთრებით – თავშეკავების უნარი.

მკვეთრად იცვლება მოტივებიც, რომლებიც უბიძგებენ ბავშვს ნებისყოფის დაძაბვისკენ. უკვე მეორე კლასში შესამჩნევად იზრდება საზოგადოებრივი აზრისა და დამოკიდებულებების როლი. თუ პირველკლასელს უფრო მასწავლებლის შეფასება აღელვებს, მეორე კლასიდან და შემდგომ უფრო მეტად – მესამე-მეოთხე კლასებში-თანაკლასელებში საკუთარ ადგილსა და მათ დამოკიდებულებაზე ფიქრობენ.

ნებისყოფას დიდი მნიშვნელობა აქვს ბავშვის პიროვნებად ჩამოყალიბებაში. ეს პროცესი ვერ იქნება გაცალკევებული ბავშვის ინტერესებისგან, გარშემომყოფებთან ურთიერთობისგან, უფროსებთან, ტოლებთან და საკუთარ თავთან დამოკიდებულებებისგან. ნებისყოფის განვითარება წარმოუდგენელია ფანტაზიის, მეხსიერების, მორალური ცვლილებების გარეშე და ეს ცვლილებები მოზარდობის ეტაპზე ვლინდება.

აზროვნება. დაწყებითი კლასების მოსწავლეების აზროვნების განვითარებაში ორი ძირითადი სტადია გამოიყოფა. პირველ სტადიაზე (დაახლოებით პირველ-მეორე კლასებ-

ში) მათი სააზროვნო მოქმედება ჯერ კიდევ სკოლამდელისას ჰგავს. ბავშვები ეყრდნობიან რეალურ საგნებს ან მათ უშუალო შემცვლელებს, გამოსახულებებს.

ისინი საგნის და სიტუაციის შესახებ მსჯელობენ ცალმხრივად, ყურადღებას აქცევენ ერთეულ, გარეგან ნიშანს. დასკვნები ეყრდნობა თვალსაჩინო წინაპირობებს, რომლებიც აღქმაში ეძლევათ, ხოლო დასკვნას არა ლოგიკური არგუმენტებით, არამედ აღქმით მიღებული ცნობებით ასაბუთებენ.

განზოგადებები, რომელსაც ამ სტადიაზე აღწევენ ბავშვები, მიმდინარებს საგანთა თვალშისაცემი ნიშნების „ზენოლით“. ასეთი ნიშნებია უტილიტარული (გამოყენებითი) და ფუნქციური (რა ფუნქცია აქვს). მათი განზოგადებები მხოლოდ ზედაპირულ ნიშნებს აფიქსირებს.

ხშირია შემთხვევები, როცა სკოლაში დაუფლებული სასწავლო საგნების ელემენტები, ეძლევათ ისე, რომ განზოგადებები თითქმის სრულად ეყრდნობა რომელიმე კონკრეტულ სიტუაციაზე დაკვირვებას, მათი ფორმულირება დეტალური აღწერით ხდება. ასეთი მასალის შედარების საფუძველზე ბავშვები გამოყოფენ მსგავს გარეგნულ ნიშნებს და აღნიშნავენ მათ შესაბამისი სიტყვებით. ხოლო თუ ცოდნის შეფასების მთავარი კრიტერიუმი ბავშვის მიერ მოყვანილი შესატყვისი კონკრეტული მაგალითის ან ილუსტრაციის უნარია, ბავშვის აზროვნების ეს თავისებურება იქცევა სწავლებაში თვალსაჩინოების პრინციპის ძირითად პირობად.

სისტემური სწავლების საფუძველზე, მესამე კლასისთვის ბავშვების აზროვნების ხასიათი იცვლება. ამ ცვლილებასთან არის დაკავშირებული განვითარების მეორე სტადია. უკვე პირველ და მეორე კლასებში მასწავლებლების განსაკუთრებული ამოცანა ბავშვებისთვის იმ კავშირების ჩვენებაა, რომლებიც ცალკეულ ელემენტებს შორის არსებობს. ყოველწლიურად იზრდება მოცულობა დავალებებისა, რომლებიც მოითხოვენ ასეთ კავშირებზე და დამოკიდებულებებზე მითითებას. მესამე კლასში მოსწავლეები უკვე ეუფლებიან ცნებებს შორის სახეობა-გვარობით (კერძო-ზოგადის) დამოკიდებულებებს, ე.ი. ახერხებენ კლასიფიკაციას.

საგანთა და მოვლენათა კლასიფიკაციის უნარის ჩამოყალიბებით სუსტდება აღქმაზე მიჯაჭვულობა (ანუ იმის გააზრება, რომ ნებისმიერი საგანი თუ მოვლენა რომელიმე კლასის, ჯგუფის წარმომადგენელია და თითოეულ წევრთან აქვს საერთო თვისებები და ა.შ.). ე.ი. სასწავლო მასალაზე გრძელდება გონებრივი მუშაობა - იძენენ ახალ სააზროვნო ხერხებსა და საშუალებებს.

მეორე სტადიის ბოლოსთვის მოსწავლეები ახერხებენ განზოგადებას (არ ოპერირებენ მხოლოდ ერთეული საგნებიდან გამომდინარე დასკვნით). იზრდება მსჯელობათა რაოდენობა, სადაც თვალსაჩინო მომენტები მინიმუმამდე დადის და ობიექტები ხასიათდება მეტნაკლებად არსებითი კავშირებით.

7-8 წლის ბავშვების მასწავლებლებისა და მშობლებისთვის ამკარაა, რომ პატარები აღარ კმაყოფილდებიან საგანთა უბრალო თვალყურებით - მათ სურთ იცოდნენ, რატომ არიან ისინი ასე მოწყობილი, რატომ შეიქმნა საერთოდ და ა.შ. კითხვა „რატომ“ ძალიან აქტიუალურია სკოლამდელელებშიც, მაგრამ ისინი ნებისმიერი პასუხით კმაყოფილდებიან. სხვა მდგომარეობაა მოსწავლეებთან - უფროსებისგან, მასმედიიდან წამოსული ინფორმაციის კვალდაკვალ ბავშვები აღარ კმაყოფილდებიან შემთხვევითი, ზედაპირული პასუხებით და ითხოვენ ისეთ განმარტებებს, რომლებიც შეესაბამება გარემოს შესახებ ფაქტების და წარმოდგენების სისტემას. რა თქმა უნდა, სკოლამ გვერდი არ უნდა აუაროს ამ გარემოებებს.

მან უნდა აიტაცოს და განავითაროს ბავშვის თეორიული მსჯელობის ჩანასახები, მისცეს მას საჭირო განმარტებები მიზეზებზე, შედეგებზე, საარსებო პირობებზე.

ამგვარი გზით, კონკრეტულ და ხატოვან აზროვნებასთან ერთად, პატარებს, რომლებიც მიზეზებს, საგანთა და მოვლენათა საფუძველს ეძებენ და განმარტებას ითხოვენ. თანდათან ასწავლიან განყენებული აზროვნების მარტივ ხერხებს.

ფსიქო-სოციალური განვითარება. სასწავლო საქმიანობის დასაწყისშივე იცვლება ბავშვების ინტერესები, ჩნდება ახალი მიმართულებები. ცნობილია, რომ სკოლამდელი პერიოდის ბოლო ეტაპზე, ძირითადად, საბავშვო ბაღებში ჩატარებული მუშაობის შედეგად, უჩნდებათ სწავლის მოთხოვნილება-ინტერესი სკოლისადმი და სასკოლო ცხოვრებისადმი.

ბავშვი ისწრაფვის მისთვის საინტერესო - მოსწავლის ადგილის დასაკავებლად. დიდი ბავშვებივით სკოლაში სიარული სურს, ჩანთის ტარება, მერხთან ჯდომა, წიგნები და ა.შ. თუმცა ეს სწრაფვა (როგორც ყველა მოთხოვნილება) მოსწავლეობის გარეგანი მდგომარეობისადმი, დაკმაყოფილების შემთხვევაში ქრება. თუ პირველ ხანებში მოსწავლეები ძალიან კმაყოფილი არიან ახალი მდგომარეობით, გარკვეული პერიოდის შემდეგ ეს განცდები ნელ-ნელა უფერულდება. მოტივი - „მინდა ვიყო მოსწავლე“ - აქტუალური აღარ არის. თუმცა პირველკლასელებში სკოლისადმი სწრაფვა საკუთრივ სწავლისადმი ინტერესშიც არის გამოხატული და თუ სასწავლო საქმიანობა რაციონალურად ორგანიზდება, მოტივი არ გაქრება, პირიქით - შესაძლოა, გაძლიერდეს კიდევ.

დაწყებითი კლასების პირველ ეტაპზე მოსწავლეების ინტერესები, ძირითადად, შემდეგი თავისებურებებით ხასიათდება:

- მიმბაძველობა, რომელიც ხშირად შემთხვევით წარმოიქმნება;
- არამდგრადობა, ხანმოკლეობა, სწრაფი და უმიზეზო ცვლილებები ყოველგვარი საქმიანობისას;
- ინტერესთა გაფანტულობა - სხვადასხვა დაუკავშირებელი სფეროებისადმი ინტერესი. სვამენ უამრავ კითხვას, რომლებსაც არაფერი აქვთ საერთო სასწავლო მასალასთან;
- ზედაპირულობა - აინტერესებთ მხოლოდ ზედაპირული ფაქტები, განსაკუთრებით - მკვეთრი და უჩვეულო. არ აინტერესებთ სიღრმისეული გარკვევა;
- განსაკუთრებული ინტერესი უახლოესი შედეგისადმი, რომელიც ემყარება საკუთარ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას ან მოვლენის დროში სიახლოვეს. ძირითადად, მათთვის საინტერესო შეკითხვათა რიცხვს განეკუთვნება ამ ტიპის კითხვები: „დღეს გააკეთე დავალება?“, „რამდენი შეცდომა გქონდა?“, „რა გითხრა მასწავლებელმა?“

4-6 კლასებში ეს ინტერესები იცვლება, რაც გარკვეულ პირობებთანაა დაკავშირებული. პირობები, რომელთაც შეუძლია ამ ასაკში სწავლისადმი სტაბილური დამოკიდებულების ჩამოყალიბება:

- 1) ახალი ინფორმაციისა და უკვე ცნობილის სწორი შეთანხმება მთავარი პირობაა ბავშვებში შემეცნებითი ინტერესების გასაჩენად. ბავშვისთვის სრულიად უცნობი რამ (ანუ არავითარი წინმსწრები ცოდნა არ აქვს ამის შესახებ) არ ინვესტ მათში ინტერესს, მაგალითად: ბუნების მოვლენები, სიტყვის შემადგენლობა, რიცხვები (განსაკუთრებით პირველ ეტაპზე). თუმცა კარგად ნაცნობიც უინტერესოა მათთვის, ამიტომ მასწავლებელმა უნდა მოახერხოს ძველსა და ნაცნობში ახალი

შინაარსის - ნიშან-თვისებები, სხვა მოვლენებთან თუ ობიექტებთან დამოკიდებულებები და ა.შ. - ჩვენება.

- 2) ბავშვს საგნის შემოქმედებითად გარდაქმნისათვის უნდა მიეცეს საკუთარი ინიციატივის, აქტივობის გამოყენების შესაძლებლობა (მაგ. წინადადების, მაგალითის, გეგმის რეკონსტრუირება), რაც გაზრდის მის ინტერესს.
- 3) ინტერესი ჩნდება წარმატების მიღწევისას. როდესაც მოსწავლე დავალების შესრულებას წარმატებით ართმევს თავს და ამას სხვადასხვა ხერხით აკეთებს, ინტერესიც მატულობს.
- 4) ინტერესის შემდგომ განმტკიცებაში დიდი მნიშვნელობა აქვს შესასწავლი მასალის პრაქტიკულ გამოყენებას, რაც, თავის მხრივ, ახალ კითხვებს აჩენს და ხელს უწყობს შემეცნებითი პროცესების განვითარებას.

ამგვარად, ბავშვის განვითარების პროცესი ვერ აიხსნება და დახასიათდება ერთი რომელიმე სფეროს ცვლილებით. ეს არის რთული და მრავალმხრივი პროცესი. აქედან გამომდინარე, ფსიქოლოგიური მრავალმხრივობის განმავითარებელი პედაგოგიური პირობებიც განსხვავებული იქნება.

თავი II. შეფასება

მოსწავლის შეფასების მიზანი

მოსწავლის შეფასების მიზანი სწავლა-სწავლების ხარისხის მართვაა, რაც გულისხმობს სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვასა და კონტროლს.

მოსწავლის აკადემიური მიღწევა ხშირად და მრავალმხრივად უნდა შეფასდეს, რაც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა განვითარებას, მათი შესაძლებლობების გამოვლენასა და სხვადასხვა პოტენციალის მქონე მოსწავლეთათვის თანაბარი პირობების შექმნას.

განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასება

სკოლაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება: განმსაზღვრელი და განმავითარებელი.

განმსაზღვრელი შეფასება აკონტროლებს სწავლის ხარისხს, ადგენს მოსწავლის მიღწევის დონეს ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ მიზნებთან მიმართებაში. განმსაზღვრელ შეფასებაში იწერება ქულა.

განმავითარებელი შეფასება აკონტროლებს თითოეული მოსწავლის განვითარების დინამიკას და ხელს უწყობს სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებას. განმავითარებელი შეფასებისას მასწავლებელი მოსწავლეთა საქმიანობას ამოწმებს არა მათი მიღწევის დონის განსასჯელად და ქულების დასაწერად, არამედ მათ დასახმარებლად. მასწავლებელი აკვირდება თითოეულ მოსწავლეს სწავლის პროცესში, სწავლობს მათ საჭიროებებს, რათა თითოეულ მათგანს მაქსიმალურად შეუწყოს ხელი წინსვლაში. ასეთ კონსტრუქციულ სასწავლო გარემოში მოსწავლეებს არ აფერხებთ მარცხის/წარუმატებლობის შიში და ნებისმიერ შემთხვევაში მასწავლებლის რჩევისა და მხარდაჭერის იმედი აქვთ. ცოდნის დონის მიუხედავად, მოსწავლეები იძენენ ახალ ცოდნას, ამდიდრებენ გამოცდილებას და იუმ-

ჯობესებენ უნარებს.

განმავითარებელი შეფასების პროცესში უნდა ჩაერთოს მასწავლებელიც და მოსწავლეებიც. მასწავლებლის დახმარებით, მოსწავლეები თავადაც უნდა ცდილობდნენ საკუთარი მოთხოვნილებების დადგენას, ძლიერი და სუსტი მხარეების გამოვლენას, შემაფერხებელ ფაქტორებს. ამგვარ პროცესებში მოსწავლეების ჩართვა თვითშეფასებისა და თვითგანვითარების უნარებს აყალიბებს და ზრდის მათ ქმედითუნიანიობასა და პასუხისმგებლობას.

მნიშვნელოვანია, აღვნიშნოთ, რომ განმავითარებელი შეფასების შემთხვევაში, მოსწავლე ფასდება საკუთარ თავთან, საკუთარ მიღწევებთან მიმართებით, რაც მას საშუალებას აძლევს, იგრძნოს წინსვლა და ირწმუნოს, რომ შეუძლია სიძნელეთა ეტაპობრივად გადალახვა.

განმავითარებელი შეფასებისას გამოიყენება ისეთი საშუალებები, როგორიცაა სიტყვიერი კომენტარი, რჩევა-დარიგება, დაკვირვების ფურცელი, თვითშეფასებისა და ურთიერთშეფასების სქემა, ცოდნის ათვისების ან უნარის განვითარების ეტაპების აღმნიშვნელი დონეები (მაგალითად, ათვისებულია/ფლობს, ათვისების/დაუფლების პროცესშია, ასათვისებელია/დასაუფლებელია). ათვისების თუ ფლობის დონეებით შედგენილი შეფასების ან თვითშეფასების სქემები მასწავლებელსაც და მოსწავლესაც საშუალებას აძლევს, დინამიკაში დაინახოს კონკრეტული ცოდნის თუ უნარის ათვისების პროცესი.

განმავითარებელი და განმსაზღვრელი შეფასებების სქემატური აღწერილობა

	განმავითარებელი	განმსაზღვრელი
მიზანი	სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება; მოსწავლის განვითარების ხელშეწყობა.	სწავლის ხარისხის გაკონტროლება; მოსწავლის მიღწევის დონის დადგენა ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ მიზნებთან მიმართებაში; აკადემიური მოსწრების დონის განსაზღვრა.
შეფასების საგანი	სწავლის პროცესი.	სწავლის შედეგი.
შეფასების შედეგად მიღებული გადანყვებილება	წინსვლის ხელშესაწყობად განსხვავებული აქტივობის შერჩევა, სწავლების სტრატეგიის შეცვლა, რჩევა-დარიგების მიცემა და სხვ.	მომდევნო ეტაპზე (კლასში/საფეხურზე) დაშვება/არდაშვება
წარმართების კრიტერიუმების განსაზღვრა	კონკრეტული მოსწავლის წინსვლის საფუძველზე (საკუთარ მიღწევებთან მიმართებით - რა დონეს ფლობდა, რა დონეს ფლობს).	იმის საფუძველზე, თუ რამდენად მიაღწია სტანდარტით განსაზღვრულ შედეგებს (ყველასათვის საერთო, სტანდარტით დადგენილ ნორმასთან მიმართებაში).

შეფასების საშუალებები	თვით/ურთიერთშეფასების რუბრიკა; კითხვარი; სიტყვიერი (ზეპირი/წერილობითი) კომენტარი; უნარის განვითარების დონის აღწერა.	ქულა.
--------------------------	---	-------

საგნის სემესტრული ქულის შემაჯავებელი ნაწილები (კომპონენტები)

სემესტრის მანძილზე მოსწავლეები ფასდებიან სამი კომპონენტის მიხედვით: ა) საშინაო დავალება; ბ) საკლასო დავალება; გ) შემაჯამებელი დავალება. სამივე კომპონენტს ერთნაირი წონა აქვს.

საშინაო და საკლასო დავალებათა კომპონენტებში გამოიყენება როგორც განმსაზღვრელი, ისე განმავითარებელი შეფასება. შემაჯამებელი დავალების კომპონენტში მხოლოდ განმსაზღვრელი შეფასება გამოიყენება.

შემაჯამებელი კომპონენტი აფასებს ერთი სასწავლო მონაკვეთის (თემა, თავი, პარაგრაფი) შესწავლა-დამუშავების შედეგად მიღწეულ შედეგებს სტანდარტის მოთხოვნებთან მიმართებით - კონკრეტული სასწავლო ერთეულის დასრულებისას მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული ცოდნისა და უნარების წარმოჩენა.

ასე რომ, შემაჯამებელი დავალებები უნდა აფასებდეს საგნის სტანდარტით განსაზღვრულ შედეგებს და აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:

- დავალების თითოეულ ტიპს უნდა ახლდეს თავისი შეფასების ზოგადი რუბრიკა;
- ზოგადი რუბრიკა უნდა დაზუსტდეს კონკრეტული დავალების პირობისა და განვლილი მასალის გათვალისწინებით;
- 10 ქულა უნდა გადანაწილდეს რუბრიკაში შემავალ კრიტერიუმებზე;
- მითითებული უნდა იყოს საგნობრივი სტანდარტის ის შედეგები, რომელთა შეფასებასაც ემსახურება შემაჯამებელი დავალება.

სტანდარტის მოთხოვნათა დასაკმაყოფილებლად, აუცილებელია შემაჯამებელი დავალების მრავალგვარი ფორმის გამოყენება.

როგორც მოგეხსენებათ, ეროვნული სასწავლო გეგმა თითოეული საგნისთვის განსაზღვრავს სემესტრის განმავლობაში ჩასატარებელი შემაჯამებელი დავალებების სავალდებულო მინიმალურ რაოდენობას. სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში როგორც მეხუთე, ისე მეექვსე კლასში, შემაჯამებელ დავალებათა სავალდებულო მინიმალური რაოდენობა პირველ სემესტრში არის 2, ხოლო მეორეში-3.

თითოეული შემაჯამებელი დავალება ფასდება კონკრეტული ნიშნით. მოსწავლე ვალდებულია, შეასრულოს კლასში ჩატარებული ყველა შემაჯამებელი დავალება. იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლე გაცდენის გამო ვერ შეასრულებს რომელიმე შემაჯამებელ სამუშაოს, სკოლა ვალდებულია, მისცეს მას გაცდენილი შემაჯამებელი დავალებების აღდგენის საშუალება. შემაჯამებელი აღდგენითი სამუშაო უნდა დაინიშნოს სემესტრის მსვლელობი-

სას. შემაჯამებელ დავალებათა აღდგენის წესი განისაზღვრება სასკოლო სასწავლო გეგმით.

სემესტრის მსვლელობისას ჩატარებული შემაჯამებელი შეფასებების შემდეგ რეკომენდებულია კომენტარების დაწერა მათთვის, ვინც დადებითი სემესტრული შეფასების მისაღებად აუცილებლად უნდა გამოასწოროს საკუთარი მოსწრება. ასევე, შეიძლება დაინეროს კომენტარი, თუ მოსწავლემ წინა შეფასებასთან შედარებით მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა თავისი მოსწრება. ამის აღნიშვნა მნიშვნელოვან სტიმულს მისცემს მოსწავლეს სემესტრის ბოლომდე სწავლის ხარისხის შესანარჩუნებლად.

განმსაზღვრელი შეფასება V-VI კლასებში

როგორც აღვნიშნეთ, განმავითარებელი შეფასება ხელს უწყობს, შექმნას პოზიტიური და კონსტრუქციული გარემო, რომელშიც თითოეულ მოსწავლეს ექნება იმის განცდა, რომ შეუძლია წინსვლა და დაბრკოლებების გადალახვა. მართლაც, განმავითარებელი შეფასება ზომავს კონკრეტული მოსწავლის პირად წინსვლას. V-VI კლასიდან განმავითარებელ შეფასებასთან ერთად შემოდის განმსაზღვრელი შეფასებაც. განმსაზღვრელი შეფასების შემოღება კონსტრუქციულ გარემოს გარკვეულ საფრთხეს უქმნის. მასწავლებელს დიდი სიფრთხილე მართებს, რომ მთავარი პრიორიტეტი - ცოდნის აგების პროცესში თითოეულმა მოსწავლემ იგრძნოს თანადგომა - არ გადაფაროს განსჯითმა დამოკიდებულებამ და არ შეიქმნას გარემო, რომელშიც გამარჯვებულები და დამარცხებულები ჩნდებიან. მართლაც, განმსაზღვრელი შეფასება ყველას საერთო საზომით აფასებს საერთო ნორმასთან მიმართებით². განმსაზღვრელ შეფასებაში წარმატების კრიტერიუმი ემყარება არა კონკრეტული მოსწავლის შესაძლებლობებს, არამედ საერთო ნორმის მოთხოვნებს. ამიტომ იკარგება იმ მოსწავლეთა ძალისხმევის კვალი, რომლებსაც წინსვლა აქვთ, მაგრამ ჯერ კიდევ დაშორებული არიან საერთო მოთხოვნებს. მათ, ფაქტობრივად, ცოდნის ეტაპობრივად კონსტრუირების საშუალება ერთმევათ. ბუნებრივია, ამ უკანასკნელთა სასკოლო მოტივაცია ეტაპობრივად კლებულობს, რაც, ცხადია, უარყოფითად აისახება სწავლის შედეგებზე. ისინი საკუთარ თავში ვეღარ პოულობენ სიძნელეთა დაძლევის რესურსებს, საკუთარ შესაძლებლობების რწმენას კარგავენ, ფიქრობენ, რომ ვერ შეცვლიან მოვლენათა კურსს, ვერ იმოქმედებენ მათი წარმატების განმსაზღვრელ ფაქტორებზე. მათი გონება დაკავებულია არა ახალი ცოდნის შეძენითა და უნარების განვითარებით, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ არასასურველი შეფასებების აცდენაზე ფიქრით. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მათი სტრატეგიები მიმართულია არა სწავლა-განვითარებისაკენ, არამედ თავდაცვისაკენ. თუკი საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებული მოსწავლე იღებს ნებისმიერ გამოწვევას და მზად არის, შეეჭიდოს ამა თუ იმ სიძნელეს, მოტივაციადაქვეითებული მოსწავლე პირიქით - თავს არიდებს სასწავლო აქტივობებს, რომელთა შესრულება მის გაზრდა-განვითარებას შეუწყობდა ხელს.

ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, V კლასიდან განმსაზღვრელი შეფასების შემოღების მიუხედავად, მასწავლებელმა პრიორიტეტულობა უნდა შეუნარჩუნოს განმავითარებელ შეფასებას, რომელიც თითოეული მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშემწყობი ინსტრუმენტია.

² ცხადია, კონკრეტულ კლასში მიღებულ საერთო ნორმას განსაზღვრავს საგნის სტანდარტის მოთხოვნები.

შეფასების კომპონენტები სახვით და გასართობი სკოლაში

საშინაო და საკლასო დავალებათა კომპონენტები

საშინაო დავალებები

შეიძლება შეფასდეს შემდეგი დავალებების მიხედვით:

მასალის მოძიება, რეფერატი, პრაქტიკული სამუშაო.

მიმდინარე საკლასო დავალებები

მოიცავს შემდეგი ტიპის აქტივობებს:

1. კონკრეტული პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება ან ნამუშევრის შექმნა გარკვეულ თემაზე, რაც შეიძლება შეფასდეს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:

- ორგანიზებულობა (სისტემურობა, დროის ლიმიტის დაცვა, საჭირო მასალის, აღჭურვილობის ქონა);
- ტექნიკის, მასალის ფლობა;
- შემოქმედებითობა (გადანყვეტილების დამოუკიდებლად მიღება, საკუთარი ხელნერის, ხედვის დემონსტრირება);
- თანამშრომლობა ჯგუფური მუშაობის დროს.

2. საკუთარი და სხვისი ნამუშევრების განხილვაში მონაწილეობა;

3. გარკვეული ეპოქის, შემოქმედის ან ხელოვნების ნიმუშის ანალიზში ან მის ირგვლივ მსჯელობაში მონაწილეობა, რაც შეიძლება შეფასდეს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:

- აქტიური მონაწილეობა;
- საკუთარი აზრის დასაბუთებულად წარმოჩენა;
- სხვისი აზრის მიმართ პატივისცემის დემონსტრირება.

4. საკუთარი და სხვების ნამუშევრების პრეზენტაცია (აუდიტორიისთვის წარდგენა), რაც შეიძლება შეფასდეს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:

- სათქმელის ნათლად და გასაგებად გადმოცემა, აუდიტორიასთან კონტაქტი;
- თვალსაჩინოებისა და ტექნიკური საშუალებების გამოყენება;
- კითხვებზე ადეკვატური პასუხის გაცემა.

შემაჯამებელი დავალებების კომპონენტი

შემაჯამებელი დავალების კომპონენტი უკავშირდება სწავლა-სწავლების შედეგს. ამ კომპონენტში უნდა შეფასდეს ერთი სასწავლო მონაკვეთის (თემა, თავი, პარაგრაფი, საკითხი) შესწავლა-დამუშავების შედეგად მიღწეული შედეგები. კონკრეტული სასწავლო ერთეულის დასრულებისას მოსწავლემ უნდა შეძლოს სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში სტანდარტით განსაზღვრული ცოდნისა და უნარების წარმოჩენა. შესაბამისად, შემაჯამებელი დავალებები უნდა ამოწმებდეს სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში სტანდარტებით განსაზღვრულ შედეგებს.

შემაჯამებელ დავალებათა ტიპები:

სტანდარტის მოთხოვნათა დასაფარად, რეკომენდებულია შემაჯამებელ დავალებათა მრავალფეროვანი ფორმების გამოყენება. სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში შემაჯამებელ დავალებათა ტიპები შეიძლება იყოს:

საკონტროლო/გამოცდა/ტესტირება/მასშტაბური ნამუშევარი/გამოფენა/მოხსენება-რეფერატი (გარკვეული ეპოქის, შემოქმედის შესახებ).

პროექტები

პროექტის სავარაუდო თემები:

ექსპოზიციის, ტელეგადაცემის, რადიოგადაცემის, სპექტაკლის მომზადება; გაზეთის, ჟურნალის, წიგნის მაკეტის დამზადება; სკვერის კეთილმოწყობა, სკოლის, საკლასო ოთახის, ინტერიერის დიზაინის შექმნა და სხვა.

პროექტის შესრულების დროს ფასდება შემდეგი აქტივობები:

პროექტის იდეის განსაზღვრა, პროექტის დაგეგმვა, ფუნქციების განაწილება; ორგანიზება, ფინანსური გათვლა, სპონსორის მოძიება, საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მასალით მომარაგება, მუსიკალური გაფორმება, რეჟისურა, სცენოგრაფია, მხატვრობა, დიზაინი: კოსტიუმი, დეკორაცია, გრიმი; რესურსის შექმნა, წარმოდგენაში მონაწილეობა (მსახიობი, ნამყვანი, გამნათებელი და ა.შ.), წარდგენა და სხვა.

მოთხოვნები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს შემაჯამებელი დავალებები

- დავალების თითოეულ ტიპს უნდა ახლდეს თავისი შეფასების ზოგადი რუბრიკა;
- ზოგადი რუბრიკა უნდა დაზუსტდეს კონკრეტული დავალების პირობისა და განვლილი მასალის გათვალისწინებით;
- 10 ქულა უნდა გადაიწილდეს რუბრიკაში შემავალ კრიტერიუმებზე;
- მითითებული უნდა იყოს სტანდარტის ის შედეგები, რომელთა შემოწმებასაც ემსახურება შემაჯამებელი დავალება.

რუბრიკების ნიმუშები:

პრაქტიკული სამუშაოს (ნამუშევრის) შეფასება					
თარიღი: სამუშაოს (ნამუშევრის) სახეობა:					
მოს- წავლა	შეფასების კრიტერიუმები				შემა- ჯამებ- ლი ქულა
	ორგანიზებუ- ლობა (დროის ლიმიტის დაცვა, საჭირო ალტერნატივების ქონა)	მასალის, ტექნიკის და მხატვრულ- გამომსახველ- ბითი საშუალებების ფლობა	შემოქმედებითო- ბა, ანუ რამდენად ეფექტურად იყენებს ტექნიკას, მასალას და მხატვრულ-გამომსახ- ველობით ხერხებს ჩანაფიქრის გად- მოსაცემად	თანამ- შრომლობა ჯგუფური მუშაობის დროს	ქულათა მაქსი- მალური რაოდენობა
	0-1	0- 3	0- 4	0-2	10
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

პრაქტიკული სამუშაოს (ნამუშევრის) შეფასება						
თარიღი:		სამუშაოს (ნამუშევრის) სახეობა: ნატურმორტი				
		მასალა: აკვარელი, გუაში				
მოს- წავლე	შეფასების კრიტერიუმები					შემა- ჯამება- ლი ქულა
	კომპოზიცია რამდენად ახერხებს დასახატი ობიექტების სასურათე სიბრტყეზე კომპო- ზიციურ განაწილებას (კომპოზიცი- ური ბალანსის დაცვას და ა.შ.) და ურთიერთ თა- ნაფარდობის გადმოცემას	ფორმა/ მოცულობა რამდე- ნად იცავს საგნის პროპორ- ციებს და რამდენად ახერხ- ებს მათი მოცულობის გადმოცემას შუქ-ჩრდილ- ის საშუალე- ბით	ფერი რამდენად შეესატყ- ვისება ფერთა გამა დასახატ ობიექტებს, ან რამდენად შემოქმედე- ბითად არის გადაწყვეტი- ლი ფერის ამოცანა ნამუშევარში	ფაქტურა რამდენად ახერხებს დასახატი ობიექტების (საგნების, დრა- პირების (ქსოვილის)) ფაქტურის გადმოცე- მას	სივრცე რამდენად ახერხებს სივრცის ეფექტის შექმნას (წინა პლანი, შუა პლანი, უკანა პლანი (ფონი))	ქულათა მაქსი- მალური რაოდენობა
	0-2	0- 3	0- 4	0-2	0-2	10
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						

სელოვნების ნიმუშის ანალიზის შეფასება				
თარიღი:		სელოვნების ნიმუში:		ავტორი:
მოს- ნავლე	შეფასების კრიტერიუმები			შემაჯამებ- ლი ქულა
	აღწერს ნამუშე- ვარს	ანალიზებს კომპო- ზიციას და მხატვრულ- გამომსახველობით საშუალებებს	ასახულებს საკუ- თარ ინტერპრეტა- ციას	ქულათა მაქსი- მალური რაოდე- ნობა
	0- 3	0- 3	0- 4	10
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

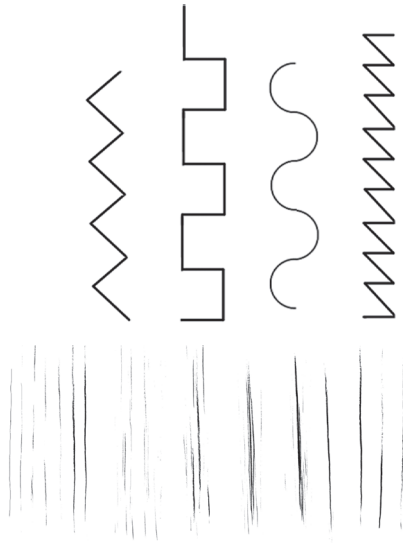
საპრაზენტაციო უნარების შეფასება				
თარიღი:		პრაზენტაციის სახეობა: მოხსენება-რეზერატი		
მოს- ნავლე	შეფასების კრიტერიუმები			შემაჯამებ- ლი ქულა
	სათქმელის ნათ- ლად და გასაგე- ბად გადმოცემა, კონტაქტი აუდი- ტორიასთან	თვალსაჩინოებისა და ტექნიკური საშუალე- ბების გამოყენება	კითხვებზე ადეკ- ვატური პასუხის გაცემა	ქულათა მაქსი- მალური რაოდე- ნობა
	0- 3	0- 4	0- 3	10
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

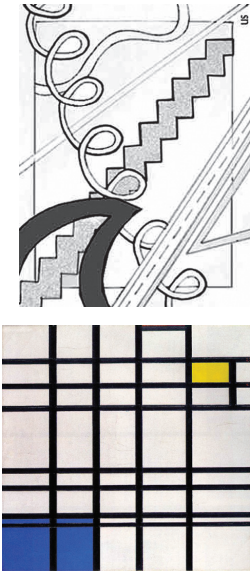
თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედეგების მისაღწევად I კლასი

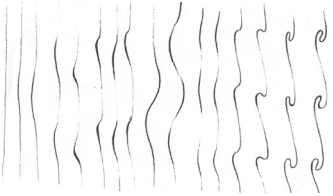
მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

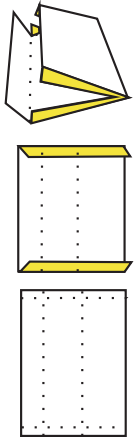
შედეგი და ინდიკატორი	ტიპური აქტივობები	რეკურსები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას	1. აქტივობა I. „ხაზების სამყარო“ (იხ. IV თავი) მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, ჰაერში ხელებით გაავლონ სწორი, კლაკნილი, ტეხილი ხაზები, შემდეგ დაფაზე აჩვენებს სხვადასხვა ტიპის ხაზებს – ტალღოვანს, ტეხილს, წყვეტილს, ვერტიკალურს ჰორიზონტალურს, კონტურს).	1. I. სავარჯიშო რვეული, უჯრებიანი ფურცლები, სახატავი ფურცლები, ფლომასტერი,	ქართული – ნერის აქტივობები.	ამ მიმართულების აქტივობები, შესაძლებელია, განანილდეს რამდენიმე გაკვეთილზე, სავარჯიშოების გამოვრება კი სასწავლო წლის მანძილზე რამდენჯერმე შეიძლება; აქტივობები ჩაენაცვლოთ მსგავსი ტიპის, მაგრამ განსხვავებული აქტივობებით - შემცველოთ მასალა ან ტექნიკა (მაგ, პასტელების ნაცვლოდ - საღებავები,

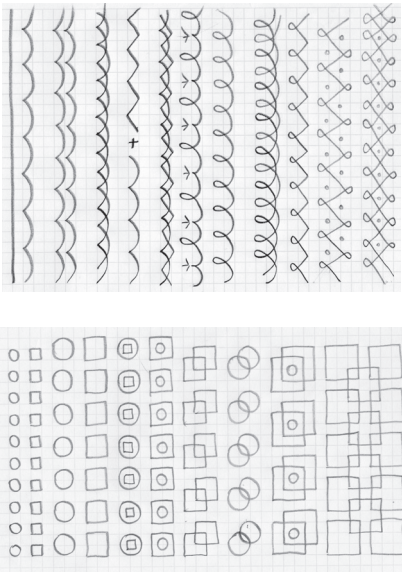
	მრუდს; ხაზებს, რომლებიც თანდათან იცვლიან სისქეს, წვრილდებიან, ქრებიან და ისევ გრძელდებიან. მოსწავლეები იმეორებენ ამ სავარჯიშოებს სავარჯიშო ან სახატავ ფურცელზე. მოსწავლეებს შეუძლიათ ხაზების გალამაზება, დეტალების დამატება (ნემსები, ფოთლები, კოპლები). 	ფანქარი, შავი გუაში, საშუალო სისქის (3-4) ფუნჯი.	პლასტილინის ნაცვლად - თოკები, მოსწავლეები „დახატავენ“ დაფაზე, ხელებით ჰაერში). სასურველია, მოსწავლეებმა ხაზების და ორნამენტების ხატვისას არ გამოიყენონ სახაზავი და დავალება შეასრულონ ხელით. მასწავლებელი არ უნდა ელოდოს იდეალურ შედეგს. მთავარია, მოსწავლეები მიხვდნენ პრინციპს, მეჩვიონ მასალას, აითვისონ გამოსახვის სხვადასხვა ხერხები და საშუალებები, რაც მომავალში მათ შემოქმედებას უფრო მდიდარს და საინტერესოს გახდის. იმისთვის, რომ მოსწავლეებს გაუადვილდეთ ფორმის, ზომის, რიტმის დაცვა, ორნამენტი
	1. აქტივობა II. „ნამუშევარი სხვადასხვა ტიპის ხაზებით“ მოსწავლეები 10 წუთი იმეორებენ წინა გაკვეთილზე გაკეთებულ ხაზების სავარჯიშოებს უფრობიან ფურცელზე. შემდეგ იგივეს - სახატავ ფურცლებზე და ბოლოს ტალღოვანი და ტეხილი ხაზებით შეასრულებენ აბსტრაქტულ, ანუ უსაგნო ნამუშევარს, მხოლოდ ამ ხაზების	1. II. სავარჯიშო რვეული, სახატავი ფურცლის ნახევარი, შავი ფანქარი ან შავი ფლომასტერი, გუაში, ფუნჯები	

კომბინაციით - ჯერ დახატავენ ხაზებს და მერე გააფერადებენ ნამუშევარს. 	1. აქტივობა III. „ჩარჩო“ დაახლოებით 20X10 სმ ზომის მუყაო პერიმეტრზე 1-2 სმ სიგანეზე დაიფარება პლასტილინის თხელი ფენით (პლასტილინი უნდა იყოს რბილი), რომელზეც ჩხირით ამოიკანრება ან დაეკვრება სხვადასხვა ტიპის ხაზები (დაგრძელებული პლასტილინი, დაკლაკნილი ძაფი). ხაზებს შორის დარჩენილი თავისუფალი სივრცე შეიძლება გალამაზდეს ბისერით, ღილებით, პანაწუნა კენჭებით, მძივებით, შუშის პატარა ნატეხებით. მუყაოს შუაში, თავისუფალ ადგილას ჩაეკვრება შესაფერისი ზომის ნახატი, რომელიც მოსწავლეებმა წინა გაკვეთილზე დახატეს.	ვიზუალური მასალა: ხუან მირო, ვასილი კანდინსკი, პიტ მონდრიანი. 1. III. დაახლოებით 20X10 სმ ზომის მუყაო, პლასტილინი, წვეტიანი ჩხირი, სქელი საქსოვი ძაფი ან კანაფი.	შეიძლება დახატოს უჯრებიან ფურცელზე. უჯრებიანი ფურცელი საჭიროა იმისთვის, რომ მიახლოებით იყოს დაცული ხაზი და ზომა, რაც არაერთად შემთხვევაში არ აიძულებს მათ. უჯრებში ზუსტად ჩაატონ და გადმოხაზონ დეტალები. 6-7 წლის მოსწავლეებისთვის ორნამენტის ბადის სიმაღლის სასურველი ზომაა არა უმცირეს 2 სმ-ისა, ანუ 4 უჯრა. 1. IV. სხვადასხვა ფორმის საგნები – სახაზავი 1. IV. მათ. I.6. მოსწავლეს შეუძლია
1. აქტივობა IV. „კონტურით ხატვა“ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს ფურცლებზე მცირე ზომის საგნების დაწყობას			

	და მათზე ფანქრის შემოვლებას (შეიძლება საკუთარი ხელის მტეხნის შემოხაზვაც). შემდეგ უხსნის მოსწავლეებს, რომ საგნის ასეთ გარშემომწერ ხაზს „კონტური“ ეწოდება. მაგალითისთვის იგი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა მარტივი ფორმის საგნების კონტურულ გამოსახულებებს, მოსწავლეებმა კი უნდა ამოიცნონ და დაასახელონ, რისი კონტურია წარმოდგენილი – ჩიტის, თევზის, კატის... შემდეგ აჩვენებს გაფერადებულ წრეს, ოთხკუთხედს და სამკუთხედს და ეკითხება, თუ რა ფორმის არიან ისინი და როგორი კონტური შეესაბამება მათ. ამის შემდეგ მასწავლებელი ჩამოთვლის საგნებს, მოსწავლეებმა კი ჰაერში უნდა შემოხაზონ (შეიძლება, ორივე ხელითაც) მათი კონტურები – ვაშლი - მრგვალი, წიგნი - ოთხკუთხედი, სახაზავი - სამკუთხედი, შემდეგ უფრო რთული – მსხალი, სახლი, გული. 1. აქტივობა V. „ტალღა“ მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, თუ რა ხერხებით შეიძლება ერთი ტიპის ხაზების გადაკეთება სხვა ტიპის ხაზებად. ამისთვის იგი უჩვენებს მათ ნიმუშს, სადაც ნაჩვენებია სწორი ხაზის თანდათანობითი 	(სამკუთხა და ფიგურული ქრილებით), საშლელი, რაიმე მრგვალი თავსახური, ასანთის კოლოფი. 1.V.სახატავი ფურცლები, რბილი ფანქარი, ვიზუალური მასალა: უილიამ ტერნერის, ივან აივაზოვსკის, გუსტავ დორეს რეპროდუქციები.	ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურის ამოცნობა და აღწერა.
--	--	---	--

	გადასვლა ტალოლოვანში. მოსწავლეები ასრულებენ ნახატს ნიმუშის მიხედვით (მათ სურვილისამებრ შეუძლიათ რაიმე ცვლილების შეტანა ან საკუთარი ვარიანტის დახატვა). დამატებითი აქტივობები: ხაზების შესრულება სხვადასხვა მასალითა და იარაღით: პასტელით, ნახშირით, ცვილის ფანქრებით. ხაზები შეიძლება ამოიკანროს წვეტიანი საგნით პლასტილინზე, აენწყოს მოზაიკის პრინციპით, ამოიჭრას ან ამოიხიოს ქაღალდისგან და სხვ.			
2. ფერების შეზავებით იღებს ახალ ფერებს.	2. აქტივობა I. „ძირითადი ფერები“ მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ჩვენ გარშემო არსებულ ფერთა სიმრავლეში, მხოლოდ სამი ძირითადი ფერია – წითელი, ყვითელი და ლურჯი. ყველა დანარჩენი ამ ფერების შეზავებით მიღებული ფერებია და ამიტომაც ვუწოდებთ მათ შედგენილ	2. I. გუაშის ან აკვარელის მხოლოდ სამი ფერი – წითელი, ლურჯი, ყვითელი; პლასტიკის პალიტრები, სახატავი ფურცელი.		

ფერებს. მოსწავლეებს პალიტრაზე უდევთ მხოლოდ სამი ძირითადი ფერის საღებავი და ამ ფერებით ხატავენ ყვავილებს – მხოლოდ ყვითელი, მხოლოდ ლურჯი, მხოლოდ წითელი ფურცლებით, შემდეგ არეულად – წითელი და ყვითელი, ლურჯი და ყვითელი, წითელი და ლურჯი ფურცლებით და ბოლოს სამივე ფერის ფურცლებით.	2. აქტივობა II. „ძირითადი ფერები და ფერების შეზავება“ მასწავლებელი აჩვენებს ცდას, თუ როგორ წარმოიქმნება ძირითადი ფერების შერევა სხვა ფერები – სამი გამჭვირვალე ქილაში აწვეთებს ორ-ორ ფერს – ლურჯს და ყვითელს, ყვითელს და წითელს, წითელს და ლურჯს. შემდეგ მოსწავლეები, რომლებსაც უდევთ მხოლოდ სამი ძირითადი ფერის საღებავი, აგრძელებენ ამ ცდას და ღრუბლით დასველებულ ქაღალდზე აწვეთებენ, ფუნჯით ავლებენ ხაზებს, ერთმანეთში ურევენ ამ ფერებს და აკვირდებიან შედეგს.	2. II. გუშის ან აკარულის მხოლოდ სამი ფერი – წითელი, ლურჯი, ყვითელი; პლასტიკის პალიტრები (ყოველ ბავშვს თავის); შუშის სამი ქილა, სუფთა ღრუბლები, სახატავი ფურცლები, ფუნჯები. 2. III. სველ ქაღალდზე ფერების შეზავების შედეგად გაფერადებული ნამუშევრები, წებო.	2. II. ნამუშევრები ინახება შემდეგი გაკვეთილისთვის – მოსწავლეები ამ ფურცლებსგან დამზადებენ კონვერტებს. მსგავსი აქტივობების დროს გაფერადებული ფურცლები ყოველთვის შეიძლება გამოდგეს სხვა სახის სამუშაოსთვის – სათამაშოების, მაკეტების გასაკეთებლად, ჩარჩოების, კედლის გაზეთის გასაფორმებლად, სხვა ნამუშევრის ფონისთვის. სველი საღებავისგან დეფორმირებული ფურცლების გასასწორებლად ისინი უნდა შევინახოთ ერთ საქაღალდეში, სიმძიმის ქვეშ.
ფერებს. მოსწავლეებს პალიტრაზე უდევთ მხოლოდ სამი ძირითადი ფერის საღებავი და ამ ფერებით ხატავენ ყვავილებს – მხოლოდ ყვითელი, მხოლოდ ლურჯი, მხოლოდ წითელი ფურცლებით, შემდეგ არეულად – წითელი და ყვითელი, ლურჯი და ყვითელი, წითელი და ლურჯი ფურცლებით და ბოლოს სამივე ფერის ფურცლებით.	2. აქტივობა III. „კონვერტები დეკორატიული ქაღალდებისგან“		

	მოსწავლეები წინა გაკვეთილზე გაფრადებული და დამზადებული ფურცლებით აკეთებენ კონფერტებს (იხ. თავი IV) კავშირი ს.გ.1.2-2. 2. აქტივობა IV. „ვხატავთ სამი საღებავით“ მოსწავლეებს პალიტრებზე კვლავ მხოლოდ სამი ფერის საღებავი უდევთ და ცდილობენ ამ სამი ფერის შეზავებით ნახატის შესრულებას მათთვის სასურველ თემაზე.	2. IV. გუაშის ან აკვარელის მხოლოდ სამი ძირითადი ფერი - წითელი, ლურჯი, ყვითელი; პლასტიკის პალიტრები (ყოველ მოსწავლეს თავისი); სახატავი ფურცლები, ფუნჯები.	3. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს ორნამენტის მარტივ პრინციპს, რომელიც გულისხმობს ორნამენტის ერთი და იმავე დეტალების რიტმულ გამეორებას, აცნობს მოსწავლეებს გეომეტრიულ ფიგურებს და მათ სახელებს.
3. ქმნის მარტივ ორნამენტებს განმეორებადი ხაზების, ფერებისა და გეომეტრიული ფიგურებისგან.	3. აქტივობა I. „ვხატავთ ორნამენტებს“ 	3. I. უჯრებიანი (სავარჯიშო) ფურცელი, სახატავი ფურცელი, ფლომასტერი, გუაში, ფუნჯი.	3. მათ. I. 7. მოსწავლეს შეუძლია ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურების გამოსახვა და ობიექტთა ურთიერთ-მდებარეობის ამოცნობა.

	მასწავლებელი ავარჯიშებს მოსწავლეებს სავარჯიშო რეგულში ფანქრით ან ფლომასტრით რიტმულ მოძრაობებში (მაგ. //--//--; ●●■; ○○○○○... იხ. დანართი), რის შემდეგაც ფერადი ფლომასტრებით სახატავ ფურცელზე დაიხატება ტალღოვანი და ტეხილი ხაზები, რომლებსაც გააფორმებენ პატარა ფოთლებით, კოპლებით, სამკუთხედებით და ა.შ. 3. აქტივობა II. „ორნამენტი გეომეტრიული ფიგურებისგან (აპლიკაცია)“ მოსწავლეები კვლავ ეცნობიან გეომეტრიულ ფიგურებს, იხსენებენ მათ სახელებს ან პირიქით, პოულობენ ფიგურის სახელწოდების შესაბამის ფორმას. მასწავლებელი არიგებს წინასწარ მომზადებულ, დაახლოებით 2კვ.სმ-ის ზომის გეომეტრიულ ფიგურებს, რომელთა კომბინაციითაც მოსწავლეებმა ფურცელზე უნდა ააწყონ სხვადასხვანაირი ორნამენტი (მაგ. სამკუთხედებით – ვარსკვლავი, რომბი; რგოლებით, სამკუთხედით და ოვალთა ყვავილი). ლამაზი ორნამენტი შეიძლება ფურცელზე დაწებდეს (იხ. დანართი და თავი IV). 3. აქტივობა III. „ჩარჩო“ მოსწავლეები სავარჯიშო ფურცელზე ვარჯიშობენ გეომეტრიული ფიგურების	3. II. სახატავი ფურცლები, ნებო. გეომეტრიული ფიგურების შაბლონები, ფანქარი, მაკრატელი, ნებო. 3. III. სახატავი ფურცლები, ფერადი	რელიეფური პასტის რეცეპტი: 1 ჭიქა პურის ფქვილი, 1 ჭიქა სუფრის მარილი, წყალი იმდენი, რომ გამოვიდეს არაყნის სისქის მასა. პასტა უნდა განაწილდეს პატარა ჯამბში და შეერიოს სხვადასხვა ფერის საღებავი. ფერადი პასტა იდება პოლიეთილენის პატარა პარკებში, რომლებსაც თავი კარგად უნდა მოეკვრას, ძირზე კი გაუკეთდეს ასანთისოდენა ნახვრეტი, საიდანაც, ხელის მსუბუქი მოჭერის შედეგად, გამოედინება პასტის წვრილი ზოლი. ხელის მოძრაობის რეგულირებით შეიძლება ფურცელზე ან სხვა ზედაპირზე ამობურცული ხაზების, ორნამენტის დახატვა. პასტა შრება 1 დღის განმავლობაში. ამ დროს ნახატი თუ ნაკეთობა უნდა იდოს ჰორიზონტალურად, რომ
--	--	--	---

	დახატვაში, რის შემდეგაც აფორმებენ თავიანთი ნამუშევრის ჩარჩოს. ჩარჩო შეიძლება დაიხატოს როგორც ცალკე ფურცელზე, ისე ნამუშევრის გარშემო. თუ ჩარჩო კეთდება ცალკე ფურცელზე, ნამუშევარი უნდა დაწებდეს უფრო დიდი ზომის ფერად ფურცელზე ან მუყაოზე. თუ ჩარჩოს გაკეთება ნამუშევრის გარშემო გვსურს, ფერადი ფურცლის ან მუყაოს ზოლი უნდა გალამაზდეს, მოიხატოს ორნამენტით ან გაფორმდეს რელიეფური პასტით. კავშირი ს.გ.1.2-2. დამატებითი აქტივობები: ორნამენტის შესაქმნელად შესაძლებელია მზა მიწეების გამოყენება ან მათი სხვადასხვა მასალისგან დამზადება.	ფურცლები ჩარჩოსთვის, ფლომასტერები, რელიეფური პასტა.	სველი პასტა არ ჩამოიღვენთოს. 3. II. დავალების გასართულებლად მოსწავლეებმა უნდა შემოხაზონ გეომეტრიული ფიგურის შაბლონი ფურცელზე, გამოჭრან და ამ გამოჭრილი ფორმებით ააწყონ ორნამენტი. შესაძლოა გაკეთდეს ერთი საერთო ნამუშევარი – ერთ ფურცელზე დაწებდეს ყოველი მოსწავლის ორნამენტის საუკეთესო კომბინაცია.
4. ირჩევს სასურათე სიბრტყის ვერტიკალურ ან ჰორიზონტალურ პოზიციას მოცემულობის შესაბამისად.	4. აქტივობა „ვარჩევთ სასურათე სიბრტყის ფორმას“ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, სიგანისა და სიმაღლის განმარტებას. მოსწავლეებმა ხელებით უნდა განასახიერონ გრძელი, მაღალი და ფართო, განიერი. შემდეგ სთხოვს, დაიჭირონ სახატავი ფურცელი სიგანეზე, ანუ ჰორიზონტალურ	4. ნებისმიერი სახატავი მასალა. ვიზუალური მასალა: ნიკო ფიროსმანის რეპრო-დუქციები.	4. ფურცლის ორიენტაცია ძალიან მნიშვნელოვანია, როდესაც მოსწავლე ქმნის აბსტრაქტულ ნამუშევარს. იმისთვის, რომ ნამუშევარი შემდგომ სწორად

დაიკიდოს, მოსწავლე ფურცლის უკანა მხარეს უნდა აღნიშნოს, სად არის თავი და ბოლო. პორტრეტის და პეიზაჟის ცნება თანდათანობით, ძალდაუტანებლად უნდა შემოვიდეს – მასწავლებელი შემდგომში მუდმივად ახსენებს ამ ტერმინებს, მანამდე კი უნდა განმარტოს ეს ტერმინები, კერძოდ: ნახატს, რომელზეც არა უბრალოდ ადამიანი, არამედ კონკრეტული პიროვნებაა გამოსახული, პორტრეტს ეუწოდებთ. მაგ. მეგობრის პორტრეტი, მასწავლებლის პორტრეტი და ა.შ. პეიზაჟი კი არის ნახატი, რომელშიც ბუნება, ხედია ასახული.		მდგომარეობაში და ასევე სიმაღლეზე, ვერტიკალურ მდგომარეობაში. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს კომპოზიციის ელემენტარულ წესს – მაღალისა და გრძელის ფურცელზე დასატევად, ფურცელი უნდა მოატრიალო ვერტიკალურად; ხოლო გაშლილი და განიერი ნამუშევრისთვის მოსახერხებელია ფურცლის ჰორიზონტალური ორიენტაცია. მოსწავლეები მასწავლებლის თხოვნით, სავარჯიშო რეულში გაავლებენ ჯერ ვერტიკალურ, შემდეგ ჰორიზონტალურ ხაზებს. მასწავლებელი აჩვენებს მაგალითებს – მაგ. ნიკო ფირსმანის „ჟირაფი“ და „ლომი“ – ჟირაფი მაღალია და ამიტომ ხატი ვერტიკალურად, ხოლო ლომისთვის მხატვარმა ჰორიზონტალური ტილო არჩია – რატომ? მოსწავლეებმა უნდა განსაზღვრონ როგორ ხატია ფირსმანის „გოგონა ბუშტით“ და „თეთრი დათვები“, „პეიზაჟი მატარებლით“ და „მეზოვე“. მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს ორი ნახატის – ერთის ვერტიკალურად, ხოლო მეორის ჰორიზონტალურად დახატვას. მოსწავლეებმ მუშაობის დანეების წინ უნდა შეაფასოს საკუთარი ჩანაფიქრი და გადაწყვიტოს, რომელი პოზიცია იქნება მისი ნამუშევრისთვის უმჯობესი.
--	--	---

თავი III. რეკონსტრუქციის სტადიის შედეგების მისაღწევად

ს.გ.1.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.	1. იყენებს ფანქრებს, პასტელს, ფლომასტერებს, გუაშის საღებავებს ფენერული და გრაფიკული ნამუშევრების შესაქმნელად.	1. აქტივობა - ნახატი „ზამთარი“, ტექნიკა - საღებავები + მარილი (აუცილებელი პირობა თოვლის დახატვაა). მოსწავლეები ფანქრით ასრულებენ ნახატს (ესკიზს) - შეიძლება იყოს სიუჟეტური კომპოზიცია ან მხოლოდ პეიზაჟი და აფერადებენ საღებავებით. თოვლი დაიხატება თეთრი და ცისფერი (თეთრის და ცოტა ლურჯი საღებავის ნაზავი) ტონებით. თოვლიან ადგილებს მოსწავლეები გადაუსვამენ წებოს ძალიან თხელ ფენას და მოაყრიან მარილს. როდესაც ნახატი გაშრება, მარილი აბრწყვიალდება.	1. სახატავი ფურცელი, ფანქარი, გუაში, პასტელა, წებო (თეთრი ემულსია), სუფრის მარილი.		1. მოსწავლე უნდა გაეცნოს სხვადასხვა მასალის დანიშნულებას და სპეციფიკას, ისწავლოს საღებავების ხმარების ტექნოლოგია და მათი მოვლა: საღებავები შეაზავოს პლასტიკის პალიტრაზე ან ცალკე ფურცელზე და არა საღებავის ქილებში; ფერიდან ფერზე გადასვლისას, არ ჩაანოს გაურეცხავი ფუნჯი საღებავში - ფუნჯი გარეცხოს წყლიან ქილაში; სამუშაოს დამთავრების მერე არ დატოვოს საღებავი თავდაუხურავი, პალიტრა და ფუნჯი კი გაურეცხავი და არ ჩაალაგოს ფუნჯები ქილაში თავდაყირა. მოსწავლემ უნდა ისწავლოს, რა მასალით ისარგებლოს, რა რასთან ერთად შეიძლება იხმაროს ამა თუ იმ შემთხვევაში.
---	--	---	---	--	---

2. ფერადი ქაღალდებით, მუყაოთი, ბუნებრივი მასალით ქმნის აპლიკაციას, კოლაჟს.	2. აქტივობა - „აპლიკაცია“ მოსწავლეები ფერადი ქაღალდებით ან ნაჭრებით ფურცელზე გააკეთებენ აპლიკაციას – რაიმე მარტივად გამოსაჩრელი ცხოველი – თაგვი, გოჭი და ა.შ. შემდეგ ამ ცხოველს დააწებონ ან დააკერონ ღილები თვალების ადგილას, კუდისთვის იხმარონ სქელი ძაფი, რომელსაც ნებოთი დააწებებენ; „მინა“ გაუკეთონ ქვიშით ან ბრინჯით (იხ. დანართი - „ნახატი ქვიშით“).	2. ფერადი ქაღალდები, ნაჭრების ნაკუნები, დიდი ღილები, სქელი ძაფი, ქვიშა, ნებო, ფანქარი, მაკრატელი, შედარებით დიდი ზომის ნემსი და საკერავი ძაფი ღილების დასაკერებლად.	2. სასურველია, ბავშვმა იმუშაოს პატარა დეტალებით, წერილი მასალით, რაც მისგან ყურადღებას, კოორდინაციას მოითხოვს. მარცვლეულით, ქვიშით, რელიეფური პასტით შეიძლება გაკეთდეს რელიეფური, ფაქტურული ნამუშევრები; მასწავლებელმა გაკვეთილიდან გაკვეთილამდე მოსწავლეებს სამუშაოდ უნდა შესთავაზოს ყველანაირი, მათთვის ხელმისაწვდომი მასალა, - ნაყიდი, დამზადებული (მაგ. რელიეფური პასტა) თუ შეგროვებული (ღილები, ფოთლები, კენჭები, მძივები, ძაფები). მოსწავლე არ უნდა შეიზღუდოს მასალის გამოყენებაში გარდა იმ გაკვეთილებისა, რომლებზეც კონკრეტული მასალის ან ხერხის დაუფლებას სწავლობენ. მოსწავლემ უნდა ისწავლოს
---	--	--	---

თავი III. ჩემოგონებასივით სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

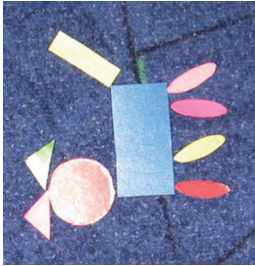
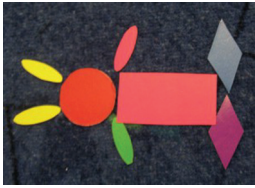
				ფურცლის სწორად მოკეცვა, ფურცელზე თარგის რაციონალურად განლაგება და შემოხატვა და ნახატის დამოუკიდებლად მაკრატლით გამოჭრა, დაწებება და ა.შ. სხვადასხვა მასალის კომბინაციით ადეკვატური ნამუშევრის შესრულება, უნდა მიეჩიოს სხვადასხვა მასალის თვისებებს (მაგ. პლასტილინი წებოთი არ წებდება, პლასტილინზე შეიძლება ნახატის ამოკანვრა) ეს აქტივობა მცირედი სახეცვლილებებით რამდენჯერმე უნდა გამეორდეს წლის განმავლობაშიც და მომავალ კლასებშიც.
				3. სხვა დროს შეიძლება, ქილას მხოლოდ მარცვლეული დააწებონ – ამ ასაკში გაუჭირდებათ რაიმე ორნამენტის შექმნა. ამიტომ, საკმარისია სხვადასხვა მარცვლი ფერების
			3. კონსერვის ან არაჟნის ცარიელი ქილა, ნებო. ნვრილად დაკუნული ჟურნალის ფერადი ფერადი	
			3. აქტივობა „ფანქრების დეკორატიული ჩასადები“ მოსწავლეებმა კონსერვის ან არაჟნის ცარიელ ქილას გარედან უნდა დააწებონ ჟურნალის ნვრილად დაკუნული ფერადი ფურცლები და გააკეთონ ფანქრების დეკორატიული ჩასადები.	
3. ანკობს მოზაიკას სხვადასხვა მასალით (ჭრის, ხეც, ანებებს ქაღალდებს, ფოთლებს და ა.შ.)				

	ქილებს, გასალამაზებლად, შეიძლება დაამატონ ნებისმიერი მასალა – ფერადი ქაღალდები, მძივები, მარცვლეული და სხვა. მოსწავლეებს შეუძლიათ დავალების გასართულბლად ფერადი ქაღალდების ნაკუნების ქილაზე გარკვეული სისტემის მიხედვით დანებება – ერთნაირი ფერის ჰორიზონტალური ან ვერტიკალური ზოლების მონაცვლეობით ან სცადონ რაიმე მარტივი გეომეტრიული ფორმების აწყობა მოზაიკის პრინციპით. კავშირი ს.გ. I.2. – 3.		ფურცლები, ჭრელი ნაჭრების მონაჭრები, ბრინჯი, წინაბურა, ქვიშა, ლილეები, მძივები.	მიხედვით, ზოლებად დაანებონ (ბრინჯის თეთრი ზოლი, წინაბურას ყავისფერი ზოლი, ისევ ბრინჯის...) მასწავლებელმა, უსაფრთხოების მიზნით, ყურადღება უნდა მიაქციოს იმას, რომ კონსერვის ქილას თავსახური ჰქონდეს სუფთად მოჭრილი.
4. კმნის პლასტილინისგან მარტივ ფორმებს	4. აქტივობა „პლასტილინის თავი“ მოსწავლეები სწავლობენ ცხოველის (თაგვის) გაკეთებას. ხელისგულებით ამრგვალებენ პლასტილინის ნაჭრებს და ამზადებენ სხვადასხვა ზომის ბურთებს. ყველაზე დიდი ბურთი ტანია, რომელიც შეიძლება ხელისგულებით ოდნავ დაგრძელდეს. შედარებით პატარა – თავი. ორი ერთნაირი ზომის ბურთი ცერა და საჩვენებელი თითებით ოდნავ დაიჭყლიტება და გამოეყურები. ყველაზე პატარა ბურთი – ცხვირია. დანარჩენ ბურთებს (ფეხ-	4. პლასტილინი ან მარილიანი ცომი.	4. პლასტილინის ნაცვლად შეიძლება გამოყენება მარილიანი ცომის – 1 ჭიქა მარილი, 1 ჭიქა პურის ფქვილი, ³/₄ ჭიქა წყალი. შრება თავისით 2-3 დღეში ან ცხელება ქურაში დაბალ ცეცხლზე, დაახლოებით, 30 – 40 წუთი. ქურაში გამომცხვარი ნაკეთობის შეღებვა გუაშის საღებავით	

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

	ები) ხელისგულებით დააგრძელებენ და ტანზე მიაბარებენ. ამგვარადვე გაკეთდება კუდიც. თვალების გაკეთება სხვა ფერის პლასტილინით ან მძივებითაც შეიძლება. შესაძლებელია ფანქრის ან საწერ კალმის წვერითაც. შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს სხვა ცხოველის იმავე დეტალების (ტანი, თავი, კიდურები, თვალები) გამოყენებით გაკეთებას, თუმცა, სასურველია ამჯერად სხვა დეტალების - ფრთები, ქოჩორი და ა.შ. - დამატებაც.			შეიძლება. მსგავსი აქტივობა – სათამაშო ცხოველის დამზადება თექის ბურთებით.
ს.გ.1.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში. 1. გარემოში ამოიცნობს და ასახელებს მარტივ გეომეტრიულ ფორმებს	1. აქტივობა I. „ვხატავთ გეომეტრიული ფიგურებით“ გაკვეთილის დასაწყისში მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს განვლილ მასალას და დაფაზე აჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება ხაზებით გეომეტრიული ფორმების მიღება	1.1. გეომეტრიული ფიგურების სიმეტრიული და მოცულობითი გამოსახულებები და	1. მათ. I.6. მოსწავლეს შეუძლია ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურის	1. მასწავლებელს შეუძლია გაკვეთით აღნიშნოს, რომ წრის და ოვალის გარდა, ყველა დანარჩენ ფიგურას აქვს კუთხე. ამ ფიგურებს სახელები სწორედ მათი

(სამკუთხედი, ოთხკუთხედი, წრე) და გამოსახავს ნამუშევარში.	 (იხ. აქტივობა: ს.გ. 1.1. - 3.). შემდეგ გააცნობს მოსწავლეებს მარტივ გეომეტრიულ ფიგურებს და სთხოვს მსგავსი ფორმების კლასში პოვნას ან გახსენებას იმ საგანთა, რომლებიც არ არის კლასში. შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს ბარათებს ან ხატავს დაფაზე გეომეტრიულ ფიგურებს და ასახელებს მათ, მოსწავლეები კი იმეორებენ ყოველი ფორმის დასახელებას და იხატავენ მას რვეულში.	შესაფერისი ფორმის საგნები (ასანთის კოლოფი, გლობუსი, წიგნი...), ნებისმიერი სახატავი მასალა.	ამოცნობა და აღწერა. ყოფითი დანიშნულების საგნებში ან მათ ილუსტრაციებში ოთხკუთხედები - რომბი, ტრაპეცია, კვადრატი მართკუთხედი; წრე, ოვალი; სამკუთხედი, ხუთკუთხედი.
1. აქტივობა II. სავარჯიშო „როგორ დავხატოთ წრე“ – დრო 10 წთ. მოსწავლეები ხელში იჭერენ ფანქარს და ჰაერში ხატავენ წრეებს – ჯერ დიდს, პატარას, შემდეგ კი სპირალს – შიგნიდან გარეთ და პირიქით. შემდგომ უკვე ფურცელზე რამდენიმე წრეს ერთსა და იმავე ადგილას ფანქრის აუღებლად ხატავენ (იყენებენ უბრალო ფანქარს სასურველი შედეგის მიღებამდე) (იხ. IVთავი). შემდეგ დახატავენ სპირალს, რომელიც შიგნიდან (პატარა წრე) გარეთ დაიხვევა და	1. II. უბრალო ფანქარი, ფერადი ფანქრები, სახატავი ფურცელი.	ამოცნობა და აღწერა. ყოფითი დანიშნულების საგნებში ან მათ ილუსტრაციებში ოთხკუთხედები - რომბი, ტრაპეცია, კვადრატი მართკუთხედი; წრე, ოვალი; სამკუთხედი, ხუთკუთხედი.	ამოცნობა და აღწერა. ყოფითი დანიშნულების საგნებში ან მათ ილუსტრაციებში ოთხკუთხედები - რომბი, ტრაპეცია, კვადრატი მართკუთხედი; წრე, ოვალი; სამკუთხედი, ხუთკუთხედი.

პირიქით. სავარჯიშოს დასრულების შემდეგ ფანქრებით ხატავენ და აფერადებენ „კოსმოსს“ (სხვადასხვა ზომის ბევრი მრგვალი სხეული).	1. III. აქტივობა III. მასწავლებელი დაფაზე ხატავს წრეს, მართკუთხედს, ოვალს, ტრაპეციას, სამკუთხედს,	1. III. ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები, სახატავი ფურცლები.
	 	
	რომბს, ასახელებს ყოველი მათგანის სახელწოდებას და ეკითხება მოსწავლეებს, რა საგანს ჰგავს ესა თუ ის ფორმა. მოსწავლეებმა, დაფაზე დახატული ფიგურების გამოყენებით, ნამუშევარი ისე უნდა შექმნან, რომ ამ ფიგურების ამოცნობა შეიძლებოდეს (მაგ. გოგონას კაბა - ტრაპეცია; მთა, სახლის სახურავი - სამკუთხედი; ლოკოკინა, ბორბალი, მზე - წრე და ა.შ.).	

	სხვადასხვა ზომის წრეებით შეიძლება აეწეოს თავი, მუხლუხი, ჭიამაია, სამკუთხედებით - ნიანგი, თევზი და სხვა.			2. მსგავსი აქტივობა შეიძლება ჩატარდეს ექსკურსიის ან შესვენების დროს სკოლის ეზოში.
2. ამოიცნობს, ასახელებს და გამოსახავს ნამუშევარში ბუნებაში არსებულ ფერებს და ფორმებს.	2. აქტივობა „ხედი ჩემი ფანჯრიდან“ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს ფანჯარაში გაიხედონ, გაიხსენონ და ჩამოთვალონ ძირითადი ფერის საგნები და აღწერონ მათი ფორმა. მაგ. სახლის სახურავი წითელია და სამკუთხა ფორმისაა, მზე მრგვალია და ყვითელი, სარეკლამო აბრა ლურჯია და ოთხკუთხედი. მოსწავლეები ასრულებენ ნამუშევარს „ხედი ჩემი ფანჯრიდან“, სადაც წარმოსახვით, მარტივი გეომეტრიული ფორმებით დახატავენ და გააფერადებენ ქუჩას.	2. ნებისმიერი სახატავი მასალა.		
ს.გ.1.4. მოსწავლეს შეუძლია ნამუშევრების შექმნა შთაბეჭდილებებისა და წარმოსახვის მეშვეობით.				

1. ნამუშევარში ასახავს მიღებულ შთაბეჭდილებებს.	1. აქტივობა „ფერი და გრძნობა“ მასწავლებელი ნელ-ნელა, უსისტემოდ, ასახელებს სხვადასხვა სიტყვას - მაგ. ეკითხება მოსწავლეებს, რა ფერის არის შური, ახალი წელი, წვიმა, გასერნება, მოლოდინი, სიცილი, ტირილი, წყენა, სიყვარული, თამაში, გაზაფხული, შემოდგომა, ზამთარი, ჩხუბი, მოწვენილობა, დილა, საღამო და სხვა. ყოველი სიტყვის წარმოთქმის შემდეგ მოსწავლეებმა სახატავ ფურცელზე უნდა დასვან იმ ფერის ლაქა, რომელიც მათი წარმოდგენით, მასწავლებლის მიერ წარმოთქმულ სიტყვას შეეფერება. ფურცლის ფერადი ლაქებით გაცხების შემდეგ, მასწავლებელი გადახედავს ნამუშევრებს და ეკითხება მოსწავლეებს, რომელი სიტყვის აღმნიშვნელია ესა თუ ის ლაქა. ამ აქტივობის შებრუნებული ვარიანტია ეს სავარჯიშო ან დავალება – მოსწავლემ უნდა გაიხსენოს სიტყვა, რომელმაც ამ ფერის ასოციაცია აღუძრა.	1. საღებავები, სახატავი ფურცლები, ფუნჯები.	
2. გამოსახავს წარმოსახვით შექმნილ პერსონაჟებს.	2. აქტივობა „გმირები“ მოსწავლე ასახავს მოსმენილ ან წარმოსახვით შექმნილ თემატურ სიუჟეტს. მასწავლებელი და მოსწავლეები გაიხსენებენ რომელიღაც მოკლე, ყველასთვის ნაცნობ ზღაპარს, მითს, რის შემდეგაც მოსწავლეები შექმნიან (დახატავენ ან გამოძერწავენ) ნამუშევარს ამ თემაზე. ამ აქტივობის	2. საბავშვო ლიტერატურა, მითები, ზღაპრები, ილუსტრაციები სახატავი და/ან საძირკის მასალა.	

3. გამოსახვას წარმოსახვით გარემოს.	მიზანი არა რომელიმე კონკრეტული ეპიზოდის ასახვა, არამედ მოცემულ ამბავში მოქმედი ამა თუ იმ პერსონაჟის წარმოსახვა, მასთან დაკავშირებული შთაბეჭდილების, ემოციის პერსონაჟისთვის დამახასიათებელი დეტალებით გადმოცემა. მოსწავლემ შეიძლება დახატოს/გამოძერწოს მხოლოდ მისთვის მნიშვნელოვანი, თუნდაც მეორეხარისხოვანი პერსონაჟი. 3. აქტივობა „დახატე, არარსებული“ წარმოსახვის, ფანტაზიის, სტიმულის წასახალისებლად მასწავლებელმა, შესაძლოა დაავალოს მოსწავლეებს ზღაპრული, არარსებული სამყაროს დახატვა არარსებული ცხოველებით, ხეებით, შენობებით. მოსწავლეებისთვის ამოცანის გასამართივებლად, მასწავლებელი მათ ასეთი ფანტასტიკური სამყაროს ერთობლივად მოფიქრებას სთავაზობს - დაასახელონ და აღწერონ შენობების, მცენარეების, ცხოველების და სხვა არსებების უცნაური დეტალები. შემდეგ მოსწავლეები ინდივიდუალურად დახატავენ ნამუშევარს ნებისმიერი სასურველი მასალით.	3. სახატავი ფურცლები, ფლომასტერები, ფერადი ფანქრები. 4. ნებისმიერი სახატავი მასალა.	3. სავარაუდო თემები „ჯადოსნური ქვეყანა“, „არარსებული ცხოველი“, „მწერების სამეფოში“. 4. ეს აქტივობა გუნდშიც შეიძლება შესრულდეს. ამ შემთხვევაში მასწავლებელი და მოსწავლეები წინასწარ უნდა შეთანხმდნენ ამა თუ იმ ეპიზოდის სავარაუდო შემსრულებლებზე. ხოლო გამზადებული ნამუშევრები ან სიუჟეტური თანმიმდევრობით გამოიფინება, ან აიკინძება დასურათებულ წიგნად. კავშირი ს.გ.1.1.5
---	---	---	---

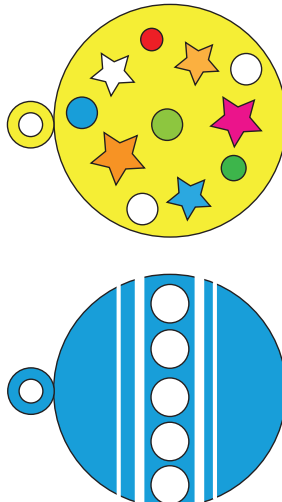
თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

4. ხატავს ლიტერატურული ნაწარმოების პერსონაჟებს და ეპიზოდებს.	4. აქტივობა „მოსმენილი ნაწარმოების დას-ურათება“ მასწავლებელი უამბობს ან წაუკითხავს მოსწავლეებს მითს (ჰერაკლე, ამირანი და სხვა) ან ზღაპარს და სთხოვს მოსწავლეებს ნამუშევრის შესრულებას ამ თემაზე. მოსწავლეებმა უნდა დახატონ რომელიმე გმირი, ეპიზოდი ან დასარულონ სიუჟეტი, როგორც თავად სურთ. „გმირებისგან“ განსხვავებით, ეს აქტივობა მეტ კონკრეტულ კასს მოითხოვს.	4. ლიტერატურა.	
ს.გ.1.5. მოსწავლეს შეუძლია მარტივი შრომითი საქმიანობის ელემენტარული უნარ-ჩვევების გამომჟღავნება. 1. გაკვეთილზე მოდის საჭირო აღჭურვილობით.			1. მასწავლებელი ავალეს მოსწავლეებს მომავალი გაკვეთილისთვის საჭირო მასალის მოტანას. ეინაიდან გაკვეთილები 2-3 დღის ინტერვალით ტარდება, შესაძლებელია, მოსწავლეებს დაავიწყდეთ დავალების შესრულება. მოსწავლეებს უნდა ჰქონდეთ რვეული, რომელშიც ჩაინიშნავენ დავალებას მომავალი გაკვეთილისთვის (წერის სწავლებამდე მასწავლებელი ჩაუწერს რვეულში დავალებას).

2. ალაგებს სამუშაო ადგილს, რეცხავს და ინახავს სამუშაო იარაღებსა და მასალას.	2. მოსწავლეები ალაგებენ სამუშაო ადგილს როგორც გაკვეთილის დაწყებამდე (წყლიანი ქოლების, მასალის და იარაღების ჩამორიგება), ისე მისი დამთავრების მერე. გაკვეთილის ბოლოს მოსწავლეები აგროვებენ და ინახავენ მორჩენილ, შემდეგი გაკვეთილისთვის გამოსადეგ მასალას, რეცხავენ ფუნჯებს, ასუფთავებენ მაგიდებს, ინახავენ ნამუშევრებს საქალაქო დონეზე.			2. მოსწავლეები უნდა გააფრთხილოთ, არ ჩაალაგონ გაუმშრალი ნამუშევრები პორტფოლიუმში, სასურველია მათი ფანჯრის რაფაზე დადება, რადგან მათი იატაკზე დადება შემთხვევაში, მაღალ-დაბალიდან შეშენებულ შენობებში დაზიანების შანსი. ნამუშევართა მოგვიანებით შენახვა უნდა დაეცელოს 2-3 მოსწავლეს.
3. იცავს უსაფრთხოების წესებს.				3. მოსწავლე სწავლობს ფუნჯის, ფანქრის, მაკრატლის ხმარებას. აკონტროლებს საკუთარ მოძრაობებს, რათა შემთხვევით არ დაუზიანოს მეგობარს ნამუშევარი, ხელის უნებლიე მოქცევით არ მოახვედროს მას ფუნჯი, ფანქარი, მაკრატელი. მოსწავლე უნდა იცოდეს, რომ საღებავი, პლასტიკინი, ნებო და ზოგიერთი სხვა მასალა მაგნე ნივთიერებებისგან მზადდება და მუშაობისას დასვრილი ხელების, ფუნჯის პირში ჩადება არ შეიძლება. არ უნდა მოისვას და წაუსვას საღებავი მეგობ-

				ბარს სახეზე, ტანსაცმელზე; კარგად დაიბანოს ხელები გაკვეთილის შემდეგ.
4. იცავს დროის ლიმიტს ყველა ტიპის აქტივობის შესრულებისას.				4. მასწავლებელმა ამ ეტაპზე თავად უნდა განსაზღვროს (ცხადია, მოსწავლეთა ასაკის გათვალისწინებით) შეთავაზებული დავალებისთვის საჭირო დრო და აუცილებლობის შემთხვევაში, გადაანაწილოს იგი 2-3 გაკვეთილზე. თუ მოსწავლე ბეჭდითად, მაგრამ ნელა მუშაობს, არ დააჩქაროს და მისცეს მას დავალების დასრულებაზე დასრულების შესაძლებლობა. ხოლო თუ მოსწავლე ცელქობს, ან ზარმაცობს და ტყუილად აცდენს დროს, მასწავლებელს შეუძლია, მისი დაუმთავრებელი ნამუშევარი (რაც არ უნდა კარგი იყოს), არ ჩაიბაროს, რაც გულის დასწყვეტს მოსწავლეს და შედეგად, შემდგომში ნაკლებად მოცდება. თუ მოსწავლე უარს ამბობს სამუშაოს შესრულებაზე, მასწავლებელმა უნდა გაარკვიოს

მიზეზი და ამის მიხედვით შესთავაზოს სხვა საქმიანობა – საღებავიანი წყლის გამოცვლა, ნახატების დახარისხება, ვინმეს დახმარება ან სულაც წიგნის დათვლიერება, ხოლო თუ მოსწავლე იმ მიზეზით ამბობს უარს მუშაობაზე, რომ ჰგონია, ვერ შეასრულებს, არ გამოუვა დავალები, მასწავლებელს შეუძლია დავალების შეცვლა, ან გამართიერება.			მიზეზი და ამის მიხედვით შესთავაზოს სხვა საქმიანობა – საღებავიანი წყლის გამოცვლა, ნახატების დახარისხება, ვინმეს დახმარება ან სულაც წიგნის დათვლიერება, ხოლო თუ მოსწავლე იმ მიზეზით ამბობს უარს მუშაობაზე, რომ ჰგონია, ვერ შეასრულებს, არ გამოუვა დავალები, მასწავლებელს შეუძლია დავალების შეცვლა, ან გამართიერება.
ს.გ.1.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.	1. მოსწავლე მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში.	1. აქტივობა I. „საერთო ნამუშევრის შექმნა აპლიკაციით და საღებავებით“ მოსწავლეები რთავენ საკლასო ოთახს რაიმე ღონისძიებისთვის – ამზადებენ საზეიმო მოსართავებს, გირლიანდებს, დროშებს, ქაღალდის ყვავილებს, ნაძვის ხის	1. ფერადი ქაღალდები, თხელი მუყაო, შპალერის რულონი, ნებო, მოსართავები,
			1. ჯგუფური მუშაობის დროს, მასწავლებელმა ფუნქციები უნდა გაანაწილოს ისე, რომ მოსწავლეებმა გაკვეთილის მანძილზე რამდენჯერმე შეცვალონ საქმიანობა –

 სათამაშოებს და სხვა. მაგ. ორად მოკეცილ, თხელ მუყაოზე ან ფერად ქაღალდზე მოსწავლეები დახატავენ ნაძვის ხის ბურთებს. ფანქრით დაახატავენ (ან დაანებებენ სხვა ფერის ქაღალდისგან გამოჭრილ) სხვადასხვა გეომეტრიულ ფიგურებს, გააფერადებენ, გამოჭრიან ბურთებს და დაანებებენ ნახევრებს. ყუნწებში გაუყრიან ლენტებს ან ძაფებს ჩამოსაკიდად. ბურთების გასაბრწყვიალებლად, მოსწავლეებმა სველ საღებავს უნდა დააყარონ მარლი ან მშრალ საღებავს გადაუსვან წებოს თხელი ფენა და დააყარონ მარლი.	საღებავები, მაკრატელი, ფუნჯები	მაგ. ჯერ ერთი დაჭრის, მეორე ააწყობს, მესამე შეღებავს, ცოტა ხანში გაცვლიან საქმიანობებს. მასწავლეებმა უნდა აკონტროლოს, აქტიურმა მოსწავლეებმა ყველაფერი თავის თავზე არ აიღონ, არ დაწაგრონ მეგობრები, თუ შენიშნავენ, რომ მათ სხვებზე უკეთ გამოსდით საქმე. გუნდური სამუშაოს შესრულებისას, მოსწავლეებმა უნდა გამოხატოს ინიციატივა, გამოთქვას აზრი, დასახოს ამოცანის გადაჭრის გზა და მეთოდი, გაანალიზოს ფუნქციები. ამისთვის მასწავლებელმა მუდმივად უნდა დაუსვას მოსწავლეებს შეკითხვა იმის თაობაზე, თუ რა მასალას გამოიყენებენ, როგორი თანმიმდევრობით და რა იარაღებით განახორციელებენ ჩანაფიქრს, როგორ განიანილებენ ფუნქციებს, ვინ რის გაკეთებას ითვებს.
1. აქტივობა II. „სახალწლო სამშენისები“ დეკორატიული სამაგრი მოსწავლეები ორმაგად მოკეცილი ფერადი ქაღალდისგან (2 ერთნაირი რომ გამოიჭრას) გამოჭრიან ნაძვის ხეს, ვარსკვლავს და სხვა ფიგურებს. მოხატავენ, მორთავენ გამოჭრილ ფიგურებს და დაანებებენ მათ სარეცხის	1. II. სარეცხის სამაგრები (უმჯობესია ხის), ფერადი ქაღალდები, წებო, სხვადასხვა მოსართავი -	

	სამაგრზე ორივე მხრიდან. ასეთი მოსართავი შეიძლება დამაგრდეს ნაძვის ხეზე, ასევე ამ სამაგრებით შეიძლება დაიკიდოს თოკზე მოსწავლეების ნახატები.	ბისერი, მძივები და სხვა.		2. მასწავლებელმა ყურადღება უნდა მიაქციოს იმას, რომ მოსწავლეებმა არავითარ შემთხვევაში არ დაიცვან რაიმე თანმიმდევრობა (კონვეიერული სისტემა), ან რომელიმე მათგანმა არ დახატოს ყველა ნამუშევარზე ერთი და იგივე დეტალი. ან მაგ. ყველა ხატავს სახლებს, გადაწოდებენ და ყველა ხატავს ხეებს... მოსწავლეები უნდა ხტავდნენ სხვადასხვა დეტალებს იმის მიხედვით, თუ რა მიიღეს და თავად რისი დამატება უნდათ.
2. მოსწავლე ცდილობს დასმული ამოცანის გადაჭრას დამოუკიდებლად და სხვებთან ერთად	2. აქტივობა „საერთო პეიზაჟები“ გუნდური სამუშაო მასწავლებელი აცნობს მოსწავლეებს პეიზაჟის ცნებას, აჩვენებს მათ ცნობილი მხატვრების ნამუშევართა რეპროდუქციებს. ამის შემდეგ მოსწავლეებს ურიგდებათ ფურცლები, რომლებზეც წინასწარ მონიშნულია მიწის და ცის გამყოფი ხაზი (ნამუშევრების შესრულებისთვის შეიძლება გამოყენებულ იქნას ნებისმიერი მასალა). მოსწავლეები თავ-თავიანთ ფურცლებზე ხატავენ მიწას, შემდეგ ფურცლებს ერთმანეთს გადაწოდებენ წრეზე და დახატავენ ზოგი ბალახს, ზოგი მთებს, ზოგი მზეს, ვისაც რა მოუნდება, ისევ გადაწოდებენ დაუმთავრებელ ნახატებს მეგობრებს და გააგრძელებენ ხატვას – დაამატებენ ნახატებს დეტალებს და ა.შ. მიღებული ნამუშევრები საერთო შემოქმედების შედეგია და ამიტომ, ამ ნამუშევრებს უკან არ უნდა ეწეროს მოსწავლის სახელი.	2. ვიზუალური მასალა: სხვადასხვა მხატვრის პეიზაჟები.		

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერპრატიცია

ს.გ.1.7. მოსწავლის შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები, გამოთქვას აზრი საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.	1. აქტივობა პრეზენტაციის მომზადება და მონაწილეობა მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით გადაარჩევენ გამოფენისთვის ნამუშევრებს და იწყებენ მათ მოწესრიგებას – უკეთებენ ელემენტარულ ჩარჩოებს და საკიდებს, ნამუშევრებს ანებენ სახატავ ფურცლებზე (ნამუშევარზე) შედარებით (4-10 მმ -ით) დიდ ფერად ფურცლებზე, რომლებსაც უკანა მხრიდან სკოტჩით ანებებენ საკიდებს (ძაფი, ქაღალდის სამაგრები). ასევე ამზადებენ წარწერებს, რომლებიც დანებდება „ჩარჩოზე“ და არა ნამუშევარზე. გამოფენისთვის ნამუშევრებს ყველა ერთად			1. მასწავლებელმა ხელი უნდა შეუწყოს კლასში კეთილგანწყობილი ატმოსფეროს შექმნას და მიაქციოს ყურადღება, რომ მოსწავლეებმა მეგობრის ნამუშევრებზე აზრის გამოთქმისას შეინარჩუნონ პოზიტიური დამოკიდებულება და ტაქტი. სასურველია, ყურადღება გამახვილდეს ნამუშევრების დადებით მხარეებზე.
---	---	--	--	---

	არჩევს – მოსწავლეები მსჯელობენ, რისი გამოფენა ღირს და რისი არა, როგორ განაწილებენ მათ, რა რას მოუხდება. მომზადების პროცესში მოსწავლე იჩენს ინიციატივას, გამოთქვამს აზრს, დასახავს ამოცანის გადაჭრის გზას და მეთოდს, ანაწილებს ფუნქციებს – ზოგი დაამზადებს წარწერებს, ზოგი დააწებებს საკიდებს და ა.შ. მოსწავლეები მასწავლებელთან ერთად მოიფიქრებენ შესავალ სიტყვას (მისაღმებას), რომლის აუდიტორიის (შობლების) წინაშე წარმოთქმასაც რომელიმე მათგანი ითავებს. კავშირი ს.გ. I.1. – 3.			
2. უსვამს თანაკლასელებს კითხვებს მისი ნამუშევრის შესახებ.				
3. უზიარებს თანაკლასელებს შთაბეჭდილებებს წარმოდგენილი ნამუშევრის შესახებ (მომწონს, არ მომწონს).				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

4. უსმენს თანაკლასელებს, მასწავლებელს.				
5. აცდის სხვებს აზრის გამოთქმას.				
ს.გ.ი.გ. მოსწავლე პატივისცემს საკუთარ და სხვის ნამუშევარს. 1. მხარს უჭერს და ამხნევებს თანაკლასელებს მუშაობის დროს 2. უფროხილდება (არ აზიანებს) სხვის და საკუთარ ნამუშევრებს.				თუ მასწავლებელი პატივისცემით ეპყრობა მოსწავლეთა ნამუშევრებს, ეს თავისთავად გადაეცემა მოსწავლეებსაც. ნამუშევრები პორტფოლიოებში მოწესრიგებული უნდა ინახებოდეს. ყველა ნამუშევარი უნდა იყოს დასათაურებული და დათარიღებული. მოსწავლეები გაკვეთილის შემდეგ უნდა ახარისხებდნენ და ინახავდნენ როგორც საკუთარ, ისე სხვის ნამუშევრებს. როდესაც მოსწავლეები საღებავებით ან რელიეფური პასტით მუშაობენ, ნამუშევრების

				გაშრობას გარკვეული დრო სჭირდება და ისინი უნდა იდოს ცალ-ცალკე (გაუმშრალი ნამუშევრები ერთმანეთს დაეწებება და დაზიანდება). მოსახერხებელია გასაშრობად მათი იატაკზე დალაგება. მოსწავლეებმა სიფრთხილე უნდა გამოიჩინონ – ნამუშევრებს შემთხვევით ფეხი არ დაადგან, არ დაკუჭონ და არ დაადონ ერთმანეთს სველი ნახტები.
ს.გ.ი.9. მოსწავლე მონაწილეობს სხვადასხვა სახის ლონისძიებაში.	1. მონაწილეობს საკლასო ზეიმში;	1. იხ. აქტივობა: ს.გ.ი.6. -1.		1. და 2. მასწავლებელი წელიწადში ორჯერ მაინც ანკობს ნამუშევრების გამოფენას. მოსწავლეებმა მონაწილეობა უნდა

2. მონიშნული საკლასო გამოფენაში; 3. დადის მუზეუმებსა და გამოფენებზე; 4. დადის ექსკურსიებზე და ეცნობა კულტურულ მემკვიდრეობას.	2. იხ. აქტივობა: ს.გ.1.7.			მიიღონ საკლასო ოთახის სახელწოდება ან რაიმე სხვა ღონისძიებისთვის მონაწილეთა და მონაწილეთა შესაძლებელია, სხვადასხვა სახის ღონისძიების მონაწილეთა მოსწავლეებს დახმარება მოახდინონ.
ს.გ.1.10. მოსწავლე იცნობს ელემენტარულ ტერმინებს და შეუძლია მათი გამოყენება.	1. აქტივობა - თამაში-ვიქტორინა მასწავლებელი თამაშის ან ვიქტორინის ფორმით ამოწმებს, თუ როგორ აითვისეს მოსწავლეებმა მასალა. მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას, მათ კი უნდა გამოიყენონ და დაასახელონ მათთვის ნაცნობი ხელოვნების ელემენტები (ხაზი, ფორმა, ფერი), გეომეტრიული ელემენტები.	1. ბარათები ნახატებით ან წარწერებით, რეპროდუქციები.		

	ლი ფიგურები, იარაღები და მასალები, ნაცნობი სიუჟეტები და სხვ. — გამოკითხვა-თამაშის თემის გათვალისწინებით. თამაშს იგებს ის ჯგუფი, რომელიც მეტ სწორ პასუხს დააგროვებს და არ დაარღვევს აქტივობის წესებს (დარღვევაში იგულისხმება კარნახი, ადგილიდან წამოძახება და ა.შ.).			
2. ჩამოთვლის მასალას და იარაღებს, რომლებიც გამოიყენა ნამუშევარში.	2. ჩამოთვლის მასალას და იარაღებს, რომლებიც გამოიყენა ნამუშევარში.			2. იმისთვის, რომ მოსწავლემ შეძლოს სათანადო ტერმინოლოგიის ათვისება, მასწავლებელი მუდმივად უნდა ხმარობდეს შესაბამის ტერმინებს. მოსწავლეები მნიშვნელოვან დეტალებს უნდა ინიშნავდნენ სპეციალურ რეგულში, სადაც ამ შენიშვნების გარდა ჩაინიშნავენ საშინაო დავალებებს, მომავალი გაკვეთილისთვის საჭირო მასალას, რომელიც სახლიდან უნდა მოიტანონ (წერის შესწავლამდე, მათ მასწავლებელი დაეხმარება), მომავალში კი ჩაწერენ საკუთარ მოსაზრებებს, შთაბეჭდილებებსა და გეგმებს, ჩაიკრავენ და ჩაიხატავენ მნიშვნელოვან ნიმუშებს, რეცეპტებს.
3. საუბრისას სწორად იყენებს ელემენტარულ ტერმინებს, რეაგირებს მასწავლებლის კომენტარზე (ესმის და ასრულებს მითითებას, მაგ. დახატოს პეიზაჟი ან პორტრეტი).	3. საუბრისას სწორად იყენებს ელემენტარულ ტერმინებს, რეაგირებს მასწავლებლის კომენტარზე (ესმის და ასრულებს მითითებას, მაგ. დახატოს პეიზაჟი ან პორტრეტი).			

მიმართულება: სკოლოვების აღმაკვეთი კონტაქტები

ს.გ.1.11. მოსწავლეს შეუძლია, განსხვავოს ერთმანეთისგან სკოლოვების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.	ს.გ.1.11. მოსწავლეს შეუძლია, განსხვავოს ერთმანეთისგან სკოლოვების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.	1. ჩამოთვლის სკოლოვების დარგებს (მხატვრობა, მუსიკა, კინო, თეატრი...) და გამოყოფს თითოეული დარგისთვის დამახასიათებელ მთავარ ნიშანს (ფერი, ბგერა, მოძრაობა.).	1. აქტივობა I. სკოლოვების დარგები (იხ. IV თავი).	1. აქტივობა II. თამაში-ვიქტორინა თამაში შემოადგინო წესების დაცვით ტარდება, მაგრამ ამჯერად თამაშის თემატიკა ეხება სხვადასხვა დარგს, ჟანრს და მათთან დაკავშირებულ პროფესიებს. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას, მაგ. ნახატს ან ფოტოს, რომელზეც გამოსახულია სცენა სპექტაკლიდან ან მაყურებლები კინოდარბაზში, მუსიკალური საკრავები, პალიტრა, ქანდაკება, არქიტექტურული ძეგლი ან ფერწერული ნამუშევრის რეპროდუქცია. მოსწავლეები გამოიყვანენ, რომელ დარგს	1. მოსწავლის სახელმძღვანელო, რეპროდუქციები, ილუსტრაციები, ჟურნალები, ვიდეო/აუდიოჩანაწერები, ინტერნეტ-რესურსები.	1. ქართული ენა.	1. მას შემდეგ, რაც მოსწავლეები სწავლის პროცესში გაეცნობიან სახვითი სკოლოვების ჟანრებს (პორტრეტი, პეიზაჟი, ნატურმორტი), მასწავლებელმა ილუსტრაციის ჩვენებისას ხშირად უნდა დასვას შეკითხვა, თუ რა ჟანრს მიეკუთვნება ეს ნაწარმოები. მოსწავლეების ნამუშევრებზე საუბრისას, ისინი მოიხსენიოს მათი ჟანრის მიხედვით – „მომწონს
--	--	---	--	---	---	-----------------	---

	მიეკუთვნება ნაჩვენები გამოსახულება, გამოიყენებენ, რომელი პროფესიის წარმომადგენელია გამოსახული სურათზე (კავშირი ს.გ.1.11 – 2.) და ა.შ. იმარჯვებს ის გუნდი, რომელიც მეტ სწორ პასუხს დააგროვებს.			შენი პეიზაჟი, ეს პორტრეტი ჩამოვკიდოთ კედელზე“ და ა.შ.
2. ასახელებს ხელოვნების ცალკეულ დარგთან დაკავშირებულ პროფესიებს.	2. აქტივობა „პროფესია“ 10-15 წუთიანი თამაში – კლასი იყოფა ორ ჯგუფად. ყოველი ჯგუფი „ჩაიფიქრებს“ ხელოვნების რომელიმე დარგის სპეციალისტს (მოქანდაკე, არქიტექტორი, მუსიკოსი, მხატვარი, მსახიობი და სხვ.), რომელსაც ჯგუფის წარმომადგენელი განუსაზღვრებს მონინალმდევე ჯგუფს.			
3. ჩამოთვლის საოპერო, საბალეტო, თეატრალურ წარმოდგენებს, რომლებსაც დასწრება და საუბრობს მიღებული შთაბეჭდილებებითაა.	3. აქტივობა - თამაში „ცოცხალი სურათები“ მოსწავლეები იყოფიან გუნდებად, რომელთაგანაც ერთ-ერთს მასწავლებელი აძლევს დავალებას, მათთვის ნაცნობი წარმოდგენების მიხედვით, წარმოადგინონ „ცოცხალი სურათი“, რომელიც ხელოვნების ამა თუ იმ დარგის წარმომადგენელს განსახიერებს. სხვა გუნდების წევრებმა უნდა გამოიყენონ ხელოვნების რომელი დარგია წარმოდგენილი „ცოცხალ სურათზე“. მოსწავლეები განსახიერებენ სცენებს თეატრალური წარმოდგენებიდან ან იმ ცნობილი სურათებიდან, რომლებიც მუზეუმში (ან რეპროდუქციებზე) უნახავთ (მაგ. სცენები	3. „ცოცხალი სურათებისთვის“ საჭირო რეკვიზიტი, რეპროდუქციები, ვიდეო მასალა.	ლიტერატურა, მუსიკა.	3. სასურველია, სკოლამ მოაწიოს ექსკურსიები მუზეუმებსა და წარმოდგენებზე ან არენის მოსწავლეებს შესაფერისი (ვიდეო, აუდიო, ინტერნეტი) მასალა. უმჯობესია „ცოცხალი სურათების“ სახით წარმოდგენილი იყოს ისეთი წარმოდგენები, რომლებიც მოსწავლეების უმეტესობისთვის კარგადაა ცნობილი.

	ვერმერის ტილოებიდან, რაფაელის „ათენის სკოლა“, ფიროსმანის პერსონაჟები). განსახიერებენ აგრეთვე რომელიმე ცნობილ ქანდაკებას (მაგ. „ქართლის დედა“, „კიდევაც დაიზრებინ“, „გალაკტიონი“, და სხვა). თუ მეორე გუნდმა გამოიკონო, რა დარგი ან რომელი ნაწარმოები იყო წარმოდგენილი, მათ ქულა ეწერებათ.	
--	---	---

4. ჩამოთვლის სახელით ხელოვნების ძირითად ფანრებს (ნატურმორტი, პორტრეტი, პეიზაჟი).	4. აქტივობა I: „პორტრეტული ფანრი“ (იხ, IV თავი).	4. აქტივობა II: „ავტოპორტრეტი“* მოსწავლეები ხატავენ ავტოპორტრეტს. პირველ კლასში ეს აქტივობა ტარდება ორჯერ – წლის დასაწყისში და წლის ბოლოს. მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ავტოპორტრეტის შესახებ, განმარტავს, რომ ავტოპორტრეტი ეწოდება პორტრეტს, რომელშიც ადამიანი საკუთარ თავს გამოსახავს. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა მხატვრის მიერ შესრულებილ ავტოპორტრეტებს. ამის შემდეგ სთხოვს მოსწავლეებს ისეთი ავტოპორტრეტის დახატვას, სადაც ისინი საკუთარ თავს მთელი ფიგურით გამოსახვენ (არ დახატონ მხოლოდ სახე!). მოსწავლეები პატარა (სახატავი ფურცლების ნახევარი) ზომის ფურცლებზე (ვერტიკალური ორიენტაცია) ფერადი ფანერებით ან ფლომასტერებით ხატავენ ავტოპორტრეტს. ყოველმა მოსწავლემ თავის ნახატს ქვევით, ფეხებთან უნდა გაუკეთოს წარწერა – რაც შეიძლება ლამაზად დააწერონ სახელი, გვარი და ასაკი.	4. II. სახატავი ფურცლების ნახევარი, ფერადი ფანქრები ან ფლომასტერები. ვიზუალური მასალა იხ. დანართში - „ავტოპორტრეტები“.	ბუნ. I.2. მოსწავლეს შეუძლია აღწეროს ორგანიზმები გარეგნული ნიშნების მიხედვით. – აღწერს ადამიანს (საკუთარ თავს თვალსაჩინო გარეგანი ნიშნების მიხედვით).	4. I. ასეთივე ტიპის აქტივობით ვაცნობთ მოსწავლეებს სხვა ფანრების (ნატურმორტი, პეიზაჟი) ცნებას და მათ მთავარ მახასიათებლებს. 4. II. ხელოვნების ამა თუ იმ ფანრის უკეთ ასათვისებლად მასწავლებელი მოსწავლეებს აჩვენებს რომელიმე მათგანის, მაგ. პორტრეტის ამსახველ რეპროდუქციებს და უხსნის მოსწავლეებს, რომ სურათი, რომელზეც ადამიანია გამოსახული, პორტრეტულ ფანრს მიეკუთვნება. პორტრეტი შეიძლება იყოს სხვადასხვაგვარი: მხოლოდ სახე, ან ადამიანი მთლიანად, ჯგუფური, ავტოპორტრეტი და სხვა. * მოსწავლეები ავტოპორტრეტებს ყოველ წელს ხატავენ. ყველა ავტოპორტრეტი ერთად უნდა დამაგრდეს ერთ დიდ ფორმატზე და წლის ბოლოს გამოიფინოს.
---	--	---	--	---	---

5. საუბრობს საყვარელ ილუსტრირებულ წიგნებზე.	5. აქტიურობა - თემატური საღამო „ჩემი საყვარელი წიგნი“ გაკვეთილზე მოსწავლე ეცნობა წიგნის ილუსტრაციის ცნებას და ზოგიერთი ცნობილი ხელოვანის ნამუშევარს (იხ.	5. ვიზუალური მასალა: „ვეფხისტყაოსნის“ ილუსტრაციები,	ლიტერატურა	მოსწავლეების ავტოპორტრეტები ინახება ცალკე საქალაქო დაწესებულების მიხედვითაა აკრძალული. მასწავლებელს შეუძლია ავტოპორტრეტების კომპიუტერით დაპატარავება და ყველას ერთად ერთ ფურცელზე აწყობა. ასეთი ნალები მიხედვით გაკეთებული კლასის „ჯგუფური პორტრეტები“ (წლის ბოლოს გადაღებული კლასის ფოტოს მსგავსად) უნდა ამოიჭდოს და სკოლის დამთავრებისას, წლების მანძილზე შეგროვებულ ნამუშევრებთან ერთად, გადაეცეს მოსწავლეებს სამახსოვროდ.
---	---	---	------------	---

	დანართში „წიგნის ილუსტრაცია“). ამის შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, საყვარელი ილუსტრირებული წიგნების სახლიდან მოტანას (შეიძლება აგრეთვე სასკოლო ბიბლიოთეკის გამოყენებაც) - აჩვენონ ისინი მეგობრებს და მოუთხრონ ყველაფერი, რაც იციან ამ წიგნების შესახებ: რაზეა წიგნი, კინ დანერა იგი, კინ დაასურათა, რატიომ უყვართ ეს წიგნი და ა.შ. საუბრის შემდეგ მოსწავლეები დახატავენ საყვარელი ზღაპრის ილუსტრაციას.	საბავშვო ილუსტრირებული წიგნები: „ვინი პუჰი“, „მაუგლი“, „კონკია“ და სხვა.	ქართული ენა, ისტორია.	6. სასურველია, მოსწავლეები გაეცნონ ახლომდებარე არქიტექტურულ და სკულპტურულ ძეგლებს.
6. ასახელებს არქიტექტურულ ძეგლებსა და ქანდაკებებს, რომლებიც უნახავს.	6. აქტივობა - თემატური გამოფენა „ჩვენი (ქვეყნის, ქალაქის, სოფლის) ღირსშესანიშნაობები“ მოსწავლეები აგროვებენ მასალას (ფოტოებს, ღია ბარათებს, ჩანახატებს, ბროშურებს და სხვ.) ნაცნობი არქიტექტურული ძეგლებისა და ქანდაკებების შესახებ, გამოფენენ მათ კლასში და უყვებიან მათ შესახებ კლასელებს და მოწვეულ სტუმრებს (მეგობრებს, მშობლებს).			
ს.გ.1.12. მოსწავლეს შეუძლია დააკვიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი საკუთარ				

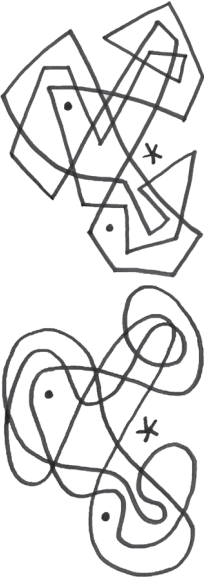
გამოცდილება-სთან. 1. ათვალერებს ნაწარმოებებს, საუბრობს მათ შინაარსზე (სიუჟეტები, სცენები, მოვლენები და სხვა) და მათგან მიღებულ შთაბეჭდილებებზე.	1. – 2. აქტივობა - თამაში „იპოვე დეტალი“ მოსწავლეები ათვალერებენ შეთავაზებულ ნაწარმოებებს და აღწერენ სიუჟეტს, პერსონაჟებს და გარემოს; სასურველია, რომ ეს იყოს შესაფერისი სიუჟეტური სცენა ან ისეთი ნაწარმოები, სადაც ბევრი დეტალი და აქსესუარია. იგებს ის მოსწავლე, რომელიც აღნიშნავს და აღწერს სურათზე გამოსახულ ყველაზე მეტ დეტალს.	1. – 2. ნებისმიერი, რეალისტური ნაწარმოები, სადაც დეტალურად დააასახული პერსონაჟები და გარემო, მაგ. XV საუკუნის იტალიელი მხატვრების, XVII ს-ის ჰოლანდიელი მხატვრების, დიეგო ველასკესის, და სხვათა ნაწარმოებები. ასევე სიუჟეტური სცენების ამსახველი ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან, ჟურნალები, ვიდეო მასალა, ინტერნეტ რესურსები.	1. – 2. მასწავლებელმა მოსწავლეებს სწირად უნდა აჩვენოს სხვადასხვა რეპროდუქციები და ილუსტრირებული წიგნები. მოსწავლეებმა უნდა აღწერონ სურათები, გამოთქვან საკუთარი აზრი მათ შესახებ. ეს საშუალებას გვაძლევს, ვაგვიჩვენოთ მოსწავლეები ნაწარმოების სიუჟეტის, პერსონაჟების და გარემოს აღწერაში, რაც, კომუნიკაციისა და ინტერპრეტაციის უნარების განვითარების გარდა, დაეხმარება მოსწავლეს საკუთარი ნამუშევრის უფრო გააზრებულად შესრულებასა და საკუთარი ემოციების და შთაბეჭდილებების ვერბალურად გამოხატვაში.
--	---	--	---

2. ასახელებს ცხოველებს, მცენარეებს, საგნებს, რომლებიც ასახულია ხელოვნების კონკრეტულ ნაწარმოებში.	2. აქტივობა - თამაში „დეტექტივი“ მასწავლებელი გამოჰყენებს კლასში ვიზუალურ მასალას: რეპროდუქციებს, ღია ბარათებს, ფოტოებს და სხვ. მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად. მასწავლებელი სთავაზობს თამაშს - ისინი დეტექტივები არიან და საქმის გამოძიებისთვის უნდა იპოვონ საჭირო ნივთები — სამხილები, რომლებიც სურათებზეა გამოსახული. იგი აძლევს მათ რამდენიმე დავალებას, მაგალითად, „იპოვეთ, რომელ სურათზეა გამოსახული ნივთი ყვავილი“, „სად არის გამოსახული ფრინველი“, „რომელ სურათებზეა გამოსახული მანქანები“ და ა.შ. იგებს ის გუნდი, რომელიც ყველაზე სწრაფად, ყველაზე სრულყოფილად ასრულებს დავალებებს და მოძებნის ყველა „სამხილს“. იმ შემთხვევაში, თუ მასწავლებელი მოსწავლეებს პეიზაჟს აჩვენებს, მოსწავლეებმა „ძიება“ უნდა დაიწყოთ ნახატზე გამოსახული ბუნების აღწერით – დაასახელონ წელიწადის დრო, აღწერონ ლანდშაფტი (მინდორი, მთა) და შემდეგ მოიძიონ დეტალები.		
3. ამოიცნობს ხელოვნების ნაწარმოებში ასახულ წელიწადის დროებს.			ბუნ.1.3. მოსწავლეს შეუძლია აღწეროს სხეულებს/მოვლენებს შორის მსგავსება და განსხვავება არსებითი ნიშნების მიხედვით; ბუნ.1.6. მოსწავლეს შეუძლია ლოკალური გარემოს აღწერა.

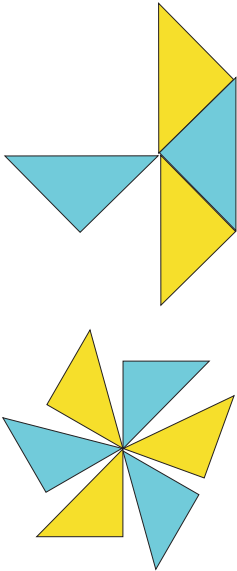
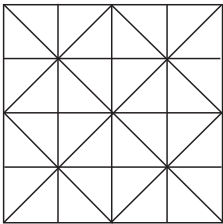
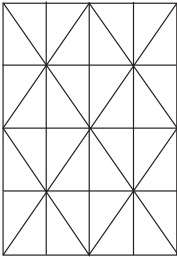
II კლასი

მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

შედეგი და ინდიკატორი	ტიკური აქტივობები	რესურსები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია, გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.	1. აქტივობა „ხაზი და განწყობილება“ მოსწავლეები სახატავ ფურცელს მოკეცვენ ორად, გაშლიან და სახატავი ფურცლის ერთ ნახევარზე დახატავენ რაიმე ნახატს (პეიზაჟს, პორტრეტს, ნატურმორტს) მხოლოდ მომრგვალებული, დაკლავილი ხაზებით; მეორე ნახევარზე დახატავენ დაახლოებით ისეთივე ნახატს მხოლოდ ტეხილი ხაზებით.	1. სახატავი ფურცლები, შავი ფანქარი ან შავი ფლომასტერი, გუაში, ფუნჯები.	1. ქართული წერა, კალიგრაფია.	1. ცაცია მოსწავლეებს სახატავი/საწერი ფურცელი უნდა ედოთ ირიბად, რაც მათთვის ბევრად მოსახერხებელია, რადგან მარცხენა ხელი, რომლითაც ხატავენ, არ დაფარავს ნამუშევარს.
1. იყენებს სხვადასხვა ტიპის ხაზს (ტეხილი, წყვეტილი, ტალღოვანი, სწორი და ა.შ.) და ფერს ნამუშევარში				

განწყობილების (სიხარული, მონყენილობა, შიში) გადმოსაცემად.		მოსწავლეები შეადარებენ ამ ორ ნახატს და იმსჯელებენ, თუ რა განსხვავებაა მათ შორის, რომელი როგორ განწყობილებას გადმოსცემს. მსჯელობის შემდეგ მოსწავლეები გააფერადებენ ნამუშევრებს და კვლავ იმსჯელებენ მიღებულ შედეგზე – რა შეცვალა ნამუშევრებში ფერის დამატებამ. კვშირი: ს.გ. II.7.	1. – 2. გუაში, აკვარელი, პასტელი, ფლომასტერები, ფანქრები, სქელი ძაფი, ხის ჩხირი.	3. I. მაღალ კლასებში ამო- ცანის გასართულებლად მოსწავლეებს შეიძლება
2. ნამუშევარში იყენებს განსხვავებული სისქის კონტურს.	1. - 2. აქტივობა - ხაზების შესრულება სხვადასხვა მასალითა და იარაღით: ფანქრით, პასტელით, ნახშირით, ფუნჯით ტეხილი, დაკლაკნილი, სხვადასხვა სისქის ხაზები ამოიკანროს ნვეტიანი საგნით პლასტილინის ზედაპირზე. შესაძლოა, ამოიჭრას ფერადი ქაღალდებით და დაწებდეს ქაღალდზე ან გაფორმდეს რელიეფური პასტით წიგნის სანიშნი, სურათის დეკორატიული ჩარჩო ან ზარდახშა.		3. ორი სხვადასხვა ფერის,	
3. ქმნის მარტივ ორნამენტებს – ხაზების,	3. აქტივობა I. „ორნამენტები სამკუთხედებით“ მოსწავლეებს ურიგდებათ ორი სხვადასხვა			

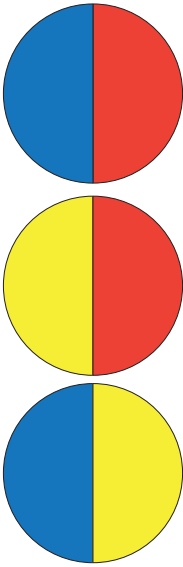
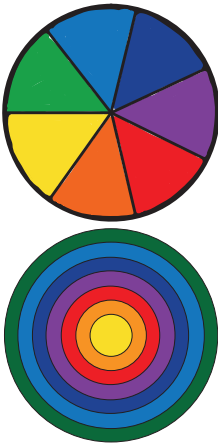
თავი III. რეკონსტრუქციის სტადიების შედეგების მისაღწევად

ლაქების, ფორმების და ფიგურების საშუალებით.	ფერის, წინასწარ ოთხად მოკეცილი კვადრატული ფურცელი. მოსწავლეებმა სახვითი უნდა გაავლონ დიაგონალური ხაზები კუთხიდან კუთხემდე. შემდეგ გაავლონ ხაზები ყოველი გვერდის ცენტრიდან მეზობელი გვერდის ცენტრამდე. მიიღებენ თითო ფურცელზე 16 სამკუთხედად. გაყოფილ კვადრატს. ფურცლები უნდა დაიჭრას სამკუთხედებად. ყოველ მოსწავლეს ექნება 16 ერთი ფერის და 16 მეორე ფერის სამკუთხედი, რომელთა საშუალებითაც თეთრ ფურცელზე (მოზაიკის პრინციპით) უნდა ააწყონ ორნამენტი – ორივე ფერის სამკუთხედების კომბინაციით - ზოლი, ყვავილი, ვარსკვლავი, რომები, ტრაპეცია, დიდი სამკუთხედი და სხვა. მოწონებული კომბინაცია შეიძლება დაწებდეს ფურცელზე (იხ. IV თავი). 	კვადრატის ფორმის ფერადი ფურცელი (გვერდის სიგრძე 10 სმ), ფანქარი, სახვავი, მაკრატელი (შეიძლება წებოც).	შევთავაზოთ მართკუთხედის ამავე წესით დაჭრა ან კვადრატის დაყოფა მეტ ნაწილებად: აწყობილ და რეგულში ჩაკრულ ორნამენტულ მოტივებს გასალმამზებლად შეიძლება დაემატოს ხელით მიხატული დეტალები – ხაზები, კოპლები და სხვა. შესაძლებელია, ორნამენტი შეიქმნას სხვადასხვა ფერის და ფაქტურის ბუნებრივი მასალების (ბრინჯის, წინიბურის, სხვადასხვა თესლის) ქაღალდზე
--	--	--	---

3. აქტივობა II. „ოვალური ზარდახშა“ (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეები თხელ მუყაოზე ან სქელ ფერად ფურცელზე დაალაგებენ ზარდახშის თარგის დეტალებს (თარგი იხ. დანართში), შემოხატავენ და გამოჭრიან. პირველ რიგში, დააწებებენ მართკუთხა ზოლებს, რომლებსაც შიგნით ჩაუკეცავენ თავსახურის და ძირის დასაწებებლად განკუთვნილ ადგილებს. წაუსვამენ მათ ნებოს შიგნითა მხრიდან და ჩააწებებენ ძირებს და თავსახურებს შესაბამის ადგილას (ოვალებს). შემდეგ წაუსვამენ ნებოს და დააწებებენ გარეთა ოვალებს. მოსწავლეებმა ზარდახშებს ძირზე, გარედან უნდა დააწერონ თავიანთი სახელები. მასწავლებელი შეინახავს ზარდახშებს მომდევნო გაკვეთილისთვის. II გაკვეთილი მოსწავლეები მოხატავენ ზარდახშებს რელიეფური პასტით – ხაზებით, გეომეტრიული ან მცენარეული ორნამენტით. ზარდახშის ძირი, რომელზეც სახელი წერია, არ უნდა შეიღებოს. მოხატული ზარდახშები უნდა შეინახოს უსაფრთხო ადგილას გაშრობამდე. კავშირი: აქტივობა ს.გ.II.1.-1. და ს.გ.II.2.	3. II. I გაკვეთილი: თხელი მუყაო, ან სქელი ფერადი ფურცლები, ფანქარი, მაკრატელი, ნებო. II გაკვეთილი: – რელიეფური პასტა, საღებავი, ფუნჯები, პოლიეთილენის პატარა პარკები რელიეფური პასტისთვის.	დანებებით: მოსწავლე ჯერ ხატავს ორნამენტის დეტალებს კონტურებს, ხოლო შემდეგ ავსებს მათ სხვადასხვა ფერის ბუნებრივი მასალით.
---	--	---

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

4. სხვადასხვა ხერხით (ფორმით, ზომით, ფერით) გამოყოფს ნამუშევარში მთავარს.	4. აქტივობა I. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ეგვიპტური ხელოვნების ნიმუშებს (ფრესკა, სტელა) და სთხოვს ყურადღება მიაქციონ ფიგურების სხვადასხვა ზომას. ფრესკაზე ფარაონის და სხვა დიდებულთა ფიგურები უფრო დიდი ზომისაა, ვიდრე მსახურების და სხვა მოქმედი პირებისა. „ათენის სკოლის“ მთავარი პერსონაჟები – პლატონი და არისტოტელე დგანან ცენტრში, რითიც ავტორი მათ მნიშვნელობასა და უპირატესობაზე მიგვანიშნებს. მოსწავლეებმა უნდა გამოიცნონ, ვინ არის მთავარი ველასკესის ნამუშევარში და რა ხერხით გამოყოფი იგი ავტორმა. 4. აქტივობა II. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, შეასრულონ კომპოზიციის ამ პრინციპზე დაფუძნებული ნამუშევარი – რაიმე ნიშნით – ფერით, ზომით ან განლაგებით გამოყონ თავიანთი ნამუშევრის მთავარი პერსონაჟი.	4. ეგვიპტური ფრესკების რეპროდუქციები, ნარმერის ფილა, რაფაელ სანტის „სიქსტის მადონა“, „ათენის სკოლა“, ტინტორეტოს „შობა“, დიეგო ველასკესის „მეწიწეები“.	4. ნახატის სავარაუდო თემა – „შობა“, „ჩემი ოჯახი“.
5. ჩამოთვლის ცისარტყელას ფერებს, განარჩევს ცივ და თბილ ფერებს და იყენებს მათ ნამუშევარში.	5. აქტივობა I. „რა მოსდით ფერებს?“ მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, უნახავთ თუ არა მათ ცისარტყელა, სად და როდის უნახავთ, ახსოვთ თუ არა, რა ფერებისაგან შედგებოდა იგი. თითოეულმა მოსწავლემ, შესაძლოა, ვერ შეძლოს ყველა ფერისა და მათი თანმიმდევრობის ზუსტად ჩამოთვლა,	5. I. სახატავი ფურცლები, მაკრატელი, რაიმე მრგვალი საგნები ან შაბლონები ფორმის	

		შემოსახატად, ფლომასტერები ან გუაშის საღებავები, საშუალოანი ფანქრები, ჭიკარტები.
ამიტომ მასწავლებელი სწორ პასუხებს და-ფაზე იწერს, სანამ არ „შეგროვდება“ შვიდივე ფერი. მოსწავლეები შუაზე მოკეცილ ქაღალდზე დადებენ რაიმე მრგვალ საგანს და შემოავლებენ ფანქარს. ასე დახატავენ 5 წრეს. წრეებს გამოჭრიან, 3 რგოლს (ფანქრით) გაყოფენ შუაზე - I რგოლი - ერთ ნახევარს შეღებავენ ლურჯად, მეორეს - ყვითლად; II რგოლი - ნითლად - ყვითლად; III რგოლი - ლურჯად - ნითლად;		IV რგოლს ფანქრით დაყოფენ სექტორებად (7 ნაწილად), ხოლო V რგოლს კონცენტრიულ ზოლებად (7 ზოლი) და ორივეს შეღებვენ ცისარტყელას ფერების მიხედვით (მიყოლებით).

	კიდევ ერთ რგოლს შეეღებენ ცივი (მწვანე, ცისფერი, ლურჯი, იისფერი), მეორეს - თბილი (წითელი, წარინჯისფერი, ყვითელი) ფერებით. დანარჩენ რგოლებს შეეღებენ სურვილი-სამებრ ან მათთვის სასურველ ფერებში. შეღებილ რგოლებს ჭიკარტით (ცენტრში) დაამაგრებენ უბრალო ფანქრის ბოლოს არსებულ საშლელზე, დაატრიალებენ და დააკვირდებიან შედეგს.			
	5. აქტივობა II. „ცისარტყელას ფერები“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ფერების ბორბალს და ესაუბრება ცისარტყელას ფერების შესახებ. მოსწავლეები ხატავენ ფარშევანგს და აფერადებენ მის კუდს ცისარტყელას ფერებით. სასურველია, ფარშევანგის კუდის სხვადასხვა წერილი დეტალებით, ორნამენტით გალამაზება.	5. II. ნებისმიერი სახატავი მასალა.		
6. გამოსახულებას ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე.	6. აქტივობა „კომპოზიცია“ მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს კომპოზიციის ელემენტარულ ნესებზე და მარტივად უხსნის, თუ როგორ ჯობია სასურათე სიბრტყის გამოყენება. (ფურცელზე საგნები და ფიგურები უნდა განაწილდეს თანაბრად, ისე, რომ „თვალს არ აღიზიანებდეს“ გადატვირთული ან ცარიელი ადგილები. გამოსახული საგნები არ უნდა იყოს ძალიან პატარა ან ისეთი ზომის, რომ	6. სახატავი ფურცლები, გუაში, აკვარელი, პასტელი, ფიროსმანის „ფირაფი“, მოდილიანის „გოგონა ცისფერ კაბაში“,		

	გერ ეტეოდეს ფურცელზე. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას (იხ. დანართი) და ესაუბრება იმაზე, თუ როგორაა განაწილებული სურათზე გამოსახლება, შეესაბამება თუ არა იგი სასურათო სიბრტყის ზომას და ფორმას, გამოიყოფა თუ არა სურათზე მთავარი და, თუ გამოიყოფა, რა ხერხებით. კავშირი: ს.გ. II.1. - 4. ამის შემდეგ მოსწავლეები ამოირჩევენ მასწავლებლის მიერ შეთავაზებულ ნიმუშებს (იხ. დანართი), რომლებზეც გამოსახულია დაუმთავრებელი, გაუნთხანსწორებელი აბსტრაქტული კომპოზიცია; გადაიხატავენ მას და დაასრულებენ კომპოზიციას.	ხუან მიროს „ჩიტები“. და სხვა, მასწავლებლის მიერ შერჩეული რეპროდუქციები.		7. მასწავლებელმა წინასწარ უნდა გათვალისწინოს და მოსწავლეებს გამოსაჭერელად დაურიგოს იმ ზომის ფერადი ფურცლები, რა ზომაზეც, სავარაუდოდ, დასჭირდება შესასრულებელ სამუშაოს, ანუ, თუ მოსწავლეებმა მხოლოდ პატარა ფოთლები უნდა გამოჭრან, საკმარისი იქნება მწვანე და ყვითელი ფურცლების ვიწრო - 2 სმ
7. გამოსახვას სიმეტრიულ და/ან ასიმეტრიულ ფორმებს.	7. აქტივობა I. კოლაჟი ფოთლებით (სიმეტრიული და ასიმეტრიული ხე) მოსწავლეები ორად მოკეცილ მწვანე და ყვითელ ქაღალდზე გამოჭრიან ფოთლებს. ორად მოკეცილი ყვითელი ქაღალდის ნაკეცის ერთ მხარეს დახატავენ ნახევარ ხეს ტოტებით და ამოჭრიან – გამოვა სიმეტრიული ხე. მეორე ხე დაიხატება და ამოიჭრება მთლიანად, მოუკეცავ ქაღალდზე და გამოვა ასიმეტრიული ხე. მოსწავლეები თეთრ ფურცელზე დაანებებენ ორივე ხეს. სიმეტრიულს ფოთლები სიმეტრიულად	7. I. ყვითელი, მწვანე და ყვითელი ფურცლები, სახატავი ფურცელი, ფანქარი, ნიბო, მაკრატელი, ფლომასტერები.	7. მათ. II.9. მოსწავლეს შეუძლია გარემოში ორიენტირება და ობიექტთა ურთიერთგანლაგების აღწერა.	

	უნდა დააწებონ, ასიმეტრიულს კი - როგორც სურთ. შეიძლება, მოსწავლეებმა ნამუშევარს დაამატონ ფერადი ქაღალდებიდან ამოჭრილი ან დახატული მზე, ბალახი, ყვავილები და სხვა. მაგ. შეიძლება დაამატონ ასეთი ყვავილები - პატარა ზომის წითელი ქაღალდი მოკუჭონ, თითებით დაამრგვალონ, ერთ მხარეს წაუსვან წებო და დააწებონ ხეებს ან ყვავილის ღეროებს. 7. აქტივობა II. მოსწავლეები სახატავ ფურცელს მოკეცავენ შუაზე, ფურცლის ერთ მხარეს დააწებებენ საღებავის რამდენიმე სხვადასხვა ფერის წვეთს, დააფარებენ ფურცლის მეორე ნახევარს და ხელებით გადაასწორებენ. როდესაც ფურცელს გაშლიან, დაინახავენ, რომ საღებავი სიმეტრიულად გაიდლაბნა. მოსწავლეები უნდა დააკვირდნენ ნახატს და დაასრულონ იგი იმის მიხედვით, რასაც ლაქა მიამსგავსეს - უფრო ხშირად გამოდის პეპელა, ბუ და სხვა. მოსწავლეებს შეუძლიათ ლაქა გადააქციონ ფანტასტიკურ ფრინველად ან ცხოველად, გამოჭრან და ერთ საერთო ფურცელზე დააწებონ თავიანთი „ლაქები“ - შედეგად შეიქმნება ერთი საერთო ნამუშევარი ზღაპრული არსებებით).	7.II. 2-3 ცალი სახატავი ფურცელი, გუაშის საღებავი, ფუნჯი, მაკრატელი, წებო, ერთი დიდი ფურცელი.	სიგანის ზოლები. ქაღალდის ეკონომიისა და რაციონალურად გამოყენების მისაჩვევად, მასწავლებელმა მოსწავლეებს უნდა აჩვენოს, თუ როგორ განათავსონ გამოსაჭრელი ობიექტები ფურცელზე ისე, რომ მაქსიმალურად გამოიყენონ მოცემული ფართობი. გამოჭრის შემდეგ მორჩენილი დიდი ზომის ფერადი ფურცლის ნაჭრები არ უნდა გადაიყაროს - უნდა მოგროვდეს სპეციალურ კოლოფში ან საქაღალდეში შემდეგ აქტივობაზე გამსაყენებლად. მოსწავლეებმა უნდა ისწავლონ მასალის მოფრთხილება და ეკონომიურად ხარჯვა.
--	--	---	--

ს.გ.II.2 მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.	1. შერეული მასალითა და სხვადასხვა ტექნიკით ქმნის ნიგნის სანიშნებს, ღია ბარათებს, ნადვის ხის სათამაშოებს და სხვ.	1. აქტივობა „ნიგნის სანიშნი“ თეთრი ფურცლის ერთ მხარეს კონტურით იხატება პატარა ზომის პეპელა, თევზი, ყვავილი და სხვა. მეორე მხრიდან ფურცელი უნდა გაფერადდეს უსისტიმოდ, რაც შეიძლება ჭრელად. დახატული ნახატი გამოიჭრება და ენებზე ფერადი ფურცლის ზოლს, რომელსაც მოსწავლეებმა დამატებით შეიძლება დაუხატონ სხვადასხვა სისქის ხაზები (კავშირი ს.გ.II.1.) და გასალამაზებლად გაუკეთონ ლენტის ან სქელი ძაფის ყუნწი.	1. I. თეთრი სახატავი ფურცლის ნახევარი, ფერადი ფურცლის 3 სმ სიგანის და 10 სმ სიგრძის ზოლი, პასტელი ან გუაში, ნებო, მაკრატელი, ლენტი ან ფერადი სქელი ძაფი.	1. მოსწავლემ უნდა ისწავლოს სხვადასხვა მასალის დანიშნულება და სპეციფიკა, იცოდეს საღებავების ხმარების ტექნოლოგია და მათი მოვლა: საღებავები შეიზავოს პლასტმასის პალიტრაზე ან ცალკე ფურცელზე და არა საღებავის ქილებში; ფერიდან ფერზე გადასვლისას არ ჩაანოს გაურეცხავი ფუნჯი საღებავში - ფუნჯი გარეცხოს წყლიან ქილაში; სამუშაოს დამთავრების შემდეგ არ დატოვოს საღებავი თავდაუხურავი, პალიტრა და ფუნჯი კი - გაურეცხავი და არ ჩაალაგოს ფუნჯები ქილაში თავდაყირა. მოსწავ-
---	--	---	---	--

2. ქმნის მარტივ კონსტრუქციებს სხვადასხვა მასალის გამოყენებით, მაგ. მუყაო, დაჭიმული ქაღალდი, ლითონის ან პლასტიკის კოლოფები და სხვ.	1. II აქტივობა „პეპელა“ მავთული მოკეცება (შუაზე, თანაბრად) ორად და ორივე წვერს ერთად ჩამოეცმევა 3-4 მძივი ან ლილი; ქაღალდი (დაახლოებით, 10X10 სმ) უნდა დაიკეცოს მაროსავით, მასწავლებელი დაეხმარება მოსწავლეს მოკეცილი მაროს შუაში 2 ნახვრეტის გაკეთებაში, ისიც ჩამოეცმევა მავთულს და გაიშლება; შემდეგ მავთულს ჩამოაცვამთ 1 ლილს და 1 შედარებით მოზრდილი მრგვალი მძივის ბურთს (თავი); მორჩენილი მავთულის ბოლოები ოდნავ დაიგრძელება (უღვაშები).	1. II. 10 სმ სიგრძის რბილი და თხელი მავთული, დიდ ნახვრეტიანი მძივები, ლილები, ან პლასტიკინი; 5X10 სმ ნახვრეტად დაჭრილი ფერადი ქაღალდები.	ლემ უნდა ისწავლოს, ამა თუ იმ შემთხვევაში საჭირო მასალით სარგებლობა და ერკვეოდეს, რა რასთან ერთად იხმაროს.
2. კმნის მარტივ კონსტრუქციებს სხვადასხვა მასალის გამოყენებით, მაგ. მუყაო, დაჭიმული ქაღალდი, ლითონის ან პლასტიკის კოლოფები და სხვ.	2. აქტივობა „კოლოფების ციხე-კოშკი“ გუნდური სამუშაო (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეებს სახლიდან მოაქვთ პატარა კოლოფები (სუნამოს, ნამლის, კამფეტის ბონის და ა.შ.). კოლოფებს მოაჭრიან თავსახურს და ოთხივე მხრიდან ამოჭრიან სამკუთხა ან ოთხკუთხა ქონგურებს. კოლოფების ოთხივე გვერდს ნაუსვამენ წებოს და შემოახვევენ თეთრ ქაღალდს, კოლოფების გვერდებს გაფერადებენ, დაუხატავენ ან ამოჭრიან ფანჯრებს, კარებს. შესაძლოა, კოლოფების გვერდები, შეიღებოს წებოში და საღებავში	2. სხვადასხვა მცირე ზომის მუყაოს, კონსერვის ქილები, წებო, მაკრატელი, თეთრი ქაღალდი, გვერდები, დიდი მუყაო (ტელევიზორის ყუთის 1 გვერდი), ხავსი, ქვიშა, მიწა, წვრილი კენჭები.	2. სასურველია, ბავშვმა იმუშაოს პატარა დეტალებით, წვრილი მასალით, რაც მისგან ყურადღებას, კოორდინაციას მოითხოვს. მარცვლულით, ქვიშით, რელიეფური პასტით შეიძლება გაკეთდეს რელიეფური, ფაქტურული ნამუშევრები; მასწავლებელმა გაკვეთილიდან გაკვეთილამდე, სამუშაოდ უნდა შესთავაზოს

არეული ცარცით ან სიმინდის ფქვილით. კოლოფების ძირები არ უნდა შეიღებოს, რათა შემდეგ კარგად დანებდეს მუყაოზე.	II გაცემილი მოსწავლეები ერთმანეთს გვერდებით მიაწებებენ გამზადებულ კოშკებს (4-5 კოლოფი ერთად). შემდეგ კოშკები ჯგუფებად, სხვადასხვა ადგილას, დანებდება მუყაოს მოზრდილ ნაჭერზე. ამის შემდეგ შემდეგ მზადდება მინა, ანუ ლანდშაფტი – მუყაოს თავისუფალ ადგილებს კარგად წაესმება წებო და დაეყრება ქვიშა, მინა, ხავსი; წვრილი კენჭებით გაკეთდება კოშკებს შორის დამაკავშირებელი გზები.	მოსწავლეებს ყველანაირი, მათთვის ხელმისაწვდომი მასალა – ნაყიდი, დამზადებული (მაგ. რელიეფური პასტა) თუ შეგროვებული (ლილები, ფოთლები, კენჭები, მიწები, ძაფები). მოსწავლე არ უნდა შეიზღუდოს მასალის გამოყენებაში გარდა იმ გაცემილებისა, რომლებზეც კონკრეტული მასალის ან ხერხის დაუფლებას სწავლობენ. მოსწავლეებ უნდა ისწავლოს ფურცლის სწორად მოკეცვა, ფურცელზე თარგის რაციონალურად განლაგება, შემოხატვა და ნახატის და-მოუკიდებლად მკრატლით გამოჭრა, დანებება; სხვადასხვა მასალის კომბინაციით ადეკვატური ნამუშევრის შესრულება, უნდა მიეჩვიოს სხვადასხვა მასალის თვისებებს (მაგ. პლასტილინი ნებოთი არ ნებდება, პლასტილინზე შეიძლება ამოკანროს ნახატი და ა.შ.).
---	--	--

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

3. ძერწავს გეომეტრიულ ფორმებს და ქმნის მათგან მარტივ კომპოზიციებს (სახლი, თოვლის ბაზუა და სხვა).	3. აქტივობა „გეომეტრიული ფორმები“ მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს პლასტილინით ბევრი სხვადასხვა ზომის გეომეტრიული ფორმის დამზადებას – ბურთი, ანუ სფერო, კუბი, კონუსი, მართკუთხედი, ანუ პარალელეპიპედი და პირამიდა. როდესაც მოსწავლეები ფიგურათა გარკვეულ რაოდენობას დაიგროვებენ, მასწავლებელი ასახელებს გეომეტრიული ფორმის სახელს, მოსწავლეებმა კი უნდა ამოარჩიონ და აჩვენონ მას შესაბამისი ფიგურა. შემდეგ ამ ფორმებით მოსწავლეებს რაიმე კონსტრუქციის შექმნა შეუძლიათ (თოვლის ბაზუა – 2-3 სფერო, კუბი და კონუსი – სახლი სახურავით და სხვა).	3. პლასტილინი, პლასტილინის დასამუშავებელი იარაღები.	მათ. II. 10. მოსწავლეს შეუძლია ფიგურათა ზომების შედარება და დადგენა.
4. ბუნებრივი და ხელოვნური მასალით ქმნის აპლიკაციას, კოლაჟს და მოზაიკას.	4. აქტივობა I. „შერეული მასალა“ მოსწავლეები მუყაოს ნაჭერს დაფარავენ პლასტილინის თხელი ფენით. პლასტილინით გამოძირნავენ ადამიანის, ამა თუ იმ ცხოველის ფიგურებს, დაალაგებენ მათ მუყაოზე და დაასრულებენ კომპოზიციას სხვა მასალის გამოყენებით: ხავსით – ბალახი, ხის ტოტებით – ხეები და სხვა. მოსწავლეებს შეუძლიათ, პლასტილინის ფიგურებს მძივებით გაუკეთონ თვალები, პლასტიკის თაგსახურებით – ქუდები, ნაჭრებით ჩააცვან ტანსაცმელი, ზუმბულით – ჩიტების კუდები და ფრთები, ფუჩიჩით თმები.	4. I. მუყაოს პატარა ნაჭერი, პლასტიკის თაგსახურები, მძივები, ხავსი, პატარა ტოტები, ზუმბული, წებო, სკოტჩი, მაკრატელი.	

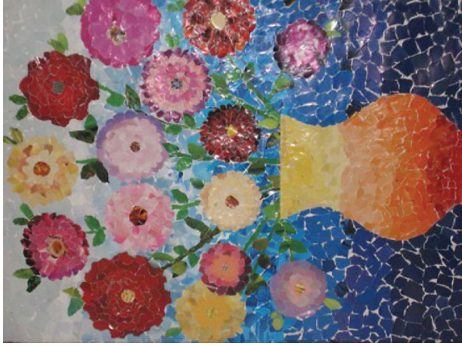
4. აქტივობა II. „ნახატი ქვიშით“ ესკიზი იხატება ფანქრით. ნახატზე ერთი ფერის ან ფაქტურის ადგილებს უნდა წაესვას წებო და დაეყაროს ქვიშა. შემდეგ, ფურცელი უნდა გადმოტრიალდეს და თითების ნაზი დარტყმით გაზეთზე ჩამოიყაროს ზედმეტი ქვიშა. წებოს გაშრობამდე და ქვიშის დაწებდებამდე, მოსწავლე საღებავებით გააფერადებს ნახატის უქვიშო ნაწილებს. გარკვეულ ადგილებში, მეტი მოცულობის მისაცემად, გამშრალ ქვიშას შეიძლება კიდევ ერთხელ წაესვას წებო და დაემატოს ქვიშა. გამშრალი და დაწებებული ქვიშა შეიძლება გაფერადდეს.	4. II. დავალების გასართულებლად, მოსწავლეებმა ქვიშასთან ერთად შეიძლება იხმარონ ბრინჯი, წინიზურა, სიმინდის ფქვილი, ჩაი, ყვითელი ყვავილი, პილპილი, ხმელი ქინძის თესლი. სხვადასხვა ფერის და ფაქტურის ზედაპირის მისაღებად. ამ ტექნიკით შეიძლება კოლოფების, ბოთლების, ღია ბარათების, მაკეტების და ა.შ. გაფორმება.
4. II. მუყაო, ან სქელი სახატავი ქაღალდი, გაზეტი (დასაფენად), გუაში, წებო IIIBA, ქვიშა, ფუნჯი, ფანქარი.	4. II. მუყაო, ან სქელი სახატავი ქაღალდი, გაზეტი (დასაფენად), გუაში, წებო IIIBA, ქვიშა, ფუნჯი, ფანქარი.
5. აქტივობა I. სათამაშო - „ასანთის კოლოფის კაცუნა“ 	5. I. ასანთის კოლოფები, ფერადი ქაღალდები, ფურჩი, სქელი ძაფები, მძივები.
5. ბუნებრივი და ხელოვნური მასალის (გირჩა, ტოტი, მძივი, ფოთოლი, მარცვლეული,	5. აქტივობა I. სათამაშო - „ასანთის კოლოფის კაცუნა“ ასანთის კოლოფის თავსახურს ყველა მხრიდან, გარდა ძირისა, უნდა შემოეკრას და დაეწებოს შესაბამისი ზომის თეთრი ქაღალდი. ზევიდან მოსწავლეები დაუხატავენ ან დაანე-

პლასტილინი, ხის ქერქი, ფიჩქი და სხვ.) გამოყენებით ქმნის სათამაშოს.	ბუნებ (მძივები, ლილეები) თვლებს, პირს. პატარა წითელი ფერის ქაღალდის კონუსით გაუკეთებენ ცხვირს. გვერდებზე დააწებენ ფერადი ქაღალდით დამზადებულ ფორებს - თათებს, თავზე ფერადი ქაღალდით, ფურჩით, ძაფებით გაუკეთებენ თმებს. ასანთის კოლოფის სახურავს ჩამოიცვამენ ორ თითზე და აათამაშებენ, აალაპარაკებენ „კაცუნას“. 5. აქტივობა II. „ჩიტები ბუნებრივი მასალ-ისგან“ მოსწავლეებმა უნდა მოაგროვონ და მოიტანონ სხვადასხვა ზომის ფოთლები, მძივები, ნაძვის წიწვები, მცენარეების თესლები ან მარცვლეული და სახატავ ფურცელზე გააკეთონ კოლაჟი.	5. II. ფოთლები, ნაძვის წიწვები, მძივები, ნებო, სახატავი ფურცელი, მაკრატელი.	5. II. მასწავლებელი არ არის ვალდებული მოსწავლეებს შეასრულებინ ზუსტად ისეთივე ნამუშევარი, რომელიც თვალსაჩინოებისთვისაა ჩადებული ცხრილში.
---	--	--	--

ს.გ.II.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში. 1. ასახვას ობიექტის ფორმას ნამუშევარში.	1. აქტივობა „ქალაქი“ (აპლიკაცია) გუნდური ნამუშევარი მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს ფანჯარაში გახედვას, სახლების ფორმის მიხედვით აღწერას – ოთხკუთხედი, ვიწრო, მაღალი, დაბალი, ზოგს ბრტყელი სახურავი აქვს, ზოგს სამკუთხა ან მომრგვალებული. მოსწავლეები მუშაობენ წყვილებად. მოსწავლეებმა უნდა გამოჭრან სხვადასხვა ფერის და ზომის მართკუთხედები, სამკუთხედები, ნახევარწრები (ვისაც გამოჭრა ეხერხება, შეუძლია გამოჭრას უფრო რთული ფორმის სახლები – კოშკი, კონგურები) და ამ ფიგურებით ფონისთვის განკუთვნილ, ერთნაირი ფერის ფურცლებზე, ერთმანეთის გვერდიგვერდ სხვადასხვა ფერისა და ზომის მართკუთხედების (სახლი) და სამკუთხედების ან ნახევარწრის (სახურავი) დაწებებით	1.1. ერთი ფერის 4 (მაგ. შავი ან ყვითელი, რომლის მსგავსი ფერიც არ შევა გამოსაჭერელი ფერადი ფურცლების კომპლექტში)* ფურცლები იმდეინი, რამდენი მოსწავლეცაა კლასში; ფერადი ფურ-	1. *ეფექტურად გამოიყურება - შავი სახლები, სახურავები, პატარა ფერადი ფანჯრებით ღია ფერის (ყვითელი, ცისფერი) ფონზე. ამ შემთხვევაში მასალისთვის აღარ იქნება საჭირო სხვადასხვა ფერის ფურცლები – ყველა მოსწავლეს ფონისთვის უნდა ჰქონდეს ერთნაირი ღია ფერის ფურცელი. სახლებისთვის, შავი ფურცლების ნაცვლად, თეთრი ფურცლებიდან ამოჭრილი სახლების შავი გუბით შეღებვა შესაძლებელი.
--	--	---	---

	ქალაქის აწყობას. შემდეგ მოსწავლეები სახლებს ზევიდან დააწებებენ მონარჩენი ფურცლებიდან ამოჭრილ პატარა ფანჯრებს*, კარებს; შეიძლება რომელიმე ნაკუთხე მიამსგავსონ ღრუბელს, მთვარეს, მზეს, ჩიტს). ყველა ნამუშევარი უკნიდან სკოტჩით ერთმანეთს გადაეწყებება და ასე დაიკიდება.	ცლები, ჟურნალიდან ამოჭრილი ფერადი გვერდები, წებო. მაკრატელი, სკოტჩი.		2. * ფერად ფონად შეიძლება ჩვეულებრივი ფერადი ფურცლების გამოყენება ან მათი წინასწარ დამზადება – სველ ფურცელზე საღებავის დაწვევებით (იხ. I კლასი). ასეთი ფურცლები მზადდება წინასწარ და ინახება სხვა-დასხვა აქტივობისთვის.
		2. ჟურნალის ფერადი გვერდები, ფერადი ფურცლები, ფანქარი, მაკრატელი, წებო. ვიზუალური მასალა: პაბლო პიკასოს, ჟორჟ ბრაკის, კურტ შვიტერის აპლიკაციები.		
2. ადეკვატურად შეარჩევს ობიექტის ფერს.	2. აქტივობა „ნატურმორტი“ (აპლიკაცია) მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ გარდა ფერწერულისა, ნატურმორტი აპლიკაციის ან კოლაჟის ტექნიკითაც (ქალაქის გარდა ნებდება სხვა მასალაც) შეიძლება გაკეთდეს და აჩვენებს რეპროდუქციებს ამის შემდეგ მოსწავლეები იწყებენ აპლიკაციის შესრულებას. ჯერ წერილად დახევენ ჟურნალის ფერად გვერდებს და ამ ნაკუთხებით (სასურველია, ფერად ფონზე*) ააწყობენ ლანგარს – მოსწავლეებმა უნდა წაუსვან ნებო და ნაკუთხებით ამოავსონ ფურცელზე კონტურით დახატული ლანგარის ფორმა. შემდეგ მოსწავლეებმა ფერადი ქალაქებისგან უნდა გამოჭიან ხილი (ზოგი - სიმეტრიული, ზოგი - ასიმეტრიული) – ვაშლი, მსხალი, ბანანი, ყურძენი, ბროწეული, ალუბალი, ქლიავი და „დალაგონ“ – დააწებონ ლანგარზე. მასწავლებელი მოსწავლეებს აუხსნის, რომ თუ ფურცელს ორად მოკეცავენ და ისე გამოჭრიან სასურველი ფორმის ნახევარს, ფურც-			

3. ხატავს ნატურრიდან (მაგ. მარტივ ნატურ-მორტს).	ლის გაშლისას მიიღებენ მთლიან სიმეტრიულ ფორმას. კავშირი: აქტივობა ს.გ.1. III. 3. აქტივობა I. „თაიგული ლარნაკში“ მოსწავლეები ხატავენ ნატურიდან მარტივ თაიგულს (დრაპირება არ არის საჭირო) (იხ. IV თავი). 3. აქტივობა II. „თაიგული ლარნაკში“ (აპლიკაცია) მოსწავლეები წვრილ ნაკუნებად დახევენ ან დაჭრიან ჟურნალების ფერად გვერდებს. დაახარისხებენ ნაკუნებს ფერების მიხედვით. თეთრ ან წინასწარ მომზადებულ ფერად ფურცელზე ფანქრით მკრთალად მონიშნავენ წარმოსახვით შექმნილი ლარნაკის და თაიგულის კონტურებს და გააკეთებენ აპლიკაციას მოზაიკის პრინციპით ისე, როგორც ნიმუშზეა ნაჩვენები. 	3.I. პასტელი, გუაში, აკვარელი სახატავი ფურცლები, ფუნჯები. 3.II. ფერადი ფურნალების გვერდები, თეთრი ფურცლები ან წინასწარ მომზადებული დაფერილი ფურცლები, ნებო, მაკრატელი.		3. მასწავლებელმა წინასწარ უნდა მოამზადოს ძალიან მარტივი ნატურმორტი – გვირილების ან მინდვრის (უბრალო ფორმის) ყვავილების თაიგული სადა ლარნაკში ან ქილაში. ნატურმორტი ყველა მოსწავლისთვის თვალსაჩინო ადგილას უნდა იდოს. თუ ამის საშუალება არ არის, მაშინ შესაძლოა, ორი თაიგულის ოთახის სხვადასხვა კუთხეში დადგმა. ფონი სადა უნდა იყოს (ოთახის კედელი). მოსწავლეებს არ მოეთხოვებათ ლარნაკის პროპორციის, სწორი ფორმის, შუქ-ჩრდილის, მოცულობის, ყვავილების ზუსტი რაოდენობის გადმოცემა. მთავარია ობიექტის კომპოზიციური განლაგება ფურცელზე (არ უნდა იყოს ძალიან პატარა ან იმდენად დიდი, რომ ფურცელზე არ დაეტიოს) და ნატურმორტის
--	---	--	--	--

				მიახლოებითი ფორმა და ფერადონება.
4. გამოსატყავს შესაბამისი ფერით დღე-ღამის სხვადასხვა მონაკვეთს, წელიწადის დროს	4. აქტივობა - ნახატი „ახალი წლის ღამე“ გუნდური სამუშაო მასწავლებელი წინასწარ აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ ეს ნამუშევარი უნდა გაკეთდეს უკვე წასწავლი ყველა მასალისა და საშუალების გამოყენებით. მოსწავლეები მოილაპარაკებენ და დაინაწილებენ სახლიდან მოსატან მასალას. აქტივობას ასრულებს ოთხკაციანი ჯგუფები ერთ საერთო ფურცელზე. ყოველი ჯგუფი მოილაპარაკებს და ამოირჩევს გარემოს – ტყე, მოედანი, სოფელი, ქალაქი, მინდორი, რომელიც უნდა გამოსახონ. მოსწავლეები (ღრუბლით) მოამზადებენ მუქი საღებავებით (ვა - ლურჯი, შავი, იისფერი; თოვლი – თეთრი, ცისფერი) ფონს, რომელზეც ფუნჯით, პასტელის, აკლიკით და სხვა მასალით გამოსახავენ ქალაქს, სოფელს, ნაძვის ხეს, ფიფქებს, ვარსკვლავებს, ცხოველებს, ადამიანებს. კავშირი: ს.გ.II.5-1, 2.; ს.გ.II.6-1; ს.გ.II.6-2.	4. ღრუბელი, ფუნჯი, დიდი ფორმატი 4 (1 ფორმატი 4 მოსწავლეზე), ნებისმიერი მასალა, რომლის ხმარებაც უკვე ისწავლეს: საღებავები, რელიეფური პასტა, პასტელი, აკლიკაცია. ბრჭყვიალა ქაღალდები, ნებო, ვარსკვლავების და სხვა მოსართავების დასაწებებლად; მასალა, რომელსაც მოსწავლეები მოიფიქრებენ.		
5. ხატავს მუხსიერებით.	5. აქტივობა I. თავისუფალი თემა მოსწავლეები თვითონ ირჩევენ ნახატის სიუჟეტს და ასრულებენ მას ნებისმიერი მასალით.	5. I. ნებისმიერი სახატავი მასალა.		

	5. აქტივობა II. „შემოდგომის ნატურმორტი“ მოსწავლეებმა უნდა ჩამოთვალონ და დახატონ შემოდგომის ხილი (იხ. IV თავი).	5. II. ნებისმიერი სახატავი მასალა ვიზუალური მასალა: პოლ სეზანის ნატურმორტი.	5. I. უმჯობესია, მოსწავლეებმა თავად გადაწყვიტონ რას დახატავენ. იმ მოსწავლეებს, რომლებიც იტყვიან – „არ ვიცი, რა დავხატო“, მასწავლებელმა ამოსარჩევად უნდა შესთავაზოს რამდენიმე თემა – სავარაუდო თემები: „ზოოპარკში“, „ჩემი ეზო“, „ჩემი საყვარელი ცხოველი“, „სტუმრად ბუბიასთან“ და სხვა.
ს.გ.II.4. მოსწავლეს შეუძლია ნამუშევრების შექმნა შთაბეჭდილებებისა და წარმოსახვის მეშვეობით	1. აქტივობა I. „სოფელი შემოდგომაზე“ მოსწავლეები ხატავენ შემოდგომის პეიზაჟს. პეიზაჟის ფონი მზადდება ღრუბლით, შემდეგ ფუნჯით დაიხატება ბუნება შემოდგომის შესაფერისი ფერებით.	1. I. ნებისმიერი სახატავი მასალა. ვიზუალური მასალა: ვინ-სენტ ვან გოგის, კამილ პისაროს, დავით კაკა-	1. I. ბუნ. I.4. მოსწავლეს შეუძლია სეზონური მოვლენების აღწერა.
ს.გ.II.4. მოსწავლეს შეუძლია ნამუშევრების შექმნა შთაბეჭდილებებისა და წარმოსახვის მეშვეობით	1. ასახავს დაკვირვების შედეგად მიღებულ შთაბეჭდილებებს (მაგ. წელიწადის დროები);		

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

2. ხატავს ფანტაზიით შექმნილ გარემოს და სიუჟეტებს. 3. ქმნის ლიტერატურული ნაწარმოების მარტივ ილუსტრაციებს.	1. აქტივობა II: აბსტრაქტული ნამუშევარი „განცდა“ გაკვეთილზე საუბრობენ რაიმე მოვლენაზე, ამბავზე (ამინდი, სიზმარი, ზღაპარი) ან ისმენენ შესაფერის მუსიკას, რის შემდეგაც მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს აბსტრაქტული - უსაგნო ნამუშევრის დახატვას, სადაც მათი განწყობა, შთაბეჭდილება მხოლოდ ფერის საშუალებით იქნება გადმოცემული – ნამუშევარი უნდა წარმოადგენდეს მხოლოდ ქოტურად განლაგებულ ფერად ლაქებს, ხაზებს და ფერთა გამით, ხაზების ხაზით გამოხატავდეს მოსწავლის განწყობას. 2. აქტივობა „აფრიკა“, „კოსმოსი“, „შორეული წარსული ან მომავალი“ მოსწავლეები ასრულებენ ნამუშევარს მოცემულ თემაზე და გამოსახავენ ფანტაზიით შექმნილ სამყაროს. 3. აქტივობა „ილუსტრაცია“ მოსწავლეები კლასში მოსმენილი მოკლე მოთხრობის, ზღაპრის ან მითის სიუჟეტზე ქმნიან შესაფერის ილუსტრაციას.	ბავშვს, თენგიზ მირზაშვილის და სხვა პეიზაჟები. 1. II. სახატავი ფურცლები, საღებავები ან პასტელი.	1. II. ამ აქტივობისთვის შეგნებულად არ არის რეკომენდებული ვიზუალური მასალა, რათა სხვისი ნამუშევრების დათვალიერებამ ზეგავლენა არ მოახდინოს მოსწავლეების ნამუშევარზე.	
		2. ნებისმიერი სახატავი მასალა. 3. ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები.	3. ქარ. II.8. მოსწავლეს შეუძლია მოსმენილი / წაკითხული ტექსტის ან ტექსტის ცალკეული ფრაგმენტის აზრობრივ ნახატად გარდაქმნა.	

ს.გ. II.5. მოს- წავლეს შეუძლია მარტივი შრო- მითი საქმიანობის ელემენტარული უნარ-ჩვევების გამომჟღავნება	1. კავშირი. აქტივობები ს.გ. II.2.			
1. გაკვეთილზე მოდის საჭირო აღჭურვილობით,				
2. ინიშნავს დავალბებს.				
3. ალაგებს სა- მუშაო ადგილს, რეცხავს და ინახავს სამუშაო იარაღებსა და მასალას.				
4. იცავს უსა- ფრთხოებისა და ჰიგიენის წესებს;				
5. იცავს დროის ლიმიტს ყველა ტიპის აქტივობის შესრულებისას.				

თავი III. რეკომენდაციები სტადარტის შედეგების მისაღწევად

ს.გ.II.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად 1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში (ასრულებს მასზე დაკისრებულ ფუნქციას).	1. აქტივობა „თევზები“ გუნდური სამუშაო მოსწავლეები ამზადებენ სახატავ ფურცლებს გამოსაჭრელი თევზებისთვის (იყენებენ პასტელს, მშრალ ქაღალდზე გუაშს, წინასწარ დასველებულ ქაღალდზე აწვეთებენ გუაშის საღებავს). ფურცელი უნდა იყოს მთლიანად გაფერადებული და ჭრელი (შესაძლებელია სხვადასხვა ტექნიკის და მასალის შერევა). ამ აქტივობისთვის ჯგუფური სახის მისაცემად, მოსწავლეებს ფურცლის წყვილ-წყვილად შეღებვა შეუძლიათ. შეღებილი ფურცლები აირევა და ისე დაურიგდებათ მოსწავლეებს გამოსაჭრელად. გაფერადებული ფურცლები უნდა მოიკეცოს ორად. ერთი მხრიდან მოსწავლეები დახატავენ ნაირ-ნაირ თევზებს და გამოჭრიან ორმაგად მოკეცილ ფურცელს. შედეგად მიიღებენ თევზების სიმეტრიულ წყვილებს, რომლებიც	1. პასტელი, გუაში, აკვარელი, ფუნჯი, ღრუბელი, წებო, მაკრატელი, სქელი ძაფი, სახატავი ფურცლები, ფორმატი, სკოტჩი.	1. ბუნ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია მცენარის და ცხოველის სხეულის ძირითადი ნაწილების აღწერა.	დავლები გასართულ-ბლად, შესაძლებელია, შესრულდეს აპლიკაცია იმავე თემაზე ან მოსწავლეებმა შეასრულონ გამოსახულ-ბები თბილი და ცივი, ძირითადი და მეორადი ფერებით და დაასახელონ ისინი. (კვშირი შედეგთან: ს.გ.I.1. ინდიკატორი 2). 1. მოსწავლეები მუდმივად უნდა ცდილობდეს, ნათლად დაანახოს მოსწავლეებს, რომ საერთო საქმის შესრულებისას მნიშვნელოვანია არა მარტო კონკრეტული მოსწავლის მიერ შესრულებული სამუშაოს რაოდენობა და ხარისხი, არამედ ყველა მოსწავლის შეთანხმებული საქმიანობა!
---	---	--	---	--

მნიშვნელოვანია, გამოსაჭრელი ფიგურების დახატვის დროს მასწავლებელმა მოსწავლეებს მიუთითოს, თუ როგორ გაანაწილონ ფურცელზე რაციონალურად ნახატი, რაც შეიძლება მეტი ფიგურის დასატევედ. აქვე შეიძლება აღინიშნოს, თუ რისგან კეთდება ქალაქი და რატომ უნდა ეხარჯოთ იგი ეკონომიურად.	2.1. მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს პროფილის ცნება (ხედი გვერდიდან). თუ კლასში ბევრი მოსწავლეა, მასწავლებელს დასჭირდება ორი ან მეტი მაგიდის სანათი, რათა ყველამ მოასწროს სამუშაოს გაკეთება.
ერთმანეთს უნდა დაეწეოს, დანებების დროს, თევზებს სათითაოდ შუაში უნდა ჩაეყოლოს ძაფის ყუნწები ჩამოსაკიდად, ან ერთ გრძელ ძაფზე ერთმანეთის მიყოლებით დაწებდეს რამდენიმე თევზი. გამოჭრის შემდეგ მორჩენილი საკმარისი ზომის მონაჭრები შეიძლება შემოიჭრას, შელამაზდეს, რამეს მიემსგავსოს (მაგ. ვარსკვლავს, მთვარეს, რვაფეხას და ა.შ.) და ისიც აიკინძოს.	2.1. სახატავი ქალაქები, შავი ფანქარი, შავი საღებავი ან პასტელი, მაკრატელი, წებო, მაგიდის სანათი.
2. ცდილობს მოცემული ამოცანის გადაჭრას დამოუკიდებლად და მეწყვილისთან ერთად.	2. აქტივობა I. „სილუეტები“ გუნდური სამუშაო კედელზე გაკრულია თეთრი სახატავი ქალაქი. მაგიდაზე დგას სანათი. მასწავლებელი დააყენებს ერთ-ერთ მოსწავლეს კედელზე გაკრული სახატავი ფურცლის გასწვრივ და აჩვენებს მოსწავლეებს, თუ როგორ ეცემა მისი ჩრდილი კედელზე (რაც უფრო ახლოსაა მოსწავლე კედელთან, მით უფრო პატარა ზომისაა ჩრდილი). მოსწავლეები ირჩევენ წყვილებს. აკრავენ კედელზე ფურცელს, ერთ-ერთი მოსწავლე ჯდება პროფილით ქალაქის

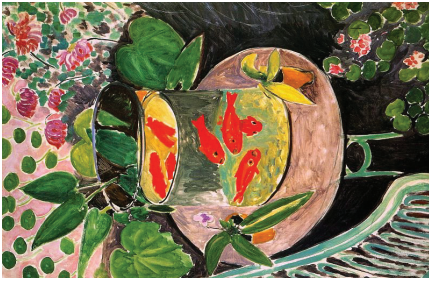
	გასწავრივ კედელთან. მოსწავლეები თავად არეგულირებენ განათებას ისე, რომ მეგობრის ჩრდილი დაეცეს და კარგად განთავსდეს კედელზე გაკრულ ქაღალდზე. მოსწავლე, რომელსაც ხატავენ, უნდა იჯდეს გაუნძრევლად 1 - 2 წუთის განმავლობაში მინიჭ. მეორე მოსწავლე შავ სქელ ფანქარს, შემოავლებს მეგობრის ჩრდილის კონტურს, გამოჭრის გამოსახულებას, შეღებავს მას შავი გუაშით ან შავი პასტილით და დააწებებს თეთრ ქაღალდზე. ამის შემდეგ როლები იცვლება.				2. II. ამ აქტივობის შესრულებისას მოსწავლეებმა უნდა გაინანიშონ სამუშაო – ერთმა ნაწილმა გამოჭრას ვაგონები, მეორემ – დახატოს ლიანდაგი, დააწებოს გამოჭრილი დეტალები. თუ კლასში ბევრი მოსწავლეა, შესაძლოა მესამე ჯგუფის ჩართვაც, რომელიც დახატავს ან გამოჭრის ღრუბლებს, მთებს და სხვა.
	2. აქტივობა II. „მხიარული მატარებელი“ მოსწავლეები გამოჭრიან ფერადი ქაღალდების ან მუყაოსგან დაახლოებით, 3X5 სმ ოთხკუთხედებს - ვაგონებს და პატარა რგოლებს – ბორბლებს. სახატავ ფურცლებზე დახატავენ ლიანდაგებს. ეს უნდა გაკეთდეს შეთანხმებულად, რათა ნამუშევრების აწყობისას, ლიანდაგი არ აცდეს ერთმანეთს (უნდა გამოვიდეს ერთი მთლიანი ხაზი). ლიანდაგებზე დააწებებენ ფერად ვაგონებს და ბორბლებს. შემდეგ თეთრი ქაღალდისგან გამოჭრიან ვაგონის ფანჯრებს და დააწებებენ ვაგონებს. ფანჯრებში კი ფლომასტერით ჩახატავენ მხიარულ სახეებს.	2. II. მუყაო ან ფერადი ქაღალდები, სახატავი ფურცლები, ნიბო, მაკრატელი, ფანქარი, ფლომასტერი.			

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერაქტიუმი

ს.გ.II.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალუ- რი და ჯგუფური ნამუშევრები, გამოთქვას აზრი და შთაბეჭდილებე- ბი საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.				
1. უზიარებს თანაკლასელებს შთაბეჭდილე- ბებს წარმოდგენილ ნამუშევარზე (მომწონს, არ მომწონს).				
2. უსმენს თანაკლასელებს და მასწავლებელს.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

3. სვამს კითხვებს წარმოდენილ ნამუშევართან დაკავშირებით.					
4. აცდის სხვებს საუბრის დასრულებას.					
5. საუბრობს შთაბეჭდილებებზე, რომლებიც მიიღო სხვისი ნამუშევრიდან.					
ს.გ.ი.გ. მოსწავ- ლეს ესმის და შეუძლია წარ- მოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის იდეათა გამოხატვის საშუალება. 1. საუბრობს საკუთარ					

ჩანაფიქრზე, ნამუშევარში გადმოცემულ იდეებზე.	1. აქტივობა „წერილი მეგობრებს“ კლასი იყოფა რამდენიმე ჯგუფად. ყოველმა ჯგუფმა უნდა დახატოს და აჩვენოს დანარჩენებს წერილი – ნახატი, ანუ დახატოს რაიმე ამბავი, რომლის გამოხატვაც შეიძლება ერთი წინადადებით (მაგ. ჩვენ მივდივართ ზოო-პარკში, მეშინია მგლის, მიყვარს ჩემი ძაღლი). მოგებულია ის ჯგუფი, რომელიც პირველი გამოიკნობს წერილის შინაარსს. ქულები ერიცხება იმ ჯგუფს რომლის ნახატიც ყველა სთავის გასაგები იქნება. კავშირი : ს.გ.II.6.	1. ოთხად გაჭრილი სახატავი ფურცლები, ფანქრები.	1. მოსწავლეს შეუძლია გაიაზროს და სიტყვიერად ჩამოაყალიბოს საკუთარი ნამუშევრის თემა; რა მასალა და ხერხები გამოიყენა; შესრულებული ნამუშევარი, ჩაფიქრებული მსგავსია თუ არა. თუ მოსწავლეს აზრის ჩამოყალიბება და თავისი იდეების გადმოცემა უჭირს, მასწავლებელი უნდა დაეხმაროს მიმანიშნებელი კითხვების დასმით.
2. საუბრობს იდეებზე, რომლებიც მიიღო სხვისი ნამუშევრიდან.	2. აქტივობა „ასლი“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ნანარ-მოებს, რომელიც გარკვეულ შთაბეჭდილებას ახდენს ამ ასაკის ბავშვებზე და ამავდროულად, მისი მესიერებით დახატვა არც ისე რთულია. მაგ. ანრი მატისის „თევზები აკვარიუმში“. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, რამდენიმე წუთის განმავლობაში კარგად დააკვირდნენ ნამუშევარს და იმსჯელონ ნახატის, ფერების შესახებ. ისაუბრონ, განსაკუთრებით რა მოსწონთ ან არ მოსწონთ ამ ნახატში. ამის შემდეგ მასწავლებელი შეინახავს ილუსტრაციას და დაავლებს მოსწავლეებს დამახასიათებელ მესიერებით დახატვას.	2. მასწავლებლის მიერ შეჩივლი რეპროდუქცია გუაში, პასტელი.	 ანრი მატისის „თევზები აკვარიუმში“.

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

3. სვამს კითხვებს ნამუშევრის შინაარსთან დაკავშირებით.				
4. ასახელებს მიზეზს, რის გამოც შექმნა ესა თუ ის ნამუშევარი.	4. აქტივობა „შთაგონება“ მოსწავლეები ხატავენ ნებისმიერ, მათთვის სასურველ თემაზე. ნამუშევრის დასრულები-სას, ყოველმა მათგანმა უნდა გაიხსენოს და მოყვეს, თუ რამ უბიძგა, რამ შთააგონა კონკრეტული ნამუშევრის შექმნისკენ (იხ. IV თავი აქტივობა „სიზმარი“).	4. სახატავი ფურცლები, გუაში, პასტელი.		
ს.გ. II.9. მოსწავლე პატივს სცემს საკუთარ და სხვის ნამუშევარს. 1. მხარს უჭერს თანაკლასე-ლებს და არის კეთილგანწყობილი მათი ნამუშევრებისა და აზრის მიმართ. 2. უფრთხილდება (არ აზიანებს) საკუთარ და სხვის ნამუშევრებს.				

ს.გ.ი.10. მოსწავლე მონაწილეობს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში.				
1. მონაწილეობს საკლასო ან სასკოლო ზეიმში.				
2. მონაწილეობს საკლასო გამოფენაში.				
3. დადის მუზეუმებსა და გამოფენებზე.				
4. ეცნობა კულტურულ მემკვიდრეობას ექსკურსიებზე.				
ს.გ.ი.11. მოსწავლე იცნობს ელემენტარულ ტერმინებს და შეუძლია მათი გამოყენება.				

1. ამოიცნობს და ასახელებს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშებში მისთვის ნაცნობ ელემენტებს.	1. აქტივობა „იპოვე ნაცნობი ელემენტები“ მასწავლებელი აცნობს მოსწავლეებს გამოყენებით ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშების ამსახველ ფოტოებს. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, რა მასალით არის შესრულებული ნაკეთობები, რა ხერხითაა გალამაზებული, როგორ ფერებს და ხაზებს ხედავენ და სხვ. მოსწავლეებმა უნდა ამოიცნონ ნიმუშებში მათთვის ნაცნობი ელემენტები (თიხის დოქი მრგვალია და მოხატულია გეომეტრიული ფიგურებით, ხაზებით, ორნამენტით; ნაციონალური კოსტიუმი - ფერთა შეხამება, ნაჭრის მოხატულობა, ფარდაგი და ნოხი — ფერი, ხაზი, გეომეტრიული ორნამენტი).	1. იხ. დანართი: ქართული კერამიკა და ფარდაგი, სხვადასხვა კულტურების სამკაული, ნაციონალური კოსტიუმი.	1. მოსწავლე უკეთ რომ დაიმასოვროს ახალი ტერმინები, ამ ასაკში თითოეულ გაკვეთილზე მათი რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 5-ს. გარდა ამისა, აუცილებელია მომდევნო გაკვეთილებზე ამ ტერმინების ხშირი ხმარება, მაგრამ არა გამოკითხვის სახით, არამედ კონტექსტში. კერამიკა – ფორმა, ხაზი, ორნამენტი; კოსტიუმი – ორნამენტი, ფერი.
2. ჩამოთვლის მასალას და ინსტრუმენტებს, რომლებიც გამოიყენა ნამუშევარში.	2. პრეზენტაცია: „გამოყენებითი ხელოვნება“ წლის მანძილზე მოეწვოს მოსწავლეების მიერ სხვადასხვა მასალით და ტექნიკით შესრულებული ნაკეთობების სასკოლო გამოფენა, სადაც ყოველი მოსწავლე წარადგენს საკუთარ ნამუშევრებს. მოსწავლეებმა უნდა ისაუბრონ იმ მასალებსა და ტექნიკებზე, რომლებიც გამოიყენეს ნამუშევრების შექმნისას. (იხ. თავი IV „თექვის მძივები“).		2. ამ გამოფენას შესაძლოა მიეცეს საქველმოქმედო დატვირთვა მაგ. მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა სასარგებლოდ. მოსწავლეებს შეუძლიათ თანატოლების გამოფენაზე დაპატიჟება, სადაც მათთან ერთად დახატავენ ან დაამზადებენ რაიმე ნაკეთობას (მაგ. თიხის მძივებს).
3. ესმის მის მიერ გამოყენებული ტერმინის შინაარსი.			

მიმართულება: ხელშეწყობის აღება კონტაქტში

ს.გ.11.12. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან ხელოვნების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკვიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.	1. ჩამოთვლის სახვითი ხელოვნების დარგებს (ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება და სხვ.) და გამოყოფს თითოეულის მთავარ ელემენტს (ფერი, ხაზი, ფორმა, და სხვ.).	1. აქტივობა : „ხელოვნების დარგები და ელემენტები“ მასწავლებელი მოსწავლეებს აჩვენებს და ჩქარ- ჩქარა ცვლის ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ამსახველ სურათებს (ფოტოები, რეპროდუქციე- ბი და ღია ბარათები, რომლებზეც გამოსახულია არქიტექტურული ძეგლები, ქანდაკებები ან ფერწერული და გრაფიკული ნაწარმოებები, დეკორატიული ხელოვნების ნიმუშები). მოსწავ- ლეებმა ერთხმად უნდა დაასახელონ, რას ხედავ- ენ (ასახელებენ დარგებს, ჟანრებს და ყოველი კონკრეტული დარგისთვის დამახასიათებელ ელემენტს მაგ. ფერწერა – ფერი, ქანდაკება – ფორმა, გრაფიკა – ხაზი, არქიტექტურა – ფორ-	1. ფერწერული, გრაფიკული ნაწარმოებების, არქიტექტურის და ქანდაკების ამსახველი ბარათები, და ფოტოები და რეპროდუქციები.	1. სასურველია, პროგრამაში მითითებული ვიზუალური მასალის გარდა, მასწავლებელმა სხვა მასალაც აჩვენოს მოსწავლეებს.
---	--	---	--	--

2. ამოცნობის ნაწარმოების ფანრის (პეიზაჟი, ნატურმორტი, პორტრეტი, და სხვ.) და გამოყოფის ფანრისთვის დამახასიათებელ ნიშანს.	2. ამოცნობის ნაწარმოების ფანრის (პეიზაჟი, ნატურმორტი, პორტრეტი, და სხვ.) და გამოყოფის ფანრისთვის დამახასიათებელ ნიშანს.	2. აქტივობა „რომელია ზედმეტი“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ერთი ფანრის - მაგ. პორტრეტის - ამსახველ რეპროდუქციებს, რომლებშიც შერეულია სხვა ფანრის - მაგ. ნატურმორტის - ერთი რეპროდუქცია. მოსწავლეებმა უნდა გამოიყენონ, რომელია ზედმეტი და დაასაბუთონ საკუთარი მოსაზრებები (მაგ. „მოცემულია ბევრი პორტრეტი, რომლებზეც გამოსახულია ადამიანები, ხოლო ნატურმორტი, რომელზეც გამოსახულია ხილი და ბოსტნეული, ზედმეტია, რადგანაც სხვა ფანრს მიეკუთვნება“).	2. ფერწერული, გრაფიკული ნაწარმოებების ილუსტრაციები.		
3. საუბრობს საყვარელ ილუსტრირებულ ნიგებზე; განმარტავს, რატომ მოსწონს ესა თუ ის ილუსტრაცია.	3. აქტივობა „ილუსტრაციის ასლი“ მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს, სახლიდან მოიტანონ საყვარელი ილუსტრირებული ნიგონი, აჩვენონ მეგობრებს და გადაიხატონ ყველაზე საყვარელი ილუსტრაცია.	3. აქტივობა „ილუსტრაციის ასლი“ მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს, სახლიდან მოიტანონ საყვარელი ილუსტრირებული ნიგონი, აჩვენონ მეგობრებს და გადაიხატონ ყველაზე საყვარელი ილუსტრაცია.	3. ვიზუალური მასალა: ილუსტრირებული ნიგონები.	3. ქართ. II.8. მოსწავლეს შეუძლია მოსმენილი/წაკითხული ტექსტის ცალკეული ფრაგმენტი გარდაქმნას აზრობრივ ნახატად.	3. მსგავსი აქტივობები გაუღვივებს მოსწავლეებს ინტერესს ლიტერატურისადმი.

4. საუბრობს ხელოვნების ნიმუშებზე, რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხვდება (არქიტექტურული ძეგლი, ქანდაკება და სხვ.) და გამოხატავს საკუთარ დამოკიდებულებას (რომელი მოსწონს და რატომ).	4. აქტივობა „გავიხსენოთ, რა გვინახავს“ მოსწავლეები ყვებიან, ხელოვნების რა ნიმუშები აქვთ ნახა და რომელი მოსწონთ განსაკუთრებით (ეს შეიძლება იყოს ექსკურსიაზე ან მუზეუმში ნახაბი ქანდაკება, ძეგლი, ფრესკა; სახლში ან სტუმრად ნახაბი სურათი ან რაიმე ნაკეთობა). ამის შემდეგ დახატავენ ნახას მეხსიერებით. კავშირი ს.გ.II.12.-1, 2.			
ს.გ.II.13. მოსწავლეს შეუძლია დააკვიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი ყოველდღიურ ცხოვრებასა და საკუთარ გამოცდილებასთან.				

1. საუბრობს ნამუშევრის ში- ნაარსზე და მას- ში გამოხატულ განწყობილ- ებაზე.	1. - 2. აქტივობა I. მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს სიუ- ჟეტურ კომპოზიციებს, პეიზაჟებს, ნატურ- მორტებს და სთხოვს მოსწავლეებს, აღწერონ სურათზე ნახაზი. მოსწავლეები ყურადღებით დააკვირდებიან ნახაზს, მაგ. ბრეიგელის ნახ- ატი ამოიცნობენ, თუ რას თამაშობენ ნახატზე გამოსახული პერსონაჟები, შეადარებენ იმ თა- მაშებს, რომლებსაც თვითონ თამაშობენ. ასევე სხვა ნამუშევრებშიც მოსწავლეები ამოიც- ნობენ და შეადარებენ დახატულ და მათთვის ნაცნობ რეალურ სიტუაციებს. 1. - 2. აქტივობა II. ამ კომპოზიციების ზეგავლენით მოსწავ- ლეებმა უნდა მოიფიქრონ და დახატონ რამიმე ამბავი, რომელიც თავად უნახავთ ან გამოუცდიათ. კავშირი: ს.გ.II.4, ს.გ.II.8.	1. - 2. ვიზუალური მასალა: პიქტრ ბრეიგელის „ბავშვების თამაშობანი“, ვან გოგის „კარტოფილის მჭამელები“, ჰენდრიკ ავერკამპის სიუჟეტური სცენები, ანა მარი მოზესის ნამუშევრები.	1. - 2. იმისთვის, რომ მოსწავლეს საშუალება მიეცეს, ამოიცნოს სურათზე ცხოვრებისეული დეტალები, მას, ძირითადად, უნდა შეეთავაზოთ რეალისტური სტილის ნამუშევრები, რომელთა პროექტირება რეალურ გარემოზე გაცილებით უბრალოდ და იოლად ხდება.
2. ამოიცნობს ხელოვნების ნიმუშებში ნაცნობ სიუჟეტებს, სცენებს, საგნებს და მოვლენებს.			

3. ხელოვნების ნიმუშებში ამოიცნობს მისთვის ნაცნობ ცხოველებს, ფრინველებს, მცენარეებს, ყოფით საგნებს, გარემოში ნანახ ობიექტებს, სატრანსპორტო საშუალებებს და სხვა;	3. აქტივობა „ცხოველები“ მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს ანიმალისტური ფანრის ნაწარმოებების დათვალიერებას, სადაც მოსწავლე ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ არის გამოსახული ცხოველები, მცენარეები და გარემო. მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ ჩვეულებრივ პეიზაჟსა და ანიმალისტური ფანრის ნაწარმოებს შორის განსხვავებაზე (ანიმალისტური ფანრის ნაწარმოებში ყურადღება ექცევა ცხოველს, რომელიც ძირითადად, წინა პლანზეა გამოსახული და გამოიყოფა ზომით, ფერით ან განათებით. მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და ჩამოთვალონ ცხოველები, მხეცები, აღწერონ ყოველი მათგანის შესაფერისი საცხოვრებელი გარემო და შექმნან ნახატი ამ თემაზე.	3. ნებისმიერი სახატავი მასალა ვიზუალური მასალა: გამოქვაბულების ფერწერის (ლასკო, შოვე, ალტამირა) ნიმუშები, ალბრეხტ დიურერის, ჯორჯ სტაბსის, პაულუს პოტერის ნამუშევრები	3. ბუნ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია მცენარის და ცხოველის სხეულის ძირითადი ნაწილების აღწერა.	3. მასწავლებელს შეუძლია, მოსწავლეებს შესთავაზოს ორი თემა - „ცხოველები ზოოპარკში“ და „თავისუფალი ცხოველები“.
4. ამოიცნობს პეიზაჟში გეოგრაფიულ ლანდშაფტს (მთა, ქედი, ზღვა, დაბლობი, უდაბნო და სხვ.).	4. აქტივობა „უდაბნო“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას. მოსწავლეები მოძებნიან სურათზე სხვადასხვა გეოგრაფიულ ლანდშაფტს და აღწერენ მას. მოსწავლეებმა სიტყვიერად უნდა აღწერონ უდაბნო - ლანდშაფტი, ამინდი, დასახელონ, თუ როგორი ნაგებობები, მცენარეები და რა არსებები შეიძლება არსებობდეს უდაბნოში. ამის შემდეგ შეუდგებიან ნამუშევრის შესრულებას. ნამუშევარი შეიძლება შესრულდეს როგორც მხოლოდ საღებავებით, ასევე ფაქტურების გამოყენებით (იხ. დანართი - „ნახატი ქვიშით“).	4. ვიზუალური მასალა: ალბრეხტ დიურერის, პიტერ ბრეიგელის, კლოდ მონეს, ვინსენტი ვან გოგის ნამუშევრები ნებისმიერი სახატავი მასალა.	4. ბუნება, გეოგრაფია.	

III კლასი

მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

შედეგი და ინდიკატორი	ტიკური აქტივობები	რესურსები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ.III.I. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას	1. აქტივობა I: ნამუშევრის თემა „ტყეში და-კარგული ბავშვები“ მოსწავლეები გაიხსენებენ შარლ პეროს ზღაპარს „ცეროდენა“ და საღებავებით შექმნიან ნახატს ამ თემაზე. ხატვის დაწყებამდე, მასწავლებელმა უნდა დასვას შეკითხვა, თუ რა განწყობაზე იქნებოდნენ ბავშვები, როცა აღმოაჩენდნენ, რომ ტყეში მართლ დარჩნენ, მოსწავლეებმა	1. I. გუაში, აკვარელი, ფუნჯები, პალიტრა, სახატავი ფურცლები. ვიზუალური მასალა: იან ბრეიგელი, ჟან		
1. გადმოსცემს განზობილებას მხატვრული ხერხების მეშვეობით (ხაზი, ფერი და ფორმა).				

	უნდა აღწერონ სიტუაცია - დაბურული ტყე, ვეებერთელა ნაძვები, მუხები, და ა.შ. შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას და ყურადღებას გაამახვილებინებს იმაზე, თუ რა სერხებით გადმოსცეს მხატვრებმა განწყობა თავიანთ ნამუშევრებში, როგორაა დახატული ხეები, ფოთლები, ადამიანები. მასწავლებელი იკითხავს, როგორ შეიძლება დაკარგული ბავშვების განწყობის უკეთ გადმოცემა – ფერით, ხაზით და სხვა. რა ფერებს გამოიყენებენ მოსწავლეები დაბურული ტყის დასახატად. შემდეგ მოსწავლეები შეუდგებიან ხატვას. 1. აქტივობა II. „ხაზები“ გაკვეთილის დასაწყისში (10-15 წუთი), მოსწავლეები სავარჯიშო რეგულში ხატავენ სხვადასხვა ხაზს – სწორს, წვეტილს, ტეხილს, დაკლანხილს, ორმაგს (იხ. I, II კლასების სავარჯიშოები). შემდეგ მასწავლებელი ასახელებს სხვადასხვა განწყობის და სიტუაციის აღმნიშვნელ სიტყვებს, მოსწავლეები კი სახატავ ფურცელზე ხატავენ შესაბამის ხაზებს: როგორია მშვიდი ხაზი, მხიარული ხაზი, ხაზი, რომელსაც ეჩქარება, მოუსვენარი, შეშინებული, კეთილი, მოხუცი, გაბრაზებული, ზარმაცი, მოწესრიგებული და მოუწესრიგებელი, ხაზი, რომელიც იმალება და ა.შ. მოსწავლეები ერთ-	ფრანსუა მილე, ალფრედ სისლეი, გუსტავ დორე. „ცეროდენას“ ილუსტრაციები (იხ. დანართი).		
--	---	--	--	--

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

მანეთს და მასწავლებელს აჩვენებენ თავიანთ ხაზებს გამოსაცნობად - რას აღნიშნავს ესა თუ ის ხაზი. 1. აქტივობა III. „წვიმიანი დღე“ მოსწავლეებმა უნდა აღწერონ წვიმიანი დღე – როგორი წვიმა არსებობს – ყუყუნა, კოკ-ისპირული, შხაპუნა; რა ფერისაა ცა, როგორი ღრუბლებია ყუყუნა წვიმის, კოკისპირული წვიმის დროს. ყუყუნა წვიმას ახლავს ცისარტყელა, კოკ-ისპირულს - ელვა. აღმიანები დადიან ქოლგები, სანვებარებით და სხვა. შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ ნახატს „წვიმიანი დღე“. კავშირი: აქტივობა ს.გ. III.3, ს.გ. III.11.	1. III. მასწავლებელმა უნდა მისცეს მოსწავლეებს რჩევა, თუ რა ფერები შეეზავონ სასურველი ელფერის მისაღწევად (მაგ. იისფერი, ლურჯი, ნაცრისფერი)	1. III. სახატავი ფურცლები, გუაშის ან აკვარელის საღებავი	2. I. ნახატი ქვიშით ქვიშასთან ერთად შეიძლება, იხმართ ბრინჯი, წინიბურა, სიმინდის ფქვილი, ჩაი, ყვითელი ყვავილი, პილპილი, პატარა კენჭები და ნიჟარები, კანაფი, ძაფები და სხვა. სხვადასხვა ფერის და ფაქტურის ზედაპირის მისაღებად. ამ ტექნიკით შეიძლება კოლოფების, ბოთლების, ღია
2. ქმნის ფაქტურებს ნამუშევარში (სხვადასხვა ტიპის მონასმებით, დაფარული ზედაპირის დაკანწრით, თითების, ღრუბლის, ჩხირების,	2. I. კიზულური მასალა: ორნამენტების, შენდრე-ბის ნიმუშები. მუყაო ან სქელი სახატავი ქაღალდი, გაზეთი (დასაფენად), გუაში, ნებო, ქვიშა, ფუნჯი, ფანქარი.	2. I. კიზულური მასალა: ორნამენტების, შენდრე-ბის ნიმუშები. მუყაო ან სქელი სახატავი ქაღალდი, გაზეთი (დასაფენად), გუაში, ნებო, ქვიშა, ფუნჯი, ფანქარი.	2. აქტივობა I: „გეომეტრიული ორნამენტი ქვიშით“ სქელი ფანქრით იხატება გეომეტრიული ორნამენტის ესკიზი. ორნამენტის კონტურს უნდა წაესვას (ნაწილ-ნაწილ, რომ არ გაშრეს) ნებო და დაეყაროს ქვიშა ან რაიმე სხვა მსგავსი მასალა. ამის მერე, ფურცელი უნდა გადმოტრიალდეს და თითების ნაზი დარტყმით გაზეთზე ჩამოიყაროს ზედმეტე ქვიშა. ნებოს გაშრობამდე და ქვიშის დაწებებამდე, მოსწავლეს შეუძლია გააფერადოს, ან სხვა მასალა (მაგ. ბრინჯი, წინიბურა) დაანებოს ნახატის

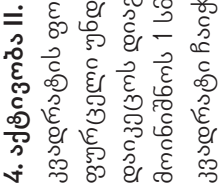
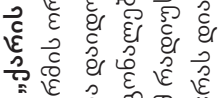
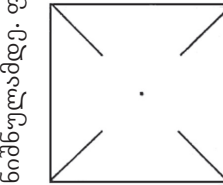
ჯაგრისის დახმარებით და სხვა).	იმ ნაწილებს, სადაც ორნამენტის ფონია ნაგულისხმევი. გამშრალი და დაწებული ქვიშის გაფერადებაც შეიძლება. 	2. აქტივობა II. „რელიეფური პასტა“ სახატავ ფურცელს სქელი ფუნჯით ან პლასტილინის დანით, თხელ ფენად (1მმ-ის სისქის), ზოლებად დაფარავენ რელიეფურ პასტაში წინასწარ გაზეგებული სხვადასხვა ფერის გუშის საღებავებით. ეს ოპერაცია სწრაფად უნდა ჩატარდეს, რათა პასტამ ვერ მოასწროს გამშრობა.	2. II. რელიეფური პასტა, გუშის საღებავები, საბატავი ფურცელი, სავარცხელი, ნვეტიანი ხის ჩხირი (კბილის სანმენდი), სავარცხელი, პლასტილინის დანა. პატარა ქილები პასტის გასანაწილებლად.	2. II. ამ ტექნიკის დაუფლების შემდეგ, მასწავლებელი შეძლებს ამ მეთოდის გამოყენებას სხვადასხვა ნაკეთობების - კოლოფების, სანიშნების და სხვა. გასაფორმებლად. სასურველია, ყოველი ახალი ტექნიკის ან მეთოდის მოსწავლეებისთვის შეთავაზებამდე, მასწავლებელმა წინასწარ შეამოწმოს და მოირგოს მოცემული ტექნიკა, თარგი ან მეთოდი, რამე შეცვალოს, დაამატოს ან პირიქით, გაამარტივოს საჭიროების შესაბამისად.	ბარათების, მაკეტების და ა.შ. გაფორმება.
3. იყენებს ცივ და თბოლ ფერებს ნამუშევარში.	3. აქტივობა I. „ცივი და თბოლი ფერები“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა ფერის ბარათებს. მოსწავლეებმა სწრაფად უნდა წარმოთქვან სიტყვა, რომელიც	შემდეგ, სავარცხლით ან ჩხირით გაავლებენ (დაკანონებენ) ჰორიზონტალურ (სწორ ან დაკლანძილ) ხაზებს. ფერები დაკანონების მიმართულებით ერთმანეთში ჩაჯდება და შედეგად ლამაზი, „მარმარილოს“ ეფექტის მსგავსი მოხატულობას მივიღებთ.	3. I. პალიტრა, საღებავები, სახატავი ფურცელი.		

ამ ფერის ასოციაციით მოუვათ თავში და შემდეგ გამოთქვან აზრი, თუ როგორ აღიქვამენ ბარათზე გამოსახულ ფერს – თბილია ეს ფერი თუ ცივი და რატომ (წითელი ცეცხლისფერია და თბილი, ცისფერი ყინულის წყლის ფერია და ცივი). მოსწავლეები ვარჯიშობენ პალიტრაზე ცივი და თბილი ფერების გარჩევასა და შედგენაში – თბილი ფერები: წითელი, ნარინჯისფერი, ყვინჯისფერი, ყვითელი. ცივი ფერები – ლურჯი, მწვანე, იასამნისფერი, ცისფერი. კავშირი: აქტივობა ს.გ. III.1 - 1	3. II. პალიტრა, 2 ცალი უბრალო სახატავი ფანქარი, ფურცელი, საღებავები. ვიზუალური მასალა: კამილ პისაროს პეიზაჟები.	3. III. ვიზუალური მასალა: ქართული ფარდაგების ნიმუშები;
3. აქტივობა II. „ზამთარი და ზაფხული“ პალიტრაზე ცივი და თბილი ფერები იდება ცალ-ცალკე ჯგუფებად. მოსწავლეები ხატავენ ორ ერთნაირ პეიზაჟს – ერთს – მხოლოდ ცივი ფერებით „ზამთარი“, მეორეს – მხოლოდ თბილი ფერებით „შემოდგომა“ და მსჯელობენ მიღებულ შედეგზე. კავშირი: ს.გ. III.3.	3. აქტივობა III. ფარდაგის ესკიზი მოსწავლეები ათვალიერებენ ქართული ფარდაგების ნიმუშებს. შემდეგ ასრულებენ მარტივი ქსოვილის ან ფარდაგის 2 ესკიზს: ერთს – თბილი ფერის ზოლებით და ორნამენტებით, მეორეს კი – ცივი ფერის ზოლებითა და ორნამენტებით.	

მოსწავლეები ჯერ საღებავებით დახატავენ ფერად ზოლებს, შემდეგ ზოლებს ფანქრით დაახატავენ გეომეტრიულ ორნამენტებს და გააფერადებენ მათ. ფარდაგის ესკიზის გათვლელად ვარიანტი: ცივი ფერის ზოლებზე ორნამენტი დაიხატება თბილი ფერებით და პირიქით, თბილი ფერის ზოლებზე - ცივი ფერის ორნამენტები. კავშირი: ს.გ. III.11, ს.გ. III.13.	სახატავი ფურცელი, საღებავები ან ფერადი ფანქრები.	3. IV. 2 სახატავი ფურცელი, მაკრატელი, ღრუბელი, გუაში.	3. IV. სახატავი ფურცელი, რომელზეც ტრაფარეტით გადავა ორნამენტი, გამშრალი უნდა იყოს.
3. აქტივობა IV. „ქეჩის იმიტაცია“ (კავშირი ს.გ. III.1-2) I ვარიანტი - სახატავი ფურცელი უნდა დაიფეროს ცივი ფერების (ლურჯი, ნაცრისფერი, ცისფერი, მოლურჯო მწვანე) საღებავიანი ღრუბლის მსუბუქი დარტყმებით. სუფთა სახატავ ფურცელს სიგრძეზე მოაჭრიან 2 სმ სიგანის ზოლს 3-ჯერ (ან მეტჯერ) შუაზე დაკეცავენ მას და დაკეცილ მდგომარეობაში, ორივე მხარეს, ნაკეცებზე, გამოჭრიან სამკუთხედებს. გაშლისას, ქაღალდის ზოლზე, თანაბარი მანძილით დაშორებულ გამოჭრილ რომბებს მიიღებენ. იმავე ხერხით გამოჭრიან სხვა ორნამენტებსაც: რგოლისთვის - ნახევარწრეს, კვადრატისთვის - ნახევარ კვადრატს (ან მოკეცილი ქაღალდის ცალ მხარეს ნახევარ			

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

4. ფერის ბორბალზე ამოცნობის ძირითად, შედგენილ და	რგოლს და მეორე მხარეს სამკუთხედს...). მოსწავლეებმა უნდა სცადონ სხვადასხვა, მათი მოგონილი ორნამენტის შედგენა (ტრაფარეტი უნდა დაადონ დაფერილი ფურცლის ნაპირას მონიშნულ, ასევე 2 სმ სიგანის მონაკვეთს და ღრუბლის მსუბუქი დარტყმებით შეღებონ თბილი (ნარინჯისფერი, ყვითელი...) ფერებით. ტრაფარეტი ფრთხილად მოაცილონ სახატავ ფურცელს ისე, რომ სადებავი არ გაიდლაზნოს. ფურცელზე სხვა ორნამენტის ადგილები წინასწარ უნდა იყოს ფანქრით მკრთალად მონიშნული. დამატებითი ორნამენტი შეიძლება ჩაიხატოს ხელითაც. II ვარიანტი - ორნამენტის ფურცლის შუაში, ტრაფარეტით გადატანისთვის - კვადრატის ან მართკუთხედის ფორმის, ესკიზის შესაფერისი ზომის ფურცელი რამდენჯერმე მოიკეცება დიაგონალზე და ნაკეცებზე გამოიჭრება ნებისმიერი ფორმები. ფურცელი გაიმუშება, გამოჭრილი ტრაფარეტი დაიდება სახატავ ფურცელზე და ღრუბლით დაიფერება. კავშირი: ს.გ. III.11, ს.გ. III.13.			4. I. თუ დავალება სირთულეს შეიცავს, შესაძლებელია, მოსწავლეებს დაურიგდეთ წინასწარ დაქსეროქსებული გასაფერადებელი
	4. აქტივობა I. „გეგმიური ცხოველი“ მოსწავლე ხატავს ან აფერადებს სპეციფიკური შეფერილობის ცხოველის (ქირაფის, ზებრის, ვეფხვის და ა.შ.) ორ ერთნაირ კონტურს; ერთს - რეალისტური ფერებით, მეორეს	4. I. ფოტოები, ილუსტრირებული წიგნები ან ფურნალური ცხოველების		

კონტრასტულ ფერებს (წითელი-მწვანე, ყვითელი-იასამნისფერი, ლურჯი-ნარინჯისფერი);	– წარმოსახვით შექმნილი კონტრასტული შეფერილობით, ძირითადი და შედგენილი ფერებით. 	 	გამოსახულებები; ნებისმიერი ფერადი სახატავი მასალა.	4. II. საპირისპირო ფერის 2 ფურცელი (შეიძლება წინასწარ შეიღებოს გუაშით), მაკრატელი, ჭიკარტი, საშლელიანი უბრალო ფანქარი.	კონტურული გამოსახულებები.
	4. აქტივობა II. „ქარის სატრიალო“ კვადრატის ფორმის ორი საპირისპირო ფერის ფურცელი უნდა დაიდოს ერთმანეთზე და დაიკეცოს დიაგონალებზე. ცენტრის გარშემო მოინიშნოს 1 სმ რადიუსის დაშორება და ორივე კვადრატი ჩაიჭრას დიაგონალური ხაზებით ამ ნიშნულამდე. ფურცლები იდება ერთმანეთზე	 	 		

და ორივე ფურცლის ერთად, (ყოველი მარჯვნივ) ჩაჭრილი გვერდი მოიღუნება ცენტრამდე და ყველა ერთად დამაგრდება ჭიკარტით სახატავი ფანქრის ბოლოს არსებულ საშლელზე.	4. აქტივობა III. „საპნის ბუშტები“ მოსწავლეებს ურიგდებათ სამი სახატავი ფურცელი. ყოველი ფურცელი უნდა დაიფაროს ორი, ფერის ბორბალზე ერთმანეთის საპირისპიროდ განლაგებული ფერით (ქათურად, ფერების ერთმანეთზე გადასვლით). ერთმანეთის შეურიეთ 1 წილი თხევადი საპნი და თითქმის 2 წილი წყალი, გაანაწილეთ პატარა ჯამბეში და ჩაამატეთ გუაშის საღებავი (5 - 6 სუფრის კოვზ სითხეზე 1 ჩაის კოვზი საღებავი). კოქტეილის საწრუბი მილი იდება საღებავში. მოსწავლეებმა ძალიან ფრთხილად უნდა ჩაბერონ საწრუბი მილი (ისე, რომ სითხე ოდნავ ამოიბუშტოს, მაგრამ ბუშტები არ გადმოვიდეს მაგიდაზე) და გადადონ საწრუბი. ოდნავ მოლუნული სახატავი ფურცელი ფრთხილად უნდა მიედოს ბუშტებს ისე, რომ ფურცელი არ შეეხოთ ჯამს. ბუშტები დასკდომისას ქალაქზე დატოვებენ ფერად ანაბეჭდს. როდესაც ფურცელი გაშრება, იგივე პროცედურას ჩაატარებენ საპირისპირო ფერის საღებავით (მაგ. ლურჯი და ყვითელი) და ასე დაფარავენ მთლიან ფურცელს. შედეგად,	4. III. ნებისმიერი თხევადი საპნი - შამპუნი, ჭურჭლის სარეცხი სითხე; პატარა და დაბალი (ხაჭოს, მდოგვის...) ჯამები; გუაში, კოქტეილის საწრუბი მილი; თითო მოსწავლეზე 3-4 სახატავი ფურცელი.	4. III. ერთი ფურცლის გაშრობამდე, მოსწავლეებმა უნდა იმუშაონ მეორე ფურცლის სხვა ფერებით შეღებვაზე. საპნის ბუშტების ტენიკით შეიძლება შეიღებოს დეკორატიული სააღდგომო კვერცხები.
---	---	---	--

ფურცელზე მივიღებთ სამი ფერის ანაბეჭდს – ორი ერთმანეთის საპირისპირო - გამოყენებული - ფერი და მესამე – ამ ორი ფერის გადაკვეთის ადგილებში შერევით მიღებული შედეგიანი ფერი. სადეზაინს დროდადრო დასჭირდება სანრუპით ჩაბერვა დამსკდარი ბუშტების ნაცვლად ახლების გასაკეთებლად. ამ ფურცლებით შეიძლება გაკეთდეს ნიგნის სანიშნი, კონვერტი, საჩუქრის შესაფუთი კოლოფი. კავშირი: ს.გ.III.2.				
5. სხვადასხვა ხერხით (ფორმით, ზომით, ფერით) გამოყოფს ნამუშევარში მთავარს. 6. გამოსახული-ბას გააზრებულიდან ანაწილებს სასურათო სიბრტყეზე.	5. და 6. აქტივობა „კომპოზიცია“ მოსწავლე ათვალიერებს ვიზუალურ მასალას, სადაც მთავარი პერსონაჟები გამოყოფილია ცენტრალური განლაგების, ინტენსიური ფერების ან პირობითი მასშტაბის საშუალებით და მსჯელობს გამოყენებული ხერხების შესახებ. მასწავლებელი მოსწავლეებს შესთავაზებს რამდენიმე თემას - „მხიარული არდადეგები“, „ნადირობა“, „მოსწავლეები ეზოში“, „სპორტული დარბაზი“, „თეატრში“. ეს თემები მრავალფეროვანი კომპოზიციის გულისხმობს. მოსწავლეებმა უნდა დახატონ რამდენიმე პერსონაჟიანი მოქმედება, მათი ნახატი უნდა გადმოსცემდეს რაიმე შინაარსს, ამბავს, სადაც იქნება მთავარი და მეორეხარისხოვანი პერსონაჟები, რომლებსაც გამოყოფენ ფერით,	5. და 6. ვიზუალური მასალა: ეგვიპტური კედლის მხატვრობა „ნადირობა ნილოსზე“, შუამდინარეთის რელიეფი „ლომებზე ნადირობა“. სხვადასხვა პერიოდისა და მიმდინარეობის ამსახველი შესაფერისი		

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

	ზომით ან ადგილმდებარეობით. პერსონაჟები ფურცელზე ისე უნდა განაწილდეს, რომ დაცულ იყოს ვიზუალური ნონასწორობა. თუ სიუჟეტი მოითხოვს ყველა მოქმედი პირის ერთ კუთხეში განლაგებას, მაშინ ფურცლის მეორე კუთხე უნდა განთავსდეს რაიმე საგნით ან ფერადი ლაქით (ხე, ბუჩქი, ინტერიერის ატრიბუტი).	რეკონსტრუქციები: პიტერ ბრეიგელის „ბავშვების თამაშობები“, ანა მარი რო-ბერტსონ მო-ზესი, რაფაელის „ათენის სკოლა“, ჯორჯონეს „სამი ფილოსოფოსი“ სახატავი ფურცლები, ფანქრები, საღებავები.		
ს.გ.III.2. მოსწავლეს შეუძლია განავითაროს სხვადასხვა მასალის, ტექნიკის და პროცედურის გამოყენების უნარი ნამუშევრის შექმნისას.				

1. ხატავს ფანქრით, პასტელით, აკვარელით, გუაში, ნახშირით, ცარცით და სხვ.	1. აქტივობა I. „ზღა“ გუნდური სამუშაო (2 გაკვეთილი) მოსწავლეები საღებავში დასველებული ღრუბლით, მთლიან ფორმატზე ფუნჯებით ამზადებენ ზღვის ფონს. საღებავებით, ფლომასტერებით და პასტელის ხატავენ ზღვის მცენარეებს, ნიჟარებს. (თითო ფორმატი 4 მოსწავლეზე). შემდეგ ამზადებენ თევზებს – ფურცელს შეღებავენ სხვადასხვა ფერებით მთლიანად, უსისტემოდ, მოკეცავენ შუაზე, (შეღებილი მხარე გარეთ), დახატავენ სხვადასხვა ფორმის თევზებს, გამოჭრიან ორმაგად მოკეცილ ფურცელს, (რათა ერთი გამოჭრით ორი თევზი მიიღონ) და გამოჭრილ თევზებს დაანებებენ წინასწარ მომზადებულ და გამშრალ ფორმატზე, ყოველი 4 კაციანი ჯგუფის ფორმატი ერთმანეთზე უკნიდან სკოტჩით უნდა გადანებდეს და გაკეთდეს ერთიანი პანო. კავშირი ს.გ.III.6.	1. I. პასტელი, გუაში, აკვარელი, ფლომასტერები, ფუნჯი, ღრუბელი, ნიჟო, მაკრატელი, სქელი ძაფი, სახატავი ფურცლები, დიდი ფორმატი, სკოტჩი.	
	1. აქტივობა II. „ცა“ მოსწავლეები საღებავებით (ზოგი - ფუნჯით, ზოგი - ღრუბლით) ერთად ხატავენ ცას ლურჯი და თეთრი საღებავებით (ერთმანეთში სხვადასხვა დოზით ურევენ თეთრ და ლურჯ საღებავს, შეიძლება ზოგმა არც აურიოს და პირდაპირ სუფთა ფერი იხმაროს). როდესაც ფორმატი მთლიანად დაიფარება და ფონი	1. II. მთლიანი ფორმატი, გუაში, პასტელი, ფლომასტერები, ფუნჯი, ღრუბელი.	

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

	მზად იქნება, მოსწავლეები პასტილით და ფლომასტერებით ხატავენ ყველაფერს, რაც შეიძლება ცაში იყოს – ჩიტებს, თვითმფრინავებს, ფრანებს, საჰაერო ბუშტებს, ურჩხულებს, მწერებს და სხვ.			
2. ძერწავს მარტივ ფორმებს სხვადასხვა მასალით, (თიხა, პლასტილინი, ცომი, ცვილი და სხვ).	2. აქტივობა I. „ანტიკური ფიგურები“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ძველი სამყაროს მცირე ქანდაკების ნიმუშების გამოსახულებებს - კიკლადური, ეგვიპტური, ჩინური ნეოლითის ხანის, კოლუმბამდელი ეპოქის (იხ. დანართი). მოსწავლეები შეეცდებიან მსგავსი ფიგურების გამოძრწვას. კავშირი : აქტივობა ს.გ.III.6. 2. აქტივობა II. „ზოოპარკი“ მოსწავლეები ძერწავენ სხვადასხვა ცხოველს, რომლებსაც განათავსებენ სპეციალურად მომზადებულ ლანდშაფტზე. (იხ. აქტივობა: ს.გ. III.2. „ლანდშაფტი ზოოპარკისთვის“) ან პატარა ზომის მუყაოზე პლასტილინითვე დაამზადებენ ლანდშაფტს. 2. აქტივობა III. „მძივები“ მოსწავლეები ძერწავენ სამკაულებს (მძივებს ან სამაჯურს) დედის დღისთვის, „თიხით“ ან მარილიანი ცომით. გარდა ბურთებისა, მძივებისთვის მოსწავლეებს შეუძლიათ პატარა	2. I. პლასტილინი, თიხა, ცვილი.	2. II. პლასტილინი, წინასწარ მომზადებული ლანდშაფტი.	2. III. მოსწავლეებს შეუძლიათ იმავე მასალით და მეთოდით დაამზადონ სათამაშოები საახალწლო ნაძვის ხისთვის და სხვ.

	ზომის ფიგურების დამზადება – კუბები, ვარსკვლავები, გულები, თევზები და სხვა, რომლებსაც წვრილი ჩხირით შესაბამის ადგილას, თოკის გასაყრელად უნდა გაუკეთდეს ნახვრეთი. მძივები გასაშრობად ინახება მუყაოს კოლოფში. მომდევნო გაკვეთილზე გამშრალი მძივები გაფერადდება აკრილის ან წებოში გაზავებული გუაშის საღებავით და აიკინძება სქელ ძაფებზე.	თავისით ხმება ან მარილიანი ცომი. კოლოფები გაუმშრალი ნაკეთობის შესანახად, წებო, გუაში, მაგარი ძაფი მძივების ასაცმელად.		პლასტილინის ნაცვლად, შეიძლება მარილიანი ცომის გამოყენება: 1 ჭიქა მარილი + 1 ჭიქა პურის ფქვილი + 1/2 ჭიქაზე ოდნავ მეტი წყალი. ცომისგან დამზადებული ნაკეთობა შეიძლება გაშრეს თავისით, მაგრამ უმჯობესია, გამოიწვას ქურაში (დაბალ ცეცხლზე 40 წუთი) და შემდეგ შეიღებოს გუაშის საღებავით
3. სხვადასხვა მასალით ქმნის მარტივ გამოსახულებებს, კომპოზიციებს.	3.1. აქტივობა „ლანდშაფტი ზოოპარკისთვის“ გუნდური სამუშაო დიდი ზომის მუყაოზე ფანქრით მოინიშნება „გალიების“, გზების ადგილი. დასაწებელი მასალის მიხედვით, მონიშნულ ადგილებს წაუსვამენ წებოს და დააწებებენ ზოგან ხავსს, ზოგან ქვიშას, ზოგან კენჭებს. ასევე წებოთი ან პლასტილინით დაამაგრებენ „ხეებს“ - პატარა ტოტებს, რომლებსაც საკუთარი ფანტაზიით გააფორმებენ. გალიები შეიძლება გაკეთდეს ასანთის ღერების ან პატარა ტოტებისგან. „გალიების“ გაკეთება არ არის სავალდებულო, ეს ადგილი სიმბოლურად ისე უნდა იყოს შეფარგლული, რომ არ დაიფაროს ცხოველი, რომელსაც შიგ ჩასვამენ. (იხ. აქტივობა: ს.გ. III.2. „ზოოპარკი“)	3.1. დიდი ზომის მუყაო, წებო, პლასტილინი, ქვიშა, კენჭები, ხავსი, პატარა ტოტები... ცხოველები, რომლებიც წინასწარ დამზადეს.	3.1. ბუნ. III.1. მოსწავლეს შეუძლია განარჩიოს სიცოცხლის ძირითადი გამოვლინებები.	3.1. მოსწავლეებმა ერთმანეთს ხელი რომ არ შეუშალონ მუშაობაში, სასურველია, კლასი დაიყოს პატარა ჯგუფებად და ყოველმა ჯგუფმა გააკეთოს ზოოპარკის ლანდშაფტის რომელიმე ნაწილი. საბოლოოდ ყველა ნაწილი გაერთიანდება. ეს აქტივობა შეიძლება განაწილდეს ორ ან მეტ გაკვეთილზე.

4. მოძიებული და უკვე ნაცნობი მასალით (ხის ქერქი, ნიჟარა, მავთული, თოკი, ქაღალდი, მძივი, მუყაო და სხვ.) ამზადებს მარტივ ნაკეთობებს და კონსტრუქციებს.	4. აქტივობა I. „კოლოფების ქალაქი“ (პროცედურა და მასალა იგივეა, რაც „ციხე-კოშკი“, II კლასი). ამ აქტივობის პირველი ნაწილი – სახლების დამზადება სრულდება ინდივიდუალურად – ყოველი მოსწავლე აკეთებს თავის სახლს. მეორე ნაწილი – ლანდშაფტის მომზადება – სრულდება ერთად. ლანდშაფტზე მოსწავლეებმა განსხვავებული ფაქტურით უნდა მონიშნონ „ქუჩები“. გამზადებულ ლანდშაფტზე ყოველი მოსწავლის სახლი იდგება დამოუკიდებლად. კავშირი: შედეგი ს.გ. III.6.	4. I. სხვადასხვა მცირე ზომის მუყაოს, კონსერვის ქილები, წებო, მაკრატელი, თეთრი ქაღალდი, დიდი მუყაო (ტელევიზორის ყუთის ამოჭრილი გვერდი).	
4. აქტივობა II. „ნაძვის ხის სათამაშო გირჩი“ მოსწავლეები ლენტებით ან სქელი ძაფით უკეთებენ გირჩას ყუნწებს, ღებავენ გირჩებს სხვადასხვა ფერად, ზოგ გირჩას – ერთი ფერით, ზოგს – ჭრელად და ალამაზებენ მათ ფერადი ქაღალდებით, მძივებით, ხავსით და სხვა მასალით. უკეთებენ თვალებს, ხელებს პატარა ტოტებით და სხვა.	4. II. გირჩები, ხავსი, მძივები ფერადი ქაღალდები, ბრჭყვიალა მოსართავები, საღებავები, წებო.		

	4. აქტივობა III. „პაპიე მაშეს ჯამი“ (2 გაკვეთილი) ერთ თეფშს აკეთებს 2 -3 ბავშვი გაბურღილი ბუშტები იდება პატარა ჯამებში, რომ არ იგორაონ. მოსწავლეები დახევენ გაზეთებს 1 – 2 სმ-ის სიგრძის ზოლებად, რომლებსაც დააქუცმაცებენ 3 – 4 სმ ნაკუნებად. ქაღალდის პირველი ფენა ბუშტებს არ უნდა დაწებოს, ამიტომ ბუშტებს, ნახევარზე ოდნავ მეტ ფართობზე (ზედმეტი მერე მოიჭრება) პირველ ფენად დაეკვრება მხოლოდ წყალში დასველებული გაზეთის მოზრდილი ნაჭრები. მომდევნო ყველა ფენისთვის (სულ 5 –6), ყოველი გაზეთის ნაკუწი ნებოში უნდა დასველდეს და გაიწუროს. ჯამის ძირი - როდესაც მოსწავლეები დააწებებენ 5 – 6 ფენა გაზეთს, მომავალი ჯამის შესაფერის ადგილზე მრგვალად უნდა დაიდოს სქელი საქსოვი ძაფის პატარა, შეკრული ნაჭერი, რომელიც მთლიანად დაიფარება ძაფის	4. III. 11. II. რეზინის ბურთები, ან ჰაერით გაბერილი ბუშტები, რომლებშიც წინასწარ, სიმძიმისთვის 1-2 პატარა კენჭი გდია. ოდნავ წყალგარეული ნებო PBA (პატარა ჯამებში ჩასხმული), ან პურის ფქვილით მოხარშული ნებო; გაზეთები, სქელი საქსოვი ძაფი, თხელი ზუმფარა, გუაშის ან აკრილის საღებავი; ფიალები ან შესაბამისი ზომის ჯამები ბურთების ჩასადებად. ვიზუალური	
--	--	--	--

აქეთ-იქით გადასული გაზეთის პატარა ნაჭრების 4-5 ფენით. თუ მუშაობის პროცესში მოსწავლეებს წებო შედმეტი მოუვათ, იგი ღრუბლით ან ნაჭრით უნდა მოწმინდონ. ნამუშევარი ბუშტზე რემოდენიმე დღის განმავლობაში სრება (თუ დროზე ადრე მოხსნება ბუშტიდან, შეიძლება დეფორმაცია განიცადოს. ამ შემთხვევაში, დეფორმირებული ადგილი ოდნავ უნდა დასველდეს და ხელის მიწოლით გასწორდეს). გამშრალ, ბუშტიდან მოხსნილ ნამუშევარს, მოსწავლეებმა სასურველ ზომაზე უნდა შემოაჭრან უსწორმასწორო კიდეები. ამისთვის, ფლომასტერით აღნიშნონ ზღვარი, და მაკრატლით შემოჭრან. ამის შემდეგ ჯამები შეიღებება და მოიხატება. იმისთვის, რომ გუაშის საღებავი აღარ გადავიდეს, მას უნდა შეერიოს ცოტა წებო ან მოხატვის შემდეგ ჯამები დამუშავდეს ნებისმიერი უფერო ლაქით. კარგი იქნება, თუ კიდეს ორივე მხრიდან შემოწებება გადაკეცილი გაზეთის წვრილი ზოლი, რათა შემოჭრილი გვერდები უფრო ლამაზად გამოიყურებოდეს. თუ მოხატვამდე ჯამები ოდნავ გაიფხიკება თხელი ზუმფარით, მათ აღარ დაეტყობათ წვრილ-წვრილი ნაოჭები.	მასალა: ძვ.წ. III-I ათასწლეულის კერამიკული ჯამები (იხ. დანართი).
--	---

ს.გ.III.3. მოსწავ- ლე აკვირდება გარემოში სხვა- დასხვა საგნებს, ობიექტებს, მოვლენებს და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში.	1. ნახატში გადმოსცემს გარემოზე დაკვირვების შედეგად მიღებულ შთაბეჭ- დილებას. 1. აქტივობა I. პეიზაჟი მესხიერებით მოსწავლეები ხატავენ ზაფხულის არდადეგების დროს ან ექსკურსიებზე ნანახ პეიზაჟს. მოსწავლეებმა უნდა დაანერონ უკან, რა ქვია მათ მიერ დახატულ ადგილს – სოფლის, ძეგლის, მდინარის და სხვ. სახელი. 1. აქტივობა II. „ხედი ჩემი ფანჯრიდან“ ეს აქტივობა ტარდება რამდენჯერმე – ერთი და იგივე ხედი უნდა დაიხატოს საღებავებით წელიწადის ოთხივე სეზონზე. კავშირი – ს.გ.III.1 – 1, 3, 4.	1.I. სახატავი ფურცელი, გუაში/აკვარელი, პასტელი. 1.II. ვიზუალური მასალა: კამილ პისაროს პეიზაჟები.	1.I. ბუნ. 1.II.8 მოსწავლეს შეუძლია ბუნებრივი მოვლენების მრავალფერო- ვნების დახასიათება.	1. ნახატში ყურადღება ექცევა სეზონს და სეზონის შესაფერის ატრიბუტიკას.	
2. ხატავს პორტრეტებს (მშობლები, თანა- ტოლები და სხვ.)	2. აქტივობა I. ავტოპორტრეტი (იხ. I კლასი)	2. I. სახატავი ფურცელი, ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები.			

		ვიზუალური მასალა: ავტოპორტრეტები - ვინსენტ ვან გოგი, პაბლო პიკასო, რემბრანდტი, ჟან ბატისტ შარდენი, დავით კაკაბაძე, ელიზაბეტი ვიჟე-ლეზრენი, ანტონის ვან დეიკი, ლეონარდო და ვინჩი, ზინაიდა სერებრიაკოვა. 2.II. ფერწერული პორტრეტები: დიეგო ველასკესი, ოგიუსტ რენუარის, პაბლო პიკასოს, თომას გეინსპოროს, ჯოშუა რეინოლდსის ბავშვების პორტრეტები.		
	2. აქტივობა II. ოჯახის წევრის ან მეგობრის პორტრეტი მოსწავლეები მეხსიერებით ხატავენ მათთვის ნაცნობ ადამიანის პორტრეტს. ტანსაცმლის ან რაიმე დეტალის მეშვეობით (მაგ. საყვარელი ცხოველი, სათამაშო ან საკრავი, ტანსაცმელის სახასიათო დეტალი) ცდილობენ, გადმოსცენ მათი დამახასიათებელი თვისება.			

3. მესიერებით ხატვისას გამოხატვის ამა თუ იმ გარემოსთვის შესაბამისობის დადამახასიათებელ ნიშნებს.	3. აქტივობა „ოჯახური ტრადიცია“ მოსწავლეები ნებისმიერი, მათ მიერ არჩეული მასალით ხატვენ ოჯახურ დღესასწაულს – მასწავლებელი შესთავაზებს მათ რამდენიმე თემას – „საშობაო საჩუქარი“, „აღდგომა“, დაბადების დღე“. ამ აქტივობის ამოცანაა, მოსწავლეებმა გაიხსენონ და დახატონ თემის შესაბამისი, რაც შეიძლება მეტი დეტალი დაობიექტი.	3. სახატავი ფურცელი, ფანქრები, გუაში/აკვარელი.	
4. გამობატავს შესაბამისი ფერით დღე-ღამის სხვადასხვა მონაკვეთს, წელიწადის დროს და ამინდს.	4. აქტივობა I. „წელიწადის დროები“ მოსწავლეები ათვალიერებენ ვიზუალურ მასალას და ასრულებენ ნამუშევარს მიღებული შთაბეჭდილების საფუძველზე – ნამუშევრები მკვეთრად უნდა გამოხატავდეს დღე-ღამის ან წელიწადის რომელიმე მონაკვეთს.	4.1. სახატავი ფურცელი, გუაში ან პასტელი, ვიზუალური მასალა: ვინსენტი ვან გოგი, პიტერ ბრეიგელი, კამილ პისარო, ნიკოლა პუსენი, პეტერ პაულ რუბენსი... 4. II. ვიზუალური მასალა: კამილ პისაროს „გაზაფხული, ვინსენტი ვან გოგის „ატიმის ხე“... ნებისმიერი სახატავი მასალა	1. ბუნ. 1.II.8 მოსწავლეს შეუძლია ბუნებრივი მოვლენების მრავალფეროვნების დახასიათება. 4. სასარგებლო რჩევა – ხატვას დაწყებამდე მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და სავარჯიშო რეულში მოკლედ ჩამოწერონ მათ მიერ შესასრულებელი დავალების დეტალები – მაგ. გაზაფხული: მზე, ცისარტყელა, აყვავებული ხეები, მოფრინავნი მერცხლები, თოვლი დნება, ხასხასა მწვანე მინდორი და სხვ. ეს რჩევა ასევე სასარგებლოა ბევრი სხვა შედეგის მისაღწევადაც – მოსწავლეები ეჩვევიან ორგანიზებას, აზრების დალაგებას, სამუშაოს დაგეგმვას. კავშირი: III.7. 3, III.7. 6, III.8. 4.
	4. აქტივობა II. „გაზაფხული მოვიდა“ მოსწავლეებმა უნდა დახატონ ნახატი, რომელიც ფერთა შეხამებით, განწყობით გაზაფხულს ასახავს. ეს შეიძლება იყოს პეიზაჟი, აყვავებული ხის ტოტი, თოვლიდან ამოსული ყვავილები, ან სულაც აბსტრაქტული ნამუშევარი, რომელიც გაზაფხულის განწყობას გამოხატავს.		

5. ხატავს მეხსიერებით.	5. აქტივობა „ექსკურსიაზე“ მოსწავლეები გაიხსენებენ და დახატავენ ისტორიულ ძეგლს, რომელიც ნახეს ექსკურსიაზე.	5. ნებისმიერი სახატავი მასალა.	
ს.გ. III.4. მოსწავლეს შეუძლია ნამუშევრების შექმნა შთაბეჭდილებებისა და წარმოსახვის მეშვეობით. 1. ქმნის სიუჟეტებს თავისუფალ თემაზე საკუთარი ფანტაზიით.	1. აქტივობა I. „ფანტაზია“ მოსწავლეები საკუთარი ფანტაზიით ხატავენ ნამუშევარს თავისუფალ თემაზე. მასწავლებელი წინასწარ აყენებს პირობას, რომ მოსწავლეებმა ჯერ უნდა მოიფიქრონ სახელი მომავალი ნამუშევრისთვის და შემდეგ შეასრულონ იგი. ეს მათ უბიძგებს იმისკენ, რომ ნამუშევარი არ იყოს სპონტანური - სიუჟეტი წინასწარ უნდა იყოს მოფიქრებული და გააზრებული.	1. I. ნებისმიერი სახატავი მასალა.	1. თუ მოსწავლეს თავად გაუჩირდა თემის მოფიქრება, მასწავლებელმა უნდა შესთავაზოს რამდენიმე სიუჟეტი: „ჯუნგლები“, „ოცნების ქალაქი“, „ზღაპრული ფრინველი“, „მოგზაურობა კოსმოსში“ ან „უცხო პლანეტაზე“, „შორეული წარსული“ (პირველყოფილი ადამიანის ცხოვრების სცენები).
	1. აქტივობა II. „მე ვარ ეგვიპტელი“ მოსწავლეები ათვალთვლებენ შესაფერის ვიზუალურ მასალას (ეგვიპტურ ფრესკებს), წარმოიდგენენ თავს ეგვიპტელებად უყვებიან მეგობრებს, შემდეგ ხატავენ ამზავს თავისი	1. II. ეგვიპტის ფოტოები, პირამიდების და სხვა ძეგლების გამოსახულებები	

	„ეგვიპტური“ ცხოვრებიდან. კავშირი ს.გ. III.4 - 3.	ბი, ეგვიპტური ფერწერის ნიმუშები (იხ. დანართი).	
2. ნამუშევარში გადმოსცემს სპექტაკლზე კონცერტზე ცირკში, ზოო-პარკში, მუზეუმში, ექსკურსიაზე ყოფნის დროს მიღებულ შთაბეჭდილებებს.	2. აქტივობა I „ცირკის არენაზე“ (საერთო ნამუშევარი) – აპლიკაცია და ნახატი: მოსწავლეები ცალ-ცალკე ხატავენ ან ფერადი ქაღალდიდან გამოჭრიან ჯამბაზებს, ცხოველებს და სხვ. და შემდეგ ამაგრებენ დიდ მრგვალ ქაღალდზე, რომელიც წინასწარ ერთად შეღებეს ცირკის არენის ფერების შესაბამისად.	2. I. ვიზუალური მასალა: ანრი ტულუზ ლოტრეკის „ცირკი“, ედგარ დეგას „მის ლალა ფერნანდოს ცირკში“, ჟორჟ სიორას „ცირკი“. სახატავი ფორმატი, ფერადი ფურცლები, სახატავი ფურცელი, ატავი ფურცელი, გუაში/აკვარელი ან პასტელი ფუნჯი, ფლომასტერი, მაკრატელი.	2. II. ნებისმიერი სახატავი მასალა.
	2. აქტივობა II. „მუზეუმში“ მოსწავლეები ხატავენ ნამუშევარს თემაზე „მუზეუმში“. მოსწავლეებმა უნდა გამოსახონ მუზეუმის კედელი და შეავსონ იგი პატარა სურათებით და ქანდაკებებით. მოსწავლეებმა მცხირებით უნდა დახატონ ერთი ან		

რამდენიმე ცნობილი ნამუშევარი. მასწავლებელი მოსწავლეებს მიუთითებს, რომ არ არის საჭირო რომელიმე ხელოვანის ნაწარმოების ზუსტი ასლის დახატვა - საკმარისია, ოდნავ მიამსგავსონ „მუზეუმში“ განთავსებული ნახატები იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც განსაკუთრებით მოეწონათ და დაამახსოვრდათ. 	დღიური ერისთავის „მუზეუმში“.	3.1. აქტივობა „ჭერაკლეს გმირობები“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს მითოლოგიურ სიუჟეტებზე შექმნილ ცნობილ ნაწარმოებებს (მაგ., ჭერაკლეს გამოსახულებები სხვადასხვა დროის და დარგის ნიმუშებზე) და უკითხავს მათ მითების ფრაგმენტებს ჭერაკლეს შესახებ. ამის შემდეგ მოსწავლეები ხატავენ ამ თემასთან დაკავშირებულ ასოციაციურ ნამუშევარს (ნემის ლომს, სტიმფალიის ჩიტებს...).	3.1. სახატავი ფურცელი, გუაში/აკვარელი ან ფერადი ფანქრები. ვიზუალური მასალა: რეპროდუქციები და ფოტოები ჭერაკლეს ამსახველი ანტიკური	
3. გამოსახავს ცნობილი მხატვრების ნამუშევრების გაცნობის შედეგად გაჩენილ იდეებს (თემა, სიუჟეტი, პერსონაჟი, მხატვრული ხერხი).				

ქანდაკებები და ლარნაკების მოხატულობები, რომელიც ფრესკები, ტინტორეტო, ჯოვანი ბატისტა ტიეპოლო, პიტერ პაულ რუბენსი და სხვა.	3. II. აქტივობა „ჩემი საყვარელი მხატვარი“ მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და მეხსიერებით დახატონ იმ მხატვრის ნამუშევარი, რომელმაც მათზე განსკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ზუსტი ასლის დახატვა არ არის საჭირო, მათ მხოლოდ დაახლოებით უნდა გადმოსცენ, რაც ახსოვთ - სად რა ხატია და რა ფერებია გამოყენებული.	4. ხატავს ლიტერატურული ნაწარმი, ფილმის, მულტფილმის გმირებსა და ასევე, საკუთარი წარმოსახვით შექმნილ პერსონაჟებს.
ქანდაკებები და ლარნაკების მოხატულობები, რომელიც ფრესკები, ტინტორეტო, ჯოვანი ბატისტა ტიეპოლო, პიტერ პაულ რუბენსი და სხვა.	3. II. აქტივობა „ჩემი საყვარელი მხატვარი“ მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და მეხსიერებით დახატონ იმ მხატვრის ნამუშევარი, რომელმაც მათზე განსკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ზუსტი ასლის დახატვა არ არის საჭირო, მათ მხოლოდ დაახლოებით უნდა გადმოსცენ, რაც ახსოვთ - სად რა ხატია და რა ფერებია გამოყენებული.	4. ხატავს ლიტერატურული ნაწარმი, ფილმის, მულტფილმის გმირებსა და ასევე, საკუთარი წარმოსახვით შექმნილ პერსონაჟებს.
ქანდაკებები და ლარნაკების მოხატულობები, რომელიც ფრესკები, ტინტორეტო, ჯოვანი ბატისტა ტიეპოლო, პიტერ პაულ რუბენსი და სხვა.	3. II. აქტივობა „ჩემი საყვარელი მხატვარი“ მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და მეხსიერებით დახატონ იმ მხატვრის ნამუშევარი, რომელმაც მათზე განსკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ზუსტი ასლის დახატვა არ არის საჭირო, მათ მხოლოდ დაახლოებით უნდა გადმოსცენ, რაც ახსოვთ - სად რა ხატია და რა ფერებია გამოყენებული.	4. ხატავს ლიტერატურული ნაწარმი, ფილმის, მულტფილმის გმირებსა და ასევე, საკუთარი წარმოსახვით შექმნილ პერსონაჟებს.

	შემდეგ დახატავენ სიუჟეტს, რომელიც შეიძლება იყოს როგორც სცენა ნაწარმოებიდან, ისე მოსწავლის ფანტაზიით დამთავრებული, გადაკეთებული სიუჟეტი, სადაც მთავარი მოქმედი პირი დისკუსიაზე გარჩეული პერსონაჟი იქნება.			
ს.გ.III.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს მარტივი სამუშაო 1. მონაწილეობს საკლასო ოთახის, ეზოს დასუფთავება-გალამაზებაში;				
2. ინიშნავს დავალებებს.	2. აქტივობა „პირადი დღიურის წარმოება“ ყოველ გაკვეთილზე მოსწავლეები სავარჯიშო რეგულში ჩაინიშნავენ ახალი ტექნიკის, მასალის, მეთოდის მოკლე აღწერას. ჩაინერგენ ახალ სახელებს, ტერმინებს; ჩაინიშნავენ საშინაო დავალებებს და მომავალი გაკვეთილისთვის საჭირო მასალის ნუსხას. აქვე ჩაინერგენ საკუთარ შთაბეჭდილებებს და	2. ხელოვნების გაკვეთილისთვის განკუთვნილი, სქელი უჯრებიანი რვეული.		2. დღიურის წარმოება დაეხმარება მოსწავლეებს, დაიმასშტაბონ და შეაფასონ ნაახი თუ შესწავლილი, ისწავლონ წერა სხვადასხვა მიზნისთვის, შეძლონ აზრების და იდეების წერილობით

3. ამზადებს და ალაგებს სამუშაო იარაღებს და მასალას. 4. იცავს დროის ლიმიტს ყველა ტიპის აქტივობის შესრულებისას.	აზრებს რაიმე მოვლენისა თუ ხელოვნების ნაწარმოების შესახებ, ჩაინიშნავენ შეკითხვებს, გააკეთებენ ჩანახატებს ექსკურსიების დროს, შესაბამისი აქტივობების სავარჯიშოებს.		გამოხატვა, მიაჩვევს მათ ორგანიზებულობას. მასწავლებელმა ხშირად უნდა დაავალდოს მოსწავლეებს შთაბეჭდილებების თუნდაც ერთი წინადადებით გამოხატვა. ასეთი დღიურები (იგივე – სავარჯიშო რვეული) მოსწავლეებს პირველი კლასიდანვე შეიძლება ჰქონდეთ წერის შესწავლამდე, ჯერ მხოლოდ სავარჯიშოებს და ჩანახატებს გააკეთებენ და მნიშვნელოვან ჩანაწერებს (დასამახსოვრებელი ტერმინები, სახელები, დავალები) მასწავლებელი ჩაუწერს. მასწავლებელმა მოსწავლეებს ხანდახან უნდა დაავალდოს მოკლედ, ერთი-ორი წინადადებით საკუთარი მოსაზრების წერილობით ჩამოყალიბება და შემდეგ, სურვილისამებრ, კლასის წინაშე წაკითხვა.
---	--	--	---

ს.გ.III.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.	ს.გ.III.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.	ს.გ.III.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.	ს.გ.III.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.	ს.გ.III.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.
1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში, ასრულებს სხვადასხვა ფუნქციას (ლიდერი, ჯგუფის წევრი).	1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში, ასრულებს სხვადასხვა ფუნქციას (ლიდერი, ჯგუფის წევრი).	1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში, ასრულებს სხვადასხვა ფუნქციას (ლიდერი, ჯგუფის წევრი).	1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში, ასრულებს სხვადასხვა ფუნქციას (ლიდერი, ჯგუფის წევრი).	1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში, ასრულებს სხვადასხვა ფუნქციას (ლიდერი, ჯგუფის წევრი).
2. დასმულ ამოცანას გადაჭრის დამოუკიდებლად ან მეწყვილისთან ერთად.	2. დასმულ ამოცანას გადაჭრის დამოუკიდებლად ან მეწყვილისთან ერთად.	2. დასმულ ამოცანას გადაჭრის დამოუკიდებლად ან მეწყვილისთან ერთად.	2. დასმულ ამოცანას გადაჭრის დამოუკიდებლად ან მეწყვილისთან ერთად.	2. დასმულ ამოცანას გადაჭრის დამოუკიდებლად ან მეწყვილისთან ერთად.

აქტივობა I. II. III. „პეპლების მოზილი“ (ორი გაკვეთილი)

1. და 2. კლასი იყოფა რამდენიმე ჯგუფად. ჯგუფებში მოსწავლეებმა უნდა გაინაწილონ სამუშაო იმის მიხედვით, თუ ვის რა უკეთ გამოსდის – ერთი მოამზადებს აქტივობას, მეორე ქაღალდებს, მეორე დახატავს პეპლებს, მესამე გამოჭრის, მეოთხე დააწებებს და ა.შ. მოსწავლეებმა უნდა ააქტიურონ ფურცელი ნებისმიერი, მათთვის სასურველი ხერხით ან ყოველი პეპელა დახატონ, გააფერადონ და გამოჭრან. (სასურველია, ჯგუფებმა იმუშაონ სხვადასხვა, შერეული ტექნიკით, რათა შემდეგ, მოზილი რაც შეიძლება მრავალფეროვანი იყოს).

მოსწავლეები ჭრელ, ორად მოკეცილ ფურცლებზე დახატავენ პეპლების კონტურებს (შეცდებიან, მათი ფრთების კონტურის მაქსიმალურად სიმეტრიულად დახატვას) და გამოჭრიან.

თუ მოსწავლეები მოკეცილი ფურცლის ნაკეცთან დახატავენ ნახევარ პეპელას, გამოჭრის

1. პასტელი*,
გუაში, აკვარელი,
ფუნჯი,
ღრუბელი, ნებო,
მაკრატელი,
სქელი ძაფი,
სახატავი
ფურცლები,
ნებისმიერი
მასალის წვრილი,
სხვადასხვა
ზომის ჩხირები.

1. ბუნ. III.5.
მოსწავლეს
შეუძლია
საგნების
სიმძიმისა
და ზომის
მიხედვით
განსხვავება.

1. *პასტელით გაფერადებული ნებები იმავით გაკვეთილზე, სადაზვანი, სველი ფურცლები კი ჯერ უნდა გაშრეს.
იმისთვის, რომ ამ აქტივობას ჯგუფური მუშაობის სახე მიეცეს, მოსწავლეებმა წყვილ-წყვილად უნდა შედგებოდნენ ფურცელი, შედგებილი ფურცლები აირევა და ისე დაურიგდება მოსწავლეებს გამოსაჭრელად.
სასურველია, მოსწავლეებმა გაინაწილონ ფურცლები – ნაწილმა გააფერადოს ფურცლები, ნაწილმა – დახატოს, რომელიმე გამოჭრას და სხვამ დაანებოს პეპლები. როდესაც მოსწავლეების ჯგუფი, რომელიც

3. ითხოვს დახმარებას და იჩენს სხვების დახმარების ინიციატივას.	შედეგად მიიღებენ ყოველი პეპლის სიმეტრიულ გამოსახულებას. ასეთ პეპლებს მეორე მხარე თეთრი ექნებათ, ამიტომ მოსწავლეებს მათი გაფერადება მოუწევთ. მოსწავლეებმა ყოველი წყვილი გამოსახულების ერთ ნახევარს უნდა წაუსვან წებო, ჩააყოლონ საკიდი (ძაფი) და დაანებონ მეორე ნახევარი (თუ დაწებებისას პეპლების ნახევრები აცდება ერთმანეთს, მაკრატლით შეაღამაზონ). 2. და 3. გამზადებული პეპლები უნდა დაიკიდოს ჩხირებზე ისე, რომ წონასწორობა იყოს დაცული და ჩხირებს ჰქონდეს ზომის მდგომარეობა არ დაერღვეთ (მაგ. დიდი ზომის პეპელამ პატარა რომ არ გადაწონოს, შედარებით მოკლე ძაფზე და ჩხირის ცენტრთან უფრო ახლოს უნდა დამაგრდეს). ამისთვის, მოსწავლეებმა უნდა იმუშაონ წყვილებად, დაეხმარონ ერთმანეთს მობილის აწყობაში. გამოჭრის შემდეგ მორჩენილი, საკმარისი ზომის მონაჭრები შეიძლება შემოიჭრას, შელაგაზდეს, რამეს მიემსგავსოს და ისიც აიკინძოს.		ფურცლებს აფერადებდა, დაამთავრებს სამუშაოს (მოსწავლეები რომ არ დარჩენენ უსაქმოდ), მასწავლებელი ჯგუფს შესთავაზებს პეპლების გამოჭრას ან დანებებას. მნიშვნელოვანია, გამოსაჭრელი ფიგურების დახატვის დროს, მასწავლებელმა მოსწავლეებს მიუთითოს, რაციონალურად როგორ გაანაწილონ ფურცელზე ნახატი მეტი ფიგურის დასატევად. აქვე შეიძლება აღინიშნოს, რისგან კეთდება ქაღალდი და რატომ უნდა ეხარჯოთ იგი ეკონომიურად.
--	---	--	---

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერაქტიუმი

ს.გ.III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური სამუშაოები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები. 1. ამბობს, რა მოსწონს სამუშაოში, რა არა, ცდილობს დაასაბუთოს საკუთარი პოზიცია.			1. თუ მოსწავლე უკმაყოფილოა საკუთარი სამუშაოთ, მასწავლებელი უნდა დაინტერესდეს უკმაყოფილების მიზეზით და თუ შესაძლებელია, დაეხმაროს მოსწავლეს ხარვეზის გამოსწორებაში. თუ მოსწავლის არგუმენტი მისაღებია, უნდა შესთავაზოს ახლიდან იგივე სამუშაოს გაკეთება. რეპროდუქციების ჩვენებისას მასწავლებელი უნდა დაინტერესდეს მოსწავლეთა აზრით - მოსწონთ თუ არა წარმოდგენილი რეპროდუქციები და დაასაბუთონ საკუთარი მოსაზრება.
--	--	--	--

2. უსმენს მასწავლებელს და თანაკლასე-ლებს და ითვალ-ისწინებს მათ აზრს.					
3. აღწერს ნაწარმოების შინაარსს.	3. აქტივობა „მოიფიქრე სათაური“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვა-დასხვა სიუჟეტურ კომპოზიციას და სთხოვს მათ ნაწარმოებისთვის სათაურის მოფიქრებას. მოსწავლეები აღწერენ ნაწარმოებების სიუ-ჟეტს და შინაარსიდან გამომდინარე, მოი-ფიქრებენ სათაურების საკუთარ ვარიანტებს. საკუთარი ნამუშევრის შექმნისას მოსწავლე-მ უნდა გაიაზროს თავისი ნამუშევრის შინაარსი, შესაფერისი სათაური შეუძრიოს მას და დაანე-როს ფურცლის უკანა მხარეს, თავის სახელთან ერთად. ეს აქტივობა აიძულებს მოსწავლეებს, ყურადღებით შეისწავლონ, უკეთ გაიაზრონ საკუთარი და სხვისი ნაწარმოები.	3. პიტერ ბრეიგელის, ანა მარი რობერტ-სონ მოზესის (Grandma Moses) ნამუშევრები: (იხ. დანართი).	3. ქართ. III.10. მოსწავლეს შეუძლია კითხვის ზოგიერთი სტრატეგიის გამოყენება – ინდიკატორი 2.		4. მასწავლებელმა უნდა წახალისოს მოსწავლეები კითხვის დასმისთვის (განსა-კუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ ეჭვობს, რომ მოსწავ-ლეებმა ვერ გაიგეს ესა თუ ის საკითხი).
4. სვამს კითხვებს უცნობი ტერ-მინის ან სიტყვის დასაზუსტებ-ლად.	კავშირი: III.3.-4, III.4.-4. და III.5.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

5. ნამუშევარზე საუბრისას იყენებს სათანადო ტერმინებს.				5. მასწავლებელი საუბრისას თავად მუდმივად უნდა იყენებდეს სათანადო ტერმინებს, რათა მოსწავლეები მიაჩვიოს მათ ხმარებას.
6. უზიარებს მეგობრებს დაკვირვების შედეგებსა და გამოცდილებას.				6. კლასში ყოველთვის მოინახება მოსწავლე, რომელმაც გააცდინა წინა გაკვეთილი. მასწავლებელმა უნდა სთხოვოს სხვა მოსწავლეს, მოუყვას მეგობარს, რა გაკეთდა და რა ისწავლეს წინა გაკვეთილზე. მასწავლებელმა ამ საუბარში უნდა ჩართოს სხვა მოსწავლეებიც, რომლებიც ასევე გაიხსენებენ და შეაყვებენ მონაყოლს. ამ დროს მოსწავლეები ერთმანეთს გაუზიარებენ გამოცდილებას, გაიხსენებენ და გაიმყარებენ ცოდნას. კავშირი: აქტივობა ს.გ.III.5. ამ აქტივობაში უნდა გამოიყენონ დღიურებიც (იგივე სავარჯიშო რვეულები), სადაც ჩაიხედავენ რაიმე ტერმინის, სახელის ან

				მეთოდის გასასხენებლად ან დასაზუსტებლად, აჩვენებენ მეგობარს, რა ჩაიხატეს ან რაზე ივარჯიშეს წინა გაკვეთილზე, დაეხმარებიან მას შეავსოს დანაკლისი თავის რვეულში.
7. სვამს და პასუხობს კითხვებს ნამუშევრის წარდგინების დროს.				7. მოსწავლე აცნობიერებს და აყალიბებს, თუ რა ხერხით და მასალით შეასრულა ნამუშევარი და ინტერესდება სხვების მუშაობის მეთოდებით. ამ შედეგის მისაღწევად მასწავლებელ-ბელმა ხშირად უნდა დასვას შეკითხვა, თუ რა მასალით ან ხერხით აპირებენ მოსწავლეები ნამუშევრის შესრულებას. ასევე, მოსწავლეებმა ერთმანეთს უნდა მოუყენონ, თუ რა და როგორ გააკეთეს წინა გაკვეთილზე.
8. წარმოადგენს ნამუშევრებს აუდიტორიის წინაშე.	კავშირი: ს.გ. III. 13.			

ს.გ.III.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვით-გამოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება.	1, 2, 3. „ნაწარმოების განხილვა“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს შესაფერის ვიზუალურ მასალას და სთავაზობს შეადარონ ორი მკვეთრად განსხვავებული განწყობის გამოხატვითი ნაწარმოები. მოსწავლეებმა დაახლოებით უნდა მიუთითონ ნაწარმოებების განწყობა, გამოიყენონ, თუ რა ხერხით მოახერხა ავტორმა ამ განწყობილების გადმოცემა, რომელმაც დეტალმა ითამაშა გადამწყვეტი როლი და აღნიშნონ, რა როლს ასრულებს ფერისა და ხაზის ხასიათი ამ განწყობის შექმნაში.	1, 2, 3. ვიზუალური მასალა: კინსენტ ვან გოგის „ვარსკვლავიანი ღამე“, „დარდიანი მოხუცი“, ოგიუსტ როდენის „კალეს მოქალაქეები“, პაბლო პიკასოს „გოგონა ბურთზე“, ვალენტინ სეროვის „გოგონა ატმეზე“, ფრანს ჰალსის „მოცი-ნარი ბიჭუნა“.	ეს აქტივობები ეხმარება მოსწავლეს აზრის ჩამოყალიბებისა და ნათლად გამოთქმის უნარის განვითარებაში. 3. რეპროდუქციების და ილუსტრაციების დათვალიერების დროს მასწავლებელმა უნდა უკითხოს მოსწავლეებს, თუ რას ფიქრობენ ამ ნამუშევარზე, რას გამოხატავს, რა გრძნობებს აღძრავს იგი მათში. მასწავლებელს თავდაც შეუძლია ვიზუალური მასალის შეჩერება.
1. საუბრობს ნამუშევრით აღძრულ შთაბეჭდილებებზე.			
2. საუბრობს იმის შესახებ, თუ რა განწყობილებას უქმნის ესა თუ ის ფერი.			
3. ცდილობს ამოიცნოს ჩანაფიქრი და განწყობილება სხვათა ნამუშევრებში.			

4. განმარტავს, რისი ასახვა უნდოდა ნამუშევარში.	4. კავშირი შედეგთან III.3.-4.			4. იმისთვის, რომ დავინახოთ, რამდენად შეუძლია მოსწავლეს ჩამოაყალიბოს და ახსნას თავისი ჩანაფიქრი, მასწავლებელმა მოსწავლეებს მუდმივად უნდა დაუსვას შეკითხვა, თუ რას წარმოადგენს მათი ნამუშევარი, რას გამოხატავს, რას ასახავს იგი, რისი გაკეთება უნდოდა, რა გამოუვიდა და რა ვერ შეძლო.
ს.გ.III.9. მოსწავლე პატივს სცემს საკუთარ და სხვის ნამუშევარსა და აზრს. 1. არ ხმაურობს თანაკლასელის ნამუშევრის წარდგინების დროს. 2. აცდის სხვას საუბარს.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

3. მხარს უჭერს, ამხნეებს თანაკლასელებს და კეთილგანწყობილია მათ მიმართ.				
4. უფრო ხილვადი საკუთარ და სხვის ნამუშევარს.				
ს.გ. III.10. მოსწავლე მონაწილეობს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში 1. მონაწილეობს საკლასო სპექტაკლში. 2. მონაწილეობს საკლასო და სასკოლო ზეიმში.	1, 2, 3. მოსწავლე აკეთებს წარმოდგენისათვის ან ზემოთხსენებულ საჭირო რეკვიზიტის ზოგიერთ მარტივ დეტალს (ნიღაბი, ქუდი, ყვავილები, სათამაშო და სხვ.) უკვე ნასწავლი ხერხებითა და მეთოდებით.			

3. მონაწილეობს საკლასო და სასკოლო გამოფენაში.	3. მოსწავლე ამაღებს ნამუშევარს გამოფენისთვის. მასწავლებელი და მოსწავლეები ერთად გადაარჩევენ ნამუშევრებს, გაუკეთებენ წარწერებს, ჩარჩოებს, საკიდებს; იმსჯელებენ, სად და როგორ სჯობს მათი დაკიდება. გამოფენის გახსნაზე, სასურველია, სტუმრების (მეგობრების, მშობლების, მასწავლებლების) მოწვევა. მოსწავლეები ისაუბრებენ საკუთარ ნამუშევრებზე, მოყვებიან, რა არის გამოსახული ნამუშევარში, რამ შთააგონა მათ ესა თუ ის იდეა, რა მასალა და იარაღები გამოიყენეს. კავშირი: ს.გ.III.7; ს.გ.III.8.			
4. დადის მუზეუმებში და გამოფენებზე.	4, 5. მოსწავლე იცნობს საზოგადოებრივი და კულტურული ფუნქციის მქონე დანესებულ-ებში ქვევის წესებს და ასრულებს მათ. მუზეუმში ან გამოფენაზე წაყვანამდე მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს საზოგადოებრივი და კულტურული ფუნქციის მქონე დანესებულ-ებში ქვევის წესებს, უყვება კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელობის შესახებ ყოველი ჩვენგანისა და ქვეყნისთვის, უხსნის, როგორ უნდა მოეუაროთ და გავუფრთხილდეთ მას. მოსწავლეებმა უნდა გამოთქვან მოსაზრებები, გაავრცონ მასწავლებლის ნათქვამი და მოიყვანონ მაგალითები.			

5. დადის ექსკურსიებზე და ეცნობა კულტურულ მემკვიდრეობას.	4, 5. აქტივობა „შთაბეჭდილება“ მუზეუმის, გალერეის ან კულტურის ძეგლის დათვალიერების შემდეგ მოსწავლემ მათზე საუბარი და მიღებული შთაბეჭდილებისა და ინფორმაციის ვერბალური ჩამოყალიბება რომ შეძლოს, ყოველი ასეთი ღონისძიებისას, საგარეო რეგულში უნდა გააკეთოს ჩანახატები და მოკლე ჩანაწერები: ჩახატოს ისტორიული ძეგლი ან მისი დეტალი, ორნამენტი; ჩაინიშნოს თარიღები და სახელწოდებები. ღონისძიების შემდეგ, გაკეთილზე მასწავლებელს შეუძლია მოაწყოს დისკუსია, სადაც მოსწავლეები გაუზიარებენ ერთმანეთს შთაბეჭდილებებს, გაანალიზებენ ნანახს.			
---	--	--	--	--

მიმართულება: ხელოვნების აღქმა კონტექსტში

ს. III. 11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგები, ზოგიერთი ფანრი და დაკავშირებული ყოველდღიური ცხოვრებასთან.				
--	--	--	--	--

1. ამოიცნოს ხელოვნების ცნობილ ნამუშევრებს და მიაკუთვნებს მათ შესაბამის დარგს (ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, დეკორატიული-გამოყენებითი ხელოვნება).	1. აქტივობა I. „ხელოვნების დარგები“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ერთი კონკრეტული (მრავალპლანიანი) ხელოვნების – მაგ. პაბლო პიკასოს ნამუშევრებს – ფერწერას, გრაფიკას, კერამიკას, ქანდაკებებს. მოსწავლეებმა უნდა გამოიცნონ, თუ რომელი ნამუშევარი რომელ დარგს მიეკუთვნება. 1. აქტივობა II. ერთი და იგივე სიუჟეტი ან პერსონაჟი, რომელიც ხელოვნების სხვადასხვა დარგშია ასახული მასწავლებელი ასახელებს პერსონაჟს ან შეასენებს მოსწავლეებს რომელიმე მათთვის ცნობილი ლიტერატურული ნაწარმოების სიუჟეტს. მოსწავლეებმა უნდა დაასახელონ ხელოვნების დარგები, რომლებშიც აისახა ეს სიუჟეტი (მაგ. „ქალთევზა“ – ჰანს ქრისტიან ანდერსენის ლიტერატურული ნაწარმოები, ქანდაკება, ნიგნის ილუსტრაცია, მულტიფილმი; „მაცნატუნა“ – ერნსტ ტ.ა. ჰოფმანის ზღაპარი, პეტრე ჩაიკოვსკის ბალეტი, სათამაშოები, მულტიპლიკაციური ფილმი, ნიგნის ილუსტრაცია). 1. აქტივობა III: „ხელოვნების დარგები და პროფესიები“ (იხ. IV თავში).	1.I. ვიზუალური მასალა: პაბლო პიკასოს კერამიკა, გრაფიკა, ფერწერა, კოლაჟი, ქანდაკება; ედგარ დეგას ქანდაკება, ფერწერა, გრაფიკა; ანრი მატისის ქანდაკება, გრაფიკა, კოლაჟი; სალვადორ დალის ფერწერა, გრაფიკა, დეკორატიული ხელოვნება, ინტერიერის დიზაინი.	1.II. მასწავლებელს შეუძლია ვიზუალური მასალის გამოყენება შესაფერისი პერსონაჟების გამოსახულებით.
--	--	--	---

2. საუბრობს საკუთარ დამოკიდებულებას ბაზე ხელოვნების ამა თუ იმ დარგის მიმართ (რომელი მოსწონს და რატომ). 3. საუბრობს ამა თუ იმ ჟანრისთვის დამახასიათებელ ნიშნებზე.	2. აქტივობა - დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ზოგიერთი დარგი მოსწავლეები ჩამოთვლიან სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების მათთვის ცნობილ დარგებს და განიხილვენ მათ დანიშნულებას: მაგ. დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება – ეს არის კერამიკული ჭურჭელი, შუშის ლარნაკები, ნოხები, ფარდაგები, სამკაული, იარაღი, ტანსაცმელი... გაიხსენებენ სად უნახავთ მსგავსი ტიპის ნამუშევრები და რისთვის გამოყენებოდა ისინი. შემდეგ მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ ძველბურთი ნივთების გარდა, არსებობს თანამედროვე დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნებაც და რომ მისი წარმომადგენლები - დიზაინერები, აპროექტებენ, ანუ იგონებენ და გამოსახვენ იმ ნივთებს, რომლებსაც ვიყენებთ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. ტარდება გონებრივი იერიში: მოსწავლეები ჩამოთვლიან ასეთ ნივთებს (ტანსაცმელი, მანქანები, ავეჯი, ჭურჭელი და სხვა). მასწავლებელი აჩვენებს მათ ვიზუალურ მასალას. მოსწავლეები საუბრობენ, რა მოსწონთ და აინტერესებთ. ამის შემდეგ მოსწავლეები ირჩევენ თემას და ხატავენ ესკიზს (კაბას, ფესხაცმელს, მანქანას, სკამს, ჭურჭელს და ა.შ.). კავშირი: ს.გ. III.13.		
2. დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება დეკორატიული ხელოვნების დარგია, რომელიც ქმნის საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაკეთობებს – ავეჯს, ქსოვილებს, შრომის იარაღებს, ჭურჭელს, ტანსაცმელს, მოსართავეებს.			

ს.გ.III.12. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების წინამორბედის შინაარსი სხვა საგნებში განვლილ მასალასთან.	1. ამოიცნობს ნასწავლი ლიტერატურული ნაწარმოების პერსონაჟებს და სიუჟეტებს ხელოვნების ნიმუშებში. 1. აქტივობა „გავლენა პარალელი“ მოსწავლეები ათვალთვლებენ ისტორიული ფანრის ნაწარმოებებს, ლიტერატურული ნაწარმოებების ილუსტრაციებს, პეიზაჟებს, ნატურმორტებს, ანიმალისტური ფანრის ნაწარმოებებს და აკავშირებენ მათ ისტორიასთან, ლიტერატურასთან, ბუნებასთან, მუსიკასთან და ა.შ. მაგ. ასახელებენ ნაცნობ ლიტერატურულ პერსონაჟს ან სიუჟეტს, რომელიც ასახულია სახვით ხელოვნებაში, მუსიკაში, კინემატოგრაფიაში (მულტფილმებში), თეატრალურ, საბალეტო წარმოდგენებში.	1. სავარაუდო ლიტერატურა: ვაჟა-ფშაველას „ჩხიკვთა ქორნილი“, „შეგლის ნუკრის ნამბობი“, ან „სათაგური“; ჯეიმს ბარის „პიტერ პენი“; რედიარდ კიპლინგის „მაუგლი“, კარლო კოლოდის „პინოქიო“, და სხვა.	1. მუსიკა	1. შესაძლებელია ამ აქტივობის რამდენჯერმე გამეორება - ილუსტრაციების თემატიკის გათვალისწინებით. თემატიკის არევა მოსწავლეთა დაბნევის გამოწვევს. სასურველია, ერთი აქტივობა, მაგალითად, მითებს დაეთმოს, მეორე - ლიტერატურული ნაწარმოებების ილუსტრაციებს, მესამე - არქიტექტურულ ძეგლებს.
2. აკავშირებს სახვით ხელოვნების				

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

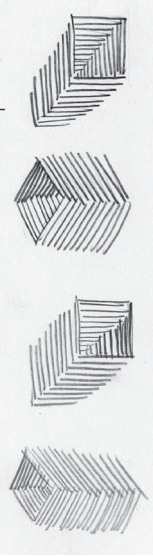
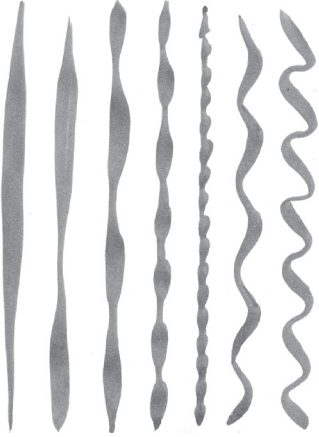
ნაწარმოების შინაარსს (მაგ. ნელინადის დროები) იმავე თემაზე შექმნილ მუსიკალურ ნაწარმოე- ბთან, რომელ- იც მუსიკის გაკვეთილზე მოისმინა.				
ვ. სვამს კითხ- ვებს ნამუშე- ვარში ასახული საგნებისა და მოვლენების შესახებ.				
ს.გ.III.13. მოსწავლე ეცნობა ადგილობრივ გარემოში არსებულ ხელოვნების ნიმუშებს				

1. მსჯელობს ადგილობრივ გარემოში არსებულ ხელოვნების ძეგლებზე	1. აქტივობა I. „მასალის მოპოვება კონკრეტულ თემაზე“ მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად, მოიფიქრებენ და გაინაწილებენ თემას. ყოველმა ჯგუფმა უნდა მოაგროვოს მასალა – ფოტოები, საკუთარი ჩანახატები, ინტერნეტიდან, ჟურნალ-გაზეთებიდან მოპოვებული მასალა და ა.შ. და გააკეთონ თემატური სტენდი. 1. აქტივობა II. თემატური გამოფენა „ჩვენი მხარე“ (პირობითი სახელწოდება) კლასში ეწყობა თემატური გამოფენა „ჩვენი მხარე“ (პირობითი სახელწოდება, სადაც მოსწავლეები წარმოადგენენ ადგილობრივი ძეგლების მათ მიერ შესრულებული ან სხვაგან მოძიებული ნახატებითა და ფოტოებით გაფორმებულ სტენდს და მოყვებიან მათი ისტორიის შესახებ. კავშირი: ს.გ. III.6, ს.გ. III.7, ს.გ. III.10.	1. ქართ. III.5. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა სახის საინფორმაციო ხასიათის ილუსტრირებული ტექსტებში ინფორმაციის მოძიება და გაგება; 1. ქართ. III.11. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა სახის მარტივი მიზნობრივი ტექსტების დაწერა და შესაბამისად გაფორმება.	1. ასეთი აქტივობა სისტმატიურად უნდა ტარდებოდეს მომდევნო კლასებშიც.
2. მსჯელობს ხელოვან ადამიანებზე და ხელოვნების ნიმუშებზე, რომლებითაც ცნობილია მისი უბანი, სოფელი, დაბა, ქალაქი, რაიონი.	2. აქტივობა „რეფერატი“ მასწავლებელი აძლევს მოსწავლეებს საშინაო დავალებას (თემას) – მოსწავლეებმა დამოუკიდებლად უნდა მოიპოვონ ცნობები რომელიმე ხელოვანის (მწერალი, პოეტი, მუსიკოსი, მხატვარი, მოქანდაკე), ნაწარმოების ან ძეგლის შესახებ, რომლებიც ცნობილია მათ უბანში, სოფელში, ქალაქსა თუ რაიონში და სავარჯიშო რეფერატი დაწერონ მოკლე რეფერატი, რომელსაც კლასის წინაშე წარმოადგენენ (ხმამალა ნაიკითხვენ). კავშირი: III.13. 1. და ს.გ. III.5.	2. ქართ. III.11. მოსწავლეს შეუძლია მცირე ზომის ტექსტის დამოუკიდებლად შექმნა და აზრის გასაგებად ჩამოყალიბება.	2. ეწყობა მოსწავლეთა შეხვედრა ხელოვნების მოღვაწესთან, რომელიც ესაუბრება მოსწავლეებს საკუთარ შემოქმედებაზე.

IV კლასი

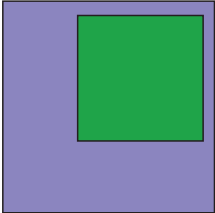
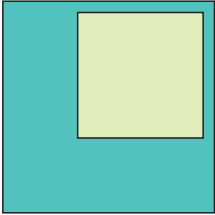
მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

შედეგი და ინდიკატორი	ტიპური აქტივობები	რესურსები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ.IV.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.	1. აქტივობა I. საგარჯიშოებში, ნამუშევარში ვერტიკალური, ჰორიზონტალური და დიაგონალური შტრიხების მონაცვლეობით მოცულობის ილუზიის შექმნა. მოსწავლეები ვარჯიშობენ გეომეტრიული საგნების კონტურის გარეშე, მხოლოდ შტრიხებით დახატვაში. მაგ. კუბის დასახატად - ფანქრით, მკრთალად იხატება ვერტიკალური	1. I. სახატავი ფურცელი, უბრალო ფანქარი, შავი საღებავი, წერტილი ფუნჯი. ვიზუალური მასალა: იაპონური	ქართული ენა (წერის აქტივობები).	1. II. ეს აქტივობა არის მოსამზადებელი სამუშაო III აქტივობისთვის - მოსწავლეებმა უნდა დახატონ „შესვენება სკოლაში“, სადაც ფიგურები უნდა იყოს მოძრაობაში.

გრეფიკა ალბერტ დიუ-რერის და რემ-ბრანდტის გრაფიკურიები, ონორე დომეს გრაფიკა, გუსტავ დორეს გრაფიკურიები.	1. II. ვიზუალური მასალა: იაპონური ან ჩინური გრაფიკა წერილი და საშუალო სისქის ფუნჯები, შავი გუაში ან მელანი.	დეკი, რომლის ორივე მხარე უნდა დაიმტკიცოს სანააღმდეგო მიმართულების, თანაბარი დაშორების და სიგრძის დახრილი ხაზებით: სავარჯიშოს შესრულების შემდეგ მოსწავლეები ფანქრით დახატავენ ნამუშევარს, რომელშიც გამოიყენებენ მიღებულ გამოცდილებას. 1. აქტივობა II. მოსწავლეები ვარჯიშობენ სხვადასხვა ტიპის ხაზების ფუნჯით შესრულებაში.
---	--	--

საგარეოშოების შესრულების დროს, მასწავლებელმა უნდა აჩვენოს მოსწავლეებს, თუ როგორ იცვლება ხაზის სისქე ფუნჯზე დანოლის რეგულირებით. შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ გრაფიკულ ნამუშევარს ფუნჯით და ერთი ფერის საღებავით.	1. აქტივობა III. „მოძრაობა“ აქტივობის ამოცანაა, მოსწავლეებმა დახატონ ადამიანი მოძრაობაში. მასწავლებელი დაფაზე დახატავს ადამიანს სქემატურად - ჩონჩხის მსგავსად (იხ. დანართი), თითო ხაზით - მრგვალი თავი და დანარჩენი სხეულის ნაწილები (კისერი, მხრები, ხერხემალი, ხელები, ფეხები, მენჯის ხაზი, ტერფები) ერთი ხაზით. სახსრები მოინიშნება ბურთებით. მოსწავლეები გადაიხატავენ ამ ფიგურას. მასწავლებელი დაფაზე დახატულ სქემატურ ფიგურაზე აჩვენებს მოსწავლეებს ადამიანის მოძრაობას – როგორ იხრება, ზის, დადის და ა.შ. შემდეგ მოსწავლეები რიგრიგობით გამოდიან დაფასთან და მეგობრებს აჩვენებენ რაიმე მოძრაობას, რასაც ისინი სქემატურად ჩაიხატავენ.	1. III. სახატავი ფურცელი. უბრალო ფანქარი.	1. IV. სახატავი ფურცლები, უბრალო ფანქარი
	1. აქტივობა IV. „გრაფიკა“ მოსწავლეები ათვალიერებენ სხვადასხვა მხატვრების გრაფიკას.		

2. ფერების შეზავებით იღებს სასურველ ფერს (მაგ. მოყვითალო მწვანე, მოლურჯო მწვანე).	ხატვენ მარტო შავი ფანქრით. ნამშუვერის თემა – „შესვენება სკოლაში“. მოსწავლეებმა უნდა დახატონ რაც შეიძლება მეტი დეტალი, იხმარონ სხვადასხვა სისქის ხაზები. ფიგურები არ უნდა იყოს სტატიური – ყველა უნდა იყოს მოქმედებაში. 2. აქტივობა I. ტონალური კვადრატები (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი ქალაქისგან გამოჭრილ, ორი ზომის კვადრატებზე ცდების გაკეთება - თხელი მუყაო (კანფეტის კოლოფები, მაგარი ქაღალდი...) დაჭრან დიდ 4X4მ და პატარა 2X2სმ. კვადრატებზე. მოსწავლეები ატარებენ ექსპერიმენტს - ყველა კვადრატი უნდა შეიღებოს სხვადასხვა, სუფთა და შედგენილი, შეზავებული ფერით. მოსწავლეებს პალიტრაზე უდევთ სუფთა ფერები, ხოლო დამხმარე ფურცელზე კი, ერთმანეთში აზავებენ საღებავების მცირე რაოდენობას. ჯერ აზავებენ მხოლოდ ორ ფერს (მაგ. ნიჟელი და მწვანე, ან ნებისმიერი სხვა ორი სუფთა ფერი) თანაბარი რაოდენობით, შემდეგ ცოტა ნიჟელი და მეტი მწვანე, ცოტა მწვანე და მეტი ნიჟელი; ან იგივენიარად – მწვანე და თეთრი...) და ასე მოსინჯავენ ყველა ფერის	2. I. მაგარი ქაღალდი ან თხელი მუყაო, გუპის საღებავი, მაკრატელი, ნიჟო, სავარჯიშო რეგული.	2. I. ფერები უნდა შეზავდეს უნდა განხორციელდეს თანმიმდევრულად – მაგ. ჯერ ყვითელში შეურიონ ყველა დანარჩენი ფერი, მერე ნიჟელში და ა.შ. თუ მოსწავლეებს დააკლდე-ბათ მუყაოს კვადრატები, კიდევ გამოჭრან.	ან შავი ფლუმას-ტერი. ვიზუალური მასალა: გუსტავ დორეს გრაფიკა „გაკვეთილი“
--	--	--	--	--

	კომბინაციას. თუ მოსწავლეებს ახლად შედგენილი ფერი მოეწონებათ, მუყაოსგან გამოჭრილ სუფთა კვადრატს ერთ მხარეს უნდა დააწერონ, თუ რომელი ფერები შეურიეს ერთმანეთს (მაგ. ყვითელს + ცოტა შავი) და მეორე მხარე კი შედეგონ ამ ფერით. შედეგილი კვადრატები უნდა გაშრეს და ყველამ თავისი „კვადრატები“ შეინახოს მომდევნო გაკვეთილისთვის. II გაკვეთილი მოსწავლეები იღებენ დიდ გაფერადებულ კვადრატებს, შემდეგ - მომცრო ზომის სხვა ფერად შეღებილ კვადრატებს და უყურებენ, ლამაზია თუ არა, რა რას უხდება ან არ უხდება. უხდება (პირობითად) არ უხდება მოსწავლეები ირჩევენ მათთვის სასიამოვნო კომბინაციას და აკრავენ რვეულში. რვეულში ჩაკრულ კვადრატებს უნდა მიაწერონ, რა ფერების კომბინაციით იყო მიღებული კონკრეტული ტონალობები.		
--	---	--	--

2. აქტივობა II. „ვხატავთ კოსტიუმირებულ ადამიანებს“ მოსწავლეები ხატავენ სხვადასხვა კოსტიუმებში ჩაცმულ ადამიანებს (შესაძლოა საყვარელი ფილმის ან ნიგნის გმირები) ფანქრით და აფერადებენ კოსტიუმებს რეგულში ჩაკრული ტონალური კომბინაციების მიხედვით. მოსწავლეებმა ფერების შეხამებისას უნდა ისარგებლონ მეგობრების კომბინაციებითაც.	2. II. სახატავი ფურცლები. უბრალო ფანქარი, გუაშის საღებავი, სავარჯიშო რეგულში ჩაკრული ტონალური კვადრატების ნიმუშები. 3. I. თითოეული მოსწავლისთვის - 2 ცალი A4 ფორმატის ნინას-ნარ 4X6 უჯრად დაყოფილი თეთრი სახატავი ფურცელი, გუაში, პალიტრა, ფერების გასაზავებლად ქაღალდი ან ერთჯერადი თეფში, ფუნჯი.	2. II. შესაძლოა, მასწავლებელმა მოსწავლეებს შესთავაზოს კოსტიუმების გადახატვა რომელიმე ილუსტრაციიდან ან მისცეს მათ რაიმე კონკრეტული თემა, მაგ. „კარნავალი“ ან „კოსტიუმები ჩვენი სპექტაკლისთვის“ (ანუ სპექტაკლი, რომელსაც კლასი რეგულურად ამზადებს). ამ აქტივობის გამოვლენა შეიძლება მომდევნო ნლებშიც. მომზადებაში ამ კომბინაციებით რაიმეს გაფორმება შეუძლიათ (პლაკატი, ღია ბარათი, აბსტრაქცია, კოსტუმი, დეკორაცია და სხვა).
3. თეთრი ან შავი ფერის დამატებით ცვლის ფერის სინათლის ხარისხს (ნათელი, ბნელი), ტონალობას (ვარდისფერი, იასამნისფერი, ცისფერი და სხვა).	3. აქტივობა I. „სპექტრი და გრადაცია“ 2 თეთრი სახატავი ფურცელი ნინასნარ დაყოფილია 4 X 6 უჯრაზე (ჰორიზონტალური ორიენტაცია). I II III IV V VI 1 2 3 4 5 6 7 8	მოსწავლეები ვერტიკალურად, ზევიდან ქვევით ღებენ უჯრებს სპექტრის ერების მიხედვით: წითელი, ნარინჯისფერი, ყვითელი,

	მწვანე, ლურჯი, იისფერი + შავი და ყავისფერი. ჭორიზონტალურად I უჯრა არის სუფთა, გაუზავებული ფერი, ხოლო VI - ბოლო უჯრა - რჩება თეთრი. სუფთა, გაუზავებელი ფერში, ნელ-ნელა, თეთრი საღებავის გარეშით, მოსწავლემ თანდათან უნდა გააბაცოს ფერი, ანუ ჯერ სუფთა საღებავში ურევს ოდნავ თეთრ საღებავს და შეღებავს II უჯრას, შემდეგ იმავე ნარევეში დაუმატებს კიდევ ცოტა თეთრს და შეღებავს III უჯრას და ასე V უჯრის ჩათვლით. ფურცლები უნდა გადაეხადოს ერთმანეთს უკნიდან, სკოტჩით ან ჩაენებოს რვეულებში. ამრიგად, მივიღებთ ვერტიკალურ ხაზზე სპექტრს, ხოლო ჭორიზონტალურად - გრადაციას. მომავალში მოსწავლეები ისარგებლებენ ამ ნიმუშებით სხვადასხვა სახის დავალების შესრულების დროს.			
	3. ექტივობა II. გრადაცია – ნაძვის ხის მოსართავი ორმაგად მოკეცილ ფურცელზე დახატონ 5 ერთმანეთზე პატარა ზომის (დიაგონალი, დაახლოებით 10, 8, 6, 4, 2 სმ) წრე და გამოჭრან. მიიღებენ 5 წყვილ, სხვადასხვა ზომის წრეს. შეღებონ - დიდი მუქად, მომდევნო - უფრო ბაცად და ა.შ. და ერთმანეთზე დააწებონ სიდიდის მიხედვით. დიდ წრეს მეორე მხრიდან	3. II. სახატავი ფურცლები, ფუნი, გუაში, პალეტრა, მაკრატელი, წებო, სქელი ძაფი.		

დაეწებება სხვა ფერის საღებავის გრადაცი-ით შეღებილი ასეთივე კომპლექტი. ნამუ-შევრებს გაუკეთდებათ ყუნწები ან აიკინება გირლიანდად.	4. I. პატარა კარტოფილები, პლასტილინის დანა ან სხვა რაიმე მსგავსი ინსტრუმენტი, გუაში, ფუნჯი ან ღრუბელი, სავარ-ჯიშო ფურცელი, სახატავი ფურცე-ლი.	4. I. ფორმების დაბეჭდვა ჯერ სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ, რათა ნახონ, რა სისქის უნდა იყოს შტამპზე საღებავის ფენა. გარდა ამი-სა, პირველად ყოველთვის სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ ფორმის დაბეჭდვა, შემდეგი საღებავით ნამუ-შევრის გაფუჭების თავიდან ასაცილებლად.	4. II. მუყაოს ზოლები დაიჭრება სასურველ ზომაზე (ჩარჩოში მო-სათავსებელი ნახატის
დაეწებება სხვა ფერის საღებავის გრადაცი-ით შეღებილი ასეთივე კომპლექტი. ნამუ-შევრებს გაუკეთდებათ ყუნწები ან აიკინება გირლიანდად.	4. I. პატარა კარტოფილები, პლასტილინის დანა ან სხვა რაიმე მსგავსი ინსტრუმენტი, გუაში, ფუნჯი ან ღრუბელი, სავარ-ჯიშო ფურცელი, სახატავი ფურცე-ლი.	4. I. ფორმების დაბეჭდვა ჯერ სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ, რათა ნახონ, რა სისქის უნდა იყოს შტამპზე საღებავის ფენა. გარდა ამი-სა, პირველად ყოველთვის სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ ფორმის დაბეჭდვა, შემდეგი საღებავით ნამუ-შევრის გაფუჭების თავიდან ასაცილებლად.	4. II. მუყაო (შოკოლადის კოლოფები, ყუთები...), გუაში,
4. ფიგურის, ფორმის ან ორნამენტის გამეორებით ქმნის რიტმულ კომპოზიციებს.	4. აქტივობა I. „შტამპი“ შუაზე გაჭრილ პატარა კარტოფილზე დაიხ-ატება მარტივი ფიგურა (სამკუთხედი, რომბი, ვარსკვლავი...) ან ორნამენტის მოტივი. ყვე-ლაფერი, რაც კონტურის გარეთაა ამოიჭრება ან ამოიფხიკება. კარტოფილზე დარჩენილ ამობურცულ ფორმას ნაესმევა საღებავი და ორნამენტი დაიბეჭდება სახატავ ფურცელზე, რომელიც წინასწარ არის დაფერილი. ორ-ნამენტებისთვის განკუთვნილი ადგილებიც წინასწარაა მონიშნული (უბრალო ფანქრით, მკრთალად). მოსწავლეებმა ნამუშევრის შექმნამდე, სავარ-ჯიშო ფურცელზე უნდა გაივარჯიშონ ხელი – მოსინჯონ, რა რაოდენობის საღებავი უნდა წაუსვან შტამპს, რა სჯობის - საღებავის წასმა თუ შტამპის საღებავში ჩაწობა, გაივარჯიშონ ხელი ფიგურების ერთ ხაზად, გვერდიგვერდ ან რაიმე სხვა სისტემით დაბეჭდვაში.	4. I. ფორმების დაბეჭდვა ჯერ სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ, რათა ნახონ, რა სისქის უნდა იყოს შტამპზე საღებავის ფენა. გარდა ამი-სა, პირველად ყოველთვის სავარჯიშო ფურცელზე სცადონ ფორმის დაბეჭდვა, შემდეგი საღებავით ნამუ-შევრის გაფუჭების თავიდან ასაცილებლად.	4. II. მუყაო (შოკოლადის კოლოფები, ყუთები...), გუაში,
	4. II. მუყაო (შოკოლადის კოლოფები, ყუთები...), გუაში,		4. II. მუყაოს ზოლები დაიჭრება სასურველ ზომაზე (ჩარჩოში მო-სათავსებელი ნახატის
			4. II. მუყაოს ზოლები დაიჭრება სასურველ ზომაზე (ჩარჩოში მო-სათავსებელი ნახატის

	ოვალური) ჩარჩოს ფორმა. ფორმა ან ზოლები დაიფერება ღრუბლით ან ფუნჯით ნები-სმიერი ერთი ფერის საღებავის გრადაციით მუქიდან ღიისკენ (ქვევიდან ზევით)*, კარტო-ფილის შტამპზე ამოჭრილი ორნამენტის 2-3 მოტივი დაიბეჭდება ერთმანეთის რიგში მონაცვლელობით ნებისმიერი სხვა ფერის საღებავით (ფონს რომ არ შეერწყას). ჩარჩო დაენებება შესაფერისი ზომის ნამუშევარს. თუ ნამუშევარი ჩარჩოზე პატარაა, მაშინ ის უნდა დაენებოს რაიმე ნეიტრალური ტონის, შედარებით მოზრდილი ზომის ქაღალდზე და შემდეგ მიემგროს ჩარჩო.	ღრუბელი, მაკრატელი, ქაღალდი, რომელზეც ჩარჩო და ნამუშევარი დაენებება.	გვერდების სიგრძის შესაბამისად); ნახატი წინასწარ უნდა დაენებდეს ქაღალდზე (ნებისმიერი ხარისხის მაგ. გაზეთი), რომელიც ნამუშევარზე იმდენით დიდი იქნება, რა სიგანისაც არის ჩარჩოს ზოლები, რომლებიც ზედ უნდა დაენებოს. * მეორე ვარიანტი – ჩარჩო ღრუბლით დაიფარება ერთი ფერის გრადაციით უსის-ტემო ლაქებად. კავშირის-გ. IV.1. – 3. და IV.10. – 2.
5. ქმნის სიმეტრიულ და ასიმეტრიულ ნამუშევრებს კოლაჟის, აპლიკაციის, მოზაიკისა და სხვა ტექნიკის გამოყენებით (პეპელა, ტყე და ა.შ.).	5. აქტივობა I. „სარკისებრი სიმეტრია“ მოსწავლეები მოკეცავენ სახატავ ფურცელს შუაზე და გაშლიან. ვინაიდან მოსწავლეებმა სიმეტრიული ნახატი უნდა შეასრულონ, მასწავლებელმა უნდა განმარტოს, რომ ნაკეცი, რომელიც ფურცელს შუაზე გაჰყოფს, სიმეტრიის წარმოსახვითი ღერძი იქნება. მოსწავლეებმა უნდა დახატონ ისეთი ნახატი, რომელიც ამ ღერძის ორივე მხარეს (სარკისე-ბურად) ერთნაირი იქნება. მოსწავლეებისთვის ამოცანის პირობის მარტივად გაგებისთვის, უმჯობესია, ჯერ ფურცლის ერთ ნახევარზე საღებავებით (სწრაფად, რათა არ გაშრეს	5. I. სახატავი ფურცლები, გუაში, ფუნჯი, ფლომასტერები.	5. შესაძლებელია, აგრეთვე, მოსწავლეებმა სიმეტრიულ გამოსახულებებს მიუხატონ შესაფერისი დეტალები – ტოტები, ყვავილები, წყალმცენარეები... ან გამოჭრან ლაქები, ერთ-მანეთს დააწებონ და გააკეთონ მობილი ან ნაძვის ხის სათამაშოები.

საღებავი) რაიმე ფიგურის - თევზი, ჩიტი, ყვავილი, ადამიანი - დახატვა და საღებავის გაშრობამდე ფურცლის მეორე ნახევრის მასზე დაფარება (ამ შემთხვევაში საკმარისია, ხელისგულებით დაპრესონ და ფრთხილად გაშლონ ფურცელი. მოსწავლეებმა არ უნდა წაუსვან ნახატს თითები, რათა არ დაირღვეს იგი). სველი საღებავის კვალი სარკისებურად აღიბეჭდება ფურცლის მეორე მხარეს და მივიღებთ ნახატის ზუსტ, სიმეტრიულ (სარკისებრ) ასლს. მოსწავლეებმა უნდა დაამთავრონ ნამუშევარი იმის მიხედვით, თუ რა არის გამოსახული მათ ნახატზე – ფიგურებს ისე მიუხატონ მცენარეები, წყალმცენარეები, რომ ნახატი შეძლებს ისდაგვარად სიმეტრიული იყოს – ყველაფერი, რაც სიმეტრიის ღერძის ერთ მხარეს დაიხატება, მოსწავლეებმა სარკისებურად უნდა გაიმეორონ ღერძის მეორე მხარესაც.	საღებავი) რაიმე ფიგურის - თევზი, ჩიტი, ყვავილი, ადამიანი - დახატვა და საღებავის გაშრობამდე ფურცლის მეორე ნახევრის მასზე დაფარება (ამ შემთხვევაში საკმარისია, ხელისგულებით დაპრესონ და ფრთხილად გაშლონ ფურცელი. მოსწავლეებმა არ უნდა წაუსვან ნახატს თითები, რათა არ დაირღვეს იგი). სველი საღებავის კვალი სარკისებურად აღიბეჭდება ფურცლის მეორე მხარეს და მივიღებთ ნახატის ზუსტ, სიმეტრიულ (სარკისებრ) ასლს. მოსწავლეებმა უნდა დაამთავრონ ნამუშევარი იმის მიხედვით, თუ რა არის გამოსახული მათ ნახატზე – ფიგურებს ისე მიუხატონ მცენარეები, წყალმცენარეები, რომ ნახატი შეძლებს ისდაგვარად სიმეტრიული იყოს – ყველაფერი, რაც სიმეტრიის ღერძის ერთ მხარეს დაიხატება, მოსწავლეებმა სარკისებურად უნდა გაიმეორონ ღერძის მეორე მხარესაც.	5. აქტივობა II. „სიმეტრიული ორნამენტი“ მასწავლებელი ურიგებს მოსწავლეებს წინასწარ მომზადებულ ფურცლებს, რომლებზეც მარტივი გეომეტრიული ორნამენტის მხოლოდ ნახევარი ხატია. მოსწავლეებმა სიმეტრიის დაურღვევლად უნდა დაასრულონ ორნამენტი (იხ. დანართი).
	5. II. წინასწარ მომზადებული ფურცლები, რომლებზეც მარტივი გეომეტრიული ორნამენტის მხოლოდ ნახევარი ხატია. უბრალო ფანქარი.	5. II. ეს აქტივობა, გარდა დასმული ამოცანისა, ავარჯიშებს კონცენტრაციას და მოძრაობის კოორდინაციას. მსგავს სავარჯიშოებს მომავალში შეიძლება დაეთმოს (სხვა აქტივობის დაწყებამდე) 10-15 წუთი. მასწავლებელმა არ უნდა მოსთხოვოს მოსწავლეებს იდეალური სიმეტრია, რაც ხანგრძლივ ვარჯიშს მოითხოვს და მათთვის ძნელი მისაღწევია. * მასწავლებელმა უნდა გააფრთხილოს მოსწავლეები, რომ ხელებით ჰაერში ხატვისას განსაზღვრონ თავიანთი მოძრაობები, რათა გვერდით მჯდომ მეგობარს არ მოარტყან, არ შეუშალონ ხელი.

5. აქტივობა III. „ასიმეტრიული პეიზაჟი“ (2 ფანქრით, ორივე ხელით ერთდროულად ხატვა) მოსწავლეები ჯერ ვარჯიშობენ – ორივე ხელის სინქრონული მოძრაობით* ჭაერში ხატავენ წარმოსახვით გეომეტრიულ ფიგურებს, შემდეგ იგივეს ასრულებენ სავარჯიშო ფურცელზე – მოსწავლეები ორივე ხელით, ორი ფანქრით ხატავენ გეომეტრიულ ფიგურებს. ავილოთ, მაგ. სამკუთხედი – ორივე ფანქრის წვერი იდება ერთმანეთის გვერდით, ერთ წერტილში და აქედან ერთდროულად ორი ხელით იხატება სამკუთხედის გვერდები და ფუძე (აქ ხელები ერთმანეთისკენ იწყებენ მოძრაობას და ხაზი ერთდება). ასევე დახატავენ ოთხკუთხედს – თითოეული ხელი ერთდროულად, სინქრონულად ხატავს მართკუთხედის მარჯვენა და მარცხენა ნახევარს (ხატვა იწყება ზემოთ, შუაში, მთავრდება ხაზების შეერთებით ქვემოთ, შუაში). შემდგომში ამ ხერხით იხატება სახლი (სამკუთხედი + ოთხკუთხედი). სახატავი ფურცელი წარმოსახვით უნდა გაყოს შუაზე ან მკრთალად, უბრალო ფანქრით დაიხატოს ფურცლის შუაზე გამყოფი ღერძი. პირველად იხატება სახლის სახურავი – ხატვას იწყებენ ღერძიდან (იხ. სამკუთხედი), რომელსაც ორივე ხელით ერთდროულად,	5. III. უბრალო ფანქარი, სავარჯიშო ფურცელი, ფერადი ფანქრები.	
--	--	--

ორივე მხრიდან მიუხატავენ კედლებს (იხ. ოთხკუთხედი). შემდეგ სახლს მიუხატავენ ფანჯრებს – ღერძიდან თანაბრად დაშორებული მანძილებზე, ოთხკუთხედში ორივე ხელით ერთდროულად, მაგრამ ხელები თავ-თავის დამოუკიდებელ ოთხკუთხედს - ფანჯარას ხატავს. შემდეგ სახლს მიუხატავენ მინას – ცენტრიდან ხელების ერთდროული სანაწილმდეგო მიმართულებით. დახატავენ ერთდროულად, სახლის აქეთ-იქით თანაბრად დაშორებულ ორ ყვავილს, ორ ხეს და ა.შ.	6. აქტივობა „ქუჩაში“ ნამუშევრის თემაა „ქუჩაში“ ან “ჩემი სკოლა“. მოსწავლეებმა უნდა დახატონ შენობები, ადამიანები, ხეები, ტრანსპორტი და სხვა. ნამუშევარში ყურადღება უნდა დაეთმოს გამოსახულებების პროპორციებს.	6. ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები, სახატავი ფურცლები. ვიზუალური მასალა: ალბერ მარკე, ელენე ახელედიანის პარიზის ქუჩები, მორის უტრილოს ქალაქის პეიზაჟები და სხვა.		
6. ნახატზე მუშაობისას გადმოსცემს საგნის საერთო პროპორციას (ადამიანი სახლზე პატარაა, სახლი მანქანაზე დიდია და სხვ.)				

7. არჩევს ნახატში წინა და უკანა პლანს და შეუძლია სივრცის ელემენტების მარტივად გამოსახვა (ახლო საგნები უფრო დიდი, ხოლო შორეული საგნები უფრო მცირე ზომისა).	7. აქტივობა I. „ფერი და სივრცე“ (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ რაც ახლოსაა, დიდად და უკეთ ჩანს და მკვეთრი ფერისაა; რაც შორსაა - მცირე ზომისაა და მკრთალად ჩანს. მაგალითისთვის, შეიძლება გაახედოს ფანჯარაში, სკოლის ეზოში ან ექსკურსიის დროს მიაქცვიან ყურადღება. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას. მოსწავლეები ფანქრით დახატავენ ორ ერთნაირ მარტივ პეიზაჟს მთების 2-3 რიგით და ხეებით (ახლოს - დიდები და შორს - შედარებით პატარები). შემდეგ მასწავლებელი მოსწავლეებს შეახსენებს გრადაციის ცხრილს - იმას, რაც ახლოსაა (წინა პლანზე), მოსწავლეები გააფერადებენ მკვეთრი ფერებით, ხოლო რაც შორსაა (უკანა პლანზე) - შედარებით ბაცი ფერებით. II გაკვეთილი ამჯერად, მოსწავლეებმა უნდა დახატონ ადამიანებიც. როდესაც პეიზაჟი გაშრება, მოსწავლეები ჩახატავენ ადამიანებს - ახლოს - დიდებს, შორს - უფრო პატარებს. ადამიანები ნახატზე მოქმედებაში უნდა იყვნენ: შრომობდნენ მინდორში, თევზაობდნენ, ნადირობდნენ; შეიძლება ჩახატონ მოთამაშე, მოსეირნე და ა.შ. ადამიანები.	7. I. 3-4 ცალი თეთრი ფურცელი, გუაში, ფუნიჯები, ტონალური ნიმუში. ვიზუალური მასალა: კლოდ მონეს „კათედრალის“ სამი ვარიანტი; სხვადასხვა მხატვრის მიერ შესრულებული პეიზაჟები.	
--	--	--	--

7. აქტივობა II. „ტონალობა და განწყობილება“ მოსწავლეები ფანქრით დახატავენ ორ ერთნაირ მარტივ პეიზაჟს და გააფერადებენ: I II III IV V VI 1 2 3 4 5 6 7 8 I პეიზაჟი - ვერტიკალურად I ზოლი – სუფთა ფერები. II პეიზაჟი - ვერტიკალურად V ზოლი მკრთალი ფერები. შემდეგ მოსწავლეები ორივე პეიზაჟს მიახტავენ ხეებს - ახლოს დიდებს სუფთა მწვანით, შორს კი - პატარებს მკრთალი მწვანით. როდესაც ორივე პეიზაჟი მზად იქნება, მოსწავლეები იმსჯელებენ, განწყობაზე, რომელსაც მკვეთრი და ბაცი ფერებით დახატული ნამუშევრები ქმნიან.	7. II. სახატავი ფურცელი, გუაშის ლურჯი და თეთრი საღებავები ფონისთვის. დანარჩენ დეტალებს დახატავენ სასურველი მასალით – ფლომასტერებით, სხვა ფერის საღებავებით და ა.შ.	7. II. ეს აქტივობა შეიძლება განმეორდეს თემების მცირე სახეცვლილებით – „დღე და ღამე“, „ზაფხული და ზამთარი“, „მზიანი და მოდრუბლული დღე“. ყოველ ჯერზე გააფერადება ორი ნახატი და გაფერადდება სხვადასხვა, თემის შესაბამის ტონალობაში.
--	---	--

	7. აქტივობა III. ზღვა, ლურჯის და ცისფერის გრადაცია მოსწავლეები ჰორიზონტალურად დებან: ზღვას - ქვევიდან ზევით (4-5 ზოლი) – მუქი ლურჯიდან – ცისფრამდე. ცას ქვევიდან ზევით (4-5 ზოლი) თითქმის თეთრიდან – მუქ ცისფრამდე. გამზადებულ ფონზე დახატავენ გემებს, თევზებს, მზეს, ღრუბლებს და ა.შ.		
ს.გ.IV.2. მოსწავლე მიმართავს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას და შეუძლია გამოავლინოს მათი შესაძლებლობები.	1. აქტივობა „არქიტექტურული კოლაჟი“ მოსწავლე მუყაოს ან სქელი ქაღალდისგან გამოჭრილ პატარა გეომეტრიულ ფორმებზე წაუსვამს გუაშის სქელ ფენას, შემდეგ	1. მუყაო ან სქელი ქაღალდი გამოსაჭრელად და ფონისთვის,	
1. ქმნის სხვადასხვა ფაქტურას (სხვადასხვა ტიპის			

მონასმებით, მუყაოს ნაჭრებით, ანაბეჭდებით, დაფარული ზედაპირის დაკანონებით, ასევე, თითებით და ღრუბლით და სხვა).	სველ საღებავზე (ჩხირით, სავარცხლით, კბილის ჯაგრისით ამოკანრავს სხვადასხვა ფორმის, სისქის და მიმართულების ხაზებს – მიამსგავსებს აგურის, ფიცრების ფაქტურას, სახურავებზე ამოკანრავს კრამიტებს...). მიღებულ ფაქტურულ ფორმებს დაანებებენ მუყაოზე და აანეზებენ სახლებს.	გუაში, ფუნჯი, სავარცხელი, კბილის ჯაგრისი ან ჩხირი, წებო.		2. აქტივობის ამოცანა, რომ ნამუშევარი საბოლოოდ რაიმე ერთ თემას მიეძღვნას – ყვავილები და პეპლები, ვარსკვლავები და უცხოპლანეტელი, უცნაური ცხოველები და მცენარეები და არა მგ. ძაღლი და თვითმფრინავი, ანუ ლაქების ფორმა თემატურად უნდა დაუკავშირონ ერთმანეთს.
2. აქცევს შეცდომას (ხარვეზს, დეფექტს) ნამუშევრის ელემენტად.	2. აქტივობა „ლაქები“ სახალავ ფურცელზე დაანეზებენ საღებავის რამდენიმე (ერთმანეთის მოშორებით) დიდ წვეთს. საღებავი უნდა იყოს წყლიანი, რათა წვეთები ფურცლის მოძრაობით „დაიღვაროს“ და ლაქებმა უცნაური ფორმები მიიღოს. მოსწავლეები უნდა დააკვირდნენ ლაქებს, რაიმეს მიახსენებდნენ ისინი და დაასრულონ ნახატი.	2. სახატავი ფურცელი, გუაში, ფუნჯი, ფლომასტერები.		3. ფქვილით მოხარშული წებო: (1ლ. წყალზე 5–6 სუფრის კოვზი ფქვილი)
3. ქმნის დეკორატიულ და გამოყენებით ნამუშევრებს (თასები, მძივები, სათამაშოები და	3. აქტივობა I. ჯგუფური სამუშაო – „პაპი მაშეს დოქი“. (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეები, პლასტიკის ბოთლებს (შამპუნის, კეტჩუპის) შემოახვევენ წებოში	3. დახეული და დაკუჭული გაზეთები, 10-15 სმ სიგრძის მავთული, წებო. პლასტიკის პატარა		

სვ. სხვადასხვა მასალით (ქსოვილი, მუყაო, მავთული, მეორადი რესურსები).	დასველებული გაზეთის 2-3 სმ სიგანის და 10-15 სმ სიგრძის ზოლების 4-5 ფენას. შეცვლა მოუწდება, იმ ადგილას, სადაც დოქს მუქი მოცულობა უნდა ჰქონდეს, დაამატონ დაკუჭული გაზეთის გუნდები, რომლებსაც ზევიდან გააერთიანებენ და ამავე დროს დაანებებენ ნებოში დასველებული გაზეთის ზოლების რამდენიმე ფენით. მუშაობის დაწყებამდე, დოქს ყელის სასურველი ფორმის მისაღებად შესაძლოა, პლასტიკის ბოთლს პლასტილით დაეძინოს ესა თუ ის ფორმა და შემდეგ ყველაფერს ერთბაშად დაეწეოს გაზეთები. სახელური – მავთულის პატარა ნაჭერი - დაიგრძება და მიეცემა სასურველი ფორმა. შემდეგ მავთულზე დაეხვევა ნებოიანი გაზეთის რამდენიმე ფენა. მავთულის ბოლოები ნებოიანი გაზეთის ნაკუნებით დაეწება სასურველ ადგილას.	ბოთლები, 2-3 ფერის გუაში; ვიზუალური მასალა: ანტიკური ხანის კერამიკის ნიმუშები.	
--	---	---	--

	დოქები შრება რამდენიმე დღის განმავლობაში. შემდეგ გაკვეთილზე გამშრალი დოქი უნდა შეიღებოს გუშის საღებავით და მოიხატოს ორნამენტებით. კავშირი: ს.გ. IV.1, 4. 3. აქტივობა II. „თექის მძივები“ შალის ძაფები (ან მატყლი) ოდნავ უნდა დაინამოს და წაესვას მშრალი სარეცხის საპონი. დანამული და საპნის სხვადასხვა ფერის შალის ძაფები ან მატყლი უნდა დაგორგოლავდეს და ხელის გულებით ვატირებულთ შეთელვამდე. გამზადებული ბურთები უნდა აიკინძოს მძივად (იხ. IV თავი). კავშირი: ს.გ. IV.7, ს.გ. IV.13.	3. II. მატყლი ან შალის ნაირნაირი ძაფები, სარეცხის საპონი, წყალი		
ს.გ. IV.3 მოსწავლე აკვირდება გარემოში საგნებს, ობიექტებს, მოვლენებს, მათ შორის				

არსებულ კავშირებს და შეუძლია მათი ასახვა ნამუშევარში.	1. ხატავს თავის გარემოს – ქალაქს, სოფელს, სატრანსპორტო საშუალებებს (მატარებელს, მანქანას, თვითნფრინავს), ხიდებს, შენობებს, მოედნებს და სხვ.	1. აქტივობა „ქუჩაში“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს შესაბამის ვიზუალურ მასალას, ცნობილი მხატვრების ნამუშევრებს, სადაც გამოსახულია სოფლის და ქალაქის ქუჩები. რის შემდეგაც მოსწავლეები ასრულებენ ნამუშევარს მოცემულ თემაზე - სიუჟეტურ სცენას „ქუჩაში“ - ეს შეიძლება იყოს როგორც ქალაქის, ისე სოფლის ქუჩა, რომელიც არ უნდა იყოს ცარიელი – ჩახატონ ადამიანები, ძაღლები, ტრანსპორტი და სხვ.	1. ნებისმიერი სახატავი მასალა. ვიზუალური მასალა: ელენე ახვლედიანი, შალვა ქიქოძე, პიტერ დე ხოიხი, იან ვან ვერმეერი, გუსტავ კაიბოტი, ვან გოგი, ანა მარი რობერტსონ მოზესი.	1. მასწავლებელმა მოსწავლეების ყურადღება უნდა გაამახვილოს ისეთი საკითხებზე, როგორიცაა ნახატის სასურათე სიბრტყეზე განაწილება, ფიგურებისა და საგნების პროპორციები და ახლო და შორეული პლანების ფერით და ზომით განსხვავება.	2. ეს აქტივობა უნდა შესრულდეს წლის განმავლობაში რამდენჯერმე, ყოველ ჯერზე ახალი თემით.
2. ხატავს ყოფით სცენებს (რთველი, დილა ოჯახში).	2. აქტივობა „თონეში“ და „დილა ოჯახში“ მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ ყოფითი ჟანრის სურათებზე გამოსახული უნდა იყოს ადამიანის ყოველდღიური საქმიანობის სცენები - აჩვენებს ვიზუალურ მასალას: ცნობილი მხატვრების მიერ შესრულებულ ყოფითი ჟანრის ნაწარმოებებს. ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმაზე, რომ პერსონაჟის გამოსახვისას მხატვრები მეტ მნიშვნელობას ანიჭებენ ბუნებას	2. ვიზუალური მასალა: ვერმეერი, „მცირე ჰოლანდიელები“ (იან სტენი, გერარდ ტერბორხი, გაბრიელ მეტსიუ	2. ვიზუალური მასალა: ვერმეერი, „მცირე ჰოლანდიელები“ (იან სტენი, გერარდ ტერბორხი, გაბრიელ მეტსიუ		

	ვიდრე ადამიანებს – ადამიანები, როგორც წესი, მცირე ზომის არიან; ყოფით სცენაში კი მთავარი ადამიანი და მისი საქმიანობაა. შესაძარბულად არჩევენ მავ. კლოდ მონეს პეიზაჟს „ყაყა-ჩოების ყვავილობა“. მოსწავლეთა ყურადღებას გაამახვილებს ყაყაჩოებიან ფერდობზე და აქვე განუმარტავს, რომ ამ სურათზე ბუნებაა მთავარი, ადამიანები კი ნაკლებად მნიშვნელოვანი, ამიტომ მათი ფიგურები მცირე ზომის და ბუნდოვანია. მოსწავლეებმა უნდა გამოსახონ ყოფითი სცენა, სადაც ყოველი პერსონაჟი რაიმე საქმიანობითაა დაკავებული.	და სხვ.) პიტერ ბრეიგელი, ჟან ბატისტ შარდენი, მოსე თოძი, გიგო გაბაშვილი, დიმიტრი ერისთავი. შედარებისთვის კლოდ მონეს პეიზაჟი „ყაყაჩოების ყვავილობა“.	3. მათემატიკა	3. ეს ყუთები შეიძლება გამოიყენონ თოჯინების სპექტაკლის დასადგმელად
3. აკვირდება, როგორ იცვლება ობიექტის ზომა დამკვირვებლის მიხედვით და ასახავს ნამუშევარში	3. აქტივობა „შორს და ახლოს“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს რეპროდუქციებს, სადაც ნათლად ჩანს, თუ როგორ იცვლება ობიექტის ზომა სხვადასხვა პლანზე განლაგების მიხედვით (სახლები, ხეები, ადამიანები). ამის შემდეგ მოსწავლეები ამზადებენ არქიტექტურულ „ლანდშაფტს“ კოლაჟის ტექნიკით. კავშირი: ს.გ.-IV.2. იღებენ მუყაოს პატარა ყუთს (წინა მხარის გარეშე) ან უბრალოდ მოკეცილ მუყაოს, ვერტიკალურ გვერდებზე ხატავენ პეიზაჟს, ჰორიზონტალურზე კი მიწას და ბალახს. მოსწავლეები ქაღალდისგან გამოჭრიან სხვადასხვა ზომის და ფერის სახლებს და დაანე-	3. ვიზუალური მასალა: მეინდერტ ჰოებმას „ხეივანი“, პიერო დელა ფრანჩესკას „იდეალური ქალაქი“, რაფაელის „მარიამის დაწინდვა“, იან ვან ეიკის „კანცლერ როლენის მადონა“, მუყაოს ყუთი, ქაღალდი, ნებო.		

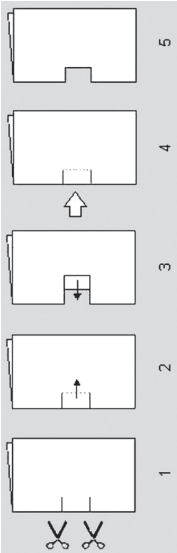
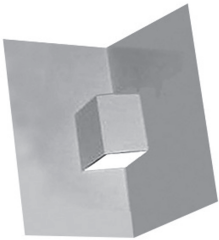
თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

4. ასახავს ნამუშევარში ბუნებაზე და ბუნების მოვლენებზე დაკვირვების შედეგებს (მაგ. გამომხატავს შესაბამისი ფერით დღე-ღამის სვლასხვა მონაკვეთს, წელიწადის დროს და ამინდს).	ბებენ სიმადლის მიხედვით: დიდები, მალღები - წინა პლანზე, პატარები - უკანაზე.			
4. ასახავს ნამუშევარში ბუნებაზე და ბუნების მოვლენებზე დაკვირვების შედეგებს (მაგ. გამომხატავს შესაბამისი ფერით დღე-ღამის სვლასხვა მონაკვეთს, წელიწადის დროს და ამინდს).	4. აქტივობა „ბუნების მოვლენები“ მოსწავლეები სიტყვიერად აღწერენ სხვადასხვა ბუნების მოვლენას, წვიმას, ელვას, ქარს, ვულკანის ამოფრქვევას, წყალდიდობას... დაახასიათებენ თუ რა ფერის არის ბუნება, ამა თუ იმ მოვლენის დროს. ამოიჩვენენ თუ ვინ რა ბუნების მოვლენას ასახავს და შეასრულებენ ნამუშევარს. კავშირი: ს.გ. IV.1, ს.გ. IV.4.	4. ვიზუალური მასალა: ფრან-სისკო გოია, ივან შიშკინის „წვიმა“, ჯოზეფ მ. უ. ტერნერის ზღვის პეიზაჟები, კარლ ბრიულოვის „პომპეის უკანასკნელი დღე“, ვინსენტ ვან გოგის „ვარსკვლავიანი ღამე“ ალექსანდრე ციმაკურიძის პეიზაჟები; სახატავი ფურცელი, გუაში.	4. ბუნების-მეტყველება	
ს.გ. IV.4. მოსწავლეს შეუძლია გრძნობების და იდეების ასახვა ნამუშევარში				

1. ირჩევს გამომსახველობით ხერხებს ნამუშევარში ჩანაფიქრის უკეთ გადამოსაცემად.	1. აქტივობა „აღელვებული ზღვა“ მასწავლებელი წინასწარ აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ შემდეგ გაკვეთილზე ისინი დახატავენ „აღელვებულ ზღვას“ და ამისთვის მათ უნდა მოიფიქრონ რაიმე შესაფერისი ხერხი, ან მასალა, რომლითაც უკეთ გამოხატავენ მოცემულობას. გაკვეთილზე მოსწავლეები ათვალიერებენ თემასთან დაკავშირებულ ვიზუალურ მასალას, რის შემდეგაც შეუდგებიან ნამუშევრის შესრულებას. კავშირი: აქტივობები IV.5. – 1, IV.5. – 3.	1. ვიზუალური მასალა: მარინისტული ნაწარმოებები - ჯოზეფ მ. უ. ტერნიერი, ივან აივზოვსკი, კაცუსიკა ჰოკუსაი; ნებისმიერი სახატავი, საძერწი, კოლაჟის, აპლიკაციის მასალა. მოსწავლეებმა თავად უნდა იზრუნონ საჭირო მასალაზე.	1. მასწავლებელი გააფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ ნამუშევრის შესრულება ნებისმიერი მასალითაა შესაძლებელი, გარდა ფლომისტერებისა. შეუძლიათ აპლიკაციის კოლაჟის გაკეთება; ხატონ მხოლოდ საღებავებით, იმუშაონ პლასტილინით; მოსწავლეებმა უნდა მოიფიქრონ, როგორ შეასრულებენ აქტივობას და სახლიდან მოიტანონ საჭირო მასალა.
2. ქმნის წარმოსახვით სახეებს.	2. აქტივობა I. „უცხო ქვეყანა“ მასწავლებელი სავაზობს მოსწავლეებს, დახატონ ისეთი ადგილი, რომელიც არ უნდა ახავთ და გადმოცენ წარმოსახვით შექმნილი გეოგრაფიული მხარე. ამავდროულად მასწავლებელი უამბობს მოსწავლეებს ანრი რუსოს შესახებ, რომელსაც არასდროს ენახა აფრიკის ჯუნგლები, თუმცა ხშირად წარმოსახვით ასახავდა მათ საკუთარ ნამუშევრებში. ამგვარი მოკლე ექსკურსის შემდგომ, მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს ანრი რუსოს რეპროდუქციებს. მოსწავლეებმა შეიძლება დახატონ სამხრეთ პოლუსი, აფ-	2.1. ვიზუალური მასალა: ანრი რუსოს „გეფხვი“ და სხვ. ნებისმიერი სახატავი მასალა.	

		2.II. სახატავი ფურცლები, ფერადი ფანქრები, საღებავები.		
რიკა ცხოველებით, ინდოეთი და სხვა ეგზოტიკური ქვეყნები.	2. აქტივობა II. „ჩემი მოგზაურობა უცხო პლანეტაზე“ მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად. მათ უნდა მოიფიქრონ მოკლე ისტორია უცხო პლანეტაზე მოგზაურობის შესახებ და დახატონ იგი კომიქსის სახით (კოსმოსი, უცხო პლანეტა, უცნაური საფრენი აპარატი და სხვა). დახატული კომიქსი უნდა აიკინძოს წიგნად (სტეპლერით ან შუაზე გადაიკეცოს და ჩაიკეროს) ან დაწებდეს ერთ დიდ ფორმატზე. ამის შემდეგ ისინი მოაწყობენ პრეზენტაციას და ყოველი ჯგუფი წარმოადგენს საკუთარ ნამუშევარს.			
3. გადმოსცემს ცხოვრებაში ნანახ საინტერესო სცენებს და ცდილობს ასახოს საკუთარი გრძნობები მათ მიმართ.				

ს.გ.IV.5. მოსწავ- ლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სამუშაო.	კავშირი: IV.4. – 1.				
1. გეგმავს შესასრულებელი სამუშაოს თან- მიმდევრობას.					
2. იცავს დროის ლიმიტს ყველა ტიპის აქტივობის შესრულებისას.					
3. ირჩევს სამუშაო იარა- ღებს, მასალას, ანესრიგებს მათ განსაზღვრული დროის მო- ნაკვეთში.					
4. აღადგენს დაზიანებულ ნივთებს და სასკოლო ინ-	4. აქტივობა „მისაღოცი ბარათი სიურპრიზით დედის დღისთვის“ ან „საახალწლო მისაღოცი ბარათი“ მოსწავლეებს ურიგდებათ ორი ფერის				

ვენტარს (წიგნი, რუკა; აფორმებს სხვადასხვა საკლასო და სასკოლო ღონისძიებას, ქმნის მისაღოც და მოსაწვევ ბარათებს, კედლის გაზეთს, აფიშას ზეიმის-ვის.	ფერადი ფურცლები, რომლებიც ძალიან სწორად (ისე, რომ გვერდები ერთმანეთს ზუსტად დაემთხვეს) უნდა მოიკეცოს შუაზე. შეგნითა გვერდისთვის განკუთვნილ ორად მოკეცილ ფურცელზე, მოკეცვის ადგილას ჩაიჭრება 2-3 სმ სიგრძის ორი პარალელური ხაზი, გადაკეცვის ხაზის პერპენდიკულარულად. შემდეგ ფურცელი უნდა გაიშალოს და ჩაჭრილი მონაკვეთი შეგნით შეიწიოს (იხ. დანართი). ფურცლის შიგნით, გაშლისას, მივიღებთ კუბის ფორმას.		მის მარჯვენა გვერდზე დაწებდება ფერადი ქაღალდებისგან ცალკე დამზადებული რამდენიმე ყვავილი – მწვანე ღეროზე სხვადასხვა ფერის ყვავილი ან ფერადი
--	--	--	---

5. სხვადასხვა მასალით ამზადებს ჩარჩოებს, ძერწავს ქონებს, თასებს/ფიალებს, წნავს კალათებს.	5. აქტივობა I. „პლასტილინის ჩარჩო“ ჩარჩოში ჩასადები სურათისთვის უნდა გამოიჭრას შესაბამისი ზომის და ფორმის მუყაო. იგი სურათზე ცოტა დიდი უნდა იყოს – მაგ. თუ სურათი არის 10X15სმ, მუყაო, სულ ცოტა, 2-5 სმ-ით მეტი უნდა იყოს. დამხმარე ქალაქში, რომელიც ზუსტად მუყაოს ზომისაა, ბაშვები საგანგებო პლასტილინისაგან, რომელიც შრება და მაგრდება, გააკეთებენ შესაფერისი ფორმის ჩარჩოს (მრგვალს, მართკუთხედს ან ოვალურს) და გაალამაზებენ მას – ჩაწყლებენ მძივებს, ბისერს, პატარა დაენების გამზადებული მუყაო (მუყაო შეიძლება შეიღებოს ან დაენების მას ფერადი ფურცელი. უკან კი სკოტჩით დაუმაგრდება ფეხი ან საკიდი). შემდეგ ჩარჩოში ჩაწებდება სურათი.	5.1. მუყაო, ნები-სმიერი ხარისხის ქალაქი, პლასტილინი, რომელიც შრება ან მარილიანი ცომი, მძივები, ბისერი, ჭიკარტები, ნვრილი კენჭები, მაკრატელი, სქელი ძაფი, ნებო.		

თავი III. რეკონსტრუქციის სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

	5. აქტივობა II. „მოსაწვევები“ მოსწავლეები ამზადებენ მოსაწვევ ბარათებს თოჯინების სპექტაკლისთვის. კვშირი: აქტივობა ს.გ.4.10. - 2.				
6. ფერადი ცარცებით მოხ- ატავს სკოლის ეზოს.	6. აქტივობა „ვემშვიდობებით უფროსკლასელებს“ XII კლასელების გამოსაშვები დღისთვის მოსწავლეები სკოლის ეზოს ფერადი ცარცებით მოხატავენ. გააკეთებენ შესაბამის წარწერებს თუ ნახატებს და დილისთვის დაახვედრებენ უფროსკლასელებს გალამაზებულ ეზოს. კვშირი: ს.გ. IV.6.				
7. ალაგებს და ალამაზებს სა- კლასო ოთახს და ეხმარება უფ- როსებს სკოლის ეზოს დასუფთა- ვებაში.					
ს.გ.IV.6 მოსწავ- ლეს შეუძლია ითანამშრომ- ლოს სხვებთან, როგორც საკუთარი, ისე საერთო მიზნის მისაღწევად.					

1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში (ერთობლივი გადაწყვეტილების მიღებაში, ფუნქციების განაწილებაში).	1. კავშირი: ს.გ.IV.4. – 2.II.				
2. ჩართულია ერთობლივი მხატვრული ნამუშევრის შექმნის პროცესში.	2. აქტივობა „დეკორაცია თოჯინების სპექტაკლისთვის“ მოსწავლეები ამზადებენ „სცენას“ ძველი ტელევიზორის ან სხვა დიდი ზომის ყუთისგან, რომელსაც მოხსნილი აქვს წინა და ზედა გვერდები. ყუთი მთლიანად უნდა შეიღებოს. უკანა კედელთან მაგრდება მოსწავლეების მიერ შესაფერისი ზომის მუყაოზე (1 ან მეტი) დახატული ზღაპრის შინაარსის შესაბამისი დეკორაცია. სპექტაკლი თამაშდება დაფებზე ჩამოკიდებული მუყაოს ან პლასტილინისგან დამზადებული თოჯინებით. კავშირი: ს.გ.IV.4. – 2.II; IV.5; IV.10.	2. დიდი ზომის ყუთი, საღებავები, პლასტილინი, ქაღალდი და ნებისმიერი მასალა, რომელსაც მოსწავლეები საჭიროდ ჩათვლიან.	2. მოსწავლეებმა უნდა გადაინაწილონ ფუნქციები და მოვალეობები. ერთმა ჯგუფმა გააკეთოს თოჯინები, მეორემ დახატოს დეკორაცია, მესამემ დაამზადოს სპექტაკლის რეკვიზიტი.		
3. ირენს სხვებთან თანამშრომლობის ინიციატივას და ხალისით ეხმარება თანაკლასელებს.	კავშირი : აქტივობა ს.გ.IV.4 – 2.II				

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერაქტაცია

ს.გ.IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ მხატვრულ ხერხებზე.	1. აქტივობა „ინტერვიუ“ მოსწავლეები ხატავენ ნამუშევარს თავისუფალ თემაზე ნებისმიერი მასალითა და ხერხით. ამ ნამუშევრებით მომდევნო გაკვეთილზე მოაწყოვენ საკლასო გამოფენას და ატარებენ „ინტერვიუს“. მოსწავლეები ინაწილებენ როლებს – „ჟურნალისტი“, „ავტორი“ და „კრიტიკოსი“ (მოსწავლეები დროთა განმავლობაში ცვლიან როლებს ისე, რომ თითოეულმა ბავშვმა ყველა როლი შეასრულოს). ჟურნალისტი დაუსვამს ავტორს შეკითხვებს მისი ნამუშევრის შესახებ, ავტორი მოუყვება, თუ რა ჩანაფიქრი ჰქონდა, რა მასალა, ხერხები და ელემენტები გამოი-
--	---

	ყენა. ამის შემდეგ ჟურნალისტი ესაუბრება კრიტიკოსს, რომელიც გამოთქვამს საკუთარ მოსაზრებას ნამუშევრის ჩანაფიქრსა და შესრულებაზე. კავშირი: ს.გ.IV.7.-2, 3, 4, 5, 6; ს.გ.IV.6.-1; IV.8, ს.გ.IV.11.-4.				
2. აღნიშნავს და ასაბუთებს, რა მოსწონს და რა - არა.					
3. ცდილობს შეფასებას, რამდენად შეძლო ჩანაფიქრის გადმოცემა ნამუშევარში.					
4. ხელოვნების ნამუშევარზე საუბრისას იყენებს შესაბამის ტერმინებს განვლილი მასალიდან.					
5. წარდგენის დროს სვამს კითხვებს და	5. იხ. აქტივობა: ს.გ. IV, ს.გ. IV.4. – 2.II.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

ადეკვატურად პასუხობს სხვის მიერ დასმულ შეკითხვებს.				
6. წარადგენს ნამუშევრებს აუდიტორიის წინაშე ავტორის და/ან ინტერ-პრეტატორის როლში.	6. იხ. აქტივობა: ს.გ.IV.4. – 2.II.			
ს.გ.IV.8. მოსწავ- ლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგა- მოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება.	1. აქტივობა „რატომ ქმნიან ადამიანები ხელოვნების ნაწარმოებს“ მასწავლებელი ურიგებს მოსწავლეებს პატარა, ბარათის ზომის ფურცლებს. ყოველმა მოსწავ- ლემ უნდა გაიაზროს და წერილობით უპასუხოს შეკითხვას - თავის ბარათზე ლამაზად დაწეროს ნაწარმოებებს.			

				(ერთი წინადადება) მოსაზრება, თუ რატომ ქმნიან ადამიანები ხელოვნების ნაწარმოებს. ბარათები შევსდებიან, ერთნაირი პასუხები გაიცხრილება, მასწავლებელი ხმამაღლა წაკითხავს დარჩენილ ბარათებზე დაწერილ მოსაზრებებს. მოსწავლეები იმსჯელებენ, თუ რომელი მოსაზრება მოსწონთ და რატომ. გადარჩეული ბარათები აიკინძება ნებისმიერი ფორმით და დაიკიდება გამოფენაზე მოსწავლეების ნამუშევრების გვერდით.			
2. საუბრობს, თუ რისი გადმოცემა სურდა ნამუშევარში (ოცნება, ემოცია, აზრი, შთაბეჭდილება).	2. იხ. აქტივობა: ს.გ.IV.7.						
3. მსჯელობს ხელოვნებაზე, როგორც გატაცებასა და პროფესიასზე.	3. იხ. აქტივობა: ს.გ.IV.7.						
ს.გ.IV.9. მოსწავლეს შეუძლია კრიტიკის დროს პატივისცემით							

მოეკიდოს სხვის ნამუშევარს და აზრს. 1. სხვისი ნამუშევრის შეფასებისას ხმარობს კორექტულ გამოთქმებს.					
2. აცდის სხვას საუბარს კამათის დროს.					
3. მხარს უჭერს, ამხნეებს თანაკლასელებს და კეთილგანწყობილია მათ მიმართ.					
ს.გ.IV.10. მოსწავლე მონაწილეობს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში.					

1. მონაწილეობს საკლასო სპექტაკლში.	1. და 2. აქტივობა „ჩრდილების თეატრი“ პატარა, მარტივსიუჟეტიანი, 15-20 წუთიანი სპექტაკლის ინსცენირება („წითელქუდა“, „სამი გოჭი“ ან ქართული ენისა და ლიტერატურის სახელმძღვანელოდან შერჩეული ნებისმიერი მოთხრობა) საკუთარი ძალებით დამზადებულ დეკორაციაში. მოსწავლეები მობრძოლი ყუთისგან* დაამზადებენ ეკრანს – ყუთის ერთ გვერდს გამოჭრიან, გადაჭიმვენ და დააწებებენ პერგამენტის ქაღალდს.	1., 2. ხის ჩარჩო (არა უმცირეს 60X60 სმ) ან მოზრდილი მუყაოს კოლოფი. მუყაო დეკორაციის და თოჯინების დასამზადებლად.	1. და 2. ქართული ლიტერატურა.	1. და 2. (იხ. აქტივობა: ს.გ.IV.6-2) * მუყაოს ყუთს ორ, ერთ-მანეთის მოპირდაპირე მხარეს არ უნდა ჰქონდეს კედლები და სახურავი. ერთ გვერდზე გადაიჭიმება პერგამენტის ქაღალდის ეკრანი, მეორე მხარე კი უნდა იყოს ცარიელი, რათა იმ მხრიდან ეკრანს სინათლე მოხვდეს. ყუთს სახურავი არ უნდა ჰქონდეს, რათა მოსწავლეებს გაუადვილდეთ მუყაოს თოჯინებით მანიპულირება. ** არ ღირს ორზე მეტი ნაწილის გაცემა, რადგან მოსწავლეს გაუჭირდება ასეთი თოჯინის მართვა – ორი სხელი.
---	--	--	-------------------------------------	---

	სდეს ნათურა. მოსწავლეებმა განათება ისე უნდა დაარეგულირონ, რომ მასწავლებელმა ეკრანზე დაინახოს დეკორაციის და თოჯინების მუქი სილუეტები და ვერ შეამჩნიოს თოჯინების მატარებელი მოსწავლეების ჩრდილები.				
2. მონაწილეობს თეატრალურ წარმოდგენებში, საკლასო და სასკოლო ზეიმში და გამოფენებში					
3. დადის მუზეუმებსა და გამოფენებზე					
4. დადის ექსკურსიებზე და ეცნობა კულტურულ მემკვიდრეობას					

მიმართულება: ხელოვნების აღმა კონტაქსტში

ს.გ.IV.11. მოსწავლეს შუქლია შეაღ- როს ერთმანეთს ხელოვნების სხვადასხვა დარგი.	1. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშებს ამ- სახეელ მასალას. მოსწავლეები მსჯელობენ, თუ რა მასალით არის შესრულებული ნაწარმოე- ბები – მაგ. ქანდაკება – თიხა, ქვა, ბრინჯაო, ხე; გრაფიკა – მელანი, ფანქარი, პასტელი, ნახშირი; გრაფიურა – ამოტივიფრული და დაბეჭდილი; ფერწერა – ზეთის, აკვარელის საღებავები.				3. მოსწავლეებმა შეიძლება დაწერონ სავარჯიშო რეკუ- ლებში, რომელი დარგი მოსწონთ სხვებზე მეტად და რატომ. რა ემოციას აღძრავს მათში მუსიკა,
2. ახასიათებს დარგებთან დაკავშირებულ პროფესიებს.					
3. აღარებს ხელოვნების დარგებს გრძნო- ბის ორგანოებზე ზემოქმედების მიხედვით და	3. აქტივობა „ხელოვნების ზემოქმედება ადამიანზე“ მოსწავლეები გამოთქვამენ მოსაზრებებს თემის - „მე და ხელოვნება“ - ირგვლივ და საუბრობენ მუსიკის, სახვითი ხელოვნების თუ ლიტერატურის მნიშვნელობაზე (მსიამოვნებს				

დროში ხანგრძლივობის თვალსაზრისით.	მუსიკის მოსმენა, მიყვარს კითხვა, როცა მოვიწყენ, ვხატავ).	მუსიკის მოსმენა, მიყვარს კითხვა, როცა მოვიწყენ, ვხატავ).	კინო, მხატვრობა; რა დროს უთმობენ ხელოვნებას - რა სიხშირით უსმენენ, უყურებენ, კითხულობენ; ეწევიან თუ არა თავად რაიმე შემოქმედებით საქმიანობას, თუ მხოლოდ მომხმარებლები არიან.
4. აგროვებს ინფორმაციას ცნობილ არქიტექტურულ ძეგლებზე, ფერწერულ ნამუშევრებზე, ქანდაკებებზე, დეკორატიულ-გამოყენებითი და ხალხური შემოქმედების ნიმუშებზე და აცნობს თანაკლასელებს.	4. აქტიუბა - თემატური საღამო „სახელგანთქმული ხელოვნება“ მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად. ყოველი ჯგუფი ამოირჩევს ხელოვნების დარგის რომელიმე წარმომადგენელს. ყოველი ჯგუფი შეაგროვებს ინფორმაციას შერჩეული ხელოვნების ბიოგრაფიისა და შემოქმედების შესახებ. მოსწავლეები დაამზადებენ წარწერებზე, როგორც ვიზუალურ, ისე ტექსტურ მასალას. პრეზენტაციის დროს ყოველი ჯგუფის წარმომადგენელი გააცნობს მეგობრებს ჯგუფის მუშაობის შედეგებს. კავშირი: ს.გ.IV.7. და ს.გ. IV.6.		

ს.გ.IV.12. მოსწავლეს შეუძლია დააკვიროს ხელოვნების ნა- წარმოების ში- ნარსი სხვა სა- გნებშიგანვლილ მასალასთან.	1. ადარებს ერთსა და იმავე თემაზე შექმნილ ხელოვნების ნიმუშსა და ლიტერატურულ ნაწარმოებს.	1. აქტივობა I. „ლიტერატურული ნაწარმოე- ბი და ილუსტრაცია“ მოსწავლეები მოიძიებენ სხვადასხვა მხატ- ვრის მიერ შესრულებულ ილუსტრაციებს იმ ნაწარმოებებიდან, რომლებსაც სწავლო- ბენ ქართულ ლიტერატურაში. ამის შემდეგ აჩვენებენ ერთმანეთს მოპოვებულ მასალას, ცდილობენ ამოიცნონ მეგობრის ილუსტრა- ციებში ლიტერატურული ნაწარმოები და მსჯელობენ მხატვრის მიერ შემოთავაზებული (ან შერჩეული) გაფორმების შესახებ. მოაწ- ყობენ დისკუსიას მხატვრის მიერ გასაფორმ- ებლად შერჩეულ ფრაგმენტებზე, ისაუბრებენ იმაზეც, თუ რომელ ეპიზოდს დაასურათებდ- ნენ თავად, როგორი წარმოდგენიათ ესა თუ ის პერსონაჟი და შეესაბამება თუ არა მათ წარმოდგენას აღნიშნული ილუსტრაცია. კვშირი: ს.გ.IV. 6. და ს.გ.IV. 7.	1.1. ვიზუა- ლური მასალა: „წითელქუდას“, „კონკას“, „ჩეჩე- ბიანი კატას“ სხვა- დასხვა ავტორის ილუსტრაციები, ალექსანდრე ბანძელაძის „მაუგლი“, „არ- სენა“; ელენე ახ- ვლედიანის „ტომ სოიერი“, ლადო გუდიაშვილის „სიბრძნე სიცრუი- სა“; „ვეფხისტყა- ოსნის“ ილუსტრა- ციები,	ქართ. IV.1. მოსწავლეს შეუძლია ადეკვატუ- რად აღიქვას სხვადასხვა სახის ტექსტი და გადმოსცეს მათი შინაარსი.	
---	---	---	--	--	--

2. ამოიცნოს მხატვრულ ნამუშევრებში ბუნების მოვლენებს, განსხვავებულ რელიეფს, მცენარეებს და სხვა.	2. ამოიცნოს მხატვრულ ნამუშევრებში ბუნების მოვლენებს, განსხვავებულ რელიეფს, მცენარეებს და სხვა.	2. აქტიუობა „ბუნება“ სხვადასხვა აქტიუობის შესრულებისას, ვიზუალური მასალის დათვალიერების დროს, მოსწავლეებმა უნდა აღწერონ, რა არის გამოსახული პირველ და უკანა პლანებზე. ასევე უნდა აღწერონ ნელინადის დრო ნახატზე გამოსახული მცენარეების, ადამიანთა ჩაცმულობის მიხედვით; რელიეფი, ბუნების მოვლენები და იმსჯელონ, მხატვრულ ხერხებსა და მათ დატვირთვაზე ნამუშევარში. მოსწავლეები ხატავენ ნამუშევარს, რომლის უკანა პლანზე გამოსახული იქნება რაიმე ლანდშაფტი და თვალსაჩინო იქნება წელიწადის ან დღე-ღამის რომელიმე მონაკვეთი.	2. ბუნ. IV. 6. მოსწავლეს შეუძლია ზოგიერთი გეოგრაფიული ობიექტის აღწერა.	
3. ამოიცნოს მხატვრულ ნამუშევარში სხვადასხვა პროფესიის ადამიანები.	3. აქტიუობა „პროფესია“ მოსწავლეები ათვალიერებენ რეპროდუქციებს და ამოიცნობენ ნამუშევარში ასახულ პროფესიას. ხატავენ ნამუშევარს თემაზე „ჩემი მომავალი პროფესია“, სადაც უნდა გამოსახოს პროფესიის მიმანიშნებელი დეტალები. კავშირი: ს.გ. IV. 8. -3.	3. ვიზუალური მასალა: იან ვან გერმერის „გეოგრაფი“, „მაქმანების მქსოველი ქალი“; დიეგო ველასკეს „მრთველი“		

		ქალი“, „მეზინები“, „ინფანტა მარგარიტა“, „ბრედას ჩაბარება“; ანტუან ვატოს „კომედი დელ არტეს მსახიობები“; ჟორჟ ბრაკის „არლეკინი და პიერო“; დიმიტრი ერისთავის „მესათე“; ჟან ფრანსუა მილეს „თავთავების ამკრეფები“, პიტერ ბრეიგელის „მკა“ და სხვ.		
ს.გ. IV.13. მოსწავლე იკვლევს მის გარშემო არსებულ ხელოვნების ნიმუშებს.	1. აგროვებს და აცნობს თანაკლასელებს ინფორმაციას მისი რეგიონის			

თავი III. ჩემოვნადსიძივი სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

(ქალაქი, სოფელი, დასახლება) ხელოვნების მოღვაწეებზე და მათ შემოქმედებაზე.	2. იცნობს და აღწერს მის რეგიონში მდებარე ისტორიულ-არქიტექტურულ ძეგლებს.	2. აქტივობა I. „ისტორიული ძეგლი“ მოსწავლეები სახლში, საგარეო რეგულში დაწერენ მოკლე ესეს იმ ისტორიული ძეგლის შესახებ, რომელსაც კარგად იცნობენ და ნაიკითხავენ მას კლასის წინაშე. 2. აქტივობა II. „ისტორიული ძეგლი“ მოსწავლეებმა მეხსიერებით უნდა დახატონ ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლი, რომელიც უნახავთ და რომლის შესახებაც დაწერეს ნაშრომები – ეკლესია, ტაძარი, ისტორიული შენობის, ხიდის ნანგრევები.	2. ფერადი ფანქრები, სახატავი ფურცელი.	2. ამ აქტივობის ექსკურსიის შემდეგ ჩატარების შემთხვევაში, არ არის გამორიცხული, ყველა ერთსა და იმავე (ექსკურსიაზე ნანახ) ძეგლზე დაწეროს. მასწავლებელმა დავალების მიცემისას ნათლად უნდა განუმარტოს დამისცეს მიმართულება როგორ და რის შესახებ დაწერონ (არ არის აუცილებელი ისტორიული ცნობების მოპოვება). მოსწავლეებმა უნდა დაწერონ ის, რაც იციან – აღწერონ ძეგლი, მისი ადგილმდებარეობა, გარემო და აშენების მიზეზი. შესაძლოა, რაიმე დეტალიც აღწერონ. მოსწავლეებმა უნდა გამოხატონ დამოკიდებულება და ემოცია, რომელსაც მათში აღნიშნული ძეგლი იწვევს.
--	--	--	--	--

3. მსჯელობს იმის შესახებ, თუ როგორ აისახა გარემო და ეპოქა ხელოვნების ნაწარმოებში (ნამუშევარში ჩანს კონკრეტული რეგიონის ლანდშაფტი, არქიტექტურული ძეგლები, ეპოქისთვის დამახასიათებელი ნივთები და ა. შ.).	3. აქტივობა მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს ისეთი ნაწარმოებების რეპროდუქციებს, სადაც განსაკუთრებით ნათლად ჩანს ისტორიული ეპოქისა თუ ქვეყნისთვის სახასიათო ნიშნები და სთხოვს მოსწავლეებს, მოძებნონ დეტალები, რომლებიც მიგვანიშნებს ისტორიულ ეპოქაზე ან ქვეყანაზე – ჩაცმულობა, ნივთები, პეიზაჟის დეტალები, შენობები და სხვ. მაგ. მასწავლებელი აჩვენებს სამ, ერთმანეთისგან ეპოქით ან ქვეყნით მკვეთრად განსხვავებულ ნაწარმოებს (იაპონური, ეგვიპტური და ევროპული). მოსწავლეებმა ჩაცმულობის, აქსესუარების და სხვა დეტალების მიხედვით უნდა გამოიცნონ, რომელი ქვეყნის ხელოვნებას მიეკუთვნება ეს ნაწარმოები.	3. ვიზუალური მასალა: როკუელ კენტის „ესკიმოსი კაიაკში“, ეფენ დელაკრუას ნამუშევრები არაბების გამოსახულებები – ბით, ჟაკ ლუი დავიდის „ჰორ-აციუსთა ფიცი“ და „სოკრატეს სიკვდილი“, კანა-ლეტოს ვენეციის ხედები, კაცუსიკა ჰოკუსაის „ფუ-ძიამას ხედები“; იაპონური გრაფიურა, ელენე ახელედის „სილნადი“, ნინო ბრაილაშვილის ეთნოგრაფიული ილუსტრაციები.	ჩვენი საქართველო, გეოგრაფია, ქართული ენა და ლიტერატურა
---	--	--	---

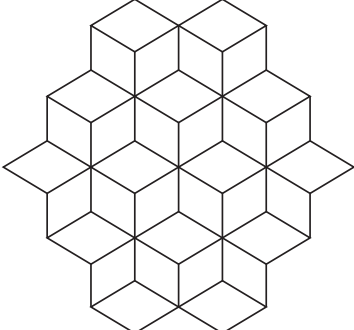
V კლასი

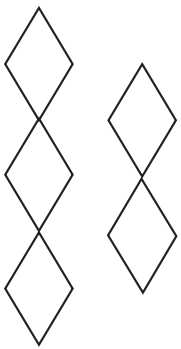
მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

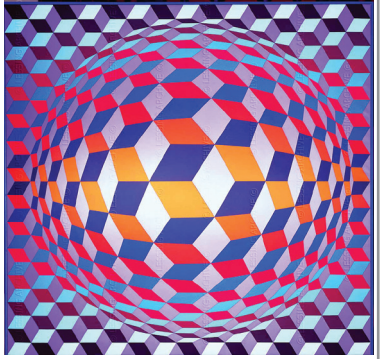
შედეგი და ინდიკატორი	ტიკური აქტივობები	რეაქსიები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ.V.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.	1. აქტივობა I. „ასლი“ მოსწავლეებს ამოსარჩევად ეძლევათ რამდენიმე რეპროდუქცია, რომლის ასლებიც უნდა გააკეთონ გუაშის საღებავით. მასწავლებელი შეარჩევს იმ რეპროდუქციებს, სადაც კარგად გამოჩნდება მონასმები და ფაქტურა. მოსწავლეები უნდა დააკვირდნენ მხატვრის ნამუშევარს და შეეცადონ გამოლოცონ იმ მონასმებისა, რომლებიც მკვეთრად ჩანს ნამუშევარში.	1. I. სახატავი ფურცლები, გუაშის ან აკრილის საღებავი. ვიზუალური მასალა: ვან გოგის „ვარსკვლავიანი ღამე“, „მზე-სუმბირები“, „ყანა და ყვავები“, „მონეს მზის ჩასვლა“.		1. I. ამ აქტივობის შემდეგ მასწავლებელს შეუძლია ჩაატაროს მსგავსი აქტივობა, სადაც მოსწავლეები სავარჯიშო ფურცელზე გაივარჯიშებენ ხელს - მოსინჯავენ სხვადასხვა მონასმებს, რის შემდეგაც (აღარ გადახატავენ ნახატს) თავად შეასრულებენ ნამუშევარს ისეთი მონასმებით, როგორსაც თვითონ მიიჩნევენ საჭიროდ.
1. სხვადასხვაგვარი მონასმებით და ეფექტებით გადმოსცემს განწყობილბას და ქმნის ფაქტურებს.				

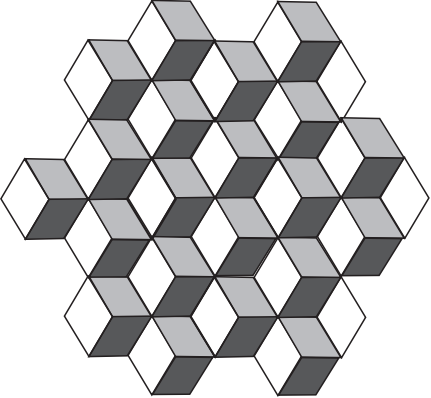
1. აქტივობა II. „ფაქტურები“ მოსწავლეები ვარჯიშობენ ფაქტურებისა და ეფექტების სხვადასხვა ხერხით მიღწევაში: სინჯავენ ფუნჯის სხვადასხვა ხერხით ხმაურებს – თანაბრად შეღებვა, სველ საღებავზე სავარცხლით დახაზული ფაქტურის მიღება; ერთი მონახმით ჭრელი კოპლების დასმა ბოლომდე შეუზავებელი ორი ან მეტი ფერის საღებავით*; სველი და მშრალი ფუნჯის მონახმები; ფუნჯით, კბილის ჯაგრისით ფურცელზე საღებავის დანვითება; სხვადასხვა ეფექტის მიღება ღრუბლით, დაკუჭული და გასწორებული პოლიეთილენის პარკით. მაგ. ფურცელს შეღებვენ საღებავში მსუბუქად ამოვლებული დაკუჭული პოლიეთილენის პარკით, ან ფურცლის მონაკვეთს შეღებვენ თანაბრად საღებავის სქელი ფენით, ერთგან პოლიეთილენის პარკის ნაჭერს ჯერ კიდევ სველ საღებავს დაადებენ და სწრაფი მოძრაობით ააცლიან მას, მეორე ადგილას კი დაკუჭული პოლიეთილენის პარკის მკვეთრი დარტყმებით მიიღებენ ხეშე ზედაპირს; ღრუბელს დასველებენ პალიტრაზე, ერთმანეთის გვერდით დასხმულ მუქ და ღია ყავისფერ საღებავში და ხელის ჰორიზონტალური მონახმებით დაფარავენ ფურცლის სუფთა მონაკვეთს (ხის ფაქტურა).	1. II. ბევრი სახ- ათავი ფურცელი, პასტელი, გუაში, ფუნჯები, კბილის ჯაგრისი, ფლო- მასტერები, (ტუში ან მელანი და კალამი).	1. I. * სამუშაო პალიტრაზე ან დამხმარე ფურცელზე ერთმანეთის გვერდით დებენ სხვადასხვა ფერის საღებავს, მოურევინ ისე, რომ საღებ- ავები ბოლომდე არ აირიოს ერთმანეთში და ჩანობისას, ფუნჯმა ერთგვაროვანი ტონ- ალობა კი არა, ორი ან რამ- დენიმე გაუზავებელი ფერი ერთბაშად აიღოს. ასეთი ხერხით ფუნჯი ფურცელზე ჭრელ მონახმებს დატოვებს. როდესაც ხის ფაქტურას ნამუშევრის შესაფერისი დე- ტაილის დასაფარად ხმარობენ (რათა ღრუბლით ზუსტად დაიფაროს სასურველი მონაკვეთი და არ დაზიან- დეს დასაფარი მონაკვეთის მოსაზღვრე ტერიტორია), ქაღალდზე უნდა დაიხატოს დასაფარი მონაკვეთის შესა- ბამისი ზომის და ფერის დე- ტალი და ამოჭრას. ამოჭრი- ლი ქაღალდი ზუსტად უნდა დაეფაროს გასაფერადებელ მონაკვეთს და ზევიდან დაიფაროს ორი – სამი ფერის
---	--	---

	1. აქტივობა III. თავისუფალი თემა. მოსწავლეები დახატავენ ნებისმიერი, მათთვის ცნობილი მასალითა და მხატვრული ხერხების გამოყენებით, მათთვის სასურველი ფანრის ნახატს.	1. III. სახატავი ფურცლები, პასტელი, გუაში, ფუნჯები, კბილის ჯაგრისი, ცელი-ფანი, ღრუბელი, (ტუში ან მელანი და კალამი). 1. IV. სახატავი ფურცლები, გუაში, ღრუბელი, ცელიფანი, ფუნჯები, ფლომას-ტერები.	საღებავში დასველებული ღრუბლის მონასმებით. 1. III. მოსწავლეებმა თავად უნდა გადაწვიონ, თუ რა მასალით და რა ფანრში იმუშავენ, ასევე თავად უნდა მოიფიქრონ ნამუშევრის თემა და სახე-წოდება.	
2. ცდილობს შუქ-ჩრდილის, ატინათის და დაცემული ჩრდილის საშუალებით გა-მოსახოს საგან-თა მოცულობა*.	2. აქტივობა I. „შუქ-ჩრდილი“ მოსწავლეები მცირე ზომის კოლოფს (ასანთის, სუნამოს) შეღებავენ თეთრი საღებავით, ან დაანებენ გარშემო თეთრ ქაღალდს. თეთრი ფურცლისგან გააკეთებენ კონუსს და პირამიდას. მასწავლებელი ხატავს დაფაზე, თუ როგორ ეცემა სინათლის სხივი საგნებზე, აჩვენებს დაფაზე და გეომეტრიულ მოდელებზე,	2.1. პატარა კოლოფები, სახატავი ფურცელი, თხელი მუყაო ან სქელი სახატავი ფურცელი, მაკრატელი, ნიბი, უბრალო ფანქარი 2B.	2.1. * ჩრდილების გაფერადებისას მასწავლებელმა მოსწავლეებს არ უნდა მოსთხოვოს ჩრდილებ-ის გრადაცია – საკმარისია, ერთი გვერდის მეორეზე მუქად დახატვა.	

	როგორ ნაწილდება განათება და როგორ და საით ეცემა ჩრდილი. შემდეგ მოსწავლეები აკვირდებიან თავიანთ ფიგურებს. და ხატავენ სქემატურად, სავარჯიშო ფურცელზე, კუბს, პირამიდას და კონუსს (ნარმოსახვით) სხვა-დასხვა განათებით (პირდაპირი და გვერდი-დან). და მუქად აფერადებენ ჩრდილებს*. 2. აქტივობა II. „რომბები და კუბები“ (2 გაკვეთილი) მოსწავლეები უბრალო ფანქრით, ფურცლის შუაში (უსახაზავოდ) ხატავენ: 1. ერთ რიგად ერთი ზომის რომბებს (3 რომბი რიგში). ასეთივე რომბების მეორე რიგს დახატავენ პირველი რიგის ქვევით და ზევით (2 რომბი ორივე მხრიდან და მესამე რიგში 1 რომბი ორივე მხრიდან) ისე, რომ რომბების ზედა წვერი უსწორდებოდეს მომდევნო და ზედა რიგში დახატული რომბების ქვედა, „ჩაღუნულ“ კუთხეს.	2. II. სახატავი ფურცელი, უბრალო ფანქარი. ვიზუალური მასალა: ოპ არტის წარმომადგენლები: ვიქტორ ვაზარელი, ბრიჯიტ რაილი		2.II. თუ რომელიმე მოსწავლეს გაუჭირდება თანაბარი ზომის რომბების დახატვა, მასწავლებელს რომის მუყაოსგან გამოჭრილი შაბლონის შესთავაზება შეუძლია შემოსახატად. დავლებს გასართულ-ბლად მოსწავლეებს შეუძლიათ ნახატის აგება რომბების რიგების ვერტიკალური და ირიბი მიმართულებით. ამ შემთხვევაში კუბების სრულიად სხვა სურათი მიიღება.
--	---	--	--	--

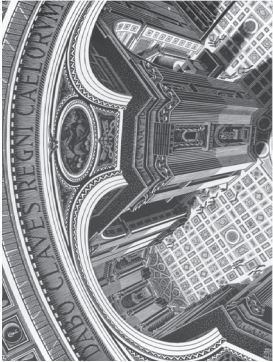
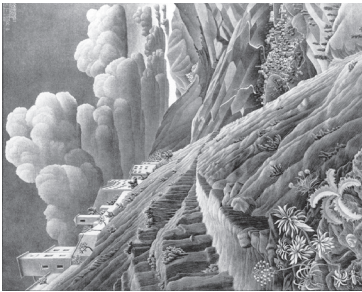

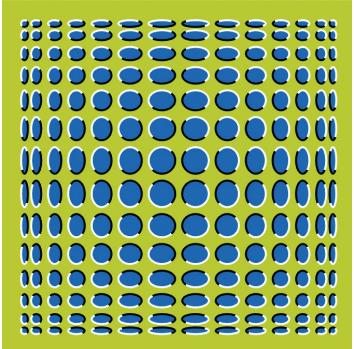
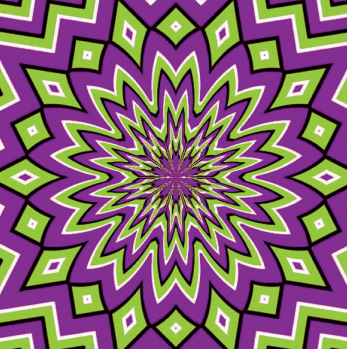
რომბების ყველა კუთხეს შეაერთებენ ვერტიკალური ხაზებით: 	2. მიღებულ კუბებს დაშტრიხავენ ფანქრით: ყველა რომბი უნდა იყოს თეთრი, დაუშტრიხა- 	ვი; ყველა მარცხენა პარალელოგრამი დაიშტრიხება მუქად, ხოლო მარჯვენა - შედარებით ბაჟად (ან პირიქით). 3. მოსწავლეები დააკვირდებიან ნახატს და დაინახავენ, რომ რომბების მოცულობა ცვალეზადია – ისინი ხან ჩაღუნული, ხან კი ამოზურცული ჩანან. 4. მოსწავლეები გაიმეორებენ პუნქტი 1 –ის პროცედურას, ოღონდ ამჯერად გაზრდიან რომბების (5-6 რომბი რიგში) და მათი რიგების რაოდენობას. ამჯერად, მიღებულ ნახატს გააფერადებენ
		მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დააკვირდნენ მიღებულ ორნამენტს, იპოვონ რაიმე მოტივები – მაგ. ყვავილი და გააფერადონ ორნამენტი ისე, რომ დაიკარგოს კუბების მოტივი და დომინანტი სხვა ელემენტი გახდეს. ასევე, შესაძლებელია, კუბები გაფერადდეს შემდეგი სისტემით: მუქი გვერდები - სუფთა ლურჯი, იისფერი, ყავისფერი, წითელი, მწვანე საღებავებით; საშუალო სიშუქის გვერდები - შედარებით ღია ტონის საღებავებით (ნარინჯისფერი, მუქი ყვითელი, ღია მწვანე);

ხოლო ღია ფერის გვერდები - თეთრ საღებავში გაზაფხუ-ბული ფერებით (ცისფერი, ღია ყვითელი, სხვა).	3. მოსწავლეები თავად გადანაცვლებენ - ეს დეკორა-ტიული ნატურმორტი, აბსტრაქტული კომპოზიცია თუ დეკორატიული ნამუშე-შევის ესკიზი (ფარდაგი, თეფში) იქნება.
ძირითადი ფერებით. მოსწავლეები დააკვირდ-ებთან ნახატს და იმსჯელებენ, შეიძლება თუ არა სხვადასხვა ფერით მოცულობის ეფექტის მიღება.	3. ვიზუალური მასალა: ანრი მატისი, პაბლო პიკასო.
	3. აქტივობა „აპლიკაცია“ მოსწავლეები ათვალერებენ ვიზუალურ მასალას, რის შემდეგაც ფერადი ქაღალდების, ფურნალის ფურცლებისგან გამოჭრილი ფიგ-ურებით და ორნამენტებით აკეთებენ აპლიკა-ციას თავისუფალ თემაზე. აპლიკაციისთვის დასრულებული სახის მისაცემად, კონტურის ან ორნამენტის დეტალის ხაზგასასმელად, მოსწავლეებმა შეიძლება იხმარონ ფლომას-ტერებიც.
3. ქმნის სიბრტყე-ობრივ დეკორა-ტიულ კომპოზი-ციებს.	

4. ნამუშევრის შექმნისას იყენებს კომპოზიციური განაწილების ძირითად ხერხებს მაგ. წონასწორობას, ხედვის წერტილს (მაგ. მოგზაურობა საჰაერო ბუშტით, ქვემოდან და ზემოდან დანახული სამყარო და სხვ.).*	4. აქტიუობა I. 'წონასწორობა' მოსწავლეებმა ფერად ქაღალდებზე უბრალო ფანქრით, მკრთალად უნდა დახატონ რამდენიმე სხვადასხვა ფერის და ზომის გეომეტრიული ფიგურა და გამოჭრან. ასევე გამოჭრან რამდენიმე ფერის და სისქის ზოლი (ხაზი). დალაგონ ფიგურები სახატავ ფურცელზე. მასწავლებელმა უნდა აჩვენოს მოსწავლეებს, თუ როგორ ირღევე ვიზუალურად კომპოზიციის წონასწორობა, როდესაც მაგ. ობიექტი ერთ კუთხეში მოყრიან თავს და როგორ შეიძლება ამის გამოსწორება (განონასწორება) რაიმე დეტალის დამატებით; ან პირიქით - გადატვირთულ კომპოზიციას მოაკლონ ზედმეტი ფიგურები. აჩვენოს მაგალითი ზე, თუ როგორ „გადაწონის“ მუქი ფერის საგანი იმავე ზომის ღია ფერის საგანს. ვიზუალური მაგალითების ჩვენებისას, მასწავლებელი ხელით დაფარავს ნაწარმოებზე გამოსახულ რომელიმე ობიექტს – მოსწავლეებმა უნდა წარმოიდგინონ ნახატი უობიექტოდ და დაინახონ, როგორ ირღევე კომპოზიცია ამ ობიექტის გარეშე. მოსწავლეებმა რამდენჯერმე უნდა გადაალაგონ მათი ფიგურები ფურცელზე და დააკვირდნენ, როდის განონასწორდება კომპოზიცია. როდესაც შედეგი მოეწონებათ, ფიგურების ქაღალდზე დაანებება შეუძლიათ.	4.1. ვიზუალური მასალა: ვასილი კანდინსკის, ხუან მიროს, ანრი მატისის ნამუშევრები. ჯორჯონეს „სამი ფილოსოფოსი“, პოლ სეზანის ნატურმორტები, რაფაელ სანტის „ათენის სკოლა“, „პარნასი“. სახატავი ფურცელი, ფერადი ფურცლები, მაკრატელი, ნეზი.	4. I. არ არის აუცილებელი ყველა ფიგურის ცალ-ცალკე დადება – ფორმებმა შეიძლება გადაფარონ ერთმანეთი.
--	--	---	---

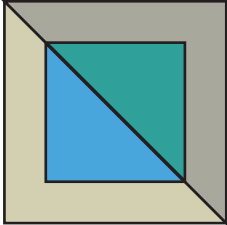
4.აქტივობა II. აპლიკაცია „წონასწორობა“ მოსწავლეებმა ფერად ქაღალდებზე უბრალო ფანქრით, მკრთალად უნდა დახატონ რამდენიმე სხვადასხვა ფერის და ზომის საგანი – დოქი, ჭიქა ან ლარნაკი, ლანგარი, რამდენიმე ვაშლი, მსხალი, ყურძნის მარცვლები, გამოჭრან და გამოჭრილი ფიგურები დაალაგონ სახატავ ფურცელზე. ჩაატარონ ექსპერიმენტი – ფიგურები ფურცელზე გადაადგილონ, მოუძებნონ საუკეთესო განლაგება და დაანებონ.	4. II. სახატავი ფურცელი, ფერადი ფურცლები, მაკრატელი, ნიბო.
4.აქტივობა III. „ხედვის წერტილი“ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს დაიჭირონ წიგნი ხელში, შეხედონ წიგნის ყდას პირდაპირ და ფურცელზე სქემატურად ჩაიხატონ, თუ როგორ დაინახეს წიგნი. შემდეგ ორივე ხელით ასწიონ წიგნი მაღლა (ვერტიკალურად), ქვევიდან შეხედონ მას და დახატონ წიგნი ამ რაკურსიდან. შემდეგ მასწავლებელი დაუსახელებს რამდენიმე საგანს (თანდათან ართულებს საგნების ფორმას), მოსწავლეებმა კი უნდა წარმოიდგინონ და ჩახატონ, თუ როგორი იქნება ეს საგანი პირდაპირ და ზევიდან შეხედვისას (მაგ. ჭიქა, მაგიდა, სახლი, ხე, ბეკეკა, სპილო და ა.შ.).	4.III. სახატავი ფურცელი, ფანქარი ვიზუალური მასალა: პიტერ ბრიეგელის „მონადირეები თოვლზე“, „ბაგუების თამაშობები“.

4. აქტივობა IV. „ჩიტის თვალთ დანახული დედამიწა“ მოსწავლეები ისე ხატავენ პეიზაჟს, თითქოს ზევიდან უყურებენ დედამიწას. მორიც კორნელის ეშერი	4. IV. ნებისმიერი სახატავი მასალა. ვიზუალური მასალა: მორიც კორნელის ეშერი.	4. IV. აქტივობის დამატებითი თემები: „ცირკში“ (არენას ხედი ზევიდან, ან აკრო-ბატებს ვუყურებთ ქვევიდან), „ფრანგები“, „მოგზაურობა საჰაერო ბუშტით“.	
5. ავლენს პერსპექტივის კანონების ელემენტარულ/საწყის ცოდნას	5. თავსახურიანი კალმისტარები, სახატავი ფურცლები, ფერადი ფანქრები.	5. აქტივობა „ხედვის ილუზია“ კავშირი ს.გ. V.3. -1. მასწავლებელი ეუბნება მოსწავლეებს: • დაიჭირეთ ერთ ხელში კალმისტარი, მეორეში კი მისი თავსახური.	

		
– წინა და უკანა პლანის გამოყენებით.	• დახუჭეთ ერთი თვალი და სცადეთ, დაახლოებით თავსახური კალმისტარს. • გახილეთ ორივე თვალი და გაიმეორეთ მოქმედება. ყოველი თვალი მეორესგან ოდნავ განსხვავებული სურათს ხედავს, ვინაიდან ძალიან პატარა, მაგრამ მაინც გარკვეული მანძილითაა დაშორებული მეზობელ თვალს და საგნებს ოდნავ სხვა ადგილიდან (კუთხით) ხედავს. • მასწავლებელი ხელში იჭერს რაიმე საგანს – ნიგნს, ჭიქას. მოსწავლეებმა სწრაფად უნდა დახუჭონ ხან ერთი და ხან მეორე თვალი და ისე შეხედონ ამ საგანს. მასწავლებელი ინტერესდება, რა შეამჩნიეს მოსწავლეებმა – საგანი ადგილს იცვლის იმდენად, რომ ყოველი თვალი მას თავისი პოზიციიდან ხედავს. როდესაც ორივე თვალით ვუყურებთ რაიმეს, ტვინი აერთიანებს ორივე თვალით დანახულ ორ სურათს და ადგენს ჩვენ მიერ დანახული ყოველი საგნის ზუსტ ზომას, ფორმას და ადგილმდებარეობას (კოორდინატებს). • დაიჭირე ორივე საჩვენებელი თითი ჰორიზონტალურად შენი თვალების გასწვრივ. იყურე წინ და შეაჩერე მზერა ერთ წერტილში, ოდნავ თითებს მიღმა. • ძალიან ნელა მიაღებ თითები ერთმანეთს და დააშორე ისე, რომ არ შეხედო მათ. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეს - რა	ვიზუალური მასალა: მორიც კორნელის ეშერის გრაფიკა.

	დაინახე და რატომ ხდება ასე? შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას (ფერწერა, ფოტო), სადაც გამოსახულია გზა და სთხოვს მოსწავლეებს, წარმოიდგინონ, როგორ დგანან სწორი გზის შუა ხაზზე გახსენონ და დახატონ ეს ფანქრით (საკუთარი თავი უნდა დახატონ ზურგიდან). შემდეგ გზას გვერდებზე მიუხატონ ხეები, სახლები, გზაზე ჩახატონ ადამიანები ან მანქანები (ამ დროს მასწავლებელი შეასხენებს მოსწავლეებს, რომ რაც უფრო შორსაა საგანი, ჩვენ მას უფრო პატარას ვხედავთ).			
6. სივრცის გამოსახატავად იყენებს ნახევარტონებს (წინა პლანი – მკვეთრი, უკანა პლანი მკრთალი).	6. აქტივობა „პერსპექტივა“ კავშირი: ს.გ. V.3.-1. აქტივობისთვის გამოიყენებენ პეიზაჟს „გზა“, რომელიც დახატეს აქტივობაზე V.1.-5. ან ფანქრით დახატავენ ახალს – იხატება გზა, რომელიც თანდათან ვიწროვდება და იკარგება მთებში. გზის ერთ მხარეს შეიძლება დახატონ რამდენიმე ხე, მეორე მხარეს – 2-3 სახლი. გზას შელებავენ ნაცრისფრის გრადაციით, – რაც უფრო ახლოსაა ჰორიზონტთან, მით უფრო მკრთალია; ასევე გააფერადებენ გზის გარშემო მიწას, ბალახს და გზის გასწვრივ ხეებს – ჰორიზონტისკენ ნელ-ნელა გააბაცებენ. თუ უკანა პლანზე ხატია მთები, ხოლო წინაზე – ბალახი, მთების ფერი უნდა იყოს ბევ-	6. ვიზუალური მასალა: გზა პერსპექტივაში - ალფრედ სისლეი: „თოვლი ლუგისკენ“, „ალვის ხეების ხეივანი მორეში“, კამილ პისარო „გზა სოფელ სენ-ვუაზენისკენ“, „ფოქს ჰილი“, კლოდ მონე „სენა“, ანდო ჰიროშიგე „მეისოს ქუჩა ედოში“.		

7. იყენებს ფერის გრადაციას.	რად მკრთალი, ვიდრე ბალახის, რადგან მთები ბალახზე შორსაა დახატული. მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ ცა ჭორი-ზონტის საზთან უფრო მკრთალია, ვიდრე (იხ. III კლასი) ჩვენს თავზე, ანუ იქ, სადაც ცა დედამიწას უერთდება, აფერადებენ მკრთალი ცისფრით, ხოლო ფურცლის კედესთან უფრო ინტენსიური ცისფრით. 7. აქტივობა I. „პარმონიული ტონები“ (ტონ-ალური კვადრატების გართულებული ვარიანტი) სახატავი ქაღალდისგან გამოიჭრება 4 სმ და 2 სმ გვერდის სიგრძის კვადრატები (სულ ცოტა – 10 დიდი და 10 პატარა). ამის შემდეგ მოსწავლეები დიდ და პატარა კვადრატებს ფანქრით დიაგონალზე გაყოფენ შუაზე. ყოველი კვადრატის სამკუთხა ნახევრები უნდა შეიღებოს ორი, სხვადასხვა მოსწავლის მიერ შედგენილი ფერით. მოსწავლეებმა ჯერ დამხმარე ფურცელზე უნდა შეახამონ ფერები, რომლებითაც სამკუთხედების გაფერადებას აპირებენ, დააკვირდნენ რამდენად უხდება ფერები ერთმანეთს და მხოლოდ ამის შემდეგ შეღებონ ნიმუშები (იხ. ტონალური კვადრატები ს. გ. IV.1. - 2.). მოსწავლეები ერთმანეთს დაადებენ (დიდზე პატარას) სხვადასხვა ტონალურ კომბინაციებს და დააკვირდებიან, რომელი კომბინაცია უხდება ერთმანეთს (მოსწავლე-	7. I. სახატავი ფურცლები, მაკრატელი, გუაში, ნებო.	7. მოსწავლეებს ასეთი ნიმუშების გამოყენება შეუძლიათ პლაკატის ან სხვა რაიმე დეკორატიული (ღია ბარათი, აბსტრაქცია) ნახატის ტიუმი, დეკორაცია) ნახატის გაფორმების დროს.
------------------------------------	---	---	--

	ბი უნდა შეეცადონ არ გაიმეორონ ფერები – ყოველი სამკუთხედი განსხვავებული ფერის უნდა იყოს). შემდეგ დაადებენ დიდ გაფერადებულ კვადრატებს მომცრო ზომის კვადრატებს, დაანებებენ მათ ერთმანეთზე და ჩააკრავენ სავარჯიშო რვეულში. რვეულში ჩაკრულ კვადრატებს მიაწერენ, თუ რა ფერების კომბინაციით მიიღეს კონკრეტული ტონალობები.			
8. გამოსახავს ადამიანის ფიგურას ძირითადი პროპორციების გათვალისწინებით (მარტივად).	8. აქტივობა I. ავტოპორტრეტი (იხ. I კლასი) 8. აქტივობა II. „მეგობრები“ წინასწარ შუაზე დაჭრილ სახატავ ფურცლებზე მასწავლებელს დაახლოებით ერთნაირად აქვს მონიშნული ხელების დამთავრების ადგილი. მასწავლებელი მოსწავლეებს უხსნის, რომ ყოველმა მათგანმა ისე, უნდა დახატოს საკუთარი თავი რომ ხელები ჰქონდეს გაშლი-	8.I. ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები, სახატავი ფურცლები.	8.II. ფლომასტერები, ფერადი ფანქრები, სკოტჩი, სიგარდზე შუაზე დაჭრილი ფურცლები.	

				ლი და მთავრდებოდეს მონიშნულ ადგილას. თითოეულმა ბავშვმა თავის პორტრეტს უნდა მიანეროს სახელი. გამზადებული ნახატები უკნიდან სკოტჩით დაენებება ერთმანეთს და გამოვა ხელჩაკიდებული მეგობრების რიგი. მოსწავლეებმა თვითონ უნდა მოილაპარაკონ და გადაწყვიტონ, რა თანმიმდევრობით შეერთდება ნახატები – ვინ ვის „ჩაკიდებს“ ხელს. თუ წარმოიშვება კონფლიქტური სიტუაცია, მასწავლებელს შეუძლია ჩაერიოს და „დამეგობროს“, „შეარიგოს“ ნახატები.			
9. სხვადასხვა მხატვრული ხერხით გადმოსცემს დინამიკას ნამუშევარში (ფიგურების მოძრაობა, ქარი).	9. აქტიუობა - პეიზაჟი „სუსხიანი ზამთარი“ მოსწავლეები სიტყვიერად აღწერენ სცენას თემაზე „სუსხიანი ზამთარი“ - თუ როგორ მიარბენინებს ქარი ადამიანებს, აფრიალებს მათ ტანსაცმელს, ადამიანებს ფეხი უსრიალებთ ყინულზე, ეცემიან, მოსწავლეები ციგაობენ, თამაშობენ თოვლში და ა.შ.	9. ნებისმიერი სახატავი მასალა.					
ს.გ.V.2. მოსწავლე მიმართავს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას და							

შეუძლია მათი შემოქმედებითად გამოყენება. 1. ატარებს ექსპერიმენტს ნაცნობი მასალით (სხვადასხვა გამოსახულებას, ორნამენტს ქმნის თხაზე, მიწაზე, ლითონზე, ხეზე, ქსოვილზე საღებავით) და იღებს ანაბეჭდებს.	1. აქტივობა „შტამბი და ანაბეჭდი“ (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი თიხსგან მზადდება პატარა – 2X2 4X4 სმ კუბები და კონუსები. დამზადებული ფორმების ბრტყელ ზედაპირზე ნეგატიური ჩხირით ნაზად ამოკანრება რაიმე ორნამენტის კონტური (გეომეტრიული ფორმა, ყვავილი, ფოთოლი, მანები). ყველაფერი, რაც კონტურის გარეთაა, ფრთხილად მოიჭრება, მოიფხიკება ან ჩაიჭყლიტება. მოსწავლეები უნდა ეცადონ, რომ მათი ორნამენტები თემატურად დაკავშირებული იყოს (მაგ. ყვავილები, ფოთლები და ღეროები; გეომეტრიული ორნამენტის დეტალები). მოსწავლეებმა დამზადებული ფორმები უნდა ჩაალაგონ პატარა კოლოფებში და გააშრონ უსაფრთხო ადგილას.	1. I გაკვეთილი - პლასტილინი, რომელიც ზმება, ნეგატიური ჩხირი, პლასტილინის დანა.	1. II გაკვეთილი - წინა გაკვეთილზე დამზადებული შტამბები, სახლიდან მოტანილი
	II გაკვეთილი კავშირი: ს.გ. V.2.-3. მოსწავლეები შტამბების ამოზურცულ ადგილებს წაუსვამენ სღებავს და დაბეჭდავენ ორნამენტს სახლიდან მოტანილ, ერთი ტონ-		

	აღლობის ნაჭრებზე წინასწარ მოფიქრებული გეგმის მიხედვით (ზოლებად, ირიბ ხაზებზე დაფარავენ მთლიან ნაჭერს გარკვეული სისტემის მიხედვით) ისე, რომ შედეგი არ იყოს ქაოტური. ნამუშევრისთვის, კომპოზიციურად დასრულებული სახის მისაცემად, მოსწავლეებს შეუძლიათ ფუნჯით მიახატონ ორნამენტების დამაკვეთრებელი მოტივები და დეტალები (ხაზები, მცენარის ღეროები). კავშირი: აქტივობა ს.გ.V.4.-1.	ნილი ღია ფერის 20X20 სმ ნაჭერი, აკრილის ან გუაშის საღებავი, პლასტიკის პალიტრები და ერთჯერადი თეფშები საღებავის გასაზავებლად, ფუნჯები, გაზეთის სქელი ფენა ნაჭრის ქვეშ დასაფენად.		
1. აქტივობა II. „ჩარჩო“ პლასტილინის ან მარილიანი ცომისგან მზადდება ნებისმიერი ფორმის ჩარჩო – მრგვალი, ოვალური, მართკუთხა და ა.შ. ჩარჩოზე უკვე გაშვებული შტამპებით ჩაიჭყლიტება ორნამენტი. გამშრალი ჩარჩო იგი უნდა დაწებდეს შესაფერისი ფორმის მუყაოს ნაჭერზე და გაუკეთდეს საკიდი.	1. II. პლასტილინი, რომელიც ხმება ან მარილიანი ცომი, შტამპები, მუყაო, ჩარჩოს საკიდებისთვის საჭირო ძაფები და სკოტი.			
2. კომპიუტერის საშუალებით ქმნის მარტივ გამოსახულებებს, ორნამენტებს, სხვადასხვაგვარ ეფექტს.				

3. თავად ირჩევს მასალას და ტექნიკას (მაგ. ქსოვილს მოხატავს გუაშით და ტემპერის საღებავებით) ნამუშევარში სასურველი ეფექტის მისაღწევად.	3. აქტივობა I. - იხ. აქტივობა: ს.გ. V.2. - 1.	3. ქრელი ქსოვილის ნაჭერი, აკრილის ან გუაშის საღებავები, ფუნჯები, გაზეთები დასაფენად, წებო.	3. II. თუ მოსწავლეებს არ ექნებათ აკრილის საღებავი (გუაშის საღებავი რომ არ გადავიდეს), პალიტრაზე დასხმულ ფერებს უნდა შეერიოს რამდენიმე წვეთი წყალგამძლე (HIBA) წებო.
3. აქტივობა II. „დაამთავრე ქსოვილის სახე“ სახლიდან მოაქვთ პატარა ზომის ნაჭრები რაიმე მოხატულობით და ზევიდან საღებავით ახატავენ, აგრძელებენ, ამთავრებენ მის მოხატულობას.	3. აქტივობა III. „სააღდგომო კვერცხები“ საპნით გარეცხილ ქათმის კვერცხს ორი მხრიდან დანის წვეთით უკეთდება პატარა ნახვრეტი. ერთ მხარეს ნახვრეტში ჩაბერვით, მეორე მხრიდან შიგთავსი გადმოიღვრება. კვერცხი უნდა შეიღებოს აკრილის, ან ნეობში გაზავებული გუაშის საღებავებით (ფონი), დაეწებოს ლენტები, მიწვები, ფერადი ქაღალდიდან ამოჭრილი ორნამენტი... ასევე კვერცხზე შეიძლება დაიხატოს ორნამენტი ქაღალდზე ამოჭრილი ტრაფარეტისა და ღრუბლის საშუალებით.	3. III. ქათმის კვერცხის მთელი ნაჭუჭი, წებო, საღებავები, მოსართავები.	3. III. იმისთვის, რომ მოსწავლეებმა არ დაკარგონ დრო, მასწავლებელს კვერცხების წინასწარი დამუშავება შეუძლია (გარეცხვა, გახვრეტი და შიგთავსის გამოღება). მასწავლებელმა უნდა შესთავაზოს მოსწავლეებს სხვადასხვა მასალა, მოსწავლეებმა კი თავიანთი გემოვნებით ამოირჩიონ, თუ რა საშუალებებით მოხატავენ კვერცხებს.

ს.გ. V.3. მოსწავლე აკ- ვირდება გარე- მოში საგნებს, ობიექტებს, მოვლენებს, მათ შორის არსებულ კავშირებს და შეუძლია მათი ასახვა ნამუშე- ვარში.	1. აკვირდება, როგორ იცვლება ობიექტის ზომა, ფერი, სიმკვთრე დამკვირვებ- ლისგან დაშორე- ბის მიხედვით და ასახავს ნამუშე- ვარში.	2. ხატავს პორ- ტრეტს, ნატურ- მორტს და პეიზა- ჟს ნატურიდან და მეხსიერებით მეტი დეტალის გამოყენებით.
კავშირი: ს.გ.V.1. -5,6.	2. აქტივობა I. „მასწავლებლის პორტრეტი“ მასწავლებელი დაჯდება ისეთ ადგილას, საი- დანაც მას ყველა მოსწავლე კარგად დაინახავს მოსწავლეები შეასრულებენ მის პორტრეტს.	2. I. სახატავი ფურცლები, უბრალო ფან- ქრები, ფერადი ფანქრები, პას- ტელი.

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

	2. აქტივობა II. „ნატურმორტი“ მოსწავლეები მეხსიერებით ხატავენ სეზონურ ნატურმორტს სეზონისთვის დამახასიათებელი ატრიბუტებით: შემოდგომის ნატურმორტი შემოდგომის პროდუქტით; ზამთრის ნატურმორტი საახალწლო, საშობაო აქრიბუტიკით; გაზაფხულის ნატურმორტი – აყვავებული ტოტებით; ზაფხულის ნატურმორტი – ნაირ-ნაირი ხილით.	2. II. სახატავი ფურცლები, ფერადი ფანქრები, პასტელი, გუაში.		
3. გამოსახავს საკუთარ თავსა და სხვებს სხვადასხვა რეალურ და გამოგონილ სიტუაციაში მრავალი დეტალის გამოყენებით.	3. აქტივობა „ექსკურსია“ მოსწავლეები ასრულებენ ნამუშევარს ექსკურსიის თემაზე. მოსწავლეები თავად გადაწყვეტენ თუ რა მასალით და რა ხერხებით შეასრულებენ ნამუშევარს – ნამუშევარი შეიძლება იყოს ფერწერული, გრაფიკული ნამუშევარი ან კოლაჟი. კავშირი: ს.გ.V.4. -1.	3. ნებისმიერი სახატავი მასალა.		
ს.გ.V.4. მოსწავლეს შეუძლია გრძნობების და იდეების ასახვა ნამუშევარში. 1. ირჩევს გამომსახველობით ხერხებს	1. კავშირი: ს.გ.V.3. -3.			

და მასალას ნამუშევარში ჩანაფიქრის უკეთ გად- მოსაცემად.					
2. წარმოსახვით ქმნის პერსონა- ჟებს.	2. აქტივობა „მითოლოგიური გმირები“ მოსწავლეები ხატავენ ეპიზოდს რომელიმე მითიდან. შერჩეულ მითოლოგიურ გმირს უნდა დაუხატონ დამახასიათებელი დე- ტალები, ატრიბუტები.	2. სახატავი ფურ- ცლები, ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები, საღებავები.			3. სავარაუდო თემები: „დღესასწაული“ (აღდგომა, შობა), „ჩემი საყვარელი ცხოველი“. * როდესაც მოსწავლეებს ნამუშევრის შესრულები- სას ეძლევათ მასალის და ტექნიკის გამოყენების თავისუფლება, მასწავლე- ბელმა ისინი წინასწარ უნდა გააფრთხილოს, რათა მათ მოიფიქრონ, თუ რა ხერხე- ბით შეასრულებენ დავალებ- ზას და დროულად იზრუნონ საჭირო მასალაზე.
3. ასახავს თა- ვისი ცხოვრების საინტერესო ან მნიშვნელოვან მომენტებს და ცდილობს გად- მოსცეს საკუ- თარი გრძნობები მათ მიმართ.	3. აქტივობა „ბედნიერი დღე“ კავშირი: ს.გ. V.3.-3. მოსწავლეები ასრულებენ ნამუშევარს მოცე- მულ თემაზე მეტისმიერი, მათ მიერ შერჩეული მასალით*.				

4. გადმოსცემს ნამუშევარში გარკვეულ იდეას (მაგ. ქმნის პლაკატს ეკოლოგიურ ან სხვა თემაზე).	4. აქტივობა „პლაკატი“ გუნდური სამუშაო. (2 გაკვეთილი) (იხ. IV თავი) I გაკვეთილი მოსწავლეებმა ინდივიდუალურად უნდა დახატონ პლაკატის ესკიზი თემაზე „გარემოს დაბინძურება“. ყოველმა მოსწავლემ თავის პლაკატს უნდა მოუფიქროს და დააწეროს ლოზუნგი. დასრულებული ესკიზები დაიკიდება ან დაიდება იატაკზე მწკრივად. მოსწავლეები იმსჯელებენ, თუ ვისი პლაკატი ან ლოზუნგი მოსწონთ და რატომ; გადაარჩევენ რამდენიმეს (შეიძლება ერთის ნახატი ვარგოდეს, მეორესი - კი ლოზუნგი და გაერთიანდეს) მომდევნო გაკვეთილისთვის. II გაკვეთილი მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად იმის მიხედვით, თუ რამდენი ესკიზი გადაარჩიეს წინა გაკვეთილზე. ყოველი ჯგუფი აირჩევს პლაკატს, ლოზუნგს და გადაიტანენ ესკიზებს დიდ ფორმატებზე. კავშირი: აქტივობები ს.გ. V.5; ს.გ. V.9.-3.	4. უბრალო ფანქრები, სახაზავები, გუაშის ან აკრილის საღებავები; A4 სახატავი ფურცლები, დიდი ფორმატის სახატავი ფურცლები 1/2 ყოველ ჯგუფს.	ბუნ. V.11. მოსწავლეს შეუძლია გარემოსდაცვითი ღონისძიების მნიშვნელობის დასაბუთება და მათში აქტიური მონაწილეობის მიღება.	4. პლაკატზე მუშაობის დაწყებამდე, მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს, თუ რა არის პლაკატი - (საავიტაციო, სარეკლამო ან ინფორმაციული შინაარსის ნახატი შესაფერისი მოკლე ტექსტით, დაბეჭდილი დიდი ფორმატის ქაღალდის ფურცელზე, განკუთვნილი კედელზე გასაკრავად), რა ფუნქცია და პრინციპები ახასიათებს ამ ჟანრს. მოსწავლეებმა ლოზუნგი მკაფიო ასოებით უნდა იყოს დაწერილი - შორი მანძილიდან კარგად აღსაქმელად. სასურველია, ასოები ერთი ზომის იყოს. ნახატი უნდა იყოს ლაკონური, მკაფიო და პასუხობდეს ლოზუნგისა და აქციის შინაარსს.
---	---	--	---	---

5. გამოსახვს ახლოდებულ ადამიანებს (ოჯახის წევრები, მეგობრები და სხვ.), საყვარელ ლიტერატურულ გმირებს და ცდილობს მათ მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გადმოცემას.	ს.გ.V.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სამუშაო. 1. კონკრეტული ამოცანის გადასაჭრელად გეგმავს შესასრულებელ სამუშაოს თანმიმდევრობას. კავშირი: აქტივობა ს.გ.V.4.-4. 1. მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს გარემოს მნიშვნელობაზე ადამიანისთვის, როგორ უნდა გავუფრთხილდეთ და დავიცვათ იგი. მოსწავლეები ემზადებიან აქციისთვის – მოიფიქრებენ აქციის სახელწოდებას, დაგეგმვენ შესასრულებელ სამუშაოს, გაიანალიზებენ ფუნქციებს. ბუნ. V.11. მოსწავლეს შეუძლია გარემოსდაცვითი ღონისძიების მნიშვნელობის დასაბუთება და მათში აქტიური მონაწილეობის მიღება.
---	---

		2. I. სახატავი ფურცლები, ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები. ვიზუალური მასალა: პეტრე ოცხელის, სოლიკო ვირსალაძის, ელენე ახვლედიანის, ლადო გუდიაშვილის კოსტიუმების ესკიზები. http://burusi.wordpress.com/art/	
	2. II. შუშის ბოთლები, ნებო PIBA, კანაფი, სქელი ძაფები, ქვიშა, მარცვლეული, გუაშის ან აკრილის საღებავი.	2. I. აქტივობა I. „კოსტიუმები სპექტაკლისთვის“ მოსწავლეებმა უნდა დახატონ კოსტიუმები, რომლებიც უნდა ეცვათ მათ მიერ სპექტაკლში განსახიერებულ პერსონაჟებს. მასწავლებელი აწვინებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას – სხვადასხვა მხატვრის მიერ შესრულებულ კოსტიუმების ესკიზებს. ყოველი მოსწავლე დახატავს საკუთარ თავს და მოიფიქრებს საკუთარი როლის შესაბამის კოსტიუმს.	2. აქტივობა II. „დეკორატიული ბოთლები“ მოსწავლეები შუშის ბოთლს წაუსვამენ ნებოს. შემოახვევენ ფერად ძაფებს, კანაფს, გაუკეთებენ ფაქტურას ქვიშით, მარცვლეულით, მოხატავენ ნებოში გახსნილი გუაშით ან აკრილით.

2. ქმნის დეკორატიულ და გამოყენებით ნამუშევრებს.

	2. აქტიუობა III. „ნილაბი“ თხელ მუყაოზე ან მაგარ, ორად მოკეცილ ქაღალდზე იხატება ნილაბის თარგის ნახევარი (ცხვირის ადგილი მოკეცივის ადგილზე), გამოიჭრება, დაზუსტდება თვალების ადგილი და ისიც ამოიჭრება. ზევიდან ნეპოთი დაენებება ლამაზი ქსოვილის სხვადასხვა ზომის ნაკუნები. გვერდებში სტეპლერით ან ნემსით და ძაფით დაუმადრდება შესაკრავები (ლენტები ან რეზინი). ნილები გალამაზდება რელიეფური პასტით, მძივებით, ბრჭყვიალა მოსართავებით (ნაძვის ხის წვიმა).	
3. აკეთებს საკლასო ან საკუთარი ოთახის ინტერიერის ესკიზს.	3. აქტიუობა I. „ჩემი ოთახი“ მოსწავლეები ათვალერებენ ვიზუალურ მასალას. ადარებენ ერთმანეთს ხელოვნების ნაწარმოებებს (სხვადასხვა მხატვრის მიერ დახატულ ფერწერულ ნამუშევრებს, სადაც ინტერიერია გამოსახული) და პრაქტიკული მიზნით შესრულებულ ინტერიერებს, თეატრალურ ესკიზებს. შემდეგ დახატავენ საკუთარი ოთახის ან წარმოსახვით შექმნილი ოთახის ესკიზს.	2. III. თხელი მუყაო, მაკრატელი, ნებო ПВА, ლამაზი ქსოვილის ნაკუნები, ლენტები, რეზინი, სხვადასხვა ბრჭყვიალა მოსართავები, რელიეფური პასტა, სტეპლერი ან ნემსი და ძაფი.
	3. I. ვიზუალური მასალა: ვინსენტ ვან გოგის „ოთახი“, იან ვერმერის „მუსიკის გაკვეთილი“, ეჟენ ბუდენის „მხატვრის სახელოსნო“, ანრი მატისის „მხატვრის სახელოსნო“; ნინა ბრაილაშვილის ინტერიერების ჩანახატები და რუსუდან ჯავრშვილის „პაპაჩემის	3. I მოსწავლეები ამ დავალებზე ასე შეასრულებენ, როგორც თავად ჩათვლიან საჭიროდ – სავარაუდოდ, უმეტესობა დახატავს ყველაფერს ერთ სიბრტყეზე, რაც ამ ასაკისთვის დამახასიათებელი და ნორმალურია.

	3. აქტივობა II. „ესკიზი სპექტაკლისთვის“ მოსწავლეები ხატავენ (ფანქრით და შემდეგ საღებავებით) ესკიზს სპექტაკლისთვის (სახალწლო ან გამოსაშვები), რომელშიც მონაწილეობენ.	დარბაზი ერთანმინდაში. ინტერიერების ესკიზები ან ფოტოები ფურნალებიდან. 3. II. სცენოგრაფია: პეტრე ოცხელის „ურთელ აკოსტა“, სოლიკო ვირსალაძის „მანატუნა“ „მძინარე მზეთუნახავი“, ელენე ახვლედიანის „მადამ სან-ფენი“, „ტურბინიების დღეები“, ლადო გუდიაშვილის „მაია წყნეთელი“, დავით კაკაბაძის „აკაკის აკვანი“ და „დაკარგული სამოთხე“, სერგო ქობულაძის „მეფე ლირი“, სიღამონ-ერისთავის „ცხვრის წყარო“. http://burusi.word-press.com/art/	3. II. აქტივობის შესრულებისას, მოსწავლეს შეუძლია, აუხსნას მოსწავლეებს (და აწეწოს მაგალითები), რომ დეკორაციის ესკიზის დასახატად, საჭიროა წარმოდგენა იმ სცენისა, რომელზეც გათამაშდება სპექტაკლი და შეეცადონ, წარმოუდგინონ „დეკორაცია“ განლაგონ სხვადასხვა სიბრტყეზე – ზოგი რამ ახლოს, წინა პლანზე, ზოგი კი – მოშორებით, უკანა პლანზე. კავშირი: ს.გ.V.1. -4., 5., 6.
--	--	--	--

4. ქმნის/აფორმებს სასკოლო სტენდებს.	4. აქტიუობა „სტენდი“ კავშირი: ს.გ.V.4.-4., ს.გ.V.12. მოსწავლეები სხვადასხვა თემაზე მოძიებული მასალით (ქართული კულტურის ძეგლები, ცნობილი ქართველი მოქანდაკის, მხატვრის შემოქმედება, ქართული არქიტექტურის ნიმუშები) აფორმებენ სტენდებს გამოფენისთვის ან პრეზენტაციისთვის.			4. მოსწავლეებს შეუძლიათ დაიყონ ჯგუფებად ან გააფორმონ საერთო სტენდი სხვადასხვა მოსწავლის მიერ მოძიებული მასალებით.
5. დეკორატიულად აფორმებს სკოლის ეზოს მონაკვეთს.	5. აქცია „გარემოს დაბნეულების წინააღმდეგ“ მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად და სკოლის ეზოში მოაწყობენ აქციას, რომლის ფარგლებშიც დაალაგებენ სკოლის ეზოს, გააკრავენ თავიანთ პლაკატებს და მოგროვებულ ნაგვით გააკეთებენ ინსტალაციას. კავშირი: ს.გ.V.4.-4.	ბუნ. V.11. მოსწავლეს შეუძლია გარემოსდაცვითი ღონისძიების მნიშვნელობის დასაბუთება და მათში აქტიური მონაწილეობის მიღება.		
6. კინძავს და აახლებს სასკოლო ან საკლასო ბიბლიოთეკის წიგნებს.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

7. ხატავს და ამზადებს თეატრალური კოსტიუმების და დეკორაციის დეტალებს (ქუდი, ნიღაბი).	7. აქტივობა I. - იხ. აქტივობა: ს.გ. V.5. – 2.III. 7. აქტივობა II. „კლოუნის ქუდი“ მოსწავლე 1/4 ვატიმანის ქაღალდი ისე უნდა დაახვიოს, რომ გამოვიდეს კონუსი. კონუსს დახვევის შემდეგ ცალი გვერდი უფრო გრძელი ექნება. მოსწავლეები ერთმანეთის დახმარებით, სკოტჩით შიგნიდან და გარედან დაამაგრებენ შეერთების ადგილებს. ერთი მოსწავლე მოსაზომებლად დაიხურავს ქუდს თავზე, მეორე მოსწავლე ფანქრით ან ფლომასტერით მონიშნავს, თუ სად უნდა გადაიჭრას კონუსი. შემდეგ მეორე მოსწავლე მოიზომებს თავის ქუდს და პირველი მოუნიშნავს მოსაჭრელ ხაზს. ქუდებს მოაჭრიან ზედმეტ ბოლოებს და დაამაგრებენ მათ სტეპლერით ან სკოტჩით. ასევე სტეპლერით დაამაგრებენ შესაკრავ ლენტებს ან რეზინს. გამზადებულ ქუდს შელდებავენ გუბის ან აკრილის საღებავებით და გაალამაზებენ ნებისმიერი, მოსწავლეებისთვის სასურველი მასალით.*	7. II. ვატიმანის ქაღალდი, ნებო, მაკრატელი, სტეპლერი, სკოტჩი, ლენტის ან რეზინი, ქუდის თავზე დასამაგრებლად, საღებავები, ფერადი ქსოვილის ნაჭრები, ფოლგა ან სხვა რაიმე ბრწყვიალა ქაღალდი, სხვადასხვა მოსართავები – ნაძვის ხის წვიმა, მძივები, პომპონები ან პლასტიკის (ნაძვის ხის, პინგ-პონგის) ბურთები.	7. II. მოსწავლეები მუშაობენ წყვილებად. მართალია, ყოველი მათგანი საკუთარ ქუდს აკეთებს, მაგრამ ეს სამუშაო მაინც მოითხოვს ერთმანეთის დახმარებას – მოსწავლეები ერთმანეთს უნდა დაეხმარონ არა მარტო ქუდის მოზომვისას, არამედ ქუდის დაწებების დროსაც. * ქუდს გარედან შეიძლება დაენებოს ჭრელი ლენტები, ნაჭრები, ბრწყვიალა ქაღალდებისგან გამოჭრილი ვარსკვლავები, წვიმა, პომპონები ან ძაფზე აკინძული და გაფერადებული პინგ-პონგის ბურთები.
ს.გ. V.6. მოსწავლეს შეუძლია ითანამშრომლოს სხვებთან, როგორც საკუთარი, ისე საერთო მიზნის მისაღწევად.			

1. თანამშრომლობის სხვადასხვა სახის საერთო პრობლემის გადაჭრისას.	კავშირი: ს.გ.V.4.-4.				
2. ითხოვს დახმარებას საკუთარი იდეის განსახორციელებლად.	კავშირი: ს.გ.V.4.-4.				
3. ეხმარება სხვებს კონკრეტული ამოცანის შესრულებაში და საჭიროების შემთხვევაში ითხოვს მათგან დახმარებას.	კავშირი: ს.გ.V.5.-1,4,5.				
4. მონაწილეობს ერთობლივი გადამწყვეტილების მიღებაში.	კავშირი: ს.გ.V.4.-4, ს.გ.V.5.-1,4,5.				

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია

ს.გ.V.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.	კავშირი: ს.გ.V.4.-4., ს.გ.V.5.-3., 4., 5.			
1. საუბრობს საკუთარ და/ან სხვის ნამუშევრებზე და ასაბუთებს, რატომ მოსწონს ან არ ღიმი მათგანი.	1. აქტივობა „პლაკატების შექმნა“ მოსწავლეები ათვალიერებენ, მსჯელობენ და აქციისთვის გადაარჩევენ დამზადებულ პლაკატებს. გაარჩევენ ყოველი პლაკატის შინაარსის და ლოზუნგის შესაბამისობას, ადეკვატურობას, ვიზუალური მხარის ეფექტურობას.			
2. კრიტიკის დროს პატივისცემით ეკიდება სხვის ნამუშევარს და აზრს.	კავშირი: ს.გ.V.4.-4., ს.გ.V.5.-3.			

3. საუბრისას იყენებს შე-საბამის ტერ-მინებს.	3. აქტივობა - კონკურსი „ტერმინები“ მასწავლებელი ატარებს კონკურსს: მოსწავ-ლეებს დაურიგებს ფურცლებზე წინასწარ ჩამოწერილ ტერმინებს ან ჩამოწერს მათ დაფაზე. ყოველმა მოსწავლემა თავისი სიტყე-ბით უნდა ახსნას ტერმინის მნიშვნელობა. გაიმარჯვებს ის, ვინც სწორად გამოიყენებს მეტ ტერმინს.	3. ასეთი კონკურსების წლის განმავლობაში რამდენჯერ-მე ჩატარება დაეხმარება მოსწავლეებს ტერმინების თანდათან, ძალდაუტანე-ბლად დამახსოვრებაში. გათვალისწინებული ვარიანტი: კონკურსი ტარდება წლის ბოლოს. მასწავლებელი ამოიწერს წლის განმავლო-ბაში განვლილი მასალიდან ტერმინებს ფურცლებზე ისე, რომ ყოველი ტერმინის გასწერის დარჩეს ადგილი, სადაც მოსწავლე წერილო-ბით ჩაწერს ამ ტერმინის მნიშვნელობას. ყველა მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს ტერმინების ერთნაირი სია. მასწავლებელს შეუძლია კონკურსში გამარჯვებულ-თათვის დაანესოს რაიმე წამახალისებელი პრიზი.
4. ადეკვატურად პასუხობს აუ-დიტორიის მიერ დასმულ შეკითხ-ვებს.	კავშირი: ს.გ. V.5.-5.	

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედგენის მისაღწევად

5. ამოიცნოს ისტორიაში და ლიტერატურაში განვლილ თემებს და პერსონაჟებს.		ქართ. V.8. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა ფანრის მხატვრული ტექსტის ნაკითხვა და ადეკვატურად გაგება-განაწილება.		
6. საუბრობს ნაწარმოების შინაარსზე.	6. აქტიუობა „ნაწარმოების გარჩევა“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს რომელიმე უკვე ნანახ სოფელურ ნაწარმოებს. მოსწავლეებმა კი უნდა აღწერონ, რასაც ხედავენ – ნაწარმოების შინაარსი, ტექნიკა, მასალა, ხასიათი, სოფელის შინაარსი; აღწერონ კოლორიტი, პერსონაჟები; რა განწყობილება და გრძნობები აღძრა მათში ნამუშევრმა და სხვ. შესაბამისი ტერმინების გამოყენებით. კავშირი: ს.გ.IV.7. -3., 7., ს.გ.V.8.-1,2,3.	6. ვიზუალური მასალა: ველასკის „ბრედას ჩაბარება“, ფაკ-ლუი დაგიდის „სოკრატეს სიკვდილი“ და „ნაპოლეონის კორონაცია“, ეუენ დელაკრუას „თავისუფლება ბარიკადებზე“, ფრანსისკო გოიას „3 მაისი, დახვრეტა“, ფან ენგრის „ფანა დ'არკი“, უილიამ ტერნერის პეიზაჟები.	6. ქართ. V.4. მოსწავლეს აქვს ლიტერატურული ნაწარმოების ესთეტიკური შეფასების საწყისი უნარი.	

7. მსჯელობს ნამუშევრებში გამოყენებულ მხატვრულ ხერხ- ებსა და ელემენ- ტებზე (ფანრი, ტექნიკა, მასალა, კოლორიტი, კომპოზიციური განაწილების პრინციპი და სხვ.).	კავშირი: ს.გ. IV.7.-6.				
ს.გ. V.8. მოსწავ- ლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგა- მოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება. 1. საუბრობს ხელოვნების სხვადასხვა ნიმუშით აღძ- რულ განწყო- ბილებებსა და გრძნობებზე.	კავშირი: ს.გ. IV.7.-6.				

თავი III. რეკომენდაციები სტანდარტის შედეგების მისაღწევად

2. საუბრობს იმის შესახებ, თუ როგორ ზემოქმედებებს ახდენს მასზე ესა თუ ის ფერი, ხაზი, ლაქა, ფორმა.	კავშირი: ს.გ. IV.7.-6.				3. მოსწავლეები მათი ნამუშევრების გამოფენაზე, სადაც გამოფენილი იქნება ყველა ტიპის ნამუშევარი – ფერწერა, გრაფიკა, კოლაჟები, აპლიკაციები, სხვა ნაკეთობები, მნახველებს გააცნობენ, თუ რა მასალითა და რა ხერხებით არის შესრულებული ესა თუ ის ნამუშევარი და რას გამოხატავენ ისინი.
3. საუბრობს, რომ სხვადასხვა მასალით და ტექნიკით განსხვავებული გრძნობებისა და იდეების გადმოცემა შეიძლება.	კავშირი: ს.გ. IV.7.-6.				
ს.გ. V.9. მოსწავლე მონაწილეობს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში.					
1. მონაწილეობს გამოფენაში.					

2. მონაწილეობს სპექტაკლის დადგმაში.					
3. მონაწილეობს სხვადასხვა სახის აქციებში (მაგ. გარემოს დაცვა).	3. აქტივობა „აქცია გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ“ (იხ. IV თავი) მოსწავლეები მოიფიქრებენ და შეასრულებენ პლაკატებს თემასთან დაკავშირებული ლოგო-ზუნგებით. კავშირი: აქტივობა ს.გ.V.4-4 მოიფიქრებენ აქციის სცენარს, დაგეგმავენ და ჩაატარებენ ღონისძიებას. კავშირი: ს.გ.V.6.		3. ბუნ. V.11. მოსწავლეს შეუძლია გარემოს დაცვითი ღონისძიების მნიშვნელობის დასაბუთება და მათში აქტიური მონაწილეობის მიღება.	3. სცენარში უნდა იყოს გაწერილი, აქციის მონაწილეები, კლასელების გარდა, ვის ჩართვას აპირებენ აქციაში. აქციაში მონაწილეთა მოვლევები, აქციის ჩატარების ადგილი და სხვა; მაგ. გაალმაზებენ სანაგვე ურნებს და დააკრავენ მათ პლაკატებს, დაალაგებენ სკოლის ეზოს ან მიმდებარე ტერიტორიას; დაასუფთავენ ბენ ახლომდებარე ისტორიული ძეგლის მიმდებარე ტერიტორიას.	
4. ხედება ხელოვნების გამოჩენილ მოღვაწეებს.					

მიმართულება: ხელშეწყობის აღქმა კონტაქტში

ს.გ.V.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელშეწყობის სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან.	1. აქტივობა I. მასწავლებელი განუმარტავს მოსწავლეებს არქიტექტურის არსსა და მნიშვნელობას, შემდეგ სთხოვს მოსწავლეებს, სხვადასხვა ტიპის შენობების ჩამოთვლას და მათი ფუნქციების ჩამოყალიბებას. ამ მსჯელობის დროს მასწავლებელი ყოველ ფუნქციას თავის სახელს დაარქმევს - მაგ. ტაძარი, ციხე-სიმაგრე, საცხოვრებელი სახლი. შემდეგ მასწავლებელი ყოველ დასახელებას შეუსაბამებს მის ფუნქციურ დასახელებას - ტაძარი - საკულტო ნაგებობა, ციხე-სიმაგრე - თავდაცვითი, საცხოვრებელი სახლი - საყოფაცხოვრებო, ხიდი - საინჟინრო და ა.შ. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას,	1. ვიზუალური მასალა: ნარიყალა, გორის ციხე, ვარძია; ევროპული ციხე-სიმაგრეები და სასახლეები; ეგვიპტური პირამიდა, სამხრეთ ამერიკული პირამიდა; სოლუნჯენჯი, რომის აკვედუკი, თერმები, ქართული ქვის ხიდები, სხვა ხიდები;	1. ტერმინები: გუმბათი, ბაზილიკა, გალავანი, ტაძარი, შენობა, ნაგებობა, არქიტექტურა, საკულტო, საყოფაცხოვრებო, საინჟინრო.
--	---	--	--

	მოსწავლეები ასახელებენ, თუ რა ტიპის ნაგებობას ხედავენ, შესაფერისი ტერმინების გამოყენებით. მასწავლებელს შეუძლია შეაბრუნოს კითხვები: მაგ. რისთვის არის საჭირო ციხე-სიმაგრე? ტაძარი? მოსწავლეებმა ასევე უნდა გამოთქვან მოსაზრება, მათი აზრით, რომელი სოციალური ფენისთვის იყო განკუთვნილი ესა თუ ის ნაგებობა. კავშირი: ს.გ.V.10. – 2. 1. აქტივობა II. „ქალაქი“ გუნდური სამუშაო (2-3 გაცვეთილი) მოსწავლეები დაიყოფიან 2-3 კაციან ჯგუფებად, გაინაწილებენ, ვინ რა ტიპის შენობას ააგებს და სხვადასხვა ზომის კოლოფებით, მუყაოთი, ხავსით, ტოტებით (იხ. III და IV კლასები) ააგებენ ქალაქს, რომელშიც ყველა ტიპის ნაგებობა იქნება (რამდენიმე სახლი – დიდი და პატარა, ტაძარი, გალავანი, ხიდი...); შელდებავენ შენობებს და დაამაგრებენ მუყაოს 1 დიდ ან რამდენიმე მცირე ზომის ნაჭერზე წინასწარ მომზადებულ ლანდშაფტზე. მოსწავლეები იმსჯელებენ გაგებული შენობების ტიპებსა და დანიშნულებაზე.	ქართული ტაძრები: ალავერდი, ჯვარი, შუამთის მონასტერი; ეკროპული ტაძრები – კიოლნის, პარიზის ღვთისმშობლის, სანტა-მარია დელ ფიორეს. 1. II. მუყაოს რამდენიმე მოზრდილი ნაჭერი, მუყაოს, კონსერვის პატარა კოლოფები, ხავსი, გაზეთი, წერილი კენჭები, ქვიშა, პოლიეთილენის პარკი (ტბის ან მდინარის იმიტაცია), ნებო, მაკრატელი.		2. მასწავლებელმა სხვა აქტივობების დროსაც ნებისმიერი შესაფერისი ვიზუალური მასალის ჩვენებისა და
2. გამოთქვამს მოსაზრებას, რომელი სოციალური	2. მოსწავლეები დაათვალიერებენ ვიზუალურ მასალას და იმსჯელებენ, თუ რა დანიშნულებასა და ვისთვის იყო განკუთვნილი ესა თუ ის ნივთი.	2. ვიზუალური მასალა: ბედიის ბარძიმი, თამარ მეფის ჯვარი,		

თავი III. რეკონსტრუქციის სტრატეგიის შედეგების მისაღწევად

ფენისთვის იყო განკუთვნილი გამოყენებითი ხელოვნების ესა თუ ის ნიმუში.	მოსწავლეები მეხსიერებით დახატავენ ორ ნატურმორტს – „მდიდრული სუფრა“ და „ღარიბული სუფრა“.	ბრინჯაოს, თიხის, ფაიფურის ქურ-ჭელი, საბრძოლო იარაღი, ნოხ-ები, ფარდაგები, ეთნოგრაფიული კოსტიუმები და სხვა.	თემასთან დაკავშირებული მსჯელობის დროს, მოსწავ-ლეებს დაუსვას შეკითხვა, მათი აზრით, რომელი სოციალური ფენისთვის იყო განკუთვნილი გამოყენ-ებული ხელოვნების ესა თუ ის ნიმუში.
ვ. მსჯელობს ხელოვნების სხ-ვადასხვა დარგის ცალკეული ნიმუ-შის დანიშნულე-ბაზე (სახვითი, დეკორატიული, გამოყენებითი, რელიგიური, ესთეტიკური, საინფორმაციო).			
ს.გ.V.11. მოსწავ-ლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმების ის-შინაარსი ის-ტორიასთან და კულტურასთან.			

1. ამოიცნობს ისტორიულ ან ლიტერატურულ პერსონაჟებსა და ისტორიულ მოვლენებს ხელოვნების ნიმუშებში.	1. კავშირი: ს.გ.V.12.-2.	1. ვიზუალური მასალა: მითი არგონავტე-ზზე – კერამიკა, მედეას ქანდაკე-ბები; თბილისის დაარსება - გორ-გასალის ძეგლი; თამარ მეფის პორტრეტები - ბეთანიის, ვარძიის, დავით გარეჯის და ყინ-წვისის ფრესკები; დავით აღმაშენ-ებლის ფრესკა გელათში და ცხე-ნოსანი ქანდაკე-ბა თბილისში; მოთხრობა „პატარა კახი“ - ერეკლე II-ს პორ-ტრეტი და ძეგლი; ანდერსენის ზღაპარი – ქალთევზას ქანდაკება ამ-სტერდამში.		
--	---------------------------------	--	--	--

2. აგროვებს ინფორმაციას რომელიმე ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებულ ხელოვნების ნიმუშებზე.	2. აქტივობა „ძეგლი“ მოსწავლეები შეაგროვებენ ინფორმაციას რომელიმე ისტორიულ მოვლენას ან პერსონაჟზე და ხელოვნების ნიმუშებზე, სადაც ეს მოვლენა ან პერსონაჟია ასახული. სკოლაში მოსწავლეები პლასტილინით გამოძერწავენ „ძეგლს“ და მიუძღვნენ მათთვის მნიშვნელოვან ისტორიულ მოვლენასა თუ პიროვნებას, რომლის შესახებაც შეაგროვეს ინფორმაცია. მოსწავლეებმა შეგროვებული ინფორმაცია და „ძეგლი“ უნდა წარადგინონ კლასის წინაშე. კავშირი: აქტივობა ს.გ. V.12. - 1., ს.გ. V.13.	2. ნებისმიერი სახის პლასტილინი, თიხა. ვიზუალური მასალა: აბაკელი-ას გიორგი სააკაძის პორტრეტი და შარლემანის ილუსტრაციები, ლადო გრიგოლიას პორტრეტი კასტელის პორტრეტის მიხედვით, მერაბ ბერძენიშვილის „გიორგი სააკაძის ძეგლი“. თუ მოსწავლეებს გაუჭირდათ ვიზუალური მასალის მოპოვება, შეიძლება თავად დახატონ ან გამოძერწონ თემასთან დაკავშირებული პერსონაჟი.	2. საზ.მეც. V-VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დააკვიროს ისტორიული ფაქტები შესაბამის ეპოქებთან; საზ.მეც. V-VI.7. მოსწავლეს შეუძლია დაახასიათოს საქართველოს ისტორიის გამორჩეული პიროვნებები, რომლებიც ქვეყნის მმართველობაში მონაწილეობდნენ.	2. გამოსაკვლევად და ინფორმაციის შესაგროვებლად, მასწავლებელმა მოსწავლეებს უნდა შესთავაზოს ისეთი თემები, რომლებიც მათთვის კარგადაა ცნობილი ლიტერატურის ან „ჩვენი საქართველოს“ გაკვეთილებიდან და რისი ვიზუალური მასალაც მათთვის ხელმისაწვდომი იქნება – მაგ. თემა „გიორგი სააკაძე“ - ისტორიული ცნობები, ლიტერატურული ნაწარმოები, ფილმი, ძეგლი, პორტრეტი, შპა აბასის პორტრეტი, ქეთევან წამბულის ქანდაკება.
--	---	--	---	--

3. მოიძიებს და ადარებს ერთმანეთს სხვადასხვა კულტურაში ერთსა და იმავე თემაზე შექმნილ ნამუშევრებს.	3. მასწავლებელი ავალეს მასწავლებელს დასახელების მიხედვით, ინტერნეტით ან ბიბლიოთეკაში მოიძიონ ხელოვნების ნიმუშები, რომლებიც სხვადასხვა დროს, სხვადასხვა ქვეყანაში და სხვადასხვა ავტორის მიერაა შექმნილი და შეადარონ ისინი ერთმანეთს.	3. ვიზუალური მასალა: ღვთისმშობლის გამოსახულება სხვადასხვა ქვეყანაში და კულტურაში – მაგ. იტალიური ალორძინების პერიოდის, ნიდერლანდების XV-XVI საუკუნე, ქართული და ბიზანტიური ფრესკები და მოზაიკები.	3. მასწავლებელმა ვიზუალური მასალის ჩვენებისას, მასწავლებელს უნდა დაუსვას ხოლმე შეკითხვა, თუ რას ასენებთ აღნიშნული ნაწარმოები, სად უნახავთ მსგავსი რამ და რა სხვაობას ხედავენ. სავარაუდოდ საძიებელი თემები: წმინდა გიორგის ევროპული და ქართული გამოსახულებების შედარება; სხვადასხვა მხატვრების მიერ ბერძნული მითების თემაზე შექმნილი ნაწარმოებები და სხვა.
ს.გ.V.12. მოსწავლე ეცნობა ქართულ ხელოვნებას და ხელოვნების მოღვაწეებს. 1. მსჯელობს მატერიალური კულტურის ძეგლებზე, რომლებიც უნახავს და გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას.			

2. აგროვებს და კლასის წინაშე წარადგენს ინფორმაციას ქართული ეხანდაკების და არქიტექტურის რამდენიმე ნიმუშზე.	2. კავშირი: აქტივობა ს.გ.V.5., ს.გ.V.11.-2.			
3. მოიძიებს ინფორმაციას რამდენიმე ცნობილი ქართველი მხატვრის, მოქანდაკის შესახებ და წარადგენს კლასის წინაშე.				
ს.გ.V.13. მოსწავლეს აცნობიერებს, რა როლს ასრულებს ხელოვნება საზოგადოების ცხოვრებაში.				

1. ასახელებს მის ქალაქში/რაიონში/ქვეყანაში არსებულ კულტურულ დაწესებულებებს (მუზეუმი, გალერეა, კინოთეატრი) და მსჯელობს მათ დანიშნულებაზე.			
2. აგროვებს ინფორმაციას და აანალიზებს ხელოვნების სფეროში ვინ და რით გაუთქვა სახელი მის ქალაქს/სოფელს/ქვეყანას.			
3. აგროვებს და აცნობს თანაკლასელებს ინფორმაციას ცნობილი ხელოვნის შემოქმედებაზე და მსჯელობს მის მნიშვნელობაზე.			

VI კლასი

მიმართულება: შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება

შედეგი და ინდიკატორი	ტიპური აქტივობები	რესურსები	კავშირები სხვა საგნებთან	შენიშვნა
ს.გ.VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზნობრივად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.	1. აქტივობა I. „ვხატავთ ვან გოგის ასლს“ 	1. I. სახატავი ფურცლები, საღებავები, ფუნჯები.		1. I. ამ აქტივობის მიზანი არ არის ბუნდოვანი გაკეთება. მოსწავლეებმა რამდენიმე უნდა სცადონ, ჯერ სავარ-ჯიმო ფურცელზე მონასმების გაკეთებაში ხელის გაგარჯი-შება, შემდეგ კი შეუდგენ ახლის გაკეთებას (შეიძლება რამდენიმე ცდა და მეტი ფურ-ცელი დასჭირდეთ სასურვე-ლი შედეგის მისაღწევად).
1. სხვადასხვაგვარი მონასმე-ბით და ეფექტ-ბით გადმოსცემს განწყობილ-ბას და ქმნის ფაქტურებს.				

მოსწავლეები ყურადღებით დააკვირდებიან ვან გოგის ნამუშევრის დეტალებს და შეეცდებიან, მსგავსი მონასმების გამეორებას საკუთარ ნამუშევრებში. 	1. აქტივობა II. „პუანტილიზმი“ მასწავლებელი გაცნობს მოსწავლეებს პუანტილისტიზმის ნამუშევრებს, აჩვენებს ნამუშევრების დეტალებს – როგორაა დახატული ხეები, მიწა, ბალახი და ა.შ. შემდეგ მოსწავლეები ამ ტექნიკით (ფერადი ნერტილივით) დახატავენ პეიზაჟს.	1. II. სახატავი ფურცლები, სხვადასხვა ზომის ფუნჯები, გუაში. ვიზუალური მასალა: პუანტილისტიზმის ფორუმ სიორას და პოლ სინიაკის ნამუშევრები	1. I. მასწავლებელმა პუანტილისტიზმის ნამუშევრებში, უნდა მიუჩიოს მოსწავლეების ყურადღება რაიმე დეტალის გამოსახვის თავისებურებას – მაგ. ხეების სიმწვანე რამდენი სხვადასხვა ფერითაა გადმოცემული; როგორ მიიღწევა ერთიანობის ეფექტი და ა.შ. 1. II. სავარაუდო თემების ჩამონათვალი: „ვულკანის ამოფრქვევა“, „ავდარი“, „სიმზარი“, „ცეკვა“, „ოკენე“, „გაზაფხული“ „პუპლები“ ... მასწავლებელს სიტუაციის მიხედვით შეუძლია შეცვალოს სამუშაო დრო ყოველი ნახატისთვის – ზოგს ოდნავ ნაკლები დრო დაუთმოს, ზოგს – ოდნავ მეტი, იმის მიხედვით, თუ როგორ ართმევნ თავს დავალებას მოსწავლეები. თავდაპირველად, ვიდრე მოსწავლეები ალღოს აუღებენ ამ აქტივობას, მათ მეტი დრო დასჭირდებათ ყოველი ნახატის შესასრულებლად.
--	--	--	---

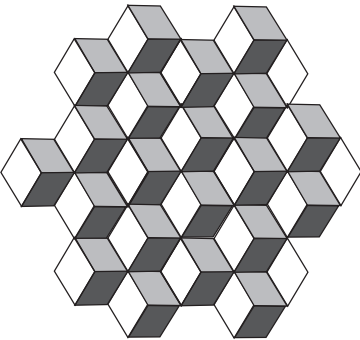
	1. აქტივობა III. „სკეჩი“ მოსწავლეებს ურიგდებათ რამდენიმე სახატავი ფურცელი. ამ აქტივობის ამოცანა, ნამუშევრების დახატვაა სწრაფად, რამდენიმე მონაკვეთის მასწავლებელი აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ თითო ნამუშევრის შექმნისთვის მათ ეძლევათ 5 ან 10 წუთი და მათი ამოცანაა, არა იდეალური ნახატის შექმნა, არამედ ერთი – ორი მონაკვეთით გამოხატონ განწყობილება, მოძრაობა... მასწავლებელი ასახელებს თემას, მოსწავლეები ხატავენ. 5-10 წუთში მოსწავლეები გადადებენ ნამუშევრებს, მასწავლებელი კი ასახელებს ახალ თემას და მოსწავლეები ხატავენ ახალ ნახატებს.	1. III. სახატავი ფურცლები, საღებავები, ფუჯები.		მომდევნო აქტივობაზე კი მასწავლებელი თავისუფლად შეძლებს, უფრო სწრაფად ცვალოს თემები.
1. აქტივობა IV. „ტრაფარეტი“ (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეები დიდ სახატავ ფურცელზე ფანქრით დახატავენ დეკორატიული, აბსტრაქტული ნამუშევრის ესკიზს. ქაღალდის უკანა მხარეს გააშვებენ ნახშირით ან რბილი ფანქრით. სახატავ ფურცლებს ან შპალერის რუ-	1. IV. სახატავი ფორმატის ნახევარი, შპალერის რულონი ან აკვარელის ქაღალდი, ღრუბელი, ფუჯები, შავი ფანქრები - რბილი (2B) და	1. IV. სურვილსამებრ, მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს ნამუშევრის თემა – მაგ. „გეომეტრიული სამყარო“, „ნეოლითის ხანა“, „დეკორატიული ნატურმორტი“, „ფარდაგი“. * მასწავლებელმა უნდა გა-		1. IV. სურვილსამებრ, მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს ნამუშევრის თემა – მაგ. „გეომეტრიული სამყარო“, „ნეოლითის ხანა“, „დეკორატიული ნატურმორტი“, „ფარდაგი“. * მასწავლებელმა უნდა გა-

ლონის ნაჭერს დადებენ ესკიზის ქვეშ, მაგარი ფანქრით შემოავლებენ ესკიზის კონტურს და გადაიყვანენ შპალერის ქაღალდზე ესკიზის დეტალებს. ქაღალდის საჭრელი დანით (წვრილი დეტალებისთვის) და მაკრატლით (შედარებით დიდი დეტალებისთვის) შპალერიდან გამოჭრიან გადაყვანილ დეტალებს.*	II გაცეითილი მოსწავლეები მოამზადებენ ფონს - ფურცელს, რომელზეც ესკიზი ხატია, დაფერავენ საღებავებით (ღრუბლით ან დიდი ფუნჯით). შემდეგ სახატავ ფურცელს დაადებენ დასკოტრით დაამაგრებენ გამზადებულ შპალერის ნაჭრებს, რომლებზეც ტრაფარეტი ამოჭრილი. შპალერზე ამოჭრილ, ცარიელ ადგილებს დაფერავენ ღრუბლით (ფონისგან მკვეთრად განსხვავებული ფერებით). განსხვავებული ვარიანტი: მოსწავლეებს ტრაფარეტად შეუძლიათ ხმარება იმ დეტალები-საც, რომლებიც ამოიჭრა – ამ შემთხვევაში, გამოიჭრილი დეტალები უნდა დაიდოს ესკიზზე მონიშნულ ადგილებზე და ღრუბლით დაიფაროს (მთლიანად ან ნაწილობრივ, მოსწავლის ჩანაფიქრის შესაბამისად) ესკიზი. ის ადგილები, სადაც გამოიჭრილი დეტალები იდო, შეუღებავი დარჩება (ეს ადგილები შეიძლება შეიცოს სხვა ფერებით, ტექნიკით და ფაქტურით).	მაგარი (HB), მაკრატელი და ქაღალდის საჭრელი დანა, გუაში, სკოტჩი ტრაფარეტის ქაღალდზე დასამაგრებლად და გაზეთები დასაფენად.	აფრთხილს მოსწავლეები, რომ ესკიზის დახატვისას გაითვალისწინონ ის, რომ ყველა დეტალი, რომელსაც დახატავენ, უნდა გამოიჭრას ანუ: ა) დეტალები უნდა იყოს ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი, და არა გადაბმული, რათა შესაძლებელი იყოს მათი სხვადასხვა ფერით გაფერადება; ბ) თუ მოსწავლეებს სურთ, რომ მათი ნამუშევრის ესკიზი (დეკორატიული ნატურ-მორტი, პერსაჟი ან ფარდაცის ესკიზი) შემოფარგლული იყოს ორნამენტული ჩარჩოთი, ნამუშევრის ესკიზის დახატვისას, მოსწავლეებმა უნდა გაითვალისწინონ ეს და სახატავი ფურცლის კიდეებზე დატოვონ ჩარჩოს დასახატად თავისუფალი ადგილი (1–2 სმ სიგანის ზოლი. ჩარჩოს მოსახატად, ისე, როგორც ძირითადი ესკიზისთვის, დაიხატება და გამოიჭრება ტრაფარეტი - მარტივი გეომეტრიული ორნამენტები - რომები, კოპლები, კვადრატები.
--	---	--	---

2. იყენებს ფერ-თა გრადაციას.	2. აქტივობა „დაბურული ტყე“ მოსწავლეები ხატავენ ხეებს. მასწავლებელი მოსწავლეებს აჩვენებს ვიზუალურ მასალას და უხსნის როგორ შეიძლება რაც შეიძლება მეტი განსხვავებული მწვანე ფერის ტონის მიღება ხეების ფოთლების დასახატად. მათ შეუძლიათ მწვანე საღებავში შეურიონ სხვა ფერები, შეადგინონ მწვანე ლურჯის და ყვითლის შეზავებით, მიიღონ მოყვითალო, მოლურჯო, მოყავისფრო მწვანე. მოსწავლეებს შეუძლიათ შიგადაშიგ, ფოთლებში სუფთა წითელი, ლურჯი, სუფთა ყვითელი ფერიც გაურიონ. ასეთივე მეთოდით უნდა დაიხატოს ხეების ტანიც – მოსწავლეებმა რამდენიმე სხვადასხვა ფერის შეზავებით უნდა მიიღონ ბევრი სხვადასხვა ტონის ყავისფერი.	2. მასალა: სახატავი ფურცლები, გუაში, პალიტრა, ფუნჯები	2. მასწავლებელს შეუძლია მოსწავლეებს ასევე შე-თავაზოს თემა – „ზამთრის ტყე“, სადაც მოსწავლეები თეთრის და ცისფერის სხვა-დასხვა ტონალობას გაათა-მაშუენ.
3. იყენებს კონტრასტულ და მონათესავე ფერებს.	3. აქტივობა „აბსტრაქტული ნამუშევარი“ მოსწავლეები შავი ფლომასტერით ფურცელზე, ხელის აულებლად ხატავენ კონტურულ მონა-ხაზს (ხაზი მრავალჯერ უნდა გადაიკვეთოს ისე, რომ გადაკვეთის ადგილებზე მიღებული ფორმები არ იყოს ძალიან პატარა ზომის). მიღებული შემოფარგლული ფორმები უნდა გაფერადდეს საპირისპირო (კონტრასტული) და მონათესავე ფერებით. ნახატის მეტი ეფექ-ტურობისთვის, გაფერადებული მონაკვეთების დაშტრხვა, დაწინნ კვლა, რაიმე დეტალებით შევსება შეიძლება; ხაზები, შესაძლოა, ადგილ-ადგილ გასქელდეს და ა.შ.	3. სახატავი ფურცლები, შავი ფანქარი ან ფლომასტერი. გუაში, პალიტრა, ფუნჯები. ვიზუალური მასალა: ვასილი კანდინსკი, ხუან მირო, დავით კაკაბაძე.	

4. შუქ-ჩრდილის, ათინათის და დაცემული ჩრდილის საშუალებით გამოსახავს საგანთა მოცულობას.	4. აქტივობა I. „პლატონის სხეულები“ (აქტივობის აღწერა ვრცლად იხ. IV თავში) მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს მოცულობის არსს და უყვება მათ ხუთი წესიერი მრავალწახნაგას შესახებ. შემდეგ მოსწავლეები გამოჭრიან თარგებს (იხ. დანართი) და ააწყობენ აღნიშნულ სხეულებს.	4. I. მრავალწახნაგების (დაქსეროქსე-ბული) თარგები, მაკრატელი, ნები.	4. კვშირი მათემატიკასთან.	4. I. მრავალწახნაგები უნდა აეწყოს თეთრი ქაღალდისგან, რათა მომდევნო აქტივობაზე უკეთ დაინახონ ამ სხეულების მოცულობა და შუქ-ჩრდილის განაწილება. მრავალწახნაგების თარგების ყოველი გვერდი უნდა გადაიკეცოს ერთი მიმართულებით, წაესვას ნები ყვითლად შეღებილ ნაწილებს და შეიკრას ფიგურები.
	4. აქტივობა II. „მოცულობა და შუქ-ჩრდილი“ (იხ. IV თავი) ყოველ მოსწავლეს წინ უდევს I აქტივობაზე დამზადებული მრავალწახნაგები. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დააკვირდნენ რომელი გვერდი არის ყველაზე მუქი, რომელი - ყველაზე ღია და დასაბუთონ, რატომ. შემდეგ მოსწავლეებმა რამდენჯერმე უნდა შეუცვალონ ფიგურებს ადგილი - დაატრიალონ, ასწიონ მაღლა, დახარონ და დააკვირდნენ, თუ როგორ იცვლება ფიგურების ჩრდილის ფორმა და სიმუქე ფიგურის ძირთან და ფიგურისგან მოშორებით. მოსწავლეები წინ დაიდებენ მრავალწახნაგებს და უბრალო ფანქრით დახატავენ მოცულობით სხეულებს - ჯერ ააგებენ მათ კონტურს, შემდეგ კი დაშტრიხავენ ჩრდილიან წახნაგებს. მასწავლებელი აუხსნის მოსწავლეებს ფიგურის მარტივად დაშტრიხვის ხერხს: განათებული გვერდი დატოვონ თეთრად, ყველაზე მუქი გვერდი დაშტრიხონ რამდენიმე, ერთმანეთის სანინადმდეგო მიმართულების შტრიხების 2-4 ფენით, უფრო ღია წახნაგი - შედარებით ნაკლები შტრიხებით.	4. II. გამზადებული მრავალწახნაგები, სახატავი ფურცელი, უბრალო ფანქარი.		დამატებითი აქტივობა (იხ. თავი IV). კვშირი: ს.გ.VI.5. ერთნაირი მრავალწახნაგებით ააწყონ ახალი ფიგურები - დაანებონ ერთმანეთს რამდენიმე ტეტრაედრი, რამდენიმე ოქტაედრი და სხვ.

5. კმნის რთულ ორნამენტს ფორმების, ფერების, ხაზების, მონასმების გამეორებით.	5. აქტივობა I „ქართული ორნამენტი“ (იხ. დანართი) მასწავლებელი უყვება მოსწავლეებს, რომ ქართულ ხელოვნებაში დიდი მნიშვნელობა აქვს ორნამენტს და სთხოვს მოსწავლეებს, გაიხსენონ, სად უნახავთ ორნამენტი და რა დარგებში გამოიყენება (ხუროთმოძღვრება, ჭედურობა, ხელნაწერი წიგნები, ქსოვილი, ხალიჩა, მინაწერები ორნამენტის ხატვის პრინციპებსა და ხერხებს, შეასრულებინებს მათ ერთ-ორ სავარჯიშოს, რომელსაც წინა კლასებში აკეთებდნენ, რის შემდეგაც მოსწავლეებმა ჯერ წიგნიდან უნდა გადაიხატონ ქართული ორნამენტის მარტივი ნიმუშები, ხოლო შემდეგ თვითონ მოიგონონ და დახატონ რამდენიმე მარტივი ორნამენტი. კავშირი: აქტივობა ს.გ. VI.12. – 4. 5. აქტივობა II. „ჩანახატი“ ექსკურსიაზე, ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებზე არსებული ორნამენტის დეტალების ჩანახატების გაკეთება.	5. I. ვიზუალური მასალა: წიგნები ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებზე, ქართული ფრესკების რეპროდუქციებზე არსებული ორნამენტული ფრაგმენტები, ნიწო ბრაილაშვილის ეთნოგრაფიული ჩანახატები. სახატავი ფურცლები, ფანქარი, საშლელი.	
6. აკვირდება და ასახავს საგანთა თანაფარდობას და პროპორციას (მარტივად).	6. აქტივობა „ილუზია“ მასწავლებელი უყვება და პარალელურად უხატავს მოსწავლეებს, მარტივ მაგალითებს. მაგ. დაფაზე დაუხატავს ჭიანჭველას, მის გვერდით რაიმე პატარა საგანს – ფოთოლს, მარცვალს,		

	7.1. მასწავლებელი შეს- თავაზებს მოსწავლეებს, ყურადღებით შეხედონ მზა ნამუშევარს - ხან თვალ გაუშვებინონ, ხან სცადონ ნამუშევრის მკაფიოდ და- ნახვა. მოსწავლეები დაინ- ახვენ, თუ როგორ ცვლის დაჭინებული მზერა ნამუ- შევრის მოცულობის ეფექ- ტის აღქმას - ის, რაც ერთი წამით ადრე წინა პლანზე იყო, უცრად მეორე პლანზე გადავიდა.
ყვავილს. მეორე ნახატზე იმავე ზომის ჭიანჭვე- ლას გვერდით დაუხატავს შეუსაბამო ზომის საგნებს - პატარა სახლს, მანქანას, ადამიანს. მასწავლებელი ჰკითხავს მოსწავლეებს, თუ რომელ ნახატზე ჩანს ჭიანჭველა უფრო დიდი და რატომ. მოსწავლეები იმსჯელებენ იმაზე, თუ როგორ იცვლება საგნის ზომის აღქმა მასშტაბებისა და პროპორციების შეცვლით. მოსწავლეებმა უნდა შეასრულონ ნახატი თავი- სუფალ თემაზე, სადაც გამოსახვენ ფანტაზიით შექმნილ სამყაროს, რომელშიც საგნებსა და არ- სებებს უჩვეულო ზომები და პროპორციები აქვთ.	7. აქტივობა I. (იხ. აქტივობა: 6.1.-4.) მოსწავლეები დახატავენ კუბებს რომლებით (იხ. ს.გ. V.1. - აქტივობა 2.II.) და გააფრადებენ წახნაგებს რომელიმე ერთი ფერის (მხოლოდ ლურჯი, მხოლოდ ყვითელი...) გრადაციით.
7. ხატავს სივრცის პერ- სპექტივის ძირი- თადი კანონებით გამოყენებით (წინა, შუა და უკანა პლანი, ნახევარტონე- ბი)*	

	7. აქტივობა II. „მომავლის ქალაქი“ მოსწავლეები ფანქრით ხატავენ მომავლის ქალაქს – სახლებს (ახლოს – დიდები, შორს – პატარები), ქუჩას და აფერადებენ ნახატს ისე, რომ მკვეთრად გამოირჩეოდეს წინა (ინტენსიური ფერები) და უკანა (შედარებით ბაცი ფერები) პლანები.				8. ეს აქტივობა შეიძლება რამდენჯერმე გამეორდეს სავარაუდო თემები: „სკოლის ეზოში“, „შობის ღამე“, „ჩემი ქუჩა“.
8. ქმნის მრავალფეროვან კომპოზიციებს.	8. აქტივობა „სპორტი“ კავშირი: აქტივობა ს.გ. VI.2.-4. მოსწავლეები ქმნიან ნამუშევარს მოცემულ თემაზე ნებისმიერი მასალით. მასწავლებლის პირობა ასეთია: ნამუშევარი იყოს მრავალფეროვანი - ფიგურები უნდა იყოს მოძრაობაში და კომპოზიცია განონანსორებული. კავშირი: აქტივობა ს.გ. IV.4.-1.				
ს.გ. VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.					

1. ქმნის მცირე ზომის ფორმებს სხვადასხვა მოძიებული მასალით.	1. აქტივობა „პირამიდა“. (3 გაკვეთილი) მოსწავლეები იყოფიან გუნდებად, ინანილებენ ფუნქციებს და აკეთებენ ერთ საერთო ნამუშევარს *. I გაკვეთილი მოსწავლეები თხელი მუყაოს ნაჭრისგან აკეთებენ და ღებავენ 2 - დიდ და პატარა პირამიდას** თარგის მიხედვით (იხ. მრავალნახნაგები – ტექტრაედრი). პირამიდები გაშრობამდე, მუყაოს რამდენიმე ადგილას სადგისით ან სქელი ნემსით უნდა უკეთდება ერთმანეთისგან 3 – 5 მმ-ით დაშორებული ორ-ორი ნახერგი, სადაც გაეყრება 30 სმ-მდე სიგრძის რბილი, მაგრამ შედარებით მსხვილი მავთულები, რაც მომავალი ხეების კარკასი იქნება. მავთული ძირში რამდენჯერმე გადაიგრისება (მას მომდევნო გაკვეთილზე შემოეკვრება პლასტილინი ან ნებოში დასველებული ქაღალდი). მავთულის ბოლოები შეიძლება გადაიშალოს, რათა ზედ დამაგრდეს ტოტები და ფოთლები. შემდეგ, პირამიდას დაანებებენ მუყაოზე. II გაკვეთილი ამზადებენ „მინას“: მუყაოს მთელ ფართობს, სქლად (1 - 2 მმ-ის სისქის) ნაუსვამენ ნებოს და დააყრიან ქვიშას.	1. მუყაო (შოკოლადის მოზრდილი კოლოფი, ნები-სმიერი ელ. ტექნიკის შესაფუთი კოლოფის მოზრდილი ნაჭერი, თუნ-დაც უფორმო), ფერადი ქაღალდი, პლასტილინი, მავთული, ქვიშა, კენჭები, მაკრატელი, ნებო (PIBA).	1. * მასწავლებელმა უნდა გააკონტროლოს, რომ მოსწავლეებმა ფუნქციები გაინანილონ ისე, რომ – ვინმე არ დარჩეს უსაქმოდ და ერთი სამუშაოს დამთავრების შემთხვევაში – სხვა ფუნქცია შესთავაზოს – მაგ. დაეხმაროს მეგობრებს ლანდშაფტის მომზადებაში, მოაწესრიგოს სამუშაო ადგილი. ** პირამიდები შეიძლება შეიღებოს მარტივად, გუპით, ან მიეცეს ფაქტურა და ნაყილი და ნებოში არეული ცარცით. ასევე, შეიძლება, პირამიდას გაუკეთდეს კარები, რომელშიც ჩაიდება პლასტილინის მუშია. *** მოსწავლეებს შეუძლიათ პლასტილინის ადამიანებს შემოახვიონ – ჩააცვან ქსოვილის პატარა ნაჭრები, ხოჭოების დამზადება კი - პლასტილინის ნაცვლად პატარა გაფერადებული კენჭებით შეიძლება.
---	--	--	---

			წებოს გაშრობამდე და ქვიშის დაწებებამდე მოსწავლეებმა დაამზადონ ხეები – მავთულეხს, რომლებიც წინასწარ დაამაგრეს მუყაოზე, შემოახვიონ პლასტილინი ან წებოიანი ქაღალდი, დაამაგრონ ქაღალდის ფოთლები, შეღებონ და გააკეთონ პალმები. III გაკვეთილი პლასტილინისგან აკეთებენ პატარა ზომის ადამიანებს, აქლემებს, ხოჭოებს***, სხვა ეგვიპტურ ატრიბუტებს და ალაგებენ გამზადებულ ლანდშაფტზე. კავშირი: ს.გ. VI.5-1, 3, ს.გ. VI.6.
2. ასრულებს გრაფიკულ ნამუშევარს სხვადასხვა მასალით (ტუში, მელანი, ნახშირი და სხვა).	2. 1. მუყაოს პატარა ნაჭრები დაახლოებით 10X10სმ, პლასტილინი, ნვეტიანი ჩხირი, სახატავი ფურცლები, ნები-სმიერი საღებავი; სახაზავი, ან რაიმე სხვა სწორგვერდიანი საგანი, ნოტიო ღრუბელი.	2. 1. აქტივობა I. „ანაბეჭედი“ მოსწავლეები მუყაოს პატარა ნაჭერს დაფარავენ პლასტილინის თანაბარი ფენით. რაიმე მაგარი, სწორი (სახაზავი) საგნით გადაასწორებენ ზედაპირს, რათა რაც შეიძლება ნაკლები უსწორ-მასწორო ადგილი დარჩეს. ზედაპირზე, ნვეტიანი ჩხირით ამოკანწავენ რაიმე ნახატს, სქლად წაუსვამენ საღებავს მთლიან ზედაპირს ისე, რომ საღებავი კარგად ჩაჯდეს ამოკანწრულ ღრმულებში. სუფთა, ნოტიო ღრუბლით ღრმულების გარშემო, კარგად მოწმენდენ ზედაპირს საღებავს. სახატავ ფურცლებს ძალიან ფრთხილად დაადებენ პლასტილინიან ფირფიტას (ხელებით არ გადაასწორონ!). შემდეგ აიღებენ სახაზავს, მყარად მოკიდებენ	2. 1. გადღაბნილი ანაბეჭედი ნიშნავს, რომ საღებავი ბევრი იყო და შეიძლება (საღებავის დამატების გარეშე) კიდევ ერთი ან მეტი ანაბეჭდის გაკეთება ან ფირფიტა უნდა გაიწმინდოს ზედმეტი საღებავისგან; ხოლო თუ ანაბეჭდი ცუდად ჩანს, საღებავი დასამატებელია.

	ხელს ცენტრში, დაადებენ ქალაქს, რომელიც ფირფიტაზე დევს და თანაბარი მოძრაობითა და დაწოლით ერთხელ გადაუსვამენ სახაზავს ერთი კიდიდან მეორემდე. შემდეგ ფრთხილად მოაცლიან ქალაქს ფირფიტას და დააკვირდებიან შედეგს. მოსწავლეებმა რამდენჯერმე, სასურველი შედეგის მიღწევამდე, უნდა გაიმეორონ ბეჭდვის პროცესი. 2. აქტივობა II. „მონოტიპია“ მოსწავლეები გლუვ ზედაპირზე ხატავენ მარტივ გამოსახულებას. შემდეგ სწრაფად, სანამ საღებავი გაშრება, დააფარებენ სახატავ ფურცელს და გადაუსვამენ ზედ სახაზავს ან გადაატარებენ ბოთლს. ფრთხილად მოხსნიან ფურცელს, რომელზეც აისახება ანაბეჭდი.	ვიზუალური მასალა: ფრანსისკო გოია, ალბრეხტ დიურერი. 2. II. ნებისმიერი, სწორი და გლუვი ზედაპირის ფირფიტა – პლასტიკის, ლინოლეუმი, მინა; გუაშის საღებავი, სახატავი ფურცლები, სახაზავი ან ბოთლი, ღრუბელი.		
3. კომპიუტერის საშუალებით ქმნის მარტივ კომპოზიციებს.				
4. კონკრეტული მოცემულობის შესაბამისად თავად ირჩევს მასალას და ტექნიკას.	4. აქტივობა I. „ბაზარში“ (2 გაკვეთილი) კავშირი: აქტივობა VI.1.-6. მოსწავლეებმა დიდ ფურცლებზე უნდა დახატონ ბაზარი – ვაჭრები, დახლები ნაირ-ნაირი პროდუქტით და საქონლით, მყიდველები და სხვ. ნამუშევარი, ძირითადად, სრულდება	4. I. დიდი ზომის სახატავი ფურცლები, ნებისმიერი სახატავი მასალა; აპლიკაციისთვის და კოლაჟისთვის		

სადებავებით ან პასტელით, გარდა ამისა, მოსწავლეებს შეუძლიათ ნებისმიერი მასალისა და ტექნიკის (აპლიკაცია, კოლაჟი, რელიეფური ზედაპირი) გამოყენება – მაგ. ნაჭრების გამყიდველს დახლზე დაუნებონ ნაჭრების პატარა ნაკუნები, მარცვლეულის გამყიდველს – ბრინჯი და ა.შ.	საჭირო მასალა, ნებო, მატერიალები, ფუნჯები.	4. II. ვიზუალური მასალა: პირველყოფილი ადამიანების ნახატები; ეგვიპტური, ბიზანტიური, ქართული ფრესკები; მიქელანჯელოს, სანდრო ბოტიჩელის, და სხვათა ფრესკები.	4. II. * მუყაო არ უნდა იყოს პრიალა ზედაპირით, რათა კარგად დაიჭიროს გრუნტი. დაგრუნტული მუყაოს ნაჭრები გასაშრობად უნდა დაიდოს ვერტიკალურად - მიეყუდოს კედელს ისე, რომ ერთმანეთს არ ეხებოდეს.
4. აქტივობა II. „ფრესკა“ (2-3 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, თუ რა არის კედლის მხატვრობა და ფრესკა. აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას და უყვება, თუ რა ტექნიკას იყენებდნენ ადამიანები სხვადასხვა ეპოქაში (მაგ. პირველყოფილი ადამიანები ხატავდნენ წყალში ან ცხიმში გახსნილი საღებავებით; შემდგომ ეპოქებში ფრესკებს ხატავდნენ - კვერცხის გულში გახსნილი ჰიგმენტებით სველ ბათქაშზე). მასწავლებელი მიაქცევს მოსწავლეთა ყურადღებას იმას, თუ როგორ ხატავდნენ სხვადასხვა ეპოქებში, მაგალითად, პირველყოფილი ადამიანები ხატავდნენ თავისუფალი მონასმებით, ბიზანტიური ფრესკები გარკვეულ კანონებს ემორჩილება და ა.შ. მოსწავლეები აირჩევენ დასაგრუნტ მასალას - ნებოში არეული ბათქაშით - გაჯით, დანაყილი	ვატმანის ქაღალდი ან მუყაო*, ბათქაში - გაჯი, დაფხვნილი ცარი ან ნებისმიერი სხვა ფხვიერი და ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო მასალა; ნებო,		

		აკვარელის ან გუაშის საღებავები, უბრალო ფანქრები, ფუნჯები. http://www.nplg.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=353&info_id=1271	ცარცით, აგურით ან ნებისმიერი სხვა ფხვიერი მასალით დაგრუნტავენ სახატავ მუყაოს ნაჭერს (განიერი ფუნჯით წაუსვამენ გრუნტის რამდენიმე, თანაბარი სისქის ფენას) და დააღებენ ნამუშევრებს უსაფრთხო ადგილას გასაშრობად. II - III გაკვეთილი მოსწავლეები შემშრალ გრუნტზე მკრთალად ფანქრით დახატავენ ნამუშევრის ესკიზს და აკვარელის ან გუაშის საღებავებით გააფერადებენ დაგრუნტულ მუყაოზე ფანქრით დახატულ ესკიზს. მოსწავლეებს შეუძლიათ, თავადაც დაამზადონ საღებავი – თეთრი ფერის მისაღებად დანაყონ და წყლიან წებოში აურიონ ცარცი, სხვა ფერების მისაღებად შეუძლიათ გამოიყენონ ნებისმიერი პიგმენტი (ფერადი ფხვნილები) ან თავად დაამზადონ ისინი ხელმისაწვდომი მასალები – სგან - დანაყონ და წებოში აურიონ აგური, ნახშირი, ნაცარი, მინა; ასევე შეუძლიათ თავად მოიფიქრონ, დაამზადონ და იხმარონ მკვეთრი ფერის მცენარეებისგან საღებავი – (ალუბლის წვენი - წითელი, მაცვალი - ლურჯი, მოცვი – იისფერი, ისპანახის ფოთლები - მწვანე), გარკვეული ეფექტის მისაღებად, მოსწავლეებს შეუძლიათ იხმარონ პასტელიც. კავშირი: შედეგი ს.გ.VI.1.-1.
--	--	---	--

ს.გ. VI.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში ობიექტებს შორის კავშირებს და შეუძლია მათი თავისებურებების გადმოცემა ნამუშევარში.	1. აქტივობა I. „პეიზაჟი ნატურიდან“ მასწავლებელს მიჰყავს მოსწავლეები პარკში, ბუნების წიაღში. მოსწავლეები ირჩევენ სასურველ ხედს და ხატავენ ნატურიდან (ნებისმიერი მასალით).	1. ეზიზილური მასალა: ალბრეხტ დიურერის, ჯონ კონსტებლის, უილიამ ტერნერის, რიჩარდ პარკს ბონინგტონის, იაპონელი მხატვრების აკვარელის პეიზაჟები, ჩანახატები.	1. II. პუნ. VI.2. მოსწავლეს შეუძლია დაახასიათოს ტიპობრივი ეკოსისტემები.	1. II. მასწავლებელმა უნდა გაამხვილოს მოსწავლეთა ყურადღება მცენარეების დამახასიათებელ ნიშნებზე – აჩვენოს მოსწავლეებს, თუ როგორი სხვაობაა სხვადასხვა მცენარის ფოთლებს, ღეროებს, ყვავილებს შორის.
1. ხატავს პორტრეტებს, ნატურმორტსა და პეიზაჟს ნატურიდან და მეხსიერებით სახსიათო ნიშნების გამოყენებით.	1. აქტივობა II. „მცენარეები“ მოსწავლეები ბუნების წიაღში იხატავენ ნატურიდან სხვადასხვა მცენარეებს – ყვავილებს, ფოთლებს, ტოტებს.			

2. გამოსახავს საკუთარ თავსა და სხვებს, სხვადასხვა დამახასიათებელი ნიშნების, დეტალების გამოყენებით რეალურ თუ გამოგონილ სიტუაციაში.	2. 1. აქტივობა “ავტოპორტრეტი” (იხ. I კლასი) 2. აქტივობა II. „მეგობრის პორტრეტი“ თითოეულმა მოსწავლემ ისე უნდა დახატოს თავისი მეგობარი, რომ პორტრეტში გადმოცემული იყოს მისი ინტერესები და დამახასიათებელი თვისებები, მაგ. თმის ფერი, ჩაცმის მანერა, საყვარელი ცხოველი, საკრავი ან სპორტული იარაღი და სხვ.			
ს.გ. VI.4. მოსწავლე აცნობიერებს სამყაროს, როგორც მრავალფეროვანი გრძნობებისა და იდეების წყაროს და შეუძლია მათი გამოსახვა ნამუშევარში.	1. აქტივობა „თავისუფალი თემა“ მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს შესრულონ ნამუშევარი, რომელშიც ასახული იქნება მათთვის მნიშვნელოვანი, საინტერესო მოვლენა. მოსწავლეები ნებისმიერი მასალით			1. მოსწავლეებმა შეიძლება დახატონ ან გამოძერწონ ესა თუ ის მათთვის მნიშვნელოვანი ან საინტერესო ღონისძიების ამსახ-

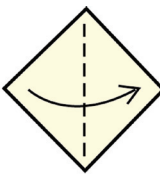
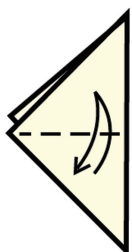
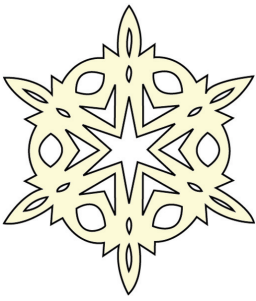
საკუთარი და- მოკიდებულების გადმოცემის ნამუშევარი.	(სახატავი, კოლაჟისთვის განკუთვნილი, სა- ძერწი) ასრულებენ ნამუშევარს თავისუფალ თემაზე. 1. II. აქტივობა „დედამინა – ჩემი სახლი“ კლასში ეწყობა დისკუსია თემაზე „დედამინა – ჩემი სახლი“ მოსწავლეები გაიხსენებენ და ჩამოთვლიან, თუ რა ვალდებულებები აკისრია ადამიანს ბუნების, ეკოლოგიური გარემოს დასაცავად, ჩამოთვლიან და იმსჯელებენ, თუ როგორ აზიანებს ადამიანი გარემოს და როგორ უნდა გაუფრთხილდეთ მას. თემაზე მსჯელობის შემდეგ მოსწავლეები ხატავენ პლაკატებს მოცემულ თემაზე (იხ. IV თავი). კავშირი: ს.გ. VI.7.	1. II. საზ. მეც. V-VI.13. მოსწავლეს შეუძლია მსჯელობა ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ დამრავალმხრივ გამოყენებაზე (ეკოლოგია, მხარეთმცოდ- ნეობა).	ველი სცენა - ქორწილი, დაბადების დღე, ექსკურსია, წარმოდგენა, სპორტული შეჯიბრი, ადგილობრივი ზეიმი; შეიძლება გამოსახონ ამბავი, რომელმაც მათზე შთაბეჭდილება მოახდინა – ჩხუბი, დღესასწაულისთვის სამზადისი, მოგზაურობის ეპიზოდი და ა.შ.
2. იღებს იდეებს სხვა საგნებში განვლილი მასალიდან და გამოსახავს მათ ნამუშევარში.	2. აქტივობა I. „ლეგენდა არგონავტებზე“ მოსწავლეები საუბრობენ ლეგენდაზე, იხსენ- ებენ მულტფილმებს, ფილმებს, რის შემდეგაც ასრულებენ ნამუშევარს მოცემულ თემაზე. 2. აქტივობა II. „საყვარელი ისტორიული გმირი“ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, გაიხ- სენონ, რომელ ისტორიულ გმირებს იცნო- ბენ და რომელია მათთვის განსაკუთრებით საყვარელი. მოსწავლეები დაახასიათებენ	2. II. საზ. მეც. V- VI.7. მოსწავლეს შეუ- ძლია დაასახე- ლოს საქართვე- ლოს ისტორიის	

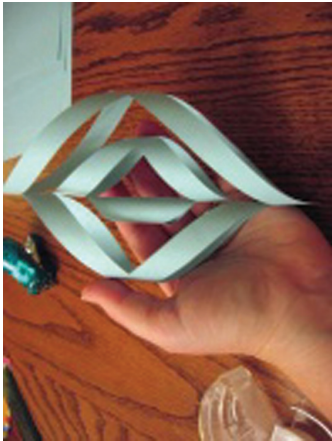
	საცვარედ ისტორიულ პირს და დახატავენ მის პორტრეტს. კავშირი: ს.გ. VI.7.		გამორჩეული პიროვნებები, რომლებიც ქვეყნის მმართველობაში მონაწილეობდნენ.	
3. ნამუშევარში გადმოსცემს ბუნების მოვლენებზე დაკვირვების შედეგებს.	3. აქტივობა „წელიწადის ოთხი დრო“ მოსწავლეები წელიწადის ოთხივე სეზონზე მეტსიერებით და/ან ნატურრიდან დახატავენ პეიზაჟს. კავშირი: ს.გ. VI.3.-1.	3. სახატავი ფურცლები, გუაში. ფუნჯები.		
4. ასახავს მსოფლიოში მომხდარ უახლეს მნიშვნელოვან მოვლენას და ცდილობს გადმოსცეს საკუთარი დამოკიდებულება მის მიმართ.	4. აქტივობა „პლაკატი“ მოსწავლეები იმსჯელებენ რაიმე სი ნტერესო ამბავზე, თემაზე, დაიყოფიან ჯგუფებად და მოამზადებენ პლაკატებს (იხ. IV თავი).		4. საზ.მეც. V-IV.9. მოსწავლეს შეუძლია შეადაროს ომისა და მშვიდობის შედეგები მოსახლეობისთვის; საზ.მეც. V-VI.13. მოსწავლეს შეუძლია მსჯელობა ბუნებრივი რასურების რაციონალურ დამრავლმხრივ გამოყენებაზე.	4. მოსწავლეებს შეუძლიათ ეს აქტივობა მიუსადაგონ რომელიმე დონისძიებას.

ს.გ.VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სახის სამუშაო.	1. კავშირი: აქტივობა ს.გ.VI.1.-4., VI.2.-4., ს.გ.VI.2-1.			
1. ამოცანის სპეციფიკიდან გამომდინარე განსაზღვრავს სამუშაოს თანმიმდევრობას.	კავშირი: ს.გ.VI.2.-1.			
2. მონაწილეობს ერთობლივი შემოქმედებითი და საორგანიზაციო გად-ანწყვეტილების მიღებაში.	კავშირი: ს.გ.VI.2.-1.			
3. ანაწილებს ფუნქციებს შესასრულებელი სამუშაოს მიზნიდან გამომდინარე.	კავშირი: ს.გ.VI.2.-1.			

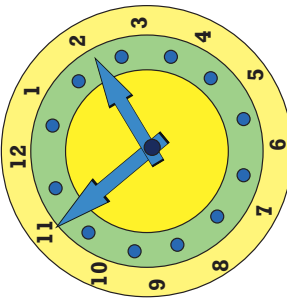
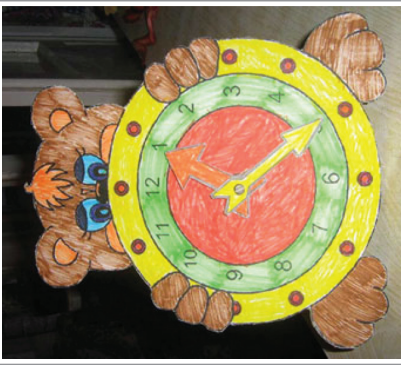
4. განსაზღვრავს სამუშაოს შესრულების სავარაუდო დროს.	კავშირი: ს.გ.VI.2.-1.				
5. განიხილავს გეგმის რამდენიმე ვარიანტს და შეარჩევს ერთერთს.					
6. ქმნის ტანისამოსის, ავეჯის, სხვადასხვა ნივთის ესკიზს.	6. აქტივობა „ნაციონალური კოსტიუმები“ (3 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეები ათვალთვლებენ შესაბამის ვიზუალურ მასალას და ხატავენ ესკიზს თემაზე „ნაციონალური კოსტიუმი“. II გაკვეთილი მცირე ზომის ბოთლებზე პლასტილინით ძერწავენ ადამიანის ტორსს (წელამდე) და დეზავენ ღია ფერის (თეთრი, ხორცისფერი) აკრილის ან ნაბოში არეული გუაშის საღებავით. ბოლოს თოჯინას თავზე დააწებებენ ძაფებს ან ფურჩქს. III გაკვეთილი გამზადებულ ფიგურას „ჩააცმევენ“ - გარშემო	6. ეიზუალური მასალა: ნინო ბრაილშვილის ეთნოგრაფიული კოსტიუმები, გიგო გაბაშვილის ხეცურების კოსტიუმები, სოლიკო ვირსალაძის ქართული ცეკვის ანსამბლის კოსტიუმები. 1/2 სახატავი ფურცლები, ფერადი ფანქრები. 1,2 ლიტრიანი ბოთლები, პლასტიკური	6. საზ.მეც. V-VI.8. მოსწავლეს შეუძლია იმსჯელოს პიროვნებისა და სხვა სოციალური ფენის როლზე საქართველოში; საზ.მეც. V-VI.22. მოსწავლეს შეუძლია აღწეროს საქართველოს მოსახლეობის კულტურათა	6. პლასტილინის თოჯინას ხელები რომ არ მოძვრეს, შუაში ჩააყოლონ მავთული აქტივობა შეიძლება ჩატარდეს რამდენჯერმე სხვადასხვა თემებით – „შუა საუკუნეების სამოსი“, „წვეულება სამეფო კარზე“.	

	დააწებენ ან დაამაგრებენ ნემსით და ძაფით სხვადასხვა ფერის და ფაქტურის ნაჭრებს (სასურველია, ესკიზის შესაბამისად), რომლებსაც, თუ საჭიროა, მოხატავენ ნებოში არეული გუაშის საღებავებით.	ტილინი. მავთული, აკრილის ან გუაშის თეთრი, ყვითელი, წითელი საღებავი, ნებო, სხვადასხვა ფერის ნაჭრები, მოსართავები, ძაფები ან ფურჩი თმებისთვის, მაკრატელი, ფუნჯი.	მსგავსება-განსხვავებების გამოვლინებები და განხილვის შესაძლო მიზეზები.	
7. ქმნის ინტერიერის (საკლასო ოთახი, სკოლის სპორტული დარბაზი, თავისი ოთახი) ესკიზებს. 8. რგავს და უფლის ხეებს და ყვავილებს.				
9. აფორმებს სხვადასხვა საკლასო თუ სასკოლო დონისძიებას.	9. აქტივობა „სახალწლო მოსართავეები“ ბრტყელი ფიფქები: კვადრატის ფორმის ფურცლები 3-4 ჯერ ისე უნდა დაიკეცოს, რომ ყოველ ჯერზე სამკუთხა ფორმა მიიღოს.			

	  გადკეცილ სამკუთხეა ფორმის ფურცლის ნაკვეთიდან კიდებზე მოსწავლეები გამოჭრიან პატარა სამკუთხედებს, რკალებს, სხვა მათ მიერ მოფიქრებულ ფორმებს. სამკუთხედის შუაში (იწყებენ იმ გვერდიდან, რომელსაც არ აქვს ნაკვეთები და არ ჩაუჭრიათ) უნდა დაიხატოს რაიმე ტეხილი ხაზი და ამ ხაზის მიხედვით ამოიჭრას ზედმეტი ქაღალდი.	 დაკეცილი ფურცლის გაშლისას, გამოვა ფიფქი. ფიფქები შეიძლება აიკინძოს გირლიანდად ან გაუკეთდეს ყუნწები და დაიკიდოს ნაძვის ხეზე, ფარდაზე და ა.შ.	მოცულობითი ფიფქები: 6 კვადრატის ფორმის ფურცელი უნდა გადაიკეცოს დიაგონალზე და მიღებული სამკუთხედი კიდევ ერთხელ დაიკეცოს შუაზე. მიღებული სამკუთხედი ისე უნდა ჩაიჭრას სამი პარალელური ხაზით კიდიდან მოკეცვის
--	--	--	---

	მხარეს იყურებოდნენ. შემდეგ ისევ გადააბრუნეთ ფურცელი და დაანებეთ შემდეგი კუთხეები... რამდენჯერაც ჩაიჭრება ფურცელი, იმდენი კუთხე უნდა დაწებდეს ერთმანეთის მიყოლებით (ცენ-ტრიდან) და ერთმანეთის საპირისპირო მხარეს. მიღებული ფიგურები სამ სამად შეაერთეთ კუთხეებით, დაამაგრეთ ერთმანეთზე სტიპლერით ან ნიბოთი. 	
--	---	--

10. უმცროსკლასელებს ეხმარება ზეიმების გაფორმებაში, ინვენტარის შეკეთებაში, კლასის მონაცემების მოწყობაში.	მიღებული ორი ფორმა შეერთეთ, დაამაგრეთ ერთმანეთზე სტეპლერით ან წებოთი. იმისთვის, რომ ფიფქმა ფორმა კარგად დაიჭიროს, ერთ-მანეთს დაანებეთ გვერდიგვერდ მდებარე „ფრთხები“. ცენტრში, სადაც ფიფქის ნაწილები ერთმანეთზეა დამაგრებული, გაუკეთეთ ყუნწი. 	10. II. მუყაო, სამი სხვადასხვა ზომის თეფში (ან ნებისმიერი, სამი, ერთმანეთზე მცირე ზომის მრგვალი საგანი), ხრახნი და შუროუპი, გუაში ან პასტელი, შავი და	10. II. მათ. VI.8. მოსწავლეს შეუძლია გეომეტრიული გარდაქმნების დემონსტრირება – პოლიგონის სიმეტრიის დერძი და ასაბუთების პასუხის	10. II. მასწავლებელს შეუძლია აუხსნას მოსწავლეებს, რომ ნებისმიერი ხაზი, რომელიც წრეწირის ცენტრზე გაივლის, ამ წრეწირს შუაზე გაჰყოფს. ე.ი. ამ ხერხით მოსწავლეებს შეუძლიათ, ადვილად გაჰყონ ციფერბლატი 12 ნაწილად და თანაბრად გაანაწილონ ციფერბლატზე დასახატი
10. უმცროსკლასელებს ეხმარება ზეიმების გაფორმებაში, ინვენტარის შეკეთებაში, კლასის მონაცემების მოწყობაში.	10. აქტივობა I. - იხ. აქტივობა „სახალწლო მოსართავები“ 10. აქტივობა II. „მუყაოს საათი“ (როგორ ვიპოვოთ წრეწირის ცენტრი) მოსწავლეები დაამზადებენ მუყაოს საათებს I – II კლასელებისთვის და ასწავლიან მათ საათის ცნობას. მოსწავლეები მუყაოს ნაჭერზე დადებენ დიდ თეფშს ან სხვა რაიმე მრგვალ საგანს, ფლომასტერით შემოხაზავენ და გამოჭრიან მრგვალ ფორმას. შემდეგ მუყაოს დაადებენ საშუალო ზომის თეფშს, შემოხაზავენ, გამოჭრიან	10. II. მუყაო, სამი სხვადასხვა ზომის თეფში (ან ნებისმიერი, სამი, ერთმანეთზე მცირე ზომის მრგვალი საგანი), ხრახნი და შუროუპი, გუაში ან პასტელი, შავი და	10. II. მათ. VI.8. მოსწავლეს შეუძლია გეომეტრიული გარდაქმნების დემონსტრირება – პოლიგონის სიმეტრიის დერძი და ასაბუთების პასუხის	10. II. მასწავლებელს შეუძლია აუხსნას მოსწავლეებს, რომ ნებისმიერი ხაზი, რომელიც წრეწირის ცენტრზე გაივლის, ამ წრეწირს შუაზე გაჰყოფს. ე.ი. ამ ხერხით მოსწავლეებს შეუძლიათ, ადვილად გაჰყონ ციფერბლატი 12 ნაწილად და თანაბრად გაანაწილონ ციფერბლატზე დასახატი

	და ასევე შემოხაზავენ და გამოჭრიან უფრო პატარა მრგვალ ფორმას. მასწავლებელმა უნდა მიუქციოს ყურადღება იმას, რომ მოსწავლეებმა ისე გაანაწილონ მუყაოზე გამოსაჭრელი ობიექტები, რომ ყველა კარგად დაეტიოს და ისრების ადგილიც დარჩეს. მუყაოს დარჩენილ ნაჭრებზე დახატავენ ორ – გრძელ და მოკლე ისარს. ისრები შეიძლება გააფერადდეს როგორც ერთი, ისე სხვადასხვა ფერით. ორივე ისრის ძირი, ანუ ადგილი, რომელითაც საათის დისკოზე უნდა დამაგრდეს, მასწავლებლის დახმარებით უნდა გაიხვრიტოს ნვეტიანი საგნით.		მოსწავლეები სამი სხვადასხვა, ღია ტონალობის ფერით, უმჯობესია, პასტელით, რათა მუყაოს გაშრობაზე დრო არ დაიკარგოს) გააფერადებენ ციფერბლატის სამივე წრეს. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს სიტყვა „ცენტრის“ მნიშვნელობას, განმარტავს ცნებას და სთხოვს, მოსწავლეებს, თითოთი აჩვენონ	წითელი ფლომას-ტერი, სამკუთხა სახაზავი, უბრალო ფანქარი, პასტელი.	(მაგ. გადაკეცვით, სარკის გამოყენებით).	ციფრების და კოპლების ადგილები. ციფერბლატის გართულებული ვარიანტი – უკნიდან სკოტჩით უნდა დაუმაგრდეს მუყაოს ფეხი.	
--	--	---	---	--	---	---	---

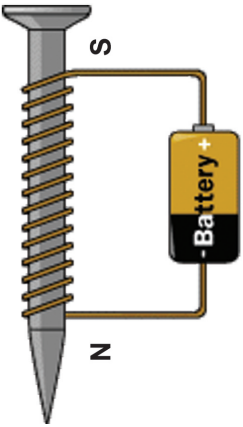
	მრგვალ ციფერბლატზე ცენტრი და ძალიან მკრთალად, ფანქრით მონიშნონ ეს ადგილი. შემდეგ სახაზავით გაზომონ ამ წერტილის აქეთ-იქით მანძილი და შეამოწმონ, თუ რამდენად სწორად იზოგეს ცენტრის ადგილი. შემდეგ მასწავლებელი დაფაზე დახატავს წრეს და აუხსნის მოსწავლეებს, თუ როგორ შეუძლიათ იზოგონ ნებისმიერი ზომის წრეწირის ზუსტი ცენტრი სამკუთხა სახაზავის ან ნებისმიერი სამკუთხა საგნის დახმარებით: ამისთვის საჭიროა სამკუთხა სახაზავი ან ნებისმიერი სამკუთხა საგანი (რომლებსაც ერთი კუთხე მართი აქვთ) და ფანქარი. თუ არ გაქვთ სახაზავი, ჩამოჭერთ რგეულის ან სახაზავი ფურცლის კუთხე. დაადეთ სამკუთხა სახაზავი წრეწირის ისე, რომ მისი მართკუთხა წვეტი (ან რგეულის ფურცლის კუთხე) წრეწირის ნებისმიერ წერტილს დაემთხვეს. ფანქრით აღნიშნეთ სახაზავის (ამ კუთხიდან გამომდინარე) გვერდების და წრეწირის გადაკვეთის წერტილები. მკრთალ ხაზით შეაერთეთ ეს ორი წერტილი და მიიღებთ წრეწირის დიამეტრს – წრფეს, რომელიც შუაზე ჰყოფს წრეწირს. გაიმეორე 1, 2 და 3 მოქმედება წრეწირის ნებისმიერ სხვა წერტილზე და ააგეთ ახალი დიამეტრი. ორი დიამეტრის გადაკვეთის წერტილი წრეწირის ცენტრი იქნება.		
--	---	--	--

	მოსწავლეები ამ მეთოდით იპოვიან ცენტრებს თავიანთ ნრეებზე. ფლომასტერით მონიშნავენ ცენტრის აღმნიშვნელ წერტილს. ამის შემდეგ, მოსწავლეები დახატავენ საათის ციფრებს და კოპლებს (ერთ წრეზე დაიხატება ციფრები 1-დან 12-მდე. მეორე წრეზე, ყოველი ორი ციფრის შუაში დაიხატება ნახევარი საათის აღმნიშვნელი კოპლები). მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით გახვრეტენ ცენტრის ადგილს სამივე წრეზე და ხრახნით დააბამ-გრებენ ისრებს. შურუპი არ უნდა იყოს მჭიდროდ მოჭერილი, რათა ისრებმა ადვილად იმოძრაონ.			
 მოსწავლეები ამ მეთოდით იპოვიან ცენტრებს თავიანთ ნრეებზე. ფლომასტერით მონიშნავენ ცენტრის აღმნიშვნელ წერტილს. ამის შემდეგ, მოსწავლეები დახატავენ საათის ციფრებს და კოპლებს (ერთ წრეზე დაიხატება ციფრები 1-დან 12-მდე. მეორე წრეზე, ყოველი ორი ციფრის შუაში დაიხატება ნახევარი საათის აღმნიშვნელი კოპლები). მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით გახვრეტენ ცენტრის ადგილს სამივე წრეზე და ხრახნით დააბამ-გრებენ ისრებს. შურუპი არ უნდა იყოს მჭიდროდ მოჭერილი, რათა ისრებმა ადვილად იმოძრაონ.	11. აქტივობა I. „ქუდები“ ა) თხელი მუყაოს ფურცლის კიდიდან უნდა გადაიზომოს სასურველი (10-20 სმ) სიმაღლის და არა უმცირეს 55 სმ სიგრძის ზოლი და მოიჭრას. მოსწავლეებმა მოჭრილი ქალაქის ზოლი უნდა შემოიხვიონ თავზე და ერთმანეთის დახმარებით, სკოტჩით დაამაგრონ შეერთების ადგილი (კავშირი: ს.გ.VI.6.). ქალაქის ზოლის ორივე კიდე უნდა ჩაიჭრას თანაბარი დაშორე-	11. I. თხელი მუყაო ან ვატმანის ქაღალდები, სკოტჩი, ნებო, მაკრატელი, ფანქარი, საღებავები და სქელი ძაფი და ფორჩხი.		

მონაწილეობს მათ დამზადებაში.	ბის სამკუთხედებზე და ჩაიკეცოს ერთ მხარეს შიგნით, მეორე მხარეს კი - გარეთ. მიღებული რკალი უნდა დაიდოს მუყაოს შუაგულზე და ჯერ შიგნიდან შემოიხაზოს ფანქრით, შემდეგ კი გარედან რკალიდან 5 სმ-ის დაშორებით. მოხსენით რკალი, გამოჭერით დახატული წრე გარეთა და შიგნითა ხაზის მიხედვით ისე, რომ შიგნითა წრე (ცენტრში), რომელიც ქუდის ძირი იქნება, არ დაზიანდეს. მიაწებეთ დანებებული რკალი გამოჭრილ პატარა წრეს (ქუდის ძირს) შიგნით ჩაკეცილი კბილებით, ხოლო დიდ წრეს (ქუდის ფრთები) - გარეთ გადმოკეცილი კბილებით. ქუდი შეიძლება შეიღებოს აკრილის, გუაშის საღებავებით, მოირთოს სხვადასხვა მასალით.				
	ბ) „აკადემიკოსის ქუდი“ აკადემიკოსის ქუდის გასაკეთებლად არ არის საჭირო სპეციალური დანებებული ქაღალდის ზოლის ორივე მხრიდან ჩაჭრა და მრგვალი ძირის და ფრთების გამოჭრა – რკალი ცალი მხრიდან უნდა დამაგრდეს კვადრატის ფორმის მუყაოზე, რომელიც ოდნავ დიდია რკალზე და ერთ კუთხეზე დაუმაგრდეს სქელ ძაფზე ჩამოკიდებული ფოჩი. აკადემიკოსის ქუდი იღებება შავი ფერით. ფოჩის დამზადება: სასურველი ფერის ძაფის სქელი ფენა უნდა დაიხვიონ ხელის გულზე. ქვევიდან ხელის გულთან გაუყარონ ძაფი და კარგად გაკვანძონ ისე, რომ ყველა დახვეული ფენა ერთად შეიკრას.				

ხელის გულზე დახვეული ზაფხების ფენა უნდა ჩაიჭრას საპირისპირო მხარეს. იმ ადგილას, სადაც ძაფით შეიკრა, უნდა მოიკეცოს და გარედან რამდენჯერმე შემოეხვიოს და კარგად გაიკეცოს იმ ფერის ძაფით, რა ფერისაც იქნება ყუნწი, რომლითაც ფორი ქუდის კიდეზე დამაგრდება.	11. აქტივობა II. „პაპიე-მაშეს ნიღაბი“ (2-3 გაკვეთილი) 1 გაკვეთილი დაახლოებით, ბავშვის თავისხელა რეზინის ბურთი ან გაბეროილი ბუშტი სიმყარისთვის უნდა ჩაიდოს პატარა ჯამში და მის ნახევარს (დაახლოებით, სახის ნახევრის შესაბამის ფართობზე) შემოეკრას წყალში დასველებული გაზეთის 1 ფენა. შემდეგი 4-5 ფენა – ნებოში ამოვლებული და გაწურული გაზეთის (დაახლოებით 4X4 სმ) ნაკუნები. შემდეგ მოსწავლეები დაამზადებენ ცხირებს – მაგარი ქაღალდისგან გამოჭრიან სასურველი სიგრძის სამკუთხედებს, გადაკეცვენ სამკუთხა ფურცლებს შუაზე (სიგრძეზე) და გაზეთების ნაკუნებით (ერთმანეთის დახმარებით, კავშირი ს.გ.VI.6.), შიგნიდან და გარედან დააწებებენ ფორმებზე შესაფერის ადგილას. ეს ყველაფერი უნდა დაიდოს უსაფრთხო ადგილას გასაშრობად - ამ პროცესის დასაჩქარებლად, კარგია ბურთების მზეზე ან	11. II. რეზინის ბურთი ან გაბეროილი ბუშტი, რომელშიც სიმძიმისთვის პატარა კენჭია ჩაყოლებული, ნებო (ფქვილით მოხარშული ან PIBA) - პატარა ჯამებით, დახვეული გაზეთები, საღებავები, პატარა ჯამი ბურთის ჩასადებად, სხვადასხვა მოსართავები – ნაძვის ხის წვიმა, მძივები, ლენტები, ბუმბული, ფურჩი. სტეპლერი ან ნემსი და ძაფი.
---	---	--

რაიმე გამათბობელთან ახლოს დადება. ნიღბების ფორმების საბოლოო გაშრობამდე, ფორმიდან მოხსნა არ შეიძლება, რათა დეფორმაცია არ მიიღონ. II გვერდი ბოლომდე გამშრალ ფორმებს მოხსნიან ბურთებიდან და ფანქრით ან ფლომსტერით შემოახატავენ სასურველ ფორმას. ასევე, მოზომივენ ფორმაზე თვალის ადგილს, დახატავენ თვალის ფორმას და მასწავლებლის დახმარებით გამოჭრიან თვალის ღრმულს. ნიღბის ფორმას დახატული კონტურის მიხედვით გამოჭრიან მაკრატლით. მასწავლებელმა უნდა მიუჩიოს ყურადღება იმას, რომ ცხვირის ადგილი არ დარჩეს დახატული და თვალის ადგილი იყოს ზუსტად მოზომილი. მოსწავლეები გამზადებულ ფორმებს შეღებავენ, მოხატავენ, დაანებებენ ან დააკრებენ მოსართავეებს და შესაკრავებს.			http://burusi.wordpress.com/art/
12. სხვადასხვა მასალის გამოყენებით ქმნის მაკრატებს თეატრალური სპექტაკლისთვის.	12. აქტივობა „მაკრეტი“ მოსწავლეები ჯერ დახატავენ ესკიზებს, ამოირჩევენ, გაინაწილებენ და შეათანხმებენ ერთმანეთში ფუნქციებსა და სხვა დეტალებს. თავად მოიფიქრებენ კონსტრუქციას და ხერხებს მაკრატის შესაქმნელად. იხ. ს.გ. IV.10. -1., 2. და ს.გ.V.5. – 3. ასევე იხ. II.2.-2. „კოლოფების ციხე-კოშკი“, ს.გ.V.10. „ქალაქი“.		

	13. აქტივობა I. „ვაკეუბთ ელექტრომაგნიტს“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს, თუ როგორ მოქმედებს ჩვეულებრივი მაგნიტი – მაგიდაზე დაყრილი აქვს რკინის მცირე ზომის ნივთები. ამ ნივთებთან მიახლოებისას მაგნიტი მოიკრავს მათ ნაწილს. შემდეგ მასწავლებელი მიიტანს იმავე ნივთებთან ახლოს რკინის ლურსმანს, რომელიც არაფერს არ მიიკრავს. ამ მარტივი ცდის დემონსტრირების შემდეგ მასწავლებელი აუხსნის მოსწავლეებს, როგორ გააკეთონ ელექტრომაგნიტი: რკინის ლურსმანზე უნდა დაახვიონ რაც შეიძლება ახლოს და რაც შეიძლება ბევრი ფენა მავთული (სქემაზე ნაჩვენებია) მაგნიტის რაოდენობა ძალიან (ცოტა), მავთულის ორივე ბოლოს მაკრატლით მოაცილონ იზოლაცია და მიადონ ეს ბოლოები ელემენტის ბოლოებს. მავთული შეიძლება დაიჭირონ ხელით ან დაამაგრონ ელემენტზე სკოტჩით. მოსწავლეები, რომლებსაც მაგიდაზე უდევთ წვრილი რკინის ნივთები – ჭიკარტები, სკრეპები და სხვ. ასეთ მდგომარეობაში მყოფ ლურსმანს მიიტანენ	13. დიდი ზომის რკინის ლურსმანი, გრძელი მავთული (სასურველია იზოლაციით), ჩვეულებრივი AA ელემენტი, რკინის წვრილწვრილი ნივთები – ჭიკარტები, სკრეპები.. სკოტჩი, მაკრატელი. ერთი ჩვეულებრივი მაგნიტი მასწავლებლისთვის.	13. I. ფიზიკა, ელექტრობა	13. I. მავთული უნდა იყოს იმდენად გრძელი, რომ რამდენიმე ფენად (წინ და უკან, წინ და უკან...) შემოხვიოს ლურსმანს. (ნახატზე სქემატურადაა ნაჩვენები პრინციპი) მავთულის ორივე წვერი შეიძლება ლურსმნის ერთ ბოლოს გამოდიოდეს, რაც უფრო მოსახერხებელი იქნება ელემენტთან მიერთებისას.
--	--	---	---------------------------------	--

ამ ნივთებთან და დაინახავენ, რომ ლურსმანი ჰერშივე მიიკრავს მათ გარკვეულ რაოდენობას. მოსწავლეებმა უნდა ჩაატარონ ექსპერიმენტი და შეამოწმონ, რა შემთხვევაში გახდება მათი მაგნიტი უფრო ძლიერი ან სუსტი, ანუ რა შემთხვევაში მიიკრავს უფრო მეტ ან ნაკლებ რკინის ნივთს – თუ მავთულს ორ, ან მეტ, ერთმანეთზე „+“-ით და „-“-ით მიერთებულ ელემენტს მიუერთებენ, რა მოხდება ლურსმანზე უფრო მოკლე ან პირიქით, უფრო გრძელი მავთულის დახვევისას.	13. აქტივობა II. „ლაზერული მუსიკა“ მოსწავლეებმა სახლიდან უნდა მოიტანონ მცირე ზომის ცარიელი კონსერვის ქილები, რომლებსაც მასწავლებელი კონსერვის გასასხნელი დანით მოაჭრის ძირებს – ქილა ორივე მხრიდან უნდა გაიხსნას. ცალ მხარეს მოსწავლეები გადააკრავენ, რეზინით ან ძაფით დაამაგრებენ და კარგად გადაჭიმვენ რაიმე თხელი რეზინის ნაჭერს (ბუშტი, თხელი რეზინის ან თმის საღებავის ხელთათმანი). ნახმარ CD დისკს დაჭრიან დაახლოებით, 2X2 სმ-ის ზომის ნაჭრებად და თითოეული მოსწავლე ერთ ასეთ ნაჭერს დააწებებს (მცირე რაოდენობით ნებოთი) ქილაზე გადაკრული რეზინის ცენტრში. ქილა (რეზინიანი მხარე – ზევით) უნდა დაიდგას დინამიკის იმ ნაწილზე, საიდანაც ხმა უშუალოდ გამოდის. დინამიკი მიუერთდება კომპიუტერს ან მუსიკალურ ცენტრს, ჩაირთვება მუსიკა. მოსწავლე მიაწვდის	13. II. ცარიელი კონსერვის ქილებ ან სხვა ნები-სმიერი მოკლე და ქილის სიგანის მილის ფორმის ნივთი. რეზინის ხელთათმანი, ბუშტი ან პოლიეთილენის პარკი; რეზინის რკალი ან მაგარი ძაფი შემოსაჭერად, CD დისკი, ლაზერის ნათურიანი ფანარი, დინამიკი, მუსიკალური ცენტრი	13. II. ბუნები-სმეტყველება-ბგერა, ტალღა.	13. II. ლაზერული მუსიკის ეფექტის დემონსტრირება, უმჯობესია, ოდნავ ჩაბნელებულ ოთახში.
--	--	--	---	--

	რეზინის ცენტრში დამაგრებული დისკის ნატეხს ლაზერის ნათურას ისეთი კუთხით, რომ სხივის ანარეკლი დაეცეს კედელს ან ქერს. როდესაც დინამიკში აჟღერდება მუსიკა, ბგერითი ტალღები ამოძრავებენ რეზინის მემბრანას და შესაბამისად, მასზე დაწებულ სარკისებრ ნატეხს, რომელიც აირეკლავს ლაზერის სხივს; ვინაიდან მემბრანა მოძრაობს, კედელზე დაცემული სხივის ანარეკლიც ათამამდება კედელზე და მუსიკის შესაბამისად, ურვეულო მონახაზებს დახატავს.	ან სხვა მსგავსი მონაცემები, სურათები.		
ს.გ.VI.6. მოსწავლეს შეუძლია გუნდში მუშაობა შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემების გადასაჭრელად.	1. ანაწილებს გუნდში ფუნქციებს/მოვალეობებს	კავშირი: ს.გ.VI.2.-1., ს.გ.VI.7.-2.		

2. ითვალისწინებს და იყენებს გუნდელის/ების შესაძლებლობებს.	კავშირი: აქტივობები ს.გ. VI.2.-1., ს.გ. VI.7.-2., ს.გ. VI.1.-4.			2. გუნდური სამუშაოს შესრულების პროცესში, მოსწავლეებმა ფუნქციების განაწილების დროს უნდა გაითვალისწინონ ერთმანეთის შესაძლებლობები და სამუშაო განაწილონ იმის მიხედვით, თუ ვის რა უკეთ ეხერხება.
3. ითხოვს დანებებას და თანამშრომლობს სხვებთან კონკრეტული შემოქმედებითი პრობლემის გადაჭრისას.	კავშირი: ს.გ. VI.5.			
მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერაქტაცია				
ს.გ. VI.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და სხვა საგნებში მიღებული ცოდნის საფუძვ-				

ელზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ. 1. მსჯელობს საკუთარ არჩევანზე და ჩანაფიქრზე, რომელიც შეიძლება ეფუძნებოდეს სხვა საგნებში განვლილ მასალას.	2. კავშირი: აქტივობა ს.გ.VI.4. 2. აქტივობა - თამაში „სურათის აღწერა“ მოსწავლეები იყოფიან წყვილებად და ინანილებენ ფუნქციებს. მასწავლებელი წყვილიდან ერთ-ერთს აძლევს სიუჟეტური (არ უნდა იყოს რთული და მრავალფიგურიანი) ნამუშევრის ილუსტრაციას. ილუსტრაციის მფლობელმა მოსწავლემ ისე დეტალურად უნდა აღწეროს ილუსტრაცია, რომ მწველი (რომელიც ვერ ხედავს ილუსტრაციას) შეძლოს ნახატის შესრულება. ბოლოს წყვილები ადარებენ ორიგინალს და მოსწავლის ნამუშევარს. მოიგებს ის წყვილი, რომლის ნამუშევარიც ყვალზე მეტად ემსგავსება ორიგინალს. კავშირი: ს.გ.VI.7.-3.
	2. რამე ნაწარმოებების რეპროდუქციები, ნებისმიერი სახატავი მასალა
	2. მასწავლებელს შეუძლია აქტივობაში მონაწილე წყვილებს დაურიგოს როგორც ერთნაირი, ისე განსხვავებული რეპროდუქციები. მასწავლებელმა უნდა ურჩიოს მოსწავლეებს წყვილებად დანაწილდნენ შემდეგი პრინციპით – ერთი უკეთ ხატავს, მეორე უკეთ ყვება.

3. მსჯელობს საკუთარ და სხვის ნამუშევარში გამოყენებულ მხატვრულ ხერხებსა და ელემენტებზე (ჟანრი, ტექნიკა, მასალა, კოლორიტი, კომპოზიციური განაწილების პრინციპი და სხვ.).	3. კავშირი: აქტივობა ს.გ.VI.7.-2.		
4. საუბრობს ნამუშევარში გადმოცემულ განწყობილებზე. 5. მსჯელობს საკუთარი ნამუშევრის სუსტ და ძლიერ მხარეებზე.	4. კავშირი: აქტივობა ს.გ.VI.4.-1., 3.		

ს.გ.VI.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგამოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება. 1. ესაუბრება მეგობრებს ნახატებით. 2. გამოთქვამს აზრს ავტორის ჩანაფიქრის შესახებ.	1. აქტივობა „კომიქსი“ (იხ. IV თავი) 2. აქტივობა - დისკუსია თემაზე „ინსტალაცია“ მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ყველა ავტორის სურვილზე, გადმოსცეს ნამუშევარში თავისი ჩანაფიქრი, აზრები და გრძნობები. მაცურებელი შეიძლება ზუსტად ჩაწვდეს ავტორის ჩანაფიქრს, მაგრამ შეიძლება საკუთარი, განსხვავებული მოსაზრებებიც გაუჩნდეს. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ცნობილი თანამედროვე ხელოვნანის ნამუშევრს პიკის ინსტალაციებს (ინსტალაცია არის სივრცობრივი კომპოზიცია, რომელიც მზა ან ხელნაკეთი ნივთებისაგან უნდა შედგას) - „ბუდას ქანდაკება ტელეკრანთან“ და „როდენის მოზარდზე ტელეკრანთან“ და სხვებს მოსწავლეებს, გამოთქვან მოსაზრებები იმის შესახებ, თუ რა შეიძლება იგულისხმებოდეს		2. ვიზუალური მასალა: ნამუშევარი პიკის ინსტალაციები: ვიდეო არტი - „ოგიუსტ როდენის მოზარდენი ტელეკრანთან“. http://www.paikstudios.com/gallery/gallery_index.html	2. მასწავლებელს შეუძლია ამდგარი აქტივობის ჩატარება და მოსწავლეებთან ერთად სხვა ავტორთა ინსტალაციების განხილვა. მიქელანჯელო პისტოლეტოს ინსტალაციები: http://www.artinfo.com/news/photos/2836/26822/ ენდი გოლდსვორსის ინსტალაციები: http://www.flickr.com/groups/andygoldsworthy/pool/
--	--	--	---	---

  ამ ნაწარმებში, რატომ „უყურებენ“ ქანდაკებები თავის გამოსახულებას ეკრანზე, არის აქ ჩადებული რამე აზრი თუ არა, რას შეიძლება „ფიქრობდეს“ ან „გრძნობდეს“ ძველებური ქანდაკება ტელეეკრანთან. მოსწავლეებმა უნდა წარმოიდგინონ თავი ქანდაკების ადგილზე და დაწერონ მოკლე თემა, რომელიც იწყება სიტყვებით: „უყურებ ჩემს გამოსახულებას და ვფიქრობ, რომ...“.	3. საუბრობს ნამუშევრის შინაარსზე.	3. იხ. აქტივობა: ს.გ. VI.7.-2.	ქართ. VI.2. მოსწავლეს აქვს მხატვრული ტექსტის გააზრებისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე დეტალების შეფასების უნარი.
4. საუბრობს ინფორმაციაზე, რომელიც მიიღო სპექტაკლიდან, ფილმიდან,			

ფერწერული/გრაფიკული ნამუშევრებიდან, ნიგნის ილუსტრაციებიდან.				
ს.გ.VI.9. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და მონაწილეობა მიიღოს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში. 1. განსაზღვრავს სხვადასხვა ღონისძიების თემას და მიზანს. 2. აწყობს გა-მოფენას. 3. მონაწილეობს სპექტაკლის დადგმაში.			ქართ. VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დისკუსიაში მონაწილეობის ჯგუფური და ინდი-ვიდუალური სტრატეგიების ეფექტურად გამოყენება.	

4. ანუკოხ და მონაწილეობს სხვადასხვა სახის აქციებში (მაგ. აქცია გარემოს დაცვის თემაზე).	4. აქტიურობა - აქცია „ომი და მშვიდობა“ მოსწავლეებს ამ აქციისთვის შეუძლიათ დაამზადონ პლაკატი, გულსაბნევი, ტრანსპარანტები, გააკეთონ ინსტალაცია, მოაწილონ ომში დაზარალებული თანატოლების მხარდასაჭერი ღონისძიება. (აქციის მომზადების შესახებ იხ. IV თავი)		საზ. მეც. V—VI-9. მოსწავლეებს შეუძლია შეადაროს ომი-სა და მშვიდობის შედეგები მოსახლეობისათვის სა-ქართველოს ოსტორიის სხვადასხვა პერიოდში.	
5. ანუკოხ შეხვედრებს ხელოვნების გამოჩენილ მოღვაწეებთან.			ქართ. VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დისკუსიაში მონაწილეობის ჯგუფური და ინდივიდუალური სტრატეგიების ეფექტურობის გამოყენება.	

მიმართულება: ხელშეწყობის აღძვრა კონტაქტში

ს.გ. VI.10. მოსწავლეს შუ- ძლია დააკავში- როს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშე- ბი ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონ- ტექსტთან.	1. ამოიცნობს სხვადასხვა კულტურათა ხელოვნების ცნობილ ნიმუშებს.	1. აქტივობა – კონკურსი „მსოფლიოს ახალი საოცრებები“ (იხ. IV თავი)			10. ამ შედეგის მისაღწევად ერთჯერადი აქტივობები არასაკმარისია. სასურვე- ლია, მოსწავლეები მთელი წლის (და აგრეთვე წინა წლების) განმავლობაში სისტემატურად იღებდნენ და ამუშავებდნენ ინფორ- მაციას სხვა მომიჯნავე საგნებიდან. პრაქტიკულად, ეს შეიძლება ხდებოდეს ნებისმიერი, პრაქტიკული თუ თეორიული აქტივობის შესრულების პარალელუ- რად, ვინაიდან ნებისმიერი მათგანი შეიძლება დაგუკავ- შიროთ რომელიმე ისტო- რიული პერიოდის, ქვეყნისა თუ ცნობილი ხელოვნის შემოქმედებას, მოვუთხროთ და ვესაუბროთ მათ შესახებ, ვაჩვენოთ ვიზუალური მასალა და ა.შ. მაგალითად, ასლის დახატვის სწავლები- სას, შეგვიძლია მხატვრის ან ეპოქის შესახებ მო- ვუთხროთ; როცა ნანარ-
---	--	---	--	--	---

				მოუბოძო სხვადასხვაგვარ ფერსა და ხაზებს ეძებენ, დეკორატიული ნივთების, ისტორიული ჟანრის ნაწარმოებების დათვალიერებისას, ეპოქასა და ქვეყანაზე ვესაუბროთ; პერსპექტივაზე საუბრისას, ვუამბოთ იმ მხატვრებზე, რომლებმაც პერსპექტივა პირველებმა აღმოაჩინეს და ა.შ. მხოლოდ მიღებული ცოდნის საფუძველზე შეძლების მოსწავლე ამ შედეგით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესრულებას.
2. ასახელებს ცნობილი არქიტექტურული ძეგლების შექმნის მიზეზს (პირადი, ჩინეთის მიდევნის, ცათამბკედელი, ცათამბკედიანი და სხვა).	2. აქტიურობა - მოხსენება თემაზე „არქიტექტურული საოცრება“ მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად და ირჩევენ რომელიმე განსაკუთრებით ცნობილ არქიტექტურულ ძეგლს (მაგ., პირამიდები, ათენის აკროპოლისი, კოლოსეუმი, ჩინეთის კედელი, რომის წმ. პეტრეს ტაძარი, ეიფელის კოშკი, დევიდ ფიშერის მოძრავი ცათამბკედლები და	2. ვიზუალური მასალა: შერჩეული ცნობილი არქიტექტურული ძეგლების ამსახველი ფოტოები ან პლაკატები.	ქართ. VI.15. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა სახის მიზნობრივი ტექსტების შექმნა. ქართ. VI.6.	

	სსკ.). მოსწავლეები აგროვებენ ინფორმაციასა და საილუსტრაციო მასალებს და კითხულობენ მოხსენებებს არჩეულ თემაზე: ძეგლის შექმნის ისტორიაზე, მის დანიშნულებაზე, ავტორზე (თუ მოიპოვება ცნობები) და ა.შ.		მოსწავლეს შეუძლია წაუკითხოს მსმენელს ტექსტი/ნაწყვეტი.	
3. მსჯელობს როგორ აისახება სოციალური, ისტორიული და რელიგიური კონტექსტი ხელოვნების ნიმუშის ვიზუალურ მხარეზე.	3. აქტივობა I. „როგორია შენი აზრი?“ (სხვადასხვა პერიოდების და ტიპების არქიტექტურა) იხ. IV თავი. 3. აქტივობა II. „გამოიცანი, ვისია“. (2 გაკვეთილი) I გაკვეთილი მოსწავლეები ხატავენ სხვადასხვა სოციალური ფენების წარმომადგენელთა პორტრეტებს - ა) მეფე ან დიდებული; ბ) სამღვდელი პირი; გ) გლეხი. II გაკვეთილი მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშების ამსახველ მასალას, ხოლო მოსწავლეები ასახელებენ, მათ მიერ გამოსახულ პერსონაჟთან რომელს შეიძლება ეკუთვნოდეს ესა თუ ის ნივთი (მაგ. ბუდიის ბარძიმი ან ხახულის ხატი — სამღვდელი პირს, ოქროს სამკაული არმაზიდან, ვანიდან ან თრიალეთიდან — მეფეს ან დიდებულს, თიხის ან ხის ჭურჭელი —	3. II. ვიზუალური მასალა: დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშების ამსახველი რეპროდუქციები და ფოტოები.	3. საზ.მეც. V— VI. 8. მოსწავლეს შეუძლია იმსჯელოს პიროვნებებისა და სხვადასხვა სოციალური ფენის როლზე საქართველოს ისტორიაში.	

თავი III. რეკომენდაციები სტადარტის შედეგების მისაღწევად

	გლეხს და ა.შ). მოსწავლეებმა უნდა დაასაბუთონ საკუთარი მოსაზრება: იმსჯელონ ნივთის დანიშნულებაზე, მასალაზე, შესრულების ოსტატობაზე და სხვ.			
ს.გ.VI.11. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი ისტორიასთან და კულტურასთან. 1. ვიზუალური დეტალების მიხედვით (ნივთები, ტანსაცმელი, შენობები, ტრანსპორტი) ამოიცნობს, რომელი ეპოქა და კულტურაა ასახული ნაწარმოებში.	1. აქტივობა „სად და როდის“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ნაწარმოებების ისეთი ფრაგმენტების ამსახველ მასალას, სადაც სამოსელის, კარცხნილობის, აქსესუარების და გარემოს დეტალების მიხედვით მოსწავლეები შეძლებენ სურათზე გამოსახული ქვეყნის ან ეპოქის გამოცნობას (მაგ. ეკვიპტის ფარაონის თავსაბური, ბერძნული ტუნიკა, რომაული სატრიუმფო თაღი, ჩინური მარაო, ლონდონის ორსართულიანი ნივთილი ომნიბუსი და სხვ.). ამის შემდეგ მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს მთლიან სურათებს, რომლებზეც მოსწავლეები მოძებ-	1. ნებისმიერი ვიზუალური მასალა, სადაც ნათლად ჩანს ეპოქისა თუ ქვეყნისთვის დამახასიათებელი ტიპური დეტალები და აქსესუარები.	1. საზ.შეც. V—VI. 8. მოსწავლეს შეუძლია იმსჯელოს პიროვნებებისა და სხვადასხვა სოციალური ფენის როლზე საქართველოს ისტორიაში.	1. სასურველია, რომ ვიზუალურ მასალაზე დეტალურად იყოს გამოსახული ინტერიერები, ქალაქის ხედები ან პეიზაჟები - კარგად მოსჩანდეს არქიტექტურა და სატრანსპორტო საშუალებები. აგრეთვე უმჯობესია, - წარმოდგენილი იყოს მრავალფეროვანი კომპოზიციები, რათა შესაძლებელი გახდეს დასკვნების გამოტანა არა

	ნიან უკვე ნანახ ფრაგმენტებს და მათ ამის მიხედვით შეამოწმებენ თავიანთი ვარაუდების სისწორეს.			ერთი, არამედ რამდენიმე პერსონაჟის დათვალიერების საფუძველზე.
2. იკვლევს რომელიმე ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებულ ხელოვნების ნიმუშებს.	2. აქტივობა „მემორიალი“ მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, მონუმენტის არსზე (ამა თუ იმ მნიშვნელოვანი ფაქტის ან პიროვნებისადმი მიძღვნილი მასშტაბური ძეგლი ან კომპლექსი), რა განსხვავებაა მონუმენტსა და ქანდაკებას შორის. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას. მასწავლებელი ამოარჩევს ერთ-ერთი მონუმენტის გამოსახულებას. მოსწავლეებმა უნდა შეაფაროვონ ინფორმაცია მონუმენტის ავტორზე, მონუმენტის თემაზე ან პერსონაჟზე, განიხილონ და ერთმანეთში შეთანხმონ მოპოვებული მასალა, გამოფინონ იგი სტენდებზე და წარადგინონ კლასის წინაშე,	2. ვიზუალური მასალა: მერაბ ბერძენიშვილის „დიდგორის მონუმენტი“, „კიდე-ვაც დაიზრდებიან“, ოგიუსტ როდენის „კალეს მოქლაქეები“, თომას ბროკის „დედოფალ ვიქტორიას მემორიალი“, გუტზონ ბორგლუმის „რამზორის მონუმენტი“, ევგენი ფურეტირის „მამის ყორღანი“, ფ. დე უელდონის „ივო ჯიმას მემორიალი“.		
3. მსჯელობს ხელოვნების	3. აქტივობა „მე მქვია...“ მოსწავლეები იხსენებენ განვლილ მასალას	3. ვიზუალური მასალა: შოთა		

თავი III. რეკომენდაციები სტადარტის შედგენის მისაღწევად

ნიმუშებში ასახულ ისტორიულ თუ ლიტერატურულ პერსონაჟებზე და საუბრობს მათ ხასიათზე.	და ასახელებენ მათთვის ცნობილ ნაწარმოებებს, სადაც გამოსახულია ისტორიული, მითოლოგიური და ლიტერატურული გმირები. ისინი ირჩევენ გამოსახულ პერსონაჟებს და მსჯელობენ, როგორ არიან გამოსახულნი, რა იციან მათ შესახებ და რატომ აინტერესებთ ისინი. შემდეგ მოსწავლეები წერენ მოკლე მოთხრობას ამ პერსონაჟის სახელით, რომელიც იწყება სიტყვებით „მე მქვია...“ და კითხულობენ ნამუშევარს კლასის წინაშე. მოსწავლეები ირჩევენ გამოსახულ პერსონაჟებს და წერენ მოკლე ესეს (იხ. IV თავი).	რუსთაველის, ვაჟა ფშაველას, ილია ჭავჭავაძის და სხვა ნაწარმოებების ილუსტრაციები; ისტორიული და პორტრეტული ფანრის ნაწარმოებები.		
ს.გ.VI.12. მოსწავლე ეცნობა ქართულ ხელოვნებას და ხელოვნების მოღვაწეებს.	1. აგროვებს და აცნობს თანაკლასელებს ინფორმაციას მისთვის საინტერესო ისტორიული პერიოდის ქართული	1. აქტივობა „ისტორია და ისტორიული ძეგლები“ მოსწავლეები ატარებენ კვლევას თემაზე „ისტორია და ისტორიული ძეგლები“. კვლევის შედეგს წარმოადგენენ მოკლე მოხსენების სახით კლასის წინაშე. მოსწავლეები იმუშავებენ წყვილებად – ყოველი წყვილი აირჩევს კვლევის თემას, შეაგროვებს ინფორმაციას, ვიზუალურ	1. საზ.მეც. V-I.4. მოსწავლეს შეუძლია განმარტოს და გამოიყენოს ქრონოლოგიური ერთეულები;	1. კვლევის თემად შეიძლება აირჩიონ რომელიმე ცნობილი ან ადგილობრივი ისტორიული ძეგლი, არქიტექტურული ნაგებობა – მაგ. სვეტიცხოველი, სურამის ციხე, ბაგრატის ტაძარი და სხვა;

ხელოვნების ძეგლებზე (მაგ. საქართველოს ეკლესია-მონასტრები, ციხე-სიმაგრეები).	მასალას, გააკეთებს ჩანახატებს, დახატავს ადგილის რუკას.		საზ.მეც. V—VI.3. მოსწავლეს შეუძლია შეადგინოს სქემატური რუკები. ქართული ენა და ლიტერატურა – გაიხსენონ და დაკავშირონ თემა განვლილ მასალასთან.	მოძიონ ინფორმაცია ინტერნეტით, ბიბლიოთეკაში - ლიტერატურულ ნაწარმოებებში, პერიოდულ ჟურნალებში, სახელმძღვანელოებში, ენციკლოპედიებში; გაეცნონ ხალხურ თქმულებებს, ნაამბობსა და ა.შ.
2. მსჯელობს ქართული კედლის მხატვრობის ცნობილ ნიმუშებზე.	2. I. იხ. ს.გ. VI.1. -1. აქტივობა „ფრესკა“ 2. II. აქტივობა „ქართული ფრესკა“ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ქართული ფრესკების ნიმუშებს. ექსკურსიაზე, ახლომდებარე ტაძარსა თუ ეკლესიაში მოსწავლეები შეარჩევენ ფრესკას ან ფრესკის ფრაგმენტს და შეასრულებენ ჩანახატებს, გადაიღებენ ფოტოებს. შეაგროვებენ ინფორმაციას ამ ძეგლისა და ფრესკების შესახებ და მოაწვობენ გამოფენას თემაზე „ქართული ფრესკა“.	2. II. ვიზუალური მასალა: ყინწვისის მონასტრის, ატენის სიონის, მხატვარ თევდორეს ფრესკები, დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის, ვარძის, უბისას, წაღენჯიხას, ზემო კრიხის, მანგლისის, ბეთანიის ეკლესიების, სვეტიცხოველის, გელათის მოხატულობები.		2. II. ექსკურსიებზე მოსწავლეებმა უნდა გააკეთონ არამარტო ფრესკების, არამედ ჩუქურთმების, ტაძრების ჩანახატებიც, რაც შემდგომში შეიძლება გამოიყენონ სხვადასხვა აქტივობაში.

3. ჩამოთვლილი ქართული ხელოვნების სხვადასხვა დარგის (მინანქარი, ოქრომჭედლობა, ჭედურობა, ხელნაწერთა მინიატურა და სხვ.) რამდენიმე ნიმუშს.	3. აქტივობა „რეფერატი“ მოსწავლეებმა უნდა დანერგონ (და სურვილისამებრ, კლასის წინაშე წაიკითხონ) რეფერატი ქართული ხელოვნების ცნობილი ძეგლის შესახებ (მაგ. „ხახულის ხატი“, „ყინწისის ანგელოზი“, „ბედიის ბარძიმი“ და სხვა).		ქართ. VI.1. მოსწავლეს აქვს ინფორმაციის მიღებისა და გაცემისთვის აუცილებელი უნარ-ჩვევები, ქართ. VI.6. მოსწავლეს შეუძლია წაკითხოს მსმენელს ტექსტი/ნაწყვეტი.	3. რეფერატი უნდა გადმოსცემდეს რომელიმე ნაწარმოების აღწერას, მოკლე ცნობებს მის შესახებ და მარტივ ანალიზს.
4. იხატავს ქართული ჩუქურთმის ნიმუშებს.	4. აქტივობა „ჩუქურთმა“ ექსკურსიაზე გაკეთებული ჩანახატებისა და ფოტოების საფუძველზე, მოსწავლეები ასრულებენ ჯგუფურ ნამუშევარს (დიდი ზომის): ორნამენტის ამსახველ ფოტოზე ან ჩანახატზე უნდა დაიხაზოს თანაბარ კვადრატებად დაყოფილი ბადე. თითოეული კვადრატი უნდა დაინოშროს (კვადრატების რაოდენობა უნდა ემთხვეოდეს მოსწავლეების რაოდენობას). მოსწავლეები ზუსტად გადახატავენ თავთავის კვადრატს შედარებით დიდ, კვადრატის ფორმის სახატავ ფურცლებზე. საბოლოოდ, ყველა გადიდებული ნამუშევარი, ნიმუშების	4. ჩუქურთმის ფოტო, ჩანახატი ან დაქსეროქსებული ასლი.		4. მასწავლებელს შეუძლია რამდენჯერმე გაიმეოროს ეს აქტივობა ჩუქურთმების სხვადასხვა ილუსტრაციის გამოყენებით – თავდაპირველად მოსწავლეებს გადასახატად მისცეს მარტივი გრაფიკული ჩუქურთმის ილუსტრაცია, შემდეგ კი, დავალების გასართულებლად, რელიეფური (ქვაზე გამოსახული) ან თუჯის (ჭიშკარი, სადარბაზოს კარი) ჩუქურთმის ფოტო.

	მიხედვით აეწეოდა ერთ დიდ ნამუშევრად, რომელსაც საკლასო ოთახში დაკიდებენ. კავშირი: აქტივობა ს.გ.VI.12.-2.			ჩუქურთმა, რომელიც მოსწავლეებმა უნდა გა- დახატონ, სადა უნდა იყოს. თუ ჩუქურთმა რელიეფუ- რია, მასწავლებელმა უნდა შეახსენოს მოსწავლეებს, თუ როგორ დაშტრიხეს კუბები მოცულობის მისცე- მად (იხ. VI.1 - აქტივობა II. „რომები და კუბები“). შესაძლებელია, მასწავლე- ბელმა სხვა დროს მოსწავ- ლეებს ჩუქურთმა გადაახა- ტინოს ინდივიდუალურად ან დაახატინოს საკუთარი ფან- ტაზიით შექმნილი ჩუქურთმა.
ს.გ.VI.13. მოსწავლე აც- ნობიერებს, რა როლს ასრუ- ლებს ხელოვნე- ბა საზოგადოებ- ის ცხოვრებაში. 1. საუბრობს ხელოვნებასთან დაკავშირებულ				

პროფესიებზე და მათ მნიშვნელობაზე.					
2. მსჯელობს ხელოვნებაზე, როგორც გაცეზებასა და პროფესიაზე.	2. აქტივობის თემა „რატომ მიყვარს ხატვა, მუსიკა, კინო...“ მასწავლებელი გაცეზებს მოსწავლეებს თემის გეგმას, ხოლო მოსწავლეებმა სავარჯიშო რვეულებში უნდა დაწერონ, ხელოვნების რომელი დარგი მოსწონთ და რატომ, თავად რას აკეთებენ ხელოვნებაში – ხატავენ, ცეკვავენ, მღერავენ, უყვართ მუსიკის მოსმენა, ფილმების ყურება და ა.შ. რა ემოციებს იწვევს მათში შემოქმედების პროცესი, სხვისი ნამუშევრების გაცნობა, რაში იყენებენ მიღებულ გამოცდილებას.	2. ქართ. VI.15. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა სახის მიზნობრივი ტექსტების დამოუკიდებლად შექმნა.			
3. ასახელებს მის ქალაქში, რაიონში/ქვეყანაში არსებულ კულტურულ დაწესებულებებს (მუზეუმი, გალერეა, კონოთეატრი) და მსჯელობს მათ დანიშნულებაზე.	3. აქტივობა „გზამკვლევი“ მოსწავლეებმა უნდა დახატონ მათი კუთხის (ქალაქი, რაიონი, უბანი) ან საქართველოს პირობითი რუკა, სადაც ჩაახატავენ მათთვის ნაცნობ კულტურულ დაწესებულებებს (მუზეუმი, თეატრი, კინოთეატრი, გალერეა). შესაძლოა, მოსწავლეებმა რუკაზე აღნიშნონ და დახატონ მათთვის ცნობილი ისტორიული ძეგლებიც.	საზ. მეც. V – VI.3. მოსწავლეს შეუძლია სქემატური რუკების შედგენა.			

თავი IV

სანიმუშო აქტივობები და სცენარი

შესავალი

მეოთხე თავში ვრცლად არის გაშლილი აქტივობები, რომლებიც დაეხმარება მასწავლებელს პროგრამით გათვალისწინებული მიზნების და შედეგების მიღწევაში. მოცემული აქტივობები წარმოადგენს იმის ნიმუშს, თუ რა პრაქტიკული ქმედებითაა შესაძლებელი ამა თუ იმ შედეგის მიღწევა. აქვე მითითებულია სხვა შედეგებიც, რომლებსაც შეიძლება დაუკავშირდეს ყოველი კონკრეტული აქტივობა (კავშირებში აღნიშნულია სტანდარტის ცხრილში მოცემული შედეგები, მათი ინდიკატორები და მათი ნომრები). კავშირები მიუთითებს მასწავლებელს, სხვა რომელი შედეგის მიღწევა შეიძლება მოცემული აქტივობის ჩატარებით; რომელი აქტივობები მისცემს მას დამატებით ინფორმაციას ან სხვა რომელ აქტივობებთან შეიძლება ამ კონკრეტული აქტივობის გაერთიანება.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს ზოგიერთი საკითხი, რომელიც ამ აქტივობების პრაქტიკულ გამოყენებასთან არის დაკავშირებული:

- სავალდებულო არ არის მოცემული აქტივობების ზუსტად შესრულება - საჭიროების შემთხვევაში მასწავლებელს შეუძლია გარკვეული ცვლილების შეტანა, მაგ. თემის, მასალის ან ტექნიკის შეცვლა, აქტივობის გამარტივება, გართულება ან სხვა მსგავსი აქტივობით შეცვლა, თუ ეს ხელს არ შეუშლის შედეგის მიღწევაში;
- მასწავლებელს შეუძლია, მოცემული აქტივობების როგორც გაერთიანება, ისე ორ ან მეტ გაკვეთილზე განაწილება; ასევე, აქტივობის სასწავლო წლის განმავლობაში რამდენჯერმე (მცირედი სახეცვლილებით) გამეორება;
- სავალდებულო არ არის აქტივობების ჩატარება ცხრილში მოცემული თანმიმდევრობის მიხედვით. ვინაიდან ცხრილში მოცემულია წლის ბოლოს მისაღები შედეგების მისაღწევად რეკომენდებული აქტივობები, მასწავლებელმა მათი თანმიმდევრობა, მონაცვლეობა თუ გამეორება საკუთარი შეხედულებისამებრ უნდა შეარჩიოს;
- მასწავლებელს შეუძლია, საჭიროების შემთხვევაში და კონკრეტული პირობების გათვალისწინებით, ზოგიერთი აქტივობა ჩაატაროს არა მარტო იმ კლასებში, რომლებიც მითითებულია გზამკვლევაში, არამედ სხვა, წინა ან მომდევნო კლასებშიც (მაგ. ისეთი აქტივობები, როგორიცაა “ნახატი ქვიშით”, “ნატურმორტი აპლიკაციით”, “ჩარჩო”, “ზარდახშა” და სხვ.);
- მოცემული აქტივობების სირთულის დონე ისე არის შერჩეული, რომ მათი შესრულება არ უნდა წარმოადგენდეს დაუძლეველ ამოცანას ნებისმიერი მონაცემების მქონე მოსწავლისათვის. თუ ზოგიერთი მოსწავლე სხვებზე იოლად ითვისებს მასალას და უფრო სწრაფად ასრულებს დავალებებს, მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მას იგივე დავალების ოდნავ გართულებული ვარიანტი და პირიქით - თუ მოსწავლე ნელა ითვისებს მასალას, უჭირს დავალების შესრულება, მასწავლებელმა მას უნდა გაუმარტივოს დავალება;
- გზამკვლევის ის აქტივობები, რომლებიც თემატურად და შინაარსობრივად დაკავშირებულია ერთმანეთთან და/ან ერთი და იგივე შედეგის მიღწევას ემ-

სახურება, გაერთიანებულია თემებად (მაგ. თემები: “ხაზები”, ნატურმორტი”, და სხვ.). ამ სახის აქტივობები სხვადასხვა, გართულებული ვარიანტების სახით ტარდება მომდევნო წლებშიც. აქტივობები, რომლებიც სხვადასხვა შედეგებსა და ინდიკატორებს უკავშირდება, ტარდება ერთჯერადად და მოცემულია ცალ-ცალკე.

პრაქტიკული რჩევები

მასალა:

მასწავლებელს ხშირად შეიძლება შეექმნას პრობლემა, თუ მოსწავლეებს ხელთ არ აქვთ დაგეგმილი აქტივობის ჩატარებისთვის აუცილებელი მასალა (მაგ. მასწავლებელს დაგეგმილი აქვს აქტივობები ფერების შეზავებაზე, მოსწავლეების ნაწილს კი, მხოლოდ ფლომასტერები აქვს მოტანილი). ეს აიძულებს მასწავლებელს, არასრულყოფილად ჩაატაროს დაგეგმილი სამუშაო. ამიტომ, სასურველია, მასწავლებელმა უზრუნველყოს კლასში მასალის ერთგვაროვნება: ან სკოლამ მოიმარაგოს მასალა, ან მშობლებმა შეიძინონ მასწავლებლის მიერ რეკომენდებული მასალა, რომელიც ჩაბარდება მასწავლებელს და მოსწავლეებს არ მოუწევთ მისი თან ტარება.

მასალის ჩამონათვალი

- **A4 ფურცლების 500 ცალიანი შეკვრა** - (30 მოსწავლეზე) კვირაში 2 გაკვეთილზე თუ დახატავენ 4 ნახატს, ჰყოფნის 1 თვე (სახატავ რვეულებში საღებავებით ხატვა მოუხერხებელია, რადგან საღებავი სწრაფად არ შრება და მოსწავლე ვერ შეძლებს ახალი ნამუშევრის სუფთა გვერდზე ისე დახატვას, რომ არ გააფუჭოს უკვე შესრულებული ნამუშევარი);
- **ფერადი ფურცლები** - თითო მოსწავლეზე 1 შეკვრა სემესტრში (მოსწავლეებს ურიგდებათ იმ ზომის და რაოდენობის ფურცლები, რაც საჭიროა კონკრეტული აქტივობისთვის. ყოველი აქტივობის შემდეგ მორჩენილი ფურცლების გამოსაყენებლად ვარგისი ზომის ნარჩენები ინახება მომდევნო აქტივობებისთვის);
- **მუყაო** - შოკოლადის კოლოფები, ელექტროტექნიკის შესაფუთი ყუთები და სხვა;
- **აკვარელის საღებავები**;
- **გუაშის საღებავები** - სასურველია, ყოველი აქტივობისთვის განაწილდეს პლასტმასის პალიტრებზე (1 კოლოფი ეყოფა 20 მოსწავლეს);
- **პლასტმასის პალიტრები** - ყოველ მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს ინდივიდუალური პალიტრა;
- **ლრუბელი**;
- **ფუნჯები** - აკვარელის - სქელი, საშუალო და წვრილი; უხეში - ნებოსთვის;
- **შავი ფანქარი** - რბილი (2B);
- **ფლომასტერები** - 2 მოსწავლეზე 1 შეკვრა (იდება ჭიქებში - 2 მოსწავლეზე 1 ჭიქა);
- **სახაზავები**;

- **მაკრატლები;**
- **პლასტილინი** – ყოველ მოსწავლეს 2 კოლოფი სემესტრში;
- **ნებო** – ქალაქის მშრალი ნებო და თხევადი პოლივინილაცეტატის ემულსია - PIBA (პვა);
- **წყლის ჭურჭელი ფუნჯების გასარეცხად** - 1/2 ლიტრიანი შუშის ან პლასტმასის ქილები (ყოველ მოსწავლეს ინდივიდუალურად);
- **საქალაქები** – ყველა მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს საკუთარი პორტფოლიო ნამუშევრების შესანახად;
- **საშლელი, სათლელი, სახაზავი, ფლომასტერები, შავი და ფერადი ფანქრები, მშრალი ნებო**, ასევე სპეციალურად, კონკრეტული აქტივობისთვის საჭირო მასალა (მაგ. **მარცვლეული, პატარა კოლოფები, ნაჭრები, ძაფები, ლილები, მძივები, ფოთლები, კენჭები და სხვ.**) მოსწავლეებს დააქვთ სახლიდან, დანარჩენი მასალა კი სასურველია, ინახებოდეს კლასში. მოსწავლეებს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს, მსგავსი მასალის შეგროვება და სკოლაში შენახვა საერთო მოხმარებისთვის;
- **წინსაფრები** – გარდა იმისა, რომ იცავს ტანსაცმელს საღებავის ლაქებისგან, წინსაფარი განაწყოებს მოსწავლეებს მუშაობისთვის;
- **პოლიეთილენის გადასაფარებელი** - მერხების დასაცავად საღებავის, პლასტილინის, ნებოს ლაქებისგან;
- **სუფთა წყალი** - თუ კლასში არ არის ონკანი, მოსწავლეებმა წინასწარ უნდა მოიმარაგოს წყალი, რათა: 1) მოსწავლეებმა ხშირად გამოცვალონ ფუნჯის ნარეცხი წყალი, რომელიც მალე შავდება და აფუჭებს ნამუშევარს; 2) მოსწავლეებმა გაკვეთილის დროს არ ირბინონ სკოლის დერეფანში წყლის გამოსაცვლელად; ასევე, მოსწავლეებს დასჭირდება რაიმე მოზრდილი ჭურჭელი ჭუჭყიანი წყლის გადასაღვრელად.

სხვა მასალა

• **აკრილის საღებავები** - გამოიყენება სხვადასხვა ნაკეთობის შესაღებად, რადგან სწრაფად შრება და გუაშისა და აკვარელისგან განსხვავებით, გამშრალი წყალში აღარ იხსნება (აკრილის საღებავი შეიძლება შეიცვალოს თხევად ნებოში გახსნილი გუაშით).

მოსწავლეებს შეუძლია ნებისმიერი აქტივობის მასალაში საკუთარი კორექტივების შეტანა. აქტივობათა უმეტესობის მასალის ჩამონათვალში იგულისხმება გარკვეული ალტერნატივები: პლასტილინი შეიძლება შეიცვალოს მარილიანი ცომით; ფერადი ქალაქების ნაცვლად შეიძლება ფერადი ჟურნალებიდან ამოჭრილი გვერდების გამოყენება; მოსწავლეებს მძივების, ბისერის ნაცვლად შეუძლიათ გაფერადებული წვრილი კენჭების, პატარა ლილების, ბრინჯის, ნაძვის ხის წვრილად დაჭრილი წვიმის და ა.შ. გამოყენება. მოსწავლეებმა ხელი უნდა შეუწყოს მოსწავლეებში ინტერესის გაღვივებას, რათა მათ თავად მოიძიონ, მოიფიქრონ, გამოსცადონ და გამოიყენონ სხვადასხვა მასალა.

სამუშაო ადგილის დალაგება

მოსწავლემ უნდა ისწავლოს საღებავების ხმარება და მათი მოვლა: საღებავები შეაზავოს პლასტმასის პალიტრაზე ან დამხმარე ფურცელზე და არა საღებავის ქილებში; ფერიდან ფერზე გადასვლისას არ ჩაანოს გაურეცხავი ფუნჯი საღებავში - ფუნჯი გარეცხოს

წყლიან ქილაში; სამუშაოს დამთავრების შემდეგ არ დატოვოს საღებავი თავდაუხურავი, პალიტრა და ფუნჯი კი გაურეცხავი და არ ჩაალაგოს ფუნჯები ქილაში თავდაყირა.

გაკვეთილის დამთავრებისას მოსწავლეები აგროვებენ და ინახავენ მორჩენილ, გამოსადეგ მასალას (სუფთა საღებავებს, ფერადი ქაღალდის ნარჩენებს და სხვა), რეცხავენ ფუნჯებს, ასუფთავებენ სამუშაო ადგილს (მაგიდა, იატაკი), ინახავენ ნამუშევრებს საქალაქო დეკორში.

მოსწავლეებს მუშაობისას ყოველთვის უნდა ჰქონდეთ მაგიდის სანმენდი ტილო, რათა საჭიროების შემთხვევაში გაამშრალონ და გაასუფთავონ სამუშაო ადგილი, გაინმინდონ ხელები.

ყველა ნამუშევარს უკანა მხარეს უნდა ეწეროს სახელი, გვარი და თარიღი (I კლასში მასწავლებელი ეხმარება მოსწავლეებს ნამუშევრებზე წარწერის გაკეთებაში), მოსწავლეებმა საკუთარი სახელი და თარიღი ნამუშევარს უნდა დაანერონ მუშაობის დაწყებამდე, რადგან სველ ნამუშევრებზე ამის გაკეთება ძნელია (ეს მოქმედება გარკვეულ პასუხისმგებლობას იწვევს იმ ფურცლის მიმართ, რომელზეც ნამუშევარი უნდა შესრულდეს - მოსწავლეები ტყუილად აღარ დაჯლბნიან ფურცელს).

გაკვეთილის ბოლოს, საქალაქო დეკორში ნამუშევრების შენახვისას ქაოსი რომ არ წარმოიქმნას, ეს საქმე უნდა დაევალოს 2-3 (ყოველ ჯერზე სხვადასხვა) ბავშვს, რომლებიც დაახარისხებენ და ჩაალაგებენ ნამუშევრებს. ამით მიეჩვევიან ერთმანეთის ნამუშევრების გაფრთხილებას. ხშირად ნამუშევრები ვერ შრება გაკვეთილის დამთავრებისთვის. სველი ნამუშევრების ერთმანეთზე დალაგება ან საქალაქო დეკორში შენახვა არ შეიძლება. მასწავლებელმა ნამუშევრები გასაშრობად უნდა დაალაგოს უსაფრთხო ადგილას (ფანჯრის რაფა, თარო) და პასუხისმგებელ მოსწავლეებს დაავალოს მათი შენახვა მომდევნო შესვენებამდე.

პორტფოლიო

სასურველია, მოსწავლეების ნახატები ინახებოდეს კლასში, შესაფერისი ზომის საქალაქო დეკორში, რომელთაც მოსწავლეები საკუთარი ხელით დამზადებენ. როდესაც ნამუშევრები ერთადაა მოგროვილი და დათარიღებული, მასწავლებლისთვის თვალსაჩინო ხდება ყოველი მოსწავლის პროგრესი, მიღწევები. ყოველ მოსწავლეს აქვს საკუთარი პორტფოლიო, საქალაქო დეკორს ანერიათ მოსწავლის სახელი, გვარი და სასწავლო წლის ან კლასის აღმნიშვნელი ციფრი. შემაჯამებელი გამოფენის მერე მოსწავლეებს შეუძლიათ ნამუშევრების სახლში წაღება (გარდა იმ ნამუშევრებისა, რომლებიც მასწავლებელს ესაჭიროება შეფასების ან სხვა მიზნებისთვის). როდესაც მოსწავლეები ხედავენ, რომ მათი ნამუშევრები მონესრიგებულად ინახება, ეჩვევიან, აფასებენ შრომას და მეტი პასუხისმგებლობით ეკიდებიან გაკვეთილებს.

სავარჯიშო რვეულები

ეს არის რვეული (სასურველია, უჯრებიანი ფურცლებით), რომელშიც მოსწავლე გაკვეთილის მსვლელობისას იწერს ახალ ტერმინებს, სახელებს, ინიშნავს ტექნოლოგიურ ნიუანსებს, საშინაო დავალებებს, მომდევნო გაკვეთილისთვის მოსატან მასალას, აკეთებს სავარჯიშოებს, პატარა ესკიზებს; ექსკურსიებისას მოსწავლეები ამ რვეულში ინიშნავენ შთაბეჭდილებებს, გაჩენილ შეკითხვებს, სადისკუსიო თემებსა და მათთან დაკავშირებულ შენიშვნებს; წერენ საკუთარ მოსაზრებებს, რეფერატებს მოცემულ თემაზე; აკეთებენ ჩანახატებს. სავარჯიშო რვეულის წარმოება დაეხმარება მოსწავლეებს ნანახისა თუ

შესწავლილის დამახსოვრება/შეფასებაში, აჩვენებს მათ აზრებისა თუ იდეების წერილობით გამოხატვას, ორგანიზებულობას. როდესაც მასწავლებელი ავალეს მოსწავლეებს რაიმე თემაზე სავარჯიშო რეგულაში საკუთარი მოსაზრების წერილობით გამოხატვას და შემდეგ ჩანაწერის კლასის წინაშე წაკითხვას, ამით იგი აჩვენებს მოსწავლეებს საკუთარი აზრის საჯაროდ, თამამად და გამართულად გამოთქმას. მასწავლებელი არ კითხულობს სავარჯიშო რეგულაში და არ ასწორებს ჩანაწერებს.

დროის ორგანიზება

იმისთვის, რომ გაკვეთილის დრო მთლიანად მუშაობას დაეთმოს, სასურველია, მოსწავლეებს მასალა გაკვეთილის დაწყებისთვის დახვდეთ გამზადებული. მასალის დარიგების პროცედურას მიაქვს 10-15 წუთი. მზადება იწყება გაკვეთილის წინ, შესვენებაზე. მასწავლებელი ანაწილებს მასალას (საღებავებს პალიტრებზე, სახატავ ან ფერად ფურცლებს საჭირო ზომის და რაოდენობის მიხედვით და ა.შ.), მოსწავლეებს მოაქვთ წყალი, ალაგებენ მაგიდებზე მასალას.

საერთო შენიშვნები ყველა კლასისთვის

1. იმისთვის, რომ მოსწავლეებმა უკეთ აითვისონ მასალა, გაინაწიონ ხელი, ისწავლონ და დაიმახსოვრონ სხვადასხვა ტექნიკა, სასურველია, მასწავლებელმა ზოგიერთი აქტივობა (შესაძლოა, მცირედი სახეცვლილებით) წლის მანძილზე რამდენჯერმე გაიმეოროს;
2. ამა თუ იმ აქტივობის ჩატარებისას მოულოდნელი პრობლემის წარმოქმნის თავიდან აცილების მიზნით მასწავლებელმა წინასწარ უნდა გაიზიაროს, რამდენად გაართმევენ მოსწავლეები თავს მოცემულ დავალებას. ამიტომ უმჯობესია, გაკვეთილის ჩატარებამდე, მასწავლებელმა თავად შეამოწმოს და გააკეთოს ცხრილში მოცემული ესა თუ ის აქტივობა და საჭიროებისამებრ, გაამარტივოს ან გაართულოს იგი, შეცვალოს მასალა ან თემა;
3. დროდადრო მასწავლებელმა უნდა მისცეს მოსწავლეებს მათი იდეების, გრძნობების, შემოქმედებითი უნარის თავისუფლად გამოვლენის საშუალება. ამისთვის, გარკვეული ინტერვალით უნდა ჩატარდეს თავისუფალი გაკვეთილები, რომლებიც მთლიანად დაეთმოთ მოსწავლეების შემოქმედებას. მოსწავლეები დახატავენ ან გამოძერწავენ მათთვის სასურველ რამეს, ყოველგვარი შეთავაზებისა და პირობის გარეშე;
4. ხელოვნება იძლევა შეკავებული, ხშირად გაუცნობიერებელი გრძნობების გამოხატვის საშუალებას. ყოველ მოსწავლეს აქვს თავისი პატარა პრობლემები და იშვიათია ბავშვი, რომელმაც, თუ თავისუფლება იგრძნო, არ გამოავლინოს ისინი ნამუშევარში. მასწავლებელმა არასდროს უნდა გააკრიტიკოს, ერთი შეხედვით, უცნაური, უშნო ნახატი. თუ მასწავლებელი შენიშნავს უცნაურ ნიშანს, უნდა დააკვირდეს, მეორდება თუ არა ის და მერე დელიკატურად შეეკითხოს მოსწავლეს, რა და რატომ დახატა. მასწავლებელმა არ უნდა დაუწყოს მოსწავლეს იმის ახსნა, რომ სინამდვილეში მზე ყვითელია, სახლს კი სახურავი სჭირდება – მოსწავლემ ეს ისედაც იცის. მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეს სავარჯიშო რეგულაში ჩანერა, თუ რა დახატა (დანეროს საკუთარი ნახატის აღწერა - ეს ერთგვარი თერაპიაა). წერის დროს მოსწავლემ შესაძლოა, თავისთვის

- რალაც დასკვნა გამოიტანოს და ცოტათი შეიმსუბუქოს განცდა. ასეთი ჩანაწერის წაკითხვა მასწავლებლისთვის არ არის სავალდებულო, მეტიც, თუ მოსწავლეს ეცოდინება, რომ მის ჩანაწერს არავინ წაიკითხავს, იგი უფრო თავისუფლად ჩამოაყალიბებს, რაც ანუხებს;
5. მასწავლებელი ფიზიკურად არასდროს უნდა ჩაერიოს ხატვის ან ძერწვის პროცესში – მასწავლებელს შეუძლია, მოსწავლეს მისცეს სიტყვიერი რჩევა ან შენიშვნა და საჭიროების შემთხვევაში აჩვენოს/დაუხატოს, მაგ. დამხმარე ფურცელზე და არა უშუალოდ მოსწავლის ნამუშევარზე;
 6. ჯგუფური სამუშაოს შესრულების დროს, განსაკუთრებით დაბალ კლასებში, მოსწავლეები ხშირად ვერ ანაწილებენ ფუნქციებს. მასწავლებელმა მოსწავლეებს შორის ფუნქციები ისე უნდა გაანაწილოს, რომ მოსწავლეებმა გაკვეთილის მანძილზე რამდენჯერმე შეცვალონ საქმიანობა – მაგ. ჯერ ერთი დაჭრის, მეორე ააწყობს, მესამე შეღებავს, შემდეგ გაცვლიან საქმიანობას. მასწავლებელმა უნდა აკონტროლოს, რომ აქტიურმა მოსწავლეებმა არ აიღონ ყველაფერი თავის თავზე, არ დაჩაგრონ მეგობრები, თუ შენიშნავენ, რომ მათ სხვებზე უკეთ გამოსდით საქმე; ისარგებლონ საერთო ინსტრუმენტებით და მასალით. მასწავლებელმა უნდა ასწავლოს მოსწავლეებს თანამშრომლობა – თუ საჭიროა, თავად გაანაწილოს ფუნქციები იმის მიხედვით, ვის რა უფრო ეხერხება ან ეხალისება; დაასწროს მოვლენას და არ დაუშვას კონფლიქტის წარმოქმნა - თუ, ვთქვათ, მოსწავლეები ვერ გაიყოფენ მასალას, დაექცევით წყალი ან გაუფუჭდებათ ნამუშევარი. მასწავლებელმა კი არ უნდა დატუქსოს დამნაშავე, არამედ მშვიდად დაეხმაროს პრობლემის გადაწყვეტაში;
 7. ცაცია მოსწავლეებს სახატავი/საწერი ფურცელი ირიბად უნდა ედოთ, რათა მარცხენა ხელმა არ დაფაროს ნამუშევარი. ცაცია მოსწავლემ შეიძლება ხატვის დროს ხელი შეუშალოს გვერდით მჯდომ მეგობარს. ასეთ შემთხვევაში, უმჯობესია, ცაცია მოსწავლე მერხის მარცხენა მხარეს იჯდეს. თუ კლასში ორი ცაციაა, ორივე ერთ მერხზე უნდა დასვათ;
 8. შესწავლის, კვლევის და დამოუკიდებელი აზროვნებისთვის საჭირო უნარ-ჩვევების გასავითარებლად მასწავლებელმა მოსწავლეებს გარკვეული თემის თუ აქტივობის შემდეგ უნდა დაავალოს მასწავლებლის მიერ შედგენილ კითხვებზე წერილობით პასუხის გაცემა და კონკრეტულ თემაზე საკუთარი შეკითხვების ჩამოყალიბება, რომლებზეც მომდევნო გაკვეთილზე მოსწავლეები და მასწავლებელი ერთად გასცემენ პასუხს. ეს თავისთავად წარმოშობს დისკუსიას, რომლის დროსაც მოსწავლეებს საკუთარი აზრისა თუ იდეის თავისუფლად გამოთქმის, ცოდნის გამოვლენის, განვლილი მასალის გამეორების, მსჯელობის სწავლის, აზრის ჩამოყალიბებისა და მეტყველებისას თავდაჯერებულობის შეძენის საშუალება ექნებათ;
 9. დისკუსიების დროს მასწავლებელი წაახალისებს მოსწავლეებს შეკითხვის დასმისა და კითხვაზე პასუხის ძიებისკენ. მოსწავლეების მიერ დასმული შეკითხვების შებრუნებით მასწავლებელი სტიმულს მისცემს მათ დამოუკიდებელ აზროვნებას, ცნობისმოყვარეობას, კვლევას. დისკუსიები მიაჩვევს მოსწავლეებს მსჯელობას, ლოგიკურ აზროვნებას. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს, თამამად, საჯაროდ გამოთქვან საკუთარი აზრი, გამოხატონ გრძნობები; დის-

კუსიებზე მოსწავლეები მიეჩვენებიან საზოგადოებაში მიღებული საუბრის ნორმების დაცვას (ხმის ტემბრის, ტონის რეგულირება, საუბრისას რიგის დაცვა, მოსაუბრის მოსმენა, სასაუბრო თემის მიმდევრობა);

10. მოსწავლეები უნდა მიეჩვიონ საკუთარ ნამუშევარზე წარწერის - სახელის, გვარის და თარიღის გაკეთებას (უკანა მხრიდან). როდესაც მოსწავლეები აკეთებენ ასლს – იხატავენ, ძერწავენ სხვის ნაწარმოებებს, საკუთარი სახელის გვერდით აუცილებლად უნდა დაწერონ იმ ავტორის სახელიც, ვისი ასლიც გააკეთეს;
11. გამოფენებზე ყველა მოსწავლის ნამუშევარი თანაბარი რაოდენობით უნდა იყოს წარმოდგენილი. სასურველია, ნამუშევრების შერეულად დაკიდება, რათა ვინმე არ დაიჩაგროს იმით, რომ მისი ნამუშევრები სხვისაზე ნაკლებად სრულყოფილად გამოიყურება.

გადაწყვეტით, ცალკე აღგვნიშნა, რას უნდა მიაქციოს მასწავლებელმა განსაკუთრებული ყურადღება პირველი კლასის I სემესტრში, რადგან მოსწავლეების შესაძლებლობები - აღქმა, მოტორიკა - პირველ კლასში რადიკალურად განსხვავდება წლის ბოლოს მათი შესაძლებლობებისგან: მთავარი ფაქტორი ის არის, რომ მათ ჯერ წერა (გამონაკლისების გარდა), მაკრატლის, ფუნჯის, სახაზავის, საღებავებისა და წებოს ხმარება და მოვლა არ იციან, არ აქვთ გუნდური მუშაობის გამოცდილება, უჭირთ კონცენტრირება და მობილიზება.

პირველი კლასის I სემესტრის ბოლოსთვის მასწავლებელმა მოსწავლეებს უნდა ასწავლოს:

- ფანქრის, ფუნჯის, მაკრატლის, სათლელის სწორად დაჭერა და თავისუფლად ხმარება;
- საღებავების ხმარება და მოვლა;
- სამუშაო გარემოს მოწესრიგება;
- ქალაქის და საღებავის რაციონალური ეკონომია, ფურცელზე ამოსაჭრელი ან დასაწებელი სამუშაოს რაციონალურად განაწილება;
- მეგობრებთან ერთად მუშაობა (საერთო მასალით სარგებლობა);
- მასწავლებლის მიერ ახსნილის დამოუკიდებლად კეთება (თანმიმდევრობის დაცვა – მაგ. დახატა, გამოჭრა, დაანება).

I – II კლასი

1.

თემა „ხაზები“

შედეგი: ს.გ. I.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი პრინციპი და ელემენტი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 1. ნამუშევარში იყენებს სხვადასხვა ტიპის ხაზს (სქელს და წვრილს, სწორს და ტალღოვანს, ტეხილს, წყვეტილს, კონტურს).

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ხაზის ცნება სხვადასხვა პრაქტიკული აქტივობის მეშვეობით, სტიმული მივცეთ ფანტაზიისა და წარმოსახვის უნარის განვითარებას, გავამდიდროთ მათი ლექსიკონი, ხელი შევუწყოთ მოტორიკის განვითარებას, გავავარჯიშოთ მეხსიერება (კავშირი ქართული ენისა და ლიტერატურის წერით აქტივობებთან).

შენიშვნები:

- ✓ მოცემული შედეგი, ინდიკატორი და მიზნები ეხება ამ თემის ყველა აქტივობას.
- ✓ როგორც შესავალში აღინიშნა, საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლებელია ამ აქტივობების ჩატარება არა მარტო პირველ, არამედ მეორე კლასშიც.

სასურველია, მოსწავლეებმა ხაზების და ორნამენტების ხატვისას არ გამოიყენონ სახაზავი და დავალება შეასრულონ ხელით.

მასწავლებელი არ უნდა ელოდოს იდეალურ შედეგს. ხაზები და ორნამენტები, რა თქმა უნდა, არ იქნება სრულყოფილი. მთავარია, მოსწავლეები მიხვდნენ პრინციპს, ნელ-ნელა მიეჩვიონ მასალას, დაეუფლონ გამოსახვის სხვადასხვა ხერხსა და საშუალებას, რაც მომავალში მათ შემოქმედებას უფრო მდიდარსა და საინტერესოს გახდის.

იმისთვის, რომ მოსწავლემ კარგად დაიმახსოვროს ახალი ტერმინები, ამ ასაკში თითოეულ გაკვეთილზე მათი რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 3-4-ს. გარდა ამისა, აუცილებელია მომდევნო გაკვეთილებზე ამ ტერმინების ხშირი ხმარება, მაგრამ არა გამოკითხვის მეთოდით, არამედ კონტექსტში.

არ არის აუცილებელი, მასწავლებელმა ყოველ აქტივობას მთლიანი გაკვეთილი დაუთმოს – ზოგიერთი სავარჯიშო არ მოითხოვს დიდ დროს, ამიტომ მასწავლებელს ორი ან მეტი აქტივობის გაერთიანება შეუძლია – მაგ. გააერთიანოს აქტივობა “ტალღა” და “ხაზების ლოტო” ან 10-15 წუთი დაუთმოს ხაზების ან ორნამენტების სავარჯიშოს, შემდეგ კი დაახატინოს (შესაძლოა, საღებავებითაც) მოსწავლეებს ნამუშევარი თავისუფალ ან მოცემულ თემაზე.

აქტივობა I. „ხაზების შესრულება სხვადასხვა მასალითა და იარაღით“

მასალა: ბარათები სხვადასხვა ტიპის ხაზების გამოსახულებით, ლოტოს ფირფიტები ხაზების გამოსახულებით, სახატავი ფურცლები, უბრალო ფანქრები ან ფლომასტერები.

ხაზების შესრულება შეიძლება სხვადასხვა მასალითა და იარაღით: პასტელით, ნახშირით, ცვილის ფანქრებით, ფუნჯით, თოკებით, რელიეფური პასტით, მარცვლეულით და ა.შ.

ხაზები შეიძლება ამოიკანროს წვეტიანი საგნით პლასტილინზე, აენყოს მოზაიკის პრინციპით, ამოიჭრას ან ამოიხიოს ქალაღლისაგან და სხვ.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ბარათებს, რომლებზეც ხატია სხვადასხვა ტიპის ხაზები და ასახელებს შესაბამის ტერმინს (მაგ. სწორი, წყვეტილი, ტალღოვანი, სპირალური, ზიგზაგისებური, გრძელი, მოკლე, წვრილი, სქელი, ვერტიკალური, ჰორიზონტალური, დახვეული და ა.შ.).

ზოგი ტერმინი მოსწავლეებისთვის უკვე ცნობილია, ზოგი - უცნობი. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ მათ ბევრი სხვადასხვაგვარი ხაზის დახატვა შეუძლიათ და უჩვენებს შესაბამის ვიზუალურ მასალას (სასურველია, რომ ეს იყოს I - II კლასის პროგრამის შინაარსში რეკომენდებული მხატვრების გრაფიკული ნამუშევრები და დანართში მოცემული სავარჯიშოების ნიმუშები). მოსწავლეებმა უნდა ჩამოთვალონ მათთვის ნაცნობი ტიპის ხაზები (მაგ. გრძელი, მოკლე, წვრილი, სქელი და სხვ.) და აჩვენონ ისინი ჰაერში ხელებით, შემდეგ დახატონ ისინი დაფაზე ან ფურცელზე. ამის შემდეგ, ახალი ტერმინების უფრო მარტივად ასათვისებლად, მოსწავლეებისთვის ტარდება თამაში **"ხაზების ლოტო"**. მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად. თითო ჯგუფს ურიგდება ლოტოს სათამაშო ფირფიტის მსგავსი ფორმა, ოღონდ ციფრების მაგივრად, მასზე გამოსახულია რამდენიმე (5-6) სხვადასხვაგვარი ხაზი. წესები იგივეა, რაც ლოტოს თამაშისას: მასწავლებელი ხაზებიანი ბარათების დასტიდან იღებს ნებისმიერს, აჩვენებს მოსწავლეებს და კლასი მასწავლებელთან ერთად ხმამაღლა ასახელებს მას. ჯგუფი, რომლის ფირფიტაზეც იქნება ნახსენები ხაზი, რაიმეს (კენჭი, პატარა ქაღალდის ნაჭერი) აფარებს მას. იგებს ის ჯგუფი, რომელიც პირველი შეაგებს თავის ფირფიტას.

გაკვეთილის მომდევნო ნაწილში მოსწავლეები სხვადასხვა მასალით (ფანქარი, ფლომასტერი, საღებავი, პლასტილინი ან რელიეფური პასტა) ხატავენ, ძერწავენ ან ამოკანრავენ და ა.შ. განსხვავებული ტიპის ხაზებს, შემდეგ კი ამატებენ დეტალებს: ფოთლებს, თვლებს, ფეხებს, კუდებს და ა.შ., რათა დაამსგავსონ ისინი ფანტაზიით შექმნილ რაიმე არსებებს ან მცენარეებს.

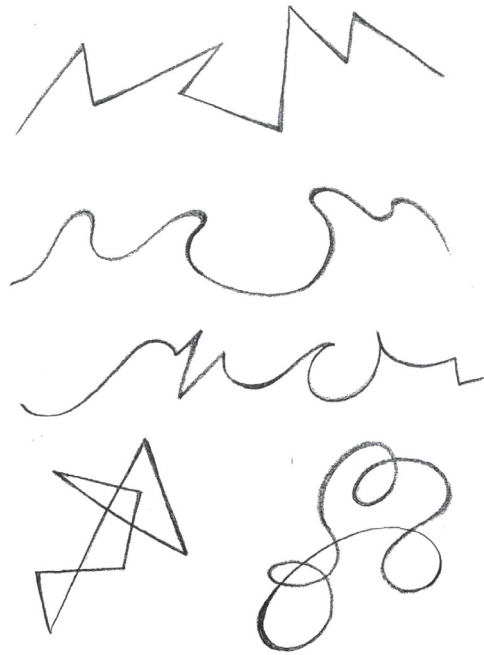
აქტივობა IV. "კონტურით ხატვა"

კავშირი: ს.გ. I.3., ს.გ. II.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში - (იხ. ცხრილში: ს.გ. I.3. აქტივობა „ვხატავთ გეომეტრიული ფიგურებით“, ს.გ. II.3. აქტივობა „ქალაქი“)

კავშირი სხვა საგნებთან:

მათ. I.6. მოსწავლეს შეუძლია ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურის ამოცნობა და აღწერა.

მასალა: სახატავი ფურცელი, სხვადასხვა ფორმის საგანი - სახაზავები (სამკუთხა და

ფიგურული ქრილებით), საშლელი, რაიმე მრგვალი თავსახური, კოლოფი; საღებავები ან ფლომასტერები.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ საგნის გარშემომწერ ხაზს “კონტური” ეწოდება. მაგალითისთვის, იგი დაფაზე შემოხაზავს სამკუთხედს, წრეს და სხვა. შემდეგ დაფაზე დახატავს სხვადასხვა მარტივი ფორმის საგნის კონტურულ გამოსახულებებს. მოსწავლეებმა უნდა ამოიცნონ და დაასახელონ, რისია ეს კონტური – მაგ. ჩიტის, თევზის, კატის და ა. შ. შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს გაფერადებულ წრეს, ოთხკუთხედს, სამკუთხედს და ეკითხება, თუ რა ფორმის არიან ისინი, როგორი კონტური შეესაბამება მათ. ამის შემდეგ მასწავლებელი ჩამოთვლის საგნებს, მოსწავლეებმა კი ჰაერში უნდა შემოხაზონ (შეიძლება ორივე ხელითაც) მათი კონტურები: ვაშლი - მრგვალი, წიგნი - ოთხკუთხედი, სახაზავი - სამკუთხედი, შემდეგ უფრო რთული – მსხალი, სახლი, გული...

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დააწყონ ფურცლებზე მცირე ზომის საგნები და შემოავლონ მათ ფანქარი. შეიძლება საკუთარი ხელის მტევნის შემოხაზვაც. შემოხაზულმა ფორმებმა შეიძლება გადაკვეთონ ერთმანეთი. ამის შემდეგ მოსწავლეები გააფერადებენ ფორმებს, რომლებიც შემოხაზეს. თუ ფორმებმა გადაკვეთეს ერთმანეთი, გადაკვეთის ადგილზე მიღებული ფართობი შეიძლება დაიფაროს (დაიშტრიხოს) პარალელური ხაზებით ან გაფერადდეს განსხვავებული ფერით*.

შენიშვნა:

ეს აქტივობა საშუალებას მისცემს მასწავლებელს, შეამზადოს მოსწავლეები იმ აქტივობებისთვის, სადაც მათ გეომეტრიულ ფორმებთან მოუწევთ მუშაობა.

* მასწავლებელს შეუძლია, დაავალოს მოსწავლეებს ამ ფორმების სამი ძირითადი ფერით გაფერადება. ამ შემთხვევაში, უმჯობესი იქნება საღებავებით გაფერადება, რათა გადაკვეთის ადგილებში ორი სხვადასხვა ფერის ერთმანეთზე გადასვლით შედგენილი ფერი მიიღონ.

კავშირი: ს.გ. I.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 2. ფერების შეზავებით იღებს ახალ ფერებს.

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

მოსწავლეები დახატავენ აბსტრაქტულ ნამუშევარს შემოხაზული გეომეტრიული ფორმების მეშვეობით. გეომეტრიული ფორმები გააზრებულად უნდა შემოიხაზოს - ნამუშევარი უნდა იყოს კომპოზიციურად განონასწორებული.

კავშირი: ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 6. გამოსახულებას ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე.

აქტივობა „ხაზების სამყარო“

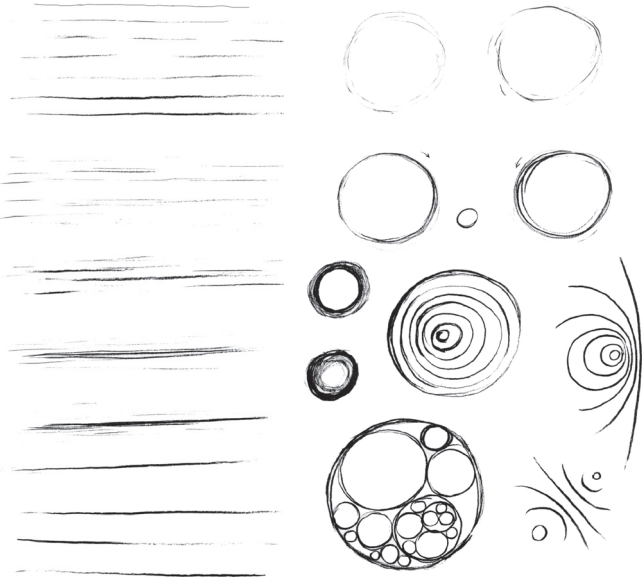
მასალა: სავარჯიშო რვეული უჯრებიანი ფურცლებით, სახატავი ფურცლები, ფლომასტერი, ფანქარი.

ქვემოთ მოყვანილი ნახატები მაგალითია იმისა, თუ როგორი სავარჯიშოების გაკეთება შეუძლიათ მოსწავლეებს ხელის გასავარჯიშებლად და დასამორჩილებლად ნებისმიერი

აქტივობის, რაიმეს დახატვის წინ.

მასწავლებელი მოსწავლეებს დაფაზე აჩვენებს სხვადასხვა ტიპის ხაზებს – ტალღოვანი, ტეხილი, წყვეტილი, ვერტიკალური, ჰორიზონტალური, მრუდი... და სთხოვს მათ, ჰაერში ხელებით გაავლონ სწორი, კლაკნილი, ტეხილი... ხაზები, რის შემდეგაც მოსწავლეები დახატავენ ამ ხაზებს სავარჯიშო რეულში ან სახატავ ფურცელზე (იხ. დანართი). თუ მოსწავლეს სურდა, მაგალითად, სწორი, ჰორიზონტალური ხაზის დახატვა, მაგრამ მრუდი ან დახრილი გამოუვიდა, მასწავლებელმა უნდა შესთავაზოს მას ხაზის მრავალჯერ დახატვა – სასურველი შედეგის მიღწევამდე.

შემდეგ მასწავლებელი დაფაზე ხატავს ხაზებს, რომლებიც თანდათან იცვლიან სისქეს, წვრილდება, ქრებიან და ისევ გრძელდებიან. იმისთვის, რომ მოსწავლე მიხვდეს, თუ რა ხერხით მიიღწევა ასეთი ეფექტი და გაიაზროს, რას ნიშნავს დანოლა, ეს სავარჯიშოები ჯერ უნდა გააკეთოს ხელებით ჰაერში – თითების გაშლით და შეერთებით – ხაზის გასქელების და დაწვრილების იმიტაცია, ხელით ჰაერზე “დანოლით” – ხაზის გაქრობის და გამოჩენის იმიტაცია. ამის შემდეგ მოსწავლეები იმეორებენ ამ სავარჯიშოებს სავარჯიშო ან სახატავ ფურცელზე. ამ შემთხვევაშიც, ერთსა და იმავე ოპერაციას იმეორებენ ჩაფიქრებული ხაზის გამოსვლამდე.

ხაზების დახატვის შემდეგ მასწავლებელი შესთავაზებს მოსწავლეებს წრის დახატვას. მისი სწორად დახატვა საკმაოდ რთულია. პირველი წრე, რომელსაც მოსწავლეები დახატავენ, როგორც წესი, უფორმო იქნება. მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს, რომ მათ შეუძლიათ სწორი წრის ისეთივე ხერხით დახატვა, როგორც სწორ ხაზებს ხატავდნენ – ერთსა და იმავე წრეს ფანქარი ბევრჯერ შემოავლონ და ყოველ ჯერზე შეეცადონ უსწორმასწორო ადგილების გასწორებას. მოსწავლეებისთვის ამოცანის გასაიოლებლად, მასწავლებელმა მათ ჯერ პატარა ზომის წრეების დახატვა და მათი თანდათანობით გაზრდა უნდა შესთავაზოს.

აქტივობის გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

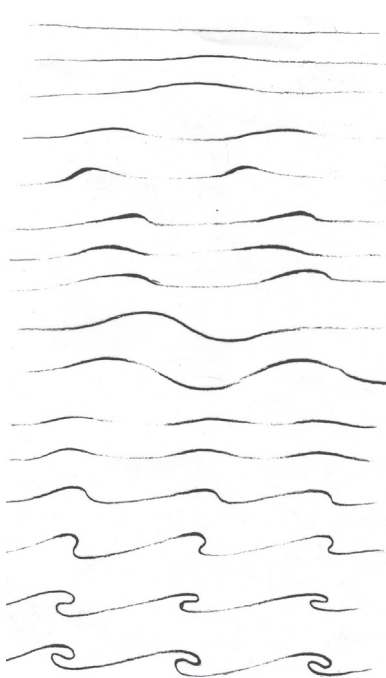
მასალა: სახატავი ფურცლები, ფანქრები, შავი გუაში ან მელანი და საშუალო სისქის (№ 3-4 ფუნჯი).

II კლასში მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს, თუ როგორ იცვლება ხაზის სისქე ფუნჯზე დანოლის რეგულირებით და სთხოვს მოსწავლეებს, სცადონ ამ სავარჯიშოების ფუნჯით გამეორება სახატავ ფურცელზე. ამოცანის პირობის მკაფიოდ გასააზრებლად, მასწავლებელმა მოსწავლეებს უნდა აჩვენოს ჩინური და იაპონური გრაფიკის ნიმუშები. ამის შემდეგ მოსწავლეებმა ფურცლიდან ხელის აუღებლად ფუნჯით უნდა დახატონ სწორი

ხაზი, რომელიც თანდათან წვრილდება და პირიქით წყვეტილი ხაზი, რკალი, რომელიც თანდათან სქელდება და ისევ წვრილდება, გაავლონ ხაზები ფუნჯის რიტმული მონასმებით, თავად “გამოიგონონ” საინტერესო ხაზები.

აქტივობა „ტალღა“

მასალა: სახატავი ფურცელი, რბილი ფანქარი.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს, თუ როგორ გარდაიქმნება სწორი ხაზი სხვა ტიპის ხაზებად. ამისათვის იგი ხატავს დაფაზე ან სთავაზობს მოსწავლეებს ნიმუშს, სადაც ნაჩვენებია სწორი ხაზის თანდათანობითი გადასვლა ტალღოვანში. მოსწავლეები ასრულებენ ნახატს ნიმუშის მიხედვით: ჯერ იხატება სწორი ხაზი, მომდევნო ხაზი ოდნავ ტალღოვანია და ა.შ. (სურვილის შემთხვევაში, ახალ ფურცელზე, მათ შეუძლიათ რაიმე ცვლილების შეტანა ან საკუთარი ვარიანტის დახატვა მაგ. ტეხილი ხაზებით).

სავარჯიშოს შესრულების მერე მოსწავლეებს შეუძლიათ ხაზების გალამაზება, დეტალების დამატება (ნემსები, ფოთლები, კოპლები...).

ამ სავარჯიშოს დაუფლების შემდეგ მოსწავლეებს გაუადვილებათ ორნამენტის აგების და დახატვის პრინციპის გაგება. გარდა ამისა, მსგავსი სავარჯიშოები სასარგებლოა მოტორიკის, ყურადღებისა და კონცენტრაციის განვითარებისთვის.

აქტივობა „აბსტრაქტული ნამუშევარი ხაზებით“

მასალა: სავარჯიშო რვეული, სახატავი ფურცლები, შავი ფანქარი ან შავი ფლომასტერი, გუაში, ფუნჯები.

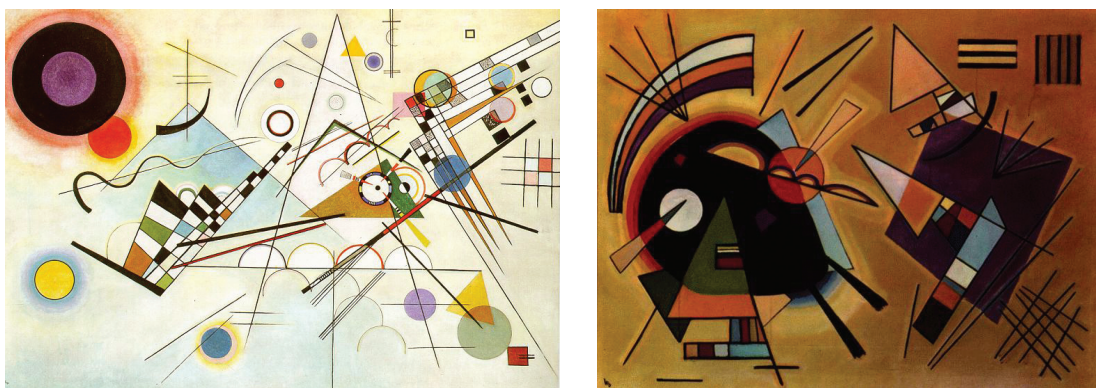
ვიზუალური მასალა: ხუან მირო, ვასილი კანდინსკი.

გაკვეთილის დასაწყისში მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას, და გაამახვილებს მათ ყურადღებას იმაზე, თუ როგორი ხაზებითაა შესრულებული ნამუშევრები – მაგ. ხუან მიროს ნამუშევრებში მომრგვალებული, ტალღოვანი ხაზები თანდათან იცვლიან სისქეს, ვასილი კანდინსკის ნამუშევრებში კი უფრო მეტი სწორი და ერთი სისქის ხაზია. მოსწავლეები 10 წუთის განმავლობაში იმეორებენ ხაზების სავარჯიშოებს სავარჯიშო რვეულის უჯრებიან ფურცელზე (I კლასში ფანქრით ან ფლომასტერით, II კლასში ფუნჯით). შემდეგ სახატავ ფურცლებზე ტალღოვანი და ტეხილი ხაზებით შეასრულებენ აბსტრაქტულ ანუ უსაგნო ნამუშევარს მხოლოდ ამ ხაზების კომბინაციით (იხ. დანართი). მასწავლებელი განუმარტავს მოსწავლეებს, რომ მათ ხაზის დახატვა ფურცლიდან ფანქრის (ფლომასტერის) აულებლად შეუძლიათ – იგი მოუხვევს, გასქელდება, დაიკლავება, გადაიქცევა ტეხილად, გადაკვეთავს თავის თავს... როდესაც მოსწავლეები ჩათვლიან, რომ საკმარისად შეავსეს ფურცელი, სხვადასხვა ფერით გააფერადებენ ხაზებს შორის გაჩენილ, ხაზებით შემოსაზღვრულ ფართობებს.

მასწავლებელს შეუძლია, დაავალოს მოსწავლეებს მხოლოდ სამი ძირითადი ფერით ან ცისარტყელას ფერებით ნამუშევრის გაფერადება.

ხუან მიროს აბსტრაქციები

ვასილი კანდინსკის აბსტრაქციები

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

მოსწავლეები ნამუშევარს „გააფერადებენ“ არა საღებავებით, არამედ სხვადასხვა გრაფიკული ხერხით - შტრიხებით, კოპლებით და სხვა (მაგ. თუ ფურცელი დაიდება რაიმე ფაქტურულ ზედაპირზე და ფანქრით დაიშტრიხება, ფურცელზე აისახება ამ ზედაპირის ფაქტურა).

აქტივობა „ჩარჩო“

მასალა: დაახლოებით 20X10 სმ ზომის მუყაო, პლასტილინი, ნვეტიანი ჩხირი, სქელი საქსოვი ძაფი ან კანაფი, სკოტჩი (საკიდის დასამაგრებლად).

ხაზის - როგორც სახვითი ხელოვნების ელემენტის, რომელსაც სხვადასხვა ფუნქცია შეიძლება ჰქონდეს, - უკეთ გასაზრებლად მოსწავლეებს შეუძლია მოსწავლეებისთვის ისეთი აქტივობების შეთავაზება, სადაც ისინი პრაქტიკული დანიშნულების ნივთს გააკეთებენ და გაალამაზებენ ხაზებით (კავშირი: ს.გ. I.2. და ს.გ. II.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას):

დაახლოებით 20X10 სმ ზომის მუყაო პერიმეტრზე 1-2 სმ სიგანეზე დაიფარება პლასტილინის თხელი ფენით (პლასტილინი უნდა იყოს რბილი), რომელზეც ჩხირით ამოიკანონდება ან დაეკვრება (დაგრძელებული პლასტილინი, დაკლავილი ძაფი) სხვადასხვა ტიპის ხაზი. ხაზებს შორის დარჩენილი თავისუფალი სივრცე შეიძლება გალამაზდეს ბისერით,

ლილებით, პანანუნა კენჭებით, მძივებით, შუშის პატარა ნატეხებით). ნამუშევარს უკანა მხრიდან სქელი ძაფით გაუკეთდება საკიდი.

მუყაოს შუაში, ჩარჩოს შიგნით, თავისუფალ ადგილას ჩაეკვრება შესაფერისი ზომის ნახატი, რომელსაც მოსწავლეები ამ ადგილის შესაბამისი ზომის ფურცელზე დახატავენ.

ტერმინები: სწორი, წყვეტილი, ტალღოვანი, ტეხილი, სპირალური, ზიგზაგისებური, გრძელი, მოკლე, წვრილი, სქელი, ვერტიკალური, ჰორიზონტალური, და ა.შ.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

1. სხვადასხვა ხაზის გარჩევის, დასახელებისა და აღწერის უნარი;
2. სხვადასხვაგვარი ხაზის დახატვის უნარი;
3. გარემოში ხაზების აღქმის უნარი;
4. ხელოვნების ნაწარმოებში ხაზების აღქმისა და მასთან დაკავშირებული კონტექსტის გაგების უნარი.

მასწავლებელი აფასებს ბავშვებს დაკვირვების საფუძველზე, ინახავს მოკლე ჩანაწერებსა და ანოტირებული ნამუშევრების მაგალითებს წლის ბოლოს მოსწავლეთა შედეგების პროგრესის შესადარებლად.

როდესაც მოსწავლეები აითვისებენ თემას “ხაზები”, შესაძლებელია გადავიდეთ მასთან დაკავშირებული თემის – “**ორნამენტის**” შესწავლაზე.

2.

თემა „ვეცნობით ერთმანეთს“

შედეგი: ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 3. ქმნის მარტივ ორნამენტებს განმეორებადი ხაზების, ფერებისა და გეომეტრიული ფიგურებისაგან.

შენიშვნა:

- ✓ მოცემული შედეგი, ინდიკატორი და მიზნები ეხება ამ თემის ყველა აქტივობას.
- ✓ როგორც აღინიშნა შესავალში, საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია ზოგიერთი აქტივობის ჩატარება არა მარტო პირველ, არამედ მეორე კლასშიც.

აქტივობა „ორნამენტი“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ორნამენტის ცნება, ხელი შევუწყოთ მათი გეომეტრიის დახვეწას, წარმოსახვისა და შემოქმედებითი უნარის განვითარებას. სტიმული მივცეთ ექსპერიმენტისა და პრაქტიკის საფუძველზე გაჩენილი იდეების გამოხატვას მრავალფეროვან ნამუშევრებში.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ორნამენტი არის სამშენისი, რომელიც რაიმე ნიშნების ან სიმბოლოების გამეორებით მიიღება, იგი შეიძლება დაიხატოს, ამოიჭრას, ამოიკანროს, დაინას და ა.შ. ტარდება გონებრივი იერიში: მოსწავლეები იხსენებენ, რისი მორთვა შეიძლება ორნამენტით (მაგ. ქსოვილის, ტანსაცმლის, შენობის, ნიგნის, ჭურჭლის და ა.შ.).

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას და უხსნის, რომ არსებობს გეომეტრიული ორნამენტი, სადაც ხაზები, წრეები და სხვა გეომეტრიული ფიგურები გამოყენებული; მცენარეული ორნამენტი - სადაც ფოთლები და ყვავილები გამოისახება და სხვა; უჩვენებს ნიმუშებს. კლასი განიხილავს ორნამენტის ხასიათსა და თვისებებს, მაგ. ნიშანთა გამეორებას, ხაზებსა და კოპლებს, ფერებს ორნამენტის მონესრიგებულობასა და თანაბარზომიერებას. ადამიანები ორნამენტებით ალამაზებენ შენობებს, საყოფაცხოვრებო ნივთებს, იყენებენ მათ სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებებში. ორნამენტი შეიძლება იყოს დახატული, მოქარგული, მოქსოვილი, ამოკვეთილი, ამოტვიფრული და სხვა. მასწავლებელს შეუძლია, სთხოვოს მოსწავლეებს ნაწახი ორნამენტების დასახელება და გახსენება, სად ნახეს - ჭურჭელზე, ავეჯზე, შენობაზე, ინტერნეტში და ა.შ.

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს სხვადასხვაგვარი ორნამენტების გახსენებასა და დახატვას. შეუძლიათ, მაგალითად, ფერადი ხაზების, კოპლების, გეომეტრიული ფორმების გამოყენება. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ მათ ნებისმიერი ხაზის - ტალღოვანი, ზიგზაგისებური, სწორი, სპირალური, ასევე მრავალგვარი ფორმის გამოყენება შეუძლიათ, მაგრამ აუცილებლად უნდა დაიცვან განმეორებადობა, რიტმი. შეიძლება აგრეთვე კოლაჟის ტექნიკით ორნამენტის შესაქმნელად გამოიყენონ ფერადი ქაღალდისაგან გამოჭრილი გეომეტრიული ფიგურები, ამოკანრონ ორნამენტი პლასტილინის ზედაპირზე და ა.შ.

აქტივობა „ხაზები და ორნამენტი“

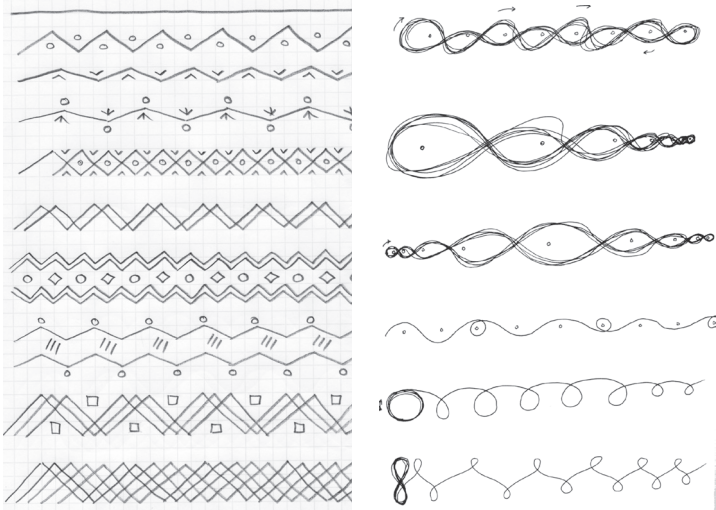
კავშირი: ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 1. ნამუშევარში იყენებს სხვადასხვა ტიპის ხაზს (სქელს და წვრილს, სწორს და ტალღოვანს, ტეხილს, წყვეტილს, კონტურს).

მასალა: სავარჯიშო რვეული, უბრალო ფანქარი (დამატებითი ნიმუშები იხ. დანართში).

თავდაპირველად, ხელის განაფვამდე, მოსწავლეებისთვის ფორმის, ზომის, რიტმის დაცვის გასაადვილებლად, სასურველია, ორნამენტის უჯრებიან ფურცელზე დახატვა, რათა მიახლოებით იყოს დაცული ხაზი და ზომა, რაც არავითარ შემთხვევაში არ აიძულებს მათ, უჯრებში ზუსტად ჩატიონ და გამოხაზონ დეტალები.

6-7 წლის მოსწავლეებისთვის ორნამენტის ბადის სიმაღლის სასურველი ზომა არაუმცირეს 2 სმ ანუ 4 უჯრაა.

მოსწავლეები ტეხილი და კლაკნილი ხაზებით ასრულებენ ხაზოვან ორნამენტებს (იხ. დანართი). სასურველია, მოსწავლეებმა ჯერ დახატონ ძირითადი ხაზები, შემდეგ კი მიუხატონ სხვა დეტალები, რომლებიც ხაზებს ორნამენტის სახეს მისცემენ.

სავარჯიშოს შესრულების შემდეგ, ტეხილი, დაკლაკნილი ხაზებით შექმნილი ორნამენტი შეიძლება დაიხატოს ფურცელზე სურათის ჩარჩოს გასაფორმებლად, ამოიკანროს წვეტიანი საგნით პლასტილინის ზედაპირზე, გაფორმდეს რელიეფური პასტით სურათის დეკორატიული ჩარჩო და სხვ.

მასწავლებელმა ხელი უნდა შეუწყოს მოსწავლეთა აუქარებლობას სავარჯიშოების კეთებისას – მოსწავლეებმა ჯერ ბოლომდე უნდა დახატონ ძირითადი ხაზები, შემდეგ კი მიუხატონ კოპლები და სხვა დეტალები. თუ რომელიმე მათგანს გაუჭირდება თანაბარ-ზომიერების დაცვა, მასწავლებელს შეუძლია მოსწავლეს მკრთალად, ფანქრით მოუნიშნოს ორნამენტის ზედა და ქვედა ზღვარი.

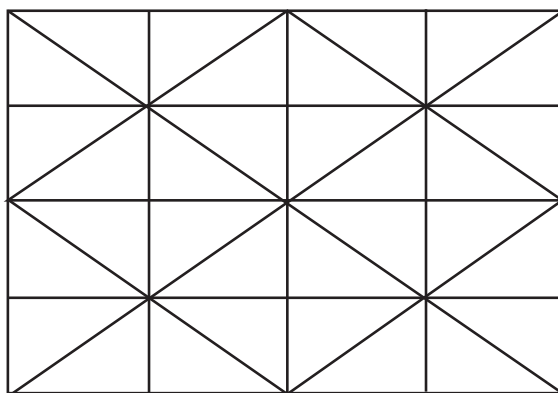
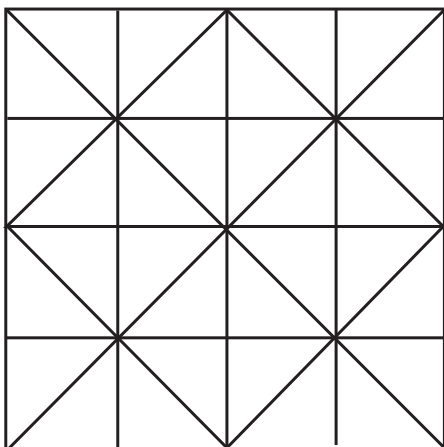
შეფასებისას მასწავლებელმა, მოსწავლის ასაკის გათვალისწინებით, უნდა შეაფასოს არა შესრულების სიზუსტე, არამედ რამდენად გაიზიარა მოსწავლემ ხაზოვანი ორნამენტის დახატვის პრინციპი და რამდენად იყენებს ამ ცოდნას სხვა ნამუშევრების შექმნისას.

აქტივობა „ორნამენტები სამკუთხედით“

მასალა: ორი (სხვადასხვა ფერის, გვერდის სიგრძე 10 სმ) კვადრატის ფორმის ფერადი ფურცელი, ფანქარი, სახაზავი, მაკრატელი (შეიძლება ნებოც).

მაღალ კლასებში ამოცანის გასართულებლად შეიძლება შევთავაზოთ მართკუთხა ფორმის ფურცლის ამავე წესით დაჭრა ან კვადრატის მეტ ნაწილად დაყოფა:

აწყობილ და რვეულში ჩაკრულ ორნამენტულ მოტივებს გასალამაზებლად შეიძლება

დაემატოს ხელით მიხატული დეტალები – ხაზები, კოპლები და სხვა.

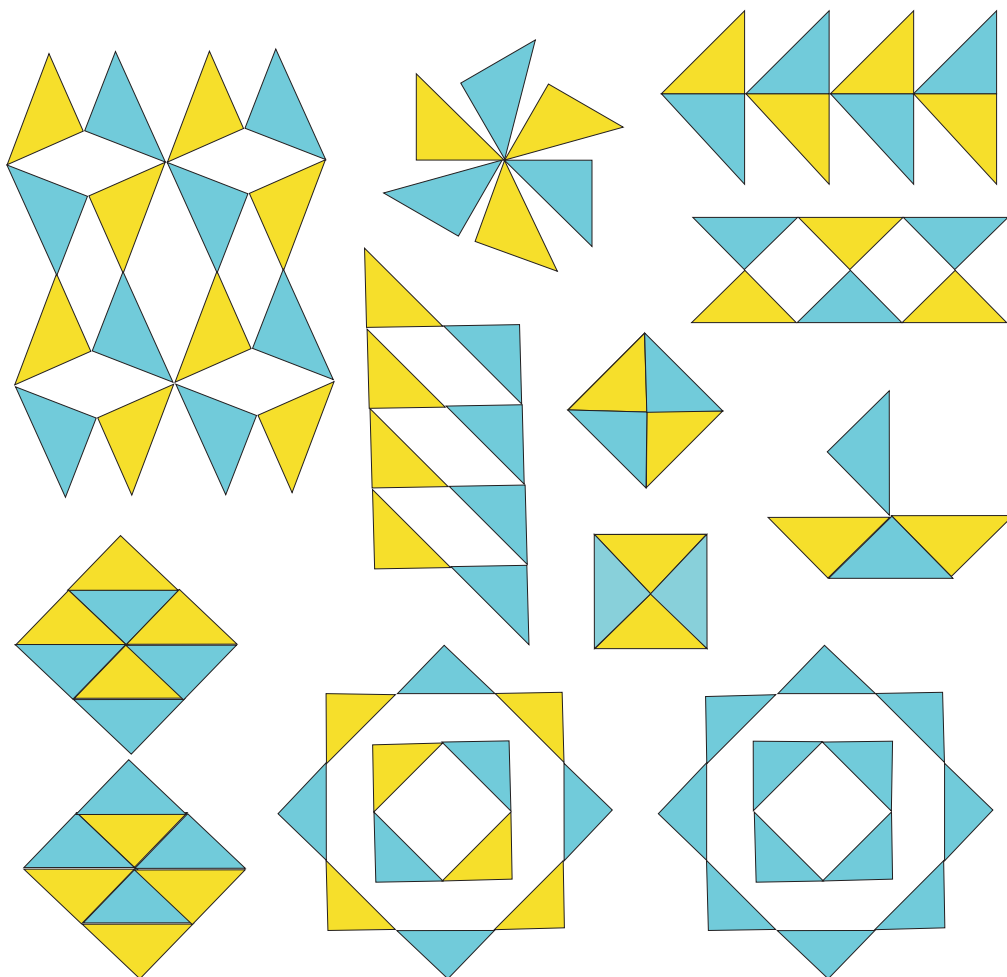
მოსწავლეებს ურიგდებათ ორი სხვადასხვა ფერის, წინასწარ ოთხად მოკეცილი, კვადრატის ფორმის ფურცელი.

მოსწავლეებმა სახაზავით უნდა გაავლონ დიაგონალური ხაზები კუთხიდან კუთხემდე და ყოველი გვერდის ცენტრიდან მეზობელი გვერდის ცენტრამდე. მიიღებენ თითო ფურცელზე 16 სამკუთხედად გაყოფილ კვადრატს.

ფურცლები უნდა დაიჭრას სამკუთხედებად. ყოველ მოსწავლეს ექნება 16 ერთი ფერის და 16 მეორე ფერის სამკუთხედი, რომელთა საშუალებითაც თეთრ ფურცელზე (როგორც

მოზაიკა) მოსწავლეებმა უნდა ააწყონ ორნამენტი – ორივე ფერის სამკუთხედების კომბინაციით - ზოლი, ყვავილი, ვარსკვლავი, რომბი, ტრაპეცია, დიდი სამკუთხედი... მოწონებული კომბინაცია შეიძლება დანებდეს ფურცელზე.

სამკუთხედებით აწყობილი ორნამენტების მაგალითები

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

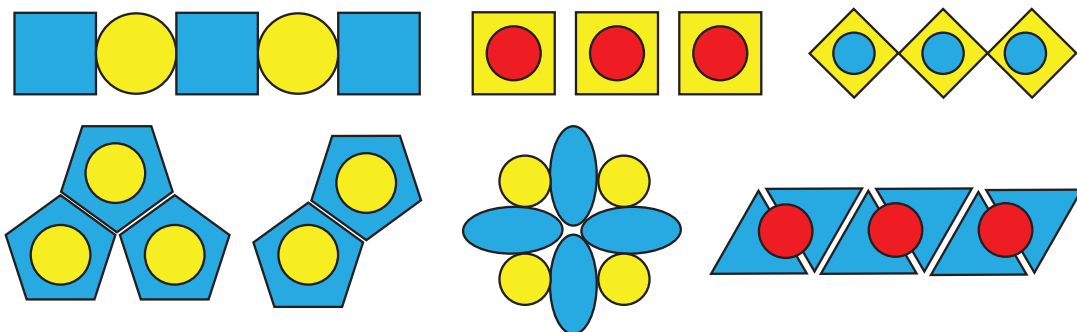
ეს აქტივობა აწყობილია “ორნამენტი სამკუთხედებით” პრინციპზე, მაგრამ აქ უკვე ერთის ნაცვლად, რამდენიმე გეომეტრიულ ფიგურასთან გვაქვს საქმე – მასწავლებელმა ნელ-ნელა უნდა გაზარდოს გეომეტრიული ფიგურების რაოდენობა. აქ მოცემულ ორ აქტივობას შორის, შესაძლოა რამდენიმე მსგავსი ტიპის აქტივობის ჩატარება, სადაც თანდათან გაიზრდება გეომეტრიული ფიგურების რიცხვი. გარდა ამისა, დავალების გასართულებლად, შესაძლოა, შაბლონის შემოხატვის ნაცვლად მოსწავლეებმა თავად დახატონ და გამოჭრან ფიგურები.

მასალა: ფერადი ქაღალდები, გამოსაჭრელი ფიგურების (არა უმცირეს 2X2სმ) შაბლონები, მაკრატელი, ფანქარი, ნიჭი.

მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს ორნამენტის მთავარ პრინციპს, რომელიც

მდგომარეობს დეტალების, ნიშნების განმეორებაში – ცალკე კვადრატის და წრე არ წარმოადგენს ორნამენტს. მხოლოდ მაშინ, როდესაც ისინი რაღაც კანონზომიერებით განმეორდებიან, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს არის კვადრატებისა და წრეების შემცველი ორნამენტი.

ფერად, ორად მოკეცილ ქაღალდზე ბავშვები დადებენ შაბლონებს (კვადრატს, წრეს, სამკუთხედს, ხუთკუთხედს, ოვალს), ფანქრით შემოხაზავენ და გამოჭრიან მათ. გამოჭრილი ერთნაირი ფიგურებით მოსწავლეებმა უნდა ააწყონ რაიმე მარტივი ორნამენტული მოტივი:

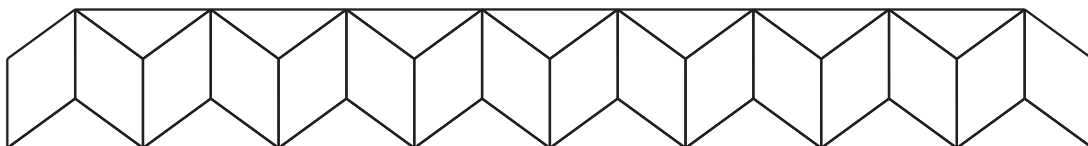
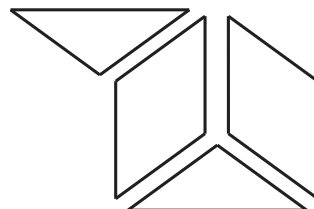

აქტივობა „ვხატავთ ორნამენტს რომბებითა და სამკუთხედებით“

მასალა: სავარჯიშო რვეული, სახატავი ფურცლები, ფანქარი, ფლომასტერები.

მასწავლებელი დაფაზე აჩვენებს მოსწავლეებს თანაბარი სამკუთხედებითა და რომბებით ორნამენტის ზოლის აგების პრინციპს.

მოსწავლეები სავარჯიშო რვეულის უჯრებიან ფურცელზე ცდილობენ თანაბარი ზომის ფიგურების ერთ ზოლად დახატვას.

შემდეგ იმავეს დახატავენ სახატავ ფურცელზე და გააფერადებენ ორნამენტს შემდეგი პრინციპით – ყველა სამკუთხედი გაფერადდება ერთნაირი, მუქი ფერით, ერთმხარეს – დახრილი რომბები რომელიმე ფერით, ხოლო მეორე მხარეს – დახრილი რომბები შედარებით მუქი ან სანინალმდეგო ფერით:

სათანადო გაფერადების შედეგად, ორნამენტს შესაძლებელია, მოცულობის ეფექტი მიეცეს. დავალების გასართულებლად, მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს ორნამენტის ორიგინალ დახატვა, სხვა ფერებით გაფერადება ან იმავე დეტალებით სხვა ორნამენტის დახატვა და გაფერადება.

კავშირი სხვა საგნებთან:

მათ. I.6. მოსწავლეს შეუძლია ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურის ამოცნობა და აღწერა (აღწერის მოთხოვნილ გეომეტრიულ ფიგურას, მაგ. ასახელებს მოცემული მრავალკუთხედის წვეროების რაოდენობას);

მათ. I.7. მოსწავლეს შეუძლია ბრტყელი გეომეტრიული ფიგურების გამოსახვა და ობიექტთა ურთიერთმდებარეობის ამოცნობა (რომელიმე ხერხით, მაგ. აპლიკაციით, ნახატის საშუალებით, ქმნის დასახელებული ფორმის მოდელს ან გამოსახულებას);

მათ. II.9. მოსწავლეს შეუძლია გარემოში ორიენტირება და ობიექტთა ურთიერთგანლაგების აღწერა (განლაგებს ობიექტებს მითითებული წესით);

მათ. II.8. მოსწავლეს შეუძლია თვისობრივი და რაოდენობრივი ნიშნების გამოყენება ფიგურების ასაღწერად (აღარებს და აჯგუფებს ბრტყელ ფიგურებს გეომეტრიული ატრიბუტების, მაგ. წვეროების/გვერდების რაოდენობის მიხედვით).

აქტივობა „ზარდახშა“

(2 გაკვეთილი)

კავშირი: ს.გ.1.2. და ს.გ.11.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.

მასალა: პატარა კოლოფები, ფანქარი, მაკრატელი, ნებო (IIBA), რელიეფური პასტა, საღებავი.

მოსწავლეები მოხატავენ კოლოფებს რელიეფური პასტით – ხაზებით, გეომეტრიული ან მცენარეული ორნამენტით და დაამზადებენ ზარდახშებს. ზარდახშის ძირი (რომელზეც სახელი წერია), არ უნდა შეიღებოს. მოხატული ზარდახშები უნდა შეინახოს უსაფრთხოდ ადგილას გაშრობამდე.

რელიეფური პასტის ნაცვლად, მასწავლებელს შეუძლია, მოსწავლეებს შესთავაზოს კოლოფების ფერადი ქაღალდებისგან გამოჭრილი გეომეტრიული ფიგურებით გაფორმება. ამისთვის, კოლოფებს ჯერ უნდა გარშემო დაენებოს ერთი ფერის ფერადი ან თეთრი ქაღალდი, რათა დაიფაროს კოლოფის თავდაპირველი სახე, შემდეგ კი დაენებოს ფერადი ქაღალდებისგან გამოჭრილი გეომეტრიული ფიგურები.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები, გამოთქვას აზრი საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.

როდესაც მოსწავლეები დაასრულებენ მუშაობას, ისინი მასწავლებლის დახმარებით გამოფენენ თავიანთ ნამუშევრებს კლასში. მასწავლებელი სვამს შეკითხვებს; "რა არის ორნამენტი?" "როგორი ტიპის ორნამენტი ეს?" "რა მეორდება აქ?" "რომელი ორნამენტი უფრო სუფთად შესრულებული?" და ა.შ. მოსწავლეები გამოთქვამენ მოსაზრებებს საკუთარ და მეგობრების ნამუშევრებზე.

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

"ოვალური ზარდახშა" (იხ. ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას; ინდიკატორი 3. ქმ-

ნის მარტივ ორნამენტებს – ხაზების, ლაქების, ფორმების და ფიგურების საშუალებით; ოვალური ზარდახმის თარგი იხ. დანართში).

ტერმინები: ორნამენტი, განმეორება, თანმიმდევრული, თანაბარზომიერი, მონეს-რიგებული.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეეფასოსთ გამოვლენილი უნარების მიხედვით:

- ორნამენტში განმეორებადი სიმბოლოების გარჩევისა და მათზე საუბრის უნარი;
- ფერადი ხაზებისა და ნიშნებისაგან ორნამენტის შექმნის უნარი;
- სხვადასხვა მასალისაგან ორნამენტის შექმნის უნარი.

3.

თემა „ერთობლივი ნამუშევარი“

შედეგი: ს.გ.1.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად. ინდიკატორი 1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში.

აქტივობა “საერთო პეიზაჟები“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს პეიზაჟის ცნება და საერთო სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ გუნდური მუშაობის უნარ-ჩვევები.

მასწავლებელი აცნობს მოსწავლეებს პეიზაჟის ცნებას და განუმარტავს პეიზაჟის – ბუნების ან ქალაქის ხედის გამოსახულების მნიშვნელობას, აჩვენებს მათ ცნობილი მხატვრების ნამუშევართა რეპროდუქციებს (მაგალითად, ნიკოლა პუსენის, პოლ გოგენის, ჯონ კონსტებლის, კამილ კოროს, კლოდ მონეს, ვინსენტ ვან გოგის, ელენე ახვლედიანის, დავით კაკაბაძის და სხვათა ნამუშევრებს).

ამის შემდეგ მოსწავლეებს ურიგდებათ ფურცლები, რომლებზეც წინასწარ მონიშნულია მინის და ცის გამყოფი ხაზი (ნამუშევრების შესრულებისთვის შეიძლება ნებისმიერი მასალის გამოყენება). მოსწავლეები თავ-თავიანთ ფურცლებზე ხატავენ მინას, შემდეგ ფურცლებს ერთმანეთს გადააწოდებენ წრეზე და დახატავენ ბალახს, ისევე გადააწოდებენ და დახატავენ ცას, ხეებს, სახლებს და ა.შ. მიღებული ნამუშევრები საერთო შემოქმედების შედეგია. მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს მოსწავლეებს და ყურადღებას აქცევს იმას, თუ რამდენად ნაყოფიერად და საქმიანად მიმდინარეობს საერთო მუშაობა. არ არის საჭირო, რომ მოსწავლეებმა ერთდროულად ხატონ ერთი და იგივე ობიექტები ან დაიცვან რაიმე თანმიმდევრობა. უმჯობესია, ნახატები განსხვავებული იყოს. თუ მუშაობის პროცესში წარმოიშვება გაუგებრობა ან კონფლიქტი (მაგალითად, თუ რომელიმე მოსწავლე უკმაყოფილებას გამოთქვამს სხვისი მუშაობით და სხვა) მასწავლებელი, სიტუაციიდან გამომდინარე, ანეიტრალურ კონფლიქტს, მაგალითად, უხსნის მოსწავლეებს, რომ შესაძლებელია ერთი და იმავე საგნის (სახლის, ხის და ა.შ.) სხვადასხვაგვარად გამოსახვა და ამის საილუსტრაციოდ უჩვენებს განსხვავებული სტილით შესრულებული ნაწარმოებების რეპროდუქციებს.

ტერმინები:

პეიზაჟი, ჟანრი.

სასწავლო შეთავაზებები:

დასრულებული ნახატები ერთ რიგად, უკნიდან სკოტჩით მიემაგრება ერთმანეთს და ასე დაიკიდება საკლასო ოთახში.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ გამოვლენილი უნარების გათვალისწინებით:

- პეიზაჟის ცნების გაგების უნარი;
- პეიზაჟის გამოსახვის უნარი;
- გუნდური ან ჯგუფური მუშაობის უნარი.

მასწავლებელი აფასებს მოსწავლეებს დაკვირვების საფუძველზე, ინახავს მოკლე ჩანაწერებსა და ანოტირებული ნამუშევრების მაგალითებს.

აქტივობა „წყალქვეშა სამყაროს ბინადრები“

შედეგი: ს.გ. 1.6. და ს.გ. II.6. მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.

ინდიკატორი 1. მონაწილეობს გუნდურ სამუშაოში;

ინდიკატორი 2. ცდილობს მოცემული ამოცანის გადაჭრას დამოუკიდებლად და მეწყვილესთან ერთად.

მიზნები: საერთო პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე განვავითაროთ მოსწავლეთა გუნდური მუშაობის უნარ-ჩვევები.

შენიშვნა: აღნიშნული აქტივობა შეიძლება ჩატარდეს როგორც პირველ, ისე მეორე კლასში. განმეორებით აქტივობაზე მოსწავლეებმა შეიძლება გააკეთონ მობილი ან ნაძვის ხის მოსართავები ჩიტების ან სხვადასხვა ცხოველის გამოსახულებებით, ქაღალდისგან გამოჭრილი ფიფქებით და სხვა.

მასალა: პასტელი, გუაში, აკვარელი, ფუნჯი, ღრუბელი, ნებო, მაკრატელი, სქელი ძაფი, სახატავი ფურცლები, ფერადი ფურცლები.

მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ რა უნახავთ ან გაუგიათ მათ წყალქვეშა სამყაროს შესახებ, როგორი არსებები ბინადრობენ წყალში, მდინარეებში, ზღვებში, ტბებში, მაგ. თევზები, კიბორჩხალები, მედუზები, დელფინები და ა.შ. (**კავშირი ბუნებისმეტყველებასთან: ბუნ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია მცენარის და ცხოველის სხეულის ძირითადი ნაწილების აღწერა**). მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, უნახავთ თუ არა მოსწავლეებს წყლის ბინადრები, თუ უნახავთ, სად (მაგ. აკვარიუმში, სოფლის მდინარეში, ზოომალაზიაში, ტელევიზიით, ჟურნალში, წიგნში და სხვა) და აჩვენებს მოსწავლეებს საილუსტრაციო მასალას (ფოტოები, ვიდეომასალა და სხვ.). მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, აღწერონ, თუ როგორ გამოიყურებიან წყლის ბინადრნი, როგორი ფერები, ფორმები და კონტურები აქვთ ამ არსებებს (**კავშირი: ს.გ.1.10. მოსწავლე იცნობს ელემენტარულ ტერმინებს და შეუძლია მათი გამოყენება**), როგორ გამოიყურება, მათი აზრით, წყალქვეშა გარემო და ფსკერი (ქვიშა და ქვები, წყალმცენარეები, ნიჟარები).

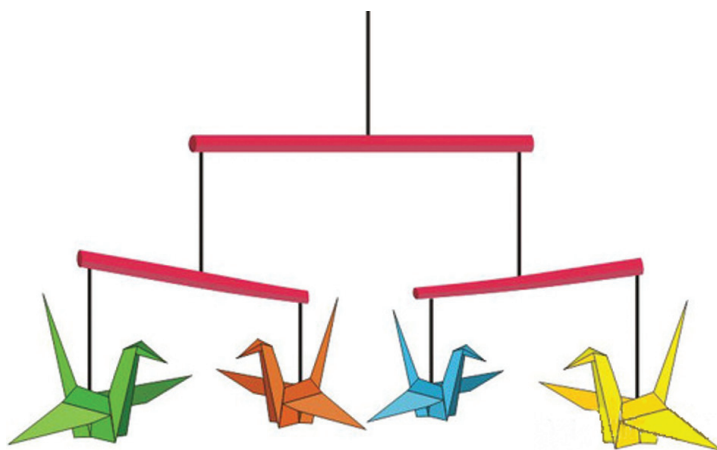
შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ს.გ. II.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.

ს.გ. II.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში.

საუბრის შემდეგ მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, თავად შექმნან სხვადასხვაგვარი თევზისა და წყლის სხვა ბინადართა ფორმის ნაძვის ხის სათამაშოები ან მობილი. ამისათვის მოსწავლეები იყოფიან წყვილებად და ერთად იწყებენ მუშაობას. მოსწავლეები სქელ ქაღალდზე ან მუყაოზე დახატავენ, გამოჭრიან და ორივე მხრიდან გააფერადებენ თევზებს. გამზადებულ ფიგურებს სქელი ძაფით გაუკეთდება საკიდი. თუ მოსწავლეები გადანწყვეტენ მობილის გაკეთებას, მაშინ ფიგურები უნდა დაიკიდოს პატარა ზომის ხის ან პლასტმასის ჩხირების ბოლოებზე:

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

მოსწავლეებმა ორად მოკეცილ ფურცელზე უნდა დახატონ და გამოჭრან წყლის ბინადართა ფიგურები, დაანებონ ერთმანეთს, გაუკეთონ საკიდი და გააფერადონ ან მოსწავლეები პასტელით, გუაშით, აკვარელით მთლიანად გააფერადებენ ქაღალდის ფურცელს ნებისმიერი ფერებით. შემდეგ ფურცელი მოიკეცება შუაზე, ნახატით გარეთ. შიგნითა მხარეს ფურცლის ერთ ნახევარს თხლად წაესმება წებო და მთლიანად დაენებება მეორე ნახევარი. გადაკეცილი ფურცლის ერთ მხარეს ხატავენ თევზების, მედუზების და ა.შ. კონტურებს. მიღებულ გამოსახულებებს გამოჭრიან კონტურის მიხედვით. მასწავლებლის დახმარებით გაუკეთებენ ყუნწებს ან აკინძავენ მძივივით (გამოვა ნაძვის ხის მოსართავი ან მობილი).

მნიშვნელოვანია, რომ გამოსაჭრელი ფიგურების დახატვის დროს მასწავლებელმა ბავშვებს მიუთითოს, რაციონალურად როგორ გაანაწილონ ფურცელზე ნახატი, რათა რაც შეიძლება მეტი ფიგურა დაეტიოთ. (აქვე შეიძლება აღინიშნოს, რისგან კეთდება ქაღალდი და რატომ უნდა ვხარჯოთ იგი ეკონომიურად). გამოჭრის შემდეგ მორჩენილი, საკმარისი ზომის ნაჭრები შეიძლება შემოიჭრას, შელამაზდეს, რამეს მიემსგავსოს და ისიც აიკინძოს.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. II.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუ-

შევრები, გამოთქვას აზრი და შთაბეჭდილებები საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.

მუშაობის დასრულების შემდეგ მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით გამოფენენ ნამუშევრებს კლასში. ისინი საუბრობენ საკუთარ და კლასელების ნამუშევრებზე, აღნიშნავენ, თუ რა მოეწონათ, რომელი ნამუშევარია განსაკუთრებით ფერადოვანი, რომელი — გულდასმით და აკურატულად შესრულებული, რომელი ჰგავს ნამდვილ თევზს და რომელი — ზღაპრულს, ფანტასტიკურს, გამოთქვამენ მოსაზრებებს იმის თაობაზე, თუ როგორ და რანაირად შეიძლება ამ ნამუშევრების გამოყენება (მაგალითად, ნამუშევრები შეიძლება გამოვიყენოთ კლასის დეკორირებისთვის საახალწლო ზეიმის ან რაიმე ღონისძიების დროს). დისკუსიის დროს მასწავლებელი ზრუნავს კლასში მეგობრული და კეთილგანწყობილი ატმოსფეროს შექმნისთვის. მან თავადაც უნდა მისცეს პოზიტიური დამოკიდებულების მაგალითი, შეაქოს მოსწავლეების ნამუშევრები, მათი მონდობა, ფანტაზია, შესრულება. ამავე დროს, საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელმა უნდა მიუთითოს, თუ რა საჭიროებს გამოსწორებას და რა ხერხით შეიძლება ნამუშევრის გაუმჯობესება.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ფიგურების ფანტაზიით დახატვის უნარი;
- შეთავაზებული თემის შესაბამისი მასალით შესრულების უნარი;
- წყვილებში მუშაობის უნარი;
- დამოუკიდებლად მუშაობის უნარი.

4.

ს.გ. I.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან ხელოვნების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

ინდიკატორი 1. ჩამოთვლის ხელოვნების დარგებს (მხატვრობა, მუსიკა, კინო, თეატრი და სხვ.) და გამოყოფს თითოეული დარგისთვის დამახასიათებელ მთავარ ნიშანს (ფერი, ბგერა, მოძრაობა).

აქტივობა „ხელოვნების დარგები“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ხელოვნების დარგები და მათი დამახასიათებელი ნიშნები, განვავითაროთ მოსწავლეთა აზროვნების, მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარები.

ვიზუალური მასალა: ფერწერული, გრაფიკული ნაწარმოებების, არქიტექტურის და ქანდაკების ამსახველი ბარათები, ფოტოები და რეპროდუქციები.

შენიშვნა: როგორც შესავალში აღინიშნა, მასწავლებელს შეუძლია, საჭიროების შემთხვევაში, მოცემული აქტივობების ორ ან მეტ გაკვეთილზე განაწილება; ასევე, სასურველია, ამ აქტივობის სასწავლო წლის განმავლობაში რამდენჯერმე (მცირედი სახეცვლილებით) გამეორება. მასწავლებელი უნდა ეცადოს, რაც შეიძლება ხშირად იხმაროს საუბარში შესაბამისი ტერმინები.

I გაკვეთილზე მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ, მათი აზრით, რას შეიძლება ვუნოდოთ ხელოვნება და რას — არა. იგი უსვამს მოსწავლეებს მიმანიშნებელ კითხვებს, მაგალითად: "არის თუ არა მხატვრობა ხელოვნება? თეატრი? ფეხბურთი? მუსიკა? თევზაობა? ცეკვა?" და სხვ.

მას შემდეგ, რაც მოსწავლეები სწორად დაასახელებენ ხელოვნების ძირითად დარგებს — კინო, თეატრი, მხატვრობა, მუსიკა და სხვა, მასწავლებელი ესაუბრება მათ ხელოვნების სხვადასხვა სახეობების, ანუ დარგების ერთმანეთისგან განსხვავებულობაზე. ზოგს ვხედავთ, ზოგი გვესმის, ზოგს შეგვიძლია შევეხოთ და ა.შ. მასწავლებელი ჩამოთვლის დარგების მთავარ მახასიათებლებს და სთხოვს მოსწავლეებს, გამოიყენონ, რომელი ნიშანი რომელი დარგისთვისაა ყველაზე მეტად დამახასიათებელი (ფერი — მხატვრობა, ბგერა — მუსიკა, მოძრაობა — ცეკვა და ა.შ.).

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

I გაკვეთილზე მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ რომელი თეატრალური, საოპერო ან საცირკო წარმოდგენა, კინოფილმი და სხვ. უნახავთ და მოსწონებიათ ყველაზე მეტად. ამის შემდეგ მოსწავლეები ნებისმიერი სასურველი მასალით ხატავენ სცენას მათი საყვარელი წარმოდგენიდან, ფილმიდან ან კონცერტიდან.

II გაკვეთილზე მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ სახვით ხელოვნებაში (სახვითი ანუ ისეთი, რომელიც რაიმეს გამოსახავს) ოთხი დარგი ერთიანდება: ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება და არქიტექტურა (თუმცა, ზოგიერთი მკვლევარი ამ უკანასკნელს ცალკე გამოჰყოფს), ხოლო გამოყენებით ხელოვნებასთან დაკავშირებულია ის ნაწარმოებები, რომლებსაც ჩვენ ვიყენებთ, მაგალითად, ხალიჩები, სამკაული, ჭურჭელი და სხვ. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სახვითი ხელოვნების ნებისმიერი შესაფერისი ნაწარმოებების ამსახველ ვიზუალურ მასალას (თითო დარგზე — თითო ფოტო ან რეპროდუქცია). იგი ესაუბრება მოსწავლეებს სახვითი ხელოვნების ამ დარგებზე, რა მასალები და იარაღები გამოიყენება ამ დარგში, გამოჰყოფს თითოეულის მთავარ ელემენტს (ფერი, ხაზი, ფორმა), უსვამს კითხვებს იმის შესახებ, უნახავთ თუ არა მოსწავლეებს ცხოვრებაში ამ დარგის ნიმუშები, სად უნახავთ, რა მოენონათ და რა — არა, რატომ?

ამის შემდეგ იმართება **თამაში**: მასწავლებელი მოსწავლეებს აჩვენებს და სწრაფად ცვლის ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ამსახველ სურათებს: ფოტოებს და რეპროდუქციებს, ღია ბარათებს, რომლებზეც გამოსახულია არქიტექტურული ძეგლები, ქანდაკებები ან ფერწერული და გრაფიკული ნაწარმოებები, დეკორატიული ხელოვნების ნიმუშები. მოსწავლეებმა ერთხმად უნდა დაასახელონ, რას ხედავენ (ასახელებენ დარგებს და ყოველი კონკრეტული დარგისთვის დამახასიათებელ ელემენტს მაგ. ფერწერა — ფერი, ქანდაკება, არქიტექტურა — ფორმა, გრაფიკა — ხაზი). შეიძლება კლასი გაიყოს ორ ჯგუფად და ამ აქტივობას მიეცეს ვიქტორინის სახე, სადაც მოგება განისაზღვრება სწორი პასუხებით დაგროვილი ქულებით.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

მოსწავლეები ირჩევენ სახვითი ხელოვნების ერთ-ერთ დარგს (ფერწერა, გრაფიკა, ან ქანდაკება) და ასრულებენ ნამუშევარს თავისუფალ თემაზე. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ ვინ რა დარგის ნამუშევრის შესრულებას აპირებს (სავარაუდოდ პასუხები: “ქანდაკება”, “ფერწერა”, “გრაფიკა”). მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ რა ხერხით კეთდება ქანდაკება (იძენება ფორმა), ფერწერა (იხატება საღებავებით - ფერი), გრაფიკა (იხატება ფანქრით, ფლომასტერით, მელნით - ხაზი). ამის შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ ნამუშევარს თავისუფალ თემაზე.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები, გამოთქვას აზრი საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.

მზა ნამუშევრებს გამოფენენ კლასში. მოსწავლეები საუბრობენ, არჩეულ დარგზე, იმის შესახებ, თუ რა გამოსახეს, გამოთქვამენ აზრს საკუთარ და კლასელების ნამუშევრებზე.

ტერმინები:

თეატრი, კინო, მუსიკა, სახვითი ხელოვნება, გამოყენებითი ხელოვნება, ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, არქიტექტურა.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევადგასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ მათ გამოავლინონ:

- ხელოვნების დარგების აღმნიშვნელი ცნებების გაგების და მათზე საუბრის უნარი;
- ხელოვნების დარგების ძირითადი დამახასიათებელი ნიშნების დასახელების უნარი.

5.

შედეგი: ს.გ.1.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან ხელოვნების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

ინდიკატორი 4. ჩამოთვლის სახვითი ხელოვნების ძირითად ჟანრებს (ნატურმორტი, პორტრეტი, პეიზაჟი).

აქტივობა „პორტრეტული ჟანრი“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს პორტრეტული ჟანრის ცნება და მისი არსი, განვავითაროთ მოსწავლეთა აზროვნების, მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარები და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

შენიშვნა: პორტრეტის (ნატურმორტის, პეიზაჟის) ცნება თანდათან, ძალდაუტანებლად უნდა შემოვიდეს – მასწავლებელი შემდგომში მუდმივად იხმარს ამ ტერმინებს, დასაწყისში კი უნდა განმარტოს, რომ როდესაც კონკრეტულ პიროვნებას და არა უბრალოდ ადამიანს ვხატავთ, ასეთ ნახატს პორტრეტს ვეძახით – მაგ. მეგობრის პორტრეტი.

იმისთვის, რომ მოსწავლეებმა უკეთ გაიგონ ხელოვნების ამა თუ იმ ჟანრის მნიშვნელობა, მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს რომელიმე მათგანის, მაგ. პორტრეტის ამსახველ რეპროდუქციებს და უხსნის მოსწავლეებს, რომ სურათი, რომელზეც ადამიანი გამოსახულია, პორტრეტულ ჟანრს მიეკუთვნება. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ცნობილი მხატვრების მიერ შესრულებულ ავტოპორტრეტებს, მაგ. ლეონარდო და ვინჩის, რემბრანდტის, ჟან ბატისტ შარდენის, ანტონის ვან დიკის, დიეგო ველასკესის ავტოპორტრეტი სურათზე "მე-ნინები", ვინსენტ ვან გოგის, პაბლო პიკასოს, ელიზაბეტ ვიჟე-ლერენის, ანგელიკა კაუფმანის და სხვ.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ პორტრეტი შეიძლება იყოს სხვადასხვაგვარი: მხოლოდ სახე ან ადამიანი მთლიანად, ჯგუფური, ავტოპორტრეტი და სხვა.

ამის შემდეგ იმართება **თამაში "იპოვე ზედმეტი"**: მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს რამდენიმე ნაწარმოებს, რომლებიც, ერთის გარდა, ყველა პორტრეტულ ჟანრს განეკუთვნება და სთხოვს, ამოიცნონ, რომელია მათ შორის ზედმეტი. (შემდგომში, როდესაც მოსწავლეებს უკვე ეცოდინებათ სხვა ჟანრებიც, შესაძლებელი იქნება თამაშის უფრო ვრცელი ვარიანტის შემოტანა, მაგ. მოსწავლეებს უჩვენებთ რამდენიმე ნატურმორტს და ერთ პორტრეტს ან რამდენიმე პეიზაჟს და ერთ ნატურმორტს და ა.შ. ეს აქტივობა არა მარტო ეხმარება მოსწავლეებს ხელოვნების ჟანრების უკეთ დამახსოვრებაში, არამედ მათი მათი ლოგიკური აზროვნების განვითარების შესაძლებლობას იძლევა.

ასეთივე ხერხით ვაცნობთ მოსწავლეებს შემდგომში სხვა ჟანრების (ნატურმორტი, პეიზაჟი) ცნებებს და მათ მთავარ მახასიათებლებს.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

მოსწავლეები ხატავენ მეგობრის პორტრეტს. მასწავლებელი უხსნის მათ, რომ არ არის აუცილებელი, ფოტოგრაფიული სიზუსტით გამოსახონ მეგობრის გარეგნობა, ამას მათ ასაკში ვერავენ შეძლებს, მაგრამ ისინი უნდა შეეცადონ, პორტრეტში გადმოსცენ მეგობრის დამახასიათებელი ნიშნები - რა აცვიათ, როგორი თმა და ვარცხნილობა აქვთ, რა უყვართ (მაგ. ძაღლი ან კატა, ბურთის თამაში, ყვავილები და სხვ.), როგორი ხასიათი ან განწყობილება აქვთ — მხიარული, მშვიდი, მოწყვნილი და სხვა, მასწავლებელი გაამახვილებს მოსწავლეების ყურადღებას იმაზე, თუ როგორ სჯობს ნამუშევრის სახატავ ფურცელზე განაწილება — მოსწავლეებმა უნდა გაითვალისწინონ და გათვალონ ნახატის ზომა, მოიფიქრონ, თუ როგორ ურჩევნიათ პორტრეტის დახატვა — ვერტიკალურად, თუ ჰორიზონტალურად (**კავშირი: ს.გ.1.10. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას; ინდიკატორი 4. ირჩევს სასურათო სიბრტყის ვერტიკალურ ან ჰორიზონტალურ პოზიციას მოცემულობის შესაბამისად**).

თუ მოსწავლეები აირჩევენ ჰორიზონტალურ ორიენტაციას, ეს უნდა იყოს გამართლებული იმით, რომ ნახატში მეგობრის პორტრეტს მიუხატავენ რაიმე ატრიბუტებს. ასევე მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, ადამიანის მთლიანად დახატვის შემთხვევაში, გამოსახულება ისე უნდა გაანაწილონ ფურცელზე, რომ ფეხები და თავი არ იყოს მიბჯენილი ფურცლის კიდეს.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.1.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები, გამოთქვას აზრი და შთაბეჭდილებები საკუთარ და თანაკლასელთა ნაშრომებზე.

როდესაც ნამუშევრები დასრულებულია, მოსწავლეები გამოფენენ მათ კლასში. მასწავლებელი სვამს კითხვებს (მაგ. ვინ არის გამოსახული ნამუშევარზე, როგორი ადამიანია იგი, რა უყვარს, რა აინტერესებს, არის თუ არა ეს თვისებები, მოსწავლეების აზრით, გამოხატული პორტრეტზე, რომელი ნამუშევარია ყველაზე საინტერესო და რატომ და ა.შ.). მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ და სხვის ნამუშევრებზე, იმაზე, თუ რისი გამოხატვა უნდოდათ თავისი ნამუშევრით, შეძლეს თუ არა, მათი აზრით, მიზნის მიღწევა, როგორი პორტრეტებია, მათი აზრით, ყველაზე საინტერესო და ა.შ.

ტერმინები:

პორტრეტი, ავტოპორტრეტი.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეაფასოს იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- პორტრეტის ცნების გაგების და მასზე საუბრის უნარი;
- პორტრეტული ჟანრის ნაწარმოების ამოცნობის უნარი,
- მარტივი პორტრეტის შესრულების უნარი.

6.

თემა „ნატურმორტი“

აქტივობა „ვეცნობით ერთმანეთს“

შედეგი: ს.გ. 1.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან ხელოვნების ზოგიერთი დარგი და ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

ინდიკატორი 4. ჩამოთვლის სახვითი ხელოვნების ძირითად ჟანრებს (ნატურმორტი, პორტრეტი, პეიზაჟი).

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ნატურმორტის ჟანრის ცნება და მისი არსი, განვავითაროთ მოსწავლეთა აზროვნების, მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარები და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ნატურმორტის შესახებ: ნატურმორტი არის ხელოვნების ჟანრი, რომელზედაც გამოისახება უსულო საგნები (ფრანგულად სიტყვა „ნატურმორტი“ უსულო ბუნებას ნიშნავს. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა ხელოვანთა მიერ ამ ჟანრში შესრულებულ ნაწარმოებებს და ეკითხება, მათთვის ნაცნობი რა საგნებია გამოსახული წარმოდგენილ ნამუშევრებზე (ხილი, ყვავილები, ჭურჭელი, საყოფაცხოვრებო საგნები და ა.შ.).

კავშირი: ს.გ.1.12. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი საკუთარ გამოცდილებასთან.

ინდიკატორი 2. ასახელებს ცხოველებს, მცენარეებს, საგნებს, რომლებიც ასახულია ხელოვნების კონკრეტულ ნაწარმოებში).

მოსწავლეები საუბრობენ იმის შესახებ, თუ რა ფერებია გამოყენებული ამ ნამუშევრებში, არის თუ არა რომელიმე ნატურმორტი გამოყენებული ხაზი, ეძებენ ნაცნობ გეომეტრიულ ფორმებს – ვაშლი მრგვალია, წიგნი – მართკუთხა.

კავშირი: ს.გ.1.10. მოსწავლე იცნობს ელემენტარულ ტერმინებს და შეუძლია მათი გამოყენება.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს ნამუშევარში და ასახელებს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების მისთვის ნაცნობ ელემენტებს.

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს იმაზე, რომ ზოგი ნატურმორტი, თუ მასზე გამოსახულია მაღალი, წაგრძელებული, კომპაქტურად განლაგებული საგნები, ვერტიკალურ ფორმატზეა გამოსახული (ოგიუსტ რენუარის, ვინსენტ ვან გოგის, ედუარდ მანეს, კლოდ მონეს თაიგულები); ხოლო ჰორიზონტალურ ფორმატებზე (პოლ სეზანის, ვილემ კალფის, იან ბრეიგელის, ჟან ბატისტ შარდენის, კარავაჯოს ნატურმორტები) ძირითადად, გამოისახება ბევრი, გაბნეული საგანი. ამის შემდეგ მასწავლებელი დაფაზე ცარცით გამოსახავს რამდენიმე მარტივ ესკიზს (მაგ. ა) ბოთლი და ვაშლი, ბ) თევზი გრძელ ლანგარზე, გ) ყვავილი ვიწრო ლარნაკში) და მოსწავლეები მსჯელობენ იმაზე, თუ როგორი ფორმატი მოუხდება თითოეულ კომპოზიციას.

კავშირი: ს.გ. I.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 4. ირჩევს სასურათე სიბრტყის ვერტიკალურ ან ჰორიზონტალურ პოზიციას მოცემულობის შესაბამისად.

იან ბრეიგელი

კარავაჯო

გართულებული ვარიანტი II კლასისთვის:

II კლასში მასწავლებელი მოსწავლეთა ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, რომ კომპოზიცია ანუ ნაწარმოების აგებულება და მისი შემადგენელი ნაწილების განლაგება და ურთიერთკავშირი, შეიძლება იყოს სიმეტრიული ან ასიმეტრიული.

მასწავლებელი ხაზს უსვამს იმასაც, რომ ნატურმორტებზე საგნები, უმეტესწილად, გამოსახულია დანაოჭებული ქსოვილის (დრაპირების) ფონზე. დრაპირებას ერთიანობაში მოჰყავს, კრავს ნატურმორტის კომპოზიციას.

კავშირი: ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 6. გამოსახულებას ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე.

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს იმაზე, რომ ნატურმორტიზე გამოსახული ნივთების მიხედვით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ, თუ ვის ეკუთვნოდა ეს ნივთები – წარჩინებულ თუ მდაბიო ადამიანს, როგორი ნივთები ჰქონდათ იმ ისტორიულ პერიოდებში, როდესაც ნაწარმოები შეიქმნა და სხვა.

შენიშვნა: პრაქტიკული მუშაობის დროს მოსწავლეს შეუძლია დახატოს ნატურმორტი ფანქრით, პასტელით, საღებავებით, გააკეთოს აპლიკაცია, კოლაჟი, გამოძერწოს პლასტილინისგან.

შემდეგი პრაქტიკული აქტივობები კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ.1.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ერთი ან რამდენიმე ძირითადი პრინციპი და ელემენტი ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

აქტივობა „პლასტილინის ხილი“

მასალა: პლასტილინი ან მარილიანი ცომი.

მოსწავლეები პლასტილინისგან ან მარილიანი ცომისგან გამოძერწავენ ლანგარს და გაავსებენ მას სხვადასხვა ხილით.

კავშირი: ს.გ. I.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 4. ქმნის პლასტილინისგან მარტივ ფორმებს.

აქტივობა „შემოდგომის ნატურმორტი“

მასალა: აკვარელის ან გუაშის საღებავები.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას – მაგ. სეზანის ნატურმორტებს ხილის გამოსახულებით. მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ და ჩამოთვალონ შემოდგომის ხილი (მსხალი, კომში, ბრონეული, ყურძენი, ფორთოხალი და სხვა), სიტყვიერად აღწერონ შემოდგომის, ხილის ფერები და დახატონ წარმოსახვითი ნატურმორტი შემოდგომის ხილით.

კავშირი შედეგებთან:

ს.გ. II.4. მოსწავლეს შეუძლია ნამუშევრების შექმნა შთაბეჭდილებებისა და წარმოსახვის მეშვეობით.

ს.გ. II.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში.

აქტივობა „ნატურმორტი“ – აპლიკაცია (II კლასი)

მასალა: ჟურნალის ფერადი გვერდები, ფერადი ფურცლები, ფანქარი, მაკრატელი, წებო.

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ნატურმორტის შესახებ, უხსნის, რომ გარდა ფერწერულისა ნატურმორტი აპლიკაციის ან კოლაჟის ტექნიკითაც შეიძლება გაკეთდეს

(ქალაქის გარდა ნებდება სხვა მასალაც).

ამის შემდეგ მოსწავლეები იწყებენ აპლიკაციის შესრულებას. ჯერ წვრილად დახევენ ჟურნალის ფერად გვერდებს და ამ ნაკუწებით (სასურველია, ფერად ფონზე) აანწყობენ ლანგარს – მოსწავლეებმა უნდა წაუსვან წებო და ფერადი ნაკუწებით ამოავსონ ფურცელზე კონტურით დახატული ლანგარის ფორმა. შემდეგ მოსწავლეებმა უნდა გამოჭრან ფერადი ქაღალდებისგან ხილი (ზოგი სიმეტრიული, ზოგი ასიმეტრიული) – ვაშლი, მსხალი, ბანანი, ყურძენი, ბროწეული, ალუბალი, ქლიავი და “დაალაგონ”/დააწებონ ლანგარზე.

მასწავლებელი მოსწავლეებს აუხსნის, რომ თუ ფურცელს ორად მოკეცავენ და ისე გამოჭრიან სასურველი ფორმის ნახევარს, ფურცლის გაშლისას მიიღებენ მთლიან სიმეტრიულ ფორმას, ხოლო თუ ორად მოკეცილ ფურცელზე მთლიან ფორმას გამოჭრიან, მიიღებენ ორ ერთნაირ გამოსახულებას.

შენიშვნა: ფერად ფონად შეიძლება ჩვეულებრივი ფერადი ფურცლების გამოყენებაც ან მათი წინასწარ დამზადება – სველ ფურცელზე საღებავის დაწვეთებით (იხ. I კლასი). ასეთი ფურცლები მზადდება წინასწარ და ინახება სხვადასხვა აქტივობისთვის.

კავშირი:

ს.გ. I.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას;

ინდიკატორი 2. ფერადი ქაღალდებით, მუყაოთი, ბუნებრივი მასალით ქმნის აპლიკაციას, კოლაჟს.

აქტივობა „თაიგული ლარნაკში“

მასალა: სახატავი ფურცლები, საღებავები, პასტელი.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა მხატვრის მიერ დახატულ ნატურ-მორტებს, სადაც გამოსახულია ყვავილები ლარნაკში (ვინსენტ ვან გოგი, იან ჰეისუმი, პოლ სეზანი, ალფრედ სისლეი, ოგიუსტ რენუარი და სხვა).

მოსწავლეები ნატურიდან ნებისმიერი მასალით ხატავენ მარტივ თაიგულს (დრაპირება არ არის საჭირო).

მასწავლებელმა წინასწარ უნდა მოამზადოს ძალიან მარტივი ნატურმორტი – გვირილების ან მინდვრის (უბრალო ფორმის) ყვავილების თაიგული სადა ლარნაკში ან ქილაში. ნატურმორტი ყველა მოსწავლისთვის თვალსაჩინო ადგილას უნდა იდოს. თუ ამის საშუალება არ არის, მაშინ შეიძლება დაიდგას ორი თაიგული ოთახის სხვადასხვა კუთხეში. ფონი უნდა იყოს სადა (ოთახის კედელი). მოსწავლეებს არ მოეთხოვებათ ლარნაკის პროპორციის, სწორი ფორმის, შუქ-ჩრდილის, მოცულობის, ყვავილების ზუსტი რაოდენობის გადმოცემა. მთავარია, ობიექტის სწორად განლაგება ფურცელზე (არ უნდა იყოს ძალიან პატარა ან იმდენად დიდი, რომ ფურცელზე არ დაეტიოს) და მიახლოებითი ფორმის და ფერადონების გადმოცემა.

კავშირი შედეგებთან:

ს.გ. II.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 6. გამოსახულებას ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე.

ს.გ. II.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში სხვადასხვა ფერს და ფორმას და შეუძლია დაკვირვების შედეგის ასახვა ნამუშევარში.

ინდიკატორი 3. ხატავს ნატურიდან (მაგ. მარტივ ნატურმორტს).

აქტივობა „თაიგული ლარნაკში“ – ბარელიეფი

მასალა: მუყაოს დაახლოებით მეოთხედი სახატავი ფურცლის ზომის ნაჭერი, პლასტილინი, პლასტილინის სტეკები.

მოსწავლეები დაფარავენ მუყაოს ნაჭერს პლასტილინის თხელი ფენით და ზევიდან დააძერწავენ ნატურმორტს – თაიგულს ლარნაკში. მოსწავლეებს შეუძლიათ თაიგულის შექმნისას, პლასტილინის ყვავილებს შეურიონ ბუნებრივი მასალაც – პატარა ტოტები, ფოთლები, ხავსი და სხვა, გამოძერწილ ლარნაკს გასალამაზებლად დაანებონ პატარა ნაკუნებად დახეული ჟურნალის (სქელი ფერადი ფურცელი არ დაენებება) ფერადი ფურცლები.

კავშირი: ს.გ. II.2. მოსწავლეს შეუძლია მიმართოს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ხელოვნების დარგების გარჩევის და დასახელების უნარი;
- ნატურმორტის ამოცნობის უნარი;
- ნატურმორტის შესრულებისას ხელოვნების ელემენტების ფერის, ხაზის, გამოყენება;
- II კლასში -ნამუშევრის სასურათე სიბრტყეზე განაწილება;
- ნატურმორტის სხვადასხვა მასალით შესრულების უნარი.

III – IV კლასი

7.

შედგევი: ს.გ. III.I. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 2. ქმნის ფაქტურებს ნამუშევარში (სხვადასხვა ტიპის მონასმებით, დაფარული ზედაპირის დაკანვრით, თითების, ღრუბლის, ჩხირების, ჯაგრისის დახმარებით და სხვა).

აქტივობა „ნახატი ქვიშით“

მიზანი: ცნობილ მხატვართა ნამუშევრებზე დაკვირვებისა და პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების მეშვეობით გავაღრმავოთ მოსწავლის ცოდნა ფაქტურის შესახებ, განვავითაროთ მისი დაკვირვების უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

მასალა: სახატავი ფურცლები ან თხელი მუყაო, ნებო (PIBA), ფანქრები, საღებავები, ქვიშა (ბრინჯი, წინიბურა, სიმინდის ფქვილი, ქინძის თესლი და სხვა ფხვიერი მასალა).

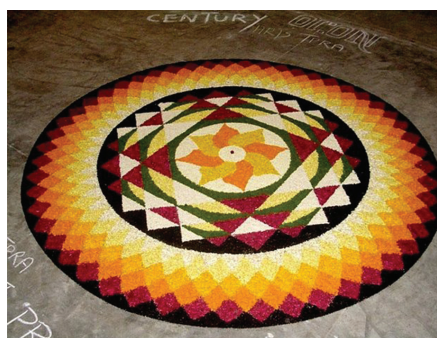
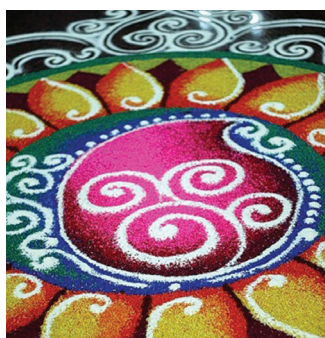
მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს ცნობილი მხატვრების მიერ შესრულებულ ისეთ ნაწარმოებებს, სადაც განსაკუთრებით ნათლად სჩანს საგნების ფაქტურა, მაგალითად, მეჩვიდმეტე საუკუნის ჰოლანდიელი, ფლანდრიელი და ესპანელი მხატვრების ნატურმორტებს და ეკითხება მათ, შეუძლიათ თუ არა გამოიყენონ და ჩამოთვალონ, თუ რა მასალისგანაა შესრულებული სურათზე გამოსახული ნივთები (სავარაუდო პასუხები: "ლანგარი ვერცხლისაა, ჭიქა მინისაა, ჯამი ფაიფურისაა, დოქი თიხისაა და ა.შ."). შემდეგ მასწავლებელი ეკითხება ბავშვებს, თუ როგორ დახატა მხატვარმა ეს საგნები ისე, რომ მათ მასალის გამოცნობა შეეძლოს (სავარაუდო პასუხები: "ლანგარი ვერცხლისფერია და ბზინავს, ჭიქა გამჭვირვალეა, ჯამი თეთრია, კრიალა და გლუვი, დოქი ყავისფერია და ხორკლიანი ზედაპირი აქვს" და სხვ.). ამის შემდეგ მასწავლებელი უხსნის ბავშვებს, რომ მხატვარმა ამით გამოსახა საგნების ზედაპირის თვისებები, ანუ **ფაქტურა**. შემდეგ იგი სთხოვს მოსწავლეებს, მიმოიხედონ გარშემო, შეეხონ სხვადასხვა საგანს და აღწერონ, როგორი ფაქტურა აქვს ქსოვილს, ხეს, პლასტმასს, ტყავს, ლითონს და ა.შ.

მასწავლებელი უყვება მოსწავლეებს, რომ ნაწარმოებში საინტერესო ფაქტურების მისაღებად ხელოვანმა შეიძლება გამოიყენოს არა მარტო საღებავები, არამედ სხვადასხვა, მრავალფეროვანი მასალა. მაგალითად, თანამედროვე ინგლისელი ხელოვანი ენდი გოლდსუორსი თავის ნაწარმოებებში იყენებს ყვავილებს, ხავსს, ქვებს და ყინულის ნაჭრებსაც კი:

ინდოეთში უძველესი დროიდან ასრულებენ ორნამენტებს ფერადი ქვიშით:

საუბრის შემდეგ მოსწავლეები ასრულებენ ნახატს ქვიშით. ამისათვის ჯერ ფანქრით იხატება ესკიზი. ნახატის იმ ადგილებს, რომლებიც იდენტური ფერის ან ფაქტურის უნდა იყოს, წაესვას წებო და დაეყაროს ქვიშა. შემდეგ, ფურცელი უნდა გადმოტრიალდეს და თითების მცირედი შეხებით გაზეთზე ჩამოიყაროს ზედმეტი ქვიშა. წებოს გაშრობამდე და ქვიშის დანებებამდე, მოსწავლე დაფერავს ან სხვა მასალას (ბრინჯი, წინიბურა, სიმინდის ფქვილი, ქინძის კაკალი და სხვა) დაანებებს ნახატის იმ ნაწილებს, სადაც ქვიშა არ არის. გამშრალი და დანებებული ქვიშა, ბრინჯი და სხვა მასალა, შეიძლება გაფერადდეს.

ქვიშასთან ერთად, მოსწავლეებმა სხვადასხვა ფერის და ფაქტურის ზედაპირის მისაღებად შეიძლება გამოიყენონ ბრინჯი, წინიბურა, სიმინდის ფქვილი, ჩაი, ყვითელი ყვავილი, პილპილი, პატარა კენჭები და ნიჟარები, კანაფი, ძაფები და სხვ.

კავშირი: ს.გ.III.2. მოსწავლეს შეუძლია განავითაროს სხვადასხვა მასალის, ტექნიკის და პროცედურის გამოყენების უნარი ნამუშევრის შექმნისას.

ამ ტექნიკით შეიძლება გაფორმდეს კოლოფები, ბოთლები, ღია ბარათები, მაკეტები და სხვ.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

გაკვეთილის ბოლოს იმართება პრეზენტაცია. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით აწყობენ გამოფენას; ნამუშევრებს ამაგრებენ ქაღალდის დიდ ფორმატზე ან სტენდზე. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარი და სხვის ნამუშევრებზე, გამოთქვამენ მოსაზრებებს, საუბრობენ გამოყენებულ მასალასა და ტექნიკაზე. მასწავლებელი სვამს კითხვებს; "რა არის გამოსახული ნახატზე? რა მასალები და ფერებია გამოყენებული? თუ არის საგნები ლამაზად განლაგებული ფურცელზე? რა მოგწონთ ამ ნამუშევარში?" და ა.შ.

ტერმინები: ფაქტურა, ზედაპირი.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ფაქტურის ცნების გაგების და მასზე საუბრის უნარი;
- სხვადასხვა მასალის გამოყენებით საინტერესო ფაქტურის შექმნის უნარი.

8.

თემა „ფერები“

შედეგები:

ს.გ.III.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 4. ფერის ბორბალზე ამოიცნობს ძირითად, შედგენილ და კონტრასტულ ფერებს (წითელი-მწვანე, ყვითელი-იასამნისფერი, ლურჯი-ნარინჯისფერი).

ს.გ. IV.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

აქტივობა „ფერთა სამყარო“

მიზანი: გავაღრმავოთ მოსწავლის ცოდნა ხელოვნების ელემენტის — ფერის შესახებ, ცნობილი მხატვრების ნამუშევრებზე დაკვირვებისა და პრაქტიული ნამუშევრის შესრულების საფუძველზე გავაცნოთ მას დამატებითი (კონტრასტული) ფერების ცნება და მათი თვისებები, განვავითაროთ მოსწავლის შემოქმედებითობა, დაკვირვებისა და აზროვნების უნარი.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს მათთვის უკვე ცნობილ ფერის ბორბალს და შეახსენებს (იხ. ცხრილი, აქტივობა "ძირ-

ითადი ფერები”) ძირითადი და შედგენილი ფერების შესახებ. ამის შემდეგ იგი მიაპყრობს ბავშვების ყურადღებას იმას, თუ რომელი ფერებია განლაგებული ერთმანეთის პირისპირ, საწინააღმდეგო მხარეებზე (წითელი-მწვანე, ყვითელი-იასამნისფერი, ლურჯი-ნარინჯისფერი) და უხსნის, რომ ფერების ამ წყვილებს ერთმანეთის მიმართ დამატებითი, ანუ კონტრასტული ფერები ეწოდება. იგი უხსნის ბავშვებს, რომ სიტყვა “კონტრასტული” ნიშნავს მკვეთრად საპირისპიროს, ძალიან განსხვავებულს. ამის შემდეგ იგი ასახელებს ორ-ორ სიტყვას, სთხოვს ბავშვებს, გამოიცნონ, რომელი მათგანი აღნიშნავს რაიმე კონტრასტულს, საწინააღმდეგოს (მაგ. გრძელი — მოკლე, სქელი — წვრილი, მაღალი — დაბალი და სხვ.) და რომელი — არა (ნებისმიერი სინონიმი, მაგ. მუქი — ბნელი, სქელი — მსხვილი და სხვა).

მასწავლებელი ატარებს ცდას: იგი აჩვენებს მოსწავლეებს ორ ბარათს, ერთზე დამაგრებულია ქაღალდის წითელი კვადრავტი მწვანე ფონზე (იგი ისე უნდა იყოს დამაგრებული, რომ მისი მოხსნა შეიძლებოდეს), მეორეზე — იგივე ფერის წითელი კვადრავტი ნარინჯისფერ ფონზე და ეკითხება მოსწავლეებს, რომელი კვადრავტია, მათი აზრით, უფრო მჟღერი და მკვეთრი ფერის — ის, რომელიც კონტრასტულ ფონზეა, თუ მეორე. მოსწავლეებს აუცილებლად შეექმნებათ ილუზია, რომ მწვანე ფერზე დადებული კვადრავტი უფრო მჟღერია. ამის შემდეგ მასწავლებელი მოხსნის ფონებიდან ორივე კვადრავტს და მოსწავლეები დარწმუნდებიან, რომ ორივე წითელი ზუსტად ერთნაირია. ამით მოსწავლეები თვალნათლივ დარწმუნდებიან, რომ კონტრასტული ფერების გვერდიგვერდ დადებისას ისინი უფრო ძლიერი, ინტენსიური გვეჩვენება.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ორ სურათს, რომელთაგანაც ერთი კონტრასტულ ფერებზეა აგებული (მაგ. ვან გოგის “არლის კაფე ღამით” ან “ავტოპორტრეტი შეხვეული ყურით”), ხოლო მეორე, მისგან განსხვავებით, — ანალოგურ ანუ ჰარმონიულ ფერებზე (მაგ. ფრანსუა ბუშეს “მადამ პომპადურის პორტრეტი” ან მონეს “დუმფარები”) (განვლილი მასალის შეხსენების მიზნით მასწავლებელი დასვამს კითხვებს იმის შესახებ, თუ რა ჟანრებს მიეკუთვნება აღნიშნული ნაწარმოებები).

კავშირი შედეგებთან:

ს.გ.III.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგები და ზოგიერთი ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

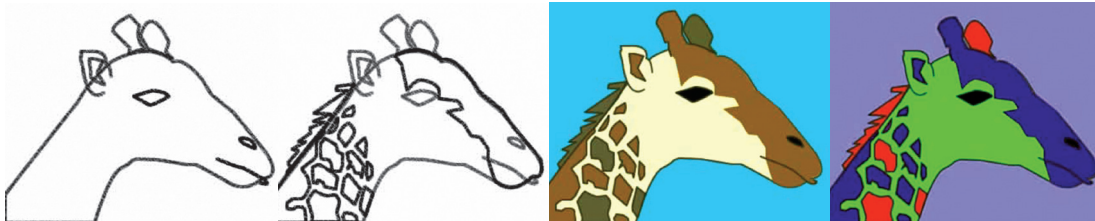
IV.11. მოსწავლეს შეუძლია შეადაროს ერთმანეთს ხელოვნების სხვადასხვა დარგი.

ამ ტერმინების (ანალოგური, ჰარმონიული ფერები) ხსენება ამჯერად არ არის საჭირო, საკმარისია, უბრალოდ დაისვას კითხვა - ორი წარმოდგენილი ნაწარმოებიდან რომელშია გამოყენებული კონტრასტული ფერები. როდესაც მოსწავლეები პასუხს გასცემენ, მასწავლებელი იკითხავს მათი აზრით რომელ სურათში იგრძნობა უფრო ემოციური, დაძაბული განწყობა და რომელია უფრო მშვიდი, ნაზი. ამის შედეგად მოსწავლეები ხედავენ, რომ კონტრასტული ფერების გამოყენებისას უფრო ძლიერ ემოციურ ეფექტს ვიღებთ.

აქტივობა „ეგზოტიკური ცხოველი“

მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება, დახატონ ან გააფერადონ სპეციფიკური შეფერილობის მქონე რომელიმე ეგზოტიკური ცხოველი (ჟირაფი, ზებრა, ვეფხე და ა.შ.). მათ ჯერ უნდა შეასრულონ ორი ერთნაირი კონტურული ნახატი. შემდეგ შეაფერადონ ერთი ბუნებრივი, რეალისტური ფერებით, მეორე — აბრარეალური, კონტრასტული შეფერილობით.

თუ დავალება სირთულეს შეიცავს, შესაძლებელია, მოსწავლეებს დაურიგდეთ წინასწარ დაქსეროქსებული გასაფერადებელი კონტურული გამოსახულებები.

გართულებული ვარიანტი IV კლასისთვის:

ცხოველების გარდა, მოსწავლეები ხატავენ გარემოს – ასევე, ერთს კონტრასტული, ხოლო მეორეს – ბუნებრივი, რეალისტური ფერებით.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

ინდიკატორი 4. სვამს კითხვებს უცნობი ტერმინების ან სიტყვის მნიშვნელობის დასაზუსტებლად;

ს.გ. IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ მხატვრულ ხერხებზე.

ინდიკატორი 5. წარდგენს დროს სვამს კითხვებს და ადეკვატურად პასუხობს სხვის მიერ დასმულ შეკითხვებს.

როდესაც მოსწავლეები დაამთავრებენ ხატვას, ეწყობა ნამუშევრების პრეზენტაცია.

დასრულებული ნამუშევრები გამოიფინება კლასში. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ და მეგობრების ნამუშევრებზე, განმარტავენ, როგორ გამოიყენეს დამატებითი (კონტრასტული) ფერები და რა შედეგი მიიღეს, რა მოსწონთ და რა — არა.

ტერმინები:

კონტრასტული, დამატებითი ფერები.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ხელოვნების ნაწარმოებში და გარემოში დამატებითი (კონტრასტული) ფერების გარჩევის და მათზე საუბრის უნარი;
- ნამუშევრის შექმნისას დამატებითი ფერების გამოყენების უნარი.

9.

შედეგი: ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

ინდიკატორი 3. აღწერს ნაწარმოების შინაარსს.

აქტივობა „ნაწარმოების სათაური“

მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეს ნაწარმოების შინაარსის მნიშვნელოვნება და სიუჟეტის ცნება. სხვადასხვა აქტივობის შესრულების საფუძველზე განვავითაროთ მოსწავლის

მსჯელობის, დასმული ამოცანის გააზრებისა და გადაწყვეტის უნარი, განვითარებით შემოქმედებითობა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს საინტერესო სიუჟეტურ სცენას (მაგ. ბრეიგელის "ბავშვების თამაშობანი", ანა მარი მოზესის (ბებია მოზესი) სიუჟეტურ კომპოზიციებს — "გუნდაობა", "შაქრის ხარშვა სოფლად", "მარხილით გასეირნება", სიორას - "ფერნანდოს ცირკს" და სხვ.) და სთხოვს, გადმოსცენ სურათის შინაარსი. ამის შემდეგ მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ნაწარმოების შინაარსი მისი სიუჟეტია.

კავშირი შედეგებთან:

ს.გ.III.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის იდეათა გამოხატვის საშუალება;

ს.გ.IV.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგამოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება.

მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, მათ მიერ ნანახი რომელი სურათის სათაური შეესაბამებოდა მეტად მის შინაარსს და რომელი, დაფუძვლად, ნაკლებად. მასწავლებელი ესაუბრება ბავშვებს ნაწარმოების შინაარსისა და სახელწოდების მნიშვნელობაზე.

ამის შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ამჯერად სხვა სიუჟეტურ ნამუშევრებს. მოსწავლეები კი თავად იგონებენ სათაურებს ნაწარმოებებისთვის და გამოთქვამენ მოსაზრებებს იმის შესახებ, თუ რომელი სახელწოდებაა უფრო შესაფერისი.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. III.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ.IV.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. III.2. მოსწავლეს შეუძლია განავითაროს სხვადასხვა მასალის, ტექნიკის და პროცედურის გამოყენების უნარი ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. IV.2. მოსწავლე მიმართავს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას და შეუძლია გამოავლინოს მათი შესაძლებლობები.

მასწავლებელი ასახელებს რამდენიმე საინტერესო სათაურს, მაგალითად, "ოცნების ქალაქი", "მოგზაურობა აფრიკაში", "მოგზაურობა კოსმოსში" და სხვ. მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად. ყოველი ჯგუფი მოიფიქრებს სათაურის შესაბამის სიუჟეტს. შემდეგ მოსწავლეები სიუჟეტის მიხედვით ასრულებენ ნახატებს ნებისმიერი, მათთვის სასურველი მასალით.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

ს.გ.IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ ხერხებზე.

სამუშაოს დასრულების შემდეგ ეწყობა პრეზენტაცია. თითოეული ჯგუფის წარმომადგენელი წარადგენს ნამუშევრებს და ყვება მათ შინაარსს. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ და სხვის ნამუშევრებზე და გამოთქვამენ აზრს.

ტერმინები: შინაარსი, სიუჟეტი, სათაური.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევადგათ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ნაწარმოების სიუჟეტის ცნების გაგება;
- ნაწარმოების შინაარსის გადმოცემის უნარი;
- ნაწარმოების სახელწოდებისა და შინაარსის დაკავშირების უნარი;
- მოცემული სახელწოდების მიხედვით მარტივი სიუჟეტის მოფიქრებისა და შესაბამისი ნამუშევრის შესრულების უნარი.

10.

შედეგი: ს.გ.III.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის იდეათა გამოხატვის საშუალება.

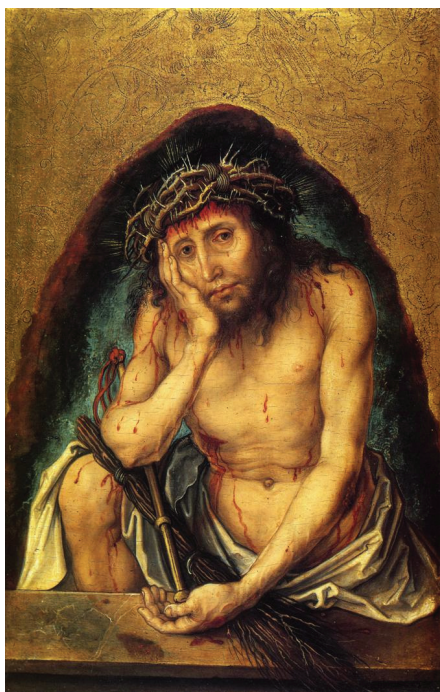
ინდიკატორები:

1. საუბრობს ნამუშევრით აღძრულ შთაბეჭდილებებზე;
2. საუბრობს იმის შესახებ, თუ რა განწყობას უქმნის ესა თუ ის ფერი;
3. ცდილობს, ამოიცნოს ჩანაფიქრი და განწყობილება სხვათა ნამუშევრებში.

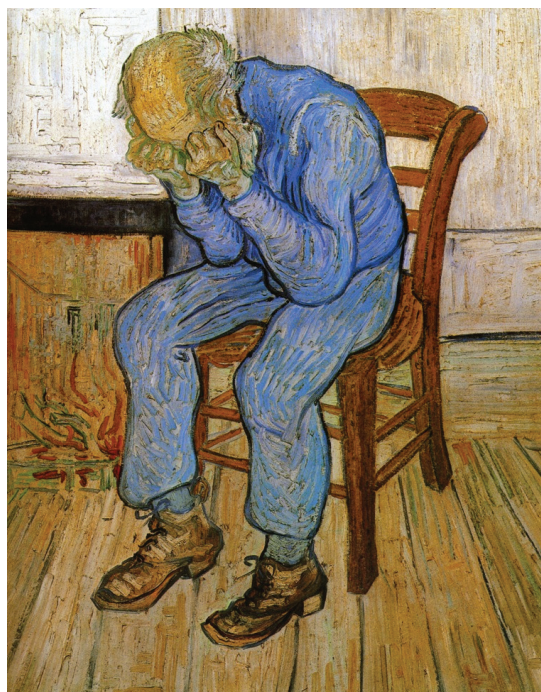
აქტივობა „რას გრძნობ, რას ხედავ“

მიზანი: ცნობილ ხელოვანთა ნაწარმოებების დათვალიერებისა და შედარების საფუძველზე განვავითაროთ მოსწავლის დაკვირვებისა და მსჯელობის უნარი.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ისეთი ნაწარმოებების რეპროდუქციებს, სად-

ალბრეხტ დიურერი „ქრისტე“

ვან გოგი „დარდიანი მოხუცი“

მიქელანჯელო „პიეტა“

„ლაოკოონი“

აც ნათლად სჩანს რაიმე განწყობა (მაგ. ფრანსისკო გოიას "ცეკვა მანზანარესის ნაპირებზე" ან ნიკოლა პუსენის "ფლორას სამეფო" - მხიარულება; "ლაოკოონი" ან ვინსენტ ვან გოგის "დარდიანი მოხუცი" — ტანჯვა; ლეონარდო და ვინჩის "ბრძოლა ანგიარისთან" — მრისხანება; ფრანს ჰალსის "ბიჭუნას პორტრეტი" ან "მულატი" — სიცილი; მიქელანჯელოს "პიეტა", ტომაზო მაზაჩოს "სამოთხიდან განდევნა" — მწუხარება; ალბრეხტ დიურერის "ქრისტე" - სევდა; ჟან ფრანსუა მილეს "ანჟელუსი" — სიმშვიდე და ა.შ.). რეპროდუქციების და ილუსტრაციების დათვალიერების დროს მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, შეადარონ ორი მკვეთრად განსხვავებული განწყობის გამომხატველი ნაწარმოები. მასწავლებელი ინტერესდება მოსწავლეთა მოსაზრებებით - რას ფიქრობენ ამ ნამუშევრებზე, რას გამოხატავს ისინი, როგორ ხედავენ პერსონაჟებს, რა გრძნობებს იწვევს მათში ეს სურათები.

მოსწავლეებმა უნდა იმსჯელონ ნაწარმოებების განწყობასა და ხასიათზე, გამოთქვან მოსაზრება იმის შესახებ, თუ რა ხერხით გადმოსცა ავტორმა ესა თუ ის ემოცია, რომელმა დეტალმა ითამაშა გადამწყვეტი როლი და აღნიშნონ, რა როლს ასრულებს პერსონაჟების სახის გამომეტყველება, პოზები და ჟესტები, ფერისა და ხაზის ხასიათი, განათება ამ განწყობის შექმნაში.

მოსწავლეებს შეუძლიათ ნაწარმოებების ცოცხალი სურათების სახით წარმოდგენა ან რამდენიმე რეპლიკისაგან შემდგარი მოკლე სიუჟეტის მოფიქრება და როლებით თამაშის მოწყობა.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. III.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას.

II გაკვეთილზე მოსწავლეები დახატავენ ნამუშევარს, რომლის თემატიკაც დაკავშირებული იქნება განწყობის გადმოცემასთან – მაგ. დახატავენ ილუსტრაციას მათთვის ცნობილი ზღაპრის მიხედვით, სადაც პერსონაჟების განწყობას გადმოსცემენ ფერის და ნახატის მეშვეობით.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

დასრულებულ ნამუშევრებს მოსწავლეები გამოფენენ კლასში და ისაუბრებენ ნამუშევარში ასახული სიუჟეტის შესახებ - რა ემოციისა და განწყობის გადმოცემა სურდათ, რა ხერხები და მეთოდები გამოიყენეს ამისთვის.

ტერმინები: განწყობა, ემოცია, შთაბეჭდილება.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ნაწარმოების განწყობის აღქმისა და მასზე საუბრის უნარი.

11.

შედეგი: ს.გ.III.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგები, ზოგიერთი ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს ხელოვნების ცნობილ ნამუშევრებს და მიაკუთვნებს მათ შესაბამის დარგს (ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება).

აქტივობა „ხელოვნების დარგები და პროფესიები“

მიზანი: გავაღრმავოთ მოსწავლის ცოდნა სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგების შესახებ, განვავითაროთ მისი აზროვნება, მეტყველება და შემოქმედებითობა.

მასალა: სახატავი ფურცლები, საღებავები, ფანქრები, პასტელები, პლასტილინი და სხვა.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ცნობილი ხელოვნების ხშირად მუშაობენ ხელოვნების სხვადასხვა დარგში. იგი აჩვენებს ბავშვებს შესაბამის ვიზუალურ მასალას და უყვება მათ ლეონარდო და ვინჩის შესახებ, რომელიც არა მარტო ქმნიდა გენიალურ ფერწერულ და გრაფიკულ ნაწარმოებებს, არამედ აგრეთვე მოქანდაკე, არქიტექტორი, დეკორატორი, მწერალი იყო, წერდა და ასრულებდა მუსიკალურ ნაწარმოებებს, დგამდა თეატრალურ წარმოდგენებს, გარდა ამისა, იყო დიდი მეცნიერი და გამომგონებელი.

შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს ბავშვებს სხვა ცნობილ ხელოვნათა მიერ შექმნილ ნამუშევრებს, რომლებიც სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგს მიე-

კუთვნილება. მაგ. მიქელანჯელოს ფრესკებს, ქანდაკებებს, გრაფიკულ და არქიტექტურულ ნამუშევრებს, პაბლო პიკასოს ფერწერულ და გრაფიკულ ნაწარმოებებს, კოლაჟებს, კერამიკას, მინას, სხვადასხვა მასალისგან (ლითონი, ხე, მავთული, მზა ნივთების დეტალები) შექმნილ ქანდაკებებს; ანრი მატისის ფერწერას, გრაფიკას, კოლაჟებს (დეკუპაჟებს), სალვადორ დალის სახვით ნაწარმოებებს, ინტერიერის დიზაინს, ავეჯს და დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშებს, ლე კორბიუზიეს არქიტექტურულ ნამუშევრებს, გრაფიკას და ავეჯს.

მოსწავლეებმა უნდა ამოიცნონ, თუ რომელ დარგს მიეკუთვნება ნაწევრები ნაწარმოებები. ისინი განმარტავენ, რომელი დარგი უფრო აინტერესებთ და რატომ.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ. III.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. IV.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ამის შემდეგ ყოველი მოსწავლე ირჩევს "პროფესიას": "ფერმწერები" ასრულებენ ნამუშევარს გუაშის ან აკვარელის საღებავებით, "გრაფიკოსები" ხატავენ ფანქრებით, პასტელებით ან სხვა მასალით (მაგ. ფლომასტერებით, საწერი კალმით, ნახშირით), ან აკეთებენ ანაბეჭდებს (მუყაოს ნაჭრებით, თითებით, საშლელის ან გაჭრილი კარტოფილის ნაჭრებით), "მოქანდაკეები" ძერწავენ პლასტილინისაგან, "არქიტექტორები" იგონებენ და ხატავენ სახლის ესკიზს ან აკეთებენ კონსტრუქციას ქაღალდის, მუყაოს ან სხვა სასურველი მასალისგან, "დიზაინერები" აკეთებენ რაიმე ნივთს (მაგ. ზარდახმას, ფანქრების ჩასადებს, ჩამოსაკიდებელ სამშვენისს, სათამაშოს) ან მოხატავენ თევზებს, მოიგონებენ და დახატავენ ტანსაცმლის ან მანქანის ესკიზს და სხვ.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები.

ს.გ. IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ ხერხებზე.

შემდეგ გაკვეთილზე ნამუშევრები გამოიფინება კლასში და მოეწყობა პრეზენტაცია. მოსწავლეები წარადგენენ საკუთარ ნამუშევრებს და მოყვებიან, თუ რატომ აირჩიეს ესა თუ ის "პროფესია" და რატომ მოსწონთ ხელოვნების ეს დარგი.

ტერმინები: ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, არქიტექტურა, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეეფასოს იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ხელოვნების დარგების გარჩევის და მათზე საუბრის უნარი;
- ამა თუ იმ დარგთან დაკავშირებული პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების უნარი.

12.

შედეგი: ს.გ.III.12. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი სხვა საგნებში განვლილ მასალასთან.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს ნასწავლი ლიტერატურული ნაწარმოების პერსონაჟებს და სიუჟეტებს ხელოვნების ნიმუშებში.

კავშირი სხვა საგნებთან:

ქართ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია ლიტერატურული ტექსტის მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა.

აქტივობა „ლიტერატურული პერსონაჟები“

მიზანი: ხელი შევუწყოს მოსწავლის მიერ სხვადასხვა სფეროში ათვისებული ცოდნის დაკავშირებას ხელოვნების სფეროსთან, განვავითაროთ მისი აზროვნება, მეტყველება და შემოქმედებითობა.

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, ჩამოთვალონ მათთვის ნაცნობი და საყვარელი ლიტერატურული ნაწარმოებების (ლიტერატურული და ხალხური ზღაპრები, საბავშვო მოთხრობები და სხვ.) პერსონაჟები, შემდეგ კი აჩვენებს რეპროდუქციებს და სხვა ვიზუალურ მასალას, სადაც გამოსახულია ზოგიერთი მათგანი. სასურველია, რომ შეირჩეს ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც აისახა ხელოვნების სხვადასხვა დარგში, მაგალითად, ვაჟა ფშაველას "ჩხიკვთა ქორწილი", რომელიც გაფორმებულია იოსებ გაბაშვილის მიერ, გადაღებულია მულტფილმი და დადგმულია მიუზიკლი; რედიარდ კიპლინგის "მაუგლი", რომელიც ალ. ბანძელაძის მიერაა გაფორმებული, გადაღებულია კინოფილმები და მულტფილმები; ელენე ახვლედიანის მიერ გაფორმებული მარკ ტვენის "ტომ სოიერის თავგადასავალი", ქანდაკება (ავტ. ფრედერიკ ჰაბარდი), კინოფილმები, ტელეფილმი; ანდერსენის "ქალთევზა" — ილუსტრირებულია მარგარეტ ტარანტის, ედმუნდ დულაკის, ივან ბილიბინის, არტურ რეკჰემის და სხვების მიერ, აგრეთვე არსებობს ედვარდ ერიკსენის შესრულებული მისი ქანდაკება, მულტფილმები და მიუზიკლი; ჰოფმანის "მაკნატუნა", რომლის მიხედვითაც შეიქმნა ჩაიკოვსკის ბალეტი, მულტფილმები, რობერტო ინოჩენტის, დონ დეილის, ადრიენა სეგიურის და სხვ. ილუსტრაციები და სპეციალური სათამაშოები.

მოსწავლეები ათვალიერებენ რეპროდუქციებს (კარგი იქნება ვიდეო და აუდიომასალების ფრაგმენტების, სლაიდების, ინტერნეტმასალების ჩვენება და მოსმენა), ამოიცნობენ პერსონაჟებს, ნაწარმოებებს და ასახელებენ, რომელ დარგს მიეკუთვნება ესა თუ ის ნამუშევარი

კავშირი ს.გ.III.11. მოსწავლეს შეუძლია განასხვავოს ერთმანეთისგან სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგები, ზოგიერთი ჟანრი და დააკავშიროს ისინი ყოველდღიურ ცხოვრებასთან.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს ხელოვნების ცნობილ ნამუშევრებს და მიაკუთვნებს მათ შესაბამის დარგს (ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება).

მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ რომელი ლიტერატურული და სახვითი ნაწარმოებები მოსწონთ ყველაზე მეტად, რომელ სახვით ნაწარმოებშია, მათი აზრით, მათი საყვარელი გმირები ყველაზე უკეთ ასახული, რა მომენტებია შერჩეული, თავად როგორ წარმოუდგენიათ ეს გმირები, როგორ გამოსახავდნენ მათ და რა მომენტებს შეარჩევდ-

ნენ. თავიანთი იდეების საილუსტრაციოდ მოსწავლეები ასრულებენ მარტივ ჩანახატებს, უჩვენებენ მათ მასწავლებელსა და მეგობრებს და საუბრობენ მათ შესახებ.

კავშირი:

ს.გ. III.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი ელემენტი და პრინციპი ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. IV.1. მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას;

ს.გ. III.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები;

ს.გ. IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ ხერხებზე.

შენიშვნა: სასურველია, რომ ამ შედეგთან დაკავშირებული გაკვეთილები წლის განმავლობაში რამდენჯერმე ჩატარდეს. შემდეგ გაკვეთილზე საუბარი შეიძლება შეეხოს მითოლოგიურ და ლეგენდარულ პერსონაჟებს, როგორ აისახნენ ისინი ხელოვნების სხვადასხვა დარგში, მაგ. ავილოთ მითი ჰერაკლეს შესახებ — ანტიკური ლარნაკების მოხატულობები, ლისიპეს და ბურდელის ქანდაკებები, პომპეის და ჰერკულანუმის ფრესკები, პოლიბოლოს, ტინტორეტოს, პაბლო პიკასოს გრაფიკული ნამუშევრები და სხვ.

ტერმინები: ლიტერატურა, ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, კინო, მულტიპლიკაცია

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ლიტერატურული ნაწარმოების პერსონაჟების და სიუჟეტების ხელოვნების ნაწარმოებებში ამოცნობის და მათზე საუბრის უნარი.

13.

მასალისა და ტექნიკის სხვადასხვაგვარი გამოყენების მაგალითები

მოსწავლეებსთვის შესწავლილი მასალის დასამახსოვრებლად და მყარი უნარ-ჩვევების ჩამოსაყალიბებლად, აქტივობათა უმეტესობა უნდა განმეორდეს გარკვეული პერიოდულობით. ზოგიერთი აქტივობა მასწავლებელმა უნდა გაიმეოროს არა მარტო ერთი წლის განმავლობაში, არამედ მომდევნო წლებშიც (გართულებული ვარიანტებით). ცხრილში ჩამონერილი აქტივობები წარმოადგენენ მაგალითს, თუ რა შეიძლება ვაჩვენოთ, ვასწავლოთ, გავაკეთებინოთ მოსწავლეებს კონკრეტული შედეგის მისაღწევად. მასწავლებელს ამ მაგალითმა უნდა მისცეს ბიძგი, რათა თავად განავითაროს, შეცვალოს, მოიფიქროს მსგავსი ან სრულიად ახალი აქტივობები.

აქტივობა “თექის მძივები”

შედეგი: ს.გ. IV.2. მოსწავლე მიმართავს სხვადასხვა მასალას, ტექნიკას და პროცედურას ნამუშევრის შექმნისას და შეუძლია გამოავლინოს მათი შესაძლებლობები.

ინდიკატორი 3. ქმნის დეკორატიულ და გამოყენებით ნამუშევრებს (თასები, მძივები, სათამაშოები და სხვ.) სხვადასხვა მასალით (ქსოვილი, მუყაო, მავთული, მეორადი რესურსები).

მასალა: მატყლი ან შალის სხვადასხვა ფერის ძაფები, სარეცხის საპონი, წყლის შესაშურებელი, წყალი, პოლიეთილენის ნაჭერი.

ტექნიკა: შეთელვა.

პროცედურა: შალის ძაფების (ან მატყლის) პატარა გუნდები ოდნავ უნდა დაინამოს წყლით და წაესვას მშრალი სარეცხის საპონი. დანამული და საპნიანი სხვადასხვა ფერის შალის ძაფები ან მატყლი ხელის გულებით შეითელვამდე უნდა დაგორგოლავდეს. გამზადებული ბურთები უნდა აიკინძოს მძივად.

ამ ტექნიკით დამზადებული ბურთებით შეიძლება არა მარტო მძივების, არამედ ნები-

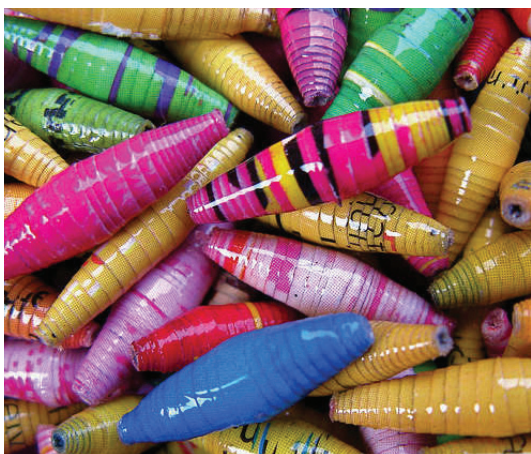

სმიერი სხვა ნაკეთობის გაკეთება – შეიძლება ბურთებისგან აიკინძოს სამაჯურები, შარფები, ჩანთები, ნაძვის ხის სათამაშოები; ბურთებს გარშემო დაეკეროთ ნაჭრის ფურცლები და გაკეთდეს ყვავილები ტანსაცმელზე, ჩანთაზე დასამაგრებლად; დამრგვალების გარდა, მოსწავლეებს შეუძლიათ მოგრძო, კვერცხის, კუბის ან ცილინდრის ფორმაც მისცენ შეთელილ ძაფებს ან მატყლს და ამ ფორმებით ააწყონ სათამაშო ცხოველი.

თუ მასწავლებელს არ აქვს საჭირო მასალა (შალის ძაფები ან მატყლი), მძივების და სხვა მსგავსი ნაკეთობების, ასევე სათამაშო ცხოველის დამზადება შეიძლება იმ პლასტილინით, რომელსაც “თიხას” ეძახიან, ჰაერზე შრება და მყარდება ან მარილიანი ცომით (ამ შემთხვევაში, ცომი უნდა გამოიწვას საყოფაცხოვრებო ქურაში დაბალ ცეცხლზე სრულ გამოშრობამდე).

ასევე მძივები, სამაჯურები, ფარდა, ჩანთის, ჩარჩოს მოსართავები შეიძლება გაკეთდეს ქალაღდისგანაც – ძველი ჟურნალების ფურცლები უნდა დაიჭრას სიგრძეზე, ვიწრო და გრძელ სამკუთხედებად. ჟურნალის ფერადი ქალაღდის სამკუთხა ზოლი (დახვევა იწყება განიერი მხრიდან) უნდა დაეხვეს ასანთის ღერზე. ქალაღდის წვეტიანი ბოლო მაგრდება ნებოთი:

მძივებს გამოეცლება ასანთის ღერი და გაეყრება ძაფი. სიპრიალისთვის, გამზადებული მძივები შეიძლება დაიფაროს ნებისმიერი ლაქით.

ქვემოთ აღწერილია თექის შეთელვის პრინციპი:

ნებისმიერი შალის მასალა – მატყლი ან შალის ძაფები უნდა კარგად დაინამოს, წაესვას სარეცხი საპონი და შეითელოს ნებისმიერი გზით – ხელის გულებით დასრესვით, დაგორგოლავებით, ცომის გასაბრტყელებელი ჯოხით. საპნის მოსაშორებლად, გამზადებული თექა წყალში უნდა გაივლოს.

ბრტყელი, მრგვალი ან ოთხკუთხა ფორმა:

მასალა: მატყლი ან შალის ძაფები, პოლიეთილენის ნაჭერი, ცომის გასაბრტყელებელი, საპონი, მაკრატელი.

მატყლი დალაგდეს სიბრტყეზე დაფენილი პოლიეთილენის პატარა ნაჭერზე, მიეცეს მას მართკუთხა ან მრგვალი ფორმა და ზედ დალაგებული ძაფებით გაუკეთდეს ნახატი, ორნამენტი. შემდეგ ყველაფერი კარგად დაინამოს, წაესვას საპონი და ხელებით დაისრისოს. ყველაფერ ამას ზემოდან უნდა დაედოს პოლიეთილენის მეორე ნაჭერი და ცომის გასაბრტყელებლით დაიპრესოს.

როდესაც თქვა შეითელება, მატყლი პოლიეთილენის ნაჭრიანად უნდა შემოახვიოთ ცომის გასაბრტყელებელს და ყველაფერი ერთად აგორავთ მაგიდაზე აქეთ-იქით, მატყლის საბოლოოდ შეთელვამდე. საჭიროების შემთხვევაში, შეთელილ თექის ნაჭრებს უსწორმასწორო კიდეები შემოაჭერით მაკრატლით.

თექის ნაჭრებიდან შეიძლება გამოიჭრას სხვადასხვა ფორმა – ფოთლები, ყვავილის ფურცლები, გეომეტრიული ფიგურები, ცხოველები და თექის მოზრდილ ნაჭერზე ან ერთი ფერის ქსოვილის (ტილო, მიტკალი) ნაჭერზე აენწყოს (დაენებოს ან დაეკეროს) აპლიკაცია.

შეთელილ თექის ნაჭრებს შეიძლება დაეკეროს ღილები, მძივები, სქელი ძაფები, ნაჭრები. ასეთი თექის ნაჭრებით შეიძლება შეიკეროს მარტივი ჩანთა, გაკეთდეს პანო, სკამზე დასაფენი, დასადები ცხელი ქვაბისთვის და სხვა.

დიდი ბურთი (თექის პომპონი)

მასალა: რაიმე გამოუსადეგარი ქსოვილის პატარა ნაჭრები, შალის ძაფები ან მატყლი, წყალი, საპონი.

ქსოვილის პატარა ნაჭრები უნდა დაიკუჭოს და შემოეხვიოს გარშემო მატყლი ან შალის ძაფები (ისე, რომ ნაჭრები მთლიანად დაიფაროს ძაფების ან მატყლის სქელი ფენით). მატყლი დაინამოს და ოდნავ დაისაპნოს. შემდეგ ხელის გულებით დაგორგოლავდეს, შეთელვამდე.

კუბი

მასალა: რაიმე გამოუსადეგარი ქსოვილის პატარა ნაჭრები, შალის ძაფები ან მატყლი, ხის პატარა ნიჩაბი (ბრტყელი კოვზი), საპონი.

ჯერ შეითელება ბურთი, როგორც ზევით არის აღწერილი, შემდეგ მოსწავლეებმა ხის ნიჩაბი უნდა უტყაპუნონ ჯერ ერთი მხრიდან, შემდეგ საპირისპირო მხრიდან. მერე გვერდებიდან და ისევ ზევიდან, ქვევიდან, კვლავ გვერდებიდან, ბურთისგან კუბის ფორმის მიიღებამდე.

სამაჯური

მასალა: შალის სხვადასხვა ფერის ძაფები, საპონი.

2-5 სხვადასხვა ფერის შალის ძაფი დაიხვეთ ხელის გულზე რამდენიმე ფენად სასურველ სისქემდე. ძაფები გარეთა მხრიდან დანამეთ და წაუსვით საპონი, რის მერეც ხელიდან მოიხსენით, ხელისგულებს შორის დაიჭირეთ და ააგორგოლავით მთელ სიგრძეზე, თანაბრად აბრუნეთ, სასურველ კონდიციამდე. შეთელვისას, სამაჯური პერიოდულად უნდა გაიჭიმოს, რომ ძალიან არ დაპატარავდეს.

კარგია, თუ ბოლოს სამაჯურს ორთქლზე გადაატარებთ.

თუ სამაჯური ზომის გამოვიდა, დასაპატარავებლად, ის 1-2 წუთით უნდა ჩადოს მდურარე წყალში.

თექის ორნამენტი აბრეშუმის ნაჭერზე

მასალა: აბრეშუმის 15X15 სმ-ის ზომის ნაჭრები, შალის ძაფები ან მატყლი.

აბრეშუმის პატარა ნაჭერზე უნდა დალაგდეს მატყლი (ნებისმიერი გეომეტრიული ან მცენარეული ორნამენტის ფორმით). ზევიდან უნდა დაეფაროს მეორე, იმავე ზომის ნაჭერი. ოდნავ დაინამოს და წაესვას მცირე რაოდენობის სარეცხის საპონი. ხელებით კარგად დაიპრესოს, ასევე ხელებით გაუთოვდეს ნაჭერი. შემდეგ ხელის გულების აქეთ-იქეთ მოძრაობით დაისრისოს ნაჭერი ვიდრე ხელი არ იგრძნობს სუსტ ვიბრაციას და გამკვრივებულად გილებს. ძალიან ფრთხილად გადააბრუნეთ ნაჭერი და გაიმეორეთ იგივე პროცედურა მეორე მხრიდან. ხელის გულებით დასრესის დროს, თანდათან გაიგონებთ სუსტ ჭრიალს და მატყლის ბუსუსები ამოყოფენ ნაჭრიდან თავს. აიღეთ ნაჭერი და ხელის გულებით დააგორგოლავით. როდესაც ნაჭერი გაიშლება, დაინახავთ, რომ ორივე ნაჭერი მყარად დაენება ერთმანეთს. დაახვიეთ (დაუჭიმვად, თავისუფლად) ნაჭერი ცომის გასაბრტყელებელ ჯოხზე ან რაიმე მსგავს საგანზე და რამდენჯერმე გადააგორეთ აქეთ-იქეთ. ამის შემდეგ ნაჭერი უნდა გაიშალოს, ხელებით გასწორდეს, გაიჭიმოს პირვანდელ ზომამდე. თუ ნაჭერს არ დაჭიმავთ, ნაოჭებიანი დარჩება.

მასწავლებელს შეუძლია ამუშაოს მოსწავლეები როგორც გუნდურად (მაგ. თექის პატარა ბურთებით გაკეთდეს საერთო ნამუშევარი - ფარდა საკლასო ოთახისთვის, დამზადდეს სამაჯურები, მძივები, სათამაშოები, ჩანთები რაიმე საქველმოქმედო აქციისთვის, სასკოლო გამოფენისთვის), ისე ინდივიდუალურად – ყოველმა მოსწავლემ მძივები და სამაჯურები დაამზადონ თავისთვის ან საჩუქრად ახლობელი ადამიანისთვის.

გუნდური მუშაობის დროს მოსწავლეებს შეუძლიათ ფუნქციების განაწილება – მოსწავლეების ნაწილი აკინძავს მძივებს, ნაწილი დააკერებს ერთმანეთს შეთელილ ფორმებს სათამაშოს, ჩანთის გასაკეთებლად, დააკერებს მძივებს და სხვა მოსართავეს.

მასწავლებელს შეუძლია ერთსა და იმავე აქტივობას რამდენიმე შედეგის ინდიკატორი შეუსაბამოს – ქვემოთ ჩამოთვლილ შედეგებს და ინდიკატორებს შეგნებულად არ აქვს მითითებული კლასის მაჩვენებელი, რადგან აღნიშნული შედეგები ყველა კლასში მეორდება:

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების რამდენიმე ძირითადი პრინციპი და ელემენტი ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი: იყენებს ნამუშევარში სხვადასხვა ტიპის ხაზს; ქმნის მარტივ ორნამენტებს;

შედეგები:

მოსწავლეს შეუძლია განავითაროს სხვადასხვა მასალის, ტექნიკის და პროცედურის გამოყენების უნარი ნამუშევრის შექმნისას;

მოსწავლეს შეუძლია მარტივი შრომითი საქმიანობის ელემენტარული უნარჩვევების გამომჟღავნება;

მოსწავლეს შეუძლია მუშაობა ინდივიდუალურად და სხვებთან ერთად.

აღნიშნული აქტივობები საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, მიაღწიონ რამდენიმე სხვა შედეგსაც: მოაწიონ თავიანთი ნაკეთობების გამოფენა - აქცია, სადაც დაპატიჟებენ თანატოლებს (ბავშვებს დევნილთა ოჯახებიდან, ბავშვთა სახლიდან, სხვა სკოლებიდან და ა.შ.). გამოფენაზე მოსწავლეები დაპატიჟებულ სტუმრებს დაათვალიერებინებენ თავიანთ ნამუშევრებს, ესაუბრებიან მათ ნამუშევრებში გამოყენებულ ხერხებზე, მასალასა და ტექნიკაზე, ასწავლიან და მათთან ერთად დაამზადებენ რაიმე მარტივ ნაკეთობას.

შესაბამისი შედეგები სხვადასხვა კლასიდან:

მოსწავლეს შეუძლია გუნდში მუშაობა შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემების გადასაჭრელად;

მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური, ჯგუფური ნამუშევრები და გაუზიაროს თანაკლასელებს აზრი და იდეები;

მოსწავლეს შეუძლია შეადაროს ერთმანეთს ხელოვნების სხვადასხვა დარგი;

მოსწავლე იცნობს ელემენტარულ ტერმინებს და შეუძლია მათი გამოყენება;

მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და მონაწილეობა მიიღოს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში;

მოსწავლე პატივს სცემს საკუთარ და სხვის ნამუშევარსა და აზრს.

ინდიკატორები:

ამოიცნობს ნამუშევარში და ასახელებს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების მისთვის ნაცნობ ელემენტებს;

ჩამოთვლის მასალას და იარაღებს, რომლებიც გამოიყენა ნამუშევარში.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- სახვითი ხელოვნების ელემენტების სხვადასხვა ნამუშევარში სხვადასხვა მასალით გამოყენება;
- სხვადასხვა გამოყენებითი ნივთის, სათამაშოს დამოუკიდებლად გაკეთების უნარი;
- მასალის შერჩევის უნარი.

V-VI კლასები

14.

თემა “ისტორია და ხელოვნება”

ს.გ. V.12. მოსწავლე ეცნობა ქართულ ხელოვნებას და ხელოვნების მოღვაწეებს.

ინდიკატორი 2. აგროვებს და კლასის წინაშე წარადგენს ინფორმაციას ქართული ქანდაკების და არქიტექტურის რამდენიმე ნიმუშზე.

მოსწავლეები ამოირჩევენ, შეაგროვებენ ინფორმაციას და ვიზუალურ მასალას რომელიმე ქართული ძეგლის (ქანდაკების ან არქიტექტურული ნაგებობის) შესახებ, დაამუშავებენ მოპოვებულ მასალას და წარადგენენ მას კლასის წინაშე. მნიშვნელოვანია, რომ მოსწავლეებმა მოიძიონ ქართველი ხელოვანის მიერ შექმნილი ნაწარმოების ისტორია - ვის (ისტორიული პიროვნება) ან რას (ისტორიული მოვლენა) ეძღვნება ნაწარმოები, რა დამსახურება აქვს ქვეყნის წინაშე ამ ადამიანს, რა კვალი დატოვა ისტორიაში მოვლენამ, რომელსაც ეძღვნება ნამუშევარი, მოკლედ მიმოიხილონ ისტორიული ეპოქა.

კავშირი სხვა საგნებთან:

საზ.მეც. V-VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ისტორიული ფაქტები შესაბამის ეპოქებთან;

საზ.მეც. V-VI.7. მოსწავლეს შეუძლია დაახასიათოს საქართველოს ისტორიის გამორჩეული პიროვნებები, რომლებიც ქვეყნის მმართველობაში მონაწილეობდნენ.

თუ საქმე ეხება არქიტექტურულ ნაწარმოებს, მოსწავლეებმა უნდა აღწერონ ნაგებობის ფუნქცია, ეპოქა, რომელშიც იგი შეიქმნა. თუ შესაძლებელია, მოიძიონ ცნობები ავტორის შესახებ, აღწერონ ნაგებობა და მისი გარემო, ნაგებობის ფიზიკური მდგომარეობა.

კავშირი: ს.გ. V.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან.

ინდიკატორი 1. საუბრობს ცნობილი არქიტექტურული ძეგლების ფუნქციურ დანიშნულებაზე (თავდაცვითი, საკულტო, საყოფაცხოვრებო არქიტექტურა და სხვ.).

მოსწავლეებმა უნდა მოიძიონ ხელოვანის შესახებ ინფორმაცია - მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები (როდის მოღვაწეობდა, ნამუშევრების ჩამონათვალი), აღწერონ ნამუშევარი - დარგი, ჟანრი, მასალა, ადგილმდებარეობა, ზომა და სხვა; მოიპოვონ ვიზუალური მასალა.

მოძიებულ მასალას მოსწავლეებმა უნდა მისცენ საპრეზენტაციო ფორმა და წარადგინონ იგი მოკლე მოხსენების სახით კლასის წინაშე. მოსწავლეებს შეუძლიათ მასალის სტენდზე წარდგენა, სლაიდ-შოუს მოწყობა (კომპიუტერით, სლაიდოსკოპით). მასალის გაფორმება კედლის გაზეთის სახით ან საინფორმაციო ბროშურის დამზადება.

პრეზენტაციის დროს მოსწავლეებმა გამოფენილი მასალის გარდა, უნდა წაიკითხონ მოკლე მოხსენება, სადაც აღწერილი იქნება ჯგუფების მიერ ჩატარებული კვლევითი სამუშაო (რა მიზანი და პრობლემა ჰქონდათ დასახული, როგორ ეძებდნენ მასალას, რა მოულოდნელობას წააწყდნენ, რას ვერ მიაკვლიეს ან რა აღმოაჩინეს); აღწერენ მათი კვლევის საგანს, ისაუბრებენ ნაწარმოებში გამოყენებული მხატვრული ხერხების შესახებ და გამოხატავენ საკუთარ დამოკიდებულებას ამ ნაწარმოების მიმართ.

კავშირი: ს.გ.V.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.

ინდიკატორი 4. ადეკვატურად პასუხობს აუდიტორიის მიერ დასმულ შეკითხვებს;

ინდიკატორი 5. ამოიცნობს ისტორიაში და ლიტერატურაში განვლილ თემებს და პერსონაჟებს ინდიკატორი;

ინდიკატორი 6. საუბრობს ნაწარმოების შინაარსზე;

ინდიკატორი 7. მსჯელობს ნამუშევრებში გამოყენებულ მხატვრულ ხერხებსა და ელემენტებზე (ჟანრი, ტექნიკა, მასალა, კოლორიტი, კომპოზიციური განაწილების პრინციპი და სხვ.).

კავშირი სხვა საგნებთან:

ქართ. V.13. მოსწავლეს შეუძლია სხვადასხვა სახის ტექსტების დამოუკიდებლად შექმნა;

ქართ. V. 7. მოსწავლეს შეუძლია მისთვის საინტერესო თემატიკის შემცველი სხვადასხვა სახის არამხატვრული ტექსტების წაკითხვა და გააზრება.

მასწავლებელი ამოსარჩევად შესთავაზებს მოსწავლეებს რამდენიმე თემას. მოსწავლეები დაიყოფიან წყვილებად ან პატარა ჯგუფებად და მოილაპარაკებენ, თუ ვინ რა თემაზე იმუშავებს. სასურველია, მასწავლებელმა თემები შეარჩიოს ისე, რომ მოსწავლეების ყოველ ჯგუფს ერთმანეთისგან განსხვავებული დარგის და ჟანრის ნაწარმოების დამუშავება მოუწიოს.

მოსწავლეები ჯგუფებში გაინაწილებენ ფუნქციებს მათი უნარებისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით: ვიზუალური მასალის მოპოვება, ბიოგრაფიული და ისტორიული ცნობების შეგროვება, შეგროვებული ტექსტობრივი მასალის დამუშავება, შეგროვებული ვიზუალური მასალის დამუშავება. მოსწავლეებს შეუძლიათ ფოტო, ვიდეო თუ სხვა მასალის გარდა, ნამუშევარს დაამატონ საკუთარი ჩანახატებიც.

მოსწავლეებმა შეგროვილი მასალა უნდა აჩვენონ მასწავლებელს და მასწავლებელთან ერთად განიხილონ, თუ რას გამოიყენებენ და რას არა, ერთად გადაარჩიონ ვიზუალური მასალა და შერჩეული მასალის მიხედვით განსაზღვრონ პრეზენტაციის ფორმა.

შენიშვნა: გამოსაკვლევად და ინფორმაციის შესაგროვებლად მასწავლებელმა მოსწავლეებს უნდა შესთავაზოს ისეთი თემები, რომლებიც მათთვის კარგადაა ცნობილი ლიტერატურის ან ისტორიის გაკვეთილებიდან და რისი ვიზუალური მასალაც მათთვის ხელმისაწვდომი იქნება.

ს.გ.V.11. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი ისტორიასა და კულტურასთან.

ინდიკატორი 2. აგროვებს ინფორმაციას რომელიმე ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებულ ხელოვნების ნიმუშებზე.

აქტივობა „ძეგლი“

მასალა: პლასტილინი, პლასტილინის სტეკები, მუყაოს ნაჭერი, მავთულის პატარა ნაჭრები.

მოსწავლეები სკოლაში პლასტილინით გამოძერწავენ მცირე ზომის (15 – 20 სმ სიმაღლის) ქანდაკებას - „ძეგლს“ დაუდგამენ მათთვის მნიშვნელოვან ისტორიულ პიროვნებას.

პლასტილინის ფიგურა შეიძლება პირდაპირ დაიდგას მუყაოს ნაჭერზე ან პატარა ფიცარზე, მაგრამ, უმჯობესია, ქანდაკება „იდგეს“ პიედესტალზე, რომელიც შეიძლება

გაკეთდეს მთლიანად პლასტილინისგან ან პატარა კოლოფისგან, რომელსაც გარშემო დაეკვრება პლასტილინის თხელი ფენა ან მიეცემა რაიმე ფაქტურა ქვიშით, პატარა კენჭებით და სხვა.

ძერწვის დაწყებამდე, სიმყარისთვის, ფიგურას უნდა გაუკეთდეს კარკასი. საშუალო სისქის მავთულის კარკასი მაგრდება მუყაოს ნაჭერზე ან პიედესტალის ყუთზე. მავთულს უნდა მიეცეს სავარაუდო ფიგურის ფორმა, რომელსაც გარშემო დაეძერწება პლასტილინის ფიგურა.

ეს აქტივობა შეიძლება ჩატარდეს როგორც დამოუკიდებელი საქმიანობა, ასევე თემატურად დაუკავშირდეს მოსწავლეების მიერ პრეზენტაციისთვის მოსამიბელი მასალის შინაარსს - მოსწავლეებს შეუძლიათ გააკეთონ ქანდაკება იმ ადამიანისა, ვის შესახებაც აგროვებენ ინფორმაციას და მათ მიერ გაკეთებული პატარა “ძეგლი” გამოფინონ პრეზენტაციისას წარმოდგენილი მასალის გვერდით.

კავშირი:

ს.გ.V.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან.

ინდიკატორი 1. საუბრობს ცნობილი არქიტექტურული ძეგლების ფუნქციურ დანიშნულებაზე (თავდაცვითი, საკულტო, საყოფაცხოვრებო არქიტექტურა და სხვ.);

ს.გ.V.11. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს ხელოვნების ნაწარმოების შინაარსი ისტორიასთან და კულტურასთან.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს ისტორიულ ან ლიტერატურულ პერსონაჟებსა და ისტორიულ მოვლენებს ხელოვნების ნიმუშებში;

ინდიკატორი 2. აგროვებს ინფორმაციას რომელიმე ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებულ ხელოვნების ნიმუშებზე.

ს.გ.V.12. მოსწავლე ეცნობა ქართულ ხელოვნებას და ხელოვნების მოღვაწეებს.

ინდიკატორი 1. მსჯელობს მატერიალური კულტურის ძეგლებზე, რომლებიც უნახავს და გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას;

ინდიკატორი 3. მოიძიებს ინფორმაციას რამდენიმე ცნობილი ქართველი მხატვრის, მოქანდაკის შესახებ და წარადგენს კლასის წინაშე.

ს.გ.V.13. მოსწავლე აცნობიერებს, რა როლს ასრულებს ხელოვნება საზოგადოების ცხოვრებაში.

ინდიკატორი 2. აგროვებს ინფორმაციას და აანალიზებს ხელოვნების სფეროში ვინ და რით გაუთქვა სახელი მის ქალაქს/სოფელს/ქვეყანას;

ინდიკატორი 3. აგროვებს და აცნობს თანაკლასელებს ინფორმაციას ცნობილი ხელოვანის შემოქმედებაზე და მსჯელობს მის მნიშვნელობაზე.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეეფასოს იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- მოცემული თემატიკის შესაბამისი კვლევის სტრატეგიის შემუშავება;
- კვლევითი სამუშაოს ჩატარების და წარდგენის უნარი;
- ჯგუფური და ინდივიდუალური მუშაობის უნარ-ჩვევები;
- პრაქტიკული (ხატვა, ძერწვა) მუშაობის უნარები.

15.

შედეგი: ს.გ.VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 3. იყენებს კონტრასტულ და მონათესავე ფერებს.

აქტივობა „ნახატი უორჰოლის სტილში“

მიზნები: პოპ-არტის ხელოვნების გაცნობის და ენდი უორჰოლის სტილით ნამუშევრის შესრულების საფუძველზე გავავარჯიშოთ მოსწავლე კონტრასტული (დამატებითი) და ჰარმონიული (მონათესავე) ფერების გამოყენებაში, განვავითაროთ მისი შემოქმედებითი უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ენდი უორჰოლის ნამუშევრებს (მერილინ მონროს, ელვის პრესლის, დედოფალ ელისაბედის პორტრეტები, კოკა-კოლას ბოთლები, სუპის ქილები და სხვ.) და ესაუბრება მათ პოპ-არტის (ანუ "პოპულარული ხელოვნების") მიმდინარეობის შესახებ.

საუბრის დროს დასმული კითხვების მეშვეობით (მაგ. "როგორ გგონიათ, რატომ გამოსახავდა უორჰოლი უბრალო, მაგრამ ყველასათვის ნაცნობ ნივთებს?", "თქვენი აზრით, რატომ ხატავდა იგი მხოლოდ ყველაზე ცნობილ და პოპულარულ ხელოვნებს და საზოგადო მოღვაწეებს?" და სხვ.) მასწავლებელს მიჰყავს მოსწავლეები იმ დასკვნამდე, რომ პოპ-არტის ხელოვნებს სურდათ, მათი ხელოვნება ნებისმიერი უბრალო ადამიანისთვის ერთნაირად გასაგები და მისაღები ყოფილიყო (კავშირი: ს.გ.VI.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან). მასწავლებელი აგრეთვე ესაუბრება მოსწავლეებს იმაზე, რომ უორჰოლს სურდა, მისი ნახატები ერთგვაროვანი ყოფილიყო და "მანქანის დახატულს" დამსგავსებოდა. ამის შემდეგ მოსწავლეები აკვირდებიან ნანარმოებების სახვით მხარეს და მსჯელობენ ნახატზე (მკვეთრი ხაზები, მკაფიო კონტურები, კონტრასტული, მუდერი ფერების ლაქები, სხვადასხვა ფერით გადანეწყვტილი მრავალი ერთნაირი ნახატისგან შედგენილი კომპოზიცია). (კავშირი შედეგთან ს.გ.VI.7 მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და სხვა საგნებში მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნანარმოების შესახებ).

აქვე მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ ფერის ბორბალზე ერთმანეთის სანინალმდეგოდ განლაგებულ ფერებს ეწოდება დამატებითი ანუ კონტრასტული ფერები, მაგ. წითელი – მწვანე, და უხსნის, რომ ერთმანეთის გვერდით განლაგებულია მონათესავე, ანუ ჰარმონიული ფერები, მაგ. წითელი- ნარინჯისფერი; ლურჯი – იისფერი და ა.შ.

შემდეგი ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

ამის შემდეგ მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, ნახატის უორჰოლის სტილში (პორტრეტი ან ავტოპორტრეტი) შესრულებას. ამისათვის მათ ქაღალდის ფურცელზე შავი ფანქრით უნდა დახატონ პორტრეტის კონტური და გაამრავლონ იგი ქსეროქსზე ან გადახატონ გამჭვირვალე ქაღალდის მეშვეობით (შეიძლება ე.წ. "გადაშუშვის" ხერხის გამოყენებაც). ამის შემდეგ მოსწავლეებმა უნდა შეაფერადონ ნახატები სხვადასხვა კონტრასტული ან ჰარმონიული ფერებით, ნებისმიერი სასურველი მასალით და დაამაგრონ ისინი სკოჩით ან დაანებონ ერთ დიდ ფორმატზე ერთმანეთის გვერდით.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.VI.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.

გაკვეთილის ბოლოს მოსწავლეები აწყობენ პრეზენტაციას. ისინი გამოფენენ ნამუშევრებს კლასში, საუბრობენ თავისსა და სხვის ნამუშევრებზე და გამოთქვამენ მოსაზრებებს მათ შესახებ. მასწავლებელი სვამს კითხვებს: ვინ არის გამოსახული ნახატზე? რა ფერებია გამოყენებული? ფერთა რომელი შეხამება უფრო მოგწონთ? როგორ განწყობას გიქმნით ეს ფერები? საკმარისად ჰგავს თუ არა ეს ნამუშევრები ენდი უორჰოლის ნაწარმოებს? ხედავთ თუ არა რაიმე განსხვავებას? და ა.შ.

ტერმინები:

პოპ-არტი, დამატებითი ანუ კონტრასტული ფერები, ჰარმონიული ანუ მონათესავე ფერები.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეეფასოსთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- პოპ-არტის მხატვრული მიმდინარეობის შესახებ საუბრის უნარი;
- კონტრასტული და ჰარმონიული ფერების გამოყენება ნამუშევრის შექმნისას.

16.

შედეგი: ს.გ. VI.2 მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას. ინდიკატორი 1. ქმნის მცირე ზომის ფორმებს სხვადასხვა მოძიებული მასალით.

აქტივობა „ძველბერძნული ტაძარი“

მიზნები: ანტიკური ბერძნული არქიტექტურის ზოგადი ნიშნების გაცნობა და ამ თემაზე კოლაჟის შესრულება.

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ანტიკური ბერძნული ტაძრების ამსახველ ვიზუალურ მასალას (მაგ. პართენონს, აპოლონის ტაძარს კორინთოში, პოსეიდონის ტაძარს პესტუმში), ესაუბრება მათ ბერძნულ მითებზე, აჩვენებს ბერძნული ღვთაებების — ზევსის, პოსეიდონის, აპოლონის ამსახველ ქანდაკებების ფოტოებს. მოსწავლეები იხსენებენ, რა იცანი მითოლოგიაზე, აგრეთვე ამ თემაზე ნანახ მულტიპლიკაციურ და მხატვრულ ფილმებს. მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ბერძნული არქიტექტურისთვის დამახასიათებელ თვისებებზე, უსვამს მოსწავლეებს კითხვებს მის შესახებ (კავშირი ს.გ.VI.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან).

მოსწავლეები აღწერენ ტაძრის იერსახეს (თეთრი ქვის, კერძოდ - მარმარილოს შენობები, მართკუთხა ფორმის გარშემორტყმულია სვეტნარებით, გადახურულია ორქანობანი სახურავით, შემკულია სკულპტურული გამოსახულებებით), საუბრობენ ბერძნული ტაძრების დათვალიერების შედეგად მიღებულ შთაბეჭდილებებზე - როგორ მოჩანს ლურჯი ცის, ზღვის ან მთების ფონზე თეთრი შენობები, აღნიშნავენ ზომიერ მასშტაბებს, მკაფიო სილუეტებს, ნათელ და უბრალო ფორმებს). (კავშირი შედეგთან ს.გ.VI.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ).

ამის შემდეგ მოსწავლეები ასრულებენ ბერძნული ტაძრის ამსახველ კოლაჟს. ქალაქის ფურცლის ზედა ნაწილზე იხატება ცა, ქვემოთ - მიწა. შეიძლება აგრეთვე მიწის ადგილას წაესვას წებო და ზედ დაეყაროს ქვიშის ან მიწის ფენა. შემდეგ მოსწავლეები თხელი მუყაოსგან გამოჭრიან სვეტებს (შეიძლება გამოიყენონ ღარებიანი მუყაო, რომელიც შესაფუთად იხმარება ან იხმარონ უბრალო, გლუვი მუყაო, რომელსაც რამდენჯერმე მოკეცავენ სიგრძეზე, შემდეგ კი გაასწორობენ, რათა შეიქმნას სვეტის ღარების, ანუ კანელიურების შთაბეჭდილება) და დაანებებენ ფონზე. სვეტების ზევით ჰორიზონტალურად დაწებდება მუყაოს ვიწრო ზოლი (გადახურვის ფრაგმენტი). "სვეტები" სხვადასხვა სიმაღლის უნდა იყოს - ჯერ დაწებდება უფრო გრძელი, შემდეგ სულ უფრო მოკლეები, რაც პერსპექტიული შემცირების შთაბეჭდილებას შექმნის (კავშირი: ს.გ. VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას; ინდიკატორი 7. ხატავს სივრცეს პერსპექტივის ძირითადი კანონების გამოყენებით (წინა, შუა და უკანა პლანი, ნახევარტონები)). სამუშაოს გართულების მიზნით შეიძლება ნამუშევარი ჩანებდეს შესაბამისი ზომის მუყაოს დაბალ კოლოფში, რაც ჩარჩოს მაგივრობას გასწევს.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.VI.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.

ნამუშევრების დასრულების შემდეგ მოსწავლეები გამოფენენ მათ კლასში და აწყობენ პრეზენტაციას. ისინი საუბრობენ კოლაჟების შექმნისას გამოყენებულ ხერხებსა და მასალებზე, გამოთქვამენ მოსაზრებებს ბერძნული არქიტექტურის შესახებ, განმარტავენ, რა შთაბეჭდილების გადმოცემა სურდათ საკუთარი ნამუშევრებში, რომელი ნამუშევარი მოსწონთ ყველაზე მეტად და რატომ.

ტერმინები:

ანტიკური ბერძნული არქიტექტურა, სვეტი, სვეტნარი.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შეეფასოს იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- ანტიკური ბერძნული ტაძრებისთვის დამახასიათებელი ზოგადი ნიშნების დასახელების უნარი;
- ამავდროულად კოლაჟის შექმნის უნარი.

სასწავლო შეთავაზებები:

მოსწავლეებს შეუძლიათ მოიძიონ ინფორმაცია და მასალები ბერძნული ტაძრების შესახებ, განალაგონ ისინი სტენდებზე, იქვე გამოფინონ თავიანთი კოლაჟები და მოაწყონ თემატური გამოფენა.

17.

შედეგი: ს.გ.VI.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგამოხატვისა და კომუნიკაციის საშუალება.

ინდიკატორი 1. ესაუბრება მეგობრებს ნახატებით.

აქტივობა „კომიქსი“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს კომიქსის ჟანრი და მისი თავისებურებები, განვავითაროთ მათი ფანტაზია, კომუნიკაციის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, უნახავთ თუ არა მათ კომიქსები, რომლებიც იციან, რომელი პერონაჟები მოსწონთ/არ მოსწონთ და ა.შ. ამის შემდეგ იგი უჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას (სხვადასხვაგვარ კომიქსებს: გაზეთიდან ან ჟურნალიდან, შესაძლებელია ინტერნეტიდან კომიქსების ფურცლების ამობეჭდვაც) და ესაუბრება მათ ამ ჟანრის ნაწარმოებებისთვის დამახასიათებელ ძირითად თავისებურებებზე (აქ შინაარსი თანმიდევრულად განლაგებული მრავალი პატარა კვადრატული ნახატის მეშვეობით გადმოიცემა, ტექსტი – მათ ქვემოთ მოთავსებული წარწერებით, პერსონაჟების სიტყვები კი – შიგ სურათში, ე.წ. „ბუშტებშია“ ჩანერილი). ამის შემდეგ მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, „გაესაუბრონ“ მეგობრებს კომიქსების ტიპის ნახატების მეშვეობით, ამისთვის მათ უნდა დახატონ საკუთარი თავი, მაგრამ არა ჩვეულებრივი ავტოპორტრეტი, არამედ კომიქსის პერსონაჟების სახით, მიაწერონ ტექსტი და გადასცენ „ადრესატს“. მასწავლებელი მიუთითებს, რომ ეს ნახატი არ უნდა იყოს რეალისტური ან ზუსტად გადმოსცემდეს მსგავსებას, მთვარია, იყოს მეტყველი და სახასი-

ათო, ჰქონდეს კონკრეტული მოსწავლის ხასიათის ან გარეგნობისთვის დამახასიათებელი რაიმე ნიშნები. მოსწავლეებს შეუძლიათ, თავად აირჩიონ სასურველი მასალა და ტექნიკა (კავშირი: ს.გ.VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას; ინდიკატორი 4. კონკრეტული მოცემულობის შესაბამისად თავად ირჩევს მასალას და ტექნიკას).

მოსწავლეები უხსნიან მოსწავლეებს, რომ კომიქსის შესაქმნელად ჯერ სიუჟეტის, მოქმედი გმირების გარეგნობის, გარემოს მოფიქრებაა საჭირო. მათ უნდა გასაზღვრონ ნახატების საჭირო რაოდენობა და რა გამოისახება თითოეულ მათგანზე. შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ კონტურულ ნახატს უბრალო ფანქრით, მერე შეაფერადებენ მას და საბოლოოდ შემოავლებენ ფორმებს მუქ კონტურებს ტუშით, ფლომასტერით ან მუქი ფანქრით.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ამის შემდეგ მოსწავლეები ხატავენ საკუთარ თავს კომიქსის ტიპის სურათებზე, მიანერენ ტექსტს "ბუშტში" და გადასცემენ მას მეგობარს, რომელიც იმავე ნახატში ან გვერდით, ახალ კვადრატში გამოსახავს საკუთარ თავს და მიანერს პასუხს, შემდეგ კი უბრუნებს მეგობარს ან გადასცემს ნახატს სხვას. ტექსტი და სიუჟეტი იმპროვიზებული უნდა იყოს. სიუჟეტიდან გამომდინარე, ფიგურები იხატება სტატიკურ პოზებში ან მოძრაობაში.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.

"ნახატებით საუბრის" დასრულების შემდეგ მოსწავლეები თანმიმდევრულად აწყობენ ნახატებს და ამაგრებენ ერთმანეთზე სკოჩით (უკანა მხრიდან) ან ანებებენ დიდ ფურცლებზე. მოსწავლეები განიხილავენ მიღებულ კომიქსებს და საუბრობენ ხატვისას გამოყენებულ ხერხებსა და მასალებზე, ხსნიან, რომელი მეგობრის პერსონაჟი მოსწონთ განსაკუთრებით, შესძლეს თუ არა სათქმელის მკაფიოდ გადმოცემა, რამდენად საინტერესო გამოვიდა მათი კომიქსები და ა.შ.

სასწავლო შეთავაზებები:

ამ აქტივობისთვის ჯგუფური მუშაობის ხასიათის მისაცემად, „საუბრის“ დაწყებამდე შესაძლებელია მოსწავლეთა ჯგუფებად დაყოფა, სადაც ისინი თავიანთი ჯგუფის წევრებს „ნახატებით გაესაუბრებიან“.

ტერმინები:

კომიქსი.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლია მათ გამოავლინონ:

- საკუთარი აზრებისა და გრძნობების მეგობრებისთვის გაზიარების უნარი კომიქსის ტიპის ნახატების მეშვეობით.

შედეგი: ს.გ.VI.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშების ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან.

ინდიკატორი 1. ამოიცნობს სხვადასხვა კულტურათა ხელოვნების ცნობილ ნიმუშებს.

აქტივობა – კონკურსი „მსოფლიოს ახალი საოცრებები“

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ძველი და ახალი სამყაროს უმნიშვნელოვანესი არქიტექტურული და სკულპტურული ძეგლები, განვავითაროთ მათი მსჯელობისა და კრიტიკული აზროვნების უნარი.

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს სამყაროს შვიდი საოცრების შესახებ (გიზეს პირამიდები, ალექსანდრიის შუქურა, ბაბილონის დაკიდული ბაღები, ზევსის ქანდაკება ოლიმპიაში, არტემიდეს ტაძარი ეფესოში, მავსოლის აკლდამა ჰალიკარნასში, როდოსის კოლოსი). მოსწავლეები პასუხობენ მასწავლებლის შეკითხვებს იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენდნენ ეს საოცრებები და რა დანიშნულება ჰქონდათ მათ. საუბარში აღინიშნება, რომ ყველა ეს საოცრება შეიქმნა ძველ სამყაროში და ჩვენს დრომდე მხოლოდ ეგვიპტურმა პირამიდებმა მოაღწიეს.

ამის შემდეგ მასწავლებელი უყვება მოსწავლეებს, რომ უკვე XXI საუკუნეში მსოფლიოში ჩატარდა ინტერნეტ-გამოკითხვა: შვიდი ახალი საოცრების არჩევნები. ორასი დასახელებული ძეგლიდან ყველაზე მეტი ხმა ხვდა ჩინეთის დიდ კედელს, რომის კოლოსეუმს (იგივე კოლიზეუმი), კლდეში ნაკვეთ ქალაქ პეტრას (იორდანია), ქრისტეს გრანდიოზულ ქანდაკებას ბრაზილიაში (მოქანდაკე პ. ლანდოვსკი), ინკების ძველ ქალაქს მაჩუ-პიკჩუს, მაიას ტომის დედაქალაქს ჩიჩენ-იტცას და ტაჯ-მაჰალს (ინდოეთი). ხეოფსის პირამიდა ამ შვიდეულში არ შევიდა, მაგრამ მას საპატიო წევრის სტატუსი მიანიჭეს. მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას და ესაუბრება ახალი საოცრებების შესახებ.

შემდეგ მოსწავლეთა შორის ტარდება კონკურსი შვიდი საოცრების კიდევ ერთხელ ასარჩევად. ტარდება გონებრივი იერიში, რომლის დროსაც მოსწავლეები ასახელებენ რაც შეიძლება მეტ „კანდიდატს“ როგორც მსოფლიო, ისე ქართული ხელოვნების ძეგლებიდან. ამის შემდეგ მოსწავლეები მსჯელობენ ამგვარი ძეგლისთვის დამახასიათებელ მთავარ და მნიშვნელოვან თვისებებზე, მაგალითად: ზომები, ტექნიკური ნოვატორობა, სასარგებლო პრაქტიკული დანიშნულება, მხატვრული სრულყოფილება, უჩვეულო და ორიგინალური ჩანაფიქრი თუ სხვა რაიმე თვისება. მოსწავლეები ასახელებენ იმ მიზეზებს, რომელთა გამოც მიაკუთვნებენ ან არა ამა თუ იმ ძეგლს „საოცრებათა“ რიცხვს. შემდეგ მიმდინარეობს ხმის მიცემის პროცედურა და ხმების უმრავლესობით ირჩევენ შვიდ საოცრებას.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ.VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 6. აკვირდება და ასახავს საგანთა თანაფარდობას და პროპორციას (მარტივად);

ს.გ.VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 2. ასრულებს გრაფიკულ ნამუშევარს სხვადასხვა მასალით (ტუში, მელანი, ნახშირი და სხვ.);

ს.გ.VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სამუშაო. ინდიკატორი 6. ქმნის ტანისამოსის, ავეჯის, სხვადასხვა ნივთის ესკიზს.

მოსწავლეები გრაფიკული მასალებით (მოსწავლეებს თავად შეუძლიათ აირჩიონ და იხმარონ გრაფიკული სახატავი მასალა — უბრალო ან ფერადი ფანქრები, ტუში, მელანი და სხვ.) ასრულებენ არჩეული საოცრებების (არქიტექტურული და სკულპტურული ძეგლების) ამსახველ ესკიზებს. მუშაობის დაწყებამდე მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ ნებისმიერი არქიტექტურული ან სკულპტურული ნაწარმოების შექმნას წინ უძღვის ესკიზის შექმნის სტადია, სადაც მომავალი ნაწარმოების ზოგადი იერსახე და მთავარი ნიშნები გადმოცემული. თითოეულმა მოსწავლემ უნდა აირჩიოს “გამარჯვებულ” საოცრებათაგან ერთ-ერთი და დახატოს მისი ესკიზი მეხსიერებით. მასწავლებელმა წინასწარ აუცილებლად უნდა გაუსვას ხაზი იმას, რომ ნამუშევარი არ უნდა იყოს ძალზე დეტალიზებული და ზედმეტად გულდასმით დამუშავებული, საკმარისია გადმოიცეს ზოგადი ფორმები და პროპორციები. აგრეთვე არ არის საჭირო გარემოს დეტალური გადმოცემა (თუმცა, სურვილის შემთხვევაში შესაძლებელია გარემოს ოდნავი მინიშნება). მთავარი ამ შემთხვევაში არის ის, თუ რამდენად იქნება დაფიქსირებული არქიტექტურული ან სკულპტურული ძეგლის მთავარი დამახასიათებელი თვისებები (ფორმა, პროპორციები, სილუეტი). ნამუშევრების დასრულების შემდეგ მოსწავლეები გამოფენენ მათ კლასში.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.VI.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და მიღებული ცოდნის საფუძველზე იმსჯელოს მხატვრული ნაწარმოების შესახებ.

გაკვეთილის ბოლოს მოსწავლეები აწყობენ გამოფენას: მზა ნამუშევრებს სკოტჩით ამაგრებენ ქაღალდის დიდ ფორმატზე ან სტენდზე. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ და სხვის ნამუშევრებზე და გამოთქვამენ აზრს. მასწავლებელი სვამს კითხვებს: რა არის გამოსახული ნახატზე? რატომ აირჩიეთ სწორედ ეს ნაწარმოები? რა იცით ამ ძეგლის შესახებ? საიდან გქონდათ მის შესახებ ცნობები? გინახავთ თუ არა ცხოვრებაში ისეთი ნაწარმოები, რომელსაც, თქვენი აზრით, განსაკუთრებული მხატვრული ღირებულება აქვს? შეგიძლიათ ასეთი ნაწარმოებების ჩამოთვლა? და ა.შ.

სასწავლო შეთავაზებები:

იმისთვის, რომ ამ აქტივობას ჯგუფური მუშაობის სახე მიეცეს, შესაძლებელია, რომ მოსწავლეები დაიყონ ჯგუფებად და ამგვარად მოილაპარაკონ შვიდ საოცრებათა რიცხვში შესაყვანად წარსადგენი ძეგლების შესახებ.

კავშირი: ს.გ.VI.6. მოსწავლეს შეუძლია გუნდში მუშაობა შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემების გადასაჭრელად.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ:

- უმნიშვნელოვანესი არქიტექტურული და სკულპტურული ძეგლების ამოცნობის უნარი;
- მსოფლიო საოცრებათა შესახებ მსჯელობის უნარი;
- არქიტექტურული ან სკულპტურული ძეგლის ესკიზში მისი მთავარი დამახასიათებელი ნიშნების გადმოცემის უნარი.

აქტივობა „როგორია შენი აზრი?“

შედეგი: ს.გ.VI.10. მოსწავლეს შეუძლია დააკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშები ისტორიულ, რელიგიურ და სოციალურ კონტექსტთან.

ინდიკატორი 3. მსჯელობს, თუ როგორ აისახება სოციალური, ისტორიული და რელიგიური კონტექსტი ხელოვნების ნიმუშის ვიზუალურ მხარეზე.

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს სხვადასხვა ტიპის არქიტექტურული ძეგლები, განვავითაროთ მათი მსჯელობისა და ლოგიკური აზროვნების უნარი.

გაკვეთილის დასაწყისში მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა ტიპის მკვეთრად განსხვავებულ ნაგებობებს. ისინი უნდა განსხვავდებოდნენ როგორც დანიშნულების, ისე მასალის, დაგეგმარების, ზომის, დეკორის, ეპოქის და ქვეყნის თვალსაზრისით. მაგალითად, ეს შეიძლება იყოს ციხე-კოშკი, ქრისტიანული ტაძარი, სასახლე, ტროპიკული ქოხი, იურტა, ჩინური პაგოდა და ა.შ. სასურველია, რომ ვიზუალური მასალა, ძირითადად, ასახავდეს მოსწავლეთათვის უკვე ნაცნობ ნაგებობათა ტიპებს, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ გამოსახული ნაგებობის ტიპი მათთვის სრულიად უცნობია, მასწავლებელი აწვდის მის შესახებ ინფორმაციას. მაგალითად, თუ ნაჩვენებია იურტა, ხოლო მოსწავლეებმა არ იციან, რა არის ეს, მასწავლებელი უხსნის, რომ ეს არის აღმოსავლეთის მომთაბარე ხალხების ტრადიციული საცხოვრებელი, კარავი, რომელიც კარკასზე თექის ხალიჩების გადაჭიმვით კეთდება. პარალელურად მოსწავლეები იმეორებენ არქიტექტურულ ნაგებობათა ძირითად ტიპებს: სათავდაცვო, საცხოვრებელი, რელიგიური, საზოგადოებრივი დანიშნულების და ა.შ.

როდესაც მოსწავლეები დაათვალიერებენ ვიზუალურ მასალას, მასწავლებელი სთავაზობს მათ შემდეგი სახის კითხვებს: ამ ნაგებობათაგან რომლის შესახებ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მათი მფლობელები წარჩინებული და მდიდარი ადამიანები არიან? ცხელ ქვეყანაში ცხოვრობენ? ჰყავთ მრავალრიცხოვანი მტერი? მომთაბარე ცხოვრებას ეწევიან? ქრისტიანული სარწმუნოების მიმდევრები არიან? შორეულ აღმოსავლეთში ცხოვრობენ? და ა.შ. (მოყვანილი ვიზუალური მასალა უნდა იძლეოდეს მოსწავლეთა ცოდნისა და ნაგებობებზე დაკვირვების საფუძველზე სწორი დასკვნების გამოტანის საშუალებას).

ვიზუალური მასალის ჩვენების თანმიმდევრობა და შესაბამისი კითხვები არ უნდა ემთხვეოდეს ერთმანეთს.

მასწავლებელს შეუძლია მსგავსი ტიპის სხვა ვიზუალური მასალისა და კითხვების შერჩევა.

კითხვებზე პასუხის გაცემისას მოსწავლეებმა უნდა დაასაბუთონ თავიანთი აზრი, დაასახელონ, აღწერონ ნაგებობები, მათი ტიპები და ახსნან, თუ რატომ მიაჩნიათ სწორად ესა თუ ის პასუხი. საუბარში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს განსხვავება მდიდრულსა და სადა ნაგებობებს შორის (მაგ. თივით გადახურული ქოხი ღარიბ გლეხს შეიძლება ეკუთვნოდეს, ქვის მდიდრული სასახლე - მეფეს ან დიდებულს), რელიგიურსა და საცხოვრებელ ტიპებს შორის, სხვადასხვა კონფესიის ტაძრებს შორის, სხვადასხვა რეგიონის საცხოვრებლებს შორის (მაგ. ესკიმოსების თოვლის სახლი - იგლუ შევადაროთ აფრიკულ ქოხს), რაც მოცემული არქიტექტურული ნაგებობების სხვადასხვა (სოციალურ, რელიგიურ, ისტორიულ, გეოგრაფიულ) კონტექსტში განხილვის საშუალებას იძლევა.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ.VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ს.გ.VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 4. კონკრეტული მოცემულობის შესაბამისად თავად ირჩევს მასალას და ტექნიკას.

მოსწავლეები ირჩევენ ნაგებობის რომელიმე ტიპს (მაგ. საცხოვრებელი სახლი, ციხე-კოშკი, ტაძარი) და თავისი ფანტაზიით ქმნიან არქიტექტურულ ნახატს, აპლიკაციას ან კოლაჟს ნებისმიერი შესაფერისი მასალით (ქაღალდი, მუყაო, ქსოვილის ნაკუნები და სხვა).

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგთან:

ს.გ.IV.7. მოსწავლეს შეუძლია წარადგინოს ინდივიდუალური და ჯგუფური ნამუშევრები და ისაუბროს მათში გამოხატულ იდეებზე და გამოყენებულ მხატვრულ ხერხებზე.

სამუშაოს დასრულების შემდეგ მოსწავლეები გამოფენენ კლასში ნამუშევრებს და აწყობენ პრეზენტაციას. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ რატომ აირჩიეს გამოსახვისთვის ესა თუ ის შენობა, უნახავთ რაიმე მსგავსი თუ ეს თავიდან ბოლომდე მათი ფანტაზიის ნაყოფია, რატომ აირჩიეს ესა თუ ის მასალა და ტექნიკა, რა მოსწონთ თავიანთ და სხვის ნამუშევრებში, რისი შეცვლა ან დამატება იქნებოდა, მათი აზრით, უმჯობესი. გარდა ამისა, ნამუშევრებზე საუბრისას მასწავლებელმა და მოსწავლეებმა ყურადღების მიღმა არ უნდა დატოვონ კონტექსტი: მაგალითად, მათ შეიძლება, ისაუბრონ მათ მიერ გამოსახულ ნაგებობათა დანიშნულებაზე, ვის შეიძლება ისინი ეკუთვნოდეს, რომელ მხარეში თუ რეგიონში შეიძლება იყოს განლაგებული, რა ეპოქაში შეიძლება აეგოთ (მაგალითად, ციხე-კოშკებს შუა საუკუნეებში აგებდნენ) და ა.შ.

ტერმინები:

საცხოვრებელი შენობების არქიტექტურა, სათავდაცვო ნაგებობების არქიტექტურა, რელიგიური არქიტექტურა, საზოგადოებრივი შენობა-ნაგებობების არქიტექტურა.

შეფასების კრიტერიუმები

მოსწავლეები უნდა შევაფასოთ იმის მიხედვით, თუ როგორ შეუძლიათ გამოავლინონ უნარი:

- ამოიცნონ და დაასახელონ სხვადასხვა არქიტექტურული ტიპის ნაგებობები;
- დაუკავშირონ ნაგებობები სხვადასხვა კონტექსტს.

19.

თემა „აქცია“

აქტივობა „პლაკატი“

შენიშვნა:

როგორც შესავალში აღინიშნა, საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლებელია ზოგიერთი აქტივობის ჩატარება არა მარტო მეხუთე, არამედ მეექვსე კლასშიც.

გუნდური სამუშაო

(2-3 გაკვეთილი)

აღნიშნული აქტივობა გადის რამდენიმე შედეგზე:

ს.გ. V.4. მოსწავლეს შეუძლია გრძნობების და იდეების ასახვა ნამუშევარში

ინდიკატორი 4. გადმოსცემს ნამუშევარში გარკვეულ იდეას (მაგალითად ქმნის პლაკატს ეკოლოგიურ ან სხვა თემაზე);

შედეგი: ს.გ. VI.4. მოსწავლე აცნობიერებს სამყაროს, როგორც მრავალფეროვანი გრძნობებისა და იდეების წყაროს და შეუძლია მათი გამოსახვა ნამუშევარში.

ინდიკატორი 1. ჩამოთვლის მისთვის საინტერესო რამდენიმე მოვლენას და ცდილობს საკუთარი დამოკიდებულების გადმოცემას ნამუშევარში;

ინდიკატორი 2. იღებს იდეებს სხვა საგნებში განვლილი მასალიდან და გამოსახავს მათ ნამუშევარში;

ინდიკატორი 4. ასახავს მსოფლიოში მომხდარ უახლეს მნიშვნელოვან მოვლენას და ცდილობს გადმოსცეს საკუთარი დამოკიდებულება მის მიმართ.

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს პლაკატის ჟანრი და მისი ძირითადი მახასიათებლები. შესაბამისი ნამუშევრების შესრულების და საკლასო ღონისძიების (აქციის) ჩატარების დროს აღნიშნული პლაკატების გამოყენების მეშვეობით განვავითაროთ მოსწავლეების პრაქტიკული, შემოქმედებითი, კომუნიკაციის და გუნდური მუშაობის უნარ-ჩვევები.

პლაკატზე მუშაობის დაწყებამდე, მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს, რა არის პლაკატი, რა ფუნქცია და პრინციპები ახასიათებს ამ ჟანრს:

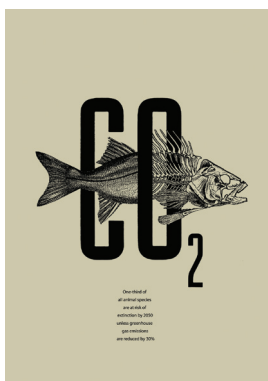
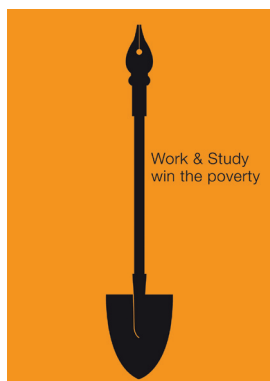
პლაკატი არის გრაფიკისა და რეკლამის ერთ-ერთი უძველესი სახეობა, რომელიც დღესაც მნიშვნელოვანი და აქტუალურია.

როგორც წესი, ეს არის დიდი ფორმატის ფურცელზე დაბეჭდილი სააგიტაციო, სარეკლამო ან ინფორმაციული შინაარსის გამოსახულება - ნახატი, ფოტო ან ორივე ერთად შესაფერისი მოკლე ტექსტით, განკუთვნილი კედელზე გასაკრავად.

ამ ჟანრის თავისებურება გამოიხატება შემდეგში: პლაკატი უნდა ჩანდეს შორი მანძილიდან, იყოს მაყურებლისთვის ადვილად აღსაქმელი და გასაგები. პლაკატი მხატვრულ მეტაფორაა, სადაც გამოსახულებას სიმბოლური და ინფორმაციული დატვირთვა აკისრია. პლაკატის მნიშვნელოვანი კომპონენტია წარწერა, რომელიც აკონკრეტებს გამოსახულების შინაარსს. წარწერა უნდა იყოს მოკლე და მკაფიო. პლაკატი არის საკომუნიკაციო საშუალება, რომელიც გვამცნობს რაიმე ამბავს, გვეპატიჟება, გვაფრთხილებს, მოგვინოვებს.

აღნიშნული თვისებების საილუსტრაციოდ აუცილებელია ვიზუალური მასალის ჩვენ-

ეზა. მასწავლებელს შეუძლია, მოსწავლეებს აჩვენოს როგორც პლაკატის პირველი ოსტატების — ანრი ტულუზ-ლოტრეკის, ჟიულ შერეს, აგრეთვე თანამედროვე მხატვრების, მაგ. მილტონ გლაზერის ნამუშევრები, ქართველი მხატვრების (მაგ. მერაბ ბერძენიშვილის, ვახტანგ გიორგობიანის, ირაკლი თოიძის) პლაკატები.

მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს, რა ელემენტებისა და პრინციპების გამოყენება შეუძლიათ პლაკატის ესკიზსა და შემდგომ თავად პლაკატზე მუშაობისას, როგორი მხატვრული ხერხები და კომპოზიციური გადაწყვეტა შეეფერება პლაკატის ჟანრს.

პლაკატის მთავარი თვისება ერთმნიშვნელოვანებაა – მაქსიმალური მეტყველება და ლაკონურობა როგორც გამოსახულების, ისე წარწერისა. ხშირად გამოსახულება პლაკატზე იმდენად ნათლად გამოხატავს მის აზრს, რომ წარწერას აღარ საჭიროებს:

მოსწავლეებმა მოსწავლეთა ყურადღება უნდა გაამახვილოს ნახატის ფონიდან მკვეთრად გამოყოფაზე (პლაკატში მიღებულია კონტრასტული ფერების გამოყენება), წარწერა უნდა იყოს მოკლე, მკაფიო და კარგად იკითხებოდეს გარკვეული მანძილიდან. მნიშვნელოვანია ისიც, თუ როგორი ფორმის, ზომისა და ფერისაა შრიფტი. უმჯობესია, მთავარი გამოიყოს ფერით და ზომით, კომპოზიცია უნდა აენიჭოს ისე, რომ მაყურებელმა უმაღლესი შეიცნოს, აღიქვას იდეის მთავარი კომპონენტი.

კავშირი: ს.გ. VI.8. მოსწავლეს ესმის და შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ხელოვნება არის თვითგამოხატვის და კომუნიკაციის საშუალება.

მომდევნო ნაწილი კავშირშია შედეგებთან:

ს.გ. VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ს.გ. VI.2. მოსწავლეს შეუძლია აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 2. ასრულებს გრაფიკულ ნამუშევარს სხვადასხვა მასალით (ტუში, მელანი, ნახშირი და სხვ.);

ინდიკატორი 3. კომპიუტერის საშუალებით ქმნის მარტივ კომპოზიციებს;

ს.გ. VI.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში ობიექტებს შორის არსებულ კავშირებს და შეუძლია მათი თავისებურებების გადმოცემა.

როდესაც მოსწავლეები გაეცნობიან პლაკატის მთავარ პრინციპებს, ისინი მოიფიქრებენ პლაკატის თემას, რომელიც, უმჯობესია, შეესაბამებოდეს მათ მიერ ჩასატარებელი ღონისძიების (აქციის) თემას და შეუდგებიან პლაკატის შესრულებას.

მასალა: უბრალო ფანქრები, სახაზავები, გუაშის ან აკრილის საღებავები, ფოტოები, ჟურნალიდან ამოჭრილი, თემასთან დაკავშირებული გამოსახულებები; კომპიუტერის საშუალებით ანეობილი კომპოზიციები, A4 სახატავი ფურცლები, დიდი ფორმატის სახატავი ფურცლები ყოველი ჯგუფისთვის.

I გაკვეთილი

მოსწავლეებმა ინდივიდუალურად უნდა დახატონ პლაკატის ესკიზი თემაზე “გარემოს დაბინძურება”. ყოველმა მოსწავლემ თავისი პლაკატისთვის უნდა მოიფიქროს და დაანეროს ლოზუნგი.

დასრულებული ესკიზები დაიკიდება დაფაზე, კედელზე ან იატაკზე მწკრივად დაიდება. მოსწავლეები იმსჯელებენ, საუკეთესო პლაკატებსა ან ლოზუნგებს და დაასაბუთებენ მოსაზრებებს; გადაარჩევენ რამდენიმეს (შეიძლება ერთი ნახატი ვარგოდეს, მეორესი - ლოზუნგი და გაერთიანდეს) მომდევნო გაკვეთილისთვის.

II გაკვეთილი

მოსწავლეები დაიყოფიან ჯგუფებად იმის მიხედვით, თუ რამდენი ესკიზი გადაარჩიეს წინა გაკვეთილზე. ყოველი ჯგუფი აირჩევს პლაკატს, ლოზუნგს და გადაიტანენ ესკიზებს დიდ ფორმატებზე. პატარა ესკიზის დიდ ფორმატზე გადასატანად შეიძლება ესკიზები ფანქრით მკრთალად დაიყოს კვადრატებად. ამდენივე კვადრატად დაიყოფა დიდი ფორმატიც. მოსწავლეები ესკიზის პატარა უჯრაში დახატული გამოსახულების მონაკვეთს გადაიხატავენ დიდი ფორმატის შესაბამის უჯრაში. შემდეგ მოსწავლეები ღრუბლით, დიდი ფუნჯებით გააფერადებენ პლაკატს და წარწერას.

მოსწავლეებს შეუძლიათ, გამოიყენონ როგორც კომპიუტერით შესრულებული კომპოზიცია, ისე აპლიკაცია ან ფოტოკოლაჟი. წარწერა შეიძლება გაკეთდეს ფერადი ქაღალდისგან ამოჭრილი ასოებით.

კავშირი: ს.გ. V.5 და VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სამუშაო.

ინდიკატორი 1. კონკრეტული ამოცანის გადასაჭრელად გეგმავს შესასრულებელი სამუშაოს თანმიმდევრობას;

ს.გ. VI.6. მოსწავლეს შეუძლია გუნდში მუშაობა შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემების გადასაჭრელად.

აქტივობა „აქცია გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ“

სავარაუდო თემა: ნაგვის დანვა არ შეიძლება! ამით ზიანს ვაყენებთ ჩვენსა და სხვა ადამიანების სიცოცხლეს.

მოსწავლეებისთვის აქციის ჩატარების უკეთ გასააზრებლად, მოსწავლეებმა უნდა ისაუბროს ადამიანისთვის გარემოს, მისი გაფრთხილებისა და დაცვის მნიშვნელობაზე. მაგალითისთვის, სასაუბრო კონკრეტული თემა შეიძლება იყოს - “რატომ არ შეიძლება ნაგვის დანვა”.

მოსწავლეები უხსნიან მოსწავლეებს, რომ შემოდგომაზე ხშირად ვაგროვებთ და ვწვავთ დაცვენილ ფოთლებს ჩვენი ქალაქის/სოფლის ქუჩებისა თუ ეზოების მოვლა/დასუფთავების მიზნით. ფოთლების დანვა არ შეიძლება - ამას დიდი ზიანი მოაქვს ადამიანთა ჯანმრთელობისთვის და თანაც არა მარტო იმათთვის, ვინც თავად წვავს ნაგავს, არამედ მთელი ქალაქის/სოფლის მოსახლეობისთვის.

ფოთლების დანვისას ჩვენ ვაბინძურებთ ჰაერს, რადგან ატმოსფეროში ვაბრუნებთ იმ მავნე ნივთიერებებს, რომლებსაც ითვისებენ მცენარეები ჰაერიდან (განსაკუთრებით, გზისპირას დარგული და ქალაქის მცენარეები) და ნიადაგიდან მთელი გაზაფხულის, ზაფხულისა და შემოდგომის მანძილზე. საკმარისია, აღვნიშნოთ ფოთლების ზედაპირზე დაგროვილი რადიოაქტიური იზოტოპები (ნივთიერებები) და მანქანების გამონაბოლქვი, რომელიც უხვად ილექება მცენარეებზე. ბოლის შემადგენლობაში შედის უამრავი მომწამვლელი (ტოქსიკური) ნივთიერება, რომლებიც ბოლს საკმაოდ შორ მანძილზე გადააქვს. ისინი ხვდებიან ჩვენს ფილტვებში, საჭმელში, ჩვენს ტანსაცმელზე და კანზე. ხშირად, გამხმარ ფოთლებთან ერთად იწვება ისეთი ნივთები, რომელთა დანვაც სრულიად დაუშვებელია – მაგ. პლასტმასა, პოლიეთილენის პარკები და სხვა ნაგავი. როდესაც ჩვენ გულგრილად ჩავეუვლით გვერდს ნაგავს, რომელიც იწვის და გვგონია, რომ ეს ჩვენ არ გვეხება, ძალიან ვცდებით, რადგან მავნე ნივთიერებები შეუმჩნეველად შემოდიან ჩვენს ბინებში ფანჯრებიდან, კონდიციონერებიდან, ილექებიან საჭმელზე, ტანსაცმელზე, გროვდება ავეჯზე, იატაკზე, დაფრინავენ ჰაერში. ჩვენ მათ ვჭამთ, ვისუნთქავთ, ბევრი მათგანი კანიდან აღწევს სისხლში. დამწვარი ნაგვისაგან გაჩენილი შხამიანი ფერფლი, რომელიც ქარს დიდ მანძილზე გადააქვს, ხდება მინდვრებზე, მდინარეებში, ტბებში, წყალსაცავებში და ისევ ჩვენ გვიბრუნდება.

მოსწავლეები სთხოვს მოსწავლეებს დაფიქრებასა და აზრის გამოთქმას იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ გვიბრუნდება მინდვრებიდან, წყალსაცავებიდან მავნე ნივთიერებები (სავარაუდო პასუხები: მინდვრებზე დათესილია ხორბალი, ძროხები ძოვენ ბალახს; ვსვამთ წყალს, ვჭამთ თევზებს, რომლებიც დაბინძურებულ წყალში ცხოვრობდნენ და ა.შ.).

საუბრის შემდეგ მოსწავლეები ემზადებიან აქციისთვის – მოიფიქრებენ აქციის სახელწოდებას, დაგეგმავენ შესასრულებელ სამუშაოს, გაინანილებენ ფუნქციებს, მოამზადებენ პლაკატებს და ჩაატარებენ აქციას.

კავშირი: ს.გ. V.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სახის სამუშაო;

ს.გ.VI.9. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და მონაწილეობა მიიღოს სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში.

ინდიკატორი 4. აწყობს და მონაწილეობს სხვადასხვა სახის აქციაში (მაგ. გარემოს დაცვის თემაზე);

ს.გ. V.6. მოსწავლეს შეუძლია ითანამშრომლოს სხვებთან როგორც საკუთარი, ისე საერთო მიზნის მისაღწევად.

მოსწავლეები მოიფიქრებენ და გააკეთებენ პლაკატებს თემასთან დაკავშირებული ლოზუნგებით.

მოიფიქრებენ აქციის სცენარს, დაგეგმავენ და ჩაატარებენ ღონისძიებას. სცენარში გაწერილი უნდა იყოს, ვინ მიიღებს აქციაში მონაწილეობას, ვის ჩართავენ (კლასელების გარდა), ვის მოიზიდავენ აქციაში მონაწილეობის მისაღებად. რა ფუნქცია ეკისრება თითოეულ მათგანს, სად ჩატარდება და რას გააკეთებენ აქციის იდეის წარმოსაჩენად; მაგ. გაალამაზებენ სანაგვე ურნებს და დააკრავენ მათ პლაკატებს, დაალაგებენ სკოლის ეზოს ან მიმდებარე ტერიტორიას, ახლომდებარე ისტორიული ძეგლის მიმდებარე ტერიტორიას და ა.შ.

კარგი იქნება, თუ აქციაში ჩაერთვება რამდენიმე კლასი.

სავარაუდო თემები: “დედამინა – ჩემი სახლი”, “სუფთა გარემო”, “მავნე ჩვევები”, “ბუნებრივი რესურსების უკანონოდ გამოყენება”, “ბუნებაში ადამიანის ჩარევის უარყოფითი შედეგები”

კავშირი სხვა საგნებთან:

ბუნ. VI.8. მოსწავლეს შეუძლია ჯანსაღი წესის დაცვა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი მავნე ფაქტორების ამოცნობა;

ბუნ. V.11 და VI.10. მოსწავლეს შეუძლია გარემოსდაცვითი ღონისძიების გატარება, მათი მნიშვნელობის აღწერა და დასაბუთება.

ტერმინები:

პლაკატი, ლოზუნგი, შრიფტი, აქცია.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლე უნდა შეაფასოს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:

- რამდენად შეუძლია ნამუშევარში საკუთარი იდეის მკაფიოდ ასახვა;
- რა ხერხებს მიმართავს იდეის გამოსახატად;
- როგორ აკავშირებს მოვლენებსა და ობიექტებს და რა გამომსახველობითი ხერხებით ასახავს მათ ნამუშევრებში;
- შეუძლია თუ არა მეგობრებთან თანამშრომლობა, მათი იდეების გაზიარება ან საკუთარი იდეის მიწოდება და ერთობლივი ძალებით განხორციელება;
- რამდენად აქტიური და კეთილგანწყობილია ღონისძიების ორგანიზების ან სხვის მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებაში მონაწილეობისას;
- რამდენად შეუძლია ეტაპობრივი საქმიანობის დაგეგმვა და თანმიმდევრულად შესრულება.

20.

თემა „შუქრდლი“

შედეგი: ს.გ.VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

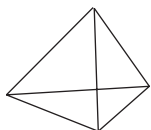
ინდიკატორი 1. ქმნის მცირე ზომის ფორმებს სხვადასხვა მოძიებული მასალით.

აქტივობა „პლატონის სხეულები“

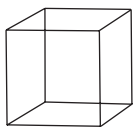
მასალა: მასწავლებლის მიერ წინასწარ მომზადებული ხუთივე მრავალწახნაგას ნიმუში, მრავალწახნაგების (დაქსეროქსებული) თარგები, მაკრატელი, ნებო.

იმისთვის, რომ მოსწავლეებმა უკეთ გაიგონ მოცულობის მნიშვნელობა - როგორ გამოისახება იგი ნახატში - და შეძლონ შუქ-ჩრდილის მეშვეობით ნამუშევარში საგანთა მოცულობის ასახვა, ისინი პირველ ეტაპზე საკუთარი ხელით დაამზადებენ ქაღალდისგან გეომეტრიულ ფიგურებს, რაც ხელს შეუწყობს მათ რეალური სამგანზომილებიანი საგნის სივრცეში განლაგების აღქმაში. მოსწავლეები სხვადასხვა წერტილიდან დააკვირდებიან ამ ფორმებს, რათა უკეთ დაინახონ სინათლის წახნაგებზე განაწილება. გაკვეთილის დასაწყისში, მასწავლებელი უხსნის ბავშვებს, რა არის მოცულობა, რა განსხვავებაა სიბრტყობრივ და მოცულობით გამოსახულებებს შორის და უყვება მათ ხუთი წესიერი მრავალწახნაგას შესახებ.

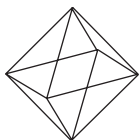
მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხეულებს და უყვება, რომ ქვემოთ გამოსახულ სხეულებს ბევრი წახნაგის ანუ გვერდის გამო მრავალწახნაგებს ეძახიან. ჩვენ გარშემო უამრავი სხვადასხვა ფორმის მრავალწახნაგა არსებობს - მრავალგვარი შენობა, სათამაშო კუბიკები, კარადები, მარილის და შაქრის პანაწუნა კრისტალები, სამკაულებში ჩასმული ლამაზი თვლები. ბუნებაში მრავალწახნაგების ფორმა უსასრულოდ ბევრია, მაგრამ წესიერი მრავალწახნაგა მხოლოდ ხუთია. ამ სხეულებს წესიერი ენოდათ იმიტომ, რომ ყოველ მათგანს ერთი ფორმის და ზომის წახნაგები (გვერდები) აქვს და თანაც, ყოველი წახნაგის ყველა გვერდი ერთი სიგრძისაა.

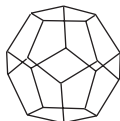
ტეტრაედრი - „ტეტრა“ (ძვ. ბერძნული) ანუ ოთხი = ოთხი ტოლგვერდა სამკუთხედი.

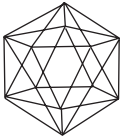
კუბი ანუ ჰექსაედრი - „ჰექსა“ ანუ ექვსი = ექვსი კვადრეტი.

ოქტაედრი - „ოქტა“ ანუ რვა = რვა ტოლგვერდა სამკუთხედი.

დოდეკაედრი - „დოდეკა“ ანუ თორმეტი = თორმეტი ტოლგვერდა ხუთკუთხედი.

იკოსადრი – „იკოს“, ანუ ოცი = ოცი ტოლგვერდა სამკუთხედი

პლატონის პორტრეტი – ფრაგმენტი რაფაელ სანტის ფრესკიდან „ათენის სკოლა“

წესიერ მრავალწახნაგებს პლატონის სხეულებს იმიტომ უწოდებენ, რომ ბერძენი ფილოსოფოსის, პლატონის სწავლებაში მათ დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდათ. ითვლებოდა, რომ:

ტეტრაედრი - ცეცხლის სიმბოლოა,
კუბი - მიწის,
ოქტაედრი - ჰაერის,
იკოსადრი - წყლის,
დოდეკაედრი კი სამყაროს სიმბოლოა.

ოთხი წესიერი მრავალწახნაგა პლატონამდეც კარგად იყო ცოხილი, დოდეკაედრი კი პლატონის სკოლის ფილოსოფოსებმა აღმოაჩინეს და ამ აღმოჩენას საიდუმლოდ ინახავდნენ. ამბობენ, რომ პლატონის მოწაფე ჰიპაზემ გასცა ეს საიდუმლო, რისთვისაც ღმერთებმა დასაჯეს - ზღვაზე დიდი ღელვა გააჩინეს და ხომალდი, რომლითაც ჰიპაზე მგზავრობდა, ზღვაში ჩაძირეს.

თეორიული შესავალის შემდეგ, მასწავლებელი დაურიგებს მოსწავლეებს თარგებს, რომლებსაც მოსწავლეები გამოჭრიან, გადაკეცავენ ნახაზის მიხედვით და ააწყობენ აღნიშნულ სხეულებს. მრავალწახნაგების თარგების ყოველი გვერდი უნდა გადაიკეცოს ერთი მიმართულებით, წაესვას ნებო თარგზე ყვითლად გაფერადებულ ნაწილებს და შეიკრას ფიგურები.

მრავალწახნაგები უნდა აეწყოს თეთრი ქაღალდისგან, რათა მომდევნო აქტივობაზე უკეთ დაინახონ ამ სხეულების მოცულობა და შუქ-ჩრდილის განაწილება.

დამატებითი აქტივობა:

მოსწავლეები ინანილებენ სამუშაოს, რათა დაამზადონ ბევრი ერთნაირი მრავალწახნაგა (განსაკუთრებით მოხერხებულებმა უნდა ითავონ შედარებით ძნელი თარგების გამოჭრა) – ზოგი გამოჭრის, ნაწილი გადაკეცავს, სხვები კი დააწებებენ გამოჭრილ და გადაკეცილ თარგებს. სამუშაოს ასეთი გადანაწილების შედეგად უფრო მეტი და ხარისხიანი ფიგურების გაკეთება შეიძლება.

კავშირი: ს.გ.VI.6. მოსწავლეს შეუძლია გუნდში მუშაობა შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემების გადასაჭრელად.

საბოლოოდ, მოსწავლეებს ექნებათ ბევრი ერთნაირი ფიგურა, რომლებითაც ახალი ფიგურების აწყობას შეძლებენ. მოსწავლეებმა უნდა ჩაატარონ ცდები – სხვადასხვა ხერხით დაადონ ერთმანეთს ჯერ მსგავსი, შემდეგ განსხვავებული მრავალწახნაგები და ნახონ, თუ როგორ ფორმებს მიიღებენ. მაგ. კუბებით კეთდება უფრო დიდი კუბი ან პარალელეპიპედი; დააკვირდნენ, რა მოხდება ორი, სამი, ოთხი და ა.შ. ტეტრაედრის ერთმანეთზე დადებისას. ძალიან ლამაზი ფორმები მიიღება ოქტაედრებით, დოდეკაედრებით.

შეთანხმების საფუძველზე მოსწავლეებს შეუძლიათ მოსაწონი ფორმის ფიგურების ერთმანეთზე დაწებება.

კავშირი სხვა საგნებთან:

მათ. VI.7. მოსწავლეს შეუძლია სივრცული ფიგურების ამოცნობა, აღწერა და სხვადასხვა ხერხით გამოსახვა;

მათ. VI.8. მოსწავლეს შეუძლია გეომეტრიული გარდაქმნების დემონსტრირება;

მათ. VI.9. მოსწავლეს შეუძლია ფიგურებისა და ფიგურის ელემენტებს შორის მიმართებების დადგენა.

მათემატიკის მასწავლებელს აქტივობაზე დამზადებული სხეულების გამოყენება ნიმუშებად შეუძლია.

მოსწავლეებს შეუძლიათ გააფერადონ მრავალწახნაგები, გაუკეთონ ყუნწები და ამ ფიგურებით მორთონ საახალწლო ნაძვის ხე უმცროსკლასელებისთვის.

კავშირი: ს.გ. VI.5. მოსწავლეს შეუძლია დაგეგმოს და შეასრულოს სხვადასხვა სახის სამუშაო.

ინდიკატორი 10. უმცროსკლასელებს ეხმარება ზეიმების გაფორმებაში, ინვენტარის შეკეთებაში, კლასის მოწყობაში.

აქტივობა II. „მოცულობა და შუქჩრდილი“

შედეგი: ს.გ. VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

ინდიკატორი 4. შუქ-ჩრდილის, ათინათის და დაცემული ჩრდილის საშუალებით გამოსახავს საგანთა მოცულობას.

მასალა: I აქტივობაზე დამზადებული მრავალწახნაგები, სახატავი ფურცლები, უბრალო რბილი (2B) ფანქრები, საშლელები

ყოველ მოსწავლეს წინ უდევს I აქტივობაზე დამზადებული მრავალწახნაგები. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დააკვირდნენ, რომელი გვერდია ყველაზე მუქი და რომელი - ყველაზე ღია, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება და დაასაბუთონ იგი. შემდეგ მოსწავლეებმა რამდენჯერმე უნდა შეუცვალონ ფიგურებს ადგილი – დაატრიალონ, ასწიონ მაღლა, დახარონ და დააკვირდნენ, როგორ იცვლება ფიგურების ჩრდილის ფორმა და სიმუქე – ფიგურის ძირთან და ფიგურისგან მოშორებით.

მოსწავლეები წინ დაიდებენ მრავალწახნაგებს და უბრალო ფანქრით დახატავენ მოცულობით სხეულებს – ჯერ ააგებენ მათ კონტურს, შემდეგ კი დაშტრიხავენ ჩრდილიან წახნაგებს. მასწავლებელი უხსნის ბავშვებს ფიგურების მარტივად დაშტრიხვის ხერხებს: განათებული გვერდი დატოვონ თეთრად, ყველაზე მუქი გვერდი დაშტრიხონ რამდენიმე, ერთმანეთის სანინალმდეგო მიმართულების შტრიხების 2-4 ფენით, უფრო ღია წახნაგი – შედარებით ნაკლები სიმუქის შტრიხებით და ა.შ.

კავშირი: ს.გ. VI.1. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად გამოიყენოს სახვითი ხელოვნების ელემენტები და პრინციპები ნამუშევრის შექმნისას.

კავშირი სხვა საგნებთან:

ბუნ. VI.7. მოსწავლეს შეუძლია დედამიწაზე სითბოსა და სინათლის განაწილებაზე მსჯელობა (გეგმავს და ატარებს ცდას დედამიწის ზედაპირზე სინათლის არათანაბარი განაწილების სადემონსტრაციოდ).

მასწავლებელს შეუძლია მსგავსი აქტივობის ჩატარება, სადაც მოსწავლეები მეხსიერებით

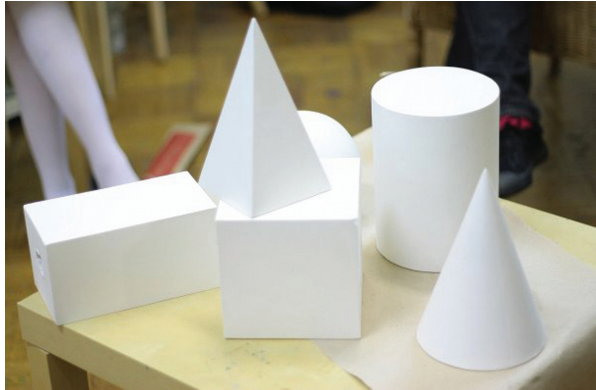
დახატავენ სამგანზომილებიან ფიგურებს და დაშტრიხავენ მათ მოცულობის გამოსახატად.

როდესაც მასწავლებელი დარწმუნდება, რომ მოსწავლეებმა დაძლიეს შუქ-ჩრდილით მარტივი გეომეტრიული საგნების მოცულობის გამოსახვის ამოცანა, მას შეუძლია მოსწავლეებისთვის შუქ-ჩრდილის გამოსახვის შედარებით რთული ამოცანის შეთავაზება:

აქტივობა „ნატურმორტი გეომეტრიული ფიგურებით“

მასალა: სახატავი ფურცლები, უბრალო რბილი (2B) ფანქრები, საშლელი.

მასწავლებელი დაუდებს მოსწავლეებს 3-4 გეომეტრიული ფიგურისგან შედგენილ ნატურმორტს (შესაძლოა, მასწავლებელმა დადოს ორი ან მეტი ნატურმორტი, კლასში ბავშვების რაოდენობის მიხედვით). მოსწავლეები დასხდებიან წრეში ნატურმორტის გარშემო. მასწავლებელი ჰკითხავს მოსწავლეებს, საიდან ეცემა ფიგურებს სინათლე, მათი რომელი გვერდებია განათებული და რომელი - ჩრდილში; სად არის ნატურმორტზე ყველაზე ნათელი და ყველაზე ბნელი ადგილები. ამის შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ ნამუშევარს ფანქრით - ჯერ მკრთალად მონიშნავენ ფიგურების კონტურებს (ყურადღება უნდა მიექცეს ფიგურების ფურცელზე კომპოზიციურ განაწილებას), შემდეგ დაშტრიხავენ მათ მოცულობის გამოსაცემად.

აქტივობა „შუქჩრდილი“

მასალა: სახატავი ფურცლები, უბრალო ფანქრები, დაკუჭული თეთრი ქაღალდები (ფაიფურის თეთრი ჭიქა).

I გაკვეთილი

მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, მოცულობით გეომეტრიულ ფიგურების დახატვის ხერხს - როგორ დაშტრიხეს ნახნაგები მათი მოცულობის გამოსახვლენად.

მასწავლებელი მერხებზე დაუდებს მოსწავლეებს ფაიფურის თეთრ ჭიქებს. მოსწავლეებმა ფანქრით უნდა დახატონ ჭიქები და დაშტრიხონ მათი გამოსახულება მოცულობის გამოსახატად. მასწავლებელი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ვინაიდან ჭიქები მერხებზე დევს და მოსწავლეები მათ ოდნავ გვერდიდან და ზევიდან უყურებენ, ისინი ხედავენ ჭიქის შიგნითა მხარესაც. ჭიქა მრგვალია, ამიტომ თუ მოსწავლე მას ზუსტად ზევიდან დახედავს, ჭიქის პირი სრულიად მრგვალი გამოჩნდება, მაგრამ ვინაიდან მოსწავლე ჭიქას გვერდიდან უყურებს, იგი ჭიქის პირს ოვალად აღიქვამს. შესაბამისად, მოსწავლეებმა უნდა დახატონ ჭიქის კონტური და დაშტრიხონ ჭიქის შიგნითა მხარეც, რომელსაც ჩრდილი გარეთა, ჩრდილიანი გვერდის საპირისპირო მხარეს ეცემა.

II გაკვეთილი

მასწავლებელმა (მსუბუქად, ბევრი ნაკეცის გარეშე) უნდა მოკეცოს ან მოკუჭოს თეთრი (სახატავი ფურცლის ნახევარი ან მეოთხედი) ქაღალდები და დააღაგოს ისინი ყველა მერხზე. მოსწავლეები უნდა დააკვირდნენ დაკუჭულ ქაღალდებს, შეადარონ, რომელი მონაკვეთებია მეტად განათებული და რომელია ჩრდილში. მასწავლებელმა უნდა მი-

აქცევენოს მოსწავლეებს ყურადღება იმაზე, რომ ჩრდილი ყველგან ერთი სიმუქის არ არის – ქალაქის ის მონაკვეთები (განსაკუთრებით ქვემოდან), სადაც სინათლის სხივი ნაკლებად ხვდება, უფრო მუქია, ვიდრე სხვა – მაგ. ზემოდან ჩრდილში მყოფი მონაკვეთები. მოსწავლეებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ მაგიდა, რომელზეც თეთრი ქალაქი დევს, თავისთავად ქალაქზე უფრო მუქია, განსაკუთრებით იმ ადგილებში, სადაც მას ქალაქის ჩრდილი ეცემა.

ალბრეხტ დიურერის ნახატები

მოსწავლეებმა უნდა გადაიხატონ დაკუჭული ქალაქის მოხაზულობა, პირობითად აღნიშნონ ნაკეცები და დაშტრიხონ ჩრდილში მყოფი მონაკვეთები. ყველაზე მეტად განათებული ადგილები არ უნდა დაიშტრიხოს – დარჩეს თეთრად; მაგიდა და განსაკუთრებით მაგიდის ის ნაწილი, სადაც ქალაქის ჩრდილი ეცემა, უნდა დაიშტრიხოს ყველაზე მუქად (ინტენსიურად).

ასეთივე პრინციპით დახატავენ მოსწავლეები ფაიფურის ჭიქას. სასურველია, ჭიქა იყოს თეთრი ან ღია ფერის და არ იყოს მოხატული.

აქტივობა „ვხატავთ ნატურმორტს შუქჩრდილებით“

მასალა: სახატავი ფურცლები, უბრალო ფანქრები, პასტელი ან საღებავი. მარტივი ნატურმორტისთვის საჭირო ნივთები.

მასწავლებელი მოსწავლეებს დაუღაგებს მარტივ ნატურმორტს – სასურველია, მარტივი ფორმის ნივთები (არაუმეტეს ორი ნივთისა) – მაგ. ფაიფურის თეთრი ჭიქა და ვაშლი ან რომელიმე წახნაგებიანი გეომეტრიული ფიგურა და რაიმე ფერადი ნივთი – თიხის ფილა, ვაშლი. მოსწავლეები ფანქრით, მკრთალად მონიშნავენ საგნების კონტურებს და გააფერადებენ ნატურმორტს.

მასწავლებელი მოსწავლეთა ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ აირეკლება ათინათი ჭურჭელსა ან სხვა რაიმე პრილა საგანზე. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ათინათი ყველაზე ნათელი ლაქაა, რომელიც ჩნდება ამოზრცული, პრილა ზედაპირების ყველაზე განათებულ წერტილში.

(ათინათის დახატვა არ არის აუცილებელი).

მასწავლებელმა უნდა შეახსენოს მოსწავლეებს ფერის გრადაციის პრინციპის გამოყენების საშუალებები შუქ-ჩრდილის გამოსახატად.

მოსწავლეები მკრთალად მონიშნავენ კონტურებს და დახატავენ ნატურმორტს საღებავებით.

კავშირი: ს.გ. VI.2. მოსწავლეს შეუძლია მიზანმიმართულად აირჩიოს და შემოქმედებითად გამოიყენოს სხვადასხვა მასალა, ტექნიკა და პროცედურა ნამუშევრის შექმნისას.

ს.გ. VI.3. მოსწავლე აკვირდება გარემოში ობიექტებს შორის კავშირებს და შეუძლია მათი თავისებურებების გადმოცემა ნამუშევარში.

ტერმინები: შუქ-ჩრდილი, ათინათი, დაცემული ჩრდილი.

შეფასების კრიტერიუმები:

მოსწავლე უნდა შევაფასოთ ქვემოთ ჩამოთვლილი უნარების მიხედვით:

- თარგის მიხედვით ფიგურის გამოჭრის და აწყობის უნარი;
- მრავალნახნაგების გრაფიკის ფანქრით დახატვა და შუქ-ჩრდილით მათი მოდელირება;
- მარტივი ფორმის საგნების შუქ-ჩრდილით მოდელირება ფანქრით;
- ნატურმორტის დახატვისას შუქ-ჩრდილის ფერით მოდელირება.

თავი V განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასების ნიმუშები

შეფასება სწავლების განუყოფელი ნაწილია და შემოწმების მთლიანი პროცესის შედეგს წარმოადგენს. შედეგზე ორიენტირებული სწავლების პრინციპების შესაბამისად, იგი უნდა ეყრდნობოდეს მოსწავლის მიერ გამოვლენილ სასწავლო შედეგებს, სადაც თეორიულ ცოდნაზე („რა იცის მოსწავლემ“) მეტი უპირატესობა პრაქტიკულ ცოდნას ანუ უნარჩვევებს („რა შეუძლია მოსწავლეს“) ენიჭება.

სასწავლო შედეგები სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგში ფართო შესაძლებლობებს იძლევა შეფასებისთვის საჭირო ინფორმაციის შეგროვებისათვის, რისთვისაც ამ დარგში მრავალფეროვანი ხერხები და საშუალებები არსებობს. მაგალითად:

- პერიოდული საკლასო და სასკოლო გამოფენები;
- პორტფოლიოები და პრაქტიკული სავარჯიშოების ალბომები;
- ნამუშევრები;
- მასწავლებლის წიგნაკი საინფორმაციო ჩანაწერებისთვის, სადაც ასახული იქნება ყოველი მოსწავლის მიერ განვლილი გზა;
- ტესტები. მას შეიძლება მრავალგვარი ფორმა ჰქონდეს: კითხვარი, დაუმთავრებელი წინადადებების დასრულება, კროსვორდი, ხელოვანის (ან ნამუშევრის, ეპოქის, სტილის, ქვეყნის) ამოცნობა და სხვ. (ამ ტიპის ტესტების ნიმუშები იხილეთ მოსწავლის სახელმძღვანელოს დასკვნით ნაწილებში).
- კითხვარები;
- მსჯელობა საკუთარ და სხვათა ნამუშევრებზე;
- დისკუსია;
- პრეზენტაცია.

როგორც ზემოთ ვახსენეთ, ჩემოთვლილი ხერხები შეფასებისთვის საჭირო ინფორმაციის შეგროვებაში გვეხმარება და რაც მთავარია, საშუალებას გვაძლევს, შევაფასოთ არა მარტო ერთი კონკრეტული ნამუშევარი, არამედ ავსახოთ მოსწავლის შემოქმედებითი და გონებრივი ზრდის პროცესი, გამოვავლინოთ ის სფეროები, რომლებშიც მოსწავლე წარმატებული ან ნაკლებად წარმატებულია და დავსახოთ ხარვეზთა დაძლევის გზები. ამერიკელი განმანათლებელი მარვინ ბარტელი თავის ნამუშევრებში აღნიშნავს, რომ მასწავლებელი სისტემატურად უნდა აღწუსხავდეს მოსწავლის განვითარების პროცესს მსგავსი ტიპის შეფასების რუბრიკების მეშვეობით:

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება – განვითარების შეფასების რუბრიკა
(ავტორი მ. ბარტელი)

კატეგორია	მასწავლებელი: _____ მოსწავლე: _____ აღწერა	კომენტარი		
		კარგი	საშუ- ალო	საჭიროებს გაუმ- ჯობესებას
ზრდა, სიახლე და გაუმჯობესება	შეესაბამება თუ არა ეს ნამუშევარი იმავე მოსწავლის წინა ნამუშევარს?			
	ჩანს თუ არა მასში მეტი გრძნობა და გამომსახველობა?			
	ჩანს თუ არა მასში მეტი ნააზრევი?			
	ჩანს თუ არა მასში მეტი ოსტატობა?			
შემოქმე- დებითობა და მოულოდნელი აღმოჩენები	რამდენად ორიგინალური, ინოვაციური და თამამია ნამუშევარი?			
	ჩანს თუ არა ზრდა ან რაიმე ცვლილება იგივე მოსწავლის წინა ნამუშევართან შედარებით?			
დავალების შესრულება	რამდენად კარგადაა ნამუშევარში გადაჭრილი დავალებაში მოცემული პრობლემა?			
	თუ მოსწავლის ნამუშევარი არ ითვალ- ისწინებს მოცემული დავალების პირობებს და სხვაგვარადაა გადანყ- ვეტილი, ჰქონდა თუ არა მოსწავლეს ამისთვის სერიოზული მიზეზი?			
გულმოდგინება	ნამუშევრის სტილი სწორად და გააზრებულადაა შერჩეული და მისი შესრულება სათანადო დონეზეა.			
	ზედმეტად არ ჩქარობს ნამუშევრის დასრულებას, მაგრამ ყურადღებას აქცევს მის ხარისხს.			
თანამშრომ- ლობა	მოსწავლე თანამშრომლობს თანა- კლასელებთან; ყურადღებიანია სხ- ვების მიმართ დისკუსიების მსვლელო- ბისას; ეხმარება მეგობრებს, მაგრამ არ ასრულებს სამუშაოს მათ მაგივრად			
	უსვამს თუ არა მოსწავლე მეგობრებს კარგ შეკითხვებს?			

სამუშაო ჩვენები	ბოლომდე ასრულებს თუ არა სამუშაოს?			
	ესაუბრება თუ არა თანაკლასელებს სამუშაოს შესახებ და არა სხვა თემებზე?			
ხელოვნების პრინციპები და ელემენტები	ეძებს თუ არა ხელოვნების პრინციპების გამოყენების და კომპოზიციური გადაწყვეტის სხვადასხვა გზებს ხელოვნების ელემენტების მაქსიმალური გამომსახველობის მისაღწევად?			
	ცდილობს თუ არა ერთიანობისა და მრავალფეროვნების მიღწევას დასამახსოვრებელი ნამუშევრის შექმნის მიზნით?			

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სწავლებისას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სწორ შეფასებას. სამწუხაროდ, ხშირია შემთხვევები, როდესაც შეფასების დროს ყურადღება ექცევა მხოლოდ მზა ნამუშევრის თვისებებს, განსაკუთრებით - გამოსახვის რეალისტურ მანერას და ყურადღების მიღმა რჩება ისეთი მნიშვნელოვანი მომენტები, როგორიცაა თვით მუშაობის პროცესი, ძალისხმევა, ჩართულობა, შემოქმედება და ა.შ. ამ დროს კი სწორედ შემოქმედებითი პროცესი აძლევს მოსწავლეს საშუალებას, არა მარტო დახვეწოს მოტორული უნარები და დაეუფლოს პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებს, არამედ ავარჯიშოს გონება ახალი, შემოქმედებითი იდეების გენერირებასა და მათი განხორციელების საუკეთესო გზების მოძიებაში. მაგალითად, საუკეთესო კომპოზიციური გადაწყვეტილების ძიება ხელს უწყობს აზროვნებისა და პრობლემათა გადაჭრის უნარების განვითარებას, ნამუშევარში საკუთარი გრძნობების და იდეების გამოვლენის გზების ძიება - თვითგამოხატვის უნარის ჩამოყალიბებას და ა.შ.

ლ. ჰეტლანდი¹ თავის წიგნში "მხატვრული აზროვნება" (2007) ასახელებს "გონების რვა ჩვენს", რომელთა ჩამოყალიბებასაც ხელს უწყობს სახვითი ხელოვნების სწავლა და რომლებიც მას შეფასების მთავარ კრიტერიუმებად მიაჩნია: 1) ოსტატობის განვითარება, 2) გატაცება და მონდომება, 3) წარმოსახვა, 4) გამომხატველობა, 5) დაკვირვება, 6) ასახვა, 7) მოძიება და კვლევა, 8) ხელოვნების სამყაროს გაგება.

პროგრამაში მოყვანილი შეფასების რუბრიკების გარდა, მასწავლებელმა ასევე უნდა დასახოს და გამოიყენოს უფრო კონკრეტული ტიპის რუბრიკები, რომლებიც კონკრეტულ საკითხთან ან დავალებასთან იქნება დაკავშირებული. ასეთია, მაგალითად, რუბრიკა, რომელშიც დანერჩილებითაა მოცემული მოსწავლის შემოქმედებითი პროცესის შეფასების კრიტერიუმები²:

1 Lois Hetland I and coauthors, Studio Thinking (2007)

2 Student Evaluation: A Teacher Handbook, Saskatchewan Education, 1991.

შემოქმედებითი პროცესის შეფასების რუბრიკის ნიმუში

კრიტერიუმები	დონე 4	დონე 3	დონე 2	დონე 1
იკვლევს და ავითარებს იდეებს	მუდმივად იკვლევს, სთავაზობს ან/და ავითარებს ორიგინალურ იდეებს ინოვაციური გზით.	ხშირად იკვლევს ან სთავაზობს იდეებს და შეუძლია იდეის განვითარება.	ზოგჯერ იკვლევს ან სთავაზობს იდეებს, მაგრამ უჭირს იდეის განვითარება.	იშვიათად სთავაზობს იდეას ან ავითარებს მას.
ავლენს ტექნიკურ ოსტატობას და მასალის/იარაღების გამოყენების სტრატეგიებს	უმეტესად იყენებს შესაფერის და გამომსახველ ტექნიკურ საშუალებებს.	რეგულარულად მუშაობს უნარებისა და ტექნიკების გასაუმჯობესებლად.	ბევრ სფეროში ჩანს ტექნიკის ფლობისა და უნარების ნაკლებობა.	უნარებისა და ტექნიკის ფლობის დაბალი დონე.
ავლენს პრობლემათა გადაჭრის უნარს	ხშირად ავლენს პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის უნარს, სთავაზობს ალტერნატივებს ან ინოვაციურ გადაწყვეტილებებს.	პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის საშუალო დონის უნარი. ზოგჯერ სთავაზობს გადანწყვეტილებებს.	პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის მინიმალური უნარი. უჭირს მრავალი პრობლემის გადანწყვეტა.	პრობლემათა გადაჭრის არაეფექტიანი უნარი. ყოველთვის ეყრდნობა სხვებს პრობლემის გადაჭრის საკითხში.
მუშაობს დამოუკიდებლად	თვითმოტივირებული და მუშაობს დამოუკიდებლად უმაღლეს დონეზე.	საჭიროებს ნაწილობრივ მითითებას მაგრამ მუშაობს დამოუკიდებლად.	იშვიათად მუშაობს დამოუკიდებლად.	არასდროს მუშაობს დამოუკიდებლად; საჭიროებს მუდმივ ხელმძღვანელობას და დახმარებას.
ავლენს ორგანიზებულობის უნარს	უმეტესწილად ავლენს უმაღლესი დონის ორგანიზებულობას	ძირითადად, ორგანიზებულია, მაგრამ ზოგჯერ ავლენს არაორგანიზებულობას	იშვიათად არის ორგანიზებული, მაგრამ პერიოდულად ცდილობს ორგანიზებულობის გამოვლენას.	არ ცდილობს, იყოს ორგანიზებული და ყოველთვის საჭიროებს შეხსენებას და ხელმძღვანელობას.

თანამშრომლობის სხვებთან ჯგუფის მიზნების მისაღწევად	ავლენის ლიდერობის მუდმივ უნარს და საჭიროების შემთხვევაში იყენებს მას.	უმეტეს შემთხვევაში სთავაზობს იდეებს და თანამშრომლობის სხვებთან.	ჯგუფური მუშაო ბის დროს იშვიათად სთავაზობს იდეებს ან გადაწყვეტილებებს.	არ მონაწილეობს ჯგუფურ მუშაობაში.
იყენებს რეფლექსური აზროვნების უნარს	შემოქმედებითი პროცესის დროს ყოველთვის იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს ზოგჯერ იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს იშვიათად იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს არ იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.

მოცემული რუბრიკის კრიტერიუმები შეიძლება შეიცვალოს საგნის მიმართულების ან მოსწავლეთა ასაკის შესაბამისად.

იმ შემთხვევაში, როდესაც შეფასების საგანი კონრეტული ჟანრი ან ტექნიკის ნიმუშია, შესაბამისი კრიტერიუმები უფრო დეტალურად და ვრცლად უნდა იყოს წარმოდგენილი. მაგალითისთვის განვიხილოთ კოლაჟის შეფასების რუბრიკა:

კოლაჟი (შეფასების რუბრიკა)

კომპონენტი	დონე 4	დონე 3	დონე 2	დონე 1
საერთო შთაბეჭდილება	კოლაჟი სრულად გადმოსცემს ავტორის მიერ კოლაჟის თემის გაგებას და გამოხატავს იდეას ნათლად და შემოქმედებითად.	კოლაჟი გადმოსცემს ავტორის მიერ კოლაჟის თემის გაგების ზოგიერთ ასპექტს.	კოლაჟი გამოსახავს თემასთან დაკავშირებულ სიტყვებსა და გამოსახულებებს, მაგრამ ვერ გამოხატავს ავტორის იდეას ან გადმოსცემს მას ზოგადად.	კოლაჟი ვერ გამოხატავს ადეკვატურად ავტორის მიერ თემის გაგებას.
გაფორმება	გამოყენებული გამოსახულებები გამოჭრილია შესაფერის ზომაზე და საინტერესო ფორმისაა, კარგადაა განლაგებული, ზოგი ნინ და ზოგი - უკან. ყურადღება ექცევა კოლაჟზე ნახატების განლაგების ნონასწორობას.	გამოყენებული გამოსახულებები გამოჭრილია შესაფერის ზომაზე და საინტერესო ფორმისაა, კარგადაა განლაგებული, ზოგი ნინ და ზოგი - უკან. კოლაჟზე ნახატების განლაგება არ არის ბოლომდე განონასწორებული.	გამოყენებული გამოსახულებები შესაფერისი ზომისაა და ფორმისაა, მაგრამ ელემენტების განლაგება ნაკლებად მიმზიდველია. იგრძნობა ელემენტების განლაგების ნაკლებ-გააზრებულობა.	გამოყენებული ნახატები არაა შემოჭრილი და არ აქვს შესაფერისი ზომა და ფორმა. კოლაჟის გაფორმება გაუაზრებელია.

ტექნიკური გადანწყვეტა	იგრძნობა სერიო- ზული ყურადღება კოლაჟის გად- ანწყვეტისადმი, იგი უაღრესად მიმზიდველია აგების, გა- ფორმებისა და შესრულების ოს- ტატობის თვალს- აზრისით.	იგრძნობა ყურადღება კოლაჟის გად- ანწყვეტისადმი, იგი მიმზიდ- ველია აგების, გაფორმებისა და შესრულების ოსტატობის თვალსაზრისით.	იგრძნობა ერთგ- ვარი ყურადღება კოლაჟის გად- ანწყვეტისადმი. იგი მისაღებად გამოიყურება, მა- გრამ შესრულება ნაწილობრივ უწესრიგოა.	კოლაჟი დაუდე- ვრდაა შეს- რულებული. იგი ძალზე უწეს- რიგოა და ძალიან სუსტადაა გად- ანწყვეტილი. იგი არ გამოიყურება მიმზიდველად.
----------------------------------	---	---	---	--

მოცემული რუბრიკის კრიტერიუმები შეიძლება შეიცვალოს საგნის მიმართულების ან მოსწავლეთა ასაკის შესაბამისად.

ზოგიერთი სამუშაოს შესრულებისას, შესაძლებელია, რამდენიმე სახის შეფასების ინსტრუმენტის გამოყენება. მაგალითისთვის განვიხილოთ აქტივობა "კომიქსი", რომელიც VI კლასის მასალებშია მოცემული. აქ შეიძლება როგორც შეფასების, ისე თვითშეფასების რუბრიკებისა და კითხვარის გამოყენება.

სამუშაოს შესრულებამდე მოსწავლეებს ურიგდებათ კითხვები, რომლებიც დაეხმარება მათ საინტერესო იდეების გენერირებაში, აგრეთვე ხელს შეუწყობს საკუთარი ნამუშევრების ცხოვრებისეულ გამოცდილებასთან დაკავშირებაში. არ არის აუცილებელი, ყველა კითხვისა და პასუხის მომავალ ნამუშევარში ასახვა - მათი დანიშნულება მოსწავლის მეხსიერებისა და ფანტაზიის სტიმულირებაა. მოსწავლეებს შეუძლიათ, უპასუხოდ დატოვონ ზოგიერთი შეკითხვა ან შეცვალონ იგი საკუთარი კითხვით.

კომიქსი

შენიშვნა: მოცემული კითხვარი გამოიყენება, როგორც გონებრივი იერიშის ერთ-ერთი ინდივიდუალური ვარიანტი. მისი მთავარი მიზანია, გააქტიუროს მოსწავლის მეხსიერება და წარმოსახვა, მისცეს მას სტიმული, რომ კომიქსისთვის საკუთარ ცხოვრებასთან და პიროვნებასთან დაკავშირებული იდეები მოიფიქროს. ამავე დროს, კითხვებზე გაცემული პასუხები საკმაო ინფორმაციას აწვდის მასწავლებელს, ზოგადად, მოსწავლის აზროვნებისა და წარმოსახვის უნარის შესახებ და კონკრეტულად ამ დავალებასთან დაკავშირებული მისი იდეების შესახებ, უადვილებს ამ იდეების წყაროების გამოვლენას და, შესაბამისად, ნამუშევრის უკეთ გაგებასა და შეფასებაში ეხმარება მას.

კითხვარი

1. რომ შეგეძლოს, რას შეცვლიდი მსოფლიოში? რას მოიმოქმედებდი, ზებუნებრივი ძალა რომ გქონდეს?
2. რომელი ნივთი გახასიათებს ყველაზე უკეთ? იგი დეკორატიულია თუ ფუნქციური (გამოყენებითი)? ტანსაცმელია თუ საოჯახო ნივთი? ხელოვნურია თუ ბუნებრივი? გამოსცემს თუ არა ხმებს?

3. მოყვები რაიმე მასწავლებელზე, ნათესავზე, მეგობარზე ან მეზობელზე, რომლებმაც გავლენა იქონიეს შენზე.
5. რომელია შენი საყვარელი გამონათქვამი?
6. გქონია როდესმე რაიმე უხერხული მომენტი? როგორ შესძელი მისი გადალახვა? ხომ არ დაგცინოდნენ მის გამო მეგობრები ან ნათეავეები?
7. თუ დაგსიზმრებია ბევრჯერ ერთი და იგივე სიზმარი? აღწერე იგი.
8. თუ გინატრია, რომ ცხოველებს ლაპარაკი შეეძლოთ? ასე რომ იყოს, რას ჰკითხავდი მათ? რას გიპასუხებდნენ ისინი?
9. ბავშვობაში რამის ხომ არ გეშინოდა? როგორ დასძლიე შიში?
10. რას შეცვლიდი საკუთარ თავში? არ არის აუცილებელი, იფიქრო რაიმე უარყოფით თვისებაზე ან გარეგნობაზე. მაგალითად, რა მოხდებოდა, ძილი რომ აღარ გჭირდებოდა?
11. დახმარებიხარ ვინმეს როდესმე? შეგიძლია რაიმე საინტერესო ამბის მოყოლა გადარჩენის შესახებ?
12. რა გაღელვებს ყველაზე მეტად? რაიმე ჩვევა ხომ არ გახასიათებს ნერვიულობის დროს?
13. შეგიძლია, აღწერო შენი “მეორე მე”? როგორ გამოიყურება და იქცევა იგი?
14. რომელია შენ მიერ წაკითხული ყველაზე საინტერესო წიგნი? რატომ იმოქმედა მან შენზე ასე ძლიერ?
15. ხომ არ გამოგიგონია ან გაგიკეთებია ოდესმე რაიმე უცნაური ნივთი ან სათამაშო?
16. რა გეჯავრება?
17. გქონია რაიმე უსიამოვნება? რა მოხდა მაშინ?
18. თუ მოიმოქმედე ოდესმე ისეთი რამ, რასაც შეიძლება თავგადასავალი ეწოდოს?
19. თუ გაქვს რაიმე ყოველდღიური რიტუალები? თუ შეეჩვიე რამეს ისე, რომ გაუცნობიერებლად აკეთებ? ხომ არ მომხდარა ისე, რომ ამას რაიმე სასაცილო შედეგი მოჰყოლია?

კომიქსის შეფასების რუბრიკა

კრიტერიუმები	დამაკმაყოფილებელი	კარგი	სანიმუშო
ამბის კონცეპტუალური იდეა	ამბავი ეყრდნობა ცხოვრებისეულ გამოცდილებას და ძირითადად, კარგადაა დაგეგმილი. გამოყენებულია ვიზუალური სიმბოლოები.	ამბავი შეიცავს სხვადასხვა შინაარსობრივ შრეს და კარგადაა დაგეგმილი.	ამბავი კარგადაა დაგეგმილი და მისი კონცეპტუალური იდეა ნათელია კომიქსის შექმნის მთელი პროცესის განმავლობაში – ჩანაფიქრის გააზრებიდან ნამუშევრის დასრულებამდე. ამბავი შეიცავს დრამატულ მოქმედებას, იუმორს ან იდუმალების ელემენტს, რაც იწვევს მაყურებლის ინტერესს. გამოყენებულია ვიზუალური მეტაფორები.
ხატვის უნარები	ხატვის სტილი შეეფერება იდეას.	შინაარსი წარმატებით გადმოიცემა შერჩეული ხატვის სტილით, იქნება ეს რეპრეზენტაციული, პირობითი თუ აბსტრაქტული სტილი. დახატული პერსონაჟი წარწერასთან საინტერესო კავშირის შექმნას უწყობს ხელს	ნახატის სტილი, ხელნაწერი ტექსტი და დატუშვის თავისებურებები ხელს უწყობს ამბის კონცეპტუალური იდეის გამოვლენას. მოძრაობის მიმართულების ხაზები აცოცხლებს ნახატის ხასიათს.. შინაარსი წარმატებით გადმოიცემა შერჩეული ხატვის სტილით, იქნება ეს რეპრეზენტაციული, პირობითი თუ აბსტრაქტული სტილი ნახატისა და ხელნაწერის ურთიერთკავშირი მეტად საინტერესო, დინამიკურ შეხამებას ქმნის.
ოსტატობა	ნახატი აკურატულადაა შესრულებული ფურცელი არ არის გახეული.	ნახატი ძირითადად აკურატულადაა შესრულებული. ყველა ნახატები, და ტექსტები დასრულებულია.	ნახატი სუფთად და აკურატულადაა შესრულებული. კომიქსის დასრულებული, დამუშავებული ნამუშევრის სახე აქვს.

გადანწყვეტა	ხელოვნების ზოგიერთი ელემენტი და პრინციპი შედგინადაა გამოყენებული საინტერესო კომპოზიციის შესაქმნელად. ნამუშევრის გადაწყვეტა შეესაბამება თხრობით ტიპს.	შედეგიანად არის გამოყენებული ხელოვნების ზოგიერთი ელემენტი და პრინციპი საინტერესო კომპოზიციის შესაქმნელად. კომპოზიცია ხელს უწყობს მაცურებელს, სწორად წაკითხოს ამბავი.	წინა და უკანა პლანი ერთნაირად მნიშვნელოვანია და საინტერესო ერთიანობას ქმნის. კომპოზიცია მთლიანობაში, ცალკეული ნახატები და სათაური დინამიურ შთაბეჭდილებას ქმნის. კომიქსი ისეთნაირადაა აგებული, რომ მაცურებლის თვალი სწორი თანმიმდევრობით აღიქვამს ამბავს.
შემოქმედებითობა	ამ ნამუშევარში ზოგი რამ საინტერესოა. ელემენტი გამოყენებულია ახლებურად და საინტერესოდ.	ნამუშევარს ახასიათებს მეტად საინტერესო თვისებები, რომლებიც იზიდავს მაცურებლის თვალს. კარგადაა გამოყენებული ცარიელი ადგილები, რაც მნახველის წარმოსახვის გააქტიურებას უწყობს ხელს.	ამ ნამუშევარში ბევრი სიახლეა. მრავალი ელემენტი ახლებურად, შესაფერისად და საინტერესოდ გამოყენებული. კარგადაა გამოყენებული ცარიელი ადგილები რაც მნახველის წარმოსახვის გააქტიურებას უწყობს ხელს.

მოცემული რუბრიკის კრიტერიუმები შეიძლება შეიცვალოს საგნის მიმართულების ან მოსწავლეთა ასაკის შესაბამისად.

კომიქსის შეფასების რუბრიკა:

სახელი: _____

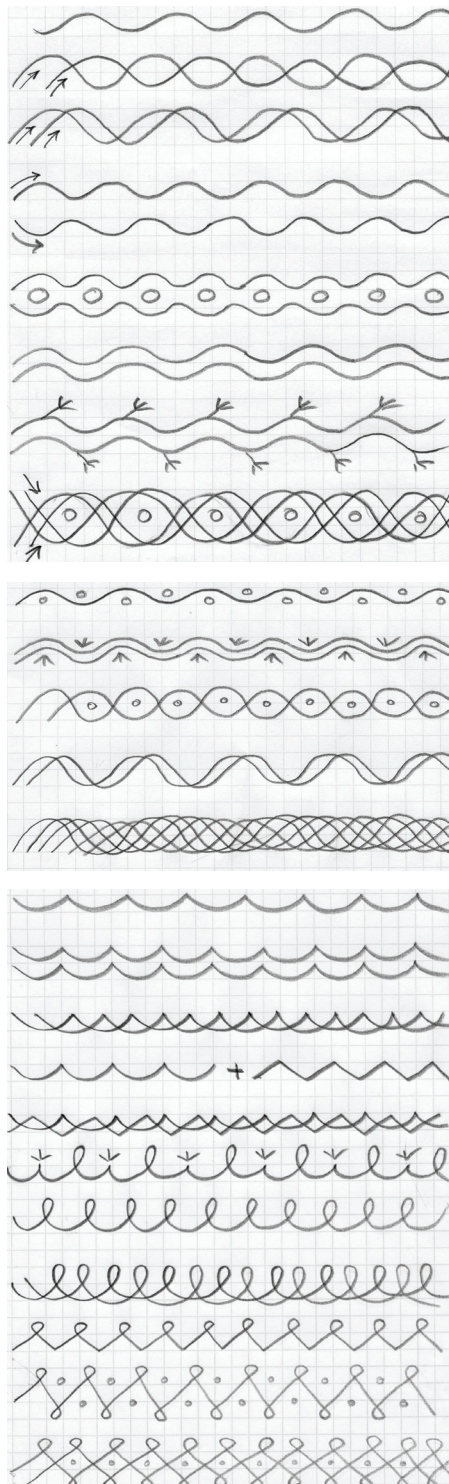
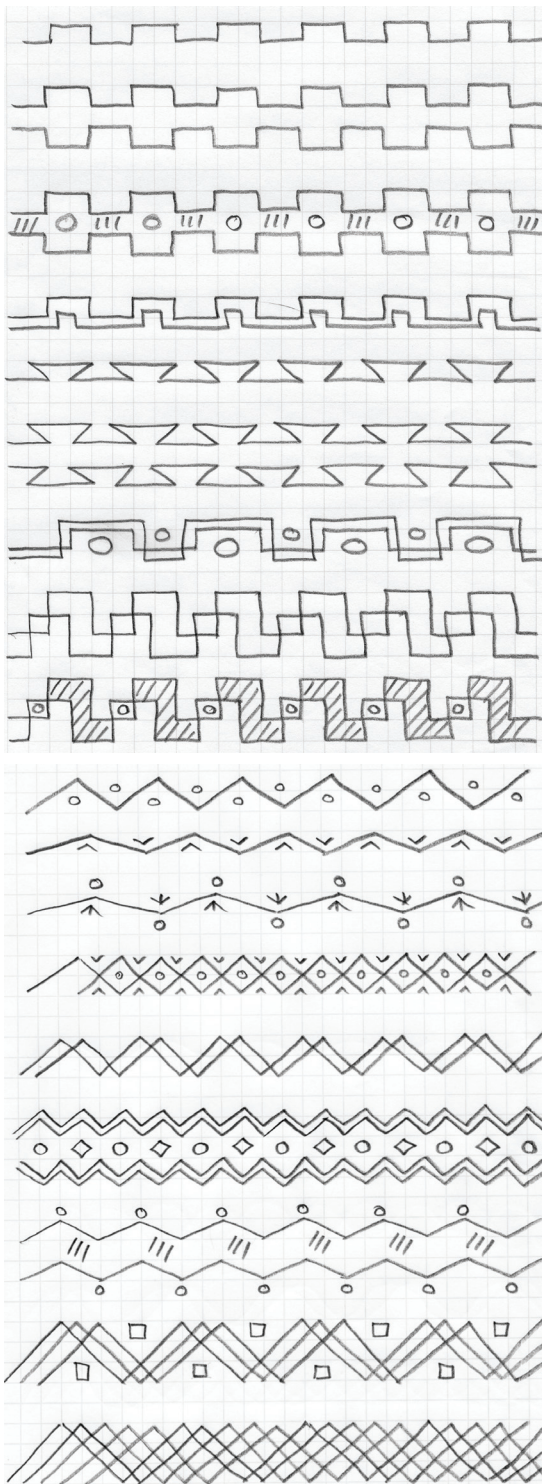
დააკვირდი შენს ნამუშევარს და გაიხსენე მისი შექმნის პროცესი. ამის შემდეგ შეეცადე, რაც შეიძლება ზუსტად და პატიოსნად უპასუხო შეკითხვებს. გახსოვდეს, რომ ამ კითხვებზე არასწორი პასუხი არ არსებობს, საინტერესოა შენი გამოხმაურება საკუთარ ნამუშევარზე.

1. მიგანია თუ არა, რომ მთლიანობაში შენი კომიქსი გადმოსცემს იმ იდეას, რომელიც შენ გსურდა, რომ მაცურებელამდე მიგეტანა? თუ ასეა, რა ელემენტების გამოყენება დაგეხმარა ამაში და რა სახით გამოიყენე ისინი? თუ არა, რა ელემენტები “არ მუშაობს”, შენი აზრით?
2. მოგანიჭა სიამოვნება შენი ამბის გადმოცემამ? რატომ?
3. ისურვებდი თუ არა, რომ მომავალში შენი მოსწავლეებისათვის კომიქსების ხატვა გესწავლებინა? რატომ?
4. რა იყო ყველაზე სახალისო ამ დავალების შესრულებისას?
5. რა იყო ყველაზე რთული?
6. თავიდან რომ ასრულებდე ამ ნამუშევარს, რას შეცვლიდი?

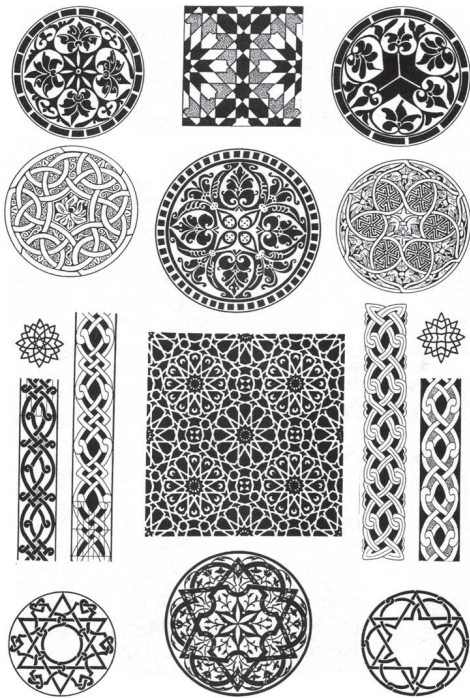
როგორც შეფასების მოხერხებული ინსტრუმენტი, რუბრიკები გამოიყენება ნებისმიერი იმ თემისთვისაც, რომელიც ყოველწლიურად, მაგრამ გართულებული სახით აისახება სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების პროგრამაში (მაგ. ამა თუ იმ ჟანრის ნამუშევარი: ნატურმორტი, პორტრეტი; ან ამა თუ იმ ელემენტისა თუ პრინციპის: ხაზი, ფერი და სხვ. დაუფლება და გამოყენება). მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს რუბრიკები მოითხოვს ადაპტაციას სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფებისთვის, შეფასების განსხვავებულ, დაზუსტებულ სქემებს, სადაც დეტალურად იქნება ასახული მიმდინარე წლის ახალი, გართულებული მოთხოვნები. კონკრეტული პირობებისა და პროგრამების გათვალისწინებით, მასწავლებელს თავად შეუძლია ამგვარი რუბრიკების შედგენა ან უკვე არსებულში ცვლილებების შეტანა.

დანართი

სახვითი ორნამენტის აბაზის ნიმუშები

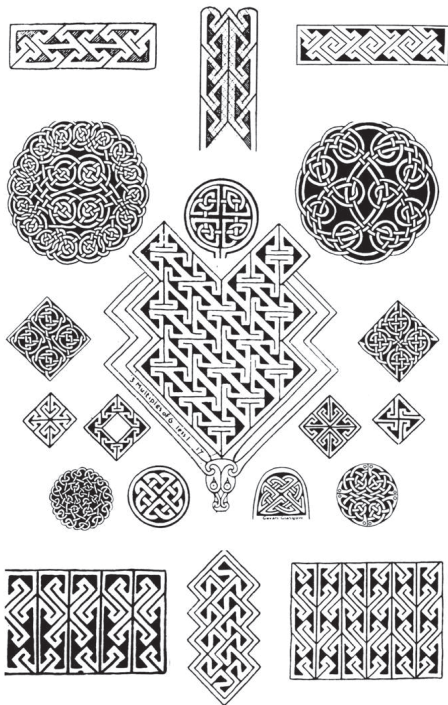
ორნამენტი

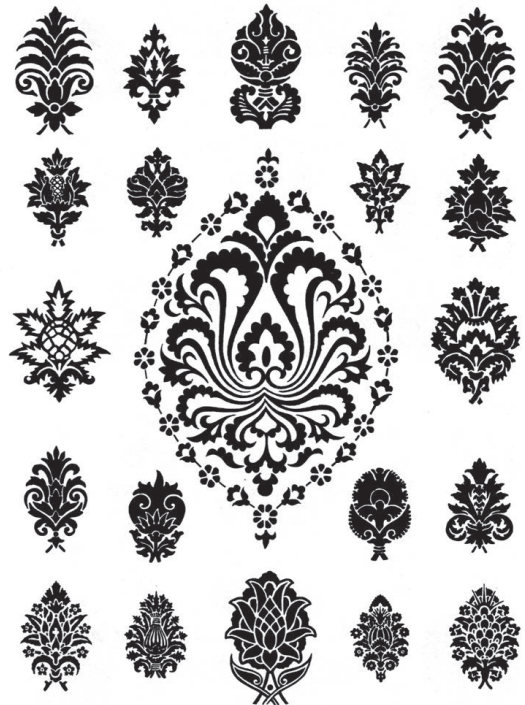
ეგვიპტური

არაბული

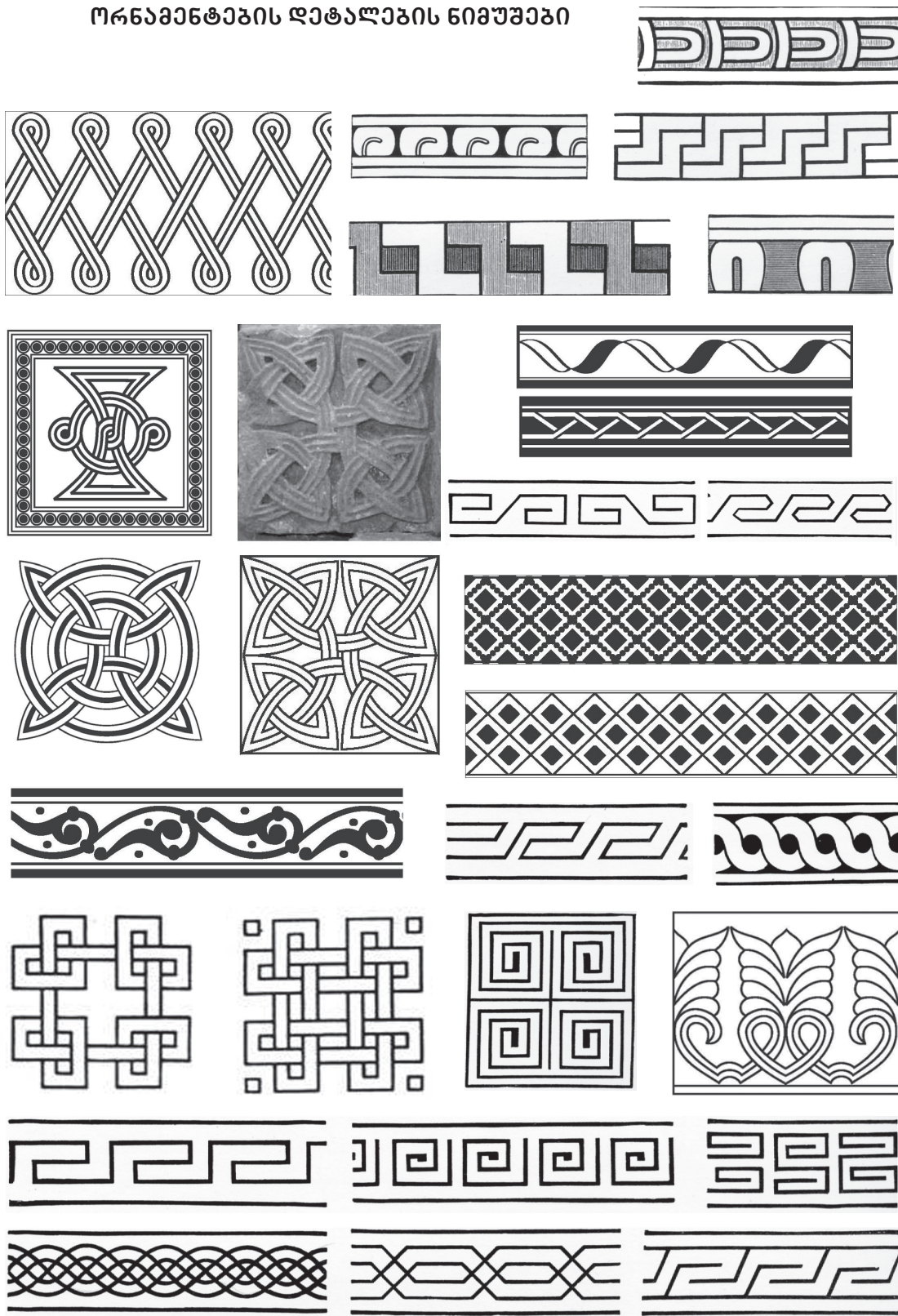

კელტების

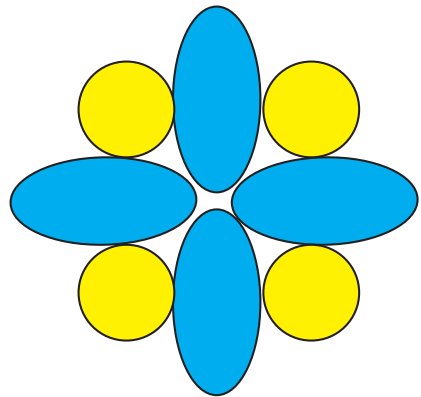
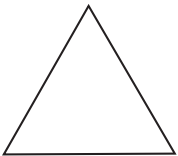
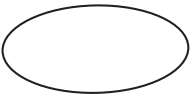
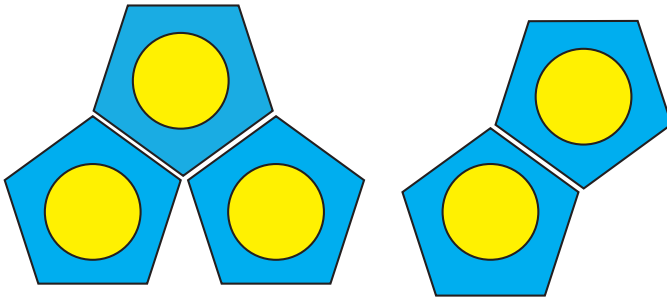
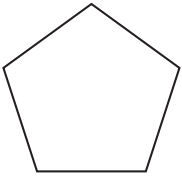
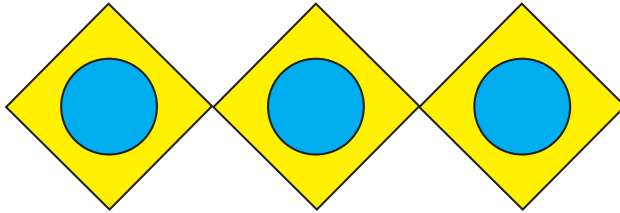
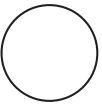
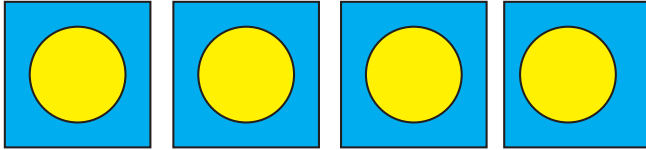
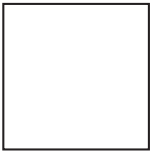
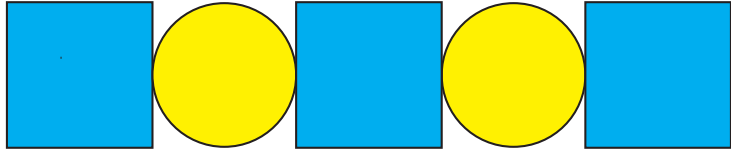
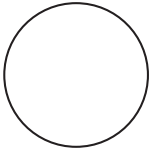

მცენარეული

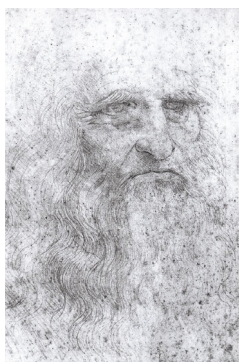
ორნამენტების დეტალების ნიმუშები

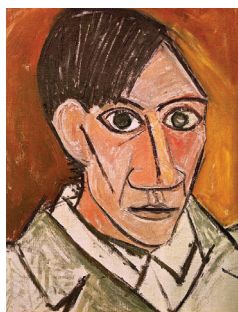
ორნამენტი გეომეტრიული ფიგურებით

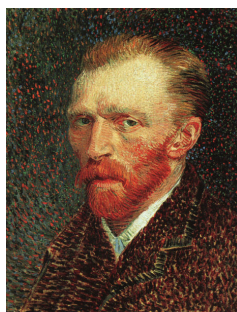
ავტოპორტრეტი

ლეონარდო და ვინჩი

პაბლო პიკასო

ვინსენტ ვან გოგი

არისტიდ მაიოლი

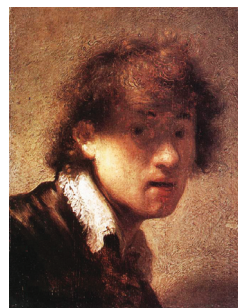
ფრანსისკო გოია

ოგიუსტ რენუარი

რემბრანტი

ალბრეხტ დიურერი

ელიზაბეტ ვიჟე ლებერენი

ვან დეიკი

რაფაელ სანტი

ანტონი ვან დეიკი

შარდენი

ნატურმორტი

პომპეის ფრესკა

კარავაჯო

ვინსენტ ვან გოგი

პაბლო პიკასო

ვინსენტ ვან გოგი

პოლ სეზანი

ვილემ კლაას ჰედა

პოლ გოგენი

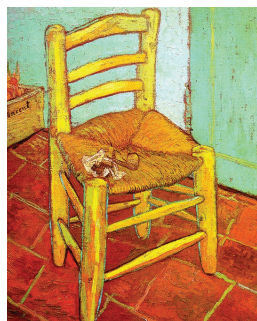
პოლ სეზანი

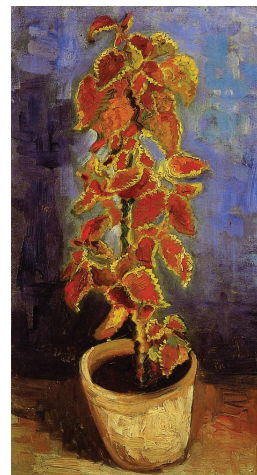
ოგიუსტ რენუარი

ანრი რუსო

ვინსენტ ვან გოგი

ვინსენტ ვან გოგი

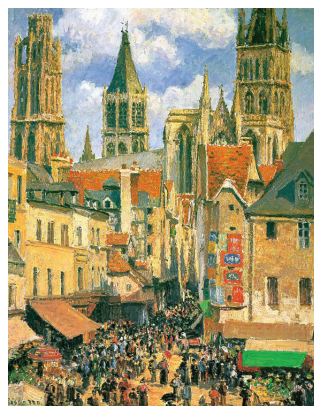
პეიზაჟი

კლოდ მონე

ანრი რუსო

კამილ პისარო

პოლ გოგენი

ვინსენტ ვან გოგი

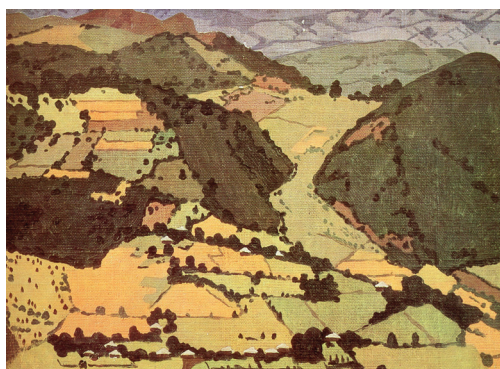
პოლ გოგენი

იან ვერმერი

პოლ სეზანი

დავით კაკაბაძე

ვინსენტ ვან გოგი

პორტრეტი

ვერმეერი

ჰანს მემლინგი

ელ გრეკო

ჰანს ჰოლბეინი

დიეგო ველასკესი

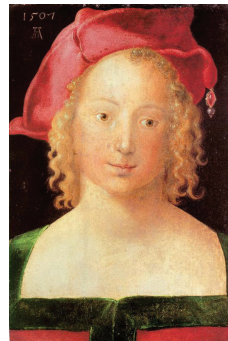
ჟაკ ლუი დავიდი

ვინსენტ ვან გოგი

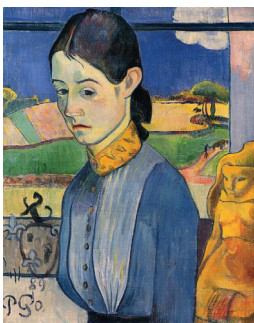
ლეონარდო და ვინჩი

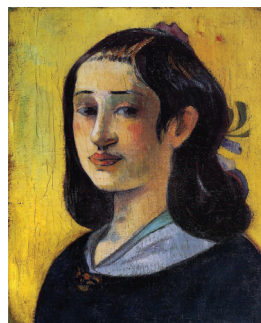
ალბრეხტ დიურერი

ალბრეხტ დიურერი

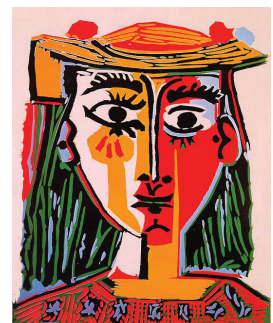
პოლ გოგენი

ამადეო მოდილიანი

პაბლო პიკასო

გრავიკა

1

2

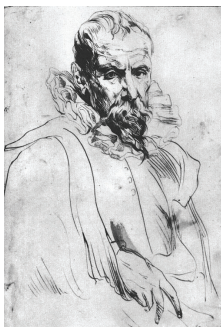
3

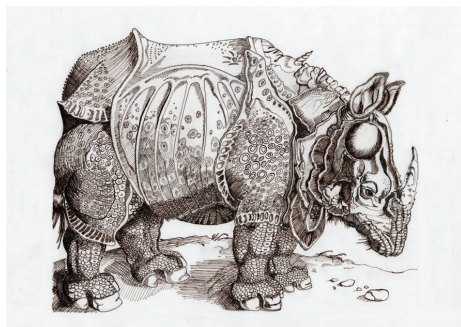
4

5

6

7

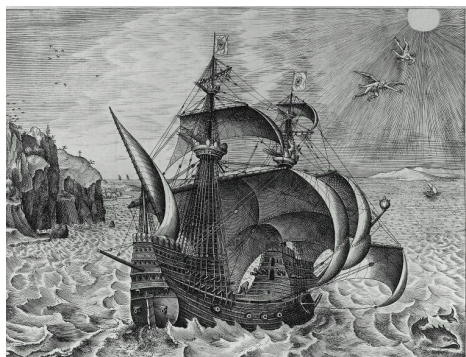
8

9

10

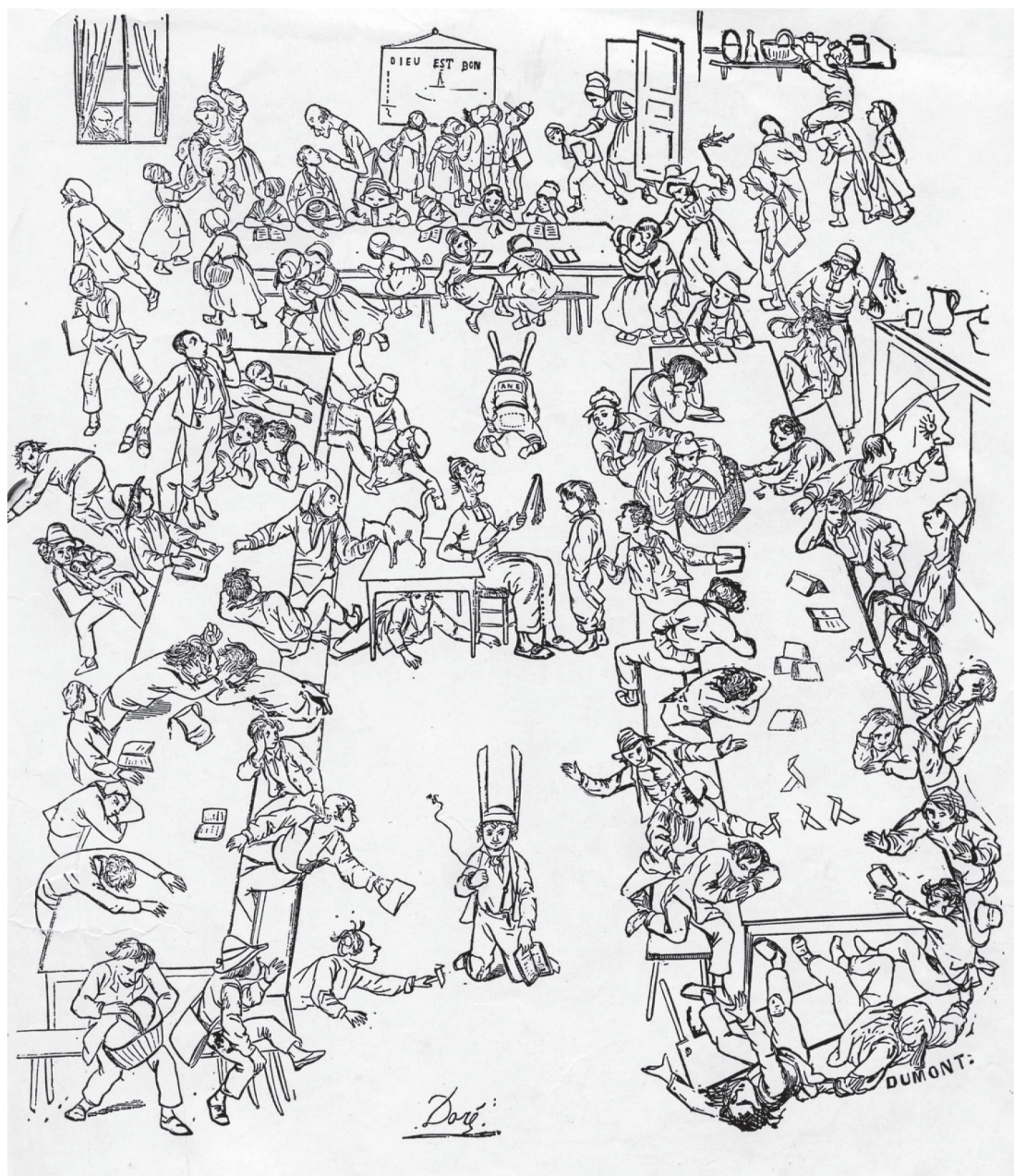

11

12

ს.გ. IV.1. აქტივობა “გრავიკა”

გუსტავ დორე - გაკვეთილი სკოლაში

მცირე პლასტიკა (ჩვენს წელთაღრიცხვამდე III - I ათასწლეული)

1

2

3

4

5

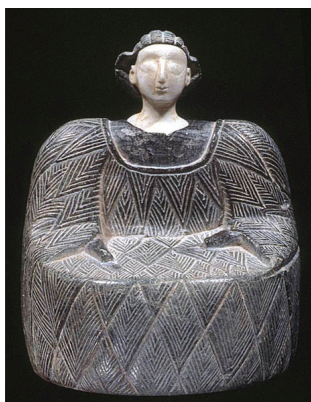
6

7

8

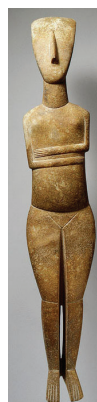
9

10

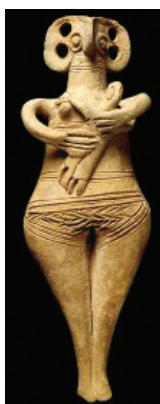
11

12

13

14

15

16

17

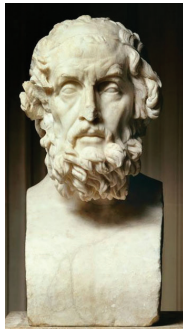

18

ანტიკური ქანდაკება

1

2

3

5

6

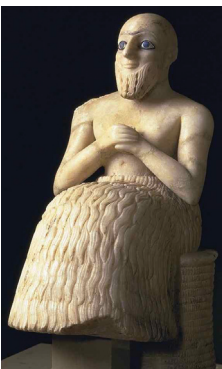
4

7

8

9

10

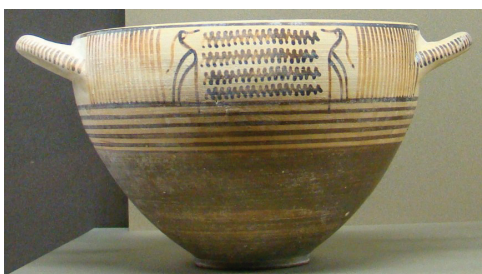

11

დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება

1

2

3

4

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

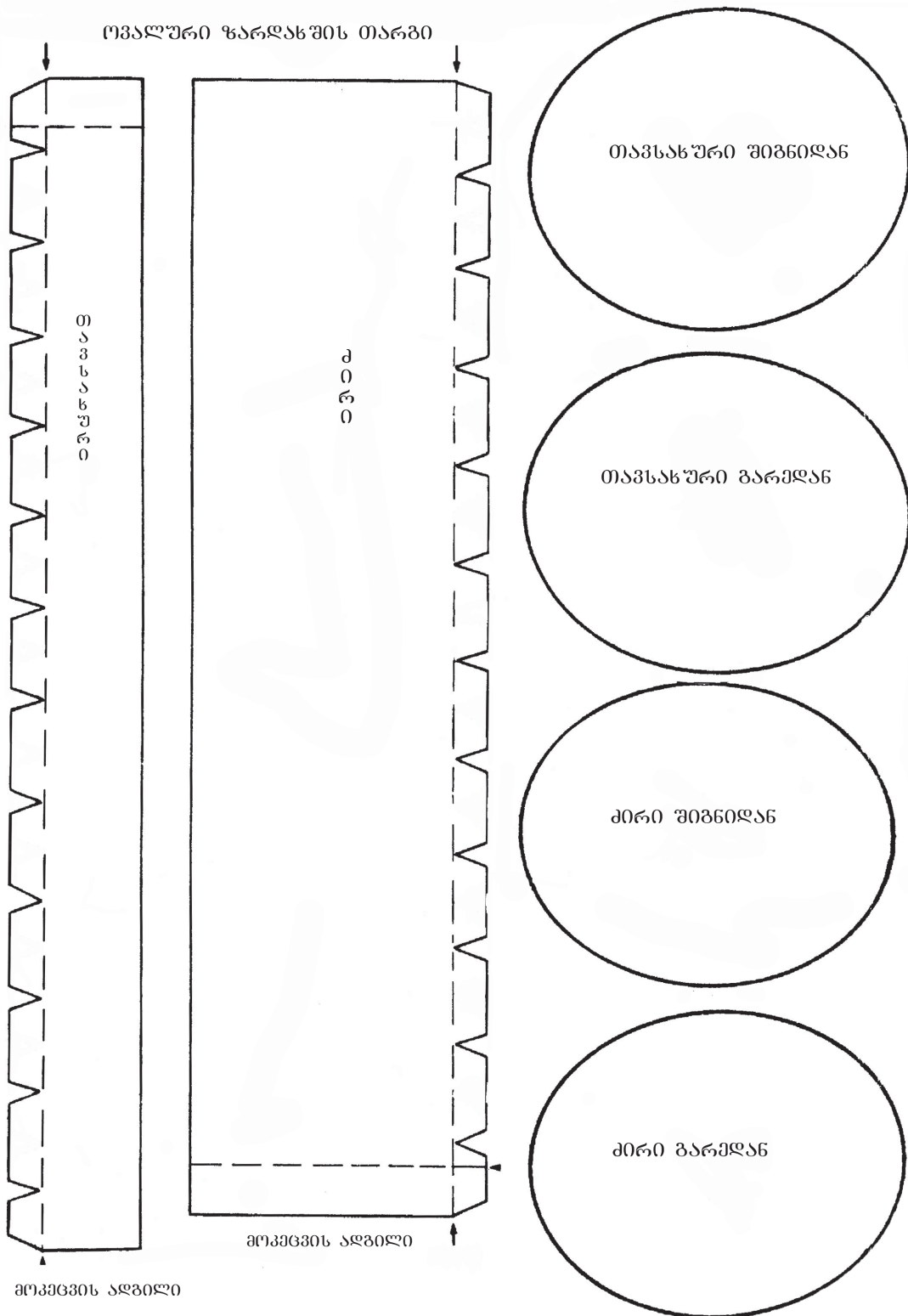

17

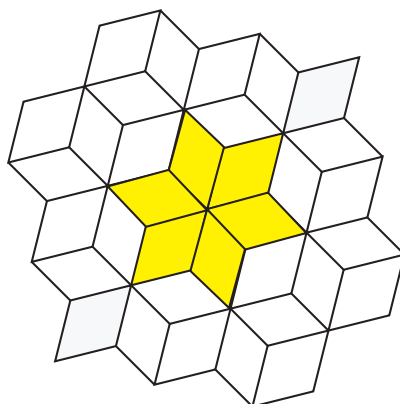
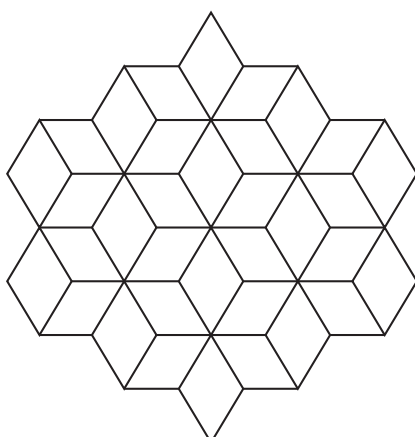
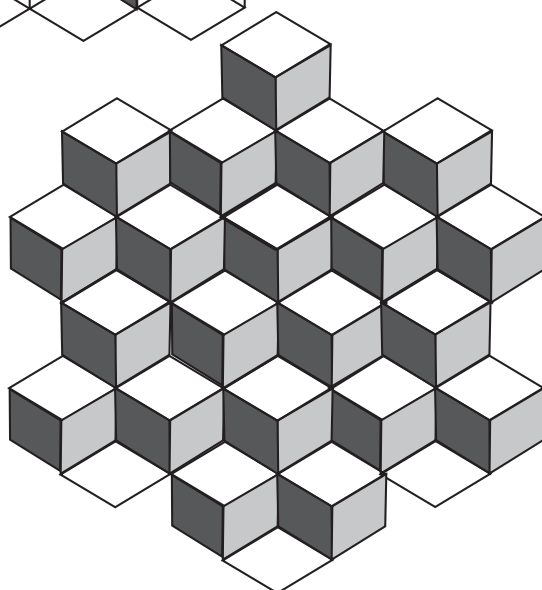
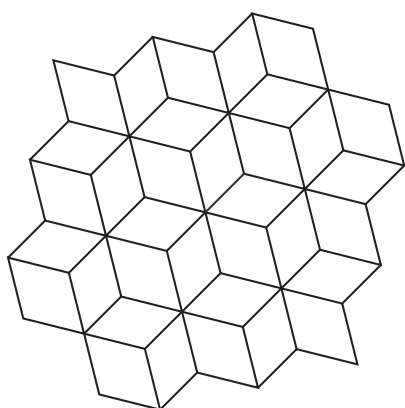
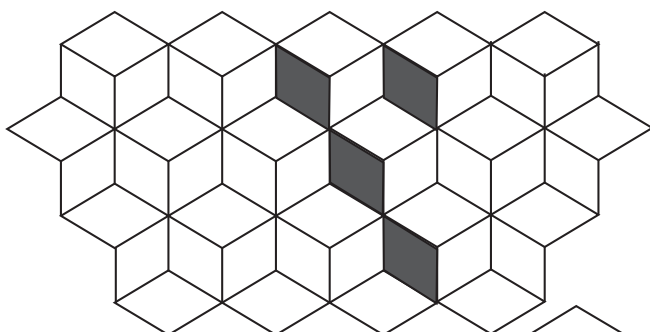
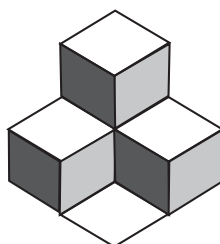
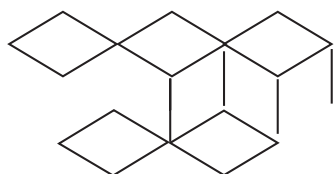

18

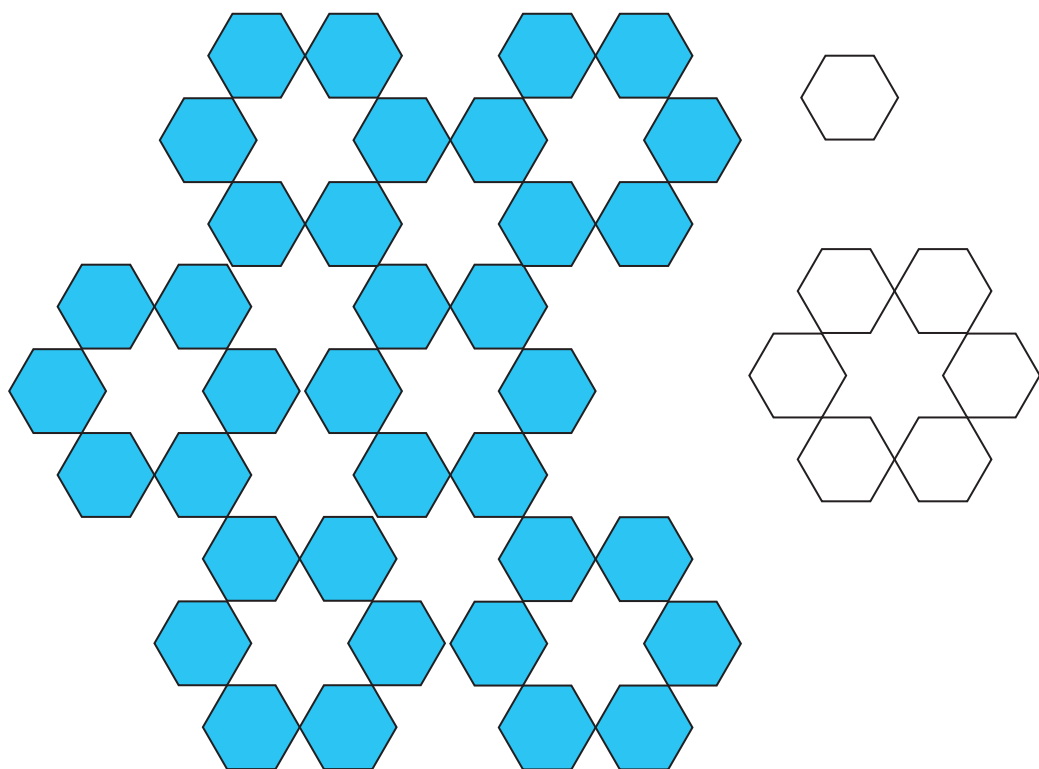
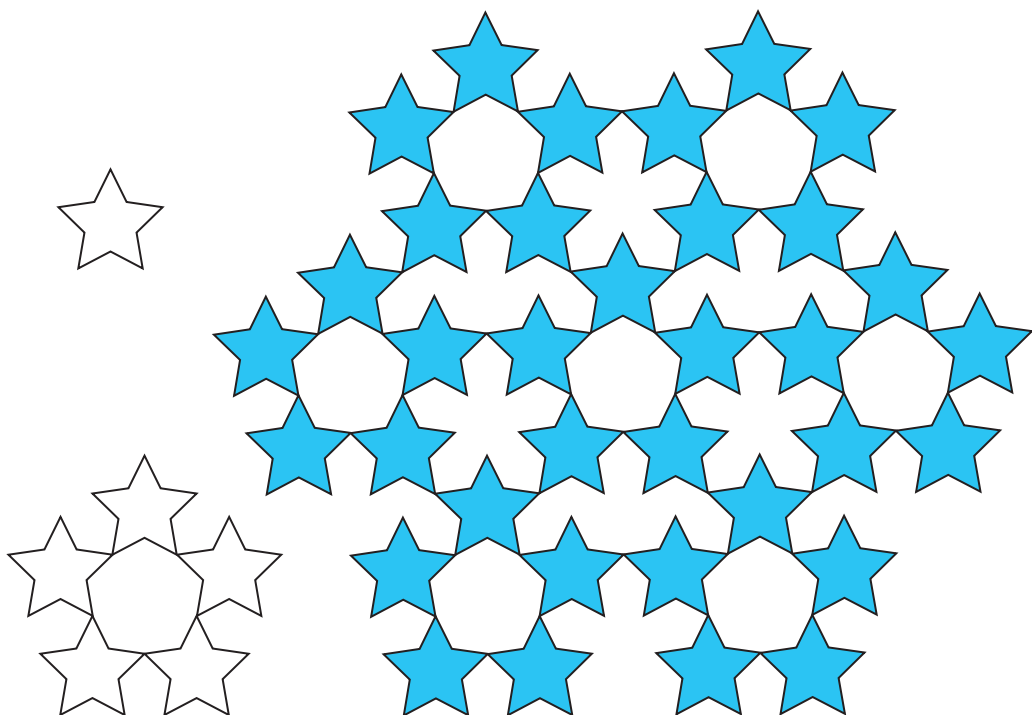
ოვალური ზარდახშის თარგი

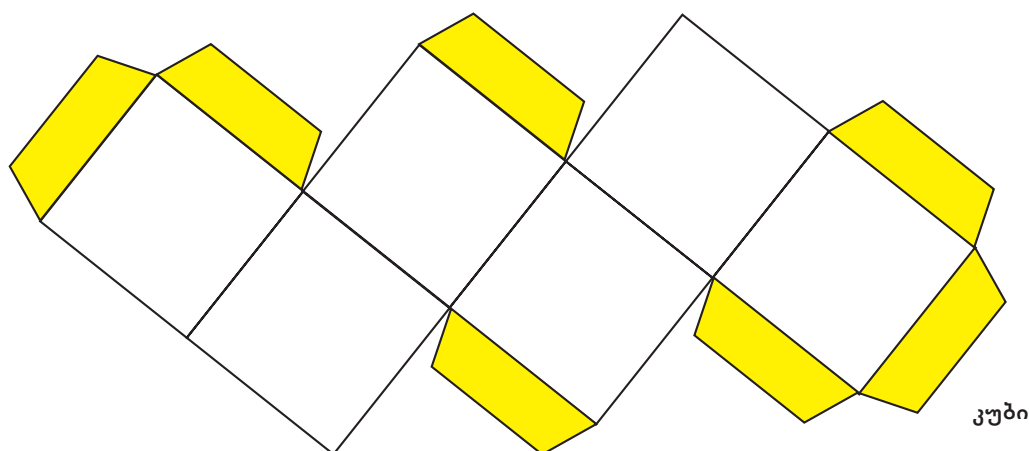
რომბები და კუბები V კლასი

ს.გ. IV.1 აქტივობა “შტამპი”
ს.გ. V.2. აქტივობა “შტამპი და ანაბეჭდი”

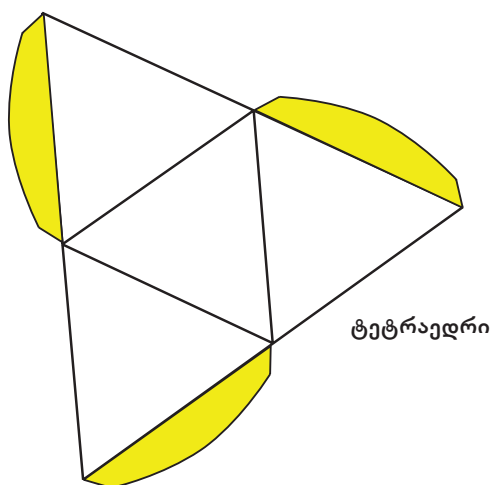

VI კლასი, თემა “მუქ-ჩრდილი”, აქტივობა “პლატონის სხეულები”

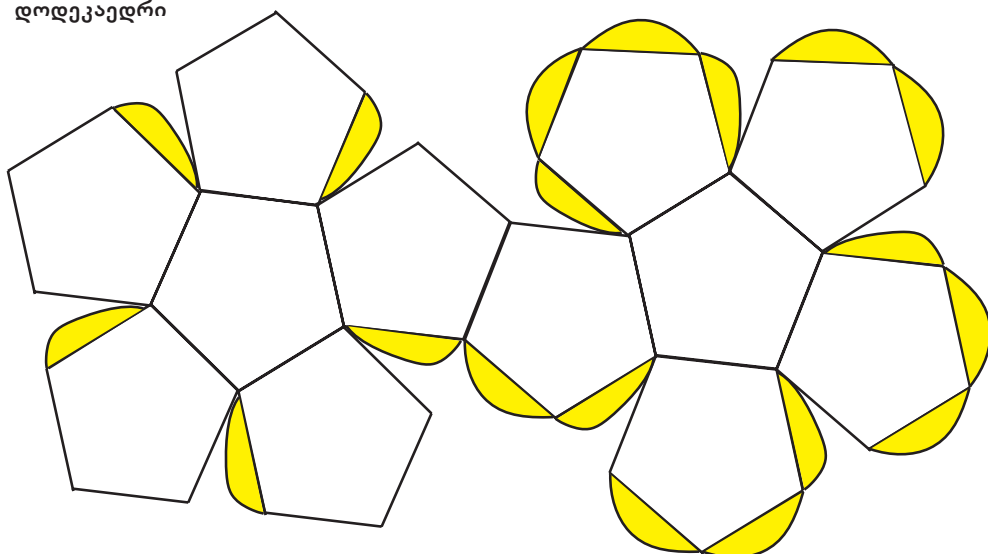
კუბი

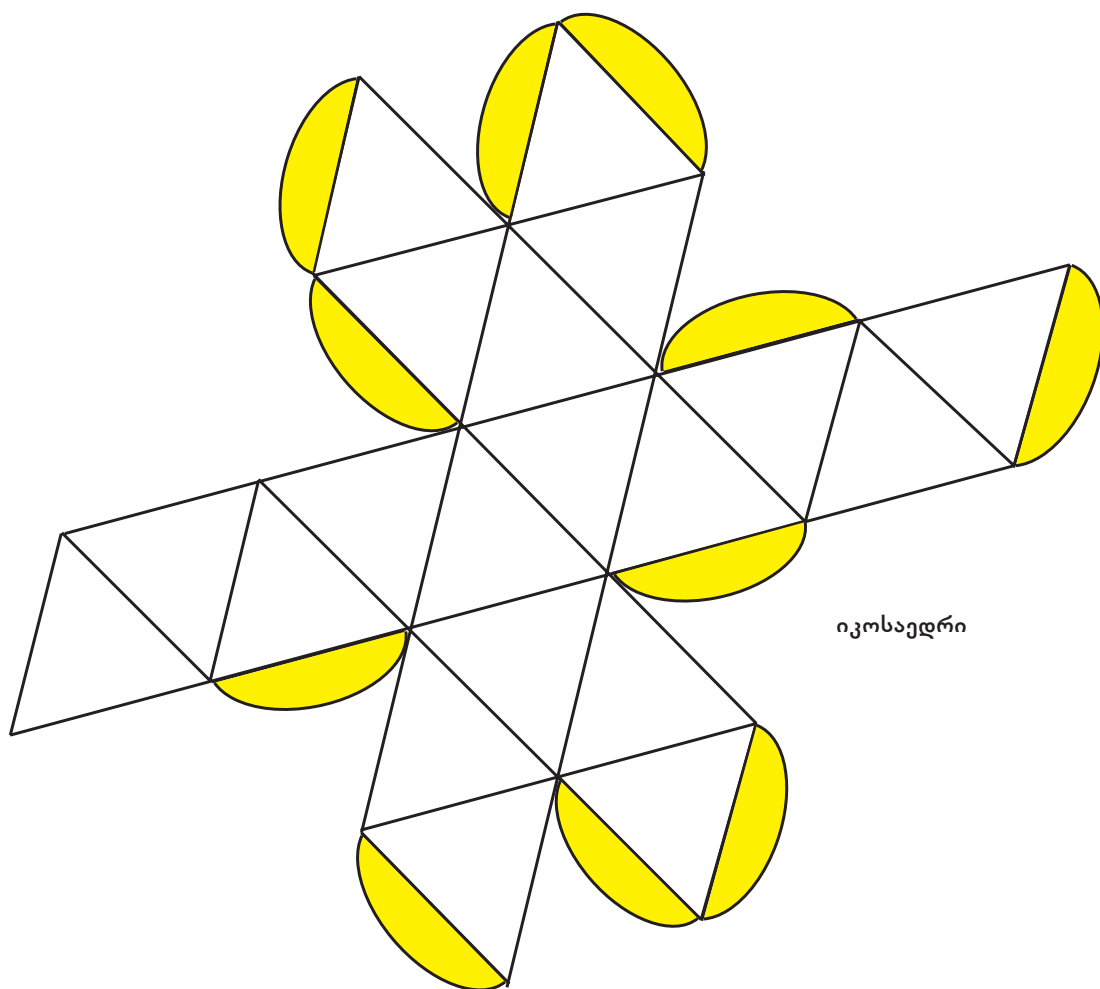
გამოჭერი
მრავალწახნაგების
თარგები. ყოველი გვერდი
გადაკეცე ერთი
მიმართულებით, წაუსვი
ნებო ყვითლად შეღებილ
ნაწილებს და შეკარი
ფიგურები.

ტეტრაედრი

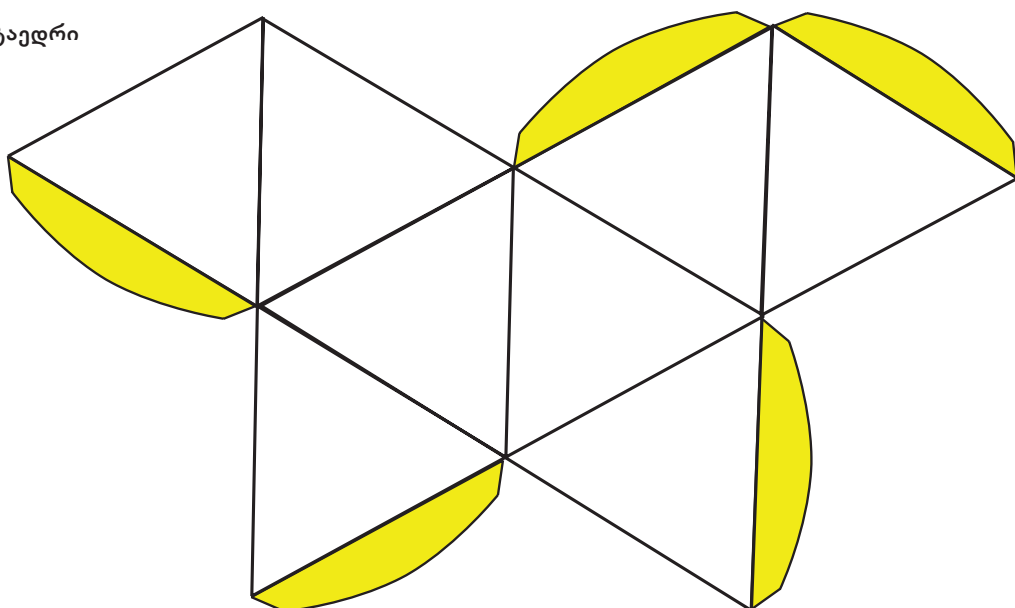
დოდეკაედრი

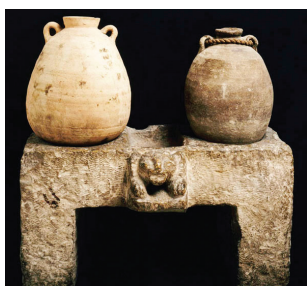

იკოსაედრი

ოქტაედრი

ანტიკური კერამიკა

1

2

3

5

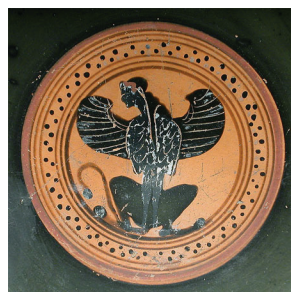
4

7

8

6

10

11

12

9

14

15

16

13

19

20

17

18

21

22

ქართული ორნამენტის და ჩუქურთმის ნიმუშები

დანართის ილუსტრაციების განმარტებები

ბრაზიკა

1. რემბრანტი ჩანახატი
2. რემბრანტი “ძიძები და ბავშვი”
3. ედგარ დეგა “მოცეკვავეები”
4. ანრი მათისი “ეტას პორტრეტი
5. ჰანს ჰოლბეინი “ქალის პორტრეტი”
6. ვან დეიკი “პიტერ ბრეიგელის პორტრეტი
7. ალბრეხტ დიურერი “მარტორქა”
8. გუსტავ დორე “ბარონ მიუნჰაუზენის თავგადასავალი” ილუსტრაცია
9. ფელიქს ლორიუ “კონკია” ილუსტრაცია
10. გურამ ქუთათელაძე, ესკიზი
11. პიტერ ბრეიგელი “იკაროსი”
12. პიტერ ბრეიგელი “დიდი თევზები ჭამენ პატარა თევზებს”

მცირე პლასტიკა

1. რკინის ხანა კაცის გამოსახულება, კვიპროსი
2. ჯვარისკაცის ფიგურა გამომწვარი თიხა, რკინის ხანა, კვიპროსი
3. ბრინჯაოს ცხენი, ჩინეთი
4. სახლის მაკეტი, ჩვ.წ.ალ-მდე VI ს., კვიპროსი
5. იბისი, ძვ. ეგვიპტე
6. ხარის ფორმის რიტონი (ვაზა), ჩვ.წ.ალ-მდე XIV-XII ს., ირანი
7. ცხოველის გამოსახულება
8. პურის მცხოვრებლები, ჩვ.წ.ალ-მდე II ათასწლეული, კვიპროსი
9. ბახტიანის პრინცესა, ჩვ.წ.ალ-მდე III ათასწლეული, ირანი
10. ნაღვლიანი კაცი, კიკლადები
11. მითოლოგიური არსება, ჩვ.წ.ალ-მდე III ათასწლეული, ირანი
- 12, 13, 14. კიკლადური ხელოვნების ნიმუშები, ჩვ.წ.ალ-მდე 2700-2300 წლები
15. ადამიანის ფორმის ზარი, ჩვ.წ.ალ-მდე 900-700 წლები, ძვ. საბერძნეთი
16. ქალი ბავშვით, ჩვ.წ.ალ-მდე 3000-2300 წლები, კვიპროსი
17. ლარნაკი, ჩვ.წ.ალ-მდე 2000-1600 წლები, კვიპროსი
18. კიკლადური ხელოვნების ნიმუში, ჩვ.წ.ალ-მდე 2700-2300 წლები

დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება

1. თიხის დოქი, მესოპოტამია
2. თიხის ჯამი, ირანი
3. თიხის ლარნაკი, ჩინეთი
4. ხევისურული ფარდაგი, საქართველო
- 5, 6, 11. ოქროს სამკაულები, ვანი, საქართველო
7. ეტრუსკული თიხის ლარნაკი
8. ბედიის ოქროს ბარძიმი (999 წელი), საქართველო

9. იაპონური კომონო
10. ბრინჯაოს იარაღი, ჩინეთი
12. მარაო, ჩინეთი
13. ზარდახშა, იაპონია
14. ლარნაკი, მესოპოტამია
15. ხევესურული სამოსი
16. ოქროს ლომი (ჩვ.წ.ალ. III ათასწლეულის ბოლო), წნორი, საქართველო
17. ჭურჭელი (ბრინჯაოს ხანა), ჩინეთი
18. სპარსული (ირანული) ხალიჩა

ქანდაკება

1. “ვენერა მილოსელი” (“აფროდიტე კუნძულ მელოსიდან”), მოქანდაკე - აგესანდრე, ჩვ.წ.ალ.-მდე 130-100 წელი, ძვ. საბერძნეთი
2. ჰომეროსის პორტრეტი, ჩვ.წ.ალ. II ს., ძვ. საბერძნეთი
3. “ზიჭი, რომელიც ხიჭვს იღებს ფეხიდან”, ჩვ.წ.ალ.-მდე III ს., ძვ. საბერძნეთი
4. ასურული რელიეფები (სარგონ II-ეს სასახლე), 721-705 წელი ჩვ.წ.ალ.-მდე, შუამდინარეთი (ერაყი)
5. ნეფერტიტის პორტრეტი, ჩვ.წ.ალ.-მდე 1351-1334წ.
6. მამაკაცის პორტრეტი, ძვ. ეგვიპტე
7. ფარაონ ნარმერის ფილა, ძვ. ეგვიპტე
8. “ბადროს მტყორცნელი”, მოქანდაკე - მირონი, ჩვ.წ.ალ.-მდე VI-V ს., ძვ. საბერძნეთი
9. იბი-ილის ქანდაკება, იშტარის სასახლე, 2400 წელი ჩვ.წ.ალ.-მდე, მარი (სირია)
10. “მწერალი”, ჩვ.წ.ალ.-მდე III ათასწლეული, ძვ. ეგვიპტე
11. ბარელიეფი ეტლის გამოსახულებით, რომი

ანტიკური კერამიკა

1. წყლის დოქები, საბერძნეთი, ჩვ.წ.ალ. IV ს.
- 2, 4. ჭურჭელი, ჩვ.წ.ალ.-მდე III-II ათასწლეული, კვიპროსი
- 3, 5, 7. ნავი მგზავრებით, ჩვ.წ. ალ.-მდე 2000-1600 წწ. (ბრინჯაოს ხანის დასასრული), კვიპროსი
- 6, 17. თევზები მითიური ცხოველების გამოსახულებით, ჩვ.წ.ალ.-მდე V საუკუნე, საბერძნეთი
- 8, 9, 12. თიხის ჭურჭელი, ჩვ.წ. ალ.-მდე 4200-3800 წწ., ირანი (მესოპოტამია)
10. თიხის ჭურჭელი თხების გამოსახულებით, ჩვ.წ. ალ.-მდე 640-630წწ., საბერძნეთი
11. თიხის ჭურჭელი, სამხრეთ ამერიკა
13. ბუს გამოსახულება, ჩვ.წ.ალ.-მდე VII ს., საბერძნეთი
14. რიტონი, ჩვ.წ. ალ.-მდე VII ს., საბერძნეთი
15. ამფორა, ჩვ.წ. ალ.-მდე V ს., საბერძნეთი
16. ჯამი, საბერძნეთი
- 18, 21, 22. თიხის ჭურჭელი, ჩვ.წ. ალ.-მდე IV ათასწლეული, ირანი
19. პიქსისი, ჩვ.წ.ალ.-მდე VII ს., საბერძნეთი
20. ჭიქა მუსიკოსის გამოსახულებით, ჩვ.წ.ალ. II ს., სუდანი

ტერმინთა განმარტებები

ხელოვნების დარგები და სახეობები: სახვითი ხელოვნება, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება, კინო, თეატრი, ლიტერატურა, მუსიკა, ქორეოგრაფია, არქიტექტურა.

სახვითი (პლასტიკური) ხელოვნების დარგები:

ფერწერა – დარგი, სადაც გამოსახულება საღებავის მეშვეობით იქმნება.

გრაფიკა – დარგი, რომელშიც წამყვანი მნიშვნელობა ნახატს ენიჭება (მაგ. ფანქრით, ტუშით, ნახშირით და ა.შ.);

ქანდაკება – სხვადასხვა მასალისგან გამოსახულების ძერწვისა და კვეთის ხელოვნება;

არქიტექტურა – მშენებლობის ხელოვნება;

დეკორატიულ – გამოყენებითი ხელოვნების დარგები: ყველა დარგი, რომელიც ქმნის სააყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაკეთობებს – ავეჯს, ქსოვილებს, ჭურჭელს, შრომის იარაღებს, ტანსაცმელს, სხვადასხვა სახის მოსართავეებს და სხვ.

სახვითი ხელოვნების ძირითადი პრინციპები: მოძრაობა, წონასწორობა, რიტმი, კონტრასტი, ჰარმონია, ერთიანობა, მრავალფეროვნება, სიმეტრია/ასიმეტრია;

სახვითი ხელოვნების ელემენტები: ხაზი, ფერი, ფორმა, მოცულობა, სივრცე, შუქ-ჩრდილი, ფაქტურა;

ჟანრები:

პორტრეტი – ადამიანის ან ადამიანთა ჯგუფის გამოსახულება;

პეიზაჟი (ანუ ლანდშაფტი) – სურათი, რომელზეც ბუნების ან ქალაქის ხედია გამოსახული;

ნატურმორტი – ფრანგ. "უსულო ბუნება", ანუ ნივთების გამომსახველი ჟანრი;

ყოფითი ჟანრი – ყოველდღიური ყოფის ამსახველი ჟანრი;

ისტორიული ჟანრი – ისტორიული პირებისა და მოვლენების ამსახველი ჟანრი;

რელიგიური ჟანრი – რელიგიური სიუჟეტებისა და პერსონაჟების ამსახველი ჟანრი;

მითოლოგიური ჟანრი – მითოლოგიური სიუჟეტებისა და პერსონაჟების ამსახველი ჟანრი;

ანიმალისტური ჟანრი – ცხოველების ამსახველი ჟანრი.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Helen D. Hume, “A Survival Kit for the Elementary/Middle school Art Teacher”, Jossey-Bass, 2000.
2. Al Harvitz, Michael Day, “Children and their Art: Methods for the Elementary School”, Wadsworth Publishing, 2006.
3. Eileen S. Prince, “Art is Fundamental: teaching Elements and Principles of Art in Elementary school”, Zephyr Press, 2008
4. Simon Jennings, “The New Artist’s Manual”, Cronicle Books, 2005
5. Gene A. Mittler and Rosalind Ragans, “ Exploring Art “, 2000
6. Elke Linda Buchholz, “Art: A World History”, Abrams, 2007
7. Douglas Boughton and Johan Ligtoet, “Evaluating and Assessing the Visual Arts in Education: International Perspectives”, Teachers College Press (January 1996)
8. Mary Walkup Reynolds, “Art Lessons for the Middle School”, J. Weston Walch (1992)
9. Marilyn Stokstad, “Art History”, Prentice Hall, 2005
10. Norman E. Gronlund and C. Keith Waugh “Assessment of Student Achievement”, Allyn & Bacon; (2008)
11. Выготский, Лев Семёнович. Психология искусства (1922)
12. Арнхейм Р. Новые очерки по психологии искусства (1994)

ინტერნეტ საიტები ვიზუალური მასალის მოსაძიებლად:

ქართული ხელოვნება: <http://burusi.wordpress.com/art/>

ქართველ და უცხოელ ხელოვანთა ელექტრონული ცნობარი: <http://art.dlf.ge/>

დავით კაკაბაძე: http://www.parliament.ge/pages/archive_en/art/paint/KAKA/kaka.html

ნიკო ფიროსმანი: <http://niko-pirosmani.ru/pirogallery.php>

სხვადასხვა ქვეყნის მხატვრები: <http://www.oilpaintingsgallery.com/>

<http://www.wikipaintings.org/>

<http://www.sai.msu.su/cjackson/index.html>

<http://www.artrenewal.org/>

<http://www.edgardegasgallery.org/index.htm>

grandma moses - [http://EN.WahooArt.com/@/Grandma\(AnnaRobertson\)Moses](http://EN.WahooArt.com/@/Grandma(AnnaRobertson)Moses)

საბავშვო წიგნების ილუსტრაციები (ფელიქს ლორიუს კონკია, ცეროდენა):

<http://www.animationarchive.org/?p=841>

ვეფხისტყაოსანის ილუსტრაციები: <http://church.ge/index.php?showtopic=7522&st=0>

დავით აღმაშენებლის სხვადასხვა გამოსახულება:

<http://burusi.wordpress.com/2009/07/12/david-agmashenebeli/>

ქართული სამოსი: <http://ira-gar.blogspot.com/2010/08/blog-post.html>

<http://nanuca.wordpress.com/2010/04/28/qarTuli-samosi>

შენიშვნები

[illegible]

შენიშვნებისთვის

[illegible]